

నవ్వునవ్వుతి
జ్ఞానోదయ మందరము

మొదటి భాగము

శ్రీ సీతాపతయే శ్రీరామ చంద్రాయ నమః

సప్తసప్తతి జ్ఞానోదయ మందరము

మహాయోగిని పోరూరి జ్యోతిర్మయి [1973-2011]

పమిడిఘంటం వెంకట సుబ్బారావు [1934-2014]

Never Born Never Died
Just Visited Planet Earth

మరణించనూ లేదు, జన్మించనూ లేదు,
భూగోళములో విహరించినారు.

Donors

Surekha Koya

Supriya Koya

Roja Marneni

Kiran Ponnam

Ananth Mallavarapu

Dr. Vittal Janardhan

Proofreaders

Dr. Chetluri Sreekanth

Roja Marneni

Supriya Koya

Artworks

Sujatha Koya

DTP

Ramakrishna Saripalli

Jonnalagadda Srinivas

Book Designing

ColorPalette Designs

Printing

NG Solutions

Published, August 2020, Feedback - sapthasapthathi@gmail.com

అంకితము

నా అభివృద్ధిని కాంక్షించి నాకు చదువు సంధ్యలు చెప్పించి నన్ను యీ ప్రపంచములో ఒక మనిషిగా నిలబెట్టుటకు కారకులైన

(1) కీ॥శే॥ శ్రీ అద్దంకి లక్ష్మీనరసింహారావు గారికి, వారి ధర్మపత్ని కీ॥శే॥ శ్రీమతి రంగమ్మగారికి (2) కీ॥శే॥ శ్రీ యిలపావులూరి వేంకట రమణయ్య గారికి, వారి ధర్మపత్ని కీ॥శే॥ శ్రీమతి అన్నపూర్ణమ్మ గారి పాదపద్మములకు ఈ కావ్యము అంకితము.

This is dedicated to Late Sri Addanki Lakshmi Narasimha Rao garu and his wife Late Smt. Rangamma Garu and

Late Sri Ilapavuluri Venkata Ramanaiah garu - Asst. Director of Survey & Land Records and his wife Late Smt. Annapurnamma garu who provided me with education, feeding, clothing etc and made me to stand in the world as a man.

అందులోని వుద్దేశ్యము

జన్మనిచ్చిన తల్లితండ్రులు పూజ్యులే, పూజనీయులే. అందుకు సందేహము ఏ మాత్రము లేదు. అలా అని అందరి తల్లితండ్రులు పూజనీయులా? అంటే నా నుంచి, కాదు అనే ఉత్తరము (సమాధానము) వస్తుంది. కారణం ఒకడు మొక్కనాటి, నాపని అయిపోయింది అనుకుంటే, దానికి ఎరువు వేసి, నీరు పోసి, చీడ తగలకుండా పెంచి పోషించిన వాడు, మొక్క నాటిన వాని కంటే యోగ్యత గలవాడు. అలాగే తండ్రి పది సంవత్సరముల వయసులో చనిపోతే, మరి నన్ను పెంచి, పోషించి, విద్యాబుద్ధులు నేర్పించి, నాకు జీవనోపాధి కల్పించిన వారు, కన్న తల్లితండ్రుల కన్నా నా దృష్టిలో మిన్న కదా! నా దృష్టిలోనే కాదు, లోకము దృష్టిలో కూడా అలాంటి దయామయులు గొప్పవారే. అందుకే నా కృతజ్ఞత తెలుపుటకు, ఈ కావ్య రచన వారి పాదపద్మములకు సమర్పించటమైనది. ఈ రచన కథానాయకుడు 'శ్రీరామ చంద్రమూర్తి' వారు ఏ లోకములోనున్నను వారికి కైవల్యము సిద్ధింపజేయాలని ప్రార్థిస్తున్నాను.

“మంగళ మహత్”

పమిడిఘంటం వెంకట సుబ్బారావు

మంగళా శాసనము

“ నేనున్ కాళికిన్ బంటువైతినేని, కాళికిన్ నేను బిడ్డవైతినేని
నా జనకుండు రామభక్త పారవశ్యుండైతేనేని భాగవతుండైతేనేని,
లలితా పరాభట్టారికా నాకున్ పరమ గురువైతేనేని
ఈ కావ్యంబు సిద్ధించబడునాడు లోకరక్షా ”

“ అంకమున “ పయిడిగంటము
వేంకటరమణ హరిదాసు ” విద్దెము లాడన్
పంకజ భవ హరిహరులకు
వంకలు దిద్దుడువు వీవు వరవరదాంబా! ”

పూర్వ విచారణ

మనకున్న పురాణాది గ్రంథములలో రామాయణము, భారతము, భాగవతము చాలా ప్రశస్తమైనవి. ప్రజలలో విపరీత ప్రజడరణ పొందినవి కూడా. ఈనాటికీ కొన్ని పల్లెలలో కొంతమంది నిరక్షరాస్యులు అనగా చదువురానివారు, రామాయణములోని కొన్ని శ్లోకములకు అర్థము వివరించగల వారున్నారంటే అతిశయోక్తి కాదు. ఆ విధముగా ప్రజల నిత్య జీవితముపై యీ గ్రంథములు ఎంతగానే ప్రభావమును చూపినవి.

రామాయణ, భారత, భాగవత గ్రంథములలో జరిగిన కాలమును బట్టి కానీ, వ్రాసిన కాలమును బట్టి కానీ, ఫలితము యివ్వటములో కానీ, రామాయణము మొదటిది, ఆది కావ్యము. శతకోటి ప్రవిస్తరమైన రామాయణమును గురించి వ్రాయుటము గానీ, వాఖ్యానించుటగానీ ఈ లోకములో ఎవరికైనా సాధ్యపడుతుందా? అందుకే రామాయణ కావ్యమును గురించి సంపూర్ణముగా తెలిసినవారు, వాల్మీకి వారు తప్ప మరొకరు లేరని తెలుస్తున్నది. ఇంతకంటే వ్రాయవలసినది, చెప్పవలసినది ఏదీ లేదు. ఇదే సంపూర్ణము అని చెప్పగలిగినా వాడు వాల్మీకి వారు మాత్రమే. రామాయణము గురించి వ్రాయవలెనన్న, వాఖ్యానించవలెనన్న వాల్మీకి వారి అనుగ్రహము తప్పక అవసరము. అందుకే ఆంధ్రవాల్మీకి బిరుదాంకితుడైన వాసదాసు గారు

“ పెద్దలు చెప్పిన త్రోవన

నొద్దిగ దీని రచయింతిన్

దిడ్డుడు తప్పులు గలిగిన

బుద్ధి యొకరి సొమ్ము గాదు బుధులెరుగరొకో ”

పెద్దలు చెప్పిన విధముగా నమ్మి, రామాయణము కావ్యమును తెలుగులో అనువదించినాను. ఇందులో తప్పులు వుంటే సరిజేయవలసినది. కారణం అందరి బుద్ధి ఒకే రకముగా వుండదు గదా! జ్ఞానేంద్రియ కేంద్రమైన బుద్ధి కొందరిలో వికసించి వుంటుంది. అలాంటి జ్ఞాన సంపన్నులు సూక్ష్మ పరిశీలన ద్వారా గ్రంథములలో, కావ్యములలోని అంశములను వివరించగలరు. తప్పులను వేలెత్తించగలరు. ఈ గుణము అందరికీ సాధ్యపడదు. పక్షపాతములేని, సాక్షిభూత స్థితి, గురు అనుగ్రహము గలవారికే కుదురుతుంది. రామాయణమును గురించి వ్రాసిన ప్రతి వ్యక్తి పూర్ణవంతమైన విశ్లేషణ వీలుగాదని తప్పుకుంటే, యిక ఈ మహా కావ్యమును సామాన్య ప్రజల కొరకు పూరించగలవాడెవడు?

రామాయణ కావ్యము గురించి పూర్తిగా అవగాహన లేకపోవటానికి గల కారణమేమిటి? ఈ ప్రశ్నను విశ్లేషించవలసిన అవసరమున్నది. ఈ ప్రశ్నకు అనేక కారణములున్నవి.

ముందుగా రామాయణము వక విస్తారమైన కావ్యము. వాల్మీకి వారంతటి తల పండిన వారు మాత్రమే రామాయణములోని అంతర్గత రహస్యములను వున్నది వున్నట్లుగా అర్థము చేసుకోగలరు. మహాకల్పము అంతమైన తర్వాత పునః సృష్టి జరిగినపుడు ఆనాటి దేశకాల స్థితిగతులు రామాయణములో చక్కగా వర్ణించడమైనది. త్రేతాయుగము నాటికి భూగోళమంతా అధికశాతము జలమయమవగా, భరతఖండములోని అధికముగా భూభాగము వ్యక్తమయినది. అందుకే నాగరికత ఎక్కువగా భరతఖండములోనే వృద్ధిపొందినది. తక్కిన భూగోళములో అక్కడక్కడ మాత్రమే భూమి బహిర్గతమైనది. అధికముగా నీరు మాత్రమే వున్నది. ఇలాంటి విశేషములు శాస్త్రవేత్తలకు, పరిశోధన చేసే తత్వవేత్తలకు రామాయణ కావ్యము సరైన బోధన కల్పిస్తుంది. అయితే గత కొన్ని శతాబ్దాలుగా రామాయణము గురించి తప్పుడు ప్రచారము జరుగుతున్నది. రామాయణ కావ్యమును మత పరమైనదిగా తీర్చిదిద్దటమైనది. దీనివలన రామాయణమును గురించి సరైన అవగాహన అంతరించినది.

వాల్మీకి వారు రామాయణ కావ్యము మొత్తములో ఎక్కడా కూడా మతపరమైన అంశలను ప్రస్తావించలేదు. రామాయణమును మతాచారముతో ముడిపెట్టలేదు. మరి రామాయణ మహాకావ్యము యిలా తప్పుదోవ పట్టటానికి కారణమేమిటి? రామాయణములో దేహము ధరించిన పాత్రలు రాముడు, సీత, హనుమంతుడు, రావణుడు మొదలగు వారున్నారు. అలాగే దేహము ధరించలేని దైవాంశలు నారదుడు, నారాయణుడు, విష్ణువు, శివుడు, బ్రహ్మ, రుద్రుడు, ఇంద్రుడు, యముడు, అప్పరసలు మొదలగువారు కూడా వున్నారు. వీరందరూ రామాయణములోని దేహము ధరించిన వివిధ పాత్రలకు అంతర్గతముగానే సాక్షాత్కరించారు. కానీ బహిర్గతముగా ఒక రూపము ధరించి మాత్రము కాదు.

మతాచారము పేరుతో అంతర్గతమైన దైవాంశలను బహిర్గత రూపముతో అన్వయించుట ద్వారా కాలక్రమేణ రామాయణ కావ్యమునకు పెడర్థములు కల్పించబడినవి. ఈ వైఖరి పెరిగి పెద్దదై చివరకు రామాయణమును మతపరమైన కావ్యముగా తీర్చిదిద్దటమైనది. ఉదాహరణకు చతుర్ముఖ బ్రహ్మ గానీ, నారదుడు గానీ వాల్మీకి వారికి బహిర్గతముగా సాక్షాత్కరించలేదు. వీరు అంతర్గతముగా దర్శనమిచ్చారు. సంభాషణ కూడా అంతర్గతముగానే జరిగినది. కానీ వీరిని బహిర్గతముగా రూపము కల్పించి మతాచారములో కలుపుతున్నాము. ఇది ఎవరు ప్రవేశపెట్టారు? ఎప్పుడు ప్రవేశపెట్టబడినది? ఎందుకు ప్రవేశింపబడినది? మరొక ఉదాహరణ చూద్దాము. రాముని ఎల్లవేళలా కోదండము ధరించిన వానిగా రామాయణములో ప్రస్తావించటము జరిగినది.

మానవ మాత్రునికి నిద్రించే సమయములో కూడా, రోజంతా అలా పదకొండువేల సంవత్సరముల పాటు ధనస్సు, కిరీటము ధరించటము ఎలా వీలుపడుతుంది? ఈ విధముగా వ్యవహరించుట మానవమాత్రునికి సాధ్యమా? ఎంతటి వారికైనా యిలా వ్యవహరించటము సాధ్యపడదు. ఎల్లవేళలా కోదండము ధరించటమంటే రాముని వెన్నుముకే కోదండము. రాముడు కుండలిని శక్తి ఉపాసకుడు. ఇక బాణములతో పని లేదు. అస్త్రము అనగా మంత్రపూరితమైనది. కాని రాముని యీ విధముగా ధనస్సు, బాణము చేత పుచ్చుకొని, కిరీటము తలపై ధరింపజేసి, మతాచారముతో ముడివేయటమైనది. ఇది కాలక్రమేణ ప్రబలిపోయినది.

ఇలాంటి అవగాహనల వలన రామాయణ కావ్యము గురించి సరైన బోధన కలుగదు. రామాయణమే గనుక, రాముడే గనుక మతాచారమునకు మద్దతు పలికే అంశలైనచో, భద్రాచల రాముడు తానీషా ప్రభువుకు దర్శనమిస్తాడా? రాముడు హిందూ మతమునే పాటించే వాడైతే, అన్యమతస్సులైన తానీషా, కబీరు వంటి వారిని ఎందుకు అనుగ్రహిస్తాడు?

“ ఎప్పుడు శక్తుడు ధరపై
 యవ్వల్మీకి కృతికి వాఖ్యారచింపన్
 యవ్వల్మీకి యో, భవుడో, కమలసం
 భవుడో, హనుమయో దక్కన్ ”

వాల్మీకి వారి కావ్యమునకు వాఖ్యానము వ్రాయుటము, అందునా సంపూర్ణముగా, లోపరహితముగా వ్రాయుటము యీ భూమి మీద పుట్టిన వారికి ఎవరికి సాధ్యము? ఈ విధముగా సంకల్పించిన వారిలో వాల్మీకి వారు ప్రవేశించి, తన కావ్యమునకు తానే వ్యాఖ్యానము వ్రాయవలెను లేదా నిత్యము రామతత్వము తెలిసిన

“ శ్రీరామ రామ రామేతి రమే రామే మనోరమే
 సహస్రనామ తత్తుల్యం రామ నామ వరాననే ”

అని కీర్తించే భవుడైన వ్రాయవలెను. లేదా

“ శ్రుతం తే సర్వమే తద్ది మయా సర్వసురైః సహ
 దివ్యం మద్భుతరూపంచ సత్యవాక్యమనావృతమ్ ”

అని చెప్పిన కమల సంభవుడైన వ్రాయవలెను. అదీ గాకపోతే రామునితో నిత్య సంయోగములో వుండి, ఆయన తత్వము తెలిసిన, ఆయన భక్తుడు

“ యత్ర యత్ర రఘునాథ కీర్తనం
 తత్ర తత్ర కృతమస్తకాంజలిం
 భాష్యవారి పరిపూర్ణ లోచనం
 మారుతిం నమత రాక్షసాంతకం ”

హనుమంతుడైనా వ్రాయవలెను. అన్యులు ఎవరైనా వ్రాస్తే ఎక్కడో వొకచోటైనా ‘ప్రమాదో ధీమతః’ అనుసరించి పొరపడవచ్చును. ఒక కవి పొట్టకూటికి కక్కుర్తిపడి

“ రాముడు దుక్కిముచ్చు, రఘురాముడు కోతులరాజు రేణుకా
 రాముడు పోటుబంటు, పటురాగసమంచితడైన గోపికా
 రాముడు వెర్రి గొల్లడి, కరాష్ట్రములండు సమానులేరయా
 రాముల నెంచి చూడ నిభరామ మహీధవ భవ్యవైభవా. ”

దీనిని ప్రమాణముగా తీసుకొని, అవతారపురుషులైన రాములను తృణీకరించవచ్చునా? ఇలాంటి వారు వారి మానసిక స్థితి, అవసరములను బట్టి, భక్తి ప్రపత్తులను బట్టి వ్రాస్తూంటారు. వాటికి తదనుగుణముగానే వారి మాట, చేత, వ్రాతలుంటాయి. ఈ ప్రతిపాదనకు మరొక ఉదాహరణ - కంచెర్ల గోపన్న అనే రామదాసు రాముని గురించి “రామ నీ నామమెంత రుచిరా, ఓ రామ నీ నామమెంతో రుచిరా! పనస జంబూ ద్రాక్ష ఫల రసములకన్న అధికమో నీ నామమెంత రుచిరా” అని కీర్తిస్తే, మరొక హరిదాసు “జొన్న సంకటి, దోస దబ్బలు దొబ్బితింటది రామనామము” అన్నాడు. పనస జంబూ ద్రాక్ష ఫల రసముల రుచికి అతీతమై, పరిపక్వము చెందిన రామదాసు రామ నామమును ఆ రుచితో పోల్చాడు. జొన్న సంకటి, దోస దబ్బల రుచిలో పరిపక్వము చెందిన హరిదాసు - రాముని వాటితో పోల్చాడు. ఎవరి సంస్కృతిని బట్టి, అనుసరించే మార్గమును బట్టి పరిపక్వము చెందిన విధానమును బట్టి, రాముని కీర్తించారు. విష్ణ్వాంశ సంభూతుడైన పరశురాముడు తల్లిని చంపినాడు. అలా అని అందరికీ యిది ఆచరణీయమా? ఈ అంశమును జ్ఞానోదయము కలిగిన వ్యక్తి మాత్రమే సరిగా విశ్లేషించగలడు.

వాల్మీకి వారి రామాయణములో ఎన్నో చిక్కు ప్రశ్నలు వున్నవి. వాల్మీకి వారి ప్రత్యేకత ఏమనగా శ్లోకము యొక్క తాత్పర్యము బహిర్గత, భౌతిక సన్నివేశము అను గుణముగానూ, అంతర్గత రహస్య సందేశము అందించు విధముగా వుండును. ఈ బాణిలో ఇరవై నాలుగు వేల శ్లోకములను ఆవిష్కరించటము సామాన్యమా?

వాల్మీకి మహర్షి వారికి రామాయణము గురించి రాముని పుట్టుకకు పూర్వమే తెలుసునా? బ్రహ్మదేవుడు రామాయణ కావ్యము రచించమని వాల్మీకి వారిని ఎందుకు ఎంపికజేసినాడు? బ్రహ్మ అనుమతి, ఉపదేశము జరిగినా వాల్మీకి వారు రామాయణము రచించక పోవటానికి గల

కారణమేమిటి? వాల్మీకి వారు రామాయణమును మొత్తముగా ఒకేసారి కావ్యరచన చేసినాడా? లేక భాగములుగా విభజించి వేర్వేరు కాలములలో రచించినాడా? అలా చేయుటకు గల కారణమేమిటి? కావ్యమునకు, గ్రంథమునకు గల వత్తాసమేమిటి? రామాయణములోని వివిధ పాత్రల దైవాంశలెట్టివి? వాల్మీకి వారిచే శపించబడిన బోయడు ఏ దైవాంశగలవాడు? రామాయణములో ప్రస్తావించబడిన గుహుడు, మంధర, శబరి, కుశలవులు ఏ దైవాంశలకు చెందినవారు? మంధర పాత్ర విశేషమేమిటి? వాల్మీకి వారు రామాయణమును ఏడుకాండలుగా విభజించుటకు గల కారణమేమిటి? దశరథునికి మూడు వందల యాభై మంది భార్యలున్న, సంతానము కలుగపోవటానికి కారణమేమిటి? మూడు, ఆరు, ఏడు సంఖ్యల విశేషమేమిటి? సీతారాములకు వివాహమై పన్నెండు సంవత్సరములు అయ్యెద్యలో కాపురమున్నా, సంతానము ఎందుకు కలుగలేదు? జ్ఞాన సంపన్నురాలైన సీత మాయలేడిని తీసుకురమ్మని రాముని ఎందుకు పురమాయించినది? ఎల్లప్పుడూ రుసరుస లాడుతూ, బుసబుసమనే లక్ష్మణుడు, సీతాపహరణము తర్వాత రామునికి హితము చెప్పే యోగ్యత గల వాడైతైనాడు? పద్మాలుగు సంవత్సరముల వనవాస అంతర్గత రహస్యమేమిటి? వరమనగా, శాపమనగా ఏమిటి? రామావతారము చాలించినా, అంతకు పూర్వపు అవతారమైన పరశురామావతారము పరిసమాప్తము కాకపోవుటకు గల కారణములు ఏమిటి? రాముని ఆత్మ అవతారము చాలించిన తర్వాత వైకుంఠము చేరినదా? ఒక కాకి రామునికి భయపడి, మూడు లోకములు ఎటుల పరిభ్రమించగలిగినది? అంతటి శక్తి ఒక కాకికి ఎక్కడి నుండి వచ్చినది? ధడ్చి మహర్షి వెన్నుముక నుండి వజ్రాయుధము ఎలా ఆవిర్భవించినది? శివధనస్సు జనకునికి చేరటానికి గల కారణములేమిటి? జనకుడు యజ్ఞ వాటికను దున్నుచుండగా సీత ఎలా బయల్పడినది? ఐదు వేల మంది మహాయోధులు కదల్చగా కదలగల్గిన శివధనస్సును, రాముడొక్కడు ఎలా విరవగల్గినాడు? గుహుడు సీతారాములకు అందించిన రహస్య సందేశ్యమేమిటి? రావణుడు సీతను శోకించవలదని, అశోకవనములో వుంచాడా? సీతలోని కాళి అంశ, వనదుర్గ అంశ, భూదేవి అంశలు ఎప్పుడు ముగించబడినవి? ఒక వానరుడు నూరు యోజనములు, వేయి యోజనములు పక్షి వలె ఎలా ఎగురగల్గినాడు? హనుమంతుడు లంకకు పోవు సమయములో మార్గమధ్యములో, సురసను 'దాక్షాయణి' అని ఎందుకు సంభోదించాడు? హనుమంతునికి రాముని విష్ణ్వాంశ అవతారము గురించి ఎప్పుడు తెలిసినది? వానరుల, రాక్షసుల మధ్య జరిగిన యుద్ధములోని రహస్యమేమిటి? కాశీ నుండి గంగాజలమును తెచ్చి రామేశ్వరములో కలుపుట, రామేశ్వరములోని సముద్ర తీరములో గల ఇసుకను, కాశీలోని గంగలో కలుపుటకు, రామాయణమునకు గల అంతర్లీన సంబంధమేమిటి? అయోధ్యలో రామ మందిరము పునః నిర్మాణము జరుగుటకు ఆలస్యమునకు గల కారణములు ఏమిటి? అతి క్లిష్టమైన కాశీరు సమస్యను రాముడు ఏవిధముగా పరిష్కరించేవాడు? ప్రస్తుత

వివరీత వాతావరణ పరిస్థితులు, అకాల వర్షములు, ఋతుక్రమమును అతిక్రమించే వాతావరణమునకు, రామాయణములో పరిష్కార మార్గము వున్నదా?

ఇటువంటి అనేక ప్రశ్నలకు 'సప్తసప్తతి జ్ఞానోదయ మందరము' సమాధానము పలుకుతుంది. క్షీరసాగర మధనములో మందర పర్వతమును చిలుకుటకు సాధనముగా, కవ్యముగా వినియోగించబడినది. కాబట్టి 'సప్తసప్తతి జ్ఞానోదయ మందరము' అంటే ఏమిటి? మందర పర్వత అంశతో చిలుకుట.

చిలికితే ఏమి జరుగుతుంది? తేలికైన వెన్న భారమైన నీటి నుండి విడిపోయి పైకి తేలుతుంది. ఈ సృష్టిలో అత్యంత శక్తివంతమైన ప్రసరణ కుండలని శక్తి మాత్రమే. 'సప్తసప్తతి' అనగా నలభై తొమ్మిది అధ్యాయములతో కూడిన యీ జ్ఞానోదయ మందరమును ఎవరు పఠిస్తారో, ఇందులో ప్రస్తావించబడిన విషయములను ఎవరు ఆచరిస్తారో, వారిలో కుండలని శక్తి ప్రజ్వలించబడి, వారి జ్ఞానేంద్రియములు, కర్మేంద్రియములలో క్షీరసాగరమధనము జరగబడి, భారవంతమైన అంశములు తేలిక అంశముల నుండి విడివడినవై, వారిని జ్ఞానోదయమునకు చేరువగా చేర్చుతుంది. ఈ ప్రతిపాదనలో ఎటువంటి అతిశయోక్తి గానీ, సందేహము గానీ లేదు. ఆది కావ్యమైన రామాయణముతో సమతుల్యము గల, ఆది కవి, భగవంతుడు, మహానుభావుడైన వాల్మీకి వారి ఆమోదముద్ర పడినది యీ 'సప్తసప్తతి జ్ఞానోదయ మందరము'. ఈ మందరము కావ్యమనే చెప్పాలి. ఎందుచేతనంటే ఆది కవి వాల్మీకి వారి ఆమోదముద్ర పడినవన్నీ కావ్యములే. అలాగే ఆంధ్ర వాల్మీకి బిరుదాంకితుడైన వాసదాసు గారి ఆమోద ముద్ర కూడా యీ మందరమునకు కలుగుట విశేషము. ఇటువంటి కావ్యమును ఆవిష్కరించటమే ఒక మహద్భాగ్యము. రామాయణ కావ్యము ఆవిష్కరించబడి ఎంతకాలమైనదో స్పష్టముగా తెలియదు. రామాయణ కావ్యములోని అనేక గుప్తమైన రహస్యాంశములను వాల్మీకి వారు బహిర్గతము చేయలేదు. తద్వారా రామాయణము గురించి సరైన అవగాహన ఎవరికీ లేదనే చెప్పాలి.

రామాయణము జరిగి యింతకాలమైనా తర్వాత కూడా ఈ గుప్త రహస్యములను బహిర్గతము చేయకపోతే మూర్ఖత్వమే అవుతుంది. అందుకేనేమో వాల్మీకి వారు 'సప్తసప్తతి జ్ఞానోదయ మందరము' ద్వారా రామాయణములోని గుప్త రహస్యములను బహిర్గతము చేయ సంకల్పించాడు. ఆ మహానుభావునికి ఎంత చేసినా తక్కువే అవుతుంది. వాల్మీకి వారి ఆశీస్సులే ఈ 'సప్తసప్తతి జ్ఞానోదయ మందరమునకు శ్రీరామరక్ష సాక్షాత్తు విశ్వమాత అయిన లలితా పరాభట్టారిక పోషణ, వాల్మీకి వారి ఆశీస్సులు పుష్కలముగా నిండిన, సిద్ధి కలిగించు కావ్యము 'సప్తసప్తతి జ్ఞానోదయ మందరము.'

ఇందలి వాల్మీకి వారి శ్లోకములను ‘ఆర్షో విజ్ఞాన బ్రహ్మ’ వారిచే ప్రచురింపబడిన, పుల్లెల రామచంద్రుడు గారిచే రచింపబడిన పుస్తకముల నుండి సేకరించటము జరిగినది. వాల్మీకి వారి శ్లోకములకు తెలుగు నేత, ఆంధ్ర వాల్మీకి అయిన వాసదాసుగారి మందరము నుండి సేకరించటమైనది. ‘సప్తసప్తతి జ్ఞానోదయ మందరము’లో భారతము, పోతనామాత్యుని భాగవతము, సుమతి శతకము, నృసింహ శతకము, తెనాలి రామకృష్ణ కవిగారి పాండురంగ మాహాత్యము మరియు అనేక గ్రంథములలోని విషయములను చర్చించటమైనది. అనేక సృష్టి రహస్యములను, సామాజిక పరిస్థితులను, భగవద్గీతకు - రామాయణమునకు గల అనుసంధానము, గాయత్రి మంత్రమునకు - రామాయణమునకు గల అనుసంధానము విశదముగా వివరించటమైనది.

ఇంతటి బృహత్కావ్యమునకు పాఠకుల అనుభూతులే ప్రచార సాధనములు కాగలవు. ‘సప్తసప్తతి జ్ఞానోదయ మందరము’ చదివిన పాఠకులు, ఈ కావ్యమును ఆంగ్లము, ఇతర ప్రాంతీయ భాషలలో అనువదించుటకు సంకల్పము చేయగలరని, అటువంటి సంకల్పమునకు గ్రంథకర్తలే గాక, వాల్మీకి వారు స్వయముగా సేవలు అందించగలరని తెలియజేయటమైనది. రామాయణమును గురించి ప్రవచించే వారు, హరికథ భక్తాగ్రేస్వరులు, విద్యార్థులు, విద్యాసంస్థలు, ఇందులోని అనేక అంశములను గుర్తించగలరని భావిస్తున్నాము.

వాల్మీకి వారిచే ఆవిష్కరింపబడిన రామాయణమును పఠించిన వానికి ఎటువంటి ఫలితము కలుగునో, ఆ మహనీయుని ఆమోదముద్రపడిన ‘సప్తసప్తతి జ్ఞానోదయ మందరము’నకు కూడా అంతే ఫలితము ప్రాప్తించును. ఆ ఫలితములు ఏమిటి?

“ ఏతదాఖ్యానమాయుష్యం పఠన్రామాయణం నరః,
సపుత్రపౌత్రః సగణః ప్రేత్య స్వరే మహీయతే. ”

వాస్తవములతో కూడిన రామాయణమును పఠించుటచే ఆయుర్థాయము వృద్ధిపొందును. రామాయణమును పఠించిన వ్యక్తి పుత్ర పౌత్రాదులతోనూ, భృత్యబంధుగణములతోనూ కూడి సర్వ సౌఖ్యములను అనుభవించి, మరణానంతరము స్వర్గమునందు దేవతలచే పూజింపబడును.

“ పఠన్ ద్విజో వాగృషభత్వమీయాత్,
స్యాత్ క్షత్రియో భూమిపతిత్వమీయాత్,
పణిగ్ధనః పణ్యాఫలత్వమీయాత్,
జనశ్చ శూద్రోపి మహత్త్వమీయాత్. ”

రామాయణమును బ్రాహ్మణుడు పఠించినచో అష్టాదశ విద్యలందు ప్రావీణ్యమును పొందును. క్షత్రియుడు పఠించినచో భూమండలాధిపత్యము పొందును. వైశ్యుడు పఠించినచో వ్యాపారమునందు లాభము పొందును. శూద్రుడు పఠించినచో గొప్పవాడగును. ఇక్కడ శూద్రుడు అనగా జ్ఞానేంద్రియ కేంద్రమైన బుద్ధి అని, వైశ్యుడు అనగా విచక్షణ కేంద్రస్థానమైన చిత్తమని, క్షత్రియుడు అనగా అహంకారమని, బ్రాహ్మణుడు అనగా మనస్సు అని అర్థము.

“ కుటుంబవృద్ధిం ధన దాన్య వృద్ధి,
 స్త్రీ యశశ్చ ముఖ్యా స్సుఖముత్తమంచ,
 శ్రుత్వా శుభం కావ్యమిదం మహోర్ధం,
 ప్రాప్నోతి సర్వాం భవవిచార్థ సిద్ధిం. ”

“ ఆయుష్య మారోగ్యకరం యశస్వం,
 సౌబ్రాత్యకం, బుద్ధికరం, సుఖంచ,
 శ్రోతవ్యమేతన్నియమేవ సఖ,
 రాజ్యా యోజస్కర మృద్ధికామైః. ”

“ తతో దేవాః సగన్ధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః,
 నిత్యం శృణ్వన్తి సంహృష్టాః కావ్యం రామాయణం దివి. ”

రామాయణము మహా విష్ణువు చరిత్ర అగుటచే స్వర్గ లోకములో దేవతలు, గంధర్వులు, సిద్ధులు, మహర్షులు, సంతోషించుచు నిత్యము ఈ రామాయణ మహాకావ్యమును వినుచుందురు.

“ ఇదమాఖ్యానమాయుష్యం సౌభాగ్యం పాపనాశనమ్,
 రామాయణం వేదసమం శ్రాద్దేషు శ్రావయేద్భుభః. ”

రామాయణాఖ్యానము ఆయుష్యును వృద్ధి పొందించును. సౌభాగ్యమును ఇచ్చును. పాపములను తొలగించును. వేదముతో సమానము. అందుచేత పండితుడు అయినవాడు శ్రాద్ధ సమయములతో కూడ దీనిని వినిపించవచ్చును.

“ అపుత్రో లభతే పుత్రమధనో లభతే ధనమ్,
 సర్వపాపైః ప్రముచ్యేత పాదమప్యస్య యః పఠేత్. ”

రామాయణ పఠనము ద్వారా పుత్రుడు లేనివారు పుత్రుని పొందగలరు. ధనము లేనివారు ధనమును పొందగలరు. రామాయణములోని ఒక్క శ్లోకపాదమును చదివినవాడు సర్వ పాపముల నుండి విముక్తుడగును.

“ పాపాన్వపి చ యః కుర్యాదహన్యహని మానవః,
పఠత్యేకమపి శ్లోకం పాపాత్స పరిముచ్యతే. ”

నిత్యము పాపకృత్యములు చేయుచున్న మానవుడు కూడ రామాయణములోని ఒక్క శ్లోకమైన పఠించినచో, పాపము నుండి విముక్తుడగును. అంటే పాపములో పరిపక్వతపొంది, పుణ్య పాపములకు అతీతమైన సాక్షి భూతత్వమును పొందును అని అర్థము.

“ ఏతదాఖ్యానమాయుష్యం పఠన్ రామాయణం నరః,
సపుత్రపౌత్రో లోకేఽస్మిన్ ప్రేత్య చేహ మహీయతే ”

ఆయుర్వర్ధకమైన ఈ రామాయణమును ఆఖ్యానమును పఠించు పురుషుడు, పుత్ర పౌత్ర సహితుడై ఈ లోకములో పూజింపబడును. మరణానంతరము చంద్రమండలములోని భువనేశ్వరి లోకమును చేరును.

“ రామాయణం గోవిసర్గే మధ్యాహ్నే వా సమాహితః,
సాయాహ్నే చాపరాహ్ణే చ వాచయన్నావసీదతి. ”

రామాయణ సారమును దేహములోని బ్రహ్మగ్రంథి, విష్ణుగ్రంథి, రుద్రగ్రంథులలో అపరతత్వముతో పూరించినవాడు ఎన్నటికీ చెడిపోడు.

“ అశ్వమేధసహస్రస్య వాజపేయాయుతస్య చ,
లభతే శ్రవణాదేవ సర్గస్యైకస్య మానవః. ”

రామాయణములోని ఒక్క సర్గను వినినా కూడా వెయ్యి అశ్వమేధములు, పదివేల వాజపేయములు చేసిన ఫలమును పొందును. అశ్వమేధము, వాజపేయము అంటే ఏమిటి? మనస్సే అశ్వము. వెయ్యి అశ్వమేధములు అంటే ఇరవై నాలుగు గురుతత్వముల పర్యవేక్షణలో, జ్ఞానేంద్రియములైన బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము మరియు మనస్సు అనుసరించే వివిధ క్రమములు. ఈ విధమైన క్రమముల ద్వారా మనస్సు మేధశ్చక్తి పెంపొందుటను అశ్వమేధము అందురు. అలాగే వాజపేయము అంటే దేహములోని పంచబ్రహ్మల మనశ్చక్తి. అశ్వమేధము దక్షిణాచారము, ఉత్తరాయనములోని మనస్సు అయితే, వాజపేయము వామాచారము, దక్షిణాయనము లోని మనస్సు అవుతుంది.

“ ప్రయాగాదీని తీర్థాని గజ్లాద్యాః సరితస్తథా,
నైమిశాదీన్యరణ్యాని కురుక్షేత్రాదికాన్యపి,
గతాని తేన లోకేస్మిన్ యేన రామాయణం శ్రుతమ్. ”

ఈ లోకములో రామాయణము విన్నవాడు ప్రయాగాది తీర్థములకు, గంగాది నదులకు, నైమిశారణ్యములకు, కురుక్షేత్రాదులకు యాత్ర చేసిన ఫలము కలుగుతుంది.

“ హేమభారం కురుక్షేత్రే గ్రస్తే భానౌ ప్రయచ్ఛతి,
యశ్చ రామాయణం లోకే శృణోతి సదృశాపుభా. ”

సూర్యగ్రహణం పుణ్యకాలము నందు కురుక్షేత్రములో పుట్టెడు దానము చేసినవాడు, రామాయణము చదివిన వాడు, ఇద్దరూ ఈ లోకములో సమానము.

“ సమ్యక్ శ్రద్ధాసమాయుక్తః శృణుతే రాఘవీం కథామ్,
సర్వపాపాత్ ప్రముచ్యేత విష్ణులోకం స గచ్ఛతి. ”

మంచి శ్రద్ధలతో రామకథను వినిని వాడు సకల పాపముల నుండి విముక్తుడై విష్ణులోకమునకు చేరును. విష్ణులోకము అనగా మన దేహములోని విష్ణుగ్రంథిని నియంత్రించగలవాడని, పుణ్య పాపములకు కారకమైన మాయకు అతీతమైన వాడని తెలుస్తున్నది.

“ ఆదికావ్యమిదం త్వార్షం పురా వాల్మీకినా కృతమ్,
యః శృణోతి సదా భక్త్యా స గచ్ఛేద్వైష్ణవీం తనుమ్
పుత్రదారాశ్చ వర్తన్తే సంపదః సన్తతిస్తథా. ”

వాల్మీకి వారిచే ఆవిష్కరింపబడిన, ఋషిప్రోక్తమైన ఈ ఆదికావ్యమును ఎల్లప్పుడు భక్తితో వినువాడు విష్ణు శరీరమును పొందును. అతని పుత్రులు, భార్యలు, సంపదలు, సంతానము వృద్ధిచెందును. ఇక్కడ విష్ణు శరీరము అంటే మాయకు వశము గాని, నిరంతరము వర్తమానములో పరిభ్రమించే మనస్సు గల శరీరము గలవాడని అర్థము.

“ సత్యమేతద్విదిత్వా తు శ్రోతవ్యం నియతాత్మభిః,
గాయత్ర్యాశ్చ స్వరూపం తద్రామాయణమనుత్తమమ్. ”

ఈ అత్యుత్తమమైన రామాయణము గాయత్రీ స్వరూపము. ఈ సత్యమును తెలుసుకొని దీనిని పరిశుద్ధమైన అంతః కరణముతో పఠించవలెను.

“ పితా పితామహస్తస్య తదైవ ప్రపితామహః,
తత్పితా తత్పితాచైవ విష్ణుం యా న్ని న సంశయః. ”

రామాయణమును పూర్తిగా చదివిన వాని తండ్రి, తాత, ముత్తాత, ముత్తాత తండ్రి, అతని తండ్రి కూడా విష్ణువును చేరుదురు. సంశయము లేదు. అంటే వంశపారంపర్యముగా, జన్మ్యపరముగా, ఒక వంశములోని మరణించి మరలా అదే వంశములో జన్మించుట, తిరిగి

మరణించి అదే వంశములో జన్మించుట, ఇది ఒక అంతులేని ఆవృతము. ఈ ఆవృతము వలన వంశాభివృద్ధి జరగదు. ఈ ఆవృతమునకు కారణము, మాయకు వశమై కర్మాచరణ జరపటమే. కావున ఎవరైతే రామాయణమును పూర్తిగా పఠిస్తారో, ఆతని వంశములో ఇటువంటి ఆవృతము, దానికి సంబంధించిన మాయ ఛేదించబడి వంశాభివృద్ధి కలుగుతుంది.

“ చతుర్వర్గప్రదం నిత్యం చరితం రాఘవస్య తు,
తస్మాద్భృతృవతా నిత్యం శ్రోతవ్యం పరమం సదా. ”

రాముని చరితము ధర్మార్థ కామ మోక్షములను నాలుగు పురుషార్థములను యివ్వగలిగినది. అందువలన మానవుడు నిత్యము ప్రయత్నశీలుడై శ్రేష్ఠమైన యీ రామాయణమును ఎల్లప్పుడూ వినుచుండవలెను. ఇక్కడ చతుర్విధ పురుషార్థములు బహిర్గతమైనవి మాత్రమే కాదు, అంతర్గతమైన నాలుగు జ్ఞానేంద్రియములైన బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము మరియు మనస్సు అని తెలుస్తున్నది.

“ శృణ్వన్ రామాయణం భక్త్యా యః పాదం పదమేవ వా,
స యాతి బ్రహ్మణః స్థానం బ్రహ్మణా పూజ్యతే సదా. ”

రామాయణములోని ఒక శ్లోక పాదము గానీ, ఒక్క పదమునైనా గానీ భక్తితో వినువాడు బ్రహ్మలోకమునకు వెళ్ళును. నిత్యము బ్రహ్మ చేత పూజింపబడును. బ్రహ్మలోకము అనగా నాభిప్రాంతములోని బ్రహ్మాగ్రంధి అని అర్థము. ఈ బ్రహ్మాగ్రంధి ప్రాంతములో డెబ్బై రెండు వేల నాడులు వున్నవి. రామాయణ శ్లోకమును విన్నవాని నాడీ వ్యవస్థ స్పందిస్తుంది.

“ ఏవమేతత్పురావృత్తమాఖ్యానం భద్రమస్తు వః,
ప్రవ్యాహరత విస్రబ్ధమ్ బలం విష్ణోః ప్రవర్తతామ్. ”

రామాయణ ఆఖ్యానమును వృత్తములో ఆచరించు వారికి మంగళము అగుగాక. ఈ విధముగా ఆచరించుటచే విష్ణువు యొక్క బలము వృద్ధి పొందునని, దృఢ విశ్వాసముతో అంతటా చాటి చెప్పండి. వృత్తములో ఆచరించుట అనగా దక్షిణాచార, వామాచార, సమయాచారములను ఎంచుకొని, వాటి మార్గము ద్వారా రామాయణమును పాఠించుట అని అర్థము.

రామాయణ కావ్య ఫలశృతిననుసరించి, ఏ మానవుడు ఏమి ఆశించి రామాయణ పారాయణము గావిస్తాడో, అవన్నీ లభ్యమగుతవి. భారతము చదివితే ధర్మ సూక్ష్మములు బోధపడుతాయి. భాగవతము చదివితే భక్తి, మనశ్శాంతి లభిస్తుంది. కానీ రామాయణము పఠించుట ద్వారా సర్వకామములు నెరవేరుతాయి. భక్తి, ముక్తి, భుక్తి, ఇషాలోక పరలోక సౌఖ్యములు అన్నీ సమకూరుతాయి. విస్తారమైన రామాయణ కావ్యమును చదవలేని వారు, ‘సప్తసప్తతి జ్ఞానోదయ మందరము’ పఠించినా గానీ రామాయణము పఠించిన ఫలితములు అన్నీ కలుగుతాయి.

విషయ సూచిక

మొదటి భాగము

1. రామాయణము జరుగుటకు మూలము	1-14
2. సృష్టి సంతులనకు కారణములు, సృష్టి రహస్యములు	15-68
3. రామాయణము విశిష్టత, రహస్యాంశములు	69-80
4. రామాయణములోని నారదతత్వ విశేషాంశములు	81-94
5. రామాయణములో వాల్మీకి వారి పాత్ర విశేషాంశములు	95-131
6. నారద, వాల్మీకి వారి సంవాదములోని రహస్యాంశములు	133-187
7. రాముని చతుఃష్టక్తి గుణముల వినియోగము, వివరణ	189-255
8. బాలరాముని విశేషాంశములు	257-267
9. రాముని రాజ్యపాలన విశేషాంశములు	269-281
10. రామాయణములోని వశిష్టుని పాత్ర విశేషాంశములు	283-300
11. రామాయణములోని విశ్వామిత్ర పాత్ర విశేషాంశములు	301-326
12. రామాయణములోని మంధర పాత్ర విశేషాంశములు	327-338
13. రామాయణములోని రావణుని పాత్ర విశేషాంశములు	339-431
14. రామాయణములోని విభీషణుని పాత్ర విశేషాంశములు	433-456

రెండవ భాగము

15. రామాయణములోని శూర్పణఖ పాత్ర విశేషాంశములు	
16. రామాయణములోని గుహుని పాత్ర విశేషాంశములు	
17. రామాయణములోని జటాయువు పాత్ర విశేషాంశములు	
18. రామాయణములోని శబరి పాత్ర విశేషాంశములు	
19. రామాయణములోని స్వయంప్రభ పాత్ర విశేషాంశములు	
20. రామాయణములోని అహల్య పాత్ర విశేషాంశములు	
21. రామాయణములోని దశరథుని పాత్ర విశేషాంశములు	
22. రామాయణములోని కౌసల్య పాత్ర విశేషాంశములు	
23. రామాయణములోని సుమిత్ర పాత్ర విశేషాంశములు	
24. రామాయణములోని కైకేయి పాత్ర విశేషాంశములు	

25. రామాయణములోని జనకుని పాత్ర విశేషాంశములు
26. రామాయణములోని సీత పాత్ర విశేషాంశములు
27. సీతా కళ్యాణములోని రహస్యాంశములు
28. శ్రీరామ పట్టాభిషేకములోని రహస్యాంశములు
29. రాముని విజయానికి సీత మహత్యమే కారణము - విశ్లేషణ
30. రామాయణములోని కుశ-లవుల పాత్రల విశేషాంశములు
31. రామాయణములోని లక్ష్మణుని పాత్ర విశేషాంశములు
32. రామాయణములోని శత్రుఘ్నుని పాత్ర విశేషాంశములు
33. రామాయణములోని భరతుని పాత్ర విశేషాంశములు
34. రామాయణములోని జాంబవంతుని పాత్ర విశేషాంశములు
35. రామాయణములోని సుగ్రీవుని పాత్ర విశేషాంశములు

మూడవ భాగము

36. రామాయణ మాలారత్నము ఆంజనేయుని పాత్ర విశేషాంశములు
37. రామాయణములోని నలుని పాత్ర విశేషాంశములు
38. రామాయణములోని వివిధ అస్త్రముల విశేష గుణములు
39. రాముడు పరతత్వము చాటిన సంఘటనల రహస్యాంశములు
40. రాముని హృదయ స్పందన విశేషాంశములు
41. అరాజకత్వ దోషముల వివరణ
42. రామాయణములోని ఋషుల వివరణ
43. భృగు ప్రవర విశిష్టత
44. భగవద్గీతా రామాయణము
45. గాయత్రి రామాయణము
46. రాముని దాసోహము చేసిన భాగవతుల విశేష గుణములు
47. దైవ సంకీర్తన వలన కలిగే ఫలితములు
48. రామాయణములోని దోమ, చీమ, ఈగ, నల్లి పాత్రలు
49. మూఢ నమ్మకములు, అంధ విశ్వాసములు - వివరణ
50. పాఠకులకు ప్రశ్నలు

శ్రీ సీతాపతయే శ్రీరామ చంద్రాయ నమః

మొదటి అధ్యాయము రామాయణము జరుగుటకు మూలము

రామాయణము జరుగుటకు మూలము ఏమిటి? రామాయణము జరుగుటకు ప్రధానముగా మూడు మూల అంశాలు వున్నవి. భరతఖండములో ప్రబలిన అసహనము, మాయ ప్రభావము మరియు సుస్థిరత కోల్పోయిన ధర్మచక్రము. ఈ మూడు మూలములు పరస్పరము ముడిపడినవి. వీటి విశ్లేషణ చూద్దాము.

అసహనము ఎప్పుడు కలుగుతుంది? సహనము కోల్పోయినప్పుడు కలుగుతుంది. సహనము అనగా ఓర్పు, భూతత్వము సూచిస్తుంది. మన దేహములో భూతత్వము తెలియజేయు అంశలు మూలాధారము మరియు విచక్షణ జ్ఞాన కేంద్రమైన చిత్తము. చిత్తము స్థిరత్వము కోల్పోతే అసహనము చోటు చేసుకుంటుంది. భూతత్వముతో కూడిన చిత్తము స్థిరత్వమును ఏ పరిస్థితులలో కోల్పోతుంది? వాయు తత్వముతో కూడిన మనస్సు పరిభ్రమణము చిత్తముపై కేంద్రీకరించకపోతే, చిత్తము స్థిరత్వము కోల్పోతుంది. మనస్సు కర్మేంద్రియములకు, కర్మాచరణకు ముఖ ద్వారము. కాబట్టి విచక్షణ లేని కర్మాచరణ వలన అసహనము ఏర్పడుతుంది. అలాగే నియంత్రణ లేని మనస్సు, వేగవంతమైన పరిభ్రమణము గల మనస్సు వలన కూడా అసహనము చేకూరుతుంది. నిద్రావస్థలో వున్నప్పుడు మనస్సు పరిభ్రమణము అత్యంత మందకొడిగా సాగుతుంది. కావున నియంత్రణ లేని మనస్సు పరిభ్రమణముతో కూడిన స్థితి అంటే నిద్రలేని స్థితి అని కూడా చెప్పవచ్చును. మనము నిద్రించినప్పుడు మనకు అంతర్గతమైన పోషణ లభిస్తుంది. గాఢ నిద్రలో అందరూ పసిపాపలే అవుతారు. పసిపాపల లక్షణమేమిటి?

అమాయకత్వము, మాయకు వశము గాని లక్షణము. పసిపాపలు అధికముగా నిద్రలోనే వుంటారు. ఆ నిద్రమత్తులో వారికి కుండలినీ శక్తి పోషణ అంతర్గతముగా జరుగుతుంది. కాబట్టి నిద్రలేని, నియంత్రణలో లేని మనస్సుతో కూడిన అసహనము అంటే, మాయకు వశమగుట

మరియు కుండలినీ శక్తి పోషణ అందకుండుట, అని స్పష్టమగుచున్నది. క్షీణించిన కుండలినీ శక్తి పోషణ, మాయకు వశమై, అసహనముతో కూడిన కర్మాచరణ ఫలము జ్ఞానేంద్రియముల కోశములకు చేరదు. జ్ఞానేంద్రియ కోశములు తృప్తి చెందకపోతే, ఆత్మ తృప్తి చెందలేదు. పరిపక్వము చెందలేదు. పరిపక్వము చెందని ఆత్మ దేహము వీడుటకు నిరాకరిస్తుంది. ఈ విధమైన ప్రవృత్తి అక్రమమైన, అధర్మ కర్మాచరణమును తెలుపుతుంది. అంటే అసహనము, మాయ ప్రభావము వలన అధర్మము ప్రబలి, ధర్మము క్షీణించినది. ధర్మచక్రము అసమతుల్యమునకు గురైనది.

ధర్మచక్రము సమతుల్యము ఎటుల గావించవలెను? అధికమైన అధర్మమును నిర్మూలను గావించుట ద్వారా ధర్మము, అధర్మము సమతుల్యము జరుగగలదు. అధికమైన అధర్మమును ఎలా నిర్మూలన గావించాలి? అధర్మమును కర్మాచరణ ద్వారా పరిపక్వము గావించి నిర్మూలించవలెను. ఇంతకు మించి దారి లేదు. కావున అసహనము, మాయ ప్రభావము సుస్థిరత కోల్పోయిన ధర్మచక్రమును సరిచేయవలెనన్న కర్మాచరణ ప్రధానమైన పరమాత్మ అంశ భూగోళములో ప్రవేశించవలెను. ఈ కారణము చేతనే రాముడు నవమి తిథిని ఎంచుకున్నాడు. నవమి అంటే నాలుగు జ్ఞానేంద్రియము మరియు పంచ కర్మేంద్రియములతో కూడిన కర్మాచరణను సూచించే పరమాత్మ అంశ.

అయితే అసహనము, మాయ ప్రభావము, సుస్థిరత్వము కోల్పోయిన ధర్మచక్రము అంతర్గత గుణములను తెలియజేస్తుంది. అంతర్గత గుణములతో అనుసంధానమైన, బహిర్గతమైన పలు కారణములు రామావతారము ఆవిర్భవించుటకు దోహదము గావించినవి. ఇవి ఏమిటో చూద్దాము.

త్రేతాయుగములో భూదేవి అసహనము భారమై తిరిగి వరాహాంశ స్పర్శ కోరుకున్నది. రావణుడు విష్ణువు వైభవమును గురించి సనత్కుమార ఋషి ద్వారా వినినవాడై, విష్ణువు అంశ గల వానిచే మరణమును కోరుకొనుట. అనిరణ్యుడు రావణునికిచ్చిన శాపము ద్వారా రామావతారమును ప్రస్తావించుట. కృత యుగములో మనువుకు శ్రీమహావిష్ణువు యిచ్చిన వరము. పరశురాముడు చేసిన క్షత్రియవంశ ప్రక్షాళన తర్వాత క్షత్రియులలో అసహనము నశించినదని రుజువు చేయవలెను. ఈ బహిర్గత కారణములన్నీ అంతర్గత అంశలతో ముడిపడినవి. ఈ బహిర్గత, అంతర్గత అంశములన్నీ రామాయణము జరుగుటకు మూలములైనవి.

దశరథుడు ఋష్యశృంగునిచే వుత్రకామేష్ఠి యాగము తలపెడతాడు. అప్పుడు తమ తమ యజ్ఞ భాగములను స్వీకరించుటకు అక్కడకు విచ్చేసిన దేవతలు, బ్రహ్మదేవునితో

“ భగవన్ త్వత్ప్రసాదేన రావణో నామ రాక్షసః,
సర్వాన్నో బాధతే వీర్యా చ్ఛాసితం తం న శక్నుమః. ”

ఓ భగవంతుడా! బ్రహ్మదేవుడా! రావణుడనెడు రాక్షసుడు, నీ వర ప్రసాదము వలన వీర్యము పొందినవాడై, మమ్ములనందరినీ పీడించుచున్నాడు. రావణుని శిక్షించుటకు మాకు సామర్థ్యము కుదరకున్నది.

ఇక్కడ రావణుడు వీర్యమును పొందినవాడై అనుటచే, సృష్టి పోషణకు, సంతులనకు, సమతుల్యమునకు అవసరమైన వీర్యము అనగా కుండలినీ శక్తిని రావణుడు అపహరించి తన స్వంతము చేసుకున్నట్లుగా తెలుస్తున్నది. ఇక రెండవ అంశము రావణుని శిక్షించుటకు సామర్థ్యము లేకున్నది అని దేవతలు పలుకుటచే, అన్ని జీవరాసుల వలె రావణుని అంతర్గతముగా వున్న దేవతలను, వారి శక్తులను రావణుడు తన వర ప్రభావము ద్వారా వశపరచుకున్నట్లుగా తెలుస్తున్నది. సవ్య దిశలోని కుండలినీ యంత్ర పరిభ్రమణము దైవాంశను, అపసవ్య దిశలోని కుండలినీ యంత్ర పరిభ్రమణము రాక్షసాంశను సూచిస్తున్నవి. రాక్షసాంశతో యదేచ్ఛగా నడుస్తున్న రావణుని దైవాంశలు నియంత్రించలేకపోతున్నవి.

“ నాకీర్తయదవజ్ఞానాత్తద్రక్షో మానుషాం స్తదా,
తస్మాత్త మానుషాద్వధ్యో మృత్యుర్నాన్యో ఽస్య విద్యతే. ”

అప్పుడు దేవతలతో బ్రహ్మ ఈ విధముగా చెబుతాడు. రాక్షసుడైన రావణుడు అజ్ఞానముచే తానుపొందిన వరములో మానవుని ప్రస్తావన చేయలేదు. కావున ఆ రాక్షసుడు మనుష్యుని చేతిలోనే మరణించవలసి వున్నది. ఇది తప్ప రావణునికి మరొక మరణోపాయము లేదని బోధిస్తాడు. తర్వాత దేవతలందరూ విష్ణుమూర్తితో

“ స హి దేవాంశ్చ గంధర్వాన్ సిద్ధాంశ్చ మునిసత్తమాన్,
రాక్షసో రావణో మూర్ఛో వీర్యోత్సేకేన బాధతే. ”

మూర్ఛుడైన రాక్షసుడు, రావణుడు వీర్య మదముచే దేవతలను, గంధర్వులను, సిద్ధులను, ముని శ్రేష్ఠులను పీడించుచున్నాడు.

ఈ మూడు శ్లోకముల నుండి రావణుని రెండు లక్షణములు స్పష్టము అగుచున్నవి. ఏమిటవి? వీర్యము అనగా పోషణ శక్తి, పోషణకు మూలము. అందుకే వీర్యము వలననే సంతానోత్పత్తి జరుగుతుంది. అటువంటి పోషణ శక్తి అధికముగా గలవాడు రావణుడు. ఎవరైనా పోషణ గ్రహించవలెన్న పసిపిల్లల వంటి అమాయకత్వము లక్షణము కలిగివుండవలెను. ఇది ఒక సృష్టి నియమము. కావున రావణుని మొదటి లక్షణము అమాయకత్వము. ఇక రావణుని

రెండవ లక్షణము అధిక పోషణ శక్తి గ్రహించిన తర్వాత సంక్రమించిన మదము అనగా అహంకారము. ఈ రెండిటి కలయిక అనగా అమాయకత్వము, అహంకారము అత్యంత ప్రమాదకరము. అందుకే రావణుని దేవతలందరూ మూర్ఖుడు అని చెప్పారు. అనగా ఒకరు హితబోధ చేస్తే వినడు, తాను స్వయముగా అనుభవించి గాని గ్రహించలేడు.

“ భయం త్యజత భద్రం వో హితార్థం యుధి రావణమ్,
 సుపుత్రపౌత్రం సామాత్యం సమిత్రజ్ఞాతిబాన్ధనమ్,
 హత్వా క్రూరం దురాత్మానం దేవర్షీణాం భయావహమ్
 దశవర్షసహస్రాణి దశవర్షశతాని చ,
 వశ్యామి మానుషే లోకే పాలయన్ పృథివీమిమామ్. ”

ఆ విధముగా వేడుకున్న దేవతలకు, విష్ణుమూర్తి భయమును విడిచిపెట్టమని, వారందరికి క్షేమము కలుగునని చెప్పి, దేవతల హితము కొరకు క్రూరుడైన, చెడిన ఆత్మ గల వాడైన, దేవతలకు, ఋషులకు భయమును కలిగించువాడైన రావణుని, ఆతని పరివారమును యుద్ధములో సంహరించి, పదకొండువేల సంవత్సరములు ఈ భూమిని పరిపాలించి సుస్థిరపరచగలను అని అభయమును విష్ణువు ప్రసాదించాడు.

ఇక్కడ విష్ణువు దేవతలలో భయమును వీడుమని చెబుతాడు. దేవతలు, బ్రహ్మ, విష్ణువు యజ్ఞ వేదికకు రూపముతో విచ్చేసారా? భయము అనగా మాయకు వశమగుట. దేవతలు మాయకు వశమవుతారా? వాల్మీకి వారు దేవతల రూపవర్ణన గాని, బ్రహ్మదేవుని, విష్ణు రూపములను గాని వివరించలేదు. కాబట్టి పుత్రకామేష్టి జరుపుతున్న సాక్షిభూతులైన ఋషులు, మునులలో అంతర్గముగా వున్న దేవతలు, బ్రహ్మ, విష్ణువులు పరస్పరము చర్చించికొన్న విషయములని తెలుస్తున్నది.

“ తతః పద్మపలాశాక్షః కృత్వాత్మానం చతుర్విధమ్,
 పితరం రోచయామాస తదా దశరథం నృపమ్. ”

అంతట పద్మము రేకుల వంటి నేత్రములు గల విష్ణువు తనను తాను నాలుగు విధములుగా విభజించుకొనుటకు సంకల్పించి, ఆ నాలుగు రూపములకు దశరథుని తండ్రిగా యోగ్యత కలుగుటకు ఎంపిక చేసికొనెను. పద్మరేకుల వంటి నేత్రములు అని సంభోదించుటచే, సాక్షిభూతత్వమును ప్రకటిస్తున్నాడు. పరమాత్మ నాలుగు జ్ఞానేంద్రియములుగా విభజించబడినాడని తెలుస్తున్నది. అవే జలతత్వముతో కూడిన జ్ఞానేంద్రియ కేంద్రము బుద్ధి రామునిగా, భూతత్వముతో కూడిన విచక్షణ జ్ఞాన కేంద్రము చిత్తము భరతునిగా, వృక్షిత్వము లేక అహంకారముతో కూడిన

అగ్నితత్త్వము లక్ష్మణునిగా, వాయు అంశతో కూడిన మనస్సు శత్రుఘ్నునిగా దేహము ధరించినారు. ఈ నాలుగు జ్ఞానేంద్రియములు నాలుగు కోశములైన విజ్ఞానమయ కోశము, ప్రాణమయ కోశము, అన్నమయ కోశము మరియు మనోమయ కోశములతో ముడిపడినవి.

పుత్రకామేష్టి యాగ ఫలములో సగ భాగము కౌసల్యకు చేరినది. కాబట్టి జ్ఞానేంద్రియ కేంద్రమైన బుద్ధి, విజ్ఞానమయ కోశము అన్ని కోశములలో భారమైనదని తెలుస్తున్నది. యాగ ఫలములో నాల్గవ వంతు సుమిత్రకు చేరినది. కాబట్టి అహంకారముతో ముడిపడిన అన్నమయ కోశము, విజ్ఞానమయ కోశములలో సగభాగమని తెలుస్తున్నది. యాగఫలములో ఎనిమిదవవంతు కైకకు చేరినది. కావున విచక్షణా జ్ఞాన కేంద్రమైన చిత్తమునకు సంబంధించిన ప్రాణమయ కోశము, విజ్ఞానమయ కోశములో నాల్గవ వంతుని తెలుస్తున్నది. చివరి ఎనిమిదవ వంతు యజ్ఞఫలము సుమిత్రకు చేరినది. చివరి ఎనిమిదవ వంతు మనోమయ కోశము, విజ్ఞానమయ కోశములో నాల్గవ వంతు అని తెలుస్తున్నది.

అయితే మహావిష్ణువు దశరథునే తండ్రిగా ఎంపిక చేసుకొనుటకు గల కారణమేమిటి? జనకునికి కూడా సంతానము లేదు. ఆ కాలములో సంతాన యోగ్యత లేనివారు చాలామంది వున్నారు. ఇది ఇలావుండగా

“ వపుషో సూర్యసంకాశం జ్వలన్తమివ తేజసా,
 వినయావనతో భూత్వా హ్యభివాద్య కృతాఞ్జలిః,
 ఉక్తవాన్ రావణో రామ తమృషిం సత్యవాదినమ్. ”

అగస్త్యుడు రామునితో ఈ విధముగా చెబుతున్నాడు. రామా! సూర్యుని వంటి దేహముతో ప్రజ్వరిల్లుచున్న, సత్యమునే ఆచరించు సనత్కుమార ఋషిని చూచి రావణుడు అంజలి ఘటించినాడు. ఇక్కడ సనత్కుమార ఋషిని సూర్యునితో పోల్చి మరల సత్యము గురించి తెలిపాడు వాల్మీకి వారు. కావున సూర్యుడు పరివర్తనము చెందని సత్యమును సూచిస్తున్నట్లు బోధపడుతున్నది. అటు తర్వాత రావణుడు సనత్కుమార ఋషితో

“ కో అస్మిన్ ప్రవరో లోకే దేవానాం బలవత్తరః,
 యం సమాశ్రిత్య విబుధా జయన్తి సమరే రిపూన్. ”

ఎవరి అండ, ఆశ్రయము వలన ఈ లోకములో శత్రువులను జయింపగలుగుచున్నారో, అటువంటి వాడు దేవతలకెల్ల అత్యధిక బలవంతుడు ఎవరు? అని ప్రశ్నిస్తాడు.

“ కం యజన్తి ద్విజా నిత్యం కం ధ్యాయన్తి చ యోగినః,
 ఏతన్యే శంస భగవన్ విస్తరేణ తపోధన. ”

ఓ మహాముని! నిత్యము బ్రాహ్మణులు ఎవరిని పూజింతురు? యోగులు ఎవనిని ధ్యానించుచున్నారు? నా సంశయమును తొలగింపుమని రావణుడు ప్రశ్నిస్తాడు.

“ యో వై భర్తా జగత్పత్నీయస్యోత్పత్తిం న విద్యుహే,
 సురాసురైర్నతో నిత్యం హరిర్నారాయణః ప్రభుః.
 యస్య నాభ్యుద్గతో బ్రహ్మీ విశ్వస్య జగతః పతిః,
 యేన సర్వమిదం సృష్టం విశ్వం స్థావరజంగమమ్.
 తం సమాశ్రిత్య విబుధా విధినా హరిమధ్వరే,
 పిబన్తి హ్యమృతం చైవ మానితాశ్చ యజన్తి తమ్. ”

రావణుడు అడిగిన ప్రశ్నకు సనత్కుమారుడు, ఎవరు సమస్తమైన జగత్తును భరించువాడో, ఎవని యొక్క పుట్టుకను మనము ఎరుగజాలమో, సర్వపాపములు హరించి జలము నివాస స్థానముగా గలవాడు ఎవరో, సమర్థుడైనవాడెవరో, ఎవడు నిత్యము సురుల చేత, అసురల చేత నమస్కరింపబడుచున్నాడో, సమస్తమైన జగత్తుకు ప్రభువైన బ్రహ్మ ఎవని యొక్క నాభి నుండి ఆవిర్భవించినాడో, ఎవని చేత స్థావర జంగమాత్మకమైన ఈ ప్రపంచము సృజింపబడినదో, అట్టి విష్ణువును ఆశ్రయించి, దేవతలు అమృతమును ఆస్వాదించును. ఆ దేవతలందరు విష్ణువునే పూజించెదరు. అప్పుడు రావణుడు మరల సనత్కుమారునితో

“ దైత్యదానవరక్షాంసి యే చాన్యే చామరద్విషః,
 సర్వాజ్ఞాయతి సంగ్రామే సదా సర్వైః స పూజ్యతే. ”

యుద్ధములో సంహరింపబడిన శత్రువులైన దైత్య దానవ రాక్షసులకు ఏ గతి లభించును? విష్ణువుచే సంహరింపబడిన వానికి ఏ గతి లభించును? అని ప్రశ్నిస్తాడు. ఈ ప్రశ్నలను బట్టి రావణునికి యుద్ధమునందు ప్రీతి మక్కువ అని తెలుస్తున్నది.

“ రావణవ్య వచః శ్రుత్వా ప్రత్యువాచ మహామునిః,
 దైవతైర్నిహతా నిత్యం ప్రాప్నువన్తి దివః స్థలమ్. ”

రావణుని మాటలు విన్న సనత్కుమార ముని ఈ విధముగా బదులు పల్కుతాడు. దేవతల చేత సంహరింపబడిన వారు తప్పక స్వర్గము చేరుదురు. ఈ శ్లోకములోని పరమార్థమును పరిశీలించవలసిన అవసరమున్నది. దేవతలనగా మన లోపలనే నాభికి ఉత్తరముగా వున్నవారు. దేవతలచే సంహరింపబడటమనగా, ప్రాణవాయువు నాభికి ఉత్తరమున వున్న దేవతల ప్రేరణ

ద్వారా ఊర్ధ్వ ముఖ ద్వారముల నుండి బహిర్గతము అగుట. అనగా ప్రాణవాయువు తేలికదనము పొంది ఊర్ధ్వముఖ దిశగా పయనించుట స్వర్గము. అలాగే ప్రాణవాయువు భారము పొంది నాభి క్రింది ద్వారములు, అధో ముఖముగా పయనించుట నరకమని గ్రహించవలెను.

“ యే యే హతాశ్చ క్రథరేణ రాజం,
 స్రైలోక్యనాథేన జనార్ధనేన,
 తే తే గతా స్తన్నీలయం నరేంద్రాః,
 క్రోధో ఽపి దేవస్య వరేణ తుల్యః.”

చక్రమును ధరించి మూడు లోకముల ప్రభువైన విష్ణువుచే ఎవరు సంహరింపబడునో, అటువంటి రాజులు విష్ణువు స్థానమును చేరుదురు. విష్ణువు యొక్క క్రోధము కూడా వరముచే సమానమగును. ఈ శ్లోకములో మూడు లోకముల ప్రభువు అనగా బ్రహ్మగ్రంధి, విష్ణుగ్రంధి మరియు రుద్రగ్రంధి అని అర్థము. అలాగే చక్రమును ధరించిన వాడనగా మన అంతర్గతమైన కుండలినీ చక్రములచే ఆవిర్భవించిన శక్తిని వినియోగించువాడని అర్థము.

“ శ్రుత్వా తత స్తద్వచనం నిశాచరః
 సనత్కుమారస్య ముఖాద్వినిర్గతమ్.
 తథా ప్రహృష్టః స బభూవ విస్మితః
 కథం ను యస్యామి హరిం మహాహవే.”

నిశాచరుడైన రావణుడు సనత్కుమారుని మాటలు విని సంతోషించి, ఆశ్చర్యమును పొందినవాడై, విష్ణువును యుద్ధములో ఎదురించుట ఎట్లు సిద్ధింపగలదు అని ఆలోచించెను. అటు పిమ్మట సనత్కుమార ఋషి రావణునితో

“ న హి యజ్ఞఫలైస్తాత న తపోభిస్తు సంచితైః,
 శక్యతే భగవాన్ ద్రష్టుం న దానేన న చేజ్య యా.”

ఆ భగవంతుడైన విష్ణువును బహిర్ముఖులై యజ్ఞఫలము చేతగానీ, తపస్సు చేతగానీ, దానము చేతగానీ దర్శింప శక్యము కాదు. ఇక్కడ తపస్సు అనగా అంతర్ముఖము చెందుట, అంతర్ముఖులై సాక్షి భూతత్వము పొందినవారు, యజ్ఞములచే, దానములచే అనగా త్యాగ గుణముచే విష్ణువును దర్శింపవచ్చును. కాని బహిర్ముఖులై దర్శింపలేరు. దీనిని బట్టి రావణుడు యజ్ఞ యాగాదులను, ఆ యజ్ఞ మాచరించే వారిని ఎందుకు పీడించెనో అవగతమగుచున్నది. యజ్ఞ యాగాదులను నాశనము చేయుట ద్వారా విష్ణువు దర్శనము కలుగుతుందని భావించి అలా చేసాడు. అటు తర్వాత సనత్కుమార ఋషి రావణునితో రామావతార ఆవిర్భావము, సీతారాముల అన్యోన్యమును గురించి విశదపరుస్తాడు.

రాముని అవతార ఆవిర్భావమునకు గల కారణములు భూదేవి, మనువు, దశరథుడు, పరశురాముడు మరియు అనిరణ్యుడు. రాముడు క్షత్రియ వంశీయుడైన దశరథుని తండ్రిగా ఎందుకు ఎంచుకున్నాడు? రావణునికి, రామావతార ఆవిర్భావమునకు గల సంబంధమేమిటి? రామావతార ఆవిర్భావమునకు, భూదేవి ప్రాముఖ్యత ఎంతమేరకు కలదు?

ఈ ప్రశ్నలన్నిటికీ గల సమాధానము రామావతారము ఆవిర్భవించుటకు ఎంతో దోహదము చేసినవి. పరశురాముడు క్షత్రియులలో ప్రబలిన అసహనమును అంతరింపజేయుటకు, క్షత్రియులను ఇరవై ఒక్క తరములు సంహరించినాడు. అనగా క్షత్రియుల సప్తకుండలిని చక్రములను, మూడు గ్రంధులైన బ్రహ్మగ్రంధి, విష్ణుగ్రంధి, రుద్రగ్రంధులతో అనుసంధింపజేసి, జన్మ్య పరముగా, అంతర్గతముగా వారిలో ప్రబలిన అసహనమును తొలగింప ప్రయత్నము చేసాడు. అయితే పరశురాముని తరువాతి అవతారము అయిన రామావతారము, పరశురాముడు నిర్వహించిన అసాధారణ ప్రక్రియ తర్వాత క్షత్రియులలో అసహనము నిర్మూలించబడినది అనే ప్రతిపాదనను నిరూపించవలసిన అవసరమున్నది.

అనగా క్షత్రియులలో అసహనము శాశ్వతముగా తొలగిపోయినది అని ఋజువు చేయవలసిన ఆవశ్యకత వున్నది. ఈ నిరూపణకు తోడుగా సృష్టి పోషణ, సంతులన, సమతుల్యమునకు అవసరమైన వేయి సంవత్సరముల కుండలిని శక్తిని రావణుడు హరించినాడు. దీని ప్రభావము వలన భరతఖండము అంతా రావణుని పీడకు గురై, మనుష్య లోకములో అసహనము ప్రబలినది. ఇట్టి విపరీత పరిస్థితులలో, పాలించే ప్రభువు, రాజు అయిన క్షత్రియుడు అసహనము ప్రదర్శించిన, రాజ్యములోని సామాన్య ప్రజలకు ఎంతమాత్రము మేలు జరగదు. కావున రావణుని పీడకు గురైన భరతఖండములోని పరిస్థితులు, పరశురాముడు నిర్వహించిన క్రతువు యొక్క ఫలితము నిరూపణకు ఒక చక్కటి అవకాశముగా దశరథుడు క్షత్రియుని అంశతో, పైగా ముగ్గురు పట్టపురాణులు, అంతకుమించి మూడు వందల యాభై మంది భార్యలను కలిగియున్నాడు. అయిననూ దశరథునికి సంతానము కలుగలేదు. దీనికి కారణము సంతానోత్పత్తికి అవసరమైన కుండలిని శక్తి లోపించటమే. కావున రావణుని పీడ వలన కలిగిన అసహనమునకు నిదర్శనము, ప్రజలలో ప్రబలిన అసహనము, సంతానోత్పత్తి లేని పాలించే రాజు అని తెలుస్తున్నది. ఒకవైపు ఇదిలావుండగా, మరొకవైపు రావణుడు సనత్కుమార ఋషి ద్వారా విష్ణు మాహాత్మ్యమును తెలిసికొనినవాడై, అటువంటి విష్ణ్వాంశ సంభూతినిచే, తన మరణమును నిశ్చయించుకున్నాడు. ఇక మానవులతోబాటుగా సాక్షిభూతులైన ఋషివరులు, సృష్టి సంతులనను సమన్వించువారు కూడా రావణుని పీడకు గురై అసహనము వ్యక్తపరిచినారు. సర్వజీవరాసులలోని దేవతలు కూడా ఈ అసహనమునకు బలి అయినారు. ఈ అసహనముల సమూహము మొత్తము అనగా

మానవుల అసహనము, సంతానోత్పత్తి లేని పాలించే రాజుల అసహనము, సాక్షిభూతులైన ఋషులు, మునుల అసహనము, దేవతల అసహనము, మొత్తము సమూలముగా భారవంతమై భూమాతపై పడినది.

పంచభూతములలో అత్యంత భారవంతమైన జలతత్వము నుండి భూతత్వమును వేరుచేయుటకు మత్స్యావతారము, కూర్మావతారము, వరాహావతారము ఆవశ్యకమైనది. ఈవిధముగా సృష్టిలో, ప్రకృతిలో భూతత్వము సుస్థిరత్వము పొందినది. కాని ఇంతకు పూర్వము ప్రస్తావించినట్లు రావణుని పీడవలన కలిగిన అసహనము, పరశురాముని క్రతువు వలన తొలగింపబడిన క్షత్రియుల అసహనమునకు పరీక్ష, ఈ అసహనముల సమూహమును స్వీకరించిన భూమాత, ఇవన్నీ భూతత్వమును అత్యంత భారవంతము చేయగా, దక్షిణ సముద్రము ఒకవైపు లంకలో భూతత్వము పలచనైనది, దక్షిణ సముద్రమునకు మరొకవైపు భరతఖండము భూతత్వము భారవంతమైనది. ఈ విపరీత పరిస్థితి వలన సృష్టి సంతులన చెడినది.

కావున త్రేతాయుగములో భూదేవికి వరాహ అవతారము యొక్క స్పర్శ ఆవశ్యకత ఏర్పడినది. అనగా విష్ణ్వాంశ వరాహ అవతారమై భూమిపై సంచరించి, భూతత్వము సుస్థిరతను తద్వారా సృష్టి సంతులన, సమన్వయము చెడకుండ చేయవలసిన అవసరమున్నది. కావున భూమాత తనలోని లక్ష్మీ అంశతో స్థితికారుడు, రక్షణ విభాగమునకు అధిపతి అయిన విష్ణువును ప్రార్థింపగా, విష్ణువు భూమాత ప్రార్థనను మన్నించి, పరశురాముని అసాధారణ క్రతువు యొక్క ఫలితమును నిరూపించుటకు, మానవుల, సాక్షిభూతులైన ఋషుల, దేవతల విన్నపములను మన్నించుటకు, సంతానోత్పత్తి లేని దశరథునికి సంతానప్రాప్తి కలుగుటకు, రావణుని కోరిక ప్రకారముగా మానవుని రూపములో గల విష్ణ్వాంశచే మరణము సంభవించుటకు, వరాహాంశతో కూడిన రామావతారము ఆవిర్భావము జరిగినది. రాముడు తనతో బాటుగా ఆదిశేషుని అంశ అయిన లక్ష్మణుని బహి ప్రాణముగా, భరతుడు విష్ణు శంఖము అంశ గలవాడై, శత్రుఘ్నుడు విష్ణుచక్రము అంశలతో ఆవిర్భవించినారు. ఇవి రామాయణము జరుగుటకు, రాముని ఆవిర్భావమునకు మూల కారణములు.

రామావతార ఆవిర్భావమునకు ఇంకనూ ఇతర కారణములున్నవా? స్వయంభు మనువుకు యిచ్చిన వాగ్దానము నెరవేర్చుటకు, పరిపక్వము చెందుటకు ఏమిటా వాగ్దానము? “రఘుణామన్వయే పూర్వం రాజా దశరథో వ్యాభూత్ రాఘవం ప్రథమమ్”, “కౌసల్యా సమభూత్వూర్వం పత్నీ దశరథ స్సహి”. ఇది కృతయుగము నాటి మాట, సంగతి. మనువుకు శ్రీమహావిష్ణువు యిచ్చిన వరము. అనగా రామావతారము భూమి మీద ఆవిర్భవించుటకు కృతయుగములోనే నిర్ణయము జరిగినది. దీనిని బట్టి ఆత్మలు, రాజోవు జన్మలలో, ముందు

జన్మలలో యేయే గుణములను పండించుకొనవలెనో, ఎక్కడ జన్మించవలెనో, ముందే నిర్ణయించుకొందురు అని స్పష్టము అగుచున్నది. అయోధ్యపతి అయిన అనరణ్యుడు రావణునికి యిచ్చిన శాపఫలము పండించుటకు కూడా రామావతారము ఆవిర్భవించబడినది.

**“ ఉత్పత్త్యతే కులే హ్యస్మిన్నిక్షాపకాణాం మహాత్మనామ్,
రామో దాశరథిర్నామ యస్తే ప్రాణాన్ హరిష్యతి. ”**

అనరణ్యుడు రావణునితో ఈ విధముగా చెబుతాడు. మహాత్ములైన ఇక్షావుకు కులమును హేళన చేసినావు. ఇది సహింపరానిది. అందుచేత ఆ కులములోనే దశరథునికి రాముడనే మహా ఆత్మ జన్మించి నీ ప్రాణములను హరించుదుగాక. ఈ సంఘటన రాముని పుట్టుకకు పూర్వమే జరిగినది. ఇకపోతే రఘువంశము వారు అనాదిగా శ్రీమన్నారాయణుని ఆరాధిస్తున్నారు. అందువలన ఆ వంశము వారికి ఆనందము కలిగించవలెనని, రఘువంశ కీర్తి శాశ్వతము చేయవలెనని, రామునిగా అవతరించి, దశరథుని తండ్రిగా, కౌసల్యను తల్లిగా ఎంపిక చేయటము జరిగినది.

రాముడు సామాన్య మానవునిగా జన్మించి తనకంటూ ఏ కోరిక లేనివాడై, రామాయణ కావ్యరచన కర్త అయిన వాల్మీకి వారు ఊహించిన షోడశ గుణముల కంటే నాలుగు రెట్లు అధికముగా, చతుషష్టి గుణములు అనగా అరవైనాలుగు గుణములతో శోభిల్లుతూ, పదకొండు వేల సంవత్సరములు నిరంతరము కృషి చేసి, కర్మాచరణ జరిపి, భూమినంత తన పాద స్పర్శ చేత సుస్థిరపరచి, సృష్టి సమన్వయము, సమతుల్యమును కాపాడినాడు. ఈవిధముగా అసహనమును మనుష్యుల నుండి, పక్షుల నుండి, పశువుల నుండి, చేతనత్వము లేని రాళ్ళు, రప్పల నుండి తొలగించినాడు. దక్షిణ సముద్రమునకు ఇరువైపులా భూసుస్థిరత ఏర్పరిచినాడు. ఈ సమతుల్యము జరుగుటకు వారధి నిర్మాణము గావించాడు. రాముడు కుండలినీ శక్తి విద్య ఉపాసనలో శ్రేష్ఠుడు అని ప్రస్తావించుటలో ఎంతమాత్రము అతిశయోక్తి లేదు.

ఈ ప్రతిపాదనకు ప్రమాణము ఏమిటి? రాముడు నేరేడు పండు వర్ణము గలవాడు. సప్తకుండలినీ చక్రములతో సహస్రార చక్రము పండిన నేరేడు ఫలము రంగు కలిగియున్నది. అలాగే వేయి సంవత్సరముల సృష్టి పోషణకు, సంతులనకు, సమన్వయమునకు సరిపడే కుండలినీ శక్తిని గుప్తనిధి రూపములో మూలాధార చక్రములో గ్రహించిన సీత, బంగారు ఛాయతో శోభిల్లుచున్నది. కావున సీతారాముల కలయిక కుండలినీ శక్తి సమ్మేళనము. మూలాధారము నుండి సహస్రార చక్రము వరకు ప్రసరించే కుండలినీ శక్తి ప్రసరణ, సీతారాముల అర్ధనారీశ్వర తత్వమును తెలియజేస్తుంది. మానవ దేహములో మూలాధారము దక్షిణ దిశను సూచించగా, సహస్రారము ఉత్తర దిశను సూచిస్తున్నది. కావున సవ్యదిశలోని కుండలినీ చక్ర పరిభ్రమణము

దక్షిణ దిశ నుండి ఉత్తర దిశవైపు జరుగుతుంది. దీనినే దక్షిణాచారము అందురు. ఉత్తరదిశ నుండి దక్షిణ దిశవైపు సాగే అపసవ్య దిశలోని కుండలిని చక్ర పరిభ్రమణము వామాచారమును సూచిస్తుంది. రామాయణములో రాముడు ఉత్తర దిశ నుండి దక్షిణ దిశగా పయనించాడు. అది కూడా కాలినడకతో చేరాడు. దీనికి కారణము ఏమిటి?

దక్షిణము మూలాధారము సూచిస్తున్నది, అనగా లంకలోని సీత. ఉత్తరము సహస్రారము సూచిస్తున్నది, అదే రాముడు. మానవ దేహములో నాభికి ఉత్తరము తేలికదనము, నాభికి దక్షిణము భారమును సూచిస్తాయి. అలా కాని యెడల తల ప్రాంతము భారమై, నాభి క్రింది భాగము తేలికై వుంటుంది. అప్పుడు నడవటానికి కష్టమవుతుంది. అలాగే దక్షిణ సముద్రమునకు ఆవలి తీరములో గల లంక తేలిక అయినది. ఉత్తర భరతఖండము భారమైనది. దీనికి కారణము రావణుడు కైలాసములో చేసిన సాహసము. తద్వారా ప్రబలిన అసహనము. భారమవలసిన దక్షిణభాగము తేలికైనది. తేలికవలసిన ఉత్తరభాగము భారవంతమైనది. అందుకే సీత లంకను చేరవలసి వచ్చినది. రాముడు వరాహాంశతో పాదచారి అయి భరతఖండములోని అసహనమును భారమును గ్రహించి, పాదములలోని వేళ్ళ ద్వారా కుండలిని శక్తి ప్రసరణను భూదేవిలో పూరించినాడు. తాను గ్రహించిన భారమును మోసుకొని, వారధిని నిర్మించి, లంకను చేరి సీతలో ప్రవేశింపజేసాడు. సీత అగ్నిప్రవేశము ద్వారా భరతఖండములోని భారము పంచభూతములలో కలిసినది. ఈ విధముగా సీతారాములు వారధికి ఇరువైపుల భూ సుస్థిరత గావించారు. వరాహాంశ గల రామునికి, భూదేవి అంశ గల సీతకు సకల దేవతలు సహకరించినారు.

దేవతలందరూ వారి వారి అంశలతో అవతారమును స్వీకరించినారు. రామాయణములో ఆది గురువు దక్షిణామూర్తి అంశతో గుహుడు, స్వయంప్రభ కీలకమైన పాత్ర పోషించినారు. పార్వతి అంశతో శబరి పాత్ర వహించినది. దశ మహా విద్యలలో అత్యంత శక్తివంతమైన ధూమావతి అంశతో మంధర ప్రవేశించినది. ధశరథుడు కూర్మావతార అంశ, జనకుడు క్షీర సముద్రరాజ అంశతో అవతరించినారు. రామాయణ కథానాయిక సీత, భూ వరాహలక్ష్మి గాను, కాళి, వనదుర్గల అంశలతో అవతరించినది. హనుమంతుడు ఏకాదశ రుద్రుడు, మేరు పర్వతము, వాయువు, కామరూప అంశలతో అవతరించినాడు. వానర వీరులైన వాలి సుగ్రీవులు వరుసగా ఇంద్రాంశ, సూర్యాంశ గలవారైనారు. వారధి నిర్మాణ కర్త నలుడు విశ్వకర్మ అంశ గలవాడైనాడు. పక్షిరాజు జటాయువు గరుత్మంతుని అంశతో ఆవిర్భవించినాడు. పరశురాముడు విష్ణ్వాంశతో జనియించాడు. జాంబవంతడు, వశిష్ఠుడు, అగస్త్యుడు, అత్రి, పులస్త్యుడు, విశ్రవసు తదితరులు బ్రహ్మాదేవుని అంశ గలవారు. కుశలవులు నారదతుంబురుల అంశలతో ఆవిర్భవించినారు.

లక్ష్మణుడు ఆదిశేషుని అంశతోనూ, భరతుడు విష్ణు శంఖము అంశతోనూ, శత్రుఘ్నుడు విష్ణు చక్రము అంశతోనూ దేహధారణ గావించారు.

“ వరాహాంశ సంభూత దశరథాత్మజే నమః ”

“ వరాహాంశ సంభూత సీతాపతే నమః ”

“ వరాహాంశ సంభూత శ్రీరామాయ నమః ”

“ భూసుస్థిరత కృత్యా వరాహాత్మనే నమః ”

శ్రీ సీతాపతయే శ్రీరామ చంద్రాయ నమః

రెండవ అధ్యాయము సృష్టి సంతులనకు కారణములు, సృష్టి రహస్యములు

ఈ సృష్టి అంతయు, సృష్టిలోని జీవరాసులు అన్నియు బహిర్గతముగా వశీకరణ విద్యలైన పర, అపర, పరాపర తత్త్వములచే, అంతర్గతముగా కుండలినీ శక్తిచే శోభిల్లుచున్నవి. ఈ ప్రతిపాదన అవగతము అగుటకు కొన్ని ఉదాహరణలను పరిశీలిద్దాము

వన్య మృగమైన వులి, జింకను అపరవిద్యచే వశపరుచుకొనవలెనని ప్రయత్నిస్తుంది. అపరవిద్య అనగా నేను వేరు, నీవు వేరు కాదు అనే అద్వైత భావన. కావున నిన్ను భక్షించెదను అనే భావన కలిగిన వులి. అదే విధముగా జింక పరవిద్యచే వులివశము నుండి తప్పించుకొనే ప్రయత్నము గావిస్తుంది. పరవిద్య అనగా నేను వేరు, నీవు వేరు అనే ద్వైత భావన.

ఒక పెద్ద చేప అపర విద్యచే చిన్న చేపను వశము చేసుకునే ప్రయత్నము చేస్తుంది. అలాగే చిన్న చేప పర విద్యచే పెద్ద చేప వశము నుండి తప్పించుకునే ప్రయత్నము గావిస్తుంది. వీరిలో ఎవరి సంకల్ప బలము అధికముగా వుండునో, వారి ప్రయత్నము ఫలిస్తుంది. ఈ సంకల్ప బలమునకు మూలము అంతర్గతమైన కుండలినీ శక్తి.

ఈ వశీకరణము సర్వ ప్రాణికోటి నిజ జీవితములో నిత్యము జరిగే ప్రక్రియ. అది ఎలాగో చూద్దాము. ప్రేయసి తన క్రీగంటి చూపులతో అనగా పరవిద్యచే ప్రియుని వశము చేసుకొనే ప్రయత్నము చేస్తుంది. ప్రేయసి చూపులకు వశమైన ప్రియుడు అపరవిద్యచే తన ప్రియురాలి సాన్నిహిత్యమును కోరుకుంటాడు. అలాగే భార్య భర్తను, భర్త భార్యను వశము చేసుకొనే ప్రయత్నము చేస్తారు. పసిపిల్ల వానిలోని అమాయకత్వముతో కూడిన స్వచ్ఛతను చూసిన మాతృమూర్తి, కరుణరసముతో, పసి బాలకునికి అపరవిద్యచే వశమవుతుంది. అలాగే సేవకుడు పరవిద్యచే యజమానికి సేవచేస్తాడు. యజమాని పరవిద్యచే సేవకుని వశము చేసుకుంటాడు. రాజ్యమును పాలించే ప్రభువు అవసరమైన సమయములలో పర, అపర,

పరాపర విద్యలచే ప్రజలను తన వశములో వుంచుకునే ప్రయత్నము చేస్తాడు.

భూమిపై జనించిన మొక్క పరవిద్యచే భూదేవి పోషణ కోరుతుంది. భూమాత అపరవిద్యచే ఆ మొక్కలకు, వృక్షములకు పోషణ కల్పిస్తుంది. అలాగే కోడెదూడ పరవిద్యచే గోమాత పోషణ కోరుతుంది. గోమాత అపరవిద్యతో కూడిన అవ్యాజమైన కరుణ రసము, ప్రేమతత్వమును ప్రదర్శించి, కోడెదూడకు పోషణ కల్పించి వశము అవుతుంది. ఈ విధముగా వశీకరణ విద్య, ఈ సృష్టి క్రమములో ఒక కీలకభాగము, అంశము అయినది. ఎన్ని రకములైన వశీకరణ విద్యలుగలవో విశ్లేషిద్దాము.

కర్మాచరణకు ఇరువైపులా పరవిద్య అనగా ద్వైత భావనతో కూడిన వశీకరణము, కర్మాచరణకు యిరువైపులా అపరవిద్య అనగా అద్వైత భావనతో కూడిన వశీకరణము, కర్మాచరణకు యిరువైపులా పరాపరవిద్యతో కూడిన వశీకరణము, ఒకవైపు పరవిద్య - మరొకవైపు అపరవిద్యతో కూడిన వశీకరణము, ఒకవైపు పరవిద్య - మరొకవైపు పరాపర విద్యతో కూడిన వశీకరణము, ఒకవైపు అపరవిద్య - మరొకవైపు పరాపర విద్యతో కూడిన వశీకరణము. ఈ విధముగా ఆరు విధములైన వశీకరణ పద్ధతులున్నవి.

ఇరువైపులా పరవిద్యను ప్రదర్శించుట ద్వారా సృష్టిలో తారతమ్యములు వృద్ధి చెందుతాయి. పేద ధనికుడు, యజమాని సేవకుడు వంటి ద్వైత భావనలు వృద్ధి పొందుతాయి. ఇరువైపులా అపరవిద్య ప్రదర్శించుట ద్వారా అద్వైత భావన వృద్ధి చెందుతుంది. పరమాత్మ అంశలు వృద్ధి పొందుతాయి. ఇరువైపులా పరాపర విద్య ప్రదర్శించుట ద్వారా సృష్టిలో సాక్షీభూతత్వము వృద్ధి చెందుతుంది. ఒకవైపు పరవిద్య మరొకవైపు అపరవిద్య ప్రదర్శించుట ద్వారా మాతృమూర్తి లక్షణములు వృద్ధి పొందుతాయి. ఒకవైపు పరవిద్య మరొకవైపు పరాపర విద్య ప్రదర్శించుట ద్వారా అసమతుల్యము పొందిన అధర్మమును సాక్షీభూతుల అంశలచే సమతుల్యము చేయటము జరుగుతుంది. ఒకవైపు అపరవిద్య మరొకవైపు పరాపర విద్య ప్రదర్శించుట ద్వారా అసమతుల్యము పొందిన ధర్మమును సాక్షీభూతుల అంశలచే సమతుల్యము చేయటము జరుగుతుంది. చివరి రెండు క్రమముల ద్వారా ధర్మ సంస్థాపన జరుగుతుంది అని స్పష్టమగుచున్నది. కావున భగవద్గీతలో కృష్ణుడు బోధించినట్లు

“ పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయచ దుష్కృతామ్,
ధర్మ సంస్థాపనార్థాయ సంభవామి యుగేయుగే. ”

ధర్మ సంస్థాపన సాక్షీభూతుల అంశల ద్వారానే సాధ్యపడుతుందని చివరి రెండు వశీకరణ క్రమముల ద్వారా అవగతమగుచున్నది.

వశీకరణము బహిర్గత అంశలైన పర, అపర, పరాపర కాగా, అంతర్గత కుండలిని శక్తి అంశలు రాక్షసాంశ, దైవాంశ మరియు సాక్షీభూతాంశలుగా వ్యక్తమైనవి. అనగా మూడు అంతర్గత కుండలిని శక్తి అంశలు, మూడు విధములైన బహిర్గత వశీకరణ విద్యలచే అనుసంధింపబడి మొత్తము కర్మాచరణ సాగుతుంది.

సృష్టిలోని అన్ని జీవరాసులలో అంతర్గతముగా కుండలిని శక్తి మూడు రూపములలో వున్నది. అవి రాక్షసాంశ, దైవాంశ మరియు సాక్షీభూతాంశ. రాక్షసాంశ అనగా అపసవ్య దిశలో పరిభ్రమించే కుండలిని యంత్రము ద్వారా ఉత్పన్నమయే కుండలిని శక్తిని వామాచారములో వినియోగించువారు. రాక్షస గుణము గలవారు తమ అంతర్గత కుండలిని శక్తిని, బహిర్గతముగా ఇంతకు పూర్వము ప్రస్తావించిన విధముగా ఆరు వశీకరణ పద్ధతులలో ప్రదర్శించుదురు. ఈవిధమైన కర్మాచరణ ద్వారా వారు యితరులకు పీడనము, అసహనము కలుగజేస్తారు. దైవాంశ అనగా సవ్యదిశలో పరిభ్రమించే కుండలిని యంత్రముల ద్వారా ఉత్పన్నమయే కుండలిని శక్తిని దక్షిణాచారములో వినియోగించువారు. దైవాంశ గుణములు గలవారు తమ అంతర్గత కుండలిని శక్తిని, బహిర్గతముగా ఆరు వశీకరణ పద్ధతులలో ప్రదర్శించుదురు. ఈవిధమైన కర్మాచరణ ద్వారా వారు సహనమును, ఓర్పును పెంపొందిస్తారు. సాక్షీభూతాంశ గలవారు అసాధారణ ప్రజ్ఞావంతులు. రాక్షసాంశలకు, దైవాంశలకు అతీతముగా వుండి, రెంటిని నియంత్రించగలిగిన వారు. సాక్షీ భూతులు మూలాధార, స్వాధిష్ఠాన, మణిపూరక చక్రములను సవ్యదిశలోను, విశుద్ధి, ఆజ్ఞా చక్రము, సహస్రార చక్రములను అపసవ్య దిశలోను పరిభ్రమింపజేయుదురు. వీరి అనాహత చక్రము పరిభ్రమణము లేక స్థంభించివుండును. సాక్షీభూతులు బహిర్గతమైన ఆరు వశీకరణ పద్ధతులను ప్రదర్శిస్తూ, దైవాంశలు, రాక్షసాంశలు సమతుల్యము అగునట్లుగా కర్మాచరణ చేయుదురు. అనగా రాక్షసాంశలు అధికమై, అసహనము ప్రబలిన యెడల, దక్షిణాచారముతో కర్మాచరణ చేయుదురు. అలాగే దైవాంశలు అధికమై, సహనము అధికమైనచో, సాక్షీభూతులు వామాచారములో కర్మాచరణ చేయుదురు. దైవాంశలు, రాక్షసాంశలు సమతుల్యము జరిగినపుడు, సాక్షీభూతులు సమయాచారమును పాటించి, పరిభ్రమణము లేని హృదయ చక్రముపై కేంద్రీకృతమై వుండురు.

రాక్షసాంశలు, దైవాంశలు మరియు సాక్షీభూతాంశలు తమ అంతర్గత కుండలిని శక్తిని బహిర్గతము అయిన ఆరు వశీకరణ పద్ధతులలో, ఏ విధముగా కర్మాచరణలో ప్రవేశపెడతారో పరిశీలిద్దాము.

అంతర్గతమైన దైవాంశ, రాక్షసాంశ, సాక్షీభూతాంశలు బహిర్గతమైన పర, అపర, పరాపర విద్యలతో కూడిన ఈ నలభై ఐదు వశీకరణ విధములు, సృష్టిలోని అన్ని జీవరాశుల జీవనములో

జరిగిడి కర్మలను తెలియజేస్తున్నది. నలభై ఐదు సంఖ్య ప్రాముఖ్యత ఏమిటి? అంతర్గతమైన నాలుగు జ్ఞానేంద్రియములు, వీటితో అనుసంధింపబడిన పంచ కర్మేంద్రియములు అనగా తొమ్మిది ఇంద్రియములు, బహిర్గతమైన పంచభూతములతో అనుసంధింపబడి, నలభై ఐదు వశీకరణ పద్ధతులుగా విభజింపబడినది.

దైవాంశలు తేలికదనముపొంది, ఆనందముతో కర్మాచరణ చేయుదురు. రాక్షసాంశలు భారమును కలిగి, పీడను కలిగించు, శోకమును కలిగించు కర్మాచరణ చేయుదురు. సాక్షీభూతులు, దైవాంశ రాక్షసాంశలకు అతీతముగా వుండి ఈ రెండు అంశలను నియంత్రించగలరు. సాక్షీభూతులుగా వ్యవహరించువారు అవసర సమయములో రాక్షసాంశలుగా లేక దైవాంశలుగా పరివర్తనము చెందగలరు. దీనికి కారణము వీరు సుఖ-దుఃఖములకు, పాప -పుణ్యములకు, లాభ-నష్టములకు అతీతమైనవారు.

సృష్టి నియమము ఏమనగా ఎంతటి దైవాంశ శక్తి లేక ఎంతమేరకు దైవాంశ సంకల్ప బలము వ్యాపించినదో, అంతే మేరకు రాక్షసాంశ సంకల్పబలము, రాక్షసాంశ శక్తి వ్యాపించివుండవలెను. ఇదియే సృష్టి సంతులన, సమన్వయము కూడ. దైవాంశలు, రాక్షసాంశలు సమతుల్యము పొందని యెడల సృష్టి క్రమము పక్షపాతము కలదై, ఒకవైపు ఒరిగిపోతుంది. అందులకే క్షీరసాగర మధనము జరిగినపుడు ఆవిర్భవించిన అమృతము, తేలికదనము పొందిన దైవాంశలకే చిక్కినది. రాక్షసులకు భారవంతమైన మృతము చిక్కినది. ఇది ఒక సంతులనను సూచిస్తుంది. ఈవిధమైన సృష్టి సంతులన కృతయుగము, త్రేతాయుగము మరియు ద్వాపరయుగములలో ఎలా అమలుపరచబడినదో చూద్దాము.

కృతయుగములో హిరణ్యకశ్యపుడు ఒక్కడు తన రాక్షసాంశతో సకల దైవశక్తులను నియంత్రించాడు. ఈ సమతుల్యము చెడినపుడు, అనగా హిరణ్యకశ్యపుడు తాను ఎంపిక చేసుకున్న రుచిలో పరిపక్వము అయిన తర్వాత కూడ, మితిమీరిన పరివర్తనము ఆశించి కర్మాచరణ జరుపుటచే, దైవాంశలు క్షీణించాయి. ఆవిధముగా రాక్షస సంకల్పబలము ప్రబలినది. ధర్మచక్రము చెడిపోయినది. తద్వారా సృష్టి సంతులన చెడిపోయినది. ఈ పరిస్థితిలో ఏమిజరగవలెను? భగవద్గీతలో కృష్ణుడు చెప్పినట్లుగా

“ పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతామ్,
ధర్మ సంస్థాపనార్థాయ సంభవామి యుగేయుగే. ”

ధర్మము, అధర్మము అసమతుల్యము జరిగి, ధర్మచక్రము చెడిపోయినపుడు, సాక్షీభూతుల అంశలను సృష్టించి, ధర్మచక్రమును సుస్థిర పరుస్తాను అని కృష్ణుడు స్వయముగా తెలిపాడు.

సృష్టిలోని నలభై ఐదు వశీకరణ విద్యలు

కర్త	కర్మ	ఫల స్వరూపము
1. రాక్షసాంశ, పరవిద్య	రాక్షసాంశ, పరవిద్య	అసహనము, ద్వైత భావన
2. రాక్షసాంశ, అపరవిద్య	రాక్షసాంశ, పరవిద్య	వంశవృద్ధి
3. రాక్షసాంశ, అపరవిద్య	రాక్షసాంశ, అపరవిద్య	అద్వైత భావన, పరమాత్మ అంశ వృద్ధి
4. రాక్షసాంశ, పరాపరవిద్య	రాక్షసాంశ, పరవిద్య	అధర్మమును నియంత్రించు సాక్షీభూతాంశ వృద్ధి
5. రాక్షసాంశ, పరాపరవిద్య	రాక్షసాంశ, అపరవిద్య	ధర్మమును నియంత్రించు సాక్షీభూతాంశ వృద్ధి
6. రాక్షసాంశ, పరాపరవిద్య	రాక్షసాంశ, పరాపరవిద్య	సాక్షీభూతుల వృద్ధి
7. దైవాంశ, పరవిద్య	దైవాంశ, పరవిద్య	సహనము, ద్వైత భావన
8. దైవాంశ, అపరవిద్య	దైవాంశ, పరవిద్య	వంశవృద్ధి
9. దైవాంశ, అపరవిద్య	దైవాంశ, అపరవిద్య	అద్వైత భావన, పరమాత్మ అంశ వృద్ధి
10. దైవాంశ, పరాపరవిద్య	దైవాంశ, పరవిద్య	అధర్మమును నియంత్రించు సాక్షీభూతాంశ వృద్ధి
11. దైవాంశ, పరాపరవిద్య	దైవాంశ, అపరవిద్య	ధర్మమును నియంత్రించు సాక్షీభూతాంశ వృద్ధి
12. దైవాంశ, పరాపరవిద్య	దైవాంశ, పరాపరవిద్య	సాక్షీభూతాంశల వృద్ధి
13. సాక్షీభూతాంశ, పరవిద్య	సాక్షీభూతాంశ, పరవిద్య	ద్వైత భావన
14. సాక్షీభూతాంశ, అపరవిద్య	సాక్షీభూతాంశ, పరవిద్య	వంశవృద్ధి
15. సాక్షీభూతాంశ, అపరవిద్య	సాక్షీభూతాంశ, అపరవిద్య	అద్వైత భావన, పరమాత్మ అంశవృద్ధి
16. సాక్షీభూతాంశ, పరాపరవిద్య	సాక్షీభూతాంశ, పరాపరవిద్య	సాక్షీభూతుల వృద్ధి
17. సాక్షీభూతాంశ, పరాపరవిద్య	సాక్షీభూతాంశ, పరవిద్య	అధర్మమును నియంత్రించు సాక్షీభూతాంశల వృద్ధి
18. సాక్షీభూతాంశ, పరాపరవిద్య	సాక్షీభూతాంశ, అపరవిద్య	ధర్మమును నియంత్రించు సాక్షీభూతాంశల వృద్ధి
19. రాక్షసాంశ, పరవిద్య	దైవాంశ, పరవిద్య	ద్వైత భావన
20. రాక్షసాంశ, పరవిద్య	దైవాంశ, అపరవిద్య	వంశవృద్ధి

కర్త	కర్మ	ఫల స్వరూపము
21. రాక్షసాంశ, పరవిద్య	దైవాంశ, పరాపరవిద్య	అధర్మమును నియంత్రించుట
22. రాక్షసాంశ, పరవిద్య	సాక్షిభూతాంశ, పరవిద్య	ద్వైత భావన
23. రాక్షసాంశ, పరవిద్య	సాక్షిభూతాంశ, అపరవిద్య	వంశవృద్ధి
24. రాక్షసాంశ, పరవిద్య	సాక్షిభూతాంశ, పరాపరవిద్య	అధర్మమును నియంత్రించుట
25. రాక్షసాంశ, అపరవిద్య	దైవాంశ, పరవిద్య	వంశవృద్ధి
26. రాక్షసాంశ, అపరవిద్య	దైవాంశ, అపరవిద్య	అద్వైత భావన, పరమాత్మ అంశవృద్ధి
27. రాక్షసాంశ, అపరవిద్య	దైవాంశ, పరాపరవిద్య	ధర్మమును నియంత్రించుట
28. రాక్షసాంశ, అపరవిద్య	సాక్షిభూతాంశ, పరవిద్య	వంశవృద్ధి
29. రాక్షసాంశ, అపరవిద్య	సాక్షిభూతాంశ, అపరవిద్య	అద్వైత భావన, పరమాత్మ అంశవృద్ధి
30. రాక్షసాంశ, అపరవిద్య	సాక్షిభూతాంశ, పరాపరవిద్య	ధర్మమును నియంత్రించుట
31. రాక్షసాంశ, పరాపరవిద్య	దైవాంశ, పరవిద్య	అధర్మమును నియంత్రించుట
32. రాక్షసాంశ, పరాపరవిద్య	దైవాంశ, అపరవిద్య	ధర్మమును నియంత్రించుట
33. రాక్షసాంశ, పరాపరవిద్య	దైవాంశ, పరాపరవిద్య	సాక్షిభూతుల వృద్ధి
34. రాక్షసాంశ, పరాపరవిద్య	సాక్షిభూతాంశ, పరవిద్య	అధర్మమును నియంత్రించుట
35. రాక్షసాంశ, పరాపరవిద్య	సాక్షిభూతాంశ, అపరవిద్య	ధర్మమును నియంత్రించుట
36. రాక్షసాంశ, పరాపరవిద్య	సాక్షిభూతాంశ, పరాపరవిద్య	సాక్షిభూతుల వృద్ధి
37. దైవాంశ, పరవిద్య	సాక్షిభూతాంశ, పరవిద్య	ద్వైత భావన
38. దైవాంశ, పరవిద్య	సాక్షిభూతాంశ, అపరవిద్య	అద్వైత భావన, పరమాత్మ అంశవృద్ధి
39. దైవాంశ, పరవిద్య	సాక్షిభూతాంశ, పరాపరవిద్య	అధర్మమును నియంత్రించుట
40. దైవాంశ, అపరవిద్య	సాక్షిభూతాంశ, పరవిద్య	వంశవృద్ధి
41. దైవాంశ, అపరవిద్య	సాక్షిభూతాంశ, అపరవిద్య	అద్వైత భావన, పరమాత్మ అంశవృద్ధి
42. దైవాంశ, అపరవిద్య	సాక్షిభూతాంశ, పరాపరవిద్య	ధర్మమును నియంత్రించుట
43. దైవాంశ, పరాపరవిద్య	సాక్షిభూతాంశ, పరవిద్య	అధర్మమును నియంత్రించుట
44. దైవాంశ, పరాపరవిద్య	సాక్షిభూతాంశ, అపరవిద్య	ధర్మమును నియంత్రించుట
45. దైవాంశ, పరాపరవిద్య	సాక్షిభూతాంశ, పరాపరవిద్య	సాక్షిభూతుల వృద్ధి

కావున కృతయుగములో హిరణ్యకశ్యపుని ద్వారా చెడిపోయిన ధర్మచక్రము తిరిగి సుస్థిరత పొందవలెనన్న సాక్షిభూతుల అవసరము కావలెను. ఈ సాక్షిభూత అంశ ఎవరు? అతడే ప్రహ్లాదుడు, హిరణ్యకశ్యపుని కుమారుడు. హిరణ్య కశ్యపుడు బ్రహ్మదేవుని నుండి ఏవిధమైన పరము పొందాడు? ఇంటగాని, బయటగాని, పగలు గాని, రాత్రి గాని, మనిషి గాని, మృగము గాని అంశతో తన మరణమును ఎంచుకున్నాడు. ఇక్కడ ఇల్లు అనగా అంతర్గతమైన అపరము, బయట అంటే బహిర్గతమైన పరమును, అలాగే రాత్రి అంటే అపరము, పగలు అంటే పరము, మనిషి అంటే పరము, మృగము అంటే అపరమును తెలుపుతున్నది. వీటికి అతీతముగా వుండుటచే హిరణ్య కశ్యపుడు పరాపర విద్యను అభ్యసించినట్లుగా తెలుస్తున్నది. భర్తను అనుసరించే హిరణ్యకశ్యపుని భార్య లీలావతి కూడా పరాపర విద్యనే అభ్యసించినది. రాక్షసాంశతో, పరాపర విద్యతో స్త్రీ, పురుషులు సంగమిస్తే ఏమి జరుగుతుంది? వంశవృద్ధి జరుగుతుంది. అది కూడా రాక్షసాంశలోని సాక్షిభూతుని ఆవిర్భావము జరుగుతుంది. అందుకే ప్రహ్లాదుడు జన్మించి తన సాక్షిభూత అంశతో హిరణ్యకశ్యపుడు నాశనము అగునట్లు, ధర్మచక్రము సుస్థిరత పొందునట్లుగా, కర్మాచరణ చేసాడు. తద్వారా దైవాంశలు, రాక్షసాంశలు సమతుల్యము జరిగినది.

త్రేతాయుగము కాలములో అయోధ్యపుర వాసులందరు ఆనందముగా జీవనము సాగించేవారు. అనగా దైవాంశలు గలవారైనారు. కాని సృష్టి సంతులన కాపాడుటకు అయోధ్యలో యిద్దరు రాక్షసాంశలు అనగా భారవంశమైన విషయములు గలవారైనారు. వీరే మంధర మరియు చాకలి. వీరిలోని రాక్షసాంశ అనగా శోకము కలిగించే లక్షణము, పీడనకు గురిచేయు లక్షణము, భారమునకు గురిచేయు లక్షణములు, మిగిలిన వారందరి దైవాంశ గుణములతో సమతుల్యము పొందినది. ఇంకను వీరిపురు వీరి ప్రభావము ద్వారా దైవాంశలు గలవారిని ప్రభావితము చేసి, తమలోకి మార్చగలిగారు. మంధర కైకను వశము చేసుకుని, తనదారిలో మార్చినది. అలాగే ఒక చాకలి సీతపై అపవాదు మోపి, అది అందరి నోటిలోపడి, ఇంతింతై వటుడింతై లాగా పెరిగి పెద్దదై, అయోధ్యపుర వాసులందరూ సీతను శంకించుట ద్వారా లోకోపవాదముగా మారినది. ఈరెండు సంఘటనల ద్వారా రామాయణములోని ధర్మచక్రము మధనమునకు గురైనది.

అదే విధముగా దక్షిణ మహాసముద్రమునకు ఆవలివైపున గల లంక పట్టణములో అధికశాతము రాక్షసాంశ గలవారే వున్నారు. కాని సృష్టి నియమమును అనుసరించి, సృష్టి సమతుల్యము కొరకు, మండోదరి, విభీషణుడు రాక్షసజాతిలో దైవాంశలైనారు. రావణుని మితిమీరిన అధర్మమును, మండోదరి, విభీషణుడు సమతుల్యము చేయవలసి వచ్చినది. ఎప్పుడైతే ఈ సమతుల్యము చేయటము భారవంశమైనదో, అప్పుడు విభీషణుడు లంకను వదలి, రాముని

శరణాగతము పొందుతాడు. తర్వాత యుద్ధము సంభవించి, సమతుల్యము జరిగినది. రామాయణము మొత్తములో ధర్మచక్రమును సమతుల్యము చేయదగిన వారు చాలా తక్కువ సంఖ్యలో వున్నారు. కాని వీరి పాత్రలు అత్యంత కీలకమైనవి. వీరు మంధర, గుహాడు, శబరి, స్వయంప్రభ, విభీషణుడు, మండోదరి, అయోధ్యలోని చాకలి. అందులకే మంధర లేని రామాయణము లేదనే సూక్తి ఆవిర్భవించినది.

ద్వాపరములో కూడా నూర్గురు కౌరవులు రాక్షస ప్రవృత్తి గలవారైనారు. వారి చేష్టలను సమతుల్యము చేయుటకు పంచ పాండవులు నడుము బిగించారు. చివరకు సమతుల్యము భారమైనపుడు యుద్ధము సంభవించినది.

కాబట్టి సృష్టి ఆవిర్భావము జరిగినప్పటి నుండి దైవాంశలు, రాక్షసాంశలు పరస్పరము సమతుల్యముతోనే వున్నవి. కృతయుగములో అధికశాతము దైవాంశలే వున్నారు. వీరి పరిమాణము క్రమేణా త్రేతాయుగము, ద్వాపరయుగము, కలియుగములో తరిగినది. అలాగే రాక్షసాంశల పరిమాణము కృతయుగము నుండి కలియుగము వరకు వృద్ధి పొందినది. ప్రస్తుత కలియుగములో దైవాంశలు చాలా కొద్దిమందే అని చెప్పవచ్చును. అనగా అధికశాతము జనాభా రాక్షసాంశ గలవారే. అందుకే పరిమితికి మించిన పరివర్తన, అక్రమ ధన సంపాదన, ఘాతక కృత్యములు, విధ్వంసములు తరచూ జరుగుతున్నవి. ఈ రాక్షస ప్రవృత్తి గలవారిని దైవాంశలు సమతుల్యము చేయుట భారవంతమైనచో, అది యుద్ధము రూపములోని ఒక విపత్తు ద్వారా తిరిగి సమతుల్యము జరుగుతుంది. ఈ విశ్లేషణ ద్వారా కలియుగములో రాక్షసులే రాజులు అని తెలుస్తున్నది. ఈ సృష్టి సంతులన సూత్రము మనుషులకే గాక ప్రకృతిలో కూడ చూడవచ్చును. ప్రకృతి పరిశీలన ద్వారా వాటి విశేషాంశములను పరిశీలిద్దాము.

ఒక మామిడిపండు ఆరగించినపుడు లేక వికసించిన పుష్పమును ఆశ్వాదించినపుడు, మనకు ఆహ్లాదము కలుగుతుంది. తద్వారా తేలికదనము పొందగలము. కావున మామిడి వృక్షము, పుష్ప వృక్షములు ఆహ్లాదమును, తేలిక దనమును కలిగించే లక్షణములు గల దైవాంశలను సూచిస్తున్నవి. కాబట్టి మామిడి విత్తనము, పువ్వు విత్తనములు భూదేవి స్పర్శ పొంది, దైవాంశలుగా మొలకలెత్తుతాయి. అయితే ఈ మొక్కలను జాగ్రత్తగా పరిశీలిస్తే, ఈ మొక్కల చుట్టూ అనగా దైవాంశ గల మామిడి మొక్క పుష్పపు మొక్కల చుట్టూ, మన ఆహ్లాదమునకు అంతరాయము కలుగజేయు కలుపుమొక్కలను కూడా చూడవచ్చును. అంతేకాదు, ఒక దైవాంశ మొక్క చుట్టూ వందలకొలది కలుపు మొక్కలను చూడవచ్చును. ఈ కలుపు మొక్కలను పీకి పారవేసిన మరల తిరిగి మొలకెత్తును. మామిడి మొక్క పుష్పమొక్క దైవాంశలయితే, కలుపు మొక్క ఏ అంశ అగును? రాక్షసాంశ అయినది. ప్రకృతి తల్లి రాక్షసాంశలగు కలుపు మొక్కలకు, దైవాంశలయిన

మామిడి మొక్కలకు, పుష్ప మొక్కలకు అఖండితమైన పోషణ కల్పిస్తుంది. నిష్పక్షపాతమైన సేవలను అందిస్తుంది.

సృష్టి సంతులన మొదటి సూత్రము - ఒక దైవాంశ గుణమును సమతుల్యము చేయుటకు వందల కొలది రాక్షసాంశలు కావలెనని మామిడి, పుష్ప, కలుపు మొక్కల పరిశీలన ద్వారా తెలుస్తున్నది. ఇదే నియమము ద్వారా దైవాంశలు, రాక్షసాంశలు సమతుల్యము పొందవలెనని తెలుస్తున్నది. ప్రస్తుత పరిస్థితులలో ఈ సమతుల్యము మరింత క్లిష్టమైనది. దీనికి కారణము దైవాంశ గల వారి సంఖ్య క్షీణించటము, రాక్షసాంశ గల వారి సంఖ్య వృద్ధి చెందటమే. కావున ప్రస్తుత పరిస్థితులలో దైవాంశ గలవారు, సాక్షీభూతుల బాధ్యత పెరిగినది. వీరు అధికమైన, భారమైన రాక్షసాంశ గలవారిని సమతుల్యము గావించవలసివున్నది. దీనిని బట్టి ఒకరి లాభము మరొకరి నష్టముగాను, ఒకరి సుఖము మరొకరి దుఃఖముగాను, ఒకరి పుణ్యము మరొకరి పాపమునకు కారణములు అవుతున్నది. అందరికీ మంచి జరగవలెనని విశ్వసించే హేతువాదులు, ఇటువంటి సిద్ధాంతము, భావన పగటి కలలకే పరిమితమని భావించవలెను. ఇక సృష్టి యొక్క రెండవ సూత్రమును గురించి విచారిద్దాము.

సృష్టి సంతులన రెండవ సూత్రము - మామిడి విత్తనము, పువ్వు విత్తనము ద్వారా ఆవిర్భవించిన మామిడి మొక్క లేక పుష్పపు మొక్క నుండి వందలకొలది లేక వేలకొలది మామిడిపండ్లు లేక పుష్పములు జనియించును. అంటే విత్తనము భూదేవి స్పర్శకు గురైనంతమాత్రమునే, భూమాత అవ్యాజకరుణచే వందలకొలది, వేలకొలది పండ్లు, పుష్పములు ఉద్భవిస్తాయి. దీనిని నియమబద్ధముగా ఎలా ప్రతిపాదించవచ్చును. మనము ఒక ఫలము లేక ఒక పుష్పమును కోరితే, ప్రకృతి తల్లి మనకు వందలకొలది లేక వేలకొలది ఫలములను, పుష్పములను ప్రసాదిస్తుంది. ఎన్ని ఫలములు అనేది కేవలము మన సంకల్ప బలముపై నియంత్రించబడి వుంటుంది గానీ ప్రకృతి మాత సామర్థ్యము లేక కాదు, అనే విషయమును గమనించాలి. సృష్టి సమతుల్యమునకు సంబంధించిన మూడవ సూత్రము పరిశీలిద్దాము.

సృష్టి సంతులన మూడవ సూత్రము - కొన్ని విత్తనములు మొక్కలుగా పరివర్తనము చెంది, తర్వాత మహా వృక్షములుగా మారుతాయి. కొన్ని విత్తనములు మొక్కగా మారకముందే కాలము చేస్తాయి. అలాగే కొన్ని విత్తనములు మొక్కగా మారి, వృక్షములై కొంతమేరకు ఎదుగుదల చూపుతాయి. అలాగే మరికొన్ని పండ్ల వృక్షములు, పూల వృక్షములు వందలకొలది, వేలకొలది, మరికొన్ని యింకను అధికముగా ఫలములను, పుష్పములను ప్రసాదించును. ఈ అంశలను ఎలా నియమ బద్ధము చేయవలెను? మన యెదుగుదల, ఫల ప్రసాద స్వీకరణ కేవలము మన సంకల్ప బలముపైనే ఆధారపడి వుంటుంది. ఫలవృక్షముల, పుష్ప వృక్షముల ఎదుగుదల గాని, ఫల, పుష్ప ప్రసాదములు గాని ప్రకృతి మాత పోషణపై ఆధారపడిలేవు.

మన సంకల్ప వికల్పములను అనుసరించి మనకు ఎంతమేరకు పోషణ జరుగవలెనో, అంతమేరకు పోషణ అందించుటకు, ప్రకృతి తల్లి సర్వసిద్ధముగా వున్నది. ఫల వృక్షముల, పుష్ప వృక్షముల సంకల్పబలమే వాటి యెదుగుదలను, ఫల పుష్ప ప్రసాదములను నిర్ణయించును. కావున సృష్టి సంతులనకు అనుసంధింపబడిన మూడవ సూత్రము - మన సంకల్ప బలమే పురోగమనమునకు, వికల్పబలమే తిరోగమమునకు కారణము అవుతున్నది గాని ప్రకృతి మాత పోషణ లోపము లేక పక్షపాతము వలన ఎంత మాత్రము కాదని స్పష్టమగుచున్నది.

అలాగే కొన్ని వృక్షములు కొన్నివందల, వేల సంవత్సరములు జీవించును. ఆ వృక్షముల జీవితకాలమంతయు వాటికి భూమాత, ప్రకృతి మాత పోషణ కల్పిస్తుంది. కొన్ని వృక్షములు త్వరగా ఎండిపోతాయి. ఈ విధముగా ఎండిన వృక్షములకు ప్రకృతి మాత, భూమాత పోషణ తీసివేయబడినది. అదికూడా ఆ వృక్షముల సంకల్ప, వికల్పముల ప్రకారమే జరిగినది. ప్రకృతి మాత, భూమాత పక్షపాత ప్రభావము వలన ఎంత మాత్రము జరుగలేదు. ఈ ప్రతిపాదనకు సంబంధించి లలిత సహస్రనామ స్తోత్రములో ఈ శ్లోకము చక్కగా ఇముడుతుంది. “సంహారిణీ రుద్రరూప తిరోధాన కరీశ్వరి” అంటే ఏమిటి?

ఎండిపోవాలని ఎంచుకున్న వృక్షములు, తమ సంకల్ప వికల్ప తరంగములను భూమాతకు, ప్రకృతి మాతకు చేరవేయగా, పోషణ శక్తి అనగా కుండలిని శక్తి ఉపసంహరింపబడినది. భూమాతను అంటివున్న వృక్షములు తమ వేళ్ళ ద్వారా కుండలిని శక్తి పోషణను గ్రహిస్తాయి. కుండలిని శక్తి తరంగములు అందని వృక్షము, అంతర్గతముగానే ఎండిపోయినది. వృక్షముల పోషణకు మూలకారకులైన ప్రకృతిమాత, భూమాత విపరీత పరిస్థితులతో కూడా పోషణ తప్పక కల్పించును. ఈ ప్రతిపాదనకు ఉదాహరణ ఎడారి ప్రాంతములో, మంచు గప్పిన ప్రాంతములలో కూడా వృక్ష సంపదను చూస్తూ వుంటాము. ఎంతటి అవ్యాజమైన కరుణతో భూమాత పోషణ అందజేస్తుందో, అదే వైఖిరిలో పోషణను ఉపసంహరిస్తుంది. కాబట్ట సంహారము అనగా అంతర్గత ప్రక్రియ అని తెలుస్తున్నది.

సృష్టి క్రమములోని ఈ మూడు సూత్రముల ద్వారా మన సంకల్ప, వికల్ప తరంగములే మనలను ముందుకు గాని, వెనుకకు గాని నడిపిస్తాయి అని తెలుస్తున్నది. సృష్టి క్రమములోని ఈ మూడు సూత్రములను మరొక పర్యాయము క్లుప్తముగా చూద్దాము.

సృష్టి క్రమము మొదటి సూత్రము - దైవాంశ గుణములు, రాక్షసాంశ గుణములు ఎల్లప్పుడు సమతుల్యము అవవలసిన అవసరమున్నది. ఈ రెండు అంశలకు విశ్వమాత అఖండితమైన పోషణ, అఖండితమైన ఆశీర్వచనములు అందజేస్తుంది. సమతుల్యములో లేని దైవాంశ, రాక్షసాంశలతో ఏ అంశ అధికముగా వున్నదో, ఆ అధికమైన అంశ సాక్షిభూతాంశలచే నియంత్రించబడుతుంది.

సృష్టి క్రమము రెండవ సూత్రము - అమాయకత్వముతో ఎవరైతే విశ్వమాతను ఒక ఫలము లేక ఒక పుష్పమును కోరుతారో, వారి సంకల్ప వికల్పముల తీవ్రతను బట్టి వారికి విశ్వమాత వందలకొలది, వేలకొలది పుష్పములను, ఫలములను ప్రసాదిస్తుంది.

సృష్టి క్రమము మూడవ సూత్రము - మన సంకల్ప వికల్పములే మనలను ముందుకు గాని, వెనుకకు గాని నడిపించగలవు.

దైవాంశలు, రాక్షసాంశలు, లేక సాక్షీభూతాంశలుగా ఎంపిక చేసుకోవటము, దేహము ధరించిన ఆత్మ ఎంచుకున్న రుచులను బట్టి నిర్ణయింపబడుతుంది. ఎవరైతే తమ నిజజీవితములో సృష్టి క్రమములోని ఈ మూడు సూత్రములను పాటిస్తారో, అటువంటి వారు ప్రకృతి మాతకు చేరువలో వుంటారు. ప్రకృతి మాత అవ్యాజ కరుణకు, అనుగ్రహమునకు పాత్రులౌతారు. ఎవరైతే సృష్టి క్రమములోని మూడు సూత్రములను ఉల్లంఘించెదరో, అట్టివారు ప్రకృతి మాత కృపకు పాత్రులు కాజాలరు. సృష్టిక్రమమునకు అన్వయించబడిన ఈ మూడు సూత్రములను ఎటువంటి పరిస్థితులలో ఉల్లంఘించవచ్చును?

మొదటి సూత్రమును అనుసరించి, అంతా ధర్మమే వుండాలని తలచేవారు. అంతటా దైవశక్తి వ్యాపించవలెనని తలచేవారు. విశ్వమాత కృపకు పాత్రులు కాజాలరు. అలా కాకుండా వారి వ్యక్తిగత నిర్ణయములను గౌరవించి, ఈ విధముగా సంకల్ప వికల్ప తరంగములను ప్రసరించే వారికి విశ్వమాత అనుగ్రహము తప్పక కలుగుతుంది. “నీవు ఎలా వుంటే అదే విధముగా, నీవు ఎంచుకున్న రుచులను బట్టి నేను నిన్ను సంపూర్ణముగా, అఖండితముగా అంగీకరిస్తున్నాను. నా నుండి అఖండితమైన ఆశీర్వచనములను అందజేస్తున్నాను.” ఈ విధమైన సంకల్పము తప్పక ఫలితమునిచ్చును.

రెండవ సూత్రమును అనుసరించి, అమాయకత్వమును వదలి అనగా విచక్షణతో, మాయకు వశమై కర్మాచరణ చేయువారు, విశ్వమాత కృపకు పాత్రులు కాలేరు.

మూడవ సూత్రమును అనుసరించి, దైవాంశను ఎంపిక చేసుకుని రాక్షసాంశతో కూడిన కర్మాచరణ జరపటము, లేక రాక్షసాంశను ఎంపిక చేసుకుని దైవాంశతో కూడిన కర్మాచరణ జరపటము ద్వారా విశ్వమాత అనుగ్రహము, పోషణకు దూరము అవుతారు. అలా కాకుండా ఎంపిక చేసిన అంశ, దిశలోనే కర్మాచరణ చేయువారు, అనగా రాక్షసాంశను ఎంపికచేసి వామాచారమును, అధర్మమును పాటించేవారు, దైవాంశను ఎంపిక చేసి దక్షిణాచారమును, ధర్మమును అవలంబించు వారికి విశ్వమాత అనుగ్రహము, పోషణ ఎల్లవేళలా లభించును.

ఇంతకు పూర్వము ప్రస్థావించినట్లుగా ఈ సృష్టి సంతులన క్రమబద్ధము అగుటకు కారణము బహిర్గతమైన వశీకరణ విద్యలైన పర, అపర, పరాపర తత్వములు మరియు

అంతర్గతమైన కుండలిని శక్తి అంశలు అని గమనించవలెను. ఈ వశీకరణములు కర్మాచరణ రూపములో నలభై ఐదు రకములుగా విభజన జరిగినది. కావున సృష్టి సంతులన, సృష్టి సమతుల్యము మరియు సృష్టి పోషణకు కుండలిని శక్తి అత్యంత కీలకము అని తెలుస్తున్నది. ఈ ప్రతిపాదనకు ఆధారములు ఏమైనా వున్నాయా? ఈ ప్రతిపాదనను ఎలా నిరూపించవలెను?

స్థితి కారకుడైన విష్ణుమూర్తి నాభి కమలము నుండి ఉద్భవించిన బ్రహ్మదేవునికి పోషణ ఎలా జరిగినది? విష్ణుమూర్తికి పోషణ ఎవరు అందించినారు? సృష్టి కర్త బ్రహ్మ, స్థితి కారకుడైన విష్ణువు, లయకారకుడైన రుద్రుడు, సృష్టి క్రమమునకు సంబంధించిన మూడు నియమములను పాటించినారా?

విష్ణువును కమలాభవుడని, విష్ణువు శరీరములోని పాదము నుండి శిరస్సు వరకు గల అవయవములను పద్మముతో పోల్చుతాము గదా. వాల్మీకి వారు బాలకాండలో విష్ణువును ‘పద్మ పలా శాక్షః’, అనగా పద్మముల వంటి రేకులు గల నేత్రములు గల్గిన వానిగా వర్ణించాడు. పద్మము రాక్షసాంశ, దైవాంశకు అతీతమైన సాక్షీభూతత్వమును తెలుపుతుంది. పద్మము బురదలో వున్న బురద అంటుకోలేని స్థితిని సూచిస్తుంది. పద్మము ప్రకృతిమాతలోని అంతర్గత భాగమే. కావున స్థితికారుడైన విష్ణువు, సృష్టి క్రమములోని మూడు సూత్రములను పాటించుటచే, విశ్వమాత ప్రతినిధి అయినాడు. అటువంటి విష్ణుమూర్తి నాభి ప్రాంతము కూడా వికసించిన కమలము అయినది. మరి బ్రహ్మదేవునికి పోషణ ఎలా జరిగినది? తామరపువ్వు కాండము పరిశీలిస్తే సూక్ష్మరంధ్రములు, స్థూల రంధ్రములు చూడవచ్చును. సన్నటి సూక్ష్మరంధ్రముల ద్వారా జలతత్వము అణుపరిమాణములో వున్న నారాయణుడు, బ్రహ్మదేవునికి పోషణను అందించినాడు. సాక్షీభూతి అయిన తామరకాండములోని సూక్ష్మ రంధ్రములోని ప్రసరణే కుండలిని శక్తి ప్రసరణ. గర్భాధారణ చేసిన స్త్రీ గర్భములోని శిశువునకు కూడా పోషణ ఈ కుండలిని శక్తి ద్వారానే కలుగుతుంది. తల్లి యోని నుండి శిశువు నాభికి గల అనుసంధానములో డెబ్బై రెండువేల నాడుల స్పందనలున్నవి. అందులో కొన్ని సూక్ష్మనాడులు, మరికొన్ని స్థూలనాడులు గలవు. సూక్ష్మ నాడులు అనగా సూక్ష్మ రంధ్రము గలిగిన నాడులు. ఈ నాడుల ద్వారా కుండలిని శక్తి పోషణ శిశువుకు చేరుతుంది. సాక్షాత్తు సృష్టికర్త అయిన బ్రహ్మదేవుడు తన పోషణను కుండలిని శక్తి ద్వారా స్వీకరించినాడు. మరి ఇక సృష్టి అంతయు, సృష్టిలోని జీవరాసులన్నీ కుండలిని శక్తిచే పోషణ గ్రహిస్తున్నవి అనుటలో ఎంతమాత్రము అతిశయోక్తి లేదు. ఈ కుండలిని శక్తి సృష్టిలోని సర్వజీవరాసులలో అంతర్గతముగా ప్రవహిస్తున్నది. ఏపూగా పెరిగిన తాడిచెట్టు, కొబ్బరి చెట్టుకు పోషణ, భూమాత నుండి కుండలిని శక్తి ధార రూపములో సన్నటి వేళ్ళ రంధ్రముల ద్వారా, భూమ్యాకరషణ శక్తికి వ్యతిరేక దిశలో ప్రయాణించి, వృక్షము పైభాగములో గల ఫలములను చేరుతుంది.

మానవులలో ఈ కుండలిని శక్తి వెన్నుముకను అంటుకుని ఏడు కుండలిని చక్రములుగా మూలాధారము మొదలుకుని, వెన్నుముక వరుసలో స్వాధిష్ఠానము, మణిపూరకము, అనాహతము, విశుద్ధి చక్రములుగా వెన్నుముకను దాటి, భృకుటి మధ్యన గల ఆజ్ఞా చక్రముగా, అటు పిమ్మట సహస్రార చక్రము రూపములో వున్నవి. సర్వజీవులలోని ప్రాణ శక్తి ఈ కుండలిని శక్తికి ప్రతిరూపము. మనము మాట్లాడుటకు, మన నుండి శబ్ద తరంగములు బయల్పడుటకు కారణము ఈ కుండలిని శక్తి మాత్రమే. మనలో రక్త ప్రసరణకు కారణము కూడా ఈ కుండలిని శక్తియే. మన శరీరము నుండి భారమైన రాక్షసాంశలు గల మలినములు, మల మూత్రములు బయల్పడుటకు కారణము కుండలిని శక్తి మాత్రమే.

ప్రముఖ శాస్త్రవేత్త ఆల్బర్ట్ ఐన్‌స్టీన్ భూమ్యాకర్షణ తరంగముల ఉనికిని ప్రతిపాదించిన తర్వాత చాలా కాలమునకు, ఈ తరంగముల ఉనికిని పరిశోధన పూర్వకముగా, ప్రయోగాత్మకముగా నిర్ధారించుట జరిగినది. ఈ భూమ్యాకర్షణ తరంగములు ఏమిటి? భూగోళము మొత్తము ఒక దేహము ధరించిన ఆత్మగా భావించి, ఆ దేహములో అంతర్గతముగా కుండలిని శక్తితో కూడిన ప్రాణవాయువును పంపిణీ చేసి, భూమి శ్వాస నిశ్వాసలు, అలాగే భూగోళము ఇతర గ్రహములతో జరిపెడి సందేశములు, భూగోళములో నివశించే సర్వజీవరాసుల సంకల్ప వికల్ప తరంగములు, ఈ అంశలన్నీ కుండలిని శక్తి తరంగము రూపము ధరించి, భూమ్యాకర్షణ తరంగములుగా భూమి చుట్టూ పరిభ్రమిస్తున్నాయి. ఈ మహానుభావుడు భారతీయ సంస్కృతి, భగవద్గీత వంటి గ్రంథముల నుండి ప్రభావితమైనట్లుగా స్వయముగా పేర్కొన్నాడు. బహుశా అందుకే ఆల్బర్ట్ ఐన్‌స్టీన్ భూగోళము యొక్క కుండలిని శక్తిని, భూమ్యాకర్షణ తరంగముల రూపముగా ప్రతిపాదించి యుండవచ్చును.

కావున సృష్టి పోషకు అంతర్గత మూలకారణము కుండలిని శక్తి అని స్పష్టము అగుచున్నది. ఈ అంతర్గతమైన కుండలిని శక్తి దేహము ధరించిన ఆత్మల సంకల్ప వికల్పములను అనుసరించి, రాక్షసాంశ దైవాంశ సాక్షీభూతాంశలతో అనుసంధింపబడి, బహిర్గతముగా కర్మల రూపము ధరించును. ఈ బహిర్గతమైన కర్మాచరణ సమూహమును నలభై ఐదు వశీకరణ విద్యలుగా విభజించుట జరిగినది. అనగా అంతర్గతమైన తొమ్మిది ఇంద్రియముల కేంద్ర స్థానముల నుండి కుండలిని శక్తి ప్రసరణ జరిగి, బహిర్గతమైన పంచభూతములతో అనుసంధింపబడి, నలభై ఐదు వశీకరణ పద్ధతులుగా పరివర్తనము చెందినది. కావున కుండలిని శక్తియే సర్వజీవరాసుల అంతర్గత మూలశక్తి అనే విషయము స్పష్టమైనది. ఈ కుండలిని శక్తి ప్రసరణ, సప్త కుండలిని యంత్రముల ద్వారా నిరంతరము ప్రసరించుచుండును.

ఏడు సంఖ్య ప్రాముఖ్యత

మన ప్రాచీనులు, మానవ హేతువాదులు, సృష్టి సంరక్షణ కొరకు ప్రాకులాడేవారు, ఏడు సంఖ్య ప్రాముఖ్యతను గుర్తించినారు. అందుకే వారమును ఏడు రోజులుగా విభజించినారు. అనగా ఒక్కొక్క రోజు ఒక్కొక్క కుండలని చక్రమును ఉపాసించవలెననే పద్ధతి. అతి ప్రాచీనమైన కుండలని శక్తి విద్య అంతరించి పోకూడదనే ఉద్దేశ్యముతో, మన ప్రాచీనులు వారమును ఏడు రోజులుగా విభజించినారు. అయితే ఈ విభజన ఎప్పుడు జరిగినది అనే విషయముపై స్పష్టత లేదు. రామాయణ, భారత కాలములలో ఈ విభజన జరుగలేదని మాత్రము చెప్పవచ్చును. కావున కలియుగ ఆరంభములో వారముల ఆవిర్భావము జరిగియుండవచ్చును.

ప్రకృతి సిద్ధమైన ఇంద్రధనస్సులో ఏడు వర్ణములు వున్నవి. ఈ ఏడు వర్ణములు సప్త కుండలని చక్రములను సూచిస్తున్నవి. ఇంద్రధనస్సులోని ఏడు వర్ణములు వరుసగా అరుణ వర్ణము, నారింజ వర్ణము, పసుపు పచ్చ వర్ణము, ఆకుపచ్చ వర్ణము, నీల వర్ణము, ముదురు నీల వర్ణము మరియు నేరేడు పండు వర్ణములను, ప్రకృతి పోషణ గ్రహిస్తున్న వృక్షములలో కూడా చూడవచ్చును. ప్రకృతి మాత నుండి కుండలని శక్తి పోషణ అందుకుని చిగురించిన వృక్షముల చిగురుటాకులు, నేరేడు వర్ణముతో ప్రారంభమై, పరివర్తనము చెంది చివరకు అరుణకాంతికి చేరి పండి పరిపక్వము పొంది నేల రాలుతాయి. ఈ రకమైన వృక్షములు వామాచారమును, రాక్షసాంశను తెలియజేస్తాయి. మరికొన్ని వృక్షములలో చిగురుటాకులు అరుణ వర్ణముతో ప్రారంభమై, క్రమముగా పరివర్తనము చెంది, పరిపక్వముతో నేరేడు వర్ణముతో నేలరాలుతవి. ఈ రకమైన వృక్షములు దక్షిణాచారమును, దైవాంశను సూచిస్తున్నవి. అలాగే కాయలు పండ్లుగా మారి చివరకు అరుణ వర్ణముతో నేల రాలుతవి. నేరేడుపండ్లు నేరేడు వర్ణముతో పండి నేల రాలుతవి. ఈవిధమైన ఆకుల, పండ్ల వర్ణములు, ఆ వృక్షములు ఎంచుకున్న ఆచారము, రుచులను, కుండలని చక్రముల స్పందనను తెలియజేస్తున్నది. అయితే ఆకులు గాని, కాయలు గాని వాటి కాలపరిమితిలో అధికభాగము ఆకుపచ్చ వర్ణములోనే ప్రకాశిస్తాయి. ఈ ఆకుపచ్చ వర్ణము అనాహత చక్రమును సూచిస్తున్నది. అనగా హృదయ చక్రము, అంటే వృక్షములు భూమాత నుండి కుండలని శక్తి పోషణ స్వీకరించి, తృప్తి చెందినవై తమ హృదయ స్పందనను ఆకుపచ్చ వర్ణముతో వ్యక్తపరుస్తున్నవి. సృష్టి అంతయు కుండలని శక్తి తరంగములచే వ్యాపించి వున్నది అనుటకు, ఇంతకుమించిన నిదర్శనము కావలెనా? కుండలని శక్తి తరంగములు విశ్వవ్యాపకము అనుటకు ఈ ఉదాహరణ చాలును కదా! ఏడు సంఖ్య ప్రాముఖ్యత రామాయణములో విస్తారముగా వున్నది. ఆది కావ్యమైన రామాయణమును ఆది కవి వాల్మీకి

వారు ఏడు కాండలుగా విభజన చేసినారు. సప్త సంఖ్య ప్రాముఖ్యత యితర విషయములలో ఏ విధముగా వర్ణించబడినదో చూద్దాము.

“ సప్తాశ్వ రథమారూఢం ప్రచండం కశ్యపాత్మజం,
శ్వేతపద్మధరం దేవం సం సూర్యం ప్రణమామ్యహం. ”

సూర్య దేవుని రథమునకు ఏడు అశ్వములున్నవి. ఈ ఏడు అశ్వములు సప్తకుండలిని చక్రములను సూచిస్తున్నవి. ఋషులలో ప్రధానమైన వారు సప్త ఋషులు, సప్త కుండలిని చక్రములను సూచిస్తున్నారు. ఈ సప్త ఋషులు ఏమైనారు?

ద్వాపరయుగము అంతము వరకు స్వేచ్ఛగా సంచరించిన సప్త ఋషులు, కలియుగ ఆరంభముగా సర్వజీవుల అంతర్గతముగా ప్రవేశించినారు. మానవ దేహములో మూలాధార చక్రములో కశ్యపుడు, స్వాధిష్ఠాన చక్రములో వశిష్ఠుడు, మణిపూరక చక్రములో భరద్వాజుడు, అనాహత చక్రములో అత్రి, విశుద్ధి చక్రములో జమదగ్ని / విశ్వామిత్రుడు, ఆజ్ఞా చక్రములో గౌతముడు, సహస్రార చక్రములో అగస్త్యుడు ప్రవేశించినారు.

మాతృకామూర్తులు అయిన సప్తమాతృకులు కూడా సప్తకుండలిని చక్రములో అనుసంధింపబడినారు. మూలాధార చక్రములో వైష్ణవి, స్వాధిష్ఠాన చక్రములో బ్రాహ్మి, మణిపూరక చక్రములో ఇంద్రాణి, అనాహత చక్రములో వారాహి, విశుద్ధి చక్రములో నారసింహి / కళ్యాణి, ఆజ్ఞా చక్రములో మహేశ్వరి, సహస్రార చక్రములో చాముండా / యోగేశ్వరి వుండి, ఆయా కుండలిని చక్రములకు శక్తి పోషణను అందిస్తున్నారు.

సప్త గ్రహములు కూడా సప్త కుండలిని చక్రములను సూచిస్తున్నారు. సూర్యుడు మూలాధార చక్రములో, బుధుడు స్వాధిష్ఠాన చక్రములో, శనీశ్వరుడు మణిపూరక చక్రములో, శుక్రుడు అనాహత చక్రములో, అంగారకుడు విశుద్ధి చక్రములో, బృహస్పతి ఆజ్ఞా చక్రమునందు, చంద్రుడు సహస్రార చక్రములో వుండి తమ తమ అంశలతో సప్త కుండలిని చక్రములకు పోషణ అందిస్తున్నారు.

అదే క్రమములో సప్తహోరతులు సప్తకుండలిని చక్రములను తెలియజేస్తున్నాయి. సంగీత శాస్త్రములో అన్ని రాగములలో సప్త స్వరాలున్నవి. ఏ రాగములో ఆలాపించినా స్వరములు మాత్రము ఏదే వున్నాయి. ఈ ఏడు స్వరములు సప్తకుండలిని చక్రములను సూచిస్తున్నవి. అందుకే త్యాగరాజు ‘శోభిల్లు సప్త స్వర, సుందరులను భజింపవే మనసా’ అని కీర్తించాడు. అలాగే సినిమా గేయ రచయిత సి.నారాయణ రెడ్డి ‘స్వరములు ఏదైనా రాగాలెన్నో’ అనే పాటను ఆవిష్కరించాడు. నాదస్వరములోని కాండములో ఏడు రంధ్రములు, సప్త విధములైన స్నానములు,

మంత్ర శాస్త్రములోని ఏడు కోట్ల మహా మంత్రములు కూడా సప్త కుండలని చక్రములను సూచిస్తున్నవి. తిరుమల వేంకటేశ్వరుని దర్శనమునకు ఏడు కొండలు అధిరోహించవలెను. ఈ ఏడు కొండలు ఏడు కుండలని చక్రములను సూచిస్తున్నవి. వ్యాకరణములో ‘సప్తమి తత్పురుష సమాసము’, ‘సప్తమం దైవ చింతనమ్’ అను శాస్త్ర పాఠము, హెరామాది క్రతువులలో పూర్ణాహుతి సమయములో ‘సప్త జిహ్వ’ అనే మంత్రోచ్ఛారణ సప్తకుండలని చక్రములను సూచిస్తున్నవి.

చండీ సప్తశతిలో మార్కండేయ ఋషి ఏడు వందల శ్లోకములను భద్రపరిచాడు. భగవద్గీత ద్వారా కృష్ణుడు ఏడు వందల శ్లోకములను అర్జునునికి ఉపదేశించాడు. ప్రతి ఒక్క కుండలని చక్రమునకు వంద శ్లోకములు అన్వయింపబడినవి. బాలకృష్ణుడు యశోదమాతకు పద్నాలుగు లోకముల దర్శనము కలిగించాడు. ఈ పద్నాలుగు లోకములలో, ఏడు లోకములు ఊర్ధ్వ ముఖము గలవై అనగా దైవాంశతోనూ, మిగిలిన ఏడు లోకములు అధోముఖము గలవై అనగా రాక్షసాంశలు గలవైనవి. సృష్టిలోని పద్నాలుగు లోకములు సప్తకుండలని చక్రములను సూచిస్తున్నవి.

రామాయణములో ఏడు సంఖ్య ప్రాముఖ్యము విస్తారముగా కనిపిస్తుంది. కిష్కింధకాండలో రాముడు ఏడు సాల వృక్షములను ఒకే బాణముతో నేలమట్టము గావిస్తాడు. యుద్ధకాండలో లక్ష్మణుడు రావణునిపై ఏడు బాణములను ఒకేసారి ప్రయోగిస్తాడు. రామరావణుల చివరి యుద్ధము ఏడు రోజులు సాగినది. ఇంకనూ ఏడు సంఖ్య ప్రాముఖ్యత రామాయణమంతా వాల్మీకి వారు విస్తారముగా బోధపరిచాడు.

భారతీయ సంప్రదాయములో ఏడు జన్మలు, ఏడు అడుగుల ప్రాముఖ్యత వున్నది. అలాగే సప్త సముద్రములు, సప్త ద్వీప కల్పములున్నవి. ఈ ప్రపంచములో ఏడు వింతలున్నవి. అమెరికాలోని స్టాట్యూ ఆఫ్ లిబర్టీ అని పిలవబడే ప్రపంచ వింత - చేతిలో జ్యోతి పట్టుకున్న స్త్రీ తలపై గల కిరీటమున ఏడు రేఖలున్నవి. ఇవన్నీ సప్త కుండలని చక్రములను సూచిస్తున్నవి.

ఈ ఏడు సంఖ్య ప్రాముఖ్యత ఒక్క భారతమునకే పరిమితము కాదు. ఏసుక్రీస్తు శిలువపై ఏడు మహిమాన్విత పదములు చెక్కబడినవి. అలాగే ఇస్లామ్ మతాచారములో ఏడు కర్జూరపు పండ్లు తిన్నవారు స్వర్గము చేరగలరని ప్రస్తావించటమైనది. ఆంగ్లములో ప్రజాదరణ పొందిన గ్రంథము “సెవెన్ హాబిట్స్ ఆఫ్ హైలీ ఎఫెక్టివ్ పీపుల్” ఏడు అలవాట్లను తెలియజేస్తున్నది.

కాబట్టి సర్వజీవరాశుల యందు నిద్రింపమై, సృష్టి అంతట వ్యాపించివున్న శక్తితత్త్వము కుండలని శక్తి అని స్పష్టమగుచున్నది. ఎవరైతే జ్ఞానోదయము పొందినారో, అట్టివారిలో ప్రమేయపూర్వకముగా కుండలని శక్తి వ్యక్తమవుతుంది. ఈ అపారమైన, అనంతమైన, అఖండితమైన కుండలని శక్తిని, జ్ఞానోదయము పొందినవారు, వారు కోరిన విధముగా వినియోగింపగలరు. జ్ఞానోదయము కలగని వారిలో కూడా కుండలని శక్తి అప్రమేయముగా

కొన్నిసార్లు వ్యక్తమవుతున్నది. చలి జ్వరము, శరీరము జలదరించుట, వెన్నుముకలో చలనము, మూర్ఛవచ్చుట, కళ్ళు బైర్లు కమ్ముట, చేతులు కాళ్ళు వణుకుట... ఇత్యాది లక్షణములు అంతర్గతముగా నిర్లిప్తమైన కుండలిని శక్తి ప్రతిరూపములే. అయితే ఈ కుండలిని శక్తి ప్రతిరూపములు నియంత్రణ లేనివి. అదుపులేనివి కూడా. జ్ఞానోదయము కలగని వారికి జ్ఞానోదయము గావించుటకు నేను వున్నాను అని తన ఉనికిని వ్యక్తపరుచుటకు, ఈ విధమైన ప్రతిరూపములలో కుండలిని శక్తి బహిర్గతము అవుతుంది. అనగా జ్ఞానోదయము ద్వారానే కుండలిని శక్తి జాగృతమవుతుంది అని స్పష్టమైనది. ఈ ప్రక్రియ ఎలా జరగుతుంది? కుండలిని చక్రముల వరుసలో ఆరవ చక్రమైన ఆజ్ఞా చక్రములో అంతర్గత గురువు ఉపస్థితమై వున్నాడు. ఈ మహనీయుని అనుగ్రహము వలననే జ్ఞానోదయము కలుగుతుంది. తద్వారా కుండలిని శక్తి జాగృతమవుతుంది. కుండలిని శక్తిని గురించి, సప్తకుండలిని చక్రముల గురించి ఎంతచెప్పినా, ఎంత వ్రాసినా వెలితిగానే వుంటుంది. ఈ అద్భుత మహిమాన్విత శక్తిని ఆస్వాదించి, అనుభవించటమే ఒక మహోద్భాగ్యము.

మూడు సంఖ్య ప్రాముఖ్యత

ప్రాచీన భారతీయ శాస్త్రములలో మూడు సంఖ్య ప్రాముఖ్యత కూడా విస్తారముగా ప్రస్తావించబడినది. శివుని ముక్కంటిగా కీర్తిస్తాము. అలాగే అమ్మవారి స్తోత్రములలో త్రికాల జ్ఞాన సంపన్నురాలని, త్రిగుణాత్మిక అని కీర్తిస్తాము. నారదుని త్రిలోక సంచారిగా ప్రస్తుతిస్తాము. అలాగే మూడు వేదములున్నవి. వివాహ మహోత్సవములో మూడు ముళ్ళ ప్రక్రియ అత్యంత కీలకమైనది. మానవుని వెన్నుముకలో గుప్తమైన కుండలిని శక్తి సర్పాకారములో పోల్చబడినది. ఈ సర్పము మూడు చుట్టుతో వున్నట్లుగా శాస్త్రములు ఘోషిస్తున్నవి. మూడు సంఖ్య ప్రాముఖ్యత ఏమిటి? బ్రహ్మగ్రంథి, విష్ణుగ్రంథి మరియు రుద్రగ్రంథి అను మూడు గ్రంథులు మన వెన్నుముకలో వున్నవి. గ్రంథి అనగా ముడి అని అర్థము. ఈ మూడు గ్రంథులు సృష్టి, స్థితి, లయకారకత్వములను తెలియజేస్తున్నవి.

మూడు గ్రంథులకు, కుండలిని శక్తికి అవినాభావ సంబంధము వున్నది. అది ఏమిటో చూద్దాము. స్థిరత్వమునకు, పృథ్వి తత్వమునకు, నిశ్చలత్వమునకు ప్రతిరూపమైన గణేశుని నివాసస్థానము అయిన మూలాధార చక్రము నుండి బయలుదేరిన కుండలిని శక్తి ప్రసరణ ఊర్ధ్వ ముఖముగా ఎగసి బ్రహ్మగ్రంథి, విష్ణుగ్రంథి మరియు రుద్రగ్రంథి అను మూడు గ్రంథులను ఛేదించి, సహస్రారమును చేరుతుంది. ఒక ముడి వేయుటకు కనీసము రెండు చివరలు కావలసివున్నది. అలాగే ఒక ముడి విడదీసినచో రెండు చివరలు అగుతుంది. కాబట్టి మూడు

గ్రంథులను ఛేదించిన, ముడులను విడదీసిన ఆరు చివరలు అవుతుంది. ఈ ఆరు చివరలు వరుసగా మూలాధార చక్రము నుండి ఆజ్ఞా చక్రము వరకు గల షట్చక్రములు. అనగా మూలాధార చక్రము నుండి బయలుదేరిన కుండలిని శక్తి మూడు గ్రంథులను విడదీసి ఆరు చక్రముల వరుస అనగా ఆజ్ఞా చక్రము వరకు చేరుతుంది. కుండలిని శక్తి ఆవిర్భావము గణేషుని స్థానమైన మూలాధార చక్రము అయితే, కుండలిని శక్తి ప్రసరణ అమ్మవారి అంశతో ఊర్ధ్వ ముఖ దిశగా పయనిస్తున్నది. మూడు గ్రంథులైన బ్రహ్మగ్రంథి, విష్ణుగ్రంథి, రుద్రగ్రంథులను ఛేదించిన కుండలిని శక్తి ప్రసరణ, ఆజ్ఞా చక్రము వరకు గల ఆరు కుండలిని చక్రముల ప్రతిరూపమైన షణ్ముఖుని తెలియజేస్తున్నది.

ఈ మూడు గ్రంథులకు, కుండలిని శక్తికి, ఆరు చక్రములకు గల అనుసంధానము, సంబంధము, వివాహ క్రతువు అయిన మూడు ముళ్ల ఘట్టము ద్వారా తెలుసుకునే ప్రయత్నము చేద్దామా!

వివాహము అనే వేదిక ద్వారా, దాంపత్యమనే సాధనము ద్వారా, భార్యకు భర్త గురువై, భర్తకు భార్య గురువై తమ ఆరు కుండలిని చక్రములను పరిభ్రమింపజేయుట, కుండలిని శక్తి ఉనికిని తెలుసుకొనటయే మూడు ముళ్ళలోని పరమార్థము. కుండలిని శక్తి ఉపాసన యొక్క విశిష్టతను గమనించిన మన ప్రాచీనులు, ఈవిద్య అంతరించిపోకుండా వుండుటకు, ఒక సూత్రముగా ప్రతిపాదించి, వివాహాది క్రతువులలో ప్రవేశపెట్టారు. ఈ సందర్భముగా కామసూత్రమునకు మూలము, ఆధారము కుండలిని శక్తియే అని చెప్పవచ్చును. అంటే సంతానము కలుగుటకు మూలము కుండలిని శక్తియే అని అవగతమగుచున్నది. ఈ ప్రతిపాదనను ఎలా నిర్ధారించవచ్చును?

కుండలిని శక్తి అమ్మవారి అంశము, ప్రతిరూపము. ఆ అమ్మవారి అంశ నుండి ఇరువురు మహానుభావులు ఉద్భవించినారు. అందులో ఒకరు కుండలిని శక్తి ఆవిర్భావస్థానమైన మూలాధార చక్రములోని గణేషుడు, మరొకరు మూలాధార చక్రము నుండి ఐదవ చక్రమైన ఆజ్ఞా చక్రములోని కుమార గురువు స్థానములో నుండు షణ్ముఖుడు. అనగా మూడు గ్రంథులలోని ముడులు సడలించిన, మూడు చుట్టలలో, నిద్రావస్థలోనున్న సర్పము నిట్టనిటారుగా నిల్చుండును. గణేషుడు, షణ్ముఖుడు ఇరువురూ తల్లిబిడ్డలే కావున, కుండలిని శక్తి ద్వారానే సంతాన ప్రాప్తి కలుగుతుందని స్పష్టమగుచున్నది. పైపెచ్చు ఉప్పొంగి ఎగిసే కుండలిని శక్తి ప్రసరణ తేలికదనమును తెలియజేస్తుంది. మనకు తేలికదనము ఎప్పుడు కలుగుతుంది? భారము తొలగిన తేలికదనము కలుగుతుంది. ఊర్ధ్వముఖ దిశగా ప్రసరించే కుండలిని శక్తి ఆకాశ తత్వమును తద్వారా గురు తత్వమును చాటుతున్నది. భారమును తొలగింప గల యోగ్యత గురువుకే వున్నది. కాబట్టి

వివాహ క్రతువు ద్వారా భార్యాభర్తలు గురుహోదాలో పరస్పరము భారములను తొలగించుకుని, తేలికదనము పొంది, సంతాన ప్రాప్తిని పొందుతారు.

కాబట్టి కుండలిని శక్తి అమ్మవారి అంశరూపములో బయలుదేరి, ఇద్దరు ముద్దుబిడ్డలను కని, గురుతత్త్వమును చాటుకుని, ముందుకు సాగి, సహస్రారములో స్థిరముగా, అచంచలముగా, ధ్యానముద్రలో వున్న పరమశివుని, అయ్యవారిని చేరుతుంది. మరి అమ్మవారు బయలుదేరినదంటే అయ్యవారిని చేరటమునకు గాక వేరే కారణము ఏమి ఉండగలదు? కుండలిని శక్తి స్వరూపిణి అయిన అమ్మవారు సహస్రారములోని అయ్యవారిని చేరటమే గాక, మార్గమధ్యములో తన ఇద్దరి బిడ్డలకు పోషణ కల్పించి మరి అయ్యవారిని చేరుతుంది. స్వచ్ఛతకు ప్రతిరూపములైన అమ్మవారు, అయ్యవారు ప్రకృతి పురుషుని వలె సహస్రార చక్రములో సంగమించిన ఏమి జరుగుతుంది? ప్రకృతి పురుషుని కలయిక ద్వారా ఏమి జరుగగలదో అదే జరుగుతుంది. విశ్వమంతా సస్యశ్యామలమైనట్లుగా, శరీరము అంతా 'సుధాసార వర్షిణి' అనగా అమృతతత్త్వముతో నిండుతుంది. ఈవిధమైన కుండలిని శక్తి జాగ్రతము అయిన వారికి, శక్తి ప్రవాహము సూక్ష్మనాడుల ద్వారా అనగా సన్నని రంధ్రము గల నాడీవ్యవస్థ ద్వారా, వేగవంతముగా శరీరమంతటా వ్యాపిస్తుంది. ఎక్కడైతే సూక్ష్మనాడుల వ్యవస్థ, సముదాయము అధికముగా వుండునో, ఆయా ప్రాంతములో కుండలిని శక్తి ప్రసరణ తీవ్రమగుతుంది. అందులకే చేతి వేళ్ళ నుండి, కాలి వేళ్ళ నుండి, కనుగుడ్ల నుండి, దంతముల నుండి, ముక్కు చివరల నుండి, కర్ణముల నుండి కుండలిని శక్తి ప్రసరణ జరిగి, శరీరము ఓజస్సు పొంది కాంతివంతమవుతుంది. ఇది ఒక విశేషమైన స్వయంప్రకాశ తత్త్వము, సూర్య తేజస్సు వ్యక్తమయే స్థితి.

ఇంతటి అసాధారణ శక్తికి మూలకారణమైన జగన్మాత, కుండలిని శక్తి ప్రజ్వలించి, "కరాంగుళి నఖోత్పన్న నారాయణ దశాకృతిః" ద్వారా తన చేతివేళ్ళ చివరి భాగముల నుండి నారాయణుని దశావతారములను సృష్టించినది. కాబట్టి దశావతారములలో పూర్ణావతారమైన రామావతారమునకు పోషణ కుండలిని శక్తియే అని అవగతమగుచున్నది. రామునికి గల అరవై నాలుగు గుణములలో 'ద్యుతిమాన్' అంటే స్వయం ప్రకాశవంతమైన వాడనే అర్థమును తెలియజేస్తుంది.

ఇప్పటివరకూ కుండలిని శక్తిని గురించి చేసిన వివరణ శాక్తీయ పరముగా వున్నది. సృష్టిలోని సర్వవ్యాపకమైన ఈ అనంత కుండలిని శక్తి యొక్క ఉనికిని తెలియజేయటానికి వైష్ణవ సంప్రదాయముగా ఏమైనా ఆధారములున్నవా? పరికించి తెలుసుకుందామా!

స్థితికారకుడు, రక్షణ విభాగమునకు అధిపతి అయిన విష్ణుమూర్తి సేవకుడు, మిత్రుడు, ప్రతినిధి అయిన విష్ణుకేసుడు, మానవ దేహములోని మూలాధార చక్రమున స్థిరత్వమును,

పృథివి తత్వమును చాటుతూ వశించివున్నాడు. పాలన విభాగము, రక్షణ బాధ్యత విష్యక్తేనుని కార్యవర్గమే కదా! స్వయముగా విష్ణువే పాలనా నిర్వహణ విష్యక్తేనునికి అందజేసినాడు. భూమాత స్పర్శపొందే మూలాధారము స్థిరత్వము కోల్పోయి, మనము నిలకడగా కూర్చొన లేకపోయినచో, విష్యక్తేనుడు ఎలా పాలించగలడు? విష్ణువునకు సేవకుడు, ప్రీతిపాత్రుడైన విష్యక్తేనుడు ఎలా పాలిస్తున్నాడు? అనగా చూపుడు వ్రేలితో అందరినీ నియంత్రణ చేయగల్గుతున్నాడు. దీనినిబట్టి కుండలిని శక్తి జాగృతము అవకుండా ముద్రలు ఫలితము నివ్వవు అని విదితమగుచున్నది.

మూలాధారములోనున్న విష్యక్తేనుని చూపుడు వ్రేలు ఎటు చూపుతున్నది? ఆకాశమువైపు, ఊర్ధ్వముఖ దిశ వైపు అనగా నాభిప్రాంతములోని బ్రహ్మగ్రంధి అను ముడి, తదుపరి విష్ణుగ్రంధి అనే ముడి, ఆపైన రుద్రగ్రంధి అనే ముడి వున్నదని చూపుతున్నాడు. ఆకాశతత్వము గురుతత్వమును గదా చాటునది. అనగా భారమును తనపై విడిచి, తేలికదనముపొంది, ఆజ్ఞా చక్రములో గల గురు అనుగ్రహము ద్వారా జ్ఞానోదయము పొందమని విష్యక్తేనుడు చూపుడు వేలుతో సూచిస్తున్నాడు. నాభి క్రింది ప్రాంతము భారమును, నాభిపై ప్రాంతము తేలికదనమును సూచిస్తున్నది అని ప్రస్తావించుకున్నాము. వైష్ణవ సంప్రదాయము ప్రకారము సహస్రార చక్రములో గల గురువు హయగ్రీవ స్వరూపము అని తెలుస్తున్నది. కావున ఏ పరంపరలో చూచినా అనగా శాక్తేయ పరముగా లేక వైష్ణవ తత్వముగా విశ్లేషించిన గాని, భారమును విడిచి తేలికదనము పొందటము, జ్ఞానోదయము దిశను సూచిస్తున్నది. ఈ జ్ఞానోదయము కేవలము ఆజ్ఞా చక్రములోని గురు అనుగ్రహము వలన కలుగుతుంది. ఆజ్ఞా చక్రము పరిభ్రమణము జరుగవలెనన్న కుండలిని శక్తి జాగృతము అవవలెను. శాక్తేయ సంప్రదాయములోని ఆది గురువు దక్షిణామూర్తి, వైష్ణవ సంప్రదాయములోని ఆది గురువు హయగ్రీవుని అంశలు దేహములోని ఉత్తర అంచు అనగా సహస్రార చక్రములో స్థిరాసీనులై, దక్షిణ దిశగా అనగా అథోముఖము వైపు దృష్టి సారించారు. కావున ఈ ఆది గురువుల అనుగ్రహము వలన కుండలిని శక్తి జాగృతమై ప్రజ్వలించబడుతుందని తెలుస్తున్నది. మూలాధారములో ప్రారంభమైన కుండలిని శక్తి, బ్రహ్మగ్రంధి, విష్ణుగ్రంధి మరియు రుద్రగ్రంధులను ఛేదించి సహస్రారములోని ఆది గురువుల అంశలతో సంయోగము జరుపుతుంది. సహస్రారములో జరిగే ప్రకృతి పురుషుల సంయోగ ఫలము, సహస్రార పద్మము నుండి విశ్వములో చేరుతుంది. దీనికి బదులుగా విశ్వములోని సారము సహస్రార పద్మము నుండి దేహములో ప్రవేశించి, అంతటా వ్యాపిస్తున్నది.

కుండలిని శక్తి ప్రసరణ వలన అసాధ్యమైనది ఏదీ లేదు, సాధించలేనిది అంటూ ఏదీ లేదు. తేలికదనము పొంది ఆకాశములో పక్షివలె ఎగురవచ్చును. భారమైన నీటిపై తేలవచ్చును, సముద్రముపై లంఘించవచ్చును, కొండరాళ్ళ భారము తొలగించి నీటిపై తేలనట్లు చేయవచ్చును. పర్వతమును తేలికపరిచి ట్రోటను వ్రేలిపై నిలుపవచ్చును. భయంకరమైన విషసర్పముపై నాట్యము

చేయవచ్చును. అంతేకాదు బ్రహ్మోస్తము, నారాయణాస్తము, పాసుపతాస్తము, సమ్మోహనాస్తము వంటి అన్ని అస్తములను సంధించుటకు, అన్ని అస్తములలో ఇనుమడింపబడిన నిఘూడమైన యింధన శక్తి కుండలని శక్తి మాత్రమే.

శ్వాసనిశ్వాసలకు కారణము కుండలని శక్తి. రక్తప్రసరణ, భూమ్యాకర్షణ శక్తికి విరుద్ధముగా ఊర్ధ్వముఖ దిశగా సాగి మెదడుకు చేరటానికి కారణము కుండలని శక్తి. భారమైన మల మూత్ర విసర్జనలు జరుగుటకు కారణము కుండలని శక్తి. మాట రూపమున, పాట రూపమున, శబ్ద తరంగములు వెలువడుటకు మూలము కుండలని శక్తి. శరీరము నుండి చెమట బిందువులు వెలువడుటకు కారణము కుండలని శక్తి. కామసూత్రలోని అంతర్గత శక్తి కుండలని శక్తి. ఈ కుండలని శక్తి వృక్షములలో కూడ చూడవచ్చును. ఏవుగా పెరిగిన తాడిచెట్టు, కొబ్బరి చెట్టు భూమి ఉపరితలమునకు దూరముగా వుండి, భూమ్యాకర్షణకు విరుద్ధముగా పోషణ గ్రహించుటకు కారణము కుండలని శక్తి. సృష్టి అంతటా వ్యాపించి వున్నది కుండలని శక్తియే అని ప్రస్తావించటానికి ఒక చక్కటి ఉదాహరణ, నిదర్శనము.

విష్ణుమూర్తి నాభికమలము నుండి బ్రహ్మ ఆవిర్భావము జరిగిన విషయము అందరికీ తెలిసినదే. ఆ పురుటి నొప్పులు నేను పడలేను, అదేదో నువ్వేపడు అని లక్ష్మీదేవి అన్నదేమో తెలియదు గానీ, విష్ణువు పురుషుడు అగుటచే శిశువు పోషణ, సంరక్షణ భారము బహిర్గతమైనది. విష్ణువు తల్లిపాత్ర వహించి శిశుపోషణ కల్పించాడు. అయితే తల్లికి, శిశువుకు గల బంధము నాభి ద్వారానే కలుగవలెను. అంటే తల్లి యోని నుండి శిశువు నాభికి గల అనుసంధానము. నాభియే పుట్టుక స్థానము. అయితే బ్రహ్మదేవుడు అనబడే ఈ శిశువు బహిర్గతుడై వుండుటచే, విష్ణువు సాక్షిభూతుడు అగుటచే, తామరపువ్వు సాక్షిభూతత్వమునకు, సమభావనకు ప్రతిరూపము అయినందున, స్వయముగా తానే తల్లి బాధ్యతను స్వీకరించి, తామరపువ్వులో బ్రహ్మను సంరక్షించటము జరిగినది. మరి శిశువు రూపములో వున్న బ్రహ్మదేవుని పోషణ ఎలా జరిగినది? తామరకాండములోని సన్నని సూక్ష్మ రంధ్రముల ద్వారా పైకి ఎగజిమ్మి, తోసుకొని వచ్చే కుండలని శక్తి ప్రసరణ ద్వారా బ్రహ్మదేవునికి పోషణ కలిగినది. ఒక మాతృమూర్తి జనియించిన శిశువుకు చనుబాలతో కూడిన పోషణకు మూలము కుండలని శక్తి. తన ప్రమేయము లేకుండా, సాక్షిభూతత్వముతో తల్లి శిశువుకు పోషణ కల్పిస్తుంది.

ఈ ప్రక్రియ ఒక్క మనుష్యులలోనే కాదు, పశుపక్షులలో, సర్ప జీవరాశులలో జరుగుతూనే వుంటుంది. గోవుల కాపరి పాలు పిడుకుతున్నప్పుడు, గోమాత సాక్షిభూతముగా తన ప్రమేయము ఏమీ లేనట్లుగా నిల్చునుట మనము చూస్తూనే వుంటాము. నేను ఈవేళ పాలు యివ్వను, నాకు సెలవు కావాలి అని ఏ గోమాత అయినా, ఏ తల్లి అయినా అనటము మనము చూస్తామా? విన్నామా?

సృష్టి కర్త అయిన బ్రహ్మదేవుని పోషణ కుండలని శక్తి ద్వారా జరిగినపుడు, ఈ సృష్టి క్రమము నడుచుటకు, పోషణకు ఆధారము కుండలని శక్తిగాక వేరొకటి ఏమవుతుంది? ఇక్కడ పాఠకులకు ఒక సందేహము కలుగవచ్చును. సకల దేవతలు, విష్ణువు, బ్రహ్మ మొదలైన వారు మన అంతర్గత అంశలైనప్పుడు, విష్ణుమూర్తి నాభికమలము నుండి బ్రహ్మదేవుని ఆవిర్భావము జరిగినదని, ఒకరూపము కల్పించుటకు ఆవశ్యకత ఏమిటి? ఈవిధమైన రూపకల్పన ద్వారా మనకు అవగాహన ఏర్పడుతుందని మాత్రమే. వాస్తవానికి నాభి కమలము అనగా మానవ దేహములోని నాభి ప్రాంతము. విష్ణువు అనగా మన హృదయ స్పందన. శిశువు అమాయకత్వమునకు తల్లి హృదయము స్పందించి, ఆ స్పందనల ద్వారా జలతత్త్వము, సూక్ష్మ రూపములో, అణు రూపములో వున్న నారాయణుని అంశ పోషణగా చేరుతుంది.

కుండలని శక్తి విద్యను మన పూర్వీకులు ఎంత విస్తృతముగా వినియోగించేవారో తెలియాలంటే పురాతన దేవాలయములు, గోపురములు ఉదాహరణకు కోణార్కలోని సూర్య దేవాలయము, తమిళ దేశమునందు గల పలు దేవాలయములను సందర్శించవచ్చును. ఈ దేవాలయములతో చెక్కబడిన వివిధ భంగిమల శిల్పకళలన్ని కుండలని శక్తి ప్రతిరూపములే. ఉదాహరణకు సింహము మూలాధారముపై స్థూపము నిలుపుట, సింహముపై ఏనుగు నిల్చునుట, ఏడు పడగల సర్పముతో చుట్టబడిన స్త్రీ-పురుషులు... ఇవన్నీ కుండలని శక్తి తత్త్వమును తెలియజేస్తున్నది. కుండలని శక్తి పరిచయము మన పూర్వీకులకు మాత్రమే కాదు, 20వ శతాబ్దపు గొప్ప శాస్త్రవేత్త, పేరెన్నిక గన్న ఆల్బర్ట్ ఐన్‌స్టీన్ ప్రతిపాదించిన భూమ్యాకర్షణ శక్తి తరంగములు భూమి చుట్టూ పరిభ్రమించును అను సిద్ధాంతము ఈ మధ్యకాలములో ఋజువు చేయటమైనది. ఈ భూమ్యాకర్షణ తరంగములు మరే యితర శక్తి కాదు. కేవలము కుండలని శక్తి తరంగములు మాత్రమే. ఈ మహిమాన్వితమైన కుండలని శక్తికి, మూడు గ్రంథులకు అత్యంత సాన్నిహిత సంబంధమున్నది.

బ్రహ్మ మానసపుత్రుడైన నారదుడు త్రిలోకసంచారి. మానవ దేహములో సూక్ష్మరూపములో జలతత్త్వములోనున్న నారాయణుని అంశకు దిశ కల్పించువాడు నారదుడు. నారాయణుని అంశలను బ్రహ్మగ్రంథి, విష్ణుగ్రంథి మరియు రుద్రగ్రంథులను మూడు లోకముల నుండి దాటించి సహస్రారము వరకు చేరవేయవలసినవాడు నారదుడు. అలాగే ఛేదించ శక్యము గాని త్రిపురాసురము అనగా విడదీయలేని, గట్టిగా ముడివేయబడిన బ్రహ్మగ్రంథి, విష్ణుగ్రంథి మరియు రుద్రగ్రంథులని అర్థము. ఈ మూడు గ్రంథులు దాట శక్యముగానందున జయంపలేని త్రిపురా సురముగా మారినది. కాబట్టి ఉత్తరదిశగా చేరవలసిన శక్తి ప్రసరణ స్థంభించినది. శివశక్తుల సామరస్యము లోపించినది. ఇది విపరీత అసురతత్త్వమును చాటుతున్నది. అప్పుడు బహిర్గత కర్మావరణ త్రిపురాసురుని వలె అందరినీ పీడించే స్వభావము కలవై వుండును.

ఐదు సంఖ్య ప్రాముఖ్యత

ఐదు సంఖ్య భౌతిక ప్రపంచములోని పంచ భూతములను సూచిస్తున్నది. అలాగే కర్మాచరణ జరిపే పంచ కర్మేంద్రియములను, దేహములోని సహస్రారములో గల పంచబ్రహ్మల ఉనికిని తెలియజేస్తున్నది. బహిర్గతముగా, భౌతిక ప్రపంచములోని పంచ భూతములు, అంతర్గతముగా పంచ బ్రహ్మలుగా మారినవి. పంచ భూతములకు, పంచ బ్రహ్మలకు అనుసంధానము ఐదు కర్మేంద్రియములు. జల తత్వము, భూ తత్వము, అగ్ని తత్వము, వాయు తత్వము మరియు ఆకాశ తత్వము కలసి పంచభూతములైనవి. ఈ పంచభూతములు సృష్టి అంతటా వ్యాపించినవి. సృష్టిలోని జీవరాసులన్నిటిలో వ్యాపించివున్నవి. మానవ దేహములో సుమారు డెబ్బైశాతము జల తత్వము నిండివున్నది. ఈ పంచభూతములలో అన్నిటికన్నా భారవంతమైనది జల తత్వము. అందులకే సృష్టి ఆవిర్భావము జల తత్వముతో మొదలైనది. దశావతారములలో ప్రథమ అవతారమైన మత్స్యావతారము కూడా జల అంశతో ఆవిర్భవించినది. మానవ దేహములో భారమైన అంశలు మల మూత్రములుగా జల రూపములో, నాభి క్రింది ద్వారముల ద్వారా విసర్జించబడుతాయి. అలాగే యితర మలినములు చెమట బిందువులుగా కూడా విసర్జింపబడుతాయి. గ్రీష్మ తాపమునకు భారమైన వారు, భౌతిక ప్రపంచములోని జల తత్వము నీటిలో స్నానమాచరించి తేలికదనము పొందుదురు. అతి భారమైన వారు కన్నీరు గార్చి తమలోని భారమును తొలగించి ఉపశమనము పొందుతారు. మానవదేహములోని జ్ఞానేంద్రియ కేంద్రమైన బుద్ధి జలతత్వముతో కూడినది.

భూ తత్వము ఓర్పునకు, సహనమునకు ప్రతిరూపము. పంచ భూతములలోని భారవంతమైన జల తత్వము తర్వాత రెండవ స్థానము భూ తత్వము. భూమాత ఓర్పు సహనము కలిగినదై, అనంత సారమును, అవ్యాజమైన కరుణతో సకల జీవుల పోషణకు కారకమగుచున్నది. మానవ దేహములో మూలాధారము భూమాత స్పర్శ పొంది, పంచభూతముల భూ తత్వమును గ్రహించినది. నిలకడగా, స్థిమితముగా కూర్చునుటకు, కర్మాచరణ గావించుటకు ఈ భూ తత్వము ఎంతగానో దోహదము చేస్తుంది. విచక్షణా జ్ఞాన కేంద్ర స్థానమైన చిత్తము కూడా భూ తత్వమును సూచిస్తున్నది.

అగ్ని తత్వము పంచభూతములలో మూడవ స్థానము. మానవుల పురోగతికి, జీవన వృద్ధికి, సంతానోత్పత్తికి ఈ అగ్ని తత్వము ఎంతగానో దోహదము చేస్తుంది. మన శాస్త్రములలో కుండలినీ శక్తిని ప్రజ్వలించజేసి, అగ్నిని సృష్టించజేసే ఘట్టములు అనేకములున్నవి. ఉదాహరణకు దాక్షాయణిగా పిలవబడే సచీదేవి తన తండ్రియైన దక్ష ప్రజాపతి నిరీశ్వర యాగము

తలపెట్టినప్పుడు, సహించలేక తన కాలి గోటితో భూమి ఉపరితలముపై రాపిడి గావించి, అగ్నిని ప్రజ్వలింపచేస్తుంది. కుండలినీ శక్తి ప్రసరణ సమృద్ధిగా చేతి వేళ్ళ నుండి, కాలి వేళ్ళ నుండి ఉద్భవిస్తుందని ప్రస్తావించుకున్నాము. అయితే అగ్ని ప్రజ్వలనము ఎలా జరిగినది? కుండలినీ శక్తి తరంగములు సచీదేవి కాలిగోటి నుండి భూగర్భములో చేరి, భూమిలోపల గల ఖనిజ సంపద, లవణములు కుండలినీ శక్తి తరంగములకు స్పందించి, భూమి ఉపరితలము చేరుతాయి. ఖనిజములు, లవణములు కాలిగోటితో జరిగిన ఘర్షణ, కుండలినీ శక్తి తరంగముల అనుసంధానము వలన అగ్ని ప్రజ్వలింపబడినది. ఇలాంటి సంఘటనలు భారతీయ శాస్త్రములలో చాలా వున్నాయి. అగ్నితత్వము, పంచభూతములలో మధ్య స్థానములో వున్నది కావున యిరువైపులా అత్యంత వేగవంతముగా ప్రసరించగలదు. జ్ఞానేంద్రియ స్థానమైన అహంకారము లేక వ్యక్తిత్వము అగ్ని తత్వముతో కూడినది.

వాయు తత్వము పంచభూతములలో నాల్గవది. ఈ వాయు తత్వము మన అంతర్గతముగా మనస్సు పరిభ్రమణము రూపములో, బహిర్గతముగా పంచభూతముల రూపములలో కూడా వున్నది. బహిర్గత వాయువు శ్వాస నిశ్వాసగా, ప్రాణవాయువుగా రూపాంతరము చెందును.

ఆకాశ తత్వము పంచభూతములలో ఐదవది. అన్నిటికంటే తేలికైనది. ఆకాశ తత్వము ద్వారా ఆకాశ తత్వమునకు ఆవలివైపునున్న గురు అంశను చేరుకోవచ్చును. మానవ దేహములో ఊర్ధ్వ దిశగా ప్రసరించే అంశములన్నీ ఆకాశ తత్వమును చేరుటకు పడే ప్రయాసే అని చెప్పవచ్చును.

ఒక జలాశయములో నీరు ఆవిరై తేలికదనము పొంది ఆకాశ తత్వమును చేరి మేఘములవుతాయి. ఈ మేఘములు భారవంతమైనపుడు వాయువు, సూర్యదేవుని కిరణముల అగ్ని తత్వమునకు గురై వర్షించి భారమును తొలగించుకుంటాయి. ఈవిధమైన వర్ష పాతము ద్వారా భూ తత్వములోని సారము వృద్ధి పొందుతుంది. కావున వర్షము కురిసే ఈ ప్రక్రియ ద్వారా సృష్టిలోని పంచభూతములు నిరంతరము వృద్ధి చెందుతున్నాయి.

పంచ భూతములు, దేహములోని మూడు గ్రంధులు, సప్త కుండలినీ చక్రములు అనుసంధానము జరిగి అనేక విధములైన కొత్త అంశలు, లక్షణములు, గుణములు ఉద్భవిస్తాయి.

అతి ప్రాచీనమైన కుండలినీ శక్తి విద్య మరుగునపడుటచే, ఇప్పుడు కేవలము చిత్ర పటములకు, జంటనాగులకు పరిమితమైనది. దీనికి కారణము బహిర్ముఖత్వము ప్రబలుట, ఆజ్ఞా చక్రములోని అంతర్గత గురువుకు దూరమగుట. ఈ కుండలినీ శక్తి గురించి ఎన్నో అపోహలు, పెదర్థములు, దుష్ప్రచారములు కూడా వున్నవి. మహిమాన్వితమైన కుండలినీ శక్తి

గురించి ఎంత విశదీకరించిన అది తక్కువే అవుతుంది. అందుకే లలితా రహస్య సహస్రనామ స్తోత్రములో “మహాశక్తి కుండలిని బిసతంతు తనీయసీ” అని కీర్తించటమైనది. కుండలిని శక్తి ఒక మహా శక్తి, ఇంత అంత అని వెలకట్టలేనిది. ఎంత పిండుకుంటే అంత లభించే అపారమైన శక్తి. శిశువు ఎంత జుర్రుకుంటే అన్ని చనుబాలు ఉద్భవించినట్లుగా, కుండలిని శక్తి కూడా అంతే. ఇంత, అంత అను ప్రమాణము లేని , కేవలము మన సంకల్ప బలముపైనే ఆధారపడి వున్న పోషణ అందించే శక్తి కుండలిని శక్తి. అయితే అంతర్గత గురువు అనుగ్రహము వలననే జ్ఞానోదయము కలిగి కుండలిని శక్తి జాగృతమవుతుందని ప్రస్తావించటమైనది. కొన్ని విపరీత, విశేష, అత్యవసర సందర్భములలో అంతర్గతమైన గురువు బహిర్గతముగా రూపము ధరించి, శిష్యునికి జ్ఞానోదయము కల్గుటకు దోహదము చేయగలడు. మరి గురువు సర్వ స్వతంత్రుడు కదా! అందుకే ‘స్వతంత్రా సర్వ తంత్రేషి దక్షిణామూర్తి రూపిణి’ అన్నారు.

వశీకరణములు

తామరపువ్వు మీద వచ్చి తుమ్మెద వాలుట. అనగా తామరపువ్వు కోసము తుమ్మెద అన్వేషణ. దీనినే పరవిద్య అందురు. రెండవ విధము ఒక తుమ్మెద కోసము మరొక తుమ్మెద అన్వేషించుట. దీనిని అపర విద్య అందురు. మూడవ పద్ధతి ఒక తామరపువ్వు మరొక తామర పువ్వు కొలనులో కలిసివుండుట. దీనినే పరాపర విద్య అందురు. తామర పువ్వు సాక్షీభూతత్వమునకు ప్రతిరూపమని కదా చెప్పుకున్నాము.

రాముడు సాక్షీభూతుడైనందున తామరపువ్వు అయినాడు. ఆయన గుణకీర్తి చేసి రమించే తుమ్మెదల దండు అనేకములు గలవు. వీరే శబరి, త్యాగరాజు, బొమ్మెర పోతన, భద్రాచల రామదాసు తదితరులు. ఇది పరవిద్య వశీకరణము. అయితే ఈ తుమ్మెదల దండు పరివక్షము చెంది, జ్ఞానోదయము పొందిన తర్వాత వారు సాక్షీభూతులై తామరపువ్వుగా పరివర్తనము అయినారు. అప్పుడు రాముడే తుమ్మెదగా మారి అపరవిద్యచే వారికి వశము అయినాడు. ఈ ప్రతిపాదనకు ఒక చక్కటి ఉదాహరణ.

మారీచుడు అన్నిటా రాముని చూచి తరించి తామరపువ్వు వలె సాక్షీభూతుడుకాగా మారీచుని వశపరుచుకొనుటకు రాముడే స్వయముగా తన సహజ లక్షణమైన సాక్షీభూతత్వమును పరిత్యజించి, తుమ్మెదయై మారీచుని కొరకు వెదకసాగెను. ఇక్కడ నిగూఢార్థము? ఎంతటి శత్రువైననూ, సాక్షీభూతునిగా పరివర్తనము చెందగలిగితే, ఆ శత్రువును వశపరుచుకొనుటకు రాముడు ఎంతటి స్థితికైనను దిగజూరగలడని వ్యక్తమగుచున్నది. ఈ విషయము చాలా విశిష్టమైనది,

అరుదైనది మరియు లోతైనది కూడా. తానీషా ప్రభువును రాముడు ఈ పద్ధతిలోనే వశపరచుకున్నాడు. అలాగే రావణుని, సుగ్రీవుని వశపరచుకున్నాడు. కృష్ణుడు కంసుని కూడా యిదే పద్ధతిలో వశపరచుకున్నాడు.

ఒక సాక్షీభూతుడు మరొక సాక్షీభూతునితో భేటి. కానీ ఈ భేటి అంతర్గతముగా జరుగుతుంది. ఒక తామరపువ్వు మరొక తామర పువ్వుతో అనుసంధానము జల మాధ్యమము ద్వారా, బురద మాధ్యమము ద్వారా, వీటితో అనుసంధింపబడిన అగ్ని, వాయు, ఆకాశ తత్వముల ద్వారా జరుగుతుంది. ఇది ఒక విశేషమైన స్థితి. హనుమంతుడు ఈ పద్ధతిని పాటించే రాముని మొదటిసారి కలిసినపుడు విప్రరూపుడై వెళ్ళాడు. సాక్షీభూతుడు, మహాసభావుడైన హనుమంతుడు అసాధ్యమైన లంక కార్యమును నిర్వర్తించిన తర్వాత, మరొక సాక్షీభూతుడగు రాముని ఆలింగనమును పొంది, వారి బాంధవ్యము అంతర్గతమని చాటినాడు. ఒక తామరపువ్వు మరొక తామరపువ్వుకు ఏమి యివ్వగలదు? బహిర్గతముగా ఏమీ యివ్వలేదు. అంతర్గతముగానే అన్నీ సమర్పించుకొనవలెను.

ఇంతకు పూర్వము పేర్కొనినట్లుగా ఒక వ్యక్తి తామరపువ్వుగా పరివర్తనము చెందిన తర్వాత, పరమాత్మ స్వయముగా తుమ్మెదగా మారి, ఆ తామరపువ్వుకు వశపడి వారిని పరిపక్వము చెందుటకు దోహదము చేయగలడు. లేదా పరమాత్మ తామరపువ్వుగా విచ్చేసి గురోపదేశము గావిస్తాడు. ఇదివక మోక్ష మార్గమునకు కారణము. ఇంకను లోతుగా చెప్పవలెనన్న తుమ్మెద తామరపువ్వును ఆస్వాదించక ముందే, ఒక తామరపువ్వు మరొక తామరపువ్వుతో అనుసంధానము జరిగినది. తుమ్మెద తామరపువ్వుగా పరివర్తనము చెందకు ముందు ఏమి జరుగుతుంది? ఒక తుమ్మెద మరొక తుమ్మెదతో కలసి తిరిగి విసిగి, వేసారి అంటే రుచులను మరిగి విరక్తి చెంది, వైరాగ్యముతో తామరపువ్వుగా పరివర్తనము పొందుతుంది. తరువాతి కథ అంతా సాఫీగానే కొనసాగుతుంది. ఈ సిద్ధాంతము బాగా యినుమడించుటకు ఒక చక్కటి ఉదాహరణ - ఒక వ్యక్తికి మిఠాయి అంటే బాగా ప్రీతి అనుకుందాము. ఆ వ్యక్తి బంధువులో లేక స్నేహితులో ఆతనిని ఆహ్వానించి, పుల్లారెడ్డి మిఠాయి కంటే శ్రేష్టమైన మిఠాయిలను తయారుచేసి నాలుగు, ఐదు మిఠాయిలు ఆ వ్యక్తికి ఆతిథ్యము కల్పించారు. మిఠాయి అంటే యిష్టమైన ఆ వ్యక్తి మిఠాయిలను ఆరగించి, ఆనందిస్తాడు. అయితే ఆతిథ్యము యిచ్చినవారు తృప్తిచెందక ఇంకనూ నాల్గు, ఐదు మిఠాయిలను వడ్డించారు. కొంచెము యిబ్బందికరమైన కానీ అతిథి వాటిని భుజించాడు. అవతలి వారు ఈసారి మరింత పట్టుదలతో నాల్గు, ఐదు మిఠాయిలను మరల వడ్డించారు. అప్పుడు అతిథి ఏమిచేయును? పొట్లాం కట్టుకుని ఇంటికి తీసుకుపోగలడు లేదా అక్కడే తినవలెనని బలవంతము చేసిన ఇంక తినలేను అని సమాధానము చెబుతాడు.

మిరాయి అంటే ప్రీతి కలిగిన అతిథి ఎందుకు తినలేకపోయినాడు? యోగి వేమన బోధన ప్రకారము 'తినగ తినగ వేము తియ్యనుండు' అన్నట్లుగా 'తినగ తినగ తీపి కూడా చేదు' అవుతుంది. రుచి మరిగిన తర్వాత తీపికి, చేదుకు విచక్షణ లోపిస్తుంది. ఈ స్థితి సాక్షిభూతత్వమునకు దగ్గరగా తీసుకుపోతుంది. ఒక మిరాయి విషయమున జరిగిన రుచి మరిగే తత్వము, సంసారమనే రుచిలో యేల జరుగకుండును? తప్పక జరిగి తీరుతుంది.

ప్రణవములోని రహస్యములు

ప్రణవము అనగా శబ్ద తరంగములకు మూలస్థానము, గురు స్వరూపము. దీనిని ఓంకారము ఉచ్చారణ విధానమని అంటారు. శ్వాసనంతా దేహములో వూరించి, ముఖ ద్వారము నెమ్మదిగా తెరిచి, 'అ'కార శబ్దమును ఆస్వాదించవలెను. ముఖ ద్వారము పూర్తిగా తెరిచిన తర్వాత, అంతే నెమ్మదిగా మూయవలెను. ఈ స్థితిలోని 'ఉ' కార శబ్దమును ఆస్వాదించవలెను. ఇక ముఖ ద్వారము పూర్తిగా మూయబడిన తర్వాత వ్యక్తమయ్యే 'మ'కార శబ్దమును ఆస్వాదించవలెను. 'అ'కార శబ్ద తరంగముల ద్వారా బ్రహ్మగ్రంథి స్పందిస్తుంది. 'ఉ'కారము ద్వారా విష్ణుగ్రంథి, 'మ'కారము ద్వారా రుద్రగ్రంథి స్పందన తెలుపుతాయి. 'అ'కార, 'ఉ'కార, 'మ'కారములతో కూడిన ఉచ్చారణ సృష్టి స్థితి లయకారకత్వములతో కూడిన పూర్ణత్వమును తెలుపుతుంది. దీనినే ప్రణవ స్వరూపమని, ప్రణవనాదమని అందురు. ప్రణవములోని 'అ'కారము బ్రహ్మ తత్వమును, 'ఉ'కారము విష్ణుతత్వమును, 'మ'కారము రుద్రాంశను తెలియజేస్తుంది. వీటికి అతీతమైన సహస్రారములోని అంశ శివాంశ. ప్రముఖ సినిమా కవి సీతారామ శాస్త్రి గారు తనదైన బాణీలో 'ప్రాణనాడుల స్పందన నొసగే ఆది ప్రణవ నాదం' అని వ్రాసి అందరి మెప్పును పొందారు.

శివ తత్వము, విష్ణు తత్వములోని రహస్యాంశములు

శివ తత్వము, విష్ణు తత్వమును గురించి విశిదముగా తెలుసుకొనవలెనన్న శివధనస్సు ఘట్టము, భస్మాసుర వధ గురించి పరిశీలించవలెను.

మొదటిగా శివధనస్సు ఘట్టము గురించి తెలుసుకుందాము. రాముడు విష్ణ్వాంశ మూలముగా గల స్థితికారుడు, బహిర్గత ఆపద నుండి రక్షణ కల్పించువాడు. లయకారుడైన రుద్రుని స్థానమైన రుద్రగ్రంథి నుండి సహస్రారము వరకు గల క్షేత్రమునకు అధిపతి శివుడు. కావున శివుడు రుద్రునికి అతీతుడు. అంతర్గత ఆపదనుండి రక్షణ కల్పించువాడు. శివాంశ,

రామాంశ కలిసే క్షేత్రము మన దేహములోని సహస్రార చక్రము. రామ అంటే మానవ దేహములోని శివశక్తుల సామరస్యము. ఉత్తరాయణములోని 'నారాయణి' అంశ దక్షిణాయనములోని 'నమశివాయ' అంశతో సామరస్యము పొందితే 'రామ' అవుతుంది. 'నారాయణి' లోని చిత్తము, 'నమశివాయ'లోని చిత్తముతో అనుసంధానము జరిగితే 'రామ' అయినది. శివ కేశవులకు బేధములేదని ఉపన్యాసములు, ప్రవచనములు వల్ల వేసేవారు, ఈ ఘట్టము తప్పక పఠించవలెను. మానవ దేహమును ఒక కుటీరముగా భావించిన, ఆ కుటీరమునకు ఆపద కుటీరము వెలుపల నుండి లేక కుటీరము అంతర్గతముగా కలుగవచ్చును. కావున కుటీరమునకు బహిర్గత రక్షణ, అంతర్గత రక్షణ అవసరము ఎంతైనా వున్నది. ఒక కుటీరమునకు గల బహిర్గత, అంతర్గత రక్షణ శాఖలు కలిసే చోటు, ఆ కుటీరము చుట్టూ గల పరిధి లేక ప్రహరి అని చెప్పవచ్చును. ఆ పరిధి మానవ దేహములోని సహస్రార చక్రము. అయితే రాముడు రూపము ధరించిన విష్ణ్వాంశగా బహిర్గత రక్షణ భారము నిర్వహించాడు. శివుడు ధ్యాన ముద్రలో అంతర్గత రక్షణ భారము నిర్వహించాడు.

మానవ దేహములో అంతర్గతముగా శివాంశ కాకుండా సృష్టి చేసే బ్రహ్మ అంశ, స్థితి కారకత్వమైన విష్ణ్వాంశ, లయకారకుడైన రుద్రాంశలు కూడా వున్నాయి. దేహములో సృష్టి అంశ, స్థితి కారకత్వము కలిసే ప్రదేశము విష్ణుగ్రంధి, స్థితి కారకత్వము, లయకారకత్వము కలిసే ప్రదేశము రుద్రగ్రంధి. రుద్రగ్రంధి మొదలు సహస్రారము వరకు గల క్షేత్రమునకు క్షేత్ర పాలకుడు, సహస్రారములోని శివుడు. కాబట్టి శివ ధనస్సు విరవటము అంటే ఏమిటి? శివ ధనస్సు రక్షణ బాధ్యత ఎవరిది? శివ ధనస్సు ఎక్కడ వున్నది? ఇక్కడ బహిర్గతముగా రామునిచే విరవబడిన శివ ధనస్సు, అంతర్గత ప్రక్రియను కూడా సూచిస్తుంది. ఐదువేల మంది బలవంతులు మోసుకుని వచ్చిన శివ ధనస్సును, మూలాధార చక్రము నుండి ఆజ్ఞా చక్రము వరకు గల ఆరు కుండలిని చక్రముల శక్తి ప్రసరణచే రాముడు వశపరుచుకున్నాడు. అనగా రాముడు కుండలిని శక్తి ప్రసరణ ద్వారా శివ ధనస్సు భారమును తొలగించి, తేలికజేసి, ఎక్కుపెట్టినంత మాత్రముచే శివాంశ, విష్ణ్వాంశ అనుసంధింపబడి రాముని సహస్రార చక్రము విచ్చుకున్నది. ఇది ఒక రహస్య ఘట్టము, అద్భుత సన్నివేశము. ఈ ప్రక్రియను ధ్యానములోనే దర్శించవలెను. రాముడు శివ ధనస్సు ఎక్కుపెట్టి, విచ్చుకొనగా, రాముని అంతర్గతముగా శివాంశ, విష్ణ్వాంశ కరచాలనము జరిగినది. రాముని అంతర్గతముగా ఏమి జరిగినది?

రాముని వెన్నెముకే శివ ధనస్సు. రాముని వెన్నెముకే కాదు, దేహము ధరించిన మానవులందరి వెన్నెముకలు శివ ధనస్సులే. శివ ధనస్సు విరవటము అంటే వెన్నెముకను తేలిక చేయటమని అర్థము. వెన్నెముక తేలిక అయితే ఏమి జరుగుతుంది? ఏ రూపము కావలెనంటే

ఆ రూపము ప్రాప్తిస్తుంది. కుండలిని శక్తి ప్రజ్వలింపబడుతుంది. రామ అను అంశ ద్వారా శివశక్తుల సామరస్యము జరిగినది. దక్షిణాచారము, వామాచారమునకు అతీతమైన సాక్షిభూత స్థితి సమయాచారము వ్యక్తమవుతుంది. సాక్షిభూత స్థితి అనగా వికసించిన పద్మము వంటి స్థితి. ఈ స్థితిలో బహిర్గత రక్షణ, అంతర్గత రక్షణ అవసరము లేదు. ఎటువంటి ఆపద, ముప్పు లేదు. ఇది ఒక ఉత్పన్నమైన స్థితి. దేశములోని పౌరులందరు ఈ స్థితికి చేరుకుంటే, భద్రత, రక్షణ అవసరమే లేదు. శివుడు తన ధనస్సును విరిచిన విష్ణ్వాంశ గల రామునికి వశమైనాడు. రాముడు తన సహస్రారములో గల శివుని జాగృతము చేసినవాడై, శివునికి వశమైనాడు. ఈ విధముగా శివకేశవులు పరస్పరము వశమైన అద్భుత రహస్య సన్నివేశము శివ ధనస్సు ఘట్టము. ఒక సాక్షిభూతుడు వేరొక సాక్షిభూతునికి, ఒక తామరపువ్వు మరొక తామర పువ్వునకు, ఒక సత్యవంతుడు పరివర్తనము చెంది సత్యవంతునిగా మారిన వానికి పరస్పరము వశముగాక వేరెట్లు జరుగగలదు? అందుకనే అంతర్గత రక్షకుడైన శివుని అయ్యా అని, బహిర్గత రక్షకుడు, విష్ణ్వాంశ గలవానిని అప్ప అని, వారివురి కలయిక ద్వారా అయ్యప్ప ఆవిర్భావము జరిగినది. ఈ అయ్యప్ప మూలాధార చక్రమునే ఆసనముగా చేసి గొంతున కూర్చుని, వెన్నెముక నిట్టనిటారుగా చేసి ప్రకాశవంతముగా వుండును.

శివ ధనస్సు విరుచుట శివకేశవుల సంగమము సూచిస్తుంది. శివ ధనస్సు సన్నివేశము ధ్యానించుట ద్వారా శివ కేశవుల అనుగ్రహము పుష్పలముగా లభిస్తుంది. బహుశా అందులకేనేమో శివుడు రాముని కలుసుకోవాలని “శ్రీరామ రామ రామేతి రమే రామే మనోరమే సహస్రనామ తత్తుల్యం రామనామ వరాననే” అని పార్వతికి ఉపదేశమిచ్చాడు. అనగా రాముని వెన్నుముక మొదలు భాగమైన మూలాధారము నుండి శక్తి రూపమున నిష్క్రమించిన పార్వతి, సప్తమ స్థానము, శివుని ధ్యానముద్ర అయిన సహస్రారము చేరి, ఉపదేశము పొందినది. శివ పార్వతుల కలయిక వలన కలిగిన మహాశక్తి కుండలిని ప్రవాహము ద్వారా వెన్నుముక రూపములోని శివ ధనస్సు తేలికై వంగినది. ఈ అంశము అంతర్గతము కాగా, బహిర్గతముగా శివ ధనస్సు ఎక్కువెట్టి విరిచే ఘటమైనది. అనగా శివకేశవుల కలయిక జరిగినది.

విష్ణ్వాంశ, స్థితికారుడైన రాముడు శివ ధనస్సు రక్షణ భారము వహించి వశము చేసుకొనగా శివాంశ విష్ణ్వాంశ సంగమము జరిగి శివ ధనస్సు విరిగినది. రాముని అంతర్గతమైన వెన్నుముక రూపములోని శివ ధనస్సు సహస్రారములోని శివునిలో లయమైనది. సకల జీవులలో జననము బ్రహ్మ తత్వమును సూచిస్తుంది. అలాగే మరణము లయకారకుడైన రుద్రుని సూచిస్తుంది. ఈ రెండు క్షణకాలము. పుట్టిన ఘడియను నిమిషములతో, గంటలు, రోజులతో, తిథి వార నక్షత్రములతో స్పష్టముగా చెప్పవచ్చును. అలాగే మరణము కూడా స్పష్టముగా తిథి, వార

నక్షత్రములతో పేర్కొనవచ్చును. ఈ రెండు బ్రహ్మ తత్వము, రుద్రాంశము తెలుపుతాయి. ఈ రెండిటికి మధ్యలోని కాలమంతయు విష్ణు తత్వమును తెలియజేస్తుంది. పుట్టుక సమయములో బ్రహ్మ తత్వము, విష్ణు తత్వము సంగమము జరుగుతుంది. అలాగే మరణ సమయములో రుద్రాంశ, విష్ణ్వాంశ సంగమము జరుగుతుంది. ఎంతకాలము జీవించిన, ఎన్నేళ్ళు బ్రతికినా, ఎంత ధనము సంపాదించినా, జీవితములో ఒక్క పర్యాయమైన శివ ధనస్సు ఘట్టమును అంతర్గతముగా దర్పించగలిగిన వాడు మోక్షమునకు అర్హత పొందుతాడు. ఎందుచేతననగా, సహస్రారములోని శివుని చేరాలంటే రుద్రస్థానమైనా రుద్రగ్రంధిని దాటవలెను. జీవించి వుండగానే రుద్రస్థానమును అతిక్రమించి శివుని చేరటమంటే జీవన్ముక్తి అని కదా అర్థము.

శివాంశ, విష్ణ్వాంశ సంగమమును తెలిపే మరొక అద్భుత సన్నివేశము, భస్మాసురుని వధ. భస్మాసురుడు తనకు ప్రాప్తించిన కుండలని శక్తి వరమును పరీక్షించదలచాడు. ఏమిటా వరము? ఆతను ఎవరి సహస్రార చక్రమును సృశించునో, వారిలో తన చేతివేళ్ళ ద్వారా కుండలని శక్తి ప్రసరణ జరిగి, శక్తిపాతము సంభవించి, వారు అగ్నికి ఆహుతి అవవలెనని సంకల్పించాడు. అయితే అందరిలో వలె భస్మాసురునిలో పంచభూత అంశలు తగిన పాళ్ళలో లేవు. భస్మాసురుడు కేవలము అగ్ని తత్వమును ఎంచుకున్నాడు. కావున భస్మాసురిని జల, వాయు, భూ తత్వము మరియు ఆకాశ తత్వము లోపించి, వాటి స్థానములో అగ్ని తత్వము పూరించబడినది. అంతర్గత రక్షణ భారము వహిస్తున్న శివుని భస్మము చేయదలచాడు. ఆవిధముగా తనలోని బ్రహ్మాంశ, విష్ణ్వాంశ మరియు రుద్రాంశలను శివునికి సమర్పించదలచాడు. అనగా తనను తాను శివునికి సమర్పించదలచాడు భస్మాసురుడు. అంతర్గతముగా శివుని చేరుటకు బహిర్గతమైన వశీకరణ సాధనము అవసరమైనది. కావున స్థితికారకుడైన విష్ణువు మోహిని అవతారము దాల్చి భస్మాసురుని వశపరచుకున్నాడు. ఏవిధముగా వశపరచుకున్నాడు?

భస్మాసురుడు ఏ గుణములనైతే ఎంచుకున్నాడో, ఆ గుణములలో పరిపక్వము గావించి అనగా మోహింపజేసి, భస్మాసురుని వశపరచుకున్నాడు. భస్మాసురుడు ఎంపిక చేసిన గుణము అగ్ని తత్వము. మన వాడుక భాషలో కాలుగాలిన పిల్లి వలె ఎందుకు తిరుగుతావు? అనే ప్రయోగము వున్నది. అంటే అగ్ని తత్వము అధికముగా వున్నవారు, భూ తత్వము లోపించిన వారు స్థిమితము, నిలకడ లేక అటూ యిటూ తిరుగుతూ వుంటారు. కాబట్టి భస్మాసురుడు కూడా అగ్ని తత్వముచే మోహింపబడి, నిలకడ లేక, కాలుగాలిన కోతివలె తైత్కలతో ప్రారంభించి, క్రమముగా పరిపక్వము చెంది, నాట్య శాస్త్రములోనే అగ్రగణ్యుడైన నటరాజు వలె నాట్యము చేసినాడు. ఆ గుణము పరిపక్వము చెందగానే అప్రమేయముగా తన చేతి వేళ్ళ ద్వారా సహస్రార చక్రమును సృశించినాడు. తద్వారా భస్మాసురుడు తన చేతి వేళ్ళ నుండి వెలువడిన కుండలని

శక్తితో అగ్నిని రగిల్చి భస్మమైనాడు. అనగా శివునిలో లయమైనాడు. ఆ విధముగా విష్ణ్వాంశ, శివాంశల కృపకు పాత్రుడైనాడు. శివకేశవులకు వశమై వారివురి అనుగ్రహమునకు పాత్రుడైన భస్మాసురుడు ధన్య జీవి కదా!

ఇక్కడ పాఠకులకు ఒక సందేహము కలుగవచ్చును. అయితే మనమందరము భస్మాసురుని వలె భస్మము కాకుండా శివానుగ్రహము, విష్ణువు అనుగ్రహమునకు పాత్రులు అవటము సాధ్యమా? ఈ అగ్ని తత్వముతోనే జననము నుండి మరణము మధ్యకాలము అగు విష్ణు మాయను ఛేదించవచ్చును. బ్రహ్మగ్రంథి, విష్ణుగ్రంథి, రుద్రగ్రంథులను ఛేదించవచ్చును. విష్ణుమాయను ఛేదించినవారు త్వరితగతినో పరిపక్వత చెందగలరని నియమము పాటించి, నిరూపించి అందరికీ అవగతమగునట్లు ఆచరించి ఋజువు చేసాడు భస్మాసురుడు.

పైన ప్రస్తావించిన ప్రశ్నకు ఇతః పూర్వము చాలామంది పండితులు, తత్త్వ వేత్తలు సమాధానమిచ్చియున్నారు. ఏమిటా సమాధానము? ఇది అత్యంత కష్టసాధ్యము, నియమ నిష్టలతో, ఏకాగ్రతతో ఎంతో తపస్సు చేసిన గాని శివానుగ్రహము, విష్ణు అనుగ్రహము లభించదు అని సెలవిచ్చారు. కానీ పాస్తవానికి శివకేశవుల అనుగ్రహము లభించుట అత్యంత సులభము. సర్వ లోకములకు తల్లి తండ్రులైన అమృ, అయ్య, అప్పల అనుగ్రహమునకు అంత కష్టపడవలెనా? మన భౌతిక తల్లితండ్రులు మనము కోరిన కోర్కెలను అడిగినంత మాత్రమున నెరవేర్చి మనలను తృప్తి పరుస్తారు. అలాంటిది సర్వలోకములకు తల్లితండ్రులైన వారు మనలను ఏల అనుగ్రహింపకుండురు? తప్పక అనుగ్రహింతురు. అయితే శివానుగ్రహము, విష్ణువు అనుగ్రహము ఎలా సంపాదించవలెనో చూద్దాము.

ఈ సృష్టి మొత్తము ఒక కుటీరముగా భావించినయెడల, ఆ కుటీరమునకు ఆపద లేక ముప్పు రెండు రకములుగా సంభవించవచ్చును. కుటీరమునకు బహిర్గతముగా లేక కుటీరమునకు అంతర్గతముగా ఆపద కలుగవచ్చును. అయితే సృష్టి అనే కుటీరమునకు బహిర్గత ఆపద నుండి ముప్పు వాటిల్లకుండా తగిన రక్షణ చర్యలు పాటించామనుకుందాము. అనగా సృష్టి అనే కుటీరమునకు బహిర్గత ఆపద, ముప్పు లేదు. కేవలము అంతర్గత ఆపద మాత్రమే కలదు. ఇక సృష్టిలోని అంతర్గత భాగమైన భూలోకము విషయము చూద్దాము. సృష్టిలోని అంతర్గత భాగమైన భూలోకమునకు ఆపద రెండువైపుల నుండి కలుగవచ్చును. భూలోకమునకు బహిర్గతముగా లేక భూలోకమునకు అంతర్గతముగా ముప్పు వాటిల్లవచ్చును. బహిర్గతమైన ముప్పు నుండి భూలోకమునకు రక్షణ కలిగింది అనుకుందాము. కావున భూలోకమునకు ఆపద కేవలం అంతర్గతముగానే కలుగవచ్చును. ఇక భూలోకములోని అంతర్గతమైన వివిధ దేశములు, అందులో భారతదేశము విషయము గురించి చూద్దాము. భారతదేశమునకు ఆపద రెండు విధములుగా

సంభవించగలదు. భారతదేశమునకు బహిర్గతముగా లేక భారతదేశమునకు అంతర్గతముగా ముప్పు వాటిల్లవచ్చును. భారతదేశము సరిహద్దు చుట్టూ పటిష్టమైన భద్రత ఏర్పాటు చేసి ముప్పు వాటిల్లే అవసరములేదని నిర్ధారించటమైనది. కావున భారతదేశమునకు ముప్పు అంతర్గతముగానే సంభవించగలదు. ఇక భారతదేశములో అంతర్గత ప్రాంతమైన తెలంగాణ రాష్ట్రము సంగతి గురించి చూద్దాము. తెలంగాణ రాష్ట్రమునకు ముప్పు రెండు విధములుగా సంభవించగలదు. తెలంగాణ రాష్ట్రము బయటనుండి లేక తెలంగాణ రాష్ట్రము లోపల నుండి ఆపద కలుగవచ్చును. తెలంగాణ రాష్ట్ర సరిహద్దు చుట్టూ పటిష్టమైన భద్రత ఏర్పాటుచేసి, బహిర్గతమైన ముప్పు నుండి రక్షణ కల్పించామనుకుందాము. ఇక తెలంగాణ రాష్ట్రమునకు ముప్పు అంతర్గతముగానే కలుగగలదు. ఇక తెలంగాణ రాష్ట్రము నందలి హైదరాబాదు నగరము గురించి చూద్దాము. హైదరాబాదు నగరమునకు ముప్పు రెండు విధములుగా సంభవించగలదు. హైదరాబాదు నగరమునకు బహిర్గతముగా లేక హైదరాబాదు నగరమునకు అంతర్గతముగా ఆపద జరుగవచ్చును. హైదరాబాదు నగరము సరిహద్దు చుట్టూ భద్రత ఏర్పరిచి బహిర్గత ముప్పు లేదనుకుందాము. ఇక హైదరాబాదు నగరమునకు ముప్పు అంతర్గతముగానే జరగవలసి వున్నది. హైదరాబాదు నగరములోని అంతర్గత ప్రాంతమైన మల్కాజ్‌గిరి ప్రాంతము విషయమును గురించి చూద్దాము. మల్కాజ్‌గిరి ప్రాంతమునకు ముప్పు రెండు విధములుగా కలుగవచ్చును. ఇంతకు పూర్వమువలెనే మల్కాజ్‌గిరి ప్రాంతమునకు బహిర్గత రక్షణ కవచము తొడగబడినది అని భావిద్దాము. ఇక మల్కాజ్‌గిరి ప్రాంతమునకు ఆపద అంతర్గతముగానే సంభవించగలదు. ఇక మల్కాజ్‌గిరి ప్రాంతములోని ఒక అపార్టుమెంట్ విషయమును చూద్దాము. మల్కాజ్‌గిరిలోని అపార్టుమెంట్‌కు ఆపద, ఆ అపార్టుమెంట్ సరిహద్దు బయట నుండి లేక అపార్టుమెంట్ లోపల నుండి సంభవించగలదు. అపార్టుమెంట్‌కు బహిర్గత ముప్పును రక్షక భటుల ద్వారా అరికట్టామనుకుందాము. ఇక అపార్టుమెంట్‌కు ఆపద అంతర్గతముగానే కలుగగలదు. ఇక అపార్టుమెంట్‌లోని ఒక నివాసము. అపార్టుమెంట్‌నందలి నివాసమునకు ఆపద బహిర్గతముగా లేక అంతర్గతముగా కలుగవచ్చును. బహిర్గత ఆపద నుండి ఆ నివాసమునకు రక్షణ కల్పించినాము అనుకుందాము. ఇక ఆ యింటికి ఆపద అంతర్గతముగానే కలుగవచ్చును. ఇక ఆ యింటిలో నివసించే వ్యక్తి విషయము చూద్దాము. ఈ వ్యక్తి ఆచూకి ఏమిటి? సృష్టి అనే కుటీరములో, భూలోకములో, భారతదేశములో, తెలంగాణ రాష్ట్రంలో, హైదరాబాదు నగరములో, మల్కాజ్‌గిరి ప్రాంతములో, ఒక అపార్టుమెంట్‌లో గల యింట్లో నివసించే వ్యక్తి. ఆ వ్యక్తికి ఆపద బహిర్గతముగా లేక అంతర్గతముగా కలుగవచ్చును. ఆ వ్యక్తి భౌతిక శరీరము చుట్టూ రక్షణ కవచము ఏర్పరిచి బహిర్గత ముప్పును అరికట్టటమైనది. ఇక ఆ వ్యక్తికి అంతర్గతముగా జరిగే ముప్పు నుండి ఎవరు రక్షించగలరు?

అనగా సృష్టి అనే కుటీరములోని, భూలోకములో గల భారతదేశమందు గల తెలంగాణ రాష్ట్రములో, హైదరాబాదు నగరమందలి మల్కాజ్ గిరి ప్రాంతములోని అపార్టుమెంట్ లో ఒక యింట్లో నివసిస్తున్న వ్యక్తి బహిర్గత ఆపద నుండి రక్షణ పొందినాడు. కానీ ఆ వ్యక్తి అంతర్గత ఆపద నుండి రక్షణ ఎలా పొందగలడు? ముందుగా ఆ వ్యక్తి అంతర్ముఖుడు అవవలసిన అవసరమున్నది. అప్పుడే అంతర్గత ముప్పు రక్షణకు సంబంధించిన పరిష్కారము పొందగలడు. సృష్టి ఆవలి నుండి వ్యక్తి వరకు బహిర్గతముగా ఎంతటి రక్షణ కవచము తొడిగినా, అంతర్గత ముప్పు నుండి భద్రత పొందలేకపోయినాడు. ఇక ఈ వ్యక్తి అంతర్ముఖుడై, అంతర్గత ఆపదనుండి రక్షణపొందెను అనుకుందాము. అంతుర్ముఖుడు అగుటచే అంతర్గత గురువు అనుగ్రహము ద్వారా జ్ఞానోదయము కలిగి సాక్షీభూతుడైనాడు. అనగా నిష్పక్షపాతము కలిగియుండుట. ఆ వ్యక్తి ఏ ఉపాధిలో వున్న ఆ ఉపాధికి సంబంధించిన బురద అంటుకొనకుండా వుండటమే జ్ఞానోదయము పొందుట. అనగా అద్వైత స్థితికి చేరినాడు. ఆ వ్యక్తి లోపల బయట అంతట ఒక తత్త్వమును ఆస్వాదించాడు. అంతర్ముఖత్వము ద్వారా గురు అనుగ్రహము, ఆశీస్సుల ద్వారా లోపల రక్షణ పొంది, లోపల వెలుపల ఒకే తత్త్వము ప్రకటించుటచే, బహిర్గతముగా ఎటువంటి ఆపద, ముప్పు లేక రక్షణ పొందినాడు. అంతర్గత రక్షణ అంటే ఏమిటి?

మానవ దేహములో అంతర్గతముగా ముప్పు కలిగించే అంశలు ఏమిటి? మానవుని కర్మాచరణ సరిగా జరిగితే, ఆత్మ సంకల్పముతో ప్రారంభమై, కుండలిని శక్తి తరంగముల ద్వారా సందేశము జ్ఞానేంద్రియములకు చేరి, కర్మేంద్రియముల ముఖ ద్వారమైన మనస్సు నుండి, కర్మేంద్రియములకు చేరుతుంది. కర్మేంద్రియముల ద్వారా కర్మాచరణ జరపబడుతుంది. అలాగే కర్మ ఫలము కర్మేంద్రియములు, జ్ఞానేంద్రియములను దాటి ఆత్మ చైతన్యము వరకూ చేరుతుంది. అయితే ఇంద్రియములకు వశమైన వారి కర్మాచరణ వలన ఆత్మ చైతన్యము వృద్ధిపొందదు. దేహములో శివశక్తుల సామరస్యము ఏర్పడదు. ఈవిధమైన స్థితిలో బహిర్గతముగా చేసే కర్మాచరణ వలన ఎటువంటి ప్రయోజనము లేదు. అంతర్గత ముప్పు అంటే ఇంద్రియములకు వశమగుట, నియంత్రణల లేని మనస్సు పరిభ్రమణము, నియంత్రణలో లేని జ్ఞానేంద్రియములు. ఈ విశ్లేషణ ఆధారముగా బహిర్గతముగా ఎంతటి రక్షణ కల్పించిన గానీ, అంతర్గత ముప్పు నుండి విముక్తి పొందవలసిన అవసరము ఎంతైనా వున్నదని బోధపడుచున్నది.

ఎలాగైతే ఒక మలినమైన పాత్రను లోపలి నుండి వెలుపలకు శుభ్రము చేయవలెనో, అదే విధముగా దేహమనే పాత్రను అంతర్గతముగా శుభ్రము గావించి, జ్ఞానేంద్రియములను, కర్మేంద్రియములను కడిగి, తుడిచి, అంతర్గత గురు అనుగ్రహముతో అంతర్గత రక్షణపొంది, జ్ఞానోదయము కలిగి, సాక్షీభూత స్థితిలో, అద్వైతస్థితి ద్వారా, బహిర్గతముగా రక్షణ పొందవచ్చును.

ఈ వ్యక్తి అంతర్గతముగా ఆపద నుండి ఎలా రక్షణ పొందాడో, ఆ ప్రక్రియను ఆ నివాసములోని యితర కుటుంబ సభ్యులు తెలుసుకొని, అములుపరిచి, వారంతా అంతర్గత ముప్పు నుండి బయల్పడినారు. అనగా సృష్టి అనే కుటీరములోని, భూలోకములోని భారతదేశములో గల, తెలంగాణ రాష్ట్రములోని హైదరాబాదు నగరములో గల మల్కాజ్ గిరి ప్రాంతములోని గల అపార్టుమెంట్ లోని ఒక గృహములో నివసించు వ్యక్తులందరు, అంతర్గత ఆపదలేనివారైనారు. అనగా వారికి భయము లేదు. వారు మాయప్రభావమునకు వశులు కారు, వారు స్వేచ్ఛగా విహరించగలిగే జీవులు. అద్వైత స్థితిలోని వారు. ఈ పద్ధతి అపార్టుమెంట్ లో నివశించే మిగిలిన వ్యక్తులు తెలుసుకొని, పాటించి, అందరూ సాక్షిభూతులై అంతర్గత ఆపదల నుండి రక్షణ పొందినారు. ఇక యిప్పుడు ఆ అపార్టుమెంట్ కు అంతర్గత శత్రువు, ఆపద లేదు. అపార్టుమెంట్ లోని వారందరూ అంతర్ముఖులైనందున సాక్షిభూతులైనారు. పద్మమువలె వికసించినారు. ఒక పద్మము నుండి వేరొక పద్మమునకు ముప్పులేదు, ఆపదలేదు. కనుక బహిర్గతమైన ఆపద కూడా లేదు. ఈ పద్ధతిని మల్కాజ్ గిరి ప్రాంతవాసులందరూ అనుసరించుటచే, మల్కాజ్ గిరి ప్రాంతము అంతయు అంతర్ముఖము చెంది తామరపువ్వుగా మారినది. మల్కాజ్ గిరి ప్రాంతములో అంతర్గతముగా, ఎటువంటి ముప్పు లేదు. ఇదే పద్ధతి హైదరాబాద్ లోని యితర ప్రాంతములకు సాగి, హైదరాబాద్ నగరమంతా అంతర్గత ముప్పు లేకుండా వున్నది. హైదరాబాద్ మహానగరము సాక్షిభూతిగా వికసించిన పద్మము అయినది. ఈ విధముగా తెలంగాణ రాష్ట్రములో ప్రతివక్క నగరము ఒక తామరపువ్వుగా మారినది. ఒక తామర పువ్వు నుండి మరొక తామరపువ్వుకు ముప్పు లేదు. కావున తెలంగాణ రాష్ట్రమంతయు అంతర్గత ముప్పు నుండి బయల్పడి, సాక్షిభూతమై తామరపువ్వువలె ప్రకాశించుచున్నది. ఈ విధముగా భారతదేశములోని అన్ని రాష్ట్రములు తామరపువ్వులగుటచే మరియు ఒక తామర నుండి మరొక తామరకు బహిర్గతముగా ముప్పు లేనందున, భారతదేశమంతయు సాక్షిభూతమై అంతర్గత ముప్పు నుండి బయల్పడి, ఒక ప్రకాశవంతమైన తామరపువ్వుగా మారినది.

ఈ అంతర్ముఖ తత్వ రహస్యము దూతల ద్వారా తెలుసుకొని, పొరుగు దేశములైన పాకిస్తాన్, చైనా, బంగ్లాదేశ్, నేపాల్, శ్రీలంక, భూటాన్ తదితర దేశములు, అంతర్ముఖ తత్వమును అవలంబించి, అంతర్ముఖులై, సాక్షిభూతులై, ఆయా దేశములందు అంతర్గత ఆపదలను పూర్తిగా తొలగించిన వారైనారు. ఈ విధముగా ఆసియా ఖండములోని దేశములు మొత్తము తామరపువ్వులైనవి. ఒక తామరపువ్వు నుండి మరొక తామరపువ్వుకు బహిర్గత ఆపదలేని కారణముగా, ఆసియా ఖండము మొత్తము సాక్షిభూతత్వము పొంది, అంతర్ముఖత్వము చెంది, ఒక ప్రకాశవంతమైన తామరపువ్వుగా మారినది. ఇక ఆసియా ఖండములో అంతర్గత ఆపద గాని, ముప్పు గాని లేదు. ఈ పద్ధతిని ఐరోపా ఖండము, ఆఫ్రికా ఖండము, అమెరికా ఖండము,

ఇతర ఖండములు అవలంబించి, భూలోకములో అన్ని ఖండములు సాక్షీభూతత్వము చెంది, అంతర్ముఖత్వము చెంది, ప్రతివక్త ఖండము, ఆయా ఖండములోని దేశములు, దేశప్రజలు సాక్షీభూతులై తామరపువ్వులైనారు. ఈ విధముగా ప్రతివక్త ఖండము ఒక వికసించిన తామరపువ్వు అయినది. భూలోకములోని అన్ని ఖండములలో అంతర్గత ఆపదలు, ముప్పులు లేకున్నవి. అన్ని ఖండములు తామరపువ్వులగుట వలన, ఒక తామర నుండి మరొక తామరకు బహిర్గతమైన ఆపదకాని, ముప్పు కాని లేనందున, భూలోకమంతయు అంతర్ముఖత్వము పొంది, సాక్షీ భూతత్వముతో తామరపువ్వు వలె పరివర్తనము పొంది, అంతర్గత ఆపద, ముప్పు నుండి రక్షణ పొందినది. ఈవిధముగా సృష్టిలోని యితర లోకములైన చంద్రమండలము, సూర్యమండలము, అంగారక గ్రహము అన్నీ సాక్షీభూతత్వము చెంది, తామరపువ్వువలె ప్రకాశవంతమైనవి. ఈ లోకములన్నీ అంతర్గత ఆపద, ముప్పు లేకుండా వున్నవి. అలాగే ఒక లోకము నుండి మరొక లోకమునకు బహిర్గత ముప్పు లేదు. సృష్టి అంతయు ఒక ప్రకాశవంతమైన తామరపువ్వు అయినందున, సృష్టిలోని సర్వజీవరాశులు, అంతర్గత ముప్పు, బహిర్గత ముప్పు నుండి బయల్పడినారు. ఈ స్థితిలో ఎవరూ తమ యింటికి తాళము వేయవలసిన అవసరము లేదు. రక్షకభటుల అవసరము కూడా లేదు. నిఘా శాఖ అవసరము లేదు. సీసీ టీవీ అవసరము అసలే లేదు.

సృష్టిలోని సకల జీవరాశులు అంతర్ముఖులై, సాక్షీభూతులై, వికసించిన తామరపువ్వుల వలె ప్రకాశించుచున్నారు. ఈ సురక్షిత పథకము ఎలా సాధ్యపడినది? అంతర్ముఖము నుండి బహిర్ముఖులు అవుట ద్వారా అనగా లోపల నుండి బయటకు తిరుగుట ద్వారా సాధ్యపడినది. అదే బయట నుండి లోపలివైపు తిరిగిన ఈ ప్రక్రియ సాధ్యపడేది కాదు. ఒక పాత్రను శుభ్రపరచవలెనంటే ముందుగా లోపలవైపు శుభ్రపరిచి తర్వాత బయటవైపు శుభ్రపరచవలెను. కేవలము బహిర్గతముగా శుభ్రపరిచిన ఎటువంటి ప్రయోజనము లేదు. ఈ ప్రతిపాదనను లలిత సహస్రనామ స్తోత్రములో అద్భుతముగా 'అంతర్ముఖ సమారాధ్య బహిర్ముఖ సుదుర్లభ' అని ప్రస్తావించటమైనది. అనగా లోపలవైపు తిరిగి తామరపువ్వు వలె సమభావము, సమరుచి ఏర్పడి, హెచ్చు తగ్గులు లేని సాక్షీభూత స్థితిని పొందుట. ఒకరు ఎక్కువ, మరొకరు తక్కువ అయినప్పుడు కదా ఆపదలు, ముప్పు వాటిల్లున్నది. అటువంటి హెచ్చు తగ్గులు లేని పరాపర స్థితి, అందరూ ఎక్కువే, అందరూ తక్కువే అనే భావన వలన ఆపదలు వుండవు. బహిర్గత, అంతర్గత రక్షణ అవసరమే లేదు.

ఈ స్థితిలో శివాంశ, విష్ణ్వాంశ సంగమము జరిగి, వారి చైతన్యము సృష్టి అంతట నిండివుండును. అనగా సృష్టి అంతయు కుండలినీ శక్తి తరంగములతో పూర్ణత్వము పొంది,

బహిర్గతముగా విష్ణ్వాంశ రూపమున, అంతర్గతముగా శివాంశ రూపములో పరిభ్రమించును. సృష్టిలోని జీవరాశులన్నీ శివానుగ్రహము, విష్ణు అనుగ్రహము పొంది యున్నారు. మన పూర్వీకులు, ఋషివర్యులు ఈ పద్ధతినే అవలంబించినారు. విశ్వామిత్రుడు అంతర్ముఖుడై తపస్సు ఆచరించి, జ్ఞానోదయమును పొందినవాడై, సాక్షీభూతుడై, అటు పిమ్మట బహిర్ముఖుడై ప్రకృతిని దర్శించినంత మాత్రమున, ఆ మహానుభావునికి గాయత్రి మంత్రము స్ఫురించినది. విశ్వామిత్రునికి గాయత్రి మంత్రమును ఎవ్వరునూ ఉపదేశించలేదు. అయితే మనమందరము ఋషుల వలె నియమ నిష్ఠలతో వ్యవహరించవలెనా? అట్టి అవసరమేమియు లేదు. మనము చేసే ఉపాధులు, నిర్వహించే కార్యక్రమములను చేస్తూ సాక్షీభూతులుగా వుండవచ్చును.

వాస్తవానికి మనమందరము అంతర్ముఖత్వమును పాటిస్తున్నాము. మనుష్యులే కాదు, దేహము ధరించిన ప్రతి జీవి అంతర్ముఖత్వము కలిగివున్నది. ఇది ఏలా సాధ్యము? మనము ఎంత శ్రమించి పనిచేసిన గాని, రోజు చివర నిద్రించవలసిన అవసరమున్నది. అనగా మన దేహమునకు బహిర్గతమైన కర్మేంద్రియములను, వాటితో అనుసంధింపబడిన జ్ఞానేంద్రియముల తలపులను మూయవలెను. సుఖ నిద్ర వలన ఆనందము, నూతన ఉత్తేజము కలుగుతుంది. బహిర్గతముగా ఎంతటి పౌష్టిక ఆహారము భుజించినా గాని, ఐశ్వర్యమును అనుభవించిన గాని, అంతర్ముఖులై సుఖ నిద్ర అనుభూతి చెందని వానికి నూత్న ఉత్తేజము కలుగదు. ఈ ప్రతిపాదననే అన్నమయ్య చక్కని కీర్తన ద్వారా బోధించాడు.

“ నిండార రాజు నిద్రించు నిద్రయు నొకటే,
అండనే బంటు నిద్ర అదియు నొకటే. ”

హంసతూలిక తల్పముపై నిద్రించే రాజు నిద్ర, నేలపై నిద్రించే సేవకుని నిద్ర, రెండూ ఒకటే. వారివురికి గాఢ నిద్ర ద్వారా పొందే ఉపశమనము ఒకటే. ఈ ఉపశమనము, నూత్న ఉత్తేజము మనకు ఎచ్చట నుండి లభించినది? బహిర్గతమైన భౌతిక ప్రాపంచక విషయముల ద్వారా లేక అంతర్గతముగానా? బహిర్ముఖముగా అలసట పొంది, కన్నులు మూసి అంతర్ముఖముగా పొందే సుఖ నిద్ర ద్వారానే నూత్న ఉత్తేజము ప్రాప్తిస్తున్నది. దీనికి ప్రమాణికము ఏమిటి?

బాలకృష్ణుడు యశోదతో “అమ్మా! మన్ను తినంగనే శిశువునో యాకొంటినో వెర్రినో చూడు నోరు” అని నోరు తెరిచినంత మాత్రమున, బాలకృష్ణుని లోపల పథ్యాలగు లోకములను చూచిన యశోద బాలకృష్ణకు వశమై, మూర్ఛకు లోనైనది.

“ బావురే పదునాల్గు భువన భాండంబులు ।
ఆ రూపమును గనిన యశోద జన్మ ధన్యమవగా ॥ ”

దీనిలోని రహస్యాంశము ఏమిటి? మనము బహిర్ముఖులముయితే, మనకు భౌతికముగా ఒక లోకమే గోచరిస్తుంది. అదికూడా కనుచూపు ఎంతవరకు వ్యాపించగలదో అంతమేరకే తెలుస్తుంది. ఒక్క లోకము సంపదే ప్రాప్తిస్తుంది. ఒక్క రిజర్వు బ్యాంకు సంపదయే ప్రాప్తిస్తుంది. అదే మనము అంతర్ముఖత్వము చెందితే, మనకు పధ్నాలుగు లోకముల సంపద, పధ్నాలుగు రిజర్వు బ్యాంకుల సంపద దొరుకుతుంది. పధ్నాలుగు రిజర్వు బ్యాంకుల సంపద అధికమా లేక ఒక్క రిజర్వు బ్యాంకు సంపద అధికమా? మనము అంతర్ముఖులమై నిద్రించినపుడు, మనలో పధ్నాలుగు లోకముల పోషణ శక్తి తరంగములు ప్రవేశిస్తాయి. ఈ శక్తి తరంగములు అంతర్గతముగా ప్రవేశించి మనలను నూత్న ఉత్తేజవంతులను చేస్తుంది. ఇటువంటి ఉత్తేజము బహిర్గతముగా జరుగుట అసాధ్యము. అంతర్గతముగా మనలో ప్రవేశించే శక్తులే దివ్యశక్తులు.

ఇటువంటి నూత్న ఉత్తేజమునకు కారకము అయిన దివ్యశక్తి నిద్రించినపుడు మాత్రమే కలుగునా లేక జాగృతావస్థలో కూడా లభించునో పరిశీలిద్దాము. మనము నిద్రించినపుడు మనలో మత్తు ప్రవేశిస్తుంది. ఆ మత్తుకు మన ఆలోచన తరంగములకు కేంద్రస్థానమైన మనస్సు నిద్రిస్తుంది. ఆలోచన రహిత స్థితి అనగా విచక్షణ రహితమైన స్థితి. ఇదే మన సహజస్థితి అయిన అమాయకత్వమును తెలుపుతుంది. జన్మించినపుడు అందరు శిశువులు అమాయకులే కదా! ఈ సృష్టిలో ప్రేమకు పుట్టుక స్థానము అమాయకత్వము మరియు కరుణకు పుట్టుక స్థానము ప్రేమతత్వము. కావున నిద్రావస్థలో వున్న పసిపాపల ప్రేమ తత్వము, స్వచ్ఛతకు సృష్టిలోని సకల దివ్య శక్తులు స్పందించి, అవ్యాజకరుణను చూపి, మనలోనికి ప్రవేశించి, పోషణ కల్పించి, మనలను నూత్న ఉత్తేజవంతులుగా చేస్తాయి. అనగా మనస్సు జాగృతావస్థలో వున్నంతవరకు మనలో దివ్య శక్తులు ప్రవేశింపవు అని స్పష్టమగుచున్నది.

ఇటువంటి పటిష్టమైన ప్రతిపాదనకు ప్రమాణము వున్నదా? పరిశీలిద్దాము. చరిత్ర సంపుటలను, పురాణములను, శాస్త్రములను పరిశీలించిన ఎన్నో సంఘటనలు, ఈ ప్రతిపాదనను నిరూపిస్తున్నాయి, ఋజువు చేస్తున్నాయి. వాగ్గేయకారుడైన అన్నమయ్య ఒక కీర్తనలో 'కలగంటి, కలగంటి, యిప్పుడిటు కలగంటి' అని చెప్పి తాను కలలో స్పష్టముగా చూచిన తిరుమలేశుని వర్ణించి, 'అంతట మేలుకొంటి' అని పూర్తి చేసాడు. అన్నమయ్యకు తిరుమలేశుని దివ్యశక్తి అనుసంధానము, జ్ఞానోదయము నిద్రలోనే జరిగింది. అలాగే రోజంతా కొలువుతీరిన తానీషా ప్రభువునకు కొలువులో దర్శనమీయకుండా, రాత్రివేళ నిద్రించే సమయములో రామలక్ష్మణులే స్వయముగా స్వతంత్రించి విచ్చేసి, ఆరులక్షల రామనాథాలు చెల్లించినారు కదా! ఈ దివ్యశక్తి అనుభూతి కూడా తానీషా ప్రభువునకు నిద్రావస్థలో జరిగిన విశేషము.

1865వ సంవత్సరములో జర్మనీకి చెందిన 'కెకులె' అను శాస్త్రవేత్త నిద్రలో స్వప్నమును పొందుతాడు. అణువులు నాట్యమాడుతూ, కదలిక చెందినవై, సర్పాకారములో అగుపడి, చివరకు ఒక సర్పము తన తోకను నోటకరుచుకున్న దృశ్యము గోచరిస్తుంది. నిద్ర నుండి మేల్కొన్న 'కెకులె' తాను స్వప్నములో చూచిన దృశ్యమును చిత్రీకరించి, బెంజిన్ పరమాణువు యొక్క స్వభావము, లక్షణములను కనుగొన్నాడు. ఇది కూడా దివ్యశక్తుల మహిమే. ఈ మహనీయునికి నోబెల్ బహుమతి పురస్కారము లభించినది.

రష్యా దేశమునకు సంబంధించిన మెడ్వెడేన్ అను శాస్త్రవేత్త, రసాయన శాస్త్రమునకు సంబంధించిన ఆవర్తన పట్టికను కలలోనే ఆవిష్కరించినాడు. రసాయన శాస్త్రమునకు పునాది వంటి ఆవర్తన పట్టిక ఆవిష్కరించుటకు దోహదము చేసినవి సృష్టిలోని దివ్యశక్తులే. బ్రిటన్ కి చెందిన ఆల్ఫ్రెడ్ రసల్ వాలెస్ అను శాస్త్రవేత్త, సృష్టిక్రమములో కొత్త జీవుల ఆవిర్భావము గూర్చిన విషయములను పరిశోధించి, విసుగుచెంది, జ్వరము వచ్చి, తీవ్రవత్తిడికి గురై, చివరకు నిద్రించినపుడు, కలలో పరిష్కార మార్గము లభించినది. భారతదేశపు గణిత శాస్త్రవేత్త శ్రీనివాస రామానుజన్ జీవించినది ముప్పై మూడు సంవత్సరములే అయినా, ఎన్నో గణిత శాస్త్ర సూత్రములను ప్రతిపాదించాడు. ఈయన తన అనుభూతులను స్వయముగా ఏవిధముగా విశదపరిచాడో తెలుసుకుందాము. శ్రీనివాస రామానుజన్ నిద్రించే సమయములో ఒక గొప్ప అనుభూతికి గురి అయ్యేవాడు. రక్తసిక్తమైన ఒక పలకపై, ఒక అజ్ఞాత హస్తము అగుపించి గణితశాస్త్రములోని సూత్రములను ఆవిష్కరించటము జరిగేది. తర్వాత సూత్రములతో పూరింపబడిన పలక రామానుజన్ చేతికి అతికించబడెడిది. ఇదంతా నిద్రలోనే జరిగెడిది. రామానుజన్ స్వయముగా చెప్పిన విషయము. హిందు సాంప్రదాయమునకు చెందిన 'సమగిరి' అను అమ్మవారు, రామానుజన్ వారికి స్వప్నములో అగుపించి, గణిత శాస్త్రములోని రహస్య అంశలను వివరించెడిది. ఇదికూడా నిద్రవస్థలో జరిగిన దివ్యశక్తుల ప్రభావమే. రేన్ డిస్కార్డెస్ అను శాస్త్రవేత్త పరిశోధన శాస్త్రమునకు సంబంధించిన సిద్ధాంతమును ప్రతిపాదించాడు. ఈ సిద్ధాంతమునకు ఆధారము, తనకు 1619వ సంవత్సరమున కలిగిన స్వప్నము మూలమని, ఆయన స్వయముగా పేర్కొన్నాడు. ఈ ఆవిష్కారమునకు మూలకారణము కూడా నిద్రలోని దివ్యశక్తులే. ఒట్టో లోయి అను ఆరోగ్య శాస్త్రవేత్త పదిహేడు సంవత్సరముల స్వప్న పరిశోధన ద్వారా మెదడు నుండి జనియించు సందేశములు, రసాయన సంబంధమైనవే అను సిద్ధాంతమును 1921వ సంవత్సరములో ప్రదిపాదించాడు. ఈయనకు 1936వ సంవత్సరములో నోబెల్ బహుమతి పురస్కారము లభించినది. ఇది కూడా నిద్రలో సంభవించే దివ్యశక్తుల విశేష ప్రభావమే అని తెలుస్తున్నది. లుయి అగనిజ్ అను శాస్త్రవేత్త అంతరించిన చేపల పరిశోధనలో అగ్రగణ్యుడు. ఈయనకు అంతరించిన చేపల గురించి రహస్యాంశములు, స్వప్నములో తన ప్రక్కలో కనపడినది. ఇది కూడా దివ్యశక్తుల సహకారమే.

దక్షిణ భారతదేశములో గల ప్రాచీన దేవాలయ నిర్మాణముల వెనుక అనేక స్థలపురాణ గాధలు వుంటాయి. ఆ ప్రాంతపు రాజుకు శివుడో, రాముడో, మరే యితర దైవమో కలలో కనపడి, తన మూర్తి వున్న ప్రదేశము ఉనికిని తెలియజేయుట, అటు తర్వాత దేవాలయ నిర్మాణము జరుగుటలాంటి విశేషాంశములు, ప్రాచీన దేవాలయముల స్థల పురాణములలో తరచూ చూస్తూ వుంటాము. ఇటువంటి బృహత్తర కార్యములకు, గట్టి సంకల్పములకు మూలములన్ని కలలోని దివ్య శక్తుల ప్రభావమే అని చెప్పవచ్చును. షోతల దమ్మక్క అను ఆటవిక మహిళకు భద్రాచల రాముడు తన ఉనికిని, ఈవిధముగానే తెలియజేసాడు. ఇది ఏమి వింత? ఎంతటి ఆశ్చర్యము? సృష్టిలోని దివ్యశక్తులకు మానవుని మనస్సు అంటే అంత విరోధమా? అంటే అలాంటిది ఏమీ లేదు.

సృష్టిలోని సకల దేవతలు, సర్వ శక్తులు మానవులకు సహకరించుటకు సర్వసిద్ధముగా వున్నవి. ఎప్పుడైతే మనస్సు నిద్రకు ఉపక్రమిస్తుందో, పరిభ్రమణము స్తంభిస్తుందో, ఆయా సందర్భములలో దివ్య శక్తులు మనకు అత్యంత త్వరితగతిలో వశము అవుతాయి. ఈ వశీకరణ సమయములో ఆయా దివ్యశక్తులు మనచే నిర్వహించవలసిన కార్యములు, అందించవలసిన సందేశములు, వర్తమానములు అన్నీ చేరవేస్తాయి. మరల మనస్సు పరిభ్రమణము పునరావృతమవగానే, దివ్యశక్తులు మన నుండి వెడలిపోతాయి. ఈ విధంగా సృష్టిలోని దివ్య శక్తులు మానవులలో సంపర్కము పెట్టుకోవటానికి గల కారణమేమిటి? దివ్యశక్తులు పరిపక్వము చెందిన మహాత్ములు. అటువంటి మహాత్ములు దేహము ధరించవలెనంటే కష్టసాధ్యము. దేహము ధరించకుండా కర్మాచరణ జరుగదు. అందుకే ఈ దివ్యశక్తులు దేహ ధారణ గావించిన మానవులతో సంపర్కము పెట్టుకొని, సందేశములను, వర్తమానములను పంపుతాయి.

పతంజలి యోగ సూత్రము 'చిత్తవృత్తి నిరోధము యోగము' యీ ప్రతిపాదననే సమర్థిస్తుంది. అనగా మనస్సు పరిభ్రమణమును స్థంభింపజేసిన యోగము అవుతుంది. అటువంటి వారు యోగులుగా వ్యవహరింపబడతారు. యోగులైన వారిని వశపరుచుకొనుటకు సృష్టిలోని సర్వశక్తులు అప్రమత్తముగా వేచివుంటాయి. అయితే పాఠకులకు సందేహము కలుగవచ్చును. మనము జాగృతావస్థలో వున్నప్పుడు, నిద్రలేచిన తర్వాత ఆచరించే పూజలు, ఆయా దైవిక శక్తులకు చేరుట లేదా? అంటే ఎంత మాత్రము చేరుట లేదు. నిస్సందేహముగా, నిర్మోహమాటముగా చేరుటలేదు. అయితే ఎవరైతే ఆయా పూజలలో నిమగ్నమై ఆలోచన రహిత స్థితిలో వుండి, మత్తులోనికి ప్రవేశించి వారి మనస్సు నిద్రావస్థ చేరుతుందో, అటువంటి వారు నిర్వహించే పూజలకు ఆయా దైవిక శక్తులు తప్పక స్పందించగలవు. దీనిని బట్టి పూజలను నిర్వహించినా, నిర్వహించకపోయినా, దేవాలయములను సందర్శించినా, సందర్శించకపోయినా, మనస్సు

ప్రధానమైన అంశము, చిత్తవృత్తి నిరోధము యోగమనే సూత్రము ద్వారానే దైవశక్తి వ్యక్తమగుతుందని సృష్టమగుచున్నది. మరి మనము నిద్రావస్థలో వున్నప్పుడు, మన కోరికలను, సంకల్పములను దైవీక శక్తులకు విన్నవించుకునే స్థితిలో వుండము కదా? ఆయా కోరికలు నెరవేరుట ఎట్లు? జాగృతావస్థలో వుండి కూడ మనస్సును నిద్రింపచేయగల ప్రక్రియ సాధ్యమైతే, ఆ ప్రక్రియను ఒక సాధనముగా వినియోగించుకొని, ఆ సాధనము ద్వారా సంకల్పము చేసి, మనస్సును నిద్రింపజేసి, దైవీక శక్తులను వశముచేసుకొనవచ్చును. లేక మనము దైవీక శక్తులకు వశము అవచ్చును. ఇంతకు పూర్వము రాత్రివేళ నిద్రించే సమయములో దైవీక శక్తులు తమకు తాముగా వచ్చి మనకు వశమై, వారి సహకారమును అందించినారు. అనగా మన ప్రమేయము లేకుండా దివ్యశక్తులతో మనకు కలిగిన అనుభూతి. ఇప్పుడు ప్రమేయ పూర్వకముగా జాగృతావస్థలో వుంటూ, ముస్మందుగా సంకల్పము చేసి, అనగా తమ కోరికలను వెల్లడించి, తర్వాత ఒక ప్రక్రియ ద్వారా మనస్సును జోలపాడి, నిద్రపుచ్చి, దివ్య శక్తులను ప్రేరేపించి, రప్పించుకొని, వశపరచుకొని, మన కోరికలను నెరవేర్చుకోవచ్చును. కోరికలనగా చెడు కోరికలుండు వచ్చును లేక మంచి కోరికలుండవచ్చును.

ప్రమేయ పూర్వకముగా సంకల్పము చేసి, మనస్సును నిద్రపుచ్చి, చెడు స్వభావము గల కోరికలను తెలుపుకొనుట ద్వారా రాక్షసాంశలు గల దివ్యశక్తులు వశమవుతాయి. అలాగే ప్రమేయపూర్వకముగా సంకల్పము చేసి, మనస్సును నిద్రపుచ్చి, మంచి లక్షణములు గల కోరికలను విన్నవించుకొనుట ద్వారా దైవంశలు గల దివ్యశక్తులు వశమవుతాయి. మరి ప్రమేయపూర్వకముగా మనస్సును నిద్రపుచ్చి, కోరికలు లేని స్థితి, వారి సంగతి ఏమిటి? వీరికి సాక్షిభూతులైన ఋషుల, మునుల, మహర్షుల, బ్రహ్మర్షుల అనుగ్రహము కలుగుతుంది. నిరంతరము 'చిత్త వృత్తి నిరోధము యోగమనే' పతంజలి సూత్రమును పాటించేవారు, కోరికలు లేని స్థితిలో వున్నవారు, ఉత్కృష్ట స్థితిని పొందుతారు. వీరు పరమాత్మకు ప్రియసఖులై పరమాత్మచే నియమింపబడిన కింకరులు లేదా సేవకులు, బంటులు అవుదురు. 'చిత్తవృత్తి నిరోధము యోగమనే' పతంజలి సూత్రమును, పరమాత్మ అంశ స్థితికారుడైన విష్ణువు కూడా పాటిస్తాడు. సర్వప్రాణి కోటి రక్షణ, పోషణ కొరకు రెండు ఆయనములను ఏర్పరిచి, దక్షిణాయనములో విష్ణువు, యోగ నిద్రలోనూ, ఉత్తరాయనములో జాగృతావస్థలోనూ వుంటాడు. అయితే ఉత్తరాయణ దక్షిణాయనములు బహిర్గత అంశలు కాదు. అంతర్గత అంశలు అని అర్థము చేసుకోవలెను. దక్షిణాయనము ఉత్తరాయణము కలసి ఒక ఆవృతము అవుతుంది.

ఉత్తరాయనము అంటే దక్షిణము నుండి ఉత్తరమునకు చేరుకొనుట. దక్షిణాయనము అంటే ఉత్తరము నుండి దక్షిణమునకు చేరుట. ఈవిధమైన పయనము సవ్యదిశలో లేదా అపసవ్య

దిశలో చేయవచ్చును. మానవ దేహములో నాభి క్రింది ప్రాంతము దక్షిణము, సహస్రారము ఉత్తరము అయినది. ముందుగా సవ్యదిశ అనగా దక్షిణాచారములోని ఉత్తరాయన, దక్షిణాయన ఆవృతమును పరిశీలిద్దాము. దేహములో సవ్యదిశలోని ఉత్తరాయనములో నాభి నుండి శక్తి అంశలు సహస్రారము చేరుతాయి. సవ్యదిశలోని ఉత్తరాయన శక్తి ప్రసరణ జరుగునపుడు విష్ణువు జాగృతావస్థలో వుండి సాక్షిభూతునిగా వ్యవహరిస్తాడు. సవ్యదిశలోని దక్షిణాయనములో శక్తి అంశలు సహస్రారము నుండి గ్రహాంతర్గత ఆవృతము చేసి తిరిగి నాభిని చేరుతాయి. సవ్యదిశలో దక్షిణాయన శక్తి ప్రసరణ జరుగునపుడు విష్ణువు సాక్షిభూతునిగా యోగనిద్రలో ప్రవేశిస్తాడు. దీనికి కారణము సవ్యదిశలోని దక్షిణాయనము దేహమునకు బహిర్గతముగా జరిగినది. కావున విష్ణుగ్రంథిలోని విష్ణువు యోగనిద్రలోకి నిష్క్రమిస్తాడు. అపసవ్యదిశలోని అనగా వామాచారములోని ఉత్తరాయన, దక్షిణాయన ఆవృతములను పరిశీలిద్దాము. అపసవ్య దిశలోని ఉత్తరాయణములో శక్తి అంశలు నాభి నుండి దేహమునకు బహిర్గతముగా ఆవృతము గావించి సహస్రారము చేరుతాయి. అపసవ్య దిశలో ఉత్తరాయణములో శక్తి ప్రసరణ జరుగునపుడు విష్ణువు సాక్షిభూతునిగా యోగనిద్రలో వుంటాడు. అపసవ్య దిశలోని దక్షిణాయనములో శక్తి అంశలు సహస్రారము నుండి నాభికి చేరుతాయి. అపసవ్య దిశలో, దక్షిణాయనములో శక్తి ప్రసరణ జరుగునపుడు విష్ణువు జాగృత స్థితిలో వుండును.

దక్షిణాచారము, వామాచారము తనకు అతీతమైన సమయాచారములో వున్నవారు ఆవృతము చేయరు, నివృతము చేయుదురు. వారిలో అంతర్గతముగా వున్న విష్ణువు నిరంతరము యోగనిద్రలో గాని లేక నిరంతరము జాగృతావస్థలో గాని వుండును.

దైవానుగ్రహము అత్యంత సులభమని ప్రస్తావించి యింత ఉపోద్ఘాతము ఎందుకు చేయటము అనుకుంటారా? నిద్రావస్థలో మన లోపల దివ్యశక్తులు ప్రవేశిస్తాయి అని చెప్పటము జరిగినది. జాగృతావస్థలో కూడా మనస్సును నిద్రపుచ్చే ప్రక్రియ గురించి ప్రస్తావించటమైనది. ఇంతకూ ఏమిటా ప్రక్రియ?

మానవ దేహములోని బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము మరియు మనస్సు అను నాలుగు జ్ఞానేంద్రియములున్నవి. ఈ జ్ఞానేంద్రియములు సేకరించిన అంశాలు, విషయములను, అనుభూతులను, రుచులను, అనుభవములను వాటికి సంబంధించిన కోశములు, విజ్ఞానమయ, ప్రాణమయ, అన్నమయ మరియు మనోమయ కోశములలో భద్రపరుస్తాయి. వాటికి అనుసంధమై గురు అంశతో కూడిన ఆనందమయ కోశము కూడా వున్నది. జ్ఞానేంద్రియములు కోశములన్ని పూర్ణవంతమైతే, ఆనందమయకోశము తృప్తి చెందుతుంది. అలా కాకుండా జ్ఞానేంద్రియముల కోశములు వెలితిగా వున్నా కొన్ని జ్ఞానేంద్రియముల కోశములు పూర్ణవంతమై విషయములు ఉ

పైన వలె ప్రవహించి, మిగిలిన కోశములు వెలితిగా వున్నా, ఆనందమయ కోశము తృప్తి చెందదు. ఆనందమయ కోశము తృప్తి చెందనిచో, ఆత్మ తృప్తి చెందదు. ఆత్మ చైతన్యము వృద్ధి పొందదు. మనస్సు పరిభ్రమణ జరిపే విషయములను మనోమయ కోశము నుండి గ్రహిస్తుంది. అహంకారము లేక వ్యక్తిత్వమునకు సంబంధించిన విషయములను అన్నమయకోశము నుండి స్వీకరిస్తుంది. చిత్తము విచక్షణ అనుభవములను ప్రాణమయకోశము నుండి స్వీకరిస్తుంది. జ్ఞానేంద్రియకేంద్రమైన బుద్ధి తన అనుభూతులను విజ్ఞానమయ కోశము నుండి వెలుపలికి తీస్తుంది. పంచకోశముల పరిమాణములలో అత్యంత అల్ప పరిమాణము, ఆనందమయకోశము, దానికంటే కొంచెము హెచ్చు పరిమాణము మనోమయకోశము, అత్యంత అధిక పరిమాణము విజ్ఞానమయకోశము అని చెప్పవచ్చును. ఈ ప్రతిపాదనకు ప్రమాణికము, పుత్రకామేష్టి యాగము జరిపిన దశరథుడు యాగఫలమును తన ముగ్గురు రాణులకు పంచిన విధానము, తద్వారా జన్మించిన రామ భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్నుల అంశలనుబట్టి తెలుసుకొనవచ్చును.

కాబట్టి మనోమయకోశము పరిమాణము చాలా చిన్నది. కాని మనస్సు విశ్వమంతట, పరిభ్రమించగలదు. పొంగి ప్రవహిస్తున్న మనోమయ కోశములోని అంశల ద్వారా జరిగిన కర్మాచరణ వలన మానవ దేహము మనస్సుకు వశమవుతుంది. తద్వారా మానవుడు ఇంద్రియములకు వశమవుతాడు. ఆత్మ సంబంధము కోల్పోతాడు. చెత్తవలె పేరుకున్న జ్ఞానేంద్రియముల కోశములలోని విషయములను తుడిచివేసిన గాని, మనస్సు పరిభ్రమణము నియంత్రించి, మనస్సును నిద్రింపజేయ సాధ్యము కాదు. జ్ఞానేంద్రియముల కోశములలోని విషయములను తుడిచివేయుట కూడా కర్మాచరణ ద్వారానే జరగవలెను. అప్పుడే మనస్సు నిద్రించగలదు. ఇది ఎలా సాధ్యపడుతుంది?

అతి పెద్ద పాత్రలోని విషయములను, అతి చిన్న పాత్రలోని విషయములను ఎలా తుడిచివేయాలి? పాత్రలను ఎత్తి తల క్రిందులుగా జేసి, లేక పాత్రలకు చిల్లుపెట్టి, పాత్రలలోని అంశలను తోసిపుచ్చి తీసివేయవచ్చును. జ్ఞానేంద్రియ కోశములను తలక్రిందులు చేయటము, రంధ్రము పెట్టటము వలన జ్ఞానేంద్రియములు శాశ్వతముగా చెడిపోతాయి. కాబట్టి జ్ఞానేంద్రియముల కోశములను తుడిచి వేయవలెనంటే, తోడవలెనంటే ఏమి చేయవలెను?

మనోమయ కోశము చిన్నదైన, అందులో అతి సూక్ష్మ విషయముల దగ్గర నుండి అంతరిక్ష పరిమాణము గల విషయములను ఇరికించగలదు. అలాగే విజ్ఞానమయ కోశము భారమైనది. కావున కోశములనే పాత్రలను అణుపరిమాణము నుండి అంతరిక్ష పరిమాణము వరకు గల అలజడికి గురిచేయాలి. ఆ తరంగముల వత్తిడికి, కోశములోని అంశలు తుడిచి వేయబడగలవు. అటు తర్వాత మనస్సు పరిభ్రమణము నియంత్రించబడి, నిద్రకు ఉపక్రమిస్తుంది. అణు

పరిమాణము నుండి అంతరిక్ష పరిమాణము వరకు గల తరంగములను, అలజడిని ఎలా సృష్టించాలి?

గణిత శాస్త్ర ప్రకారము భూగోళము నుండి అత్యంత దూరముగా వున్న గ్రహము యొక్క దూరము యించుమించు 10^{12} మీటర్లు. అలాగే అణువుకంటె సూక్ష్మ పరిమాణము 10^{-12} మీటర్లు. ఈ రెండు చివరలను సాధనముగా వినియోగించి జ్ఞానేంద్రియ కోశములపై అలజడి సృష్టించి, వాటిలోని విషయములను తుడిచివేయాలి. కాబట్టి ఏమి చేయవలెను? ఆరోహణము, అవరోహణమును కల్పించాలి. అప్పుడు తరంగము సృష్టించబడుతుంది. తరువాత తరంగముల సముదాయమును చేయవలెను. వాటి ద్వారా అలజడి తీవ్రత పెరుగుతుంది.

కన్నులు మూసుకుని, స్థిరముగా అనగా కదలకుండా కూర్చుని 10^{13} ,

10^{12} , 10^{11} , 10^{10} , 10^9 , 10^8 , 10^7 , 10^6 , 10^5 , 10^4 , 10^3 , 10^2 , 10^1 , 10^0 , 0, -10^0 , -10^1 , -10^2 , -10^3 , -10^4 , -10^5 , -10^6 , -10^7 , -10^8 , -10^9 , -10^{10} , -10^{11} , -10^{12} , -10^{13} , -10^{12} , -10^{11} , -10^{10} , -10^9 , -10^8 , -10^7 , -10^6 , -10^5 , -10^4 , -10^3 , -10^2 , -10^1 , -10^0 , 0, 10^{-1} , 10^{-2} , 10^{-3} , 10^{-4} , 10^{-5} , 10^{-6} , 10^{-7} , 10^{-8} , 10^{-9} , 10^{-10} , 10^{-11} , 10^{-12} , 10^{-13} , 10^{-12} , 10^{-11} , 10^{-10} , 10^{-9} , 10^{-8} , 10^{-7} , 10^{-6} , 10^{-5} , 10^{-4} , 10^{-3} , 10^{-2} , 10^{-1} , 0, -10^{-1} , -10^{-2} , -10^{-3} , -10^{-4} , -10^{-5} , -10^{-6} , -10^{-7} , -10^{-8} , -10^{-9} , -10^{-10} , -10^{-11} , -10^{-12} , -10^{-13} , -10^{-12} , -10^{-11} , -10^{-10} , -10^{-9} , -10^{-8} , -10^{-7} , -10^{-6} , -10^{-5} , -10^{-4} , -10^{-3} , -10^{-2} , -10^{-1} , 0, 10^0 , 10^1 ..... 10^{13} , 10^{12} .....

ఈ విధముగా అంకెలను లెక్కిస్తూ ముప్పై నిమిషములు కూర్చుండవలెను. ఈ విధముగా సాధనచేసిన కొన్ని దినములకే, పొంగి ప్రవహిస్తున్న కోశములలోని విషయములు తుడిచి వేయబడును. ఆ వ్యక్తిలో కొన్ని మానవ అతీతమైన అనుభూతులు జరుగుట గ్రహించగలరు. వారి మనస్సు నిద్రావస్థకు చేరి, వారిలో దివ్యశక్తులు తప్పకచేరును. ఎవరైతే యీ ప్రక్రియను సాధన పూర్వకముగా అమలుపరుస్తారో, వారికి క్రమేణా సృష్టిలోని రహస్యములన్ని అవగతమగును. చివరకు ఈ ప్రక్రియ ద్వారా కుండలినీ శక్తి కూడా జాగృతము కాగలదు. మరి యిది సులభమార్గమే కదా! ఈ సాధనలో కష్టతరము ఏమియునూ లేదు. అందరూ పాటించి తరించవచ్చును.

అర్ధనారీశ్వర తత్త్వము

“ ఆసందేశాత్తు రామస్య తపసశ్చానుపాలనాత్,
న త్వాం కుర్మి దశగ్రీవ భస్మ భస్మార్థ తేజసా. ”

ఈ మాటలు సీత స్వయముగా రావణునితో సుందరకాండలో ప్రస్తావించినది. రావణా! నీవు భస్మము చేయదగినవాడివే. నేను నిన్ను భస్మము చేయగలను. నాకా శక్తి యున్నది. కాని నేను ఆవిధముగా చేయుటకు రాముడు నాకు అనుమతి యివ్వలేదు. ఈ మాటలను బట్టి రాముడు, సీత రెండు శరీరములు అయిన ప్రాణము ఒక్కటే అని ఋజువు అవుతున్నది. అందుకే సీత రక్షణ భారము రామునిదైనది.

దాంపత్య జీవితములో భార్యకు భర్త గురువై, భర్తకు భార్య గురువై పరస్పరము అర్ధనారీశ్వరతత్త్వమును ప్రకటించుకొని, బ్రహ్మగ్రంథి, విష్ణుగ్రంథి, రుద్రగ్రంథి అను మూడు గ్రంథులను ఛేదించటమే మూడు ముళ్ళలోని సారము. ఈ మూడు ముళ్ళ తంతు ఎప్పుడు ప్రారంభమైనదో తెలియదు. సీతారామ కళ్యాణ ఘట్టములో వాల్మీకి వారు మూడు ముళ్ళ ప్రస్తావన చేయలేదు. శివపార్వతుల కళ్యాణ ఘట్టములో మూడు ముళ్ళ గురించి చెప్పబడలేదు. అలాగే రుక్మిణి కృష్ణుల కళ్యాణములో మూడు ముళ్ళ ఘట్టం లేదు. సీతారాములను, శివపార్వతులను, రుక్మిణి కృష్ణులను ఆదర్శముగా, ప్రమాణముగా తీసుకునే మన సంస్కృతిలో వారి ఆమోదముద్ర లేని మూడు ముళ్ళు ఘట్టము ఎలా చోటుచేసుకుంది? మూడు ముళ్ళు అంటే బ్రహ్మగ్రంథి, విష్ణుగ్రంథి మరియు రుద్రగ్రంథి. ఈ మూడు గ్రంథుల విచ్ఛేదన ద్వారా కుండలిని శక్తి ప్రజ్వలన కలుగుతుంది. గురు అనుగ్రహము ద్వారానే కుండలిని శక్తి జాగృతము అవుతుంది. మూడు ముళ్ళ తంతు ద్వారా భార్యకు భర్త గురువై, భర్తకు భార్య గురువై కుండలిని శక్తిని జాగృతము గావించవలెను. అందుకే ఏడు జన్మల బంధము, ఏడు అడుగులు నడుచుట పవిత్ర అంశములుగా చెప్పబడుతున్నవి. ఇవి సప్తకుండలిని చక్రములను సూచిస్తున్నవి. ఈ జన్మలో కాకపోయినా ముందు జన్మలోనైనా పరస్పరము అర్ధనారీశ్వర తత్త్వమును పాటించి, కుండలిని శక్తిని జాగృతము చేయవలెనని మూడు ముళ్ళలోని పరమార్థము. అర్ధనారీశ్వర తత్త్వము ఎంత సులభమైనదో, ఎంత సులభముగా పాటించవచ్చునో, మనము మూర్ఖత్వము, అజ్ఞానముతో అంత కష్టతరము చేసుకున్నాము. మరి అర్ధనారీశ్వర తత్త్వమనగా ఏమిటి?

ఒక ఆదివారము సాయంత్రము సెలవురోజు సేదతీర్చుకునే భర్త, బాగా ముసురుపట్టి వర్షము కురిసే సాయంసమయము వేళ, అప్పుడే విశ్రాంతి పొంది నిద్రలేచిన భర్త మనోభావములను గ్రహించిన భార్య వేడివేడి పకోడీలను వండి భర్త ప్రీతికి పాత్రురాలౌతుంది.

ఇలాగే మరొక సెలవు దినమున గ్రీష్మతాపము నుండి సేదతీర్చుకొని నిద్ర నుండి మేల్కొనిన భార్య మనోభావములను అర్థము చేసుకున్న భర్త వేడిగా టీ తయారుచేసి భార్యకు సేవలందించి, వేసవిలో పూసే మల్లెపూల మాలను బహూకరించి, వెళ్ళి సినిమా టిక్కెట్లను తీసుకు వస్తాడు. అర్ధనారీశ్వర తత్త్వము అంటే యింతకు మించి లేదు. చర్య, ప్రతిచర్య, ఒకరి హృదయస్పందన మరొకరు తెలుసుకొని ప్రవర్తించుట. భార్య మనోభావములను గ్రహించే భర్త, భర్త మనోభావములను గ్రహించే భార్య, శరీరములు వేరైనా ఆత్మలు అనుసంధింపబడినవి. కైలాసములో ప్రతిరోజు, ప్రతిక్షణము జరిగే తంతు యింతే. ‘మంచి మనసులు’ అనే చలన చిత్రములో కనుచూపులేని అంధురాలు అయిన భార్యను విహార యాత్రకు విజయనగర సామ్రాజ్య రాజధాని అయిన హంపి నగరము తీసుకువెళ్ళిన భర్త, హంపి శిల్ప కళలను భార్యకు చూపించి అనుభూతి గావిస్తాడు. ఎలాగా? హంపి శిల్పకళలను హృదయ స్పందన ద్వారా ఆలపించి, స్పర్శ ద్వారా భార్య హృదయములో ముద్ర వేయునట్లుగా చేసి, భార్య సంతోషమునకు పాత్రుడౌతాడు కథానాయకుడైన భర్త. “కనులు లేవని నీవు కలత పడవలదు. నా కనులు నిండుగా చేసికొని చూడు” అని తన భార్యకు బోధపరుస్తాడు. అర్ధనారీశ్వర తత్త్వము భార్య భర్తలకే పరిమితము కాదు, ప్రేయసీ ప్రియులకు కూడా వర్తిస్తుంది. అర్ధనారీశ్వర తత్త్వమనగా యింతే! ఇంతకు మించి ఏమీ లేదు.

మరి భర్త మహారాజై, ప్రజలను పాలించే ప్రభువు గుడ్డివాడైతే, మహారాణి హెూదాలో వున్న భార్య ఏమి చేయవలెను? చూపు ప్రసరణ వున్న భార్య ఏమి చేయవలెను? తన కన్నులతో భర్తకు అన్నీ విశదీకరించి, చూపించి రాజ్యపాలన సురక్షితముగా అగునట్లు చేయవలెనా లేక ‘జోగి జోగి రాసుకుంటె బూడిద రాలుతుంది’ అన్నట్లుగా భర్తతో పాటు తాను కూడా కన్నులకు గంతలు కట్టుకొనవలెనా? అందునా పాలించే ప్రభువుకు భార్య హెూదాలో వుండి వెలుతురును ఎంచుకొనక, చీకటిని ఎంచుకొన్నది. ఇదేనా అర్ధనారీశ్వరి తత్త్వము? కన్నులకు గంతలు కట్టుకున్న గాంధారి, వారసుడు, కౌరవ సామ్రాజ్యమునకు ఎటువంటి గతి పట్టినదో అందరికీ తెలుసు.

అర్ధనారీశ్వర తత్త్వము తెలిపే చిత్రపటము ఈ కాలములో అర్ధరహితముగా, నిర్లక్ష్యముగా వున్నది. సగం పురుష దేహము, సగం స్త్రీ దేహము అందునా నిలువుగా సగము చీల్చి అతికించిన దేహములు ఏవిధమైన అర్ధనారీశ్వర తత్త్వమును తెలుపుతున్నది? సృష్టిలో, ప్రకృతిలో యిటువంటివారు ఎక్కడైనా జన్మించినారా? ప్రకృతిలో, సృష్టిలో జరగనది, పూజామందిరములో ఎలా స్థానము కల్పించుకున్నదో, ఆ చిత్ర పటమును ఆరాధించు వారికే తెలియాలి. ఈవిధమైన ఆరాధన వలన దైవ శక్తి దూరమై, రాక్షస శక్తి, అసుర భావనలు ప్రబలమౌతాయి.

ఈ సందర్భముగా బ్రహ్మదేవుని చిత్రపటమునకు నాలుగు తలలు అతికించి, ఎనిమిది

చేతులతో అగుపించుట, అలాగే రావణునికి పది తలలు అతికించబడి, ఇరవై చేతులు వుండటము చూస్తూ వుంటాము. వేయి తలలు అతికించబడిన విశ్వరూపము గల శ్రీమహావిష్ణువు చిత్రపటమును చూస్తున్నాము. సృష్టిలో కానీ, ప్రకృతిలో కానీ ఎక్కడైనా ఒకే శిశువుకు యిన్ని తలలు, యిన్ని చేతులు వుండునా? ప్రకృతిలో రెండు తలల సర్పము రక్తపింజరి వున్నది. కానీ ఈ సర్పమునకు గల రెండు తలలు రెండు చివరలలో వుండి మందకొడిగా సాగుతుంది. మరి వేయి తలలు గల రూపము ఎంత మందకొడిగా, ఉత్తేజ రహితముగా వుండవలెను? సృష్టిలో సంభవించనిది, ప్రకృతిలో లేనిది మన పూజా గృహములో ఎలా చోటు చేసుకున్నది? ఇది ఒక చర్చనీయాంశము.

చతుర్ముఖుడు అనగా, సామాన్యముగా ఒక తల వున్న మనిషికి సగటున ఎంత మేధాశక్తి కలదో, దానికి నాలుగు రెట్లు మేధా సంపత్తి గలవాడని అర్థము. అంతేకానీ నాలుగు తలలు అతికించటము కాదు. అదే రీతిలో 'సహస్ర శీర్ష పురుష' అంటే సృష్టిలోని అన్ని ఉపాధులు అనగా రాజు, నౌకరు, చాకలి, న్యాయమూర్తి, నటన, వైద్యవృత్తి, చోర కర్మలు, ఇతర అరవై నాలుగు కళలు అన్ని ఆయనలోనే వున్నాయని అర్థము. అలాంటి స్థితికారుడైన విష్ణుమూర్తికి వేయి తలలు అతికించిన ఆయనకు ఏవిధమైన గౌరము లభిస్తుంది? అలాగే రావణుని విషయమునకు వస్తే, ఒక తల గల వ్యక్తికి సగటున ఎంత అహంకారము కలదో, దానికి పదిరెట్లు అహంకారము గలవాడని అర్థము. పదితలలు అతికించి, దిష్టి బొమ్మను చేసి తగులబెడితే, మనలో అహంకారము వృద్ధి చెందునేమో గానీ, రావణుని తత్త్వము మనకు బోధపడదు. శివానుగ్రహపాత్రుడైన రావణుని దిష్టి బొమ్మను తగులబెడితే, శివుని దూషించినట్లే అవుతుంది.

ఈ గ్రంథకర్త వ్యక్తిగత అభిప్రాయము ప్రకారము బ్రిటీషు వారి పాలన, అంతకు పూర్వము జరిగిన మహమ్మదీయుల దండయాత్ర ప్రభావముల వలన, ఈ విపరీత చిత్రపటములు, ఆయా పూజా విధానములు వెలువడినవని తెలుస్తున్నది. అయితే యిక్కడ పాఠకులకు ఒక సందేహము కలుగవచ్చును. మానుష దేహము కలిగి, సింహము ముఖము కలిగిన సృసింహమూర్తి ఆవిర్భావము ఎలా జరిగినది? ఇలాంటి రూపము సృష్టిలోను, ప్రకృతిలో కూడా లేదు. కాబట్టి సృసింహ ఆవిర్భావము వాస్తవమా? కాదా?

నృసింహ ఆవిర్భావ రహస్యము

ప్రకృతిలో లేని నృసింహ స్వరూపము ఎలా ఆవిర్భవించినది? నృసింహ అవతారములో ఒక అద్భుత రహస్యము దాగివున్నది. నృసింహ అవతార ఆవిర్భావమును పరిశీలించిన, ఆయన అవతారము చాలా స్వల్ప కాలవ్యవధిలో సంభవించినది, క్షణికము. ఉరుములు, మెరుపులతో కూడిన సాయం సంధ్యవేళ, ఉగ్రస్తంభము నుండి నృసింహ స్వామి అవతరించాడు. హిరణ్యకశ్యపుడు బ్రహ్మాదేవుని నుండి వరము కోరినాడు. ఏమని? పగలు కాని, రాత్రి కాని, నరుడు కాని, మృగము కాని, యింట కాని, బయట కాని పరిస్థితులు సంభవించినపుడు తనకు మరణము రావలెనని కోరుకున్నాడు. ఈవిధమైన వరమును హిరణ్యకశ్యపుడు తన నాభిప్రాంతములోని బ్రహ్మాదేవుని కోరినాడు. తాను అడిగిన వరము ప్రకారముగా, హిరణ్యకశ్యపుని నాడీ వ్యవస్థలో మార్పులు జరిగినవి. హిరణ్యకశ్యపుని వరప్రభావమునకు అనుగుణముగానే, తగినట్లుగానే ప్రహ్లాదుడు జన్మించాడు.

హిరణ్యకశ్యపుడు అడిగిన ప్రశ్నకు బదులుగా భాగవతుడైన ప్రహ్లాదుడు “ఇందుగలదు అందులేదను సందేహము వలదు, చక్రి సర్వోపగతుండు” అని సమాధానమిస్తాడు. మహానుభావుడైన పోతనామాత్యుడు, ఈ పద్యములో స్థితికారుడైన విష్ణువును చక్రి అని సంభోదించాడు. విష్ణువుకు గల సహస్రనామములలో చక్రి అని నామమునే ఎంచుకొనుటకు కారణమేమిటి? చక్రి అనగా చక్రము నుండి ఉద్భవించెడి శక్తి తత్త్వము. విష్ణువుకు గల ఆయుధములన్నిటిలో అత్యంత వేగవంతముగా స్పందించెడి ఆయుధము చక్రము. చక్రము అనగా ఏమిటి? పరిభ్రమించే కుండలిని చక్ర యంత్రము ద్వారా ఉత్పన్నమయే శక్తి తరంగములు. ఈ సృష్టిలో సర్వ వ్యాపకమైనవి కుండలిని శక్తి తరంగములు మాత్రమే అని ప్రహ్లాదుడు తన తండ్రికి బోధపరుస్తున్నాడు. ఈ కుండలిని శక్తి తరంగములను అంతర్ముఖము చెందితే గాని, ఆవిష్కారము చేయలేము. అందుకే ప్రహ్లాదుడు హిరణ్యకశ్యపుని అంతర్ముఖుడు అవమని చెబుతున్నాడు. ఈ పద్యమును బట్టి పోతనామాత్యుడు కుండలిని శక్తి ఉపాసకుడని నిర్ధారణ అవుతున్నది. రాక్షస రాజైన హిరణ్యకశ్యపుడు ఈ స్తంభమునందు హరిని చూపగలవా అని ప్రహ్లాదుని ప్రశ్నిస్తాడు. అనగా చైతన్యము లేని స్తంభము నందు సర్వవ్యాపకుడైన విష్ణువు ఎట్లా వుండగలడనే సందేహమును వ్యక్తపరుస్తాడు.

ఇక్కడ దాగిన అంతర్గత రహస్యము - ఇద్దరు వ్యక్తుల సంకల్ప వికల్పముల స్పందన ద్వారా పరమాత్మ అంశ ఆవిర్భావము జరుగుతుంది. వశీకరణ పట్టికను అనుసరించి యిరువైపులా అపరవిద్య ప్రదర్శిస్తే, పరమాత్మ అంశలు వృద్ధిపొందుతాయి. ఆ యిరువురిలో ఒకరు పరమ

భాగవతోత్తముడు, పంచభూతములకు అతీతుడు. కావున పంచభూతములను శాసించగలిగినవాడు. సాక్షీభూతునిగా వ్యవహరించే భాగవతునికి పంచభూతములు వశమై వుంటాయి. మరొకరు పంచభూతములను వశపరుచుకున్నాడు. వశమైన పంచభూతములను వినియోగించి రాక్షస శక్తిని వృద్ధి చేయదలిచాడు. ఇటువంటి పనుల వలన సృష్టి సంతులన, సృష్టి క్రమమునకు ముప్పు వాటిల్లుతుంది. తీవ్ర ఆటంకము ఏర్పడుతుంది. హిరణ్యకశ్యపుని, ప్రహ్లాదుని బహిర్గత కర్మాచరణ పూర్తి వ్యతిరేకముగా వున్నది. హిరణ్యకశ్యపుడు అధర్మ ప్రవృత్తిని ఎంచుకుంటే, ప్రహ్లాదుడు సాక్షీభూతత్వమును ఎంపికచేసాడు. అనగా వారివురి అంతర్గత ఆజ్ఞాచక్రములలోని గురువుల అనుసంధానము జరుగలేదు. కావున యిటువంటి విపరీత పరిస్థితులలోనే పరమాత్మ ఆవిర్భావము జరుగుతుందని స్పష్టమవుతున్నది. సాక్షీభూతుడైన ప్రహ్లాదుని సంకల్ప వికల్ప తరంగములు, రాక్షస ప్రవృత్తి గల హిరణ్యకశ్యపుని సంకల్ప వికల్ప తరంగములు, సృష్టిలోనికి చొచ్చుకొనిపోయినవై, సృష్టి స్పందించి, ఉరుములు మెరుపుల ఆవిర్భావము జరిగినది. సృసింహ అవతారమునకు పూర్వము ఉరుములు, మెరుపులు జరిగే పరిస్థితులు లేవు. కావున ఉరుములు, మెరుపులు ఏర్పడలేదు. ఉరుములు, మెరుపుల తీవ్రత, శక్తిని ఎలా నిర్ణయించవచ్చును? వీటి తీవ్రతకు ప్రమాణికము ఏమిటి? ఉరుములు, మెరుపుల శక్తిని ఎలా కొలవవచ్చును?

ఈ ప్రశ్నకు సమాధానము లలితా రహస్య సహస్రనామ స్తోత్రములో 'మహాశక్తి కుండలిని బిసతంతు తనీయసీ' అను శ్లోకము ద్వారా చెప్పవచ్చును. మహా అనగా ఎంత? మహాత్మ్య, మహానుభావా వంటి ప్రయోగములకు కొలత ఉన్నదా? మహా అను విశేష పదమునకు పరిమితి, నియంత్రణ కేవలము మన సంకల్ప వికల్ప బలము మీదనే ఆధారపడివుంటుంది. ఈ అంశము గురించి పూర్తిగా అవగతమవవలెనంటే ఈవిధముగా చెప్పవచ్చును.

పూర్ణవంతమైన, నిండుకుండవంటి జలాశయమునకు గల ఆనకట్టకు గండిపడిన లేక చిల్లిపడిన, జలప్రవాహము తీవ్రముగా బయల్పడును. ఈవిధముగా బహిర్గతమైన జల ప్రవాహము వేగమును నియంత్రించే అంశ ఏమిటి? ఆనకట్టకు ఏర్పడిన రంధ్రము పరిమాణమును బట్టి ప్రవాహవేగము నిర్ధారించబడుతుంది లేదా జలాశయములోని నీటిమట్టము ద్వారానైనా చెప్పవచ్చును. జలాశయము పూర్ణవంతమైతే, అనగా ఎంత కావాలంటే అంత తోడుకునే స్థితి కలిగితే, బహిర్గతమయ్యే జల ప్రవాహవేగము యొక్క తీవ్రత రంధ్రము పరిమాణముపైనే ఆధారపడి వుంటుంది. అనగా రంధ్రము యొక్క సంకల్ప వికల్పములపైనే జల ప్రవాహవేగము నిర్ణయించబడినది. ఈ అంశమునే 'మహా' అందురు. అదే విధముగా భాగవతుడైన ప్రహ్లాదుడు, రాక్షసరాజైన హిరణ్యకశ్యపుని సంకల్ప వికల్పముల ఆధారముగానే ఉరుములు, మెరుపుల తీవ్రత

నిర్ణయించటమైనది. హిరణ్యకశ్యపుడు వేలితో చూపిన స్తంభము ఒక తయారుచేయబడిన లేక చెక్కబడిన స్తంభము కాదు. అది ఒక ఉగ్రస్తంభము, పర్వతము వంటి ప్రమాణము గల చైతన్యములేని, ఇనుము వంటి రాతి బండ. అటువంటి పర్వతము చీలిక పొందవలెనన్న, ఉరుములు మెరుపులలో ఎంతటి శక్తి యిమిడివుండవలెను? హైదరాబాదు మహానగరము మొత్తమునకు అవసరమైన విద్యుచ్ఛక్తి ఒక మెరుపులో యిమిడి వుండి, అటువంటి మెరుపు, ఆ మెరుపుతో అనుసంధింపబడిన ఉరుముల ఆవిర్భావము జరిగి, ఆ మెరుపులోని విద్యుచ్ఛక్తి ప్రసరణ పర్వతాకారములో గల ఉగ్రస్తంభమును తాకినచో ఏమి జరుగుతుంది? అప్పటి వరకు పర్వతమునకు, ఉరుము మెరుపులతో సంపర్కము జరుగలేదు. మొదటిసారిగా శక్తివంతమైన మెరుపు తాకిడికి పర్వతము చైతన్యవంతమవుతుంది. పర్వతము అంతర్గతముగా గల ఖనిజములు, లవణములు ఈ విద్యుచ్ఛక్తికి స్పందించి, పర్వతము ఉపరితలముపైకి చేరుతాయి. ఈవిధముగా చైతన్యవంతమైన పర్వతము ఉగ్రస్తంభమైనది, ఉగ్రమూర్తి అయినది. ఆ ఉగ్రస్తంభముపై ఉరుముల రాపిడి జరిగి, విశ్వకర్మ శిల్పము చెక్కినట్లుగా నృసింహ అవతార మూర్తి చెక్కబడినది. ఈ విపరీత పరిస్థితి, ప్రకృతి వైపరీత్య దృశ్యమును తిలకించిన హిరణ్యకశ్యపుడు ఉగ్రస్తంభమును తన గదతో సృశించినవాడై, ఆ విద్యుచ్ఛక్తి హిరణ్యకశ్యపునిలో ప్రవేశించి పేగులు బయటపడినవి. అనగా హిరణ్యకశ్యపుని అంతర్గత తపశ్చక్తి కుండలని శక్తి కంటే అధికమైన విద్యుచ్ఛక్తి ఆయనలో ప్రవేశింపబడి, హిరణ్యకశ్యపుని కాలనిర్ణయము జరిగినది. కాబట్టి సృష్టిలో ఉరుముల, మెరుపుల ఆవిర్భావము, నృసింహమూర్తి ఆవిర్భావము ఒకేసారి జరిగినది. హిరణ్యకశ్యపుని మరణానంతరము ఆవిర్భవించిన మూర్తి ద్వారా నృసింహ అవతారము వ్యక్తమైనది. మెరుపు కాలవ్యవధి క్షణకాలము, నృసింహ మూర్తి చెక్కబడినది కూడా ఆ క్షణకాలములోనే అని స్పష్టమగుచున్నది. అందులకే నృసింహ క్షేత్రములను ఎక్కువగా పర్వతములపైనే చూస్తాము. స్వయంభు నృసింహ మూర్తులన్నీ మొట్టమొదటిగా ఆవిర్భవించిన పెద్ద మెరుపు, ఉరుము తర్వాత ఉత్పన్నమైన ప్రకంపనలు అనగా చిన్న మెరుపులు, ఉరుముల ప్రభావము వలననే చెక్కబడినట్లుగా తెలుస్తున్నది. ఇప్పటికీ ఉరుములు, మెరుపులు సంభవించటము చూస్తూనే వుంటాము. ఈ ఉరుములు, మెరుపులు నృసింహ స్వామి అంశలేనని బోధపడుచున్నది. అనగా ఈనాటికి మనకు అగుపించే ఉరుములు, మెరుపులు, ప్రపథముగా కృతయుగములో ఆవిర్భవించిన ఉరుము మెరుపు యొక్క ప్రతిస్పందనలు, ప్రకంపనలే అని చెప్పవచ్చును. కాబట్టి నృసింహ స్వామి అంశ ఒక విగ్రహ మూర్తి రూపములోనే ఆవిర్భవించినది గాని నడిచే రూపము మాత్రము కాదు. నృసింహ స్వామి పరమాత్మ అంశలు ఉరుములు, మెరుపులు రూపములో యిప్పటికీ సజీవముగానే వున్నవి.

మరి వినాయకుని రూపము సంగతి ఏమిటి? అనగా గజముఖము, మానవ దేహము గల మూర్తి ఈ సృష్టిలో వున్నదా? ప్రకృతిలో గలదా? ముమ్మాటికి లేదు అని నిష్పక్షపాతముగా చెప్పవచ్చును. వినాయకుని రూపము, ఆవిర్భావము ఒక తత్త్వ రహస్యము, అంతర్గతమైన విషయము కూడా. పంచభౌతిక భూతత్త్వమును మూలాధారముతో అనుసంధించుటకు, సుస్థిరపరుచుటకు పార్వతి చేసిన ప్రయోగము. పార్వతి పరమేశ్వరులు ఆటలాడిన, పాటపాడిన, మరేమి చేసినా ఒక్కొక్క చర్య లోకహితము కొరకే గానీ వేరొక విధముగా జరుగదు.

గజాసురుని లయము చేసుకున్న శివుడు కైలాసమునకు ప్రయాణము అవుతాడు. శివుని రాకను ముందుగానే గ్రహించిన పార్వతి తనలోని భారమును నలుగురిపిండితో తొలగించి అందులో కొంత కుండలినీ శక్తిని ప్రవేశపెట్టి, ప్రాణప్రతిష్ఠ జరుపుతుంది. పరమశివుని గురించి పాఠము, స్వచ్ఛం, శివం, సుందరమ్ అని కదా! అనగా ఆయనకు మించిన స్వచ్ఛత, సుందర విగ్రహము మరొకటి లేదు. అందుకే శుద్ధ స్పటిక లింగముగా అర్చిస్తారు. ఏ ద్రవ్యముతో అభిషేకము గావిస్తే, ఆ ద్రవ్యము రూపముతో అగుపిస్తాడు. నీటితో అభిషేకిస్తే, నీటివలె, పాలతో అభిషేకిస్తే పాలవలె, తేనెతో అభిషేకిస్తే తేనెవలె అగుపించే సాక్షిభూత లక్షణము శుద్ధ స్పటిక లింగ స్వభావము. మరి పార్వతి తనలోని భారమైన మలినములతో తయారుచేసిన విగ్రహము, స్వచ్ఛత ప్రతిరూపమైన శివుని ముందు ఎటుల నిల్వగలదు? అలా శివునిముందు స్వచ్ఛతను ప్రదర్శిస్తూ నిలబడే అర్హత ఎవరికీ లేదు. అందుకే పార్వతిచే ప్రతిష్ఠించబడిన మూర్తికి గజముఖమును చేర్చి, తన ఎదుట నిలబడే అర్హత కల్పించినాడు. ఏనుగుకు విశిష్టమైన గుణములున్నవి. అతి సూక్ష్మమైన పరిమాణము గల సూదిని గుర్తించగల విచక్షణ జ్ఞానము కలదు. అలాగే అతిభారమైన వృక్షములను త్రోసిపుచ్చే బలము కూడా కలదు. బహిర్గత లక్షణమైన బలము పరిమితి, ప్రమాణములో అధికముగా కలది. అలాగే సూక్ష్మ విచక్షణ జ్ఞానము చేయగల చిత్తము కలిగినది. ఏనుగు వినాయకుని రూపము సృష్టిలో ఆవిర్భవించబడినదా? లేదు. ఈ సృష్టిలో యిటువంటి మానవ దేహము, గజముఖ అంశ గల రూపము ఎక్కడా లేదు. ఈ కథలోని సారమును అనుసరించి మనము కూడా స్థిరముగా కూర్చుని ఉపాసన చేయుటకు లేదా ఏకాగ్రతతో ఉపాధులు నిర్వహించుటకు, గజము వంటి సూక్ష్మ విచక్షణ జ్ఞానముతో కూడిన చిత్తము, పంచ భౌతిక భూతత్త్వము వంటి స్థిరత్వము అవసరము. అత్యున్నతమైన జ్ఞానేంద్రియ కేంద్రమైన బుద్ధి, విచక్షణ జ్ఞాన కేంద్రమైన చిత్తము కలిగినది ఏనుగు. ఇటువంటి లక్షణములు కలిగివుంటే జ్ఞానేంద్రియములు తమ కర్మాచరణలో, ఆత్మ చైతన్యముతో తేలికగా అనుసంధానము చేయగలవు. అనగా కుండలినీ శక్తి ప్రజ్వలించబడుటకు దోహదము చేస్తుంది. అంతర్గతముగా మూలాధార ప్రాంతములో గణేషుని ఆవిష్కరించిన వారికి, కుండలినీ శక్తి జాగృతమై పార్వతి రూపము దాల్చి, ప్రసరణ జరిగి, సహస్రారములోని శివునితో సంయోగము జరుపుతుంది. కాబట్టి మనము కూడా

వినాయకుని వలె అర్హత కలిగివుంటే శివపార్వతుల అనుగ్రహము, శివశక్తుల సామరస్యమును పొందటమే గాక, కుండలిని శక్తి ప్రసరణ జరుగుతుందని స్పష్టమవుతున్నది.

గణేశుని అంశము అంతర్గతమైనది మాత్రమే, బహిర్గతమైన రూపము కాదు అనుటకు ప్రమాణము ఏమైనా వున్నదా? ఈ ప్రతిపాదనను నిరూపించుట ఎట్లా? గణేశునికి సంబంధించిన శ్లోకమును జ్ఞప్తికి తెచ్చుకుందాము.

“ వక్రతుండ మహాకాయ సూర్యకోటి సమప్రభ,
నిర్వఘ్నం కురుమే దేవ సర్వకార్యేషు సర్వదా. ”

మండు వేసవిలో మిట్ట మధ్యాహ్నం వేళ ప్రత్యక్ష భగవానుడైన సూర్యదేవుని చూడతరమగునా? అసాధ్యము కదా! అలాంటిది గణేశుని కోటి సూర్యులకు సమానమని కీర్తిస్తాము కదా! మరి కోటి సూర్యుల కాంతి గల గణేశుడు మన ముందు ప్రత్యక్షమై నిలిచిన, మనము కన్నులతో చూడగలమా? ఆయనను దర్శించి, శరణు వేడకుండా మన కోరికలను ఎలా విన్నవించగలము? అసలు కోటి సూర్యుల కాంతి గల ఆ మహనీయుని ముందు మనము ఎటుల నిలువగలము? అంతటి కాంతికి మనము భస్మము అవుదుము కదా! కాబట్టి గణేశుడు బహిర్గతమైన అంశ కాదు. లలిత రహస్య నామ సహస్ర స్తోత్రములో ‘మహా గణేశ నిర్భిన్న విఘ్నయంత్ర ప్రహర్షిత’ అను శ్లోకము కలదు.

‘మహా’ అంటే యింత అంత అనే ప్రమాణమునకు అందని కాంతి గల వాడని అర్థము. భిన్నము అంటే అపసవ్య దిశ లేక వ్యతిరేక దిశలో పరిభ్రమించే కుండలిని శక్తి యంత్రములు. ‘నిర్భిన్న’ అంటే అపసవ్య దిశలో తిరుగుతున్న యంత్రములను సవ్య దిశలోనికి మరల్చగల్గుట. అంటే పరిమితికి మించిన అపసవ్య దిశ కుండలిని శక్తి యంత్రముల పరిభ్రమణ ద్వారా ప్రబలిన భండాసుర ప్రవృత్తిని నియంత్రించగలిగిన వాడు, మహాగణేశుడు. ఎలా నియంత్రించగలడు? సప్త కుండలిని చక్రములు సవ్యదిశలో పరిభ్రమించినా, అపసవ్య దిశలో పరిభ్రమించిన ఏడు రంగులను వ్యక్తపరుస్తాయి. ఒక పరిభ్రమణము ఆవృతమును నాలుగు భాగములుగా విభజించిన, సప్త కుండలిని చక్రములకు కలిపి ఇరవై ఎనిమిది భాగములగును. అనగా అపసవ్య దిశలో పరిమితికి మించి పరిభ్రమిస్తున్న సప్తకుండలిని యంత్రములను, ఇరవై ఎనిమిది వర్ణములతో నియంత్రించి, సవ్యదిశలో పరిభ్రమించునట్లుగా చేయగలిగిన వాడు మహా గణేశుడు. ఇది కూడా శక్తివంతమైన కాంతికి సంబంధించినదే, అంతర్గతమైనదే.

కాబట్టి గణేశుడు, గణేశుని తత్త్వము బహిర్గత అంశము కాదు. అటువంటి కోటి సూర్యుల కాంతితో సమమైన వానిని అంతర్గతముగనే దర్శించవలెను.

కాబట్టి ఐదు తలలు, ఏడు తలలు, పది తలలు గల రూపములు సృష్టిలో లేవు. సృష్టి క్రమమునకు విరుద్ధము కూడా! సర మృగ రూపములకు కూడా ప్రకృతికి విరుద్ధము. ఇవన్నీ అంతర్గతమైనవి, అంతర్గతమైన రహస్యాంశములే అని భావించవలెను. బహుశా మన పూర్వీకులు పరపీడన, పరపాలనతో విసుగుచెంది, తమ అసహనమును పండుగ పర్వదినములలో, ఈవిధముగా పది తలల దిష్టి బొమ్మగా చేసి, దహనము చేసి ఉపశమనము పొందెడి వారేమోనని తోచుచున్నది. ఏది ఏమైనా మహమ్మదీయుల ప్రవేశమునకు పూర్వము యిటువంటి విచిత్ర చిత్రపటములు లేవనే చెప్పవచ్చును. ఇటువంటి శిల్పము దేవాలయములపై చెక్కబడినా, అది కేవలము తత్వము బోధించుటకే గాని, వాస్తవముగా యిటువంటి విచిత్ర ఆకారములు ఈ జగత్తులో లేవని గ్రహించవలెను.

శ్రీ సీతాపతయే శ్రీరామ చంద్రాయ నమః

మూడవ అధ్యాయము

రామాయణము విశిష్టత, రహస్యాంశములు

రామాయణము యుద్ధకాండలో లంకా రక్షణ కొరకు, ఎవరెవరు రాక్షస వీరులు ఏ ద్వారమునందు కాపుగాచెనో వాల్మీకి వారు వివరించాడు. తూర్పు ద్వారమున ప్రహస్తుడు, దక్షిణ ద్వారమున మహా పార్శ్వడు, పశ్చిమమున ఇంద్రజిత్తు, లంకా నగర ఉత్తర ద్వారమునందు అనగా సముద్రము దాటి లంకా నగరము ప్రవేశించే రామునికి అత్యంత సమీపములో రావణుడే స్వయముగా కాపు కాసాడు. మానవ దేహములో కూడా ఉత్తర ద్వారము అయిన సహస్రారము మోక్షప్రదము కదా. అందుకే రావణుడు ఉత్తర ద్వారమును ఎంపికచేసి వుండవచ్చును. పైగా తనకోసము విష్ణ్వాంశ గల రాముడు పాదచారియై, ఉత్తర భారతము నుండి దక్షిణ సముద్రమును దాటి విచ్చేసినందుకు, తనవంతుగా ఆ మాత్రము సహకారము అందించవలెను కదా? ఇదే యుద్ధకాండలో రావణునితో లక్ష్మణుడు యుద్ధమునకు దిగినపుడు, నేను నీతో యుద్ధము చేయుటకు రాలేదు, రామునితో యుద్ధము చేయుటకు వచ్చానని రావణుడు తెలియజేస్తాడు. మరి మోక్ష ద్వారము అయిన ఉత్తరదిశలో కాపుకాసినందుకు, ఆ మాత్రము తొంతరపాటు వ్యక్తపరచటములో ఆశ్చర్యము ఏమున్నది?

ఆది కావ్యమైన రామాయణమును వాల్మీకి వారు ఏడు కాండలుగా విభజించాడు. ఇవే వరుసగా బాలకాండ, అయోధ్యకాండ, అరణ్యకాండ, కిష్కిండకాండ, సుందరకాండ, యుద్ధకాండ మరియు ఉత్తరకాండ. ఈ ఏడు కాండలు వెన్నుముకలో ఇనుమడించబడిన సప్తకుండలిని చక్రములను అనగా మూలాధార చక్రము, స్వాధిష్ఠాన చక్రము, మణిపూరక చక్రము, అనాహిత చక్రము, విశుద్ధి చక్రము, ఆజ్ఞా చక్రము మరియు సహస్రార చక్రములను సూచిస్తున్నవి.

బాలకాండ ద్వారా బాలుర ఆట పాటలతో గడిపేకాలమును, మూలాధారము పటిష్ఠత వృద్ధిచెందుటకు జరిగే పోషణ, భూతత్వమునుకు ప్రతీక అయిన గణేషుని తత్వమును వాల్మీకి వారు ఆవిష్కరించాడు. మొక్కగా వున్నప్పుడే మంచి పటుత్వము, స్థిరత్వము కుదురుటకు,

ములాధార చక్రము ఎంతగానో దోహదము చేస్తుంది. ఈ మూలాధార చక్రము వెన్నుముక చివరిభాగములో వుండును. మూలాధార చక్రము సూర్యోదయమును సూచించే అరుణకాంతితో ప్రకాశించుటచే, సూర్యతత్వమును తెలియజేస్తుంది. బాలకాండలో దశరథుని రాజ్యమును గురించి ప్రస్తావించి, రామ లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్నుల జననము, సీతారాముల కళ్యాణము వరకు వాల్మీకి వారు వివరిస్తారు. దశరథునికి మరణించునాటికి వయస్సు అరవైవేల సంవత్సరములు. బాలకాండలోని అంశములను వాల్మీకి వారు ఉత్తరకాండతో అనుసంధింపజేసారు. సగటున ఒక జన్మ కాలపరిమితి వంద సంవత్సరములు చొప్పున, ఆరువందల జన్మల కాలపరిమితి అరవైవేల సంవత్సరములైనది. మోక్ష ప్రాప్తికి కనీసము ఆరువందలు నుండి ఏడువందలు జన్మలవసరమని ఆధ్యాత్మిక పండితులు ఘోషిస్తున్నారు. కాబట్టి బాలకాండ పారాయణము వలన మూలాధార చక్రము జాగృతమై మంచి స్థిరత్వము, పటుత్వము, ధృఢత్వము కలుగటయే గాక, మూలాధార చక్రమునకు అత్యంత సమీపములో వున్న ఆత్మచైతన్యము, ఆత్మ ఉనికి వ్యక్తమవుతాయి. బాలకాండ పారాయణము మోక్షము చేరువ వరకూ చేర్చగలదు.

అయోధ్యకాండలో రాజ్యపాలన గురించి, రాజు యొక్క బాధ్యతలను గురించి, ప్రజల పట్ల, పరివారము పట్ల ఎలా ప్రవర్తించాలో బోధపరుస్తుంది. పాలించే రాజు తన పౌరులను తల్లి కడుపులో రక్షణగా వుండునట్లుగా, దాచుకొనునట్లుగా చూపునట్టి లక్షణము, మూలాధార చక్రమునకు పైభాగమున గల స్వాధిష్ఠాన చక్రము సూచిస్తుంది. ఈ స్వాధిష్ఠాన చక్రము పండిన నారింజ వర్ణములో అనగా అరుణకాంతికి బంగారు ఛాయ మిలితమైతే, వ్యక్తమయ్యే రంగు కలిగివుంటుంది. స్వాధిష్ఠాన చక్రము నాభికి సమీపములో వుండును. అయోధ్యకాండ పన్నెండు సంవత్సరములు కొనసాగినది. బాలకాండ ద్వారా బాలునిగా వ్యక్తిగత అభ్యున్నతి జరిగితే, అయోధ్యకాండ ద్వారా మానవునికి సమాజములో ఏర్పడే సంబంధములు, భర్తగా, తండ్రిగా, రాజుగా, పుత్రునిగా, సోదరునిగా, మిత్రునిగా, శిష్యునిగా... ఇలా పలు రకములైన సంబంధముల ద్వారా వ్యక్తిత్వము ఎలా వృద్ధి పొందుతుందో బోధపడుతుంది.

అరణ్యకాండ ద్వారా రాజ్య భ్రష్టుత్వము చెందిన వారు, అరణ్యములో సంచరించే మృగములు, పశుపక్షాదులకు తేడాలేదని చెబుతుంది. అయితే రాజ్య భ్రష్టుత్వమును సాక్షిభూతత్వముతో, లక్ష్మణసహిత సీతారాములవలె అంతా మనమంచికే అని స్వీకరించిన వారికి విశేష ఫలితములు కలుగుతాయి అని కూడా బోధపడుతుంది. మిరుమిట్లు గొలిపే మాయలేడి మణిపూరక చక్రమును అన్వయిస్తుంది. ఈ మణిపూరక చక్రము పసుపు వర్ణము కలిగివుంటుంది. అరణ్యకాండ శిక్షణ సుమారు పదమూడు సంవత్సరములు కొనసాగినది.

కిష్కిందకాండ పారాయణము వలన అనాహత చక్రము స్పందిస్తుంది. హృదయకమలము వికసిస్తుంది. కిష్కిందకాండ ద్వారా స్నేహభావము వృద్ధి చెందుతాయి. సుగ్రీవునితో అగ్నిసాక్షిగా రామునికి కుదిరిన మైత్రి, హనుమంతుని స్వామి సేవ, సీతాన్వేషణ ఈ కాండములోని ప్రధాన ఘట్టములు. సేవకులకు వశమవటమే పరమాత్మ ధర్మము. స్నేహతత్త్వము, ప్రేమ భావము హృదయ చక్రము నుండి ఆవిర్భవిస్తాయి. రాముని హృదయ స్పందనకు, హృదయ కమలము విచ్చుకొనుటకు గల కారణము, దక్షిణామూర్తి అంశ గల గుహుడు రాముని ఆలింగనము గావించటమే. కిష్కిందకాండ పారాయణము వలన అనాహత చక్రము పరిభ్రమిస్తుంది. ఈ అనాహత చక్రము ఆకుపచ్చ వర్ణము కలిగివుంటుంది. అనాహత చక్రము కుండలిని చక్ర వరుసలో మధ్యస్థానములో వున్నందున, తీవ్రమైన, శీఘ్రమైన స్పందన కలిగివుంటుంది. కిష్కిందకాండ సుమారుగా పదినెలలు కొనసాగుతుంది. కాబట్టి హృదయస్పందన ద్వారా ఎవరైనా పది మాసములు చేసే స్నేహము శాశ్వతముగా నిలిచిపోతుందని బోధపడుతుంది.

సుందరకాండ పారాయణము వలన విశుద్ధి చక్ర పరిభ్రమణము జరుగుతుంది. విశుద్ధి చక్రమనగా అశుద్ధమైన మలినములను వేరుచేసి, శుద్ధమైన అంశలను కంఠములోనికి ప్రవేశింపజేయు యంత్రము. ఈ విశుద్ధి చక్రము కంఠము ప్రాంతములో నీలము వర్ణములో వుండును. హనుమంతుడు లంకలో ఈ వేరుచేసే ప్రక్రియనే సాధించగలిగాడు. ఏమి వేరుచేయగలిగాడు? శుద్ధమైన అంశలను, అశుద్ధమైన అంశల నుండి వేరుచేయగలిగాడు. ఈవిధముగా చేయగల సామర్థ్యము మాయకు వశముగాని వారి వలననే సాధ్యపడుతుంది. సుందరకాండ పారాయణము వలన మాయను ఛేదించగలిగి, చెడు ఆలోచనలను, మంచి ఆలోచనల నుండి వేరుచేయగలుగుతాము. అంటే అప్పటివరకూ అగమ్య గోచరముగా, తికమకగా వున్న స్థితి నుండి స్పష్టత ఏర్పడుతుంది. మహానుభావుడు, ఏకాదశ రుద్రుని అంశ, వాయు అంశ, మేరు పర్వతము అంశ, కామరూపము అంశ కలిగిన హనుమంతుడు కేవలము ఒకే ఒక రోజులో, లంకలోని మాయను ఛేదించగలిగాడు. మాయ తెర తొలగిపోవగానే సీత జాడ లభించినది. రామాయణములోని అన్ని కాండములలో అతితక్కువ కాలవ్యవధిలో అధికమైన ఫలమును శీఘ్రముగా యివ్వగలిగినది సుందరకాండ. ఈ కారణము చేతనే లలిత రహస్య సహస్రనామ స్తోత్రములో సప్తకుండలిని చక్రముల శ్లోకముల వివరణ, విశుద్ధి చక్రముతో ప్రారంభమవుతుంది.

రామాయణములోని ఆరవకాండ యుద్ధకాండ. ఈ యుద్ధకాండను అభ్యసించిన వారికి ఆజ్ఞాచక్రము అనగా గురుస్థానము విచ్చుకుంటుంది, జాగృతమవుతుంది. ఆజ్ఞా చక్రము భృకుటి మధ్యన గన గురుస్థానమును సూచిస్తున్నది. శరీరమనే నావకు గురుస్థానమైన ఆజ్ఞా చక్రము

చుక్కాని వంటిది. చుక్కానిగా వ్యవహరించుటకు అర్హత ఎవరికి కలదు? సముద్రాల వారి బాణిలో 'లాయిరి నడిసంద్రములోన లంగరుతో పని లేదోయ్' అని చెప్పినట్లు, నడిసముద్రములో చిక్కిన నావకు దిక్కు చూపించగలిగేది గురువు మాత్రమే. అలాగే శరీరమనే నావకు దిక్కు చూపించగల్గినవాడు కూడా ఆజ్ఞాచక్రములోని గురువే. నిజమైన గురువు అంతర్గతము కాని, బహిర్గతము ఎంతమాత్రము కాదు. ఈ సందర్భముగా ఇద్దరు వ్యక్తుల మధ్యగానీ, ఇరు దేశముల మధ్యగానీ ఘర్షణ లేక యుద్ధము సంభవించటానికి కారణము, వారివురి అంతర్గతమైన గురువుల అనుసంధానము తెగిపోవటమే అని బోధపడుతున్నది. అదేవిధముగా యిరువురి మధ్య స్నేహభావము, సంధిభావము కుదరటానికి కారణము వారివురి అంతర్గతమైన గురువుల మధ్య బలమైన అనుసంధానము ఏర్పడటమే అని తెలుస్తున్నది. ఈ ప్రతిపాదనకు ఉదాహరణ రామ-సుగ్రీవుల మైత్రి. రాముని ఆజ్ఞాచక్రములోని గురువు, రావణుని ఆజ్ఞాచక్రములోని గురువుతో అనుసంధానము జరుగకపోవుట వలనే బహిర్గతముగా రామ-రావణుల యుద్ధము సంభవించినది. అలా కానిచో రామ-రావణుల మధ్య తప్పనిసరిగా మైత్రి జరిగివుండెడిది. అయితే రాముడు ప్రయత్న పూర్వకముగా అంగద రాయభారము, హనుమంతుని సందేశము, విభీషణుని హెచ్చరిక, ఇంకా సీత హెచ్చరిక, మండోదరి హెచ్చరిక, శూర్పణఖ నీతుల ద్వారా రావణుని ఆజ్ఞాచక్రములోని గురువును చేరలేక విఫలమైనాడు. తద్వారా గత్యంతరము లేక రామ-రావణ యుద్ధము సంభవించినది. యుద్ధ కాండము పారాయణము ద్వారా ఆజ్ఞా చక్రము పరిభ్రమణము జరిగి, అంతర్గత గురు అనుగ్రహము లభిస్తుంది. గురుస్థానమైన ఆజ్ఞా చక్రము ముదురు నీలము రంగులో వుండును. యుద్ధ కాండము కాల పరిమితి రెండు మాసములు. యుద్ధము వంటి బీభత్స కర్మాచరణ రెండు మాసములు జరిపితే లేక నడిసంద్రములో చిక్కిన నావవంటి స్థితి రెండు మాసములు సంభవిస్తే, చివరకు విసిగి, వేసారి అలసిపోయి, అంతర్ముఖులై గురు అనుగ్రహము పొందగలరని తెలుస్తున్నది. రావణుడంతటి తపశ్శక్తి సంపన్నునికి లక్షా యాభై వేల సంవత్సరముల వయస్సులో అంతర్గత గురువు అనుగ్రహము లభించినది. రావణుని సంహారము నాటికి రాముని వయస్సు ముప్పై తొమ్మిది సంవత్సరములు. దీనిని బట్టి ఆజ్ఞా చక్రములోని గురువుకు దూరమయితే, గురు అనుగ్రహము ఎంత కష్టతరమో, అదే ఆజ్ఞా చక్రములోని గురువును అంతర్ముఖులై ఆశ్రయస్తే, గురు అనుగ్రహము ఎంత సులభమో బోధపడుతున్నది.

రామాయణములోని ఏడవకాండ ఉత్తరకాండ అనగా మోక్ష ద్వారము. ఇదియే సహస్రార చక్రము. ఎవరైతే గురుస్థానమైన ఆజ్ఞా చక్రమును ఛేదించగలరో అటువంటి వారు మాత్రమే గురువు అగుటకు యోగ్యులు. వారు మాత్రమే సామాన్యులకు అందని, ఛేదింపశక్యము గాని సహస్రార చక్రమును చేరగలరు. అనగా మూలాధారము నుండి ఆజ్ఞా చక్రము వరకు గల

ఆరు చక్రములను ఛేదించగలవాడు, సాక్షీభూతుడు అవుతాడు. ఈ విషయమునే లలిత రహస్య నామ స్తోత్రములో “తటిల్లత సమరుచి షట్పక్రోపరి సంస్థితా” అని ప్రస్తావించటమైనది. అనగా తటాకము లేక చెరువులో గల తామరపువ్వు బురదలో వున్నా గానీ, బురద అంటుకొనలేని సాక్షీ భూతత్వమును, సమరుచి భావన అనగా నిష్పక్షపాతమును తెలియజేస్తున్నది. అనగా ఆరు చక్రములను ఛేదించిన వ్యక్తి సాక్షీభూతుడై, తామరపువ్వు వలె గురుస్థానమును అలంకరించును. తదుపరి మోక్ష ద్వారమైన సహస్రార చక్రమును పరిభ్రమింపజేయును. ఈ ప్రతిపాదననే మనశాస్త్రములలో ‘సప్తమం దైవ చింతనమ్’ అని కూడా అందురు. అనగా ప్రయత్న పూర్వకముగా, సాక్షీభూతులై బాలకాండ, అయోధ్యకాండ, అరణ్యకాండ, కిష్కిందకాండ, సుందరకాండ మరియు యుద్ధకాండలను ఎవరు పారాయణము చేయుదురో, అనగా ఆరువంతులు మానవ ప్రయత్నము జరిగిన పిమ్మట, ఆజ్ఞా చక్రములో గురు అనుగ్రహము కలిగి, ఏడవవంతు దైవానుగ్రహము ఫల స్వరూపముగా సహస్రార చక్రము ఛేదించబడును. సహస్రారములోని సహస్రదళ పద్మము విచ్చుకొనిన, జనియించిన శిశువు తలపై భాగము ఎంత సున్నితముగా వుండునో, అంతే సున్నితముగా పరివర్తనము చెందగలరు. పసిపాపలు అవగలరు. సహస్రార చక్రము పండి, పరిపక్వత చెందిన నేరేడు వర్ణములో వ్యక్తమవుతుంది. ఉత్తరకాండ కాల వ్యవధి సుమారు పదకొండు వేల సంవత్సరములు. కావున గురు అనుగ్రహము తర్వాత మోక్షప్రాప్తికి పదకొండు వేల సంవత్సరముల కాలము అవసరమని తెలుస్తున్నది.

సాక్షీ భూతత్వమునకు ఒక చక్కటి ఉదాహరణ.

పరమశివుడు విషము మింగినవాడై ఎండిపోయిన చెట్టువలె అయినాడు. ఆయనను ఆశ్రయించిన పార్వతి కూడా ఆకులు లేని చెట్టు అనగా అపర్ణ అయినది. ఎండిన వృక్షము, ఆకులు లేని వృక్షము ఎంత వేడిమిలోనైనా, నీరు లేకపోయినా, పోషణ అందకపోయినా, విసుగుచెందక, చలించక సాక్షీభూతము వలె వుండును.

మరొక ఉదాహరణ - బురదలో ఉండి, బురద అంటుకోలేని తామర పువ్వు ఏ దిక్కు నుండి చూచినా ఒకే విధముగా గోచరిస్తుంది. అనగా ఎవరైతే సంసారమనే బురదలో వుంటూ, ఆ బురద అంటుకోని వారివలె వ్యవహరింతురో, వారే తామరపువ్వుతో సమానము. అటువంటి వారే సాక్షీభూతులు. ఎవరైతే వైశ్య వృత్తి నిర్వహిస్తూ, ఆ వృత్తి బురద అంటుకోనివారై వుండురో, వారు తామరపువ్వువంటి సాక్షీభూతులు. అలాగే ఇతర వృత్తులు కూడా. ఇటువంటి సాక్షీభూతులను పరమాత్మ గుర్తించి కరుణిస్తాడు, రక్షణ కల్పిస్తాడు కూడా. అందులకే సర్వ దేవీ, దేవతలను పద్మములతో పర్ణిస్తాము, కీర్తిస్తాము. పద్మాసన స్థిత, పద్మపత్ర విశాలాక్షీ, పద్మగర్భ సంభూత అని కదా కీర్తిస్తాము. ఈ విధముగా దైవిక శక్తులను పద్మలతో ఎందుకు వర్ణించాలి? వారిని

ఆరాధించే మానవులు కూడా సాక్షిభూతులై పద్మముల వలె వికసించిన, అటువంటి జ్ఞానోదయ సంపన్నులను తమ అక్కను చేర్చుకుందుమనే సందేశము తెలియజేయటానికి దైవిక శక్తులను పద్మముతో అనుసంధింపబడినారు.

సాక్షిభూతుడనగా పుణ్యము - పాపము, ధర్మము - అధర్మము, సుఖము - దుఃఖము, లాభ-నష్టములు... ఇత్యాది ద్వైత గుణములకు అతీతముగా వుండెడివారు అని అర్థము. అన్నిటా వుంటూ ఏమీ అంటని సాక్షిభూతత్వము తామరపువ్వు వంటి తత్వము. రామాయణ కథానాయకుడు, కథానాయిక అయిన రాముడు - సీత కూడా సాక్షిభూతులుగా వ్యవహరించి భరతఖండములోని భూమిని ఉద్ధరించినారు. అలాగే రాముని కింకరులైన భరత, లక్ష్మణ, శత్రుఘ్నులు తమ తమ పాత్రలను సాక్షిభూతులుగా నిర్వర్తించి, పరిపక్వము చెంది, అవతారము చాలించారు.

ఆది కావ్యమైన రామాయణమును ఏడుకాండలుగా విభజించిన వాల్మీకి వారు కుండలిని విద్యలో అగ్రగణ్యుడని స్పష్టమగుచున్నది. రామాయణములోని మరొక విశేషమేమనగా కథానాయకుడైన రాముడు నేరేడు పండు వర్ణము గలవాడై సహస్రార చక్రమును సూచించగా, కథానాయిక సీత బంగారు ఛాయతో మూలాధార చక్రమును సూచిస్తున్నది. అనగా మానవ దేహములోని సప్త కుండలిని చక్రములలో మొదటి కుండలిని చక్రము, చివరి కుండలిని చక్రము సీతారాముల రూపములుగా ఆవిర్భవించినారు. దీనిలోని అంతర్గత రహస్యమేమిటి? మహాకల్పము అంతమైన తర్వాత జరిగిన పునః సృష్టి కృతయుగములో ప్రారంభమైనది. మహాకల్పము అంతమైనప్పుడు సప్తగ్రహముల పరిభ్రమణము స్థంభించినది. పునః సృష్టి జరిగినప్పుడు భూగోళము చంద్రమండలము నుండి విడిపోయి ఆవిర్భవించినది. అప్పుడు చంద్రుని పునః పరిభ్రమణము జరిగినది. అటు తర్వాత భూగోళములో దేహము చాలించిన ఆత్మలు సూర్యమండలము ప్రవేశించుట ద్వారా, సూర్యుని పునః పరిభ్రమణము ఆరంభమైనది. కృతయుగము నుండి ద్వాపరయుగము అంతము వరకు కేవలము సూర్య చంద్రుల పునః పరిభ్రమణమే జరిగినది. మిగిలిన ఐదు గ్రహములు పరిభ్రమణము లేక స్థంభించి వున్నవి. సప్తగ్రహములు మానవదేహములో సప్తకుండలిని చక్రములను సూచిస్తున్నారు. ఇందులో మూలాధార చక్రము సూర్యుని అంశ, సహస్రార చక్రము చంద్రుని అంశ తెలియజేస్తున్నది. కాబట్టి త్రేతాయుగము నాటి సృష్టి స్థితిగతులను తెలియజేయుటకు, సీతారాములు పరస్పరము బంగారు ఛాయ నేరేడు పండు వర్ణములతో శోభిల్లినారు. ఈ కారణము చేతనే ద్వాపర యుగములో కృష్ణుడు నీలమేఘశ్యాముడు అయినాడు. రామాయణము వంటి అద్భుత ఆది కావ్యము నుండి కుండలిని విద్య అత్యంత పురాతనమైనదని, అత్యంత పవిత్రమైనదని మరియు శక్తివంతమైనదని బోధపడుచున్నది.

ఇక నారద వాల్మీకుల వారి గురించి ప్రస్తావించవలెనన్న ఒక సాక్షిభూతుడు మరొక సాక్షిభూతునితో కలసి మాట్లాడితే ఏమి జరుగుతుంది? జగత్ప్రసిద్ధమైన రామాయణ కావ్యము ఆవిర్భవిస్తుంది. నారదునితో వాల్మీకి వారు ఈ పదహారు గుణములు గల వాడెవరైనా వున్నాడా అని ప్రశ్నిస్తాడు. వాల్మీకి వారు ప్రశ్నించిన పదహారు గుణములు వరుసగా గుణవంతుడు, వీర్యవంతుడు, ధర్మజ్ఞుడు, కృతజ్ఞుడు, నిజమరి, దృఢనిష్ఠుడు, చారిత్రుడు, సర్వభూతహిత, విద్వాంసుడు, సమర్థుడు, సదాప్రియదర్శనుడు, ఆత్మవంతుడు, జితక్రోధుడు, కాంతియుక్తుడు, అసూయలేనివాడు మరియు అగ్రహ లీల గలవాడు.

అవతారపురుషుడైన రామునికి ఈ గుణములు జన్మపరముగా వచ్చినవా లేక వేరే కారణముల వలన సంక్రమించినవా? ఈ షోడశ గుణములు పరిపూర్ణవంతమగుటకు, పండుటకు, పరిపక్వము చెందుటకు ఎంతకాలము పడుతుంది? ఒక ఉదాహరణ ద్వారా తెలుసుకుందాము. ఒక పాత్రలో తేనె నింపి ఒక ప్రక్కన వుంచి కొంచెముసేపు అయిన తర్వాత పరీక్షిస్తే, ఆ పాత్రలో చీమలు కనిపిస్తాయి. మరికొంచెముసేపు అయిన తర్వాత సూక్ష్మముగా పరిశీలిస్తే కొన్ని చీమలు ఆ తేనెలో మునిగి మరణించినట్లు గమనించవచ్చును. అంటే ఆయా చీమలు ఎంత మధువు తాగవలెను, పరిమితి ఎంత అనే విచక్షణ లేకుండా మధువు త్రావి, అందులోనే ప్రాణములు విడుస్తాయి. ఈ ప్రక్రియనే రుచి మరగటము అంటారు. మరి రాముడు ఏ చీమో, దోమో లేక ఈ గ లాంటి వాడైతే, ఈ పదహారు గుణములు రుచి మరుగుటకు ఎక్కువకాలము పట్టి ఉండెడిది కాదు. రాముడు విచక్షణ జ్ఞానము కలిగిన మానవుడు, తనకంటూ ఏ కోరికలేని పరమాత్మ అంశ గలవాడు. అంతేకాదు ఏ మానవునిలో లేని అన్ని వివిధ విలక్షణములు ఆయనలో చోటు చేసుకున్నాయంటే, ఆయా గుణములు అన్నీ మరగటానికి, తాను ఎంచుకున్న గుణములతో పనిపూర్తి అయినదని నిర్ధారించటానికి ఎంతకాలము పడుతుంది? రామావతార కాల పరిమితి పదకొండు వేల సంవత్సరములుగా స్వయముగా విష్ణువే నిర్ణయించినాడు. ఈ సంఖ్య ఎలా నిర్ధారించబడినది?

మనము తరచూ 'సూరేళ్ళ ఆయుష్యు' అనే మంగళాశీస్సులు వింటూ వుంటాము. అనగా సూరేళ్ళ జీవిత కాల వ్యవధిలో ఆత్మ ఎరుక కలిగినచో, ఆత్మ ఎంచుకున్న గుణములు పండుతాయని అర్థము. మరి తనకంటూ ఏ కోరికలేని వానికి, షోడశ గుణసంపన్నుడికి, తాను ఎంపిక చేసిన పదహారు గుణములు ఎలా పండుతాయి? తనను ఆశ్రయించిన వారి హితము కోసము, వారి కోరికలను నెరవేర్చుట కోసము కర్మాచరణ జరిపి, పదహారు గుణములను పరిపక్వము చేసుకొనవచ్చును. ఇది విస్తారమైన ప్రతిపాదన. షోడశ గుణములలో ప్రతివక్క గుణమును ప్రతివక్క కుండలిని చక్రములో వంద సంవత్సరములు ఇనుమడింపజేసినచో, సప్తకుండలిని చక్రములు ఒక్క గుణముతో పరిపక్వము చెందుటకు పట్టెడు కాలము ఏడు

వందల సంవత్సరములు. ఉదాహరణము 'గుణవంతుడు' అనే రాముని షోడశ గుణమును మూలాధార చక్రములో ఇనుమడించుటకు వంద సంవత్సరములు. అలాగే స్వాధిష్ఠాన, మణిపూరక, అనాహత, విశుద్ధి, ఆజ్ఞా, సహస్రార చక్రములలో ఈ 'గుణవంతుడు' అనే గుణము కర్మాచరణ ద్వారా పరిపక్వము చెందుటకు మొత్తము ఏడు వందల సంవత్సరముల కాలవ్యవధి అవసరమవుతుంది.

ఈవిధముగా ప్రతి వక్త గుణమునకు ఏడువందల సంవత్సరముల చొప్పున, రాముని షోడశ గుణ సంపన్నుని చేయుటకు మొత్తము పదకొండు వేల రెండువందల సంవత్సరముల కాలవ్యవధి కావలెను. అయితే ఈ విశ్లేషణ గణిత శాస్త్ర పరముగా చేయుటవలన, ఖచ్చితముగా రాముడు ఈ విధముగానే పాటించి వుండవచ్చును అని చెప్పలేము. ఆపైన ఈ విశ్లేషణ సగటు మూలముగా జరిగినది. రాముడు పరమాత్మ అంశ అయినందున కొన్ని గుణములను ఆయా కుండలిని చక్రములలో ఇనుమడించుటకు నూరు సంవత్సరములకంటే ఎక్కువ లేక తక్కువ కాలవ్యవధి పట్టి వుండవచ్చును. సగటు ప్రకారము నిర్ణయిస్తే, ఒక కుండలిని చక్రమునకు, ఒక గుణము వంద సంవత్సరములుగా నిర్ణయించటమైనది. రాముడు తన షోడశ గుణములను తనను ఆశ్రయించిన వారి కొరకు కర్మాచరణ జరిపి వినియోగించాడు అనే ప్రతిపాదనకు ప్రమాణికము ఏమైనా వున్నదా? యుద్ధకాండలో రాముడే స్వయముగా సుగ్రీవునితో ప్రస్తావించిన మాట

**“ సకృదేవ ప్రవన్నాయ తవాస్మీతి చ యాచతే,
అభయం సర్వభూతేభ్యో దదామ్యేతద్ద్రవతం మమ. ”**

ఎవరైతే నన్ను ఆర్తితో యాచిస్తారో, శరణువేడుతారో, వాడు వీడు అని తేడా లేకుండా, విచక్షణ చూపకుండా, నన్ను ఆశ్రయించిన సర్వభూతములకు అభయము అనగా భయము లేకుండా చేస్తాను అని రాముడు చెబుతాడు.

ఎవరికైనా సాధారణముగా భయము ఎప్పుడు కలుగుతుంది? తప్పు చేసినపుడు భయము కలుగుతుంది లేక ఒక విషయము గురించి అవగాహన లేకుండా కర్మాచరణ జరిగి విఫలమైనపుడు భయము కలుగుతుంది. ఉదాహరణకు చీకటిలో ఏమి గోచరించని స్థితిలో, ఏదో వున్నదనే భ్రమ వలన భయము కలుగవచ్చును. అలాగే చేసిన తప్పు కప్పి వుచ్చి కర్మాచరణ జరిపి మరికొన్ని తప్పులు చేయుట ద్వారా భయము కలుగవచ్చును. తెలియని స్థితికి, తప్పులు చేయటానికి కారణము మాయ ప్రభావము. కాబట్టి మాయకు వశమైన వారికే భయము కలుగుతుంది. కాబట్టి రాముడు తనను ఆశ్రయించిన వారిని భయము లేకుండా చేసెదను అనుటచే, వారిని మాయ ప్రభావము నుండి విముక్తులను చేస్తానని వాగ్దానము చేసాడు.

మాయ అనే బురదలో పడి కొట్టుమిట్టాడుతున్న వారిని, అందులో పరిపక్వత గావించి, ఆ బురదకు అతీతునిగా చేసి, వికసించిన పద్మమువలె, సాక్షీభూతునివలె తీర్చిదిద్దటానికి, మాయ వశము నుండి విముక్తులను చేయటానికి ఎంతకాల వ్యవధి పడుతుంది?

మానవుడు తనదైనందిన జీవితములో ఎన్నో తప్పులను చేస్తాడు. నూరేళ్ళు ఆయుష్యు అనే సూత్రము కూడా వినికిడిలో వున్నది. అనగా నూరు సంవత్సరముల కాల వ్యవధిలో దేహము ధరించిన ఆత్మ ఏ గుణములను పండించుకోవాలని భూమిపై ఆవిర్భవించినదో, దేహము ధరించినదో, ఎంచుకున్న ఆయా గుణములు రక్తికట్టించుటకు, ఆయా రుచులను మరిగించుటకు, పరిపక్వము చెందుటకు, ఆ పయనములో కొన్ని తప్పులు, కొన్ని ఒప్పులు చేసి దారి మళ్ళినను, మొత్తము మీద అనగా సగటున ఒక గుణము రుచి మరుగుటకు నూరు సంవత్సరములు కాల వ్యవధి అవసరమవుతుంది. అందుకే మన పూర్వీకులు 'నూరేళ్ళ ఆయుష్యు' అనే ప్రమాణికమును ప్రవేశపెట్టి వుండవచ్చును.

మరి తనను ఆశ్రయించిన, యాచించిన భూతములకు అభయము యిచ్చిన రాముడు, ఆయా భూతములచే తప్పు చేయించవలెను, వారిలో భయము కలిగించాలి, వారిలో ఆర్తి కట్టాలి, తపనలో వారికి రాముడు జ్ఞప్తికి రావాలి. అనగా మాయ, అమాయలతో కూడిన తరంగముల మధనము జరిగి, చివరకు వారు రాముని ఆశ్రయించాలి. ఇవన్నీ కర్మాచరణ రూపములో జరగటానికి సమయము కావాలి కదా. వీరి ద్వారా రాముడు తన షోడశ గుణములను పండించుకోవలెను. తప్పు చేసినపుడే భయము ఏర్పడుతుంది. తప్పుచేయనివాడు భయపడవలసిన అవసరము లేదు, భయపడదు కూడా. తనను ఆశ్రయించిన భూతములను వారి గుణములలో రక్తికట్టే దాకా తాను వేచి వుండి, వారు ఆ గుణములలో పరిపక్వత చెందుటకు అవసరమైన స్థితి గతులను తన కర్మాచరణ ద్వారా కలుగజేసి, రాముని గురించి వారిలో స్ఫురణ కలిగించి, యాచన, శరణాగతి భావము కలిగించి, అప్పుడు 'మీ తప్పులను నేను స్వీకరిస్తున్నాను, మీకు భయము లేదనే జ్ఞాన సంపదను వారిలో ప్రవేశపెట్టవలెనంటే ఎంత కాలము పడుతుంది?'

ఈ విధముగా జరుగుటకు రాముడు, రాముని ఆశ్రయించిన భూతము, ఇరువురు కర్మాచరణ చేయవలెను. రాముడు తనను ఆశ్రయించిన వారి కొరకై చేసే కర్మాచరణ ద్వారా తన షోడశ గుణములను పండించుకున్నాడు. రాముని ఆశ్రయించిన భూతము ఆచరించే కర్మాచరణ ద్వారా తన తప్పులను రామునికి సమర్పిస్తాడు. ఈవిధముగా రాముని షోడశ గుణములలో ప్రతి వక్క గుణము పండుటకు ఏడు వందల సంవత్సరముల కాలవ్యవధి కావలెను.

నూరు సంవత్సరములకు దగ్గరగా వున్న వ్యక్తిని పండు ముదుసలి అనుట వింటూనే వుంటాము. ఏమి పండినది? ఆ వ్యక్తి ఆత్మ దేహము ధరించి భూమి మీద ప్రవేశించే ముందు

ఏ గుణములను ఎంపిక చేసినదో, ఆయా గుణములు పండినవని అర్థము. ఒక సామాన్య మానవుడు రుచి మరిగి, తాను ఎంపిక చేసుకున్న గుణములను నిర్వర్తించి, పండించుకొని, తనువు చాలించుటకు నూరు సంవత్సరముల కాలవ్యవధి పడితే, సామాన్య మానవునిగా అవతరించిన పరమాత్మ వ్యక్తిత్వము లోని పదహారు విలక్షణములైన, విభిన్నములైన గుణములు పండాలంటే, మరగాలంటే ఎంతకాలము పడుతుంది?

అందుకే త్రేతాయుగము పూర్తి అయి ఇన్ని వేల సంవత్సరములు గడిచిననూ, రాముని గుణముల శక్తి ఇంకనూ ప్రతిధ్వనిస్తూనే వున్నది. ఎలాగైతే ఒక పెద్ద భూకంపము సంభవించిన తర్వాత చిన్న ప్రకంపనలు ప్రతిధ్వనిస్తాయో, అదే విధముగా రాముని అవతార పరిసమాప్తి అయిన తర్వాత కూడా, త్యాగరాజుల వారు ఆర్ధ్రతతో రామనామ కీర్తనము ఆలపించగా రామ ప్రకంపనలు ప్రతిధ్వనించినవి. త్యాగరాజు రాముని ఆశ్రయించినందువలన, ఆయన ఎంచుకున్న రుచులను మరిగించి, పండించి, త్యాగరాజుకు మోక్షము ప్రసాదించినది ఈ రామ ప్రకంపనలే. ఈ రామప్రకంపనమే మరల బొమ్మై పోతనామాత్యునికి భాగవతము రూపమున ఆర్ధ్రత కలిగించి, రాముని యాచింపజేసి పోతన్నను పరిపక్వము చేసినది. పిమ్మట ఈ రామ ప్రకంపనలే భద్రాచల రామదాసును కూడా రక్తి కట్టించి, గోపురమును నిర్మింపజేసి, చెరసాలలో పడిన శిక్షల ద్వారా యార్ధ్రత కల్పింపజేసి, రామసంకీర్తనలను గానము చేయించినది.

త్రేతాయుగములో రామావతార ఆవిర్భావము ద్వారా జనించిన రాముని షోడశ గుణముల భూకంపము యొక్క ప్రకంపనలు, ఈనాటికీ ప్రతియేటా చైత్ర శుద్ధ నవమినాడు భద్రాచల రాముని కళ్యాణము, పట్టాభిషేకము రూపములో పురజనుల మధ్య ప్రతిధ్వనిస్తున్నది. ఈ రామప్రకంపనమే భద్రాచలములో అంబ సత్రమును పేరిట నిరంతర అన్నదానము చేసిన పమిడిఘంటం వెంకటరమణ దాసు గారికి లభించినది. ఈ రామ ప్రకంపనమే ఒంటిమిట్టలో కోదండరాముని రూపము దాల్చి, వాసదాసుగా, ఆంధ్ర వాల్మీకిగా బిరుదుపొందిన వావికొలను సుబ్బారావు గారిని అనుగ్రహించినది.

ఇదియే పరిపూర్ణావతారము యొక్క విశిష్టత. ఎన్ని యుగములు గడిచిన గాని, ఎన్ని కల్పములైన గాని, ఎన్ని కోట్ల సంవత్సరములైనను తరగక, ప్రకంపనల రూపములో వునరావిర్భించును. అందుకే రామునియందు ప్రజలకు యిప్పటికీ అంతటి ప్రగాఢ విశ్వాసము.

రామాయణ కావ్యమును ఆవిష్కరించి, సర్వలోకములు పండుటకు, తానును పండుటకు వాల్మీకి వారు కూడా ఈ యార్ధ్రతనే ప్రకటించాడు.

శ్రీ సీతాపతయే శ్రీరామ చంద్రాయ నమః

నాల్గవ అధ్యాయము

రామాయణంలోని నారద తత్వ విశేషాంశములు

నారద అను పదమును అక్షరముల ద్వారా విశ్లేషిస్తే - మణిపూరక చక్రములోని జలతత్వముతో అనగా బుద్ధితో, బ్రహ్మగ్రంథిలోని రజోగుణము అనగా నారాయణి చిత్తముతో అనుసంధింపబడిన విశుద్ధి కమలము అంశ గలవాడు. అంటే మొత్తము దక్షిణము నుండి ఉత్తరమునకు ప్రసరించే నారాయణి అంశ కల్గినవాడు. శివశక్తుల సామరస్యము లేనివాడు. కేవలము శక్తి అంశ కల్గినవాడు. మాయను ఛేదించగల్గినవాడు.

నారదుడు అంటే నరుల ఉదరములో వుండి, వారిలోని అజ్ఞానము తొలగించి, జ్ఞానోదయము వైపు దారిచూపువాడని కూడా అర్థము. ఇట్టి లక్షణములు ఎవరికి ఉంటాయి? గురు యోగ్యత కల్గినవారికే వుంటాయి.

“తపఃస్వాధ్యాయనిరతం తపస్వీ వాగ్విదాం వరమ్,
నారదం పరిప్రచ్య వాల్మీకిర్మునిపుణ్ణవమ్.”

తెలుగుసేత

“తపమున స్వాధ్యాయంమున, నిపుణుని, వాగ్విద్వరేణ్యు నిఖిలమునిజనా
ధిపు నారదుసంప్రశ్నము, తపస్వి వాల్మీకి యిట్లు తమిన్ గావించెన్”

స్వాధ్యాయనము అనగా తనంతట తానే, తనలోనే అధ్యయనము చేయువాడు. తనంతట తానే ఎలా చేయగలడు? అంటే అంతర్గత గురువు ప్రేరణతో అధ్యయనము చేయువాడు. తపస్వీ అంటే అంతర్ముఖత్వము గలవాడు, వాగ్విదాం అంటే వాక్కులకు మూలస్థానము అయిన బ్రహ్మగ్రంథితో అనుసంధింపబడినవాడు, నారదం అంటే నరులలోని అజ్ఞానము షోగొట్టువాడని అర్థము. ఇట్టి గురుయోగ్యత కల్గిన నారదునికి, వాల్మీకి వారు పెద్దపీట వేసి, గురుస్థానము కల్పించి సంభాషణకు సిద్ధమౌతున్నాడు. వాల్మీకి వద్దకు వచ్చిన నారదుడు ఎలాంటివాడు?

“ ఏకదా నారదో యోగి పరానుగ్రహ కాంక్షయా,
పర్యటన్ వివిధాన్లోకాన్ మర్త్యలోక ముపాగతః ”

ఏకాకిగా తిరిగే నారదుడు అనే యోగి వివిధ లోకములను పర్యటిస్తూ వకానొక రోజున, మర్త్యలోకము అనగా మనుష్యలోకము విచ్చేసాడు.

ఇచ్చట మున్ముందుగానే కొన్ని ప్రశ్నలు నివృత్తి చేసుకొనవలెను. నారదుడు నిజముగానే వక రూపములో వాల్మీకి వారికి సాక్షాత్కరించాడా? ఆయన నిజముగానే అన్ని లోకములు పర్యటిస్తాడా? అలా ఎందుకు తిరుగుతాడు? అసలు యీ లోకములన్ని ఎక్కడున్నవి? యీ ప్రశ్నలను నివృత్తి చేసుకునే ముందు సంక్షిప్తముగా నారదుని పూర్వజన్మ వృత్తాంతము తెలిసికొందాము.

నారదుడు పూర్వము కల్పములో దాసికి పుట్టి, అందరిచే చులకనబడి చివరకు హరినామ కీర్తన రుచిమరిగి, వర్షాకాలమంతయూ ఆ నామమునే స్మరిస్తూ, చివరకూ బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము పొంది, తర్వాతి కల్పమున బ్రహ్మ మానసపుత్రునిగా అవతరించి నారదుడైనాడు. అనగా నారదునికి పూర్వము కల్పములో స్పష్టమైన రూపము వున్నది. దాసికి పుట్టుట చేత నీచజాతివాడైనాడు. కావున విచక్షణ జ్ఞానము లోపించినవాడైనాడు. కానీ అమాయకత్వము వాడైనందున హరినామ సంకీర్తనలో రుచిమరిగినాడు.

రుచిమరుగుట, ఆత్మతనువు చాలించుట, పరమాత్మ సాన్నిహిత్యము పొందుట, వీటి వివరణలు రాముని గుణములలో, రావణుని శీర్షికలో చర్చించటమైనది.

యిక్కడ వర్షాకాలము అనుటచే జలతత్వము సూచిస్తున్నది. నీరు పంచభూతము లన్నిటిలో భారవంతమైనది. అనగా మొదలు భారము గలవాడై, హరినామ కీర్తనచే తేలికబడి, రుచిమరిగి, పరిపక్వత పొంది పరమాత్మకు సన్నిహితుడైనాడు. ఎటువంటి పరమాత్మకు? జలతత్వములో వున్న నారాయణునికి సన్నిహితుడైనాడు నారదుడు. పరమాత్మకు సన్నిహితులైన వారందరూ, యీ విధముగా రుచిమరిగి పరిపక్వము పొందినవారే. అట్లు కానిచో వారి ఆత్మలు తృప్తిపొందవు. తృప్తి పొందని ఆత్మలు, పరమాత్మకు సాన్నిహిత్యము అవలేవు. యీ విధముగా పరమాత్మకు సన్నిహితమైన ఆత్మలు తేజోమయరూపము, తేజస్సు కల్గి వుంటుంది. అట్టి ఆత్మలు రుచులకు అతీతము. అట్టి ఆత్మకు శరీరముతో సంబంధము లేదు. వకవేళ దేహముతోకూడిన రూపము ధరించినా, అది వక అవతార నిర్వహణకేగాని, రుచిమరుగుటకు మాత్రము కాదు. కావున నారదుడు తర్వాత కల్పములో, కృతయుగమున బ్రహ్మమానస పుత్రుడైనాడు.

యిక యింతకు పూర్వము పేర్కొన్న ప్రశ్నల గురించి విచారిద్దాము. ఈ జగత్తులో పద్నాలుగు లోకములున్నవని బాలకృష్ణుడు యశోదకు తెల్పినాడు. ఎలా? 'అమ్మా! మన్ను తినంగనే శిశువునో యాకొంటినో, వెరినో చూడు నోరు' అని నోరు తెరిచిన బాలకృష్ణుడు లోపల యశోదకు పద్నాలుగు లోకములు కనిపించినవి. 'బాపురే పదునాల్గు భువన భాండంభులు" అని కదా వచనము. కావున యీ లోకములన్నియు అంతర్గత విషయములు కాని, బహిర్గత విషయములు కావు. ఈ కారణము చేతనే బాలకృష్ణుడు తన పెంచిన తల్లితో అంతర్ముఖత్వము పొందమని సూచిస్తున్నాడు. అప్పుడు సర్వలోకములు, వాటిలోని సంపద, ఐశ్వర్యము, నిధులు దొరుకుతాయి. యీ పదునాల్గు లోకములలో, ఏడు లోకములు ఊర్ధ్వముఖము అనగా ఉత్తర దిశగా వుండగా, మిగిలిన ఏడు లోకములు అధోముఖము అనగా దక్షిణదిశగా వున్నవి. ఈ ప్రతిపాదనకు కేంద్ర స్థానము ఏమిటి? అనగా భూమికి పైభాగము, భూమికి క్రింది భాగము. కావున భూతత్వము కేంద్ర స్థానమైనది. మానవ శరీరములో భూతత్వము సూచించే స్థానము మూలాధారచక్రము, వెన్నుముక చివరిభాగము. అనగా వెన్నుముక వక చివర, నాభి క్రింది భాగము, వెనుకవైపు. మూలాధారము క్రింది ప్రాంతము అంతా అధోముఖముతో కూడిన లోకములు. మూలాధారమునకు పై ప్రాంతము అంతా ఊర్ధ్వముఖముతో కూడిన లోకములు.

నారదుడు అన్ని లోకములు సంచరిస్తాడు అంటే, మానవ దేహములో జరిగే అనేక ప్రసరణలు. అవే కుండలినీ శక్తి ప్రసరణ, వాయు ప్రసరణ, శబ్ద ప్రసరణ, రక్తప్రసరణ, లవణము ప్రసరణ... యిలా వున్న అనేక ప్రసరణ మాధ్యములలో ఏదో వక మాధ్యమును, వారి యోగ్యతను బట్టి ఎంచుకొని ఏ దిక్కున ప్రసరించాలో, ఏ లోకములు తిరగాలో ఆ విధముగా తిరుగుతాడు. కాబట్టి నారదుని మనస్సు ప్రసరణతత్వము లేక జలతత్వముతో కూడినది. మనందరి మనస్సు వాయు అంశతో కూడినది. అదేవిధముగా బ్రహ్మదేవుడు సత్యలోకమున నివసిస్తాడు అంటే నాభిప్రాంతమున గల బ్రహ్మగంధికి చేరువులో ఉండి, మన ఉచ్చారణకు మూలస్థానమైన నాభిప్రాంతములో సరస్వతిదేవి ద్వారా వాక్కును పల్కిస్తాడు. అలాగే యితర దేవతలు, రాక్షసులు, ఋషులు వారి వారి అంశలతో మన లోపలనే వున్నారు.

కావున నిక్కచ్చిగా వాల్మీకి వారికి నారదుని సాక్షాత్కారముగాని, బ్రహ్మ సాక్షాత్కారముగాని, బహిర్గత రూపముతో కలుగలేదు. మరి నారద, వాల్మీకి సంభాషణ ఎలా జరిగినది? అంతర్ముఖుడై, సాక్షీభూతుడై, తామరపువ్వు వలె ప్రకాశిస్తున్న వాల్మీకి వారికి చెవిలోనే యీ సంభాషణలు వినిపడినవి. ఆయన సంశయములను కూడ అంతర్ముఖముగానే చేసినాడు. ఈ ప్రక్రియ జ్ఞానోదయము పొందిన వారికి సర్వసాధారణము. అదేవిధముగా బ్రహ్మదేవుని సందేశము కూడ అంతర్గతముగా జరిగినది. ఆయా సంభాషణల్లోని శ్లోకములు బహిర్గతముగా వెలువడినవి.

అయితే మనకు అవగతమగుటకు మన పూర్వీకులు వివిధ శాస్త్రములలో, పురాణములలో బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము, శివ సాక్షాత్కారము, యితర దేవీ దేవతల సాక్షాత్కారములు ప్రస్తావించారు. ఎల్లప్పుడు సత్యమును పలికే వాల్మీకి వారు రామాయణములో ఎక్కడా నారదుని రూపమును గాని, బ్రహ్మదేవుని రూపమునుగాని, నారాయణుని రూపమునుగాని, శివుని రూపమును గాని వర్ణించలేదే. రాముని రూపమును అంత విస్తారముగా వర్ణించినవాడు, ప్రకృతిని గురించి అంత విస్తారముగా వర్ణించినవాడు, రాక్షసరాజైన రావణుని గురించి అంత విస్తారముగా వర్ణించిన వాల్మీకివారు, పరమాత్మ సన్నిహితులైన బ్రహ్మదేవుని గురించి, నారదుని రూపము గురించి ఎందుకు చెప్పలేదు? అందునా వారి సహకారము పొందియున్నాడు. దీనికి సమాధానము నారదునికిగాని, బ్రహ్మదేవునికి గాని బహిర్గత రూపము లేదు అని స్పష్టము అగుచున్నది. కావున యిది అంతర్గత విషయము. చలనచిత్రములో చూచినట్లుగా నాల్గు తలలు అతికించుకొని, తలకు రెండు చేతులు చొప్పున మొత్తము ఎనిమిది చేతులతో బ్రహ్మరూపము దాల్చి రాలేదు. అలాగే వీణను చేతపుచ్చుకుని నారాయణ, నారాయణ అంటూ నారదుడు రాలేదు. ఈ సందర్భముగా త్రిలోక సంచారి అంటే మనలో గల బ్రహ్మగ్రంథి, విష్ణుగ్రంథి మరియు రుద్రగ్రంథి అని అర్థము. ఇక నారదుని తత్వములోనికి వెళదాము.

పైన పేర్కొన్న శ్లోకములో నారదుడు అన్ని లోకములు తిరుగుతూ మనుష్య లోకము చేరాడు అని చెప్పుకున్నాము. అనగా భూలోకము, అనగా మూలాధార చక్రములో ప్రవేశించాడు. ఎందులకు? పరాసుగ్రహకాంక్షయ అనగా వకవేళ యీ మానవజాతి అంతమృఖులై జ్ఞానోదయము వైపు మళ్లితే, వారిని అనుగ్రహించి త్వరితగతిన జ్ఞానోదయము గావించుటకు, తద్వారా వారు రుచిమరిగి పరిపక్వము చెందుతారు అనే ఉద్దేశముతో. అట్లుకానిచో వారు భారమైన అధోముఖవైపు వున్న, వారిని ఆ భారమైన కర్మలలో రుచి మరిగించుటకు. నారదునికి యిట్టి స్థితికి చేరటానికి వక కల్పము కాలము పట్టినది అంటే ఆశ్చర్యపోనవసరము లేదు. ఎవరైన పరమాత్మకు సాన్నిహిత్యము కావాలని కోరుకుంటే వారికి యిది వక సూచన. వక కల్పకాలము కృషి చేసినంత మాత్రమున పరమాత్మకు ఆంతరంగిక మిత్రుడు, సన్నిహితుడు తప్పక కాగలరు. అంతటి సామర్థ్యము వున్నదా? ఎవరికి వారే నిర్ణయించుకోగలరు.

నారదుని పర్యాటన ఎలాంటిది? మన ఎమ్ఎల్ఎయెలు, ఎమ్పిలు, మంత్రుల పర్యటన లాంటిది. వారందరూ దేశమంతటా పర్యటించి ప్రజల కష్టసుఖములు, అవసరములు తెలిసికొని, అసెంబ్లీలో, పార్లమెంటులో ప్రస్తావించినట్లుగా వుంది. అయితే వీరందరూ జీతములు, బోనసులు, టియెలు, డియెలు, పెన్షన్లు తీసుకుంటున్నారు. కాని నారదుడు యివేమీ ఆశించలేదు. కారణం ఆయన బ్రహ్మచారి కావటము, సంసారము వుండి వుంటే యింతకు మించి ఆశించివుండేవాడు.

**“తత్ర దృష్టో జనాస్సర్వాన్ నానాక్లేశ సమన్వితాః
నానా యోనిసముత్పన్నాశ్శమానాస్వకర్మ భిః”**

ఆమర్త్యలోకములోని జనులందరు వారి వారి కర్మలనుబట్టి అనేకానేక నీచజన్మలైతూచూ, అనేకానేక కష్టములనుభవించటము చూచాడు నారదుడు. చూచి ఏమి చేసినాడు? వెంటనే భగవంతుడైన శ్రీమన్నారాయణుని వద్దకు వెళ్లి, ఇక్కడ జనులు అనుభవించే కష్టములు ఆయనకు నివేదించి, వాటికి తేలికైన పరిష్కార మార్గము చెప్పమని ప్రార్థించాడు. ఎందులకు తేలికమైన మార్గము? మానవులు అల్పాయుష్కులు, వారు తపస్సులు, యజ్ఞయాగాదులు చేయలేరు. పైగా కుటుంబ పోషణ నిమిత్తము ధన సంపాదనలో వుంటారు. నారదుడడిగిన ప్రశ్నకు శ్రీమన్నారాయణుడు ఏమి సమాధానము చెప్పాడనేది తర్వాతి సంగతి. దానికి ముందు శ్రీమన్నారాయణుడు ఎలాంటివాడు? ఆయనకు రూపము వున్నదా? ఆయన రూపురేఖలు ఎలాంటివి? ఆయన గుణగణాలు ఎలాంటివి? తెలుసుకోవద్దా? తప్పక తెలుసుకోవాలి.

నారాయణ పదములోని అక్షరముల విశ్లేషణ - ‘నా’ అంటే మణిపూరక చక్రములోని జలతత్వము లేదా బుద్ధి, ‘రా’ అంటే మణిపూరక చక్రములోని భూతత్వము లేదా చిత్తము, ‘య’ అంటే బ్రహ్మగ్రంథిలోని అగ్నితత్వము లేక అహంకారము, ‘ణ’ అంటే బ్రహ్మగ్రంథిలోని వాయుతత్వము లేక మనస్సు. కాబట్టి నారాయణ అంటే బ్రహ్మగ్రంథికి చేరువులో వున్న నాలుగు జ్ఞానేంద్రియములలోని అంశలు. ఇక మిగిలిన అర్థములను విచారిద్దాము.

నారాయణ అంటే నీరము స్థానముగా గలవాడు. అందుకే ఆయనను ‘సర్వతీర్థమయోహరిః’ అని కీర్తిస్తాము. ఆయన సర్వతీర్థములందు వుండేవాడు. అలా భారమైన నీటి యందు ఉపస్థితమై, తద్వారా జీవులలోకి ప్రవేశించి, వారిలో తగిన మోతాదులో భారము వుండునట్లు చేసి, వారి జీవనమునకు ఆధారమైనవాడు నారాయణుడు. మరొక అర్థము - జీవుల యొక్క మార్గమును, దిశను నిర్దేశించువాడు. ఈ మార్గము ఏవిధముగా నిర్దేశిస్తాడు? జలతత్వ ప్రసరణ ద్వారా. ప్రసరణ జరగవలెనన్న వక దిశ కావాలికదా! అలాగే జలతత్వములేని వస్తువుకాని, జీవికాని వుండవు. అందరిలో, అన్నిటిలో జలతత్వము పొందియున్నది. అయితే కొన్నిటిలో జలతత్వము ఉండవలసిన పాళ్లకంటే అధికమై వాటి కాలాంతము దిశను సూచిస్తుంది. మరికొన్నిటిలో, యిదే జలతత్వము పోషణ సూచిస్తున్నది. ఈ విధముగా నారాయణుడు అంతటా వ్యాపించివున్నాడు. భాగవతములో ప్రహ్లాదుడు, హిరణ్య కశపునితో **“యిందుగలడు అందులేడను సందేహంబు వలదు, చక్రి సర్వోపగతుండు”** అని పలుకుతాడు. ఈ విధముగా మన లోపలవున్న జలతత్వములోని అణు అంశ నారాయణుడైతే, జలతత్వ ప్రసరణను నియంత్రించి, ఎక్కడ ఎన్ని పాళ్లు కావలెనో, ఎక్కడ ఎంత అవసరమో, ఈ అంశల నుండి జ్ఞానోదయము పొందగల్గిన వారికి, అణురూపములోని

నారాయణుని దిశ కల్పించువాడు నారదుడైనాడు. అన్నిటికంటే భారమైన అంశను, అన్నిటికంటే తేలికైన అంశను నియంత్రించుట కష్టమైన పని.

జలతత్వములో యిమిడి వుండుట వలననే నారాయణుడు నాభి నుండి జల తత్వముతో కూడిన కుండలని శక్తి ప్రసరణతో బ్రహ్మదేవుని పోషించినాడు. సృష్టికర్త అయిన బ్రహ్మ పుట్టుక స్థానము విష్ణువు నాభి. అట్టి విష్ణువు నాభిలో జలతత్వములోని సూక్ష్మ అంశ నారాయణుడే. కాబట్టి బ్రహ్మదేవుని పోషకుడు నారాయణుడు, జనకుడు విష్ణువు అయినారు.

అందుకే శ్రీమన్నారాయణుని, విష్ణు సహస్రనామ స్తోత్రములో 'వాసితాంతే జగత్రయం, సర్వభూత నివాసోసి' అని కీర్తిస్తాము. ఈ వాక్యము వలన ఆయన సర్వ వ్యాపకుడని, సర్వజీవరాశు లలో వున్నాడని తెలుస్తున్నది. ఇదికాక, 'ఏకో విష్ణుర్మహాభూతం ప్రగ్భూత్వానేకతః త్రీన్లోకాన్ వ్యాప్తభూతాత్మ' అను వాక్యము వలన యీ జగత్తులోని భూతములు నీరు, భూమి, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశము. యీ అయిదింటికీ అతీతమైనది పరమాత్మ తత్వము. అతీతము అగుటచే, యీ ఐదు భూతములను శాసించగలడు, నియంత్రించగలడు, తన యిచ్చ ప్రకారము ఆయా బుతుకాలములను నడపగలడు. నారాయణుడు కూడ భారమైన జలతత్వమునకు అతీతుడై, సాక్షీభూతుడై సూక్ష్మరూపములో ఉండుటచే, ఆ జలతత్వమును నియంత్రించగలుగుతున్నాడు. కావున నారాయణుడు పరమాత్మ అంశగలవాడు. ఈ పరమాత్మ నుండి కొన్ని అణువులు విడిపోయి, భూమి మీద రూపము దాల్చి, దేహము దాల్చి, వాటి కాలపరిమితి తీరగానే, వాటి రుచి మరిగినంతనే పరిపక్వము పొంది, తిరిగి పరమాత్మలో లీనమౌతాయి. కాబట్టి మనలోపలనే పరమాత్మ అంశ శ్రీమన్నారాయణుడు జలరూపములో సంచరిస్తున్నాడు. అని స్పష్టమైనది.

వినాయకవ్రత మహాత్యములో గణాధిపత్యమును అంటగట్టే ప్రయత్నములో వినాయకునికి, ఆతని తమ్ముడైన కార్తికేయునికి పోటీ జరుగుతుంది. మీలో ఎవరైతే భూమండలములోని సర్వతీర్థములలో స్నానమాచరించి వస్తారో వారికి ఈ పదవి లభిస్తుందని శివుడు ఆదేశము యిస్తాడు. అప్పుడు వినాయకుడు శివుని వేడుకొనగా, నారాయణ మంత్రము పఠించినంత మాత్రమున సర్వతీర్థముల ఫలము లభిస్తుందని, వినాయకునికి నారాయణ మంత్రోపదేశము గావిస్తాడు. ఆ విధముగా వినాయకుడు గణాధ్యక్షుడు అవుతాడు. కాబట్టి అధ్యక్ష పదవికి, గణాధ్యక్ష పదవికి యోగ్యత పొందవలెనన్న నారాయణుని అనుగ్రహము అత్యవసరము అని బోధపడుతున్నది.

ఈ నారాయణుడు పంచభూతములలో అన్నిటికంటే భారమైన జల తత్వము నియంత్రించువాడు అని చెప్పుకున్నాము. భారమైన అంశ జలతత్వము కాక మరొకటి వున్నదా? అదే రాక్షసత్వము. తేలిక పొండుట దైవత్వమైతే, భారమగుట రాక్షసత్వము అయినది. అనగా మనలోని రాక్షసత్వము నియంత్రించ గలిగినవాడు కూడ నారాయణుడే. ఇది ఎలాగో వక చక్కటి

ఉదాహరణ ద్వారా చూద్దాము.

నియంత్రించే సాధనము ఏది? అనగా ఏయే జీవులు అధికమైన రాక్షసత్వము కోరుకుంటారో, వారి సంకల్పము మేరకు వారికి అధికమైన రాక్షసత్వమునిచ్చి, అంటే అవసరమైన మోతాదుకంటే ఎక్కువ జలతత్వము నింపి, అలాగే ఎవరు తమలో రాక్షసత్వము క్షీణింపవలెను అని సంకల్పింతురో అట్టి వారిలో జలతత్వము తక్కువ మోతాదు చేయగల్గినవాడు. ఉదాహరణకు, వక వ్యక్తికి పడినము పట్టి జలుబు, దగ్గు రావటము జరిగినది. ఆ వ్యక్తి యీ అనారోగ్య స్థితి నుండి బయటపడి, ఉపశమనము పొంది తేలిక పొందవలెనని సంకల్పించి నాడు. ఆ వ్యక్తి ఏ మిరియాల కషాయమో లేక చ్యవనప్రాశో లేక యితర ఔషధమును గ్రహించే విధముగా వానిలో ఆలోచన కల్పించి, తద్వారా ఆ వ్యక్తిలోని అధికమైన జలతత్వమును బహిర్గతముగా పరిత్యజింపజేసి, నియంత్రించగలవాడు నారాయణుడు. ఈ నారాయణుని కార్య నిర్వహణలో ప్రసరణ చేయు ముఖ్య సాధనము నారదుడైనాడు. అందుకేనేమో 'వైద్యో నారాయణో హరిః' అంటారు.

ఈ నారాయణుడే మనలోని వినియోగింపబడిన, అధికమైన లవణములను, యితర మలినములను ప్రోగుచేసి, మన దినచర్యలో భాగముగా మల, మూత్ర రూపములో భారములుగా జేసి విసర్జనకు దోహదము జేస్తున్నాడు. ఈ నారాయణుడే గ్రీష్మఋతువు కాలములో, మనకు గ్రీష్మతాపము కలుగజేసి, అంతవరకు బయటకు చొచ్చుకురాని, వినియోగింపబడని లవణములను చమట రూపమున నారాదుని సహకారము ద్వారా బయల్పడునట్లు చేసి మనకు ఉప శమనము కల్గిస్తాడు. తద్వారా సృష్టి నుండి ఆవిర్భవించి, పరిపక్వము పొంది తిరిగి సృష్టివలయములోనికి ప్రవేశపెట్టి, సృష్టి సమన్వయమునకు సంతులనమునకు పాటుపడుతున్నాడు.

ఇలాంటి పరమాత్మ స్వరూపము ఏది? ఎవరైనా చూచారా? ఎవరు ఏ రూపముతో, ఏమి కోరి ప్రార్థిస్తే, అట్టివారికి ఆ రూపములో కావలసినది అందజేస్తాడు. అంటే యీ పరమాత్మను పూర్తిగా తెలుసుకున్న వారు లేరు. అందుకే 'యోగి హృద్యాన గమ్యం' అని కీర్తిస్తాము. తమలో తాము రమించే యోగులకు, ఆ రమించే రుచికి చివర లేక అంచున లేక గమ్యస్థానముగా అగిపించువాడు అని అర్థము. అంతర్ముఖముగా రమించేవానికి చివర ఎక్కడ? భద్రాచల రామదాసు 'శ్రీరామ నీనామ మెంతో రుచిరా' అన్నాడేగాని, ఆ రుచి గమ్యస్థానము ఎక్కడో కీర్తించలేదు. రమించేవారికి గమ్యం పండి, పరిపూర్ణవంతులై పరిపక్వము పొందటమే చివరి అంచు. అది వారి వారి సంకల్ప బలముపైనే ఆధారపడి వుంటుంది. అలా పరిపక్వము పొందినవారు, పరమాత్మలో విలీనమై తిరిగిరారు. వారు తిరిగి వచ్చి చెప్పినకదా పరమాత్మ గురించి బోధపడేది.

అంటే పరిపక్వము చెందిన యోగులు బ్రతికుండగా వారి మాటలు మనము లెళ్లు చేయము, వారు పరమాత్మలో విలీనము అయిన తర్వాత తిరిగిరారు. ఇక సామాన్యులకు పరమాత్మ గురించి

ఎలా అవగాహన ఏర్పడుతుంది? అలాగే యీ పరమాత్మను 'అదృశ్యో, అవ్యక్తరూపశ్చ, అసంఖ్యేయో, అప్రమేయాత్మా' అని కీర్తిస్తాము. అనగా కంటికి కనపడునది. కనబడనిది, తెలుసుకొన కల్గినది తెలుసుకొనలేనిది, అంచనా వేయతగినది అంచనా వేయలేనిది, కల్పించుకొన గల్గినవి కల్పించుకోలేనివి వీటన్నిటిలో పరమాత్మ వున్నాడు.

'సమోస్తనంతాయ, సహస్రమూర్తయే, సహస్ర శిరోరుభాహవే, సహస్ర నామ్నే పురుషాయ, సహస్రయుగ ధారిణే నమః'

అన్ని రూపములు, అన్ని పేర్లు ఆయనవే. ఆయన సనాతనుడు. అంటే ఎల్లప్పుడు, అన్నిచోట్ల వుండేడివాడు. అలాంటి నారాయణుడు తలపండెవరకు తపస్సు ఆచరించేవారికి, గమ్యస్థానములో కూడ అగమ్యముగా వుంటాడు. ఆయన అసలు తత్వము, ఆయన శక్తి ఎవరికి తెలియదు. ఈ సందర్భముగా పై శ్లోకమును అర్థము చేసుకున్నవారు, అనేక జీవరాసుల తలలు అతికించి, వాటికి చేతులు జోడించి వక చిత్రపటము ఆవిష్కరించారు. ఇదియే నారాయణ తత్వమా? ఇదియే విష్ణుతత్వమా? ఇదియే పరమాత్మ తత్వమా? అని ఎవరికి వారు ప్రశ్నించు కోవాలి. ఈ సృష్టిలో ప్రకృతిలో యిటువంటి వివిధరకములైన జీవుల తలలు అతికించబడిన జీవి ఏమైన, ఎక్కడైనా వున్నదా? సృష్టిలో లేనిది, ప్రకృతిలో జరగనిది పరమాత్మ తత్వము ఎలా అగుతుంది? యిటువంటి చిత్రపథములను పవిత్ర దేవాలయములలో కూడ చూడటము పరిపాటి అయినది.

పరమాత్మను 'నీలమేఘ శ్యామము' అని వర్ణిస్తాము. నీలీతేమతో కూడిన వర్ణము కలవాడు. యిటువంటి మేఘము ఎంత భారవంతమై వుంటుంది? వక తీవ్రమైన తుఫానుకు ముందు ఆవిర్భవించే నీలమేఘము వంద ఏనుగుల భారము వుండగలదని వక అంచనా. అంతటి భారమును నియంత్రించువాడు నీలవర్ణముతో గోచరిస్తాడు. ఈ ప్రతిపాదనలో చాలా రహస్యాంశములున్నవి. సంక్షిప్తముగా చెప్పవలెనంటే దూరముగా వున్న వ్యక్తి మనకపట్టినట్లుగా నీలవర్ణములోనే అగుపిస్తాడు. సమీపమునకు పోయి చూస్తేకదా అసలు రూపము వ్యక్తము అవునది. ఆయనను సమీపించిన వారు, చూచినవారు లేరు కదా! అసలు రంగు తెలియటానికి. వకవేళ ఆయనను సమీపించి చూచిన, తిరిగివచ్చి ఆ విషయము చెప్పినవారు ఎవరున్నారు? కాబట్టి ఎవరికివారే అంతర్ముఖులై తెలుసుకొనవలెను. యీ దశలో 'శుక్లాం బరధరం, విష్ణుం, శశివర్ణం, చతుర్భుజం'. యింతకు పూర్వమే పరమాత్మ నీలమేఘశ్యాముడని చెప్పుకున్నాము. యిప్పుడు శశివర్ణము అంటే చంద్రుని వర్ణము కలవాడని అనటమేమిటి? దూరముగా, ఆయనకు చేరువకాలేని వారికి 'నీలమేఘ శ్యామడు, దూర్వాదళ శ్యామము'. ఆయన సమీపమున చేరగల్గిన వారికి 'శశివర్ణము'.

ఆంధ్ర వాల్మీకి వాసదాసుగారు రామాయణ కావ్యరచనకు పూనుకొని, 'స్వామి, నేను దీర్ఘ రోగిని, అయినా నీ మీద వుండే భక్తి చొప్పున యీ కావ్య రచనకు పూనుకొన్నాను. భారము నీది. అందువలన దయాదృష్టి వీక్షించి సంపూర్ణము చేయ ప్రార్థిస్తున్నాను అని శ్రీరాముని మూర్తిని వీక్షించి

“బిఱునగ వాప్పెనేమిటికో శ్రీరఘురామ!

భవన్ముఖాజ్ఞమం

దెఱుగగ దెల్లవే, దెలిసె హీయితడెక్కడ

దుచ్చ మానవుం

దుఱు వగు మత్తధం బలుక నూనుట

యెక్కడ? నేమి సాహసం?

బుఱుక పయోధి నీదుటకు నూనే

గదే యనుచున్ హసించెదే?

దానికి సమాధానముగా

“దెలియుము రామా! నీవ యొక ధీరుడ

వంచు దలంపబోకుమీ

జలనిధి నీదుటెంత పని? జన్మములెన్ని

టి నెత్తినాడనో

యలయక ఘోర సంస్కృతిమహాంబుధు

లెన్నిటి నీదినాడనో

యలయికయున్నె? వైజముసుమా

బహుళార్తులు దేహధారికిన్!”

నీవు వక సముద్రము యీది దాటలేక సేతువుగట్టి దాటినావు. నీవు వక ధీరుడవేనా? మరి నేనో యిప్పటికి ఎన్ని జన్మలెత్తినానో, ఎన్ని సంసార సముద్రములు యీదినానో, యింకెన్ని యీదవలెనో అయినా నాకు అలుపు, అలసట వున్నదా? లేదు. యిది మానవమాత్రునికి సహజము. నేను వ్రాసిన రామాయణములో తప్పులున్న కోపగించవద్దు. కారణం నాచేత వ్రాయించినది నీవే. వ్రాసేది మాత్రమే నేను. అందువలన తప్పులున్న బాధ్యత నీదే. మరి అంత తెలియని వాడవు ఎలా వ్రాసినావు అని అడుగుదువేమో. నీవు ఫలానా రంగు అని కొందరు, మరియొక రంగని యింకొందరు చెప్పుతున్నారు. నేను ఏది నమ్మను? నీవు ఎప్పుడైనా నాకు కనపడి నేను యీ వర్ణము వాడినని నాతో చెప్పితివా? తెలపకపోవటము నీ తప్పు కాని, నా తప్పు కాదు. పోనీ నేనే అన్ని రూపములలో కన్పింతును అని చెప్పినావా? అదీలేదు.

వాల్మీకి మహర్షి రచించిన కావ్యము నీ కుమారులు గానం చేసినారు కదా! నీవు, నీ తమ్ములు విని యున్నారుగదా! పొరపాటు వున్నచో నీవు అప్పుడే చెప్పియుండెడి వాడవుకదా! వాల్మీకి వారు వశిష్ట వామదేవుల వలె, నీ యొద్ద ఉద్యోగముండి నీయనుగ్రహమునకు యిచ్చుకాలు అడిగినవారు కాదు. సత్యము పల్కటమే వాల్మీకి వారి వుద్దేశము. కాబట్టి ఇందులో నా దోషము ఏమియూ లేదు. యిదే సందర్భములో వివేకానంద, రామకృష్ణుల వారి సంభాషణ ప్రస్తావించ వలెను.

వివేకానందుడు రామకృష్ణునితో “మీరు దేవుని చూచారా?”, రామకృష్ణులు “చూచాను”, వివేకానందుడు “ఎలా వుంటాడు?”, రామకృష్ణుడు “నీరు, మంచు, ఆవిరి, యీ మూడింటిలో అసలు రూపము ఏది? అందులకే ఆ నారాయణుని, ఆ పరమాత్మను, ఆ మహావిష్ణువును భగవంతుడు అన్నారు. భగము అంటే యోని, వంతుడు అంటే నిండియుండుట. అంటే ఆయన సర్వ యోనులందు ఉద్భవించువాడు. ఆయనకు బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్ర యోనులే కాదు, పశుపక్షాదులు, మృగములు, సర్వజీవరాశుల యోనులందు ఉత్పన్నమయే సంతానమునకు కారకుడు. అందువలన ఆయనను

**“ మత్స్య కూర్మ వరాహశ్చ నారశింహ్వాశ్చ
వామనః రామో రామశ్చ బౌద్ధ కలికిమేవచ ”**

అని పారము. మత్స్యము అనగా చేప, జలచరము. కూర్మము అనగా తాబేలు, ఉభయచరము. వరాహము అనగా పంది, భూచరము. నారసింహుడు అనగా నరమృగ మిశ్రమము. వామనుడు అనగా మఱుగుజ్జువాడు. రామో అనగా పరశురాముడు, బ్రాహ్మణుడు, అవేశ అవతారము. రామశ్చ అనగా శ్రీరాముడు, క్షత్రియుడు, సర్వగుణ సంపన్నుడు, పూర్ణావతారము. రామః అనగా బలరాముడు, కృష్ణుడు, యాదవులు, ప్రేమమూర్తులు. బౌద్ధుడు అహింసామూర్తి. కల్కి, యీ అవతారము యింకనూ ఆవిష్కారము జరుగలేదు. కావున వ్రాయటం సమంజసము కాదు. అయితే వేంకటేశ్వర స్తోత్రములో

**“ మీనాకృతే కమర కోల న్నశింహ్వా వర్ణిన్, స్వామిన్ పరిశ్చధతపోధన రామచంద్ర,
శేషాంశ, యదునందన కల్పిరూప ”**

అని వర్ణించబడినది. యిందులోని బౌద్ధ అవతారము చేర్చబడలేదు. యిది నారాయణుని గురించిన వివరణ.

ఆ విధముగా భూలోకములోని ప్రజల కష్టములు నారాయణునికి విన్నవించుకున్న నారదునికి, నారాయణుడు తెలిపిన సులభమైన పరిష్కారము ఏమిటి?

అత్యంత సులభమైన మార్గము, కష్టముల నుండి దూరమగుటకు రామాయణ కావ్యము పఠించుటయే అని చెప్పాడు. యీ నారదుడు త్రిలోక సంచారి అని చెప్పుకున్నాము. ఏమిటా త్రిలోకములు? బ్రహ్మగ్రంథి, విష్ణుగ్రంథి మరియు రుద్రగ్రంథి. జ్ఞానోదయముగాని వారిలో యీ గ్రంథుల ముడులు తీవ్రముగా వుండుట వలన కుండలిన శక్తి ప్రసరణ జరగదు. అయితే ఎవరైతే అంతర్ముఖులై ధ్యానము నందు, జపము నందు శ్రద్ధ జూపుతారో వారిలో యీ గ్రంథులను విచ్చుకునేటట్లు చేయగల సమర్థుడు నారదుడు. విష్ణు సహస్ర నామములో కూడ ‘త్రీన్ లోకాన వ్యాప్త’ అని వున్నది. యీ మూడు గ్రంథులలో ప్రసరించే ధారలో నారాయణుడు ఉపస్థితమై వున్నాడు. అయితే యిక్కడ వక సందేహము కల్గవచ్చును. విష్ణువు విష్ణుగ్రంథిలో వుండవలెను కాని, బ్రహ్మగ్రంథి, రుద్రగ్రంథిలో ఎలా వుండును? బ్రహ్మగ్రంథి పుట్టుకను సూచిస్తుంది. అలాగే రుద్రగ్రంథి లయతత్వము అనగా మనము ఆచరించే కర్మలు అంతమగుట, చివరకు ఆత్మ దేహము విడిచే మరణమును కూడ సూచిస్తున్నది. యీ రెండు క్షణికములు, అనగా స్వల్పకాలము పరిధిలో జరిగే ప్రక్రియలు. యీ రెంటి మధ్య వున్న కాలమంతయూ విష్ణువు ఆధీనముల వున్నదే. అనగా యించుమించు పుట్టిన క్షణము బ్రహ్మగ్రంథిని మొదలుకుని, తనువు చాలించే క్షణము రుద్రగ్రంథి వరకు యీ మహనీయుడే వ్యాపించియున్నాడు. అట్టి నారాయణునికి సహకారము అందజేయువాడు నారదుడు.

యీ నారదుడు అనేక మంది జ్ఞానోదయమునకు కారకుడైనాడు.

“ గాయన్నారాయణకథాం, సదాపాపభయాపహమ్! నారదో నాశయన్నేతి, నృణామజ్ఞానజంతమ ”

అని నారదీయము. పాపభయము నాశనము చేయు నారాయణ కథను సదా పాడుచూ, అఖండితమైన అజ్ఞానమును పారద్రోలుచూ నారదుడు సంచరించును. నారదుడు అనగా మరొక అర్థము జలమునకు ప్రసరణ యిచ్చువాడు. అనగా ద్రవరూపములో వున్న అంశకు దిక్కు దిశ కల్పించువాడు. భారమైన నారాయణ అంశ నీటిలో వుంటూ, తాను తేలికగా మన లోపల వున్న అన్ని లోకములు సంచరించువాడు. యిట్టి స్థితి కేవలము సాక్షిభూతులుగా వుండుటచే, గురుస్థానములో వుండుటచే సాధ్యపడును అని చెప్పవచ్చు.

భాగవతములో చతుర్థ స్కందములో ప్రాచీన బర్హుడనే రాజుకు నారదుడు జ్ఞానోదయమును బోధించాడు. యిదే భాగవతములో షష్ఠస్కందములో శబశాశ్వులకు, సర్వకర్మల నుండి నివృత్తి మార్గమునుపదేశించి, దేవతలను చేరి సుఖముగా వుండమని బోధించాడు. యిక్కడ సర్వకర్మల నుండి నివృత్తి అనగా కర్మలను పరిత్యజించుట కాదు. అన్ని కర్మలను సాక్షిభూతునిగా నిర్వర్తించమని అర్థము. అలాగే దేవలోకము అనగా సహస్రారచక్రమని అర్థము. అదియే పరిపక్వత చెందిన స్థితి

అని నారదుని బోధ. మహాభారతములో ధర్మరాజుకు వర్ణాశ్రమ ధర్మములను నారదుడు బోధించాడు.

యీ నారదుడే కొన్ని శతాబ్దములకు పూర్వము త్యాగరాజుగారు కీర్తనలతో అవస్థపడి, కీర్తనలు పూర్తిగాక, నిద్రాహారము మాని, కృంగి, కృశించితే, వక విప్రుని రూపములో విచ్చేసి, నవార్ణములతో కూడిన కీర్తనల గ్రంథమును త్యాగరాజువారికి యిచ్చినాడు. అటు తర్వాత త్యాగరాజుగారి కలలో కనపడి ఉపదేశము గావించాడు. అది మొదలు త్యాగరాజు కీర్తనలు వ్రాయటము అనాయాచితముగా, సులభముగా జరిగినది. అనగా త్యాగరాజు నారదాంశ అని తెలుస్తున్నది.

నారదుని విశేష గుణము ఏమనగా, ఎవరైనా సహకారము అడిగినచో, యాచించిన దానికంటె అధికముగా సహకారము అందజేయగలడు. ఉదాహరణకు వాల్మీకివారు నారదునితో పదహారు గుణములతో కూడిన విశేష పురుషుని గురించి అడిగితే, నారదుడు అడిగిన దానికి నాల్గురెట్లతో కూడిన అరవై నాల్గు గుణములతో కూడిన రాముని వర్ణిస్తాడు. అంతేకాదు, రామాయణ కథ అంతా సంక్షిప్తముగా వర్ణిస్తాడు.

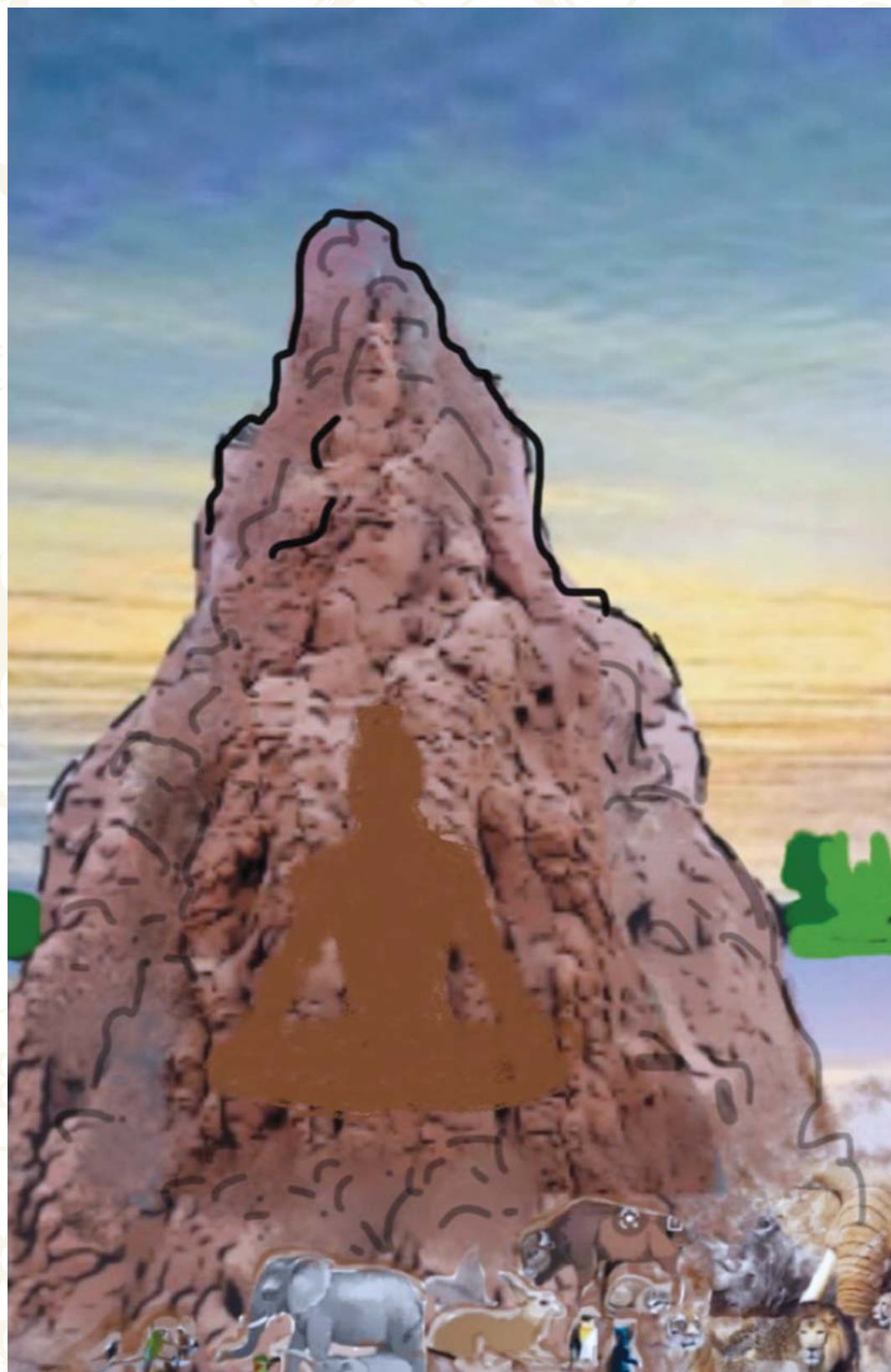
మనలోని నారదుని అనుగ్రహము, ఆయనతో పాటు బ్రహ్మదేవుని, నారాయణుని అనుగ్రహము కావాలనుకునేవారు, యీ శీర్షిక పఠించి యీ క్రింది మంత్రములను జపించవచ్చును.

“ జ్ఞానోదయ ప్రేరణాయ నారదాయ నమః ”

“ నారాయణ సేవితాయ శ్రీ నారదాయ నమః ”

“ త్రైలోక్య సంచార్యాయ అనఘాత్మనే నమః ”

శ్రీ సీతాపతయే శ్రీరామ చంద్రాయ నమః

ఐదవ అధ్యాయము

రామాయణములో వాల్మీకి పాత్ర విశేషాంశములు

వాల్మీకి పదము విశ్లేషిస్తే - అనాహతములో జరిగిన కర్మాచరణ ఫలస్వరూపము అనాహతము, విష్ణుగ్రంథి మధ్య భాగములో, పంచబ్రహ్మల భూతత్వము ద్వారా వ్యక్తమయి, మణిపూరకములో చేరిన పంచబ్రహ్మల వాయుతత్వము, అంటే కేవలము పంచబ్రహ్మల అంశ కల్గినవాడు. సాక్షిభూతుడు. శివశక్తుల సామరస్యము లేనివాడు. నారదుడు దక్షిణము నుండి ఉత్తరము ప్రసరించే నారాయణుని అంశ గలవాడైతే, వాల్మీకి ఉత్తరము నుండి దక్షిణము ప్రసరించే పంచబ్రహ్మ అంశగలవాడైనాడు. కావున వీరివురి కలయిక ద్వారా శివశక్తుల సామరస్యము జరిగినది.

వాల్మీకి చిన్నతనములో అల్లరిచిల్లరగా బోయవారితో కలిసి తిరిగి, వారి పిల్లనే పెండ్లాడి, పిల్లలను గని, వారి పోషణ నిమిత్తము దారిదోపిడీలు చేసెడివాడు. వక రోజు కొందరు ఋషులు ఆ మార్గమున పోవటం చూచి వారిని అడ్డగిస్తాడు. అప్పుడు ఆ ఋషులు వాల్మీకిని యీ విధముగా ప్రశ్నిస్తారు. నీవీ విధముగా పాపము సంపాదిస్తున్నావు కదా! యీ పాపము వలన సంపాదించే ధనమును అనుభవించే నీ భార్యపిల్లలకు యీ పాపములో భాగము వుందా? వారు యీ పాప ఫలితములో భాగస్వామ్యము పొందుతారా? పోయి అడిగి రా. నీవు తిరిగి వచ్చువరకు మేము యిక్కడనే ఉంటాము అని చెబుతారు. అంతట వాల్మీకి యింటికి పోయి భార్య బిడ్డలను యీ ప్రశ్న వేయగా, వారు బదులుగా 'నీ పాపపు కర్మఫలముతో మాకు సంబంధము లేదు' అని బదులిస్తారు. ఆ మాట తన భార్యబిడ్డల నుండి విన్న వాల్మీకి మనస్సు విరక్తి చెంది, ఋషుల ద్వారా తారకమంత్రము ఉపదేశము పొంది, ఆ మంత్రమునే జపిస్తూ, మననము చేస్తూ తన మీద పుట్ట పెరగటం కూడ తెలియనంతటి, గమనించలేనంతటి ఏకాగ్రత పొందుతాడు.

యీ కథ వాల్మీకివారు స్వయముగా రామునితో చిత్రకూటములో చెప్పినట్లుగా ఆధ్యాత్మిక రామాయణములోను, ఆనంద రామాయణములోను వున్నదని వాసదాసుగారు తన మందరములో

బాలకాండలో ప్రస్తావించారు. మరల వాసుదాసుగారే బాలకాండలో మరియొకచోట రామాయణమును గురించి ముచ్చటించే సమయంలో వాల్మీకి వారి రామాయణమే ప్రామాణికముగాని, యితర రామాయణములు ప్రామాణికము గావు అన్నారు. అయితే వాల్మీకి వారి రామాయణములో పైన చెప్పబడిన కథ ప్రస్తావన లేదు. కావున వాల్మీకి వారి పూర్వ జీవితము తెలిపే కథ కల్పితమా లేక వాస్తవమా అనేది సంశయము. వకవేళ వాస్తవము అయిన 'శ్రీరామునిలోని లోపములు, సీత అపవాదుకు పడిన కష్టములు, విశ్వామిత్ర, భరద్వాజ, శరభంగ, అగస్త్య ఋషుల గొప్పతనము ప్రకటించినవాడు, తన పూర్వ వృత్తాంతము చెప్పి వుండెడివాడు. లేక తన పూర్వ వృత్తాంతము ప్రస్తావించుట వలన తనకు అగౌరవము అని భావించాడా వాల్మీకి? వున్నది వున్నట్లుగా చెప్పటం, జరగబోయేది జరగబోవునట్లు చెప్పటము, వాస్తవము చెప్పాలనేది ఎల్లప్పుడూ వాల్మీకి వారి ఆకాంక్ష.

అందుకే రాముడు సుమంత్రునితో అబద్ధము ఆడుమని చెప్పటము, ఖరదూషణాదులతో జరిగిన యుద్ధములో రాముడు వక అడుగు వెనుకకు వేయటము, భరద్వాజ మహర్షి రాముని, భరతుని సత్కరించుట, అనసూయ సీతను సత్కరించుట, అగస్త్యుడు రాముని పూజించుట యిట్టి విషయములన్నీ యథాతథముగా ప్రస్తావించాడు వాల్మీకివారు. అలాంటి సత్యగుణము గల వాల్మీకి వారు తన కథను దాచుటకు ఆస్కారము వున్నదా? వాల్మీకివారి సత్య గుణమే వాస్తవమైతే, తన కథను రామాయణములో తప్పక ప్రస్తావించి వుండెడివాడు. వాల్మీకివారే స్వయముగా తాను రచించిన రామాయణములో, రామునితో తనను గురించి

**“ప్రచేతసోహం దశమః పుత్రో రాఘవనన్దన,
న స్యరామ్యన్వృతం వాక్యమిమౌ తు తవ పుత్రకౌ”.**

రామా! నేను ప్రచేతసుని యొక్క దశమ పుత్రుడను. నేను అసత్యమును ఎన్నడునూ పలుకలేదు అని చెప్పాడు. వాల్మీకివారు అసత్యము పలుకలేదు కావున, వాల్మీకి వారి పూర్వ వృత్తాంతము వాస్తవమా లేక కల్పితమా? వాస్తవమైనచో వాల్మీకి వారు రామాయణములో ఎందుకు ప్రస్తావించలేదు? అంటే యిక్కడ రెండు చర్చనీయాంశము లున్నవి. వాల్మీకి వారి రామాయణములో లేని కొన్ని రహస్యాంశ ములు యితర రామాయణములలో వున్నవి. రెండవది వక సాధకునికి, సిద్ధ పురుషునికి జ్ఞానోదయము పునర్జన్మ వంటిది. అందులకే ఆయన పేరు రూపాంతరము పొంది వాల్మీకి అయినది. అనగా పుట్ట నుండి ఆవిర్భావము చెందినవాడని అర్థము. జ్ఞానోదయము అయిన తర్వాత ప్రాప్తించిన నూత్న జన్మకు, నూత్న నామకరణము. చాలావరకు జ్ఞానోదయము పొందినవారు తమ పూర్వ వృత్తాంతము మరచిపోవటమో లేక అవి చర్చనీయాంశములు గావు అని నిర్ణయించటమో జరుగుతుంది. కావున జ్ఞానోదయము పొందిన వాల్మీకి వారు కూడ తన

పూర్వ వృత్తాంతముతో సంబంధము లేదని భావించి వుండవచ్చును. అందుచేత తన పూర్వ వృత్తాంతము తాను రచించిన రామాయణ కావ్యములో ప్రస్తావించకుండ వుండి వుండవచ్చును. అంతమాత్రాన అది కల్పితము అని అనలేము. ఏది ఏమైన వాస్తవము వాల్మీకి వారికే తెలిసియుండును. మరి యీ మహనీయుడు జ్ఞానోదయము పొంది, పునర్జీవుతుడై ఆదికావ్యమును ఆవిష్కరించినపుడు ఆయన తన పూర్వ వృత్తాంతము ప్రస్తావించలేనప్పుడు, మనము మన ప్రయత్నముగా తెలుసుకొనుటలో తప్పులేదు కదా.

ఆ విధముగా ఏకాగ్రతతో, తపస్సులో వున్నాడు వాల్మీకివారు. యీ సమయములో సత్యలోకములో బ్రహ్మ ద్వారా రామాయణము కథను విన్నాడు నారదుడు. ఎక్కడి సత్యలోకము? వాల్మీకి అంతర్గతముగా వున్న సత్యలోకము. రామాయణమును విన్న నారదుడు 'కుహు' అన్నాడని, ఆ శబ్దము విన్న వాల్మీకి వారు

**“కూజంతం రామరామేతి, మధురం మధురాక్షరం
ఆరుహ్యకవితా శాఖాం వందే వాల్మీకి కోకిలం”**

అని బదులు పల్కాడని ప్రతీతి. అయితే యిక్కడ 'వందే వాల్మీకి కోకిలం' అనగా వాల్మీకి మహర్షికి నమస్కారము అని కదా అర్థము. కాబట్టి ఆయనకు ఆయన నమస్కరించుకోవటము ద్వారా, జ్ఞానోదయము పూర్వరూపమునకు స్వస్తి పల్కి, జ్ఞానోదయమూర్తిని ఆహ్వానించటము జరిగినది. కాబట్టి జ్ఞానోదయము పొందుట, వాల్మీకిగా రూపాంతరము చెందుట వాస్తవమని తెలుస్తున్నది.

తపస్సులో వున్న వాల్మీకి వారి చుట్టూ పుట్టలు పెరుగుటకు కారణమేమిటి? సర్వజీవుల యందు, చేతన అచేతన వస్తువుల యందు పంచభూతత్వము యిమిడి వున్నది. అనగా మనమందరము పంచభూతములకు వశమై, పంచభూతత్వము అంశలు మనలోపల పంచబ్రహ్మల రూపములో వుండుట వలన వాటికి అపరమై వున్నాము. అనగా పంచ భూతములు, మనము వేరు కాదు. కానీ యిట్టి ఎరుక అంతర్ముఖులైన వారికే కల్గుతుంది. బహిర్ముఖముగా మనము పంచభూతములను వేరుగా చూచుట వలన, మనము వాటికి పరమైనాము. అంటే అంతర్ముఖత్వము చెందిన వానికి పంచభూతములు అపరమై, బహిర్ముఖత్వము చెందిన వానికి అవే పరమైనవి. వాల్మీకివారు అంతర్ముఖుడై తపస్సు చేయ ప్రారంభించాడు. తపస్సాధన వక దశ దాటిన తర్వాత అనగా కొన్ని నెలలు పట్టవచ్చు, కొన్ని సంవత్సరములు పట్టవచ్చు లేక కొంతమంది కారణజన్మలకు కొన్ని గంటలు పట్టవచ్చును. అట్టివారికి అపరముగా వున్న పంచభూతములు వశమౌతాయి. అనగా తపస్సు ద్వారా పంచభూతములకు అతీతముగా వెళ్లగలిగిన స్థితికి చేరితే, తప్పక పంచభూతములు మనకు వశమౌతాయి. అట్టి స్థితిలో

పంచభూతములను శాసించవచ్చును. ఈ ప్రతిపాదనకు ఉదాహరణగా కొంతమంది సిద్ధపురుషులు, వర్షములేని బీడుబడిన ప్రాంతములో అడుగు పెట్టినంత మాత్రమున, ఆ ప్రదేశములో కుంభవృష్టిగా వర్షము కురుస్తుంది.

ఆ విధముగా పంచభూతములకు అతీతముగా వున్న స్థితికి చేరుకున్న వాల్మీకి వారి చుట్టూ వున్న భారమైన భూమి తేలికదనము పొంది పుట్టవలె పెరిగినది. అనగా భూతత్వము ఆకాశతత్వము వైపు సాగినది. యిది వక అపూర్వ ఘట్టము. భారమైన పంచభూతముల అంశ అయిన భూతత్వము ఆకాశతత్వము వైపు సాగుతున్నది. ఆకాశతత్వము గురుతత్వము సూచిస్తున్నది కదా! కావున వాల్మీకి వారి ఆజ్ఞాచక్రము విచ్చుకొని గురు అనుగ్రహము కల్గినది అని విదితము అగుచున్నది. యిది జ్ఞానోదయమునకు సంకేతము, సిద్ధి సఫలము అయిన సంకేతము.

“రామాయణం మహాకావ్యం మాదౌ వాల్మీకి నాకృతమ్

తన్మూలం సర్వకావ్యానా మితిహాస పురాణయోః

సంహితానాంచ సర్వానాం మూలం రామాయణం మతమ్

తదేవా ధర్మమారాధ్యం వేదవ్యాసోహరేః కలా

చక్రే మహాభారతాఖ్య మితిహాసం పురాతనమ్

కార్య కార్యనిర్ణయేత్ర స్మృతిర్వై ధర్మసంహితా

ఇతిహాసాది వాక్యంతు తన్నిదర్శన సాధకమ్”

రామాయణము వక మహాకావ్యము. ఈ కావ్యము ఆది యందు వాల్మీకి వారిచే రచింపబడినది. రామాయణము సర్వ కావ్యములకు, ఇతిహాసములకు, పురాణములకు ఆది మూలము. సమస్త సంహితలకు మూలము రామాయణమే. రామాయణమును ఆధారముగా చేసికొని విష్ణు కల యగు వేదవ్యాసుడు మహాభారతమును, పురాణేతిహాసములను రచించినాడు. కాబట్టి రామాయణము ఆదికావ్యము, అటు తర్వాత ప్రవేశించిన గ్రంథములన్నిటికీ మూలము రామాయణమే, తక్కినవన్ని గ్రంథములే. రామాయణ కావ్యము ఆవిష్కరింపబడిన తర్వాత ప్రవేశించిన లిఖితపూర్వకమైన వాటికి కావ్యమనుటకు అర్హత కావలెనన్న అట్టివాటికి వాల్మీకి వారి ఆమోదముద్ర పడవలెను. లేనిచో తక్కినవన్నీ గ్రంథములే అని చెప్పవలెను.

విధి రువాచ - బ్రహ్మవాక్యము

“యత్త్వం వేదార్థ వక్తాస్యాః కావ్యరూపేణ సర్వశః
 అహం సృష్టికరో బ్రహ్మే తత్రలీలా కరోహరిః
 తద్వర్ణనస్యకర్తా త్వం సృష్టి రక్షకరోభవ
 లోకానాం ధర్మరూపైవ విష్ణోర్లీలా మలాపహా
 త్వయా సావర్ణితా లోకే పరోధర్మ స్థిరో భవేత్
 త్వం చత్రికాల వత్తిజ్ఞః సత్యవాదీ ప్రతిష్ఠితః
 నాహం త్వత్తః ప్రథక్ భూతం కవిరస్య ప్రజాపతిః
 కవిర్బ్రహ్మ, కవిర్విష్ణు, కవిరేవ స్వయం శివః
 కవిర్యై ధర్మ వక్తాచ కవి సర్వరసై కవిత్
 త్వం తు రామ చరిత్రాణి మునే భావినీ వర్ణయ
 వర్ణయిష్యసి యద్యత్ త్వం తత్తు విష్ణు కరిష్యతి
 విష్ణోః కీర్తా భవత్ కావ్యం స్థాస్వత్యా చంద్రతారకమ్”

బ్రహ్మ వాక్యము - నీవు అనగా వాల్మీకివారు కావ్యరూపమున వేదార్థ వక్త వెట్టెతివో, అదే విధముగా నేను సృష్టికర్తను. అందు లీలాకారుడు విష్ణువు. ఆ విష్ణువు లీలలు వర్ణించి, సృష్టి సంతులనకు దోహదము చేయుము. ధర్మరూపము అగు విష్ణువు లీలలు పాపమును హరించును. నీవు అట్టి విష్ణు లీలలను వర్ణించితివేమి లోకమున ధర్మము నిలుచును. నీవు త్రికాల వేదివి. సత్యవాదివి. నాకంటె భిన్నుడవు కాదు. కలియుగములో కవి అనగా మరొక ప్రజాపతియే. కవియే బ్రహ్మ, కవియే విష్ణువు, కవియే శివుడు, ధర్మకర్త కూడ కవియే, సర్వరసజ్ఞుడు కవియే. నీవు రామాయణమును భవిష్యముతో వర్ణింపుము. యిది వక మహాకావ్యమగును. నీవేమి వర్ణించదవో, అట్టి కర్మాచరణ విష్ణువు చేయును. విష్ణు కీర్తి గల నీ వాక్యము ఆ చంద్రతారార్కము భూమి మీద నిలువగలదు. దేవ్య వాచ

“రామాయణం మహాకావ్యం కృతం వాల్మీకి నా స్వయమ్
 తత్ర రామ చరిత్రస్య న్యప్రదేశెన సర్వశః
 సర్వే ధర్మాః సముద్దిష్టా వర్ణాశ్రమ విభాగశః
 నానాదేశ చరిత్రాణి శత్రుమిత్ర కథా అపి
 ఇతిహాస స్వరూపేణ సర్వే ధర్మాని రూపితాః”

దేవి వాక్యము - రామాయణము మహాకావ్యము వాల్మీకిచే రచించబడినది. రాముని చరిత్రము నెపముగా తీసుకొని సమస్త వర్ణాశ్రమ ధర్మములను, నానాదేశ చరిత్రములను, శత్రుమిత్ర కథలను యితీహాస రూపముగా, సర్వధర్మములు నిరూపించబడినవి.

వాల్మీకి రువాచ

“వేదః పరిణతో భూత్వా మహాభారతం గతః
 స్త్రీ శూద్ర ద్విజ బందూనాం వేదార్థ జ్ఞాన హేతవే
 భారతం కృతవాన్ పూర్వం దేవో నారాయణ స్వయమ్
 భారతస్య విధానాయత్వం నారాయణ నిర్మితం
 రామాయణాచ్చ విస్తీర్ణం త్వం మహాభారతం కురు
 రామాయణ పరీవాత్యాత్వం మహాభారతం కురు
 పరమాత్మ స్వరూపస్య సీతా రామస్య చేష్టితమ్
 వర్ణితం చైకరూపస్య తచ్చరేక విశేషవత్
 సవీచ దేవో భగవాన్ కృష్ణః కమలలోచనః
 జీవ ద్వితీయశ్చిక్రీడ భూభారక్షయహేతవే
 జీవాత్మ పరమాత్మానౌ నరనారాయణౌ వుభౌ
 నారాయణో వాసుదేవో నరశ్చైహర్షునా హ్వయః
 నరనారాయణ మయం తన్మహా భారతం విదుః
 ఏకం రామాయణ మయా కృతం రామాయణం మయా
 రామాయణీ భారతేచ విశేషోయ ముదాహృతః

వాల్మీకి వాక్యము

వేదము పరిణత చెంది భారతముగానయ్యెను. స్త్రీ, శూద్రులకు, బ్రహ్మ బంధువులకు వేదార్థ జ్ఞానము కల్గుటకై, భగవంతుడైన నారాయణుడే పూర్వము భారతమును రచించెను. స్త్రీలకు, శూద్రులకు, బ్రహ్మ బంధువులకు వేద సమతుల్యము అయిన భారతమును ఆవిష్కరించమని వాల్మీకివారు స్వయముగా వ్యాసుని కోరటము జరిగినది. నీవు (అనగా వ్యాసుడు) రామాయణము కంటె విస్తారముగా భారతమును రచింపుము. పరమాత్మ స్వరూపములైన సీతారామ చేష్టితము అయిన ఆయన శరీర విశేషము వలెనే యొక రూపముగా వర్ణింపబడినది. భగవంతుడు కమలలోచనుడు కృష్ణుడై భూభారము క్షయింపజేయ, రెండవ వాడగు జీవుడైన అర్జునునితో

క్రీడించెను. నరనారాయణులు జీవాత్మలు, పరమాత్మలు. నారాయణుడు వాసుదేవుడు. నరుడు అర్జునుడు. ఆ మహాభారతము నరనారాయణమయము. రామాయణమును పరమాత్మ ఏకమయముగా నేను రచించితిని. రామాయణమునకు, భారతమునకు యిదియే భేదము. రామాయణము నందు సీత సాక్షిభూతి కాగా, సర్వ కార్యనిర్వహణ పరమాత్మ అయిన రాముడే స్వయముగా నిర్వహించెను. భారతము నందు పరమాత్మ అయిన కృష్ణుడు సాక్షిభూతుడు కాగా, సర్వకార్య నిర్వహణ అర్జునుడే గావించినాడు. యిదియే రెంటికి గల భేదము.

పై మూడు శ్లోకములలో పెక్కు రహస్యములున్నవి. బ్రహ్మ ఉవాచలో, బ్రహ్మ వాల్మీకితో నీవు, నాకు భిన్నుడవు కాదు. నీవు వర్ణించినదే విష్ణువు ఆచరించును అని పలికాడు. కాబట్టి కవి బ్రహ్మచే ఆమోదముద్రపడిన రామాయణము వాల్మీకి వారిలో స్ఫురింపబడినది. అలాగే సృష్టి కర్త బ్రహ్మ సంకల్పమును విష్ణువు నిర్వర్తించును. యిక వాల్మీకి వారు వ్యాసునికి చేసిన ఉపదేశములో వేదపఠన అర్హత లేని స్త్రీ, శూద్రులు మరియు బ్రహ్మబంధువు అని పేర్కొనబడినది. స్త్రీ అనగా ఎవరు? స్త్రీ అంటే ఇడా పింగల సుషుమ్న నాడులలోని రజోగుణ, తమోగుణ సత్త్వ గుణములు అనాహతములో కేంద్రీకృతమై వుండుట. కర్మాచరణకు వినియోగింప బడవలసిన అన్ని గుణములు అనాహతములో కేంద్రీకృతమై వుంటే, కర్మాచరణ జరిగి రుద్రగ్రంధిలో లయమగు ప్రక్రియ జరగదు. కావున స్త్రీ అంటే కర్మాచరణ నియంత్రణ లేని అనాహతములో పోగుచేయబడిన గుణములు. అలాగే శూద్రుడు అంటే విష్ణు గ్రంధిలో కేంద్రీకృతమైన అధిక కర్మాచరణతో కూడిన స్థితి. బ్రహ్మ బంధువులు అంటే బ్రహ్మగ్రంధిలోని కేంద్రీకృతమైన స్థితి. కాని వక కర్మాచరణ బ్రహ్మగ్రంధిలో ప్రారంభమై రుద్రగ్రంధిలో లయమవవలెను. వేదపఠనము కూడ, వేదాధ్యయనము కూడ వక కర్మాచరణయే.

అంటే వాల్మీకి వారు వ్యాసునికి బోధించినది ఏమనగా - కర్మాచరణ చేతకానివారు, కర్మాచరణ స్తంభించిన వారు, అధిక కర్మాచరణ గావించువారు వేద స్వరూపము అయిన భారతము పఠించవలెను.

ఈ విధముగా వాల్మీకివారు బ్రహ్మదేవుని ద్వారా, నారదుని ద్వారా ఉపదేశము పొంది రామాయణమును ఆవిష్కరింపగా, వాల్మీకివారి ఉపదేశము పొందబడి వ్యాసరూపమును ధరించి మానవుల హితము కొరకు మరల రామాయణ కావ్యము వంటి భారమగు, భరత వర్షమున పడినేడు పురాణములను, భారతమును వేరు వేరుగా వ్యాసులు రచించి శాంతిలేనివాడై పదునెనిమిదవ గ్రంథమగు శ్రీమద్భాగవతము అను పేరు గల పురాణమును జనమనోహరముగా, రమ్యముగా ఆవిష్కరించాడు. కావున వాల్మీకి వారి ఆమోదముద్ర పడినందు వలననె, వ్యాసుడు రచించిన అష్టాదశ పురాణములు కావ్యములైనవి. వాస్తవముగా అవి అన్నియూ రామాయణ కావ్యము మూలముగా ఆవిష్కరింపబడుటచే గ్రంథములే అని చెప్పవచ్చును.

ఈ ప్రతిపాదనకు ఆధారములేమైనా వున్నాయా? ఆనంద రామాయణములో శివుడు, పార్వతితోటి, పార్వతి! లోకమున కీర్తించబడిన ఏ కొంచెము చిన్న కథయైన, అట్టి కథ రామాయాణాంశజమని ఎరుంగుము అని ప్రస్తావించెను.

“శ్రీకృష్ణోపి పునర్దేవి వ్యాసరూప ధరోభువి
 మాసవానాం హితార్థాయా కావ్యా ద్రామాయణాత్పునః
 భాగద్భారత వర్గాంతర్గతాచ్చ వివిధాని హి
 ప్రథక్ ప్రథక్ సప్తదశ పురాణాని కరిష్యతి
 నవ్యాసో భారతద్వైశ్చ యదాశాంతిం నగచ్ఛతి
 అష్టాదశ సహస్రంహి శ్రీమగద్భాగవతాభిదమ్
 కరిష్యత్పష్టా దశమం రమ్యం జన మనోహరమ్
 యత్కించి ద్గిజే భూమ్యాం కీర్తలేవై కథానకమ్
 రామాయణాంశజం విద్ధిశ్లోక మాత్రమసీహయత్”

ఆనంద రామాయణములోని శ్లోకము.

యిక్కడ వక ప్రశ్న వేయవలసిన అవసరమున్నది. వాల్మీకి మహర్షి వారికి రామాయణ వృత్తాంతము గురించి రామావతార ఆవిర్భావమునకు పూర్వమే తెలుసునా?

జ్ఞానోదయమును పొందిన వాల్మీకి వారి వద్దకు, బ్రహ్మ ప్రేరేపింపగా నారదుడు విచ్చేసాడు. నారదుడు అనగా నరులలోని అజ్ఞానమును అంతము చేయువాడు అని అర్థము. నారదుడు వాల్మీకి వారి వద్దకు ఎందుకు విచ్చేసాడు? బ్రహ్మ ఆదేశము అనుసరించి, బ్రహ్మదేవుని ద్వారా రామాయణము విన్న నారదుడు, యీ కావ్యమును ఆవిష్కరించుటకు వాల్మీకిని గుర్తించి, నారదుని ఆయన వద్దకు పంపటము జరిగినది. ఆ విచ్చేసిన నారదునికి స్వాగతము పలికిన వాల్మీకి వారు తనను పీడిస్తున్న ప్రశ్న తను అడగబోయే ప్రశ్న, నారదుడు చెప్పబోయే సందేశము రెండునూ వకే విషయము అగుటలో ఆశ్చర్యము లేదు. ఎందుకనగా “గురోస్తు మౌనం శిష్యాస్తు ఛిన్న సంశయః”. శిష్యుడు ఏమి అడుగుతున్నాడో తెలుసుకోవటమే నిజమైన గురువు లక్షణము. కావున నారదుడు గురుస్థానము అలంకరించాడు. వాల్మీకి వారు ప్రశ్నించిన షోడశగుణ సంపన్నుడు ఎవరైనా వున్నారా అనే ప్రశ్నకు, నారదుడు యోగదృష్టి కలవాడై, ఆనందము చెందినవాడై రాముని గురించి వర్ణించాడు. అయితే యీ సంభాషణ ఎప్పుడు జరిగినది? రామావతారమునకు పూర్వము జరిగినదా లేక రామావతారము ఆవిర్భవించిన తర్వాత జరిగినదా అనేది ప్రశ్న.

నారద, వాల్మీకి వారి సంభాషణ రాముని రాజ్యకాలములో జరిగిన యెడల, రాముని గురించి, ఆయన పుట్టుక గురించి, ఆయన గుణముల గురించి వాల్మీకి వారికి తెలియదా? పైగా వాల్మీకి వారు దశరథుని రాజ్యపరిధిలోనే ఆశ్రమములో నివసిస్తున్నాడు, దశరథునికి మంచి స్నేహితుడు కూడ. ఆ కాలములో వున్న క్షత్రియ రాజులలో వాల్మీకి మహర్షికి తెలియని వారెవరు? అందరూ ఆయనకు తెలిసినవారే కదా! కావున నారద, వాల్మీకి వారి సంభాషణ రామావతారమునకు పూర్వమే జరిగినది. అయితే యిక్కడ మరొక ప్రశ్న ఉత్పన్నము అవుతుంది. రాముని గురించి, ఆయన గుణములను గురించి వాల్మీకి వారు తెలిసికొని సందేహ నివృత్తికోసము, ఆమోదముద్ర కోసము నారదుని ప్రశ్నించాడా లేక రాముని అవతారము గురించి తెలియనివాడై షోడశగుణములు గలవాడెవడని ప్రశ్నించినాడా?

అంటే వక మహాత్కార్యము, వక బృహత్కార్యమును ఆవిష్కరించే ముందు గురువు అనుగ్రహము ఎంతైనా అవసరము. అందునా నారదుడు అంతటివాడు వాల్మీకి వారి కోసము తనంతట తానుగా విచ్చేసినాడు. సర్వగుణసంపన్నుని అవతార విశేషములు, గుణకీర్తి నారదుడు సామగానము చేయగా విని తన్మయత్వము చెందుటకు వాల్మీకి వారు నారదుని ప్రశ్నించాడు. “యోగినో రమన్తే ఇతి రామః”, యోగులు రాముని యందు, రామనామ వైశిష్ట్యము యందు రమింతురు. యోగి అయిన వాల్మీకివారు నారదుని ద్వారా రాముని గుణకీర్తనము విని, హృదయము నందు ఆ రాముని నిల్పుకొని ఆనందపరవశము పొందుటకు నారదుని ప్రశ్నించాడు. కావున వాల్మీకివారు రాముని అవతారము వైశిష్ట్యము ఎరిగినవాడై ప్రశ్నించినాడు అని తెలుస్తున్నది.

బ్రహ్మదేవుని ఆమోదముద్రపడి, నారదుని ద్వారా ఉపదేశము పొందిన మహానుభావుడు వాల్మీకి వారు. అలా ఎంతకాలము తనలో తాను రమించాడో తెలియదు. అయితే రాముని అవతార ఆవిర్భావము గురించి సృష్టికర్త అయిన బ్రహ్మదేవునికి తెలుసు. అందుకే కదా రామునితో ఉత్తరకాండలో

“శ్రుతం తే సర్వమేతద్ధి మయా సర్వం సురైఃసహ.
దివ్యమద్భుతరూపం చ సత్యవాక్యమనావృతమ్”.

దివ్యము, ఆశ్చర్యమూ, సత్యమూ అయిన వృత్తాంతము దాచకుండగా, రామాయణ కావ్యమును పూర్తిగా దేవతలతో కలిసి విని యున్నాను. అని బ్రహ్మ రామునితో చెబుతాడు. అలాగే యిక్ష్వాకు వంశీయుడైన అనరణ్యునికి కూడ రామావతారము గురించి ముందే తెలుసును. అందుకే అనరణ్యుడు రావణునితో

“ఉత్పత్స్యతే కులే హ్యస్మిన్నిక్ష్వాకుణాం మహాత్మనామ్,
రామో దాశరథిర్నామ యస్తే ప్రాణాన్ హరిష్యతి”.

రావణా! మహాత్ములైన యిక్ష్వాకు రాజుల వంశమును అపహాస్యము చేయుచున్నావు. కనుక ఆ వంశములో రాముడనే వాడు దశరథునికి జన్మించి, నీ ప్రాణములను తీయగలడు. సామాన్య క్షత్రియ రాజైన అనరణ్యునికి తెలిసిన రామావతార ఆవిర్భావము సంగతి తపోధనులైన మహర్షులకు తెలియదా? అందునా వాల్మీకి వారు అనేక సంవత్సరముల నుండి తపస్సు ఆచరించి దివ్యదృష్టి పొందియున్నాడు. దానికి తోడుగా బ్రహ్మవరము, నారద ఉపదేశము కూడ వున్నవి. వాల్మీకి దివ్య దృష్టిని గురించి సీతతో ఆయనే స్వయంగా

“ఆయనీ చాసి విజ్ఞాతా మయా ధర్మసమాధినా,
కారణం చైవ సర్వం మే హృదయేనోపలక్షితమ్”.

తెలుగుసేత

“సర్వలోకంబుల జరిగెడు నవి యెల్ల
విదితముల్ నాకు నో వెలది మిన్న
మత్తపోలబ్ధక్షుల మహిమ చేసి, కంటి
నీయందు భాషమొకండునైన గలుగ నేరదు”

అదే విధముగా తన వద్దకు విచ్చేసిన శత్రుఘ్నునితో వాల్మీకివారు

“తచ్చ యుద్ధం మయా దృష్టం యథావత్ పురుషర్షభ,
సభాయాం వాసవస్యాధ ఉపవిష్టేన రాఘవ”.

తెలుగుసేత

“వాసవుతోడ నుండి సురవర్తమునం గనుగొంటి నీవు దు
ష్టోసురు జంపు భంగి భవదద్భుతవిక్రమశక్తి కెల్లరున్
వాసీరహింప మెచ్చిరెద, బార్దివనందన! నాకునెంతో సం
తోసము గల్గె భూతవితతుల్ ప్రియ మందెను నీదు సత్యతిన్”

శత్రుఘ్నుడు నిర్వహించిన లవణాసుర వధ, ఇంద్రుని సభలో కూర్చుని భూమి మీద జరిగే యుద్ధము యథాతథముగా చూచుట ఎలా సాధ్యము? అలాగే సీత యందు దోషము ఏమీ లేదని ప్రకటించినాడు వాల్మీకి వారు. దివ్య దృష్టి వలననే యివన్నీ సాధ్యము. యిన్ని విషయములను దివ్య దృష్టితో వీక్షించిన వాల్మీకి వారికి, రామావతారము గురించి సహకారము నారదుని ద్వారా అందవలెనా? కావున రామావతారము గురించి వాల్మీకి వారికి ముందే తెలుసును. మరి రామాయణ కావ్య ఆవిష్కారమునకు ఏమిటి ఆలస్యము?

వాల్మీకి వారి హృదయములో అనేక చికాకు ప్రశ్నలు మొదలైనవి. యిలా తాను చూచిన, అవగతము చేసికొన్న విషయమును గురించి, అదే రీతిలో తపిస్తున్నాడు. ఏమని? తాను తెలిసికొన్న విషయమును రామకథ సారమును ప్రజలకు తెలియజేయవలెను. కారణం సామాన్య ప్రజలే కదా బాగుపడవలసినవారు. నేనొక్కడిని బాగుపడితే ఎంత? చెడితే ఎంత? నలుగురికి సారము అందజేయుటమే కదా లోకోపకారము. అందువలన యీ తెలుసుకున్న విషయమును గ్రంథస్తమ చేసిన బాగుండును. కావ్యమును రచించినంత మాత్రమున ఏమిటి ప్రయోజనము? సామాన్య ప్రజలలో, సమాజములో ప్రచారము కావాలి గదా! అలా ప్రచారము జరిగిన కదా ప్రజలకు అవగతమయ్యేది. ప్రచార నిమిత్తము యీ గ్రంథమును నెత్తిన పెట్టుకుని పోయి ఎంతమందికి వినిపింతును? యిది సాధ్యమా? “బెల్లము వున్న చోటికి కదా చీమలు రావలెను”. కావ్యము గొప్పతనము తెలిసిన కదా ప్రజలు అభ్యాసన చేయునది. కావ్యము విశిష్టత తెలియని యెడల సామాన్య ప్రజలు, కావ్యము వైపు ఎలా ఆకర్షింపబడుదురు? యీ ఆలోచన ఎటూ తెగలటం లేదు.

ఆ విధముగా తపన పడుతు వాల్మీకి వారు రోజులు గడుపగా, బ్రహ్మ స్వయముగా వాల్మీకి వారి వద్దకు విచ్చేసాడు. కారణము, నారదుని ద్వారా రామాయణము వినిపించినా, తద్వారా తన అనుమతి లభించినా, యింకా యీ బ్రహ్మర్షి మీనమేషాలు లెక్కిస్తూ కావ్య రచన ప్రారంభించనే లేదు. అందుచేత బ్రహ్మదేవుడు స్వయముగా అనుమతిచ్చి రామాయణ కావ్యరచనకు ప్రేరేపించవలెను.

**“అజగామ తతో బ్రహ్మ లోకకర్తా స్వయం ప్రభుః,
చతుర్భుఖో మహా తేజా ద్రష్టుం తం మునిపుణ్యవమ్”.**

తమసా నదీ తీర్థము నుండి తిరిగి వచ్చిన వాల్మీకి వారికి సృష్టికర్త, నాల్గు ముఖములతో కూడిన పరిమితిలేని తేజస్సు కల్గిన బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము కల్గినది. యిక్కడ అడగవలసిన ప్రశ్న, బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము బహిర్గతముగా కల్గినదా లేక అంతర్గతముగా కల్గినదా? బ్రహ్మకు నాల్గు ముఖములు వున్నాయా?

సృష్టిలో నాల్గు ముఖములు గల జీవి లేనందున, సృష్టికర్తకు నాల్గు ముఖములు ఎట్లుండును? అసమంజసము కదా! కాబట్టి వాల్మీకి వారికి బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము అంతర్గతముగానే జరిగినది. మానవ శరీరములోని సప్తకుండలిని చక్రములలో మూలాధార చక్రము నుండి రెండవది స్వాధిష్ఠాన చక్రము. స్వాధిష్ఠాన చక్రములో సప్తమాతృక అంశ అయిన బ్రాహ్మి ఉపస్థితమై ఉన్నది. మానవ శరీరములోని నాభి ప్రాంతము సరిగ్గా మణిపూరకమునకు, స్వాధిష్ఠానమునకు మధ్యలో వున్నది. యిదియే బ్రహ్మ గ్రంథి. కావున బ్రాహ్మి అంశ ద్వారా నాభి ప్రాంతములో వున్నది బ్రహ్మ. ఎవరి

నాభి ప్రాంతము? వాల్మీకి వారి నాభి ప్రాంతములో. యిక నాల్గు ముఖములు ఏమిటి? లలితా రహస్య సహస్ర నామములో “స్వాధిష్ఠానాం బుజగతా చతుర్వక్త మనోహరా” అని ప్రస్తావించబడినది. స్వాధిష్ఠాన చక్రము నాల్గు వర్ణములతో కూడినది. ఆ నాల్గు వర్ణములతో కూడిన స్వాధిష్ఠాన చక్రములోని బ్రహ్మి శక్తి అంశ, చతుర్ముఖ బ్రహ్మ అయినాడు. కాబట్టి వాల్మీకి వారికి చతుర్ముఖ బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము తప్పక జరిగినది, కాని బహిర్గతముగా కాదు. అంతర్గతముగానే సాక్షాత్కారము కల్గినది. అందుకే,

**“వాల్మీకిరథ తం దృష్ట్వా సహపోత్థాయ వాగ్యతః,
ప్రాజ్ఞులిః ప్రయతో భూత్వా తస్మాి పరమవిస్మితః”.**

బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము కల్గిన వాల్మీకి వారు మిక్కిలి ఆశ్చర్యమునకు లోనై, లేచి మౌనము వహించినాడు. అలా విచ్చేసిన బ్రహ్మ వాల్మీకితో,

**“మచ్ఛన్దాదేవ తే బ్రహ్మాన్ ప్రవృత్తేయం సరస్వతీ,
రామస్య చరితం సర్వం కురు త్వమ్భుషిసత్తమ”.**

నా యొక్క అదేశానుసారం సరస్వతి వాక్కు నుండి యీ శ్లోకము వెలువడినది. ఓ బ్రహ్మర్షి, నేను బ్రహ్మగా వుండి ప్రాణకోటి సృష్టి చేయుచున్నాను. నేను సృష్టి చేసిన ప్రజలు ధర్మమార్గమున నడుచుటకు, సృష్టి సమన్వయములో వుండుటకు, నీవు రామాయణ కావ్య సృష్టి చేయవలెను. యిక్కడ బ్రహ్మాదేవుడు వాల్మీకి వారిని ఋషి సత్తమా అని సంబోధించాడు. అంటే ఋషులలో శ్రేష్ఠుడు అని అర్థము. ఋషి అనగా ఋజు మార్గములో నడిచి, యింద్రియ నిగ్రహము కలిగి, వేద వేదాంగ పరిజ్ఞానము కూడి, దానిని మననము చేయుట ద్వారా ధారణశక్తి కలిగి, భూత భవిష్యత్పర్వరామాన జ్ఞానము కలిగి, పెద్దల యందు అనుకూల భావముతో జీవనము గడిపెడివాడు. యిక ఋషి అనే పదమును విశ్లేషిస్తే - విశుద్ధి చక్రముతో అనుసంధింపబడిన అనాహత చక్రములోని సుషుమ్న నాడి అంశ. సుషుమ్న నాడి సత్త్వ గుణములను సూచిస్తున్నది. విశుద్ధి చక్రయంత్రము వడపోసే గుణము కల్గినది. ఏమి వడపోస్తుంది? రుచులను, వివిధ రసములను, మంచి, చెడు వడపోస్తుంది. కావున ఋషి అంటే సత్త్వ గుణములను హృదయములో నిల్పుకొని, రసమునకు సారమునకు అతీతమైన అంశ కల్గినవాడు. ఋషి సత్తమ అంటే రసము, సారమునకు అతీతమైన వారిలో శ్రేష్ఠుడు, అగ్రగణ్యుడు. అందుకే రాముడు

**“పౌండరీకాశ్వమే దాభ్యాం, వాజపేయన చా సకృత్,
అన్వైశ్చ వివిధై ర్యజ్ఞే రయజ త్వాద్ధి వర్షభః.
శతాశ్వమేధాన జిహ్రా సదాశ్వన్శ్చారి దక్షిణాన్”.**

నూటికి పైగా వివిధ యజ్ఞములు నిర్వహించినా, అన్నిటికీ వాల్మీకి వారు వెళ్లినట్లు ఎక్కడ చెప్పబడలేదు. రాముడు తలపెట్టిన చివరి అశ్వమేధ యజ్ఞమునకు మాత్రమే కుశలవులను వెంట తీసుకుని వెళ్లినట్లు రామాయణములో ప్రస్తావించినాడు. అది కూడ

“శకటాంశ్చ బహూన్ పూర్ణాన్ ఫలమూలాంశ్చ శోభనాన్,
వాల్మీకివాటే రుచిరేన్ స్థాపయన్నవిదూరతః”.

తెలుగుసేత

“మూలఫల కాండల సచ్చకటంబు లొప్పుగన్”

వాల్మీకి వారు తనకు, తన శిష్యప్రశిష్యులకు కావలసిన ఆహార పదార్థములు, కాయలు, పండ్లు, దుంపలు బండ్ల మీద తెచ్చుకున్నాడు. దీనిని బట్టి వాల్మీకి వారు ‘అప్రతిగ్రహ వ్రతము’ గలవాడు. అనగా ఆయన యితరుల సొమ్మును ఆశించడు. యిన్ని అర్హతలున్న కారణముగనే, బ్రహ్మ వాల్మీకి వారిని ఎంపిక జేయటము జరిగినది.

వాల్మీకి వారి వ్యక్తిత్వమును తెలిపే మరికొన్ని విశేషాంశములు చూద్దాము.

శ్రీమదాంధ్ర వాల్మీకి వాసదాసు గారిచే విరిచితమైన ఆంధ్ర రామాయణములోని అయోధ్యకాండలో, సీతారాములు చిత్రకూటమునకు బోవునపుడు అచ్చట వాల్మీకి వారిని దర్శిస్తారు. అప్పుడు వాల్మీకి వారి ఆశ్రమము చిత్రకూటములో వున్నది. భరతుడు రాముని దర్శించి పాదుకులను తీసుకొని పోయిన తర్వాత చిత్రకూటములోని ఋషులందరు వేరు తావులకు పోయినారు. అప్పుడు వాల్మీకి వారు గంగానదికి ఉపనది అయిన తమసా నది తీరమున ఆశ్రమమును నిర్మించాలని అభిప్రాయము వ్యక్తము చేస్తాడు. వాసదాసుగారు రచించిన ఆంధ్ర రామాయణము లోని అయోధ్యకాండలో

“రాక్షసేంద్రుండైన రావణు తమ్ముడు, ఖరుడు నిర్దయుండు పురుష బోజి, గర్వి, పాపి,
సుజితకాశి, నీవిట వచ్చినదియు మొదలు మమ్మును దిలపెట్టు”

వాల్మీకి రామాయణములో కూడ

“రావణాపరజః కశ్చిత్ ఖరో నామేహ రాక్షసః,
ఉత్పాట్య తాపసాస్సర్వాన్ జనస్థాననికేతనాన్.
దృష్టశ్చ జితకాశీ చ నృశంసః పురుషాదకః
ఆవలిప్తశ్చ పాపశ్చ త్వాం చ తాత న మృష్యతే”
“తైర్దురాత్మభిరామృష్టానాశ్రమాన్ ప్రజిహోసహః,

గమనాయస్యదేశస్య చోదయస్త్వృషయోధ్య మామ్”.

“చోదయస్త నృషయోధ్యమామ్”

అని ప్రస్తావించుటచే, వాల్మీకి వారికి రాక్షస పీడలేదని, తక్కిన ఋషుల ప్రేరణ వలననే చిత్రకూటము వదలినాడని అర్థమగుచున్నది. అయితే వాల్మీకి వారికి రాక్షసపీడ లేకుండుటకు గల కారణములు ఏమిటి?

వాల్మీకివారు భార్గవుడు. భార్గవుడైన శుక్రాచార్యుడు రాక్షసులకు గురువు. ఇంద్రజిత్తుని వీరాధిపీరునిగా, సకల మాయలెరిగిన వానిగా తీర్చిదిద్దినవాడు, శుక్రాచార్యుడు. అందు వలన శుక్రాచార్యుని మీద వున్నంత గౌరవ ప్రపత్తులు లేకపోయినా, ఎంతో కొంత గౌరవము వాల్మీకి వారి మీద కూడ రాక్షసులకు వుండి వుండవచ్చును. పైగా వాల్మీకి వారు సాక్షిభూతుడు. కాబట్టి ఆయనకు రాక్షసుల పీడలేదు. వాల్మీకి వారి ద్వారా చిత్రకూటములోని ఇతర ఋషులకు రాక్షసుల పీడ తప్పియుండవచ్చును. మరొక కారణము, రాక్షస వినాశనము కొరకు వరాహాంశతో రాముడు అవతరించునని వాల్మీకి వారికి తెలుసును. తన ఆశ్రమ నివాసము వలన చిత్రకూటములో ఏర్పడిన భద్రత కంటే, రాముని రాకతో చిత్రకూటమునకు ఉత్తమమైన రక్షణ సంప్రాప్తించినది. అందువలన తన అవసరము యిక చిత్రకూటములో లేదు. అందుచేతనే వాల్మీకి వారు చిత్రకూటము వదిలి యుండవచ్చును. ఆ తర్వాతి శ్లోకములో

“బహుమూలఫలం చిత్రమవిదూరాదితో వనమ్,

పురాణాశ్రమమేవాహం శ్రయిష్యే సగణః పునః”

పురాణాశ్రమము అనుటచే పూర్వపు ఆశ్రమము అని, పునః అనుటచే మరల అక్కడికే వెళుతున్నాను అని అవగతమగుచున్నది. దీనిని బట్టి, చిత్రకూటములోని మునిగణ రక్షణ నిమిత్తమే, వాల్మీకి వారు చిత్రకూటము ప్రవేశించినాడు అని స్పష్టమగుచున్నది.

వాల్మీకి వారి మరొక విశేష గుణము తన గురించి రామాయణములో ఎక్కువగా ప్రస్తావించలేదు. విశ్వామిత్ర, భరద్వాజ, శరభంగ, అగస్త్యుల గొప్పతనము ప్రకటించాడు. విశ్వామిత్రుడు తనకు తానుగా రాముని వెదుకుతూ అయోధ్యకు రావటం, యాగ రక్షణ, శివధనుర్భంగం, సీతా కళ్యాణము ద్వారా విశ్వామిత్రుని కొనియాడాడు. భరద్వాజుడు సీతారామలక్ష్మణులకు తన ఆశ్రమములో వక రోజు ఆశ్రయము కల్పించుట, భరతునికి, ఆతని సైన్యమునకు విందు ఏర్పాటు చేయుట ద్వారా భరద్వాజుని గొప్పతనము కీర్తించినాడు. అగస్త్యుడు సర్వదేవతా పూజల నిర్వహించటము, వింధ్య పర్వతము గర్వము అణచటము, సముద్రజలపానము ద్వారా అగస్త్యుని పొగిడాడు. శరభంగ మహర్షి వద్దకు సాక్షాత్తు ఇంద్రుడు రావటం ద్వారా

ఆయన గొప్పతనము కీర్తించాడు. కానీ తన గురించి ఏ కొంచెమో అవసర స్థితిలో చెప్పుకున్నాడు. తన గొప్పతనము మరుగునపరిచాడు, ప్రకటించనే లేదు.

భరద్వాజుడు భరతునికి అందజేసిన ఆతిథ్యమును గురించి దాదాపు రెండు, మూడు సర్గలు ప్రస్తావించాడు. వాల్మీకి వారు శత్రుఘ్నునికి, ఆయన సైన్యమునకు యిచ్చిన ఆతిథ్యము వకే వక మాటలో చెప్పుకున్నాడు.

**“స్వమాశ్రమమిదం సౌమ్య రాఘవాణాం కులస్య వై,
ఆసనం పాద్యమర్ఘ్యం చ నిర్విశబ్దః ప్రతీభృ మే”.**

మనము మన యింటికి వచ్చిన అతిథులను అందరి యోగ్యతానుసారము గౌరవించుము కదా! అలాగే శత్రుఘ్నునితోబాటు, ఆతని సైన్యమునకు వాల్మీకి వారు ఫలమూలములు యిచ్చి గౌరవించి వుండవచ్చును. కానీ వాల్మీకి వారు అటువంటి ప్రస్తావన చేయలేదు. దీనికి కారణము వాల్మీకి వారికి ఆత్మస్తుతి, సోత్కర్ష గిట్టదు.

అలాగే రాముని అశ్వమేధ యజ్ఞము చూడబోయినపుడు వాల్మీకి మహర్షి కుటీరము సమీపమున

**“శకటాంశ్చ బహూన్ పూర్ణాన్ ఫలమూలాంశ్చ శోభనాన్,
వాల్మీకివాటే రుచిరేన్స్థాపయన్న విదూరతః”.**

యీ పూర్వకముగా బండ్లమీద ఫలమూలములను నింపి, తనకు తన శిష్య ప్రశిష్యులకు సరిపడు తినుబండారములను వాల్మీకి వారే స్వయముగా తెచ్చుకున్నాడు. దీనివలన వాల్మీకి వారు “అప్రతి గృహీత వ్రతము” గలవాడు అని అవగతమగు చున్నది. అంటే యితరుల సొమ్మును ఆశించడు. తనకు వున్న దానితోనే, లభించిన దానితోనే తృప్తి చెందువాడని అర్థమగుచున్నది.

వాసదాసుగారు తాను వ్రాసిన మందరములో, విశ్వామిత్రుడు రాముని వెదుకుతూ అయోధ్యకు వెళ్లినాడు. రాముడు భరద్వాజుని వెదుకుతూ ఆయన ఆశ్రమమునకు వచ్చాడు. తేడా యిది అని వుటంకించారు. విశ్వామిత్రుడు, భరద్వాజుడు నిర్వర్తించిన కార్యములు రాముని జీవితము వరకే పరిమితము, తర్వాత ఎవ్వరును వీటి గురించి చర్చించరు. మరి వాల్మీకి వారు రామాయణమును ఆవిష్కరించటము ద్వారా, భరద్వాజుని క్రియ, విశ్వామిత్రుని క్రియ, రామాయణములో వివిధ పాత్రలు చేసినవి, మాట్లాడినవి, వారి మనోభావములు వ్యక్తమైనవి. అలా వ్యక్తము కావటమే గాక, వారి వారి పనులు కూడ రామాయణముతోబాటు శాశ్వతమైనవి. అందుకే

“అకుల వృత్తిమై రాఘవు శరాగ్రము నందు దృణాగ్రలగ్ననీ
 రాకృతి వార్ధి నిల్చుటయు దశాననుడీల్గుట మిధ్యగాదే వా
 ల్మీకులు చెప్పకున్న గృతిలేని సరేస్వరు వర్తనంబు ర
 త్నాకర వేష్టితావని వినంబడదాతడు మేరువెత్తినన్”

వాల్మీకి మహర్షులు చెప్పకున్నచో భరద్వాజ, విశ్వామిత్రులే కాదు, తక్కిన ఋషులు కూడా ప్రజలకు తెలిసియుండెడివారు కాదు. వాల్మీకి వారు తలపెట్టిన కార్యము, నిర్వర్తించిన కార్యము అనన్య సామాన్యము. ఎంతకాలము రామాయణములోని రహస్యాంశములను తెలిసి తనలో దాచుకొని తపన పొందాడో ఆయనకు మాత్రమే తెలుసును. సీత లోకోపవాద నిరూపించుకొనే సమయములో మాత్రము తన గురించి ప్రస్తావించకున్నాడు. కాని యితర సమయములలో తన గురించి మాటమాత్రము చెప్పకొనలేదు. యిక సీత లోకోపవాద ఘట్టములో వాల్మీకి వారి పాత్రను తిలకిద్దాము.

రాముడు పట్టాభిషిక్తుడు అయిన తర్వాత అగస్త్యుడు మొదలగు ఋషులు రాముని వద్దకు విచ్చేసి, రావణ కుంభకర్ణాదుల జన్మము, తపస్సు వారికి ప్రాప్తించిన వరములు, శాపము మొదలు బ్రహ్మశాపము వరకు రామునికి తెలియజేస్తారు. అయోధ్యలోని సభలోని వారందరూ యీ విషయములను గ్రహించి ఆమోదించారు. నిజముగా, రావణుడు సీతపట్ల అఘాయిత్యము జరిపియుంటే, బ్రహ్మ శాపము ప్రకారము ఆ మరుక్షణమే మరణించి యుండెడివాడు. లేక సీతలోని అనంత కుండలినీశక్తి ప్రసరణ ద్వారా తప్పక భస్మము అయి వుండెడివాడు. అందువలన సీతపట్ల ఎటువంటి అఘాయిత్యము జరుపబడలేదు. సీత లంకలో పన్నెండు మాసములున్నా, ఆమె పాతివ్రత్యమునకు భంగము కల్గులేదు.

అయితే సీత మీద అపవాదు మోపిన అయోధ్యపుర వాసులకు అగస్త్యుడు చెప్పిన విషయములు తెలిసివుండకపోవచ్చును. తెలిసి వున్న సీత మీద అపవాదు వచ్చి యుండెడిది కాదు. వాల్మీకి వారు రామరాజ్యములో చావులు లేవు అని చెప్పలేదు.

‘వృద్ధా బాలానాం ప్రేతకార్యాణి నకుర్వతి’ అని మాత్రము చెప్పాడు. పెద్దవారు అనగా వయసులో పెద్దవారు, వయసులో చిన్నవారికి ప్రేత కర్మలు చేయలేదు. వయస్సు ప్రాధాన్యముగా చనిపోయెడివారు. కావున అగస్త్యుడు చెప్పిన నాటి నుండి సీతను తప్పు పట్టిన నాటివరకు కొన్ని తరములు, కొన్ని శతాబ్దములు గడిచి యుండవచ్చును. తరాలు గడిచేకొద్ది అయోధ్యపురవాసులలో, సీత మీద అనుమానము బలపడివుండవచ్చును. సీత వాల్మీకి వారి ఆశ్రమములో వున్నది కేవలము పన్నెండు సంవత్సరములు. తర్వాత భూ ప్రవేశము జరిగినది. అందుచేతనే

**“అనాగతం చ యత్కించిద్రామస్య వసుధాతలే,
చకారోత్తరే కావ్యే వాల్మీకిర్భగవాన్ ఋషిః”.**

సీత భూప్రవేశము తర్వాత రాముని చరితము ఏ కొంచెము మిగిలియున్నదో, దానిని భగవంతుడు, ఋషి అయిన వాల్మీకి వారు ఉత్తరకాండలో రచించెను. ఈ ప్రతిపాదనకు ఆధారముగా రాముడు నిర్వహించిన అనేక యజ్ఞములు సీతతో కలిసి జరిపినాడు. సీతను అరణ్యములో వదిలివేసిన తర్వాత నిర్వహించినది వక్క అశ్వమేధ యాగమే అని తెలుస్తున్నది. యివి వాల్మీకి వారిలోని కొన్ని విశేష గుణములు.

వాల్మీకి వారి వద్దకు విచ్చేసిన బ్రహ్మదేవుడు వాల్మీకితో ‘యీ రామాయణ మహాకావ్యమును రచింపుము. నీ దివ్య దృష్టికితోడుగా నేను వరమిచ్చుచున్నాను. నీకు రహస్యమైనవి, ప్రకాశవంతమైనవి సర్వము అవగతము అగును అని వరము ప్రసాదించినాడు. అనగా రామాయణ కావ్యములో రహస్యాంశములు, కుండలినీ శక్తి పరమైన విశేషములు వున్నవని బ్రహ్మదేవుడే స్వయముగా వాల్మీకి వారితో పలికినాడు.

బ్రహ్మదేవుని వరానుగ్రహము తర్వాత ఎంత కాలమునకు రామాయణ కావ్య రచన ప్రారంభించనో తెలియదు. ఆలస్యమునకు కారణము లేమిటో ఎక్కడ ప్రస్తావించబడలేదు. రామాయణ కావ్య రచన ఎప్పుడు ఆరంభించెనో, ఎంతకాలము పట్టెనో ఎక్కడా చెప్పబడలేదు. రామాయణ కావ్యము మొత్తముగా వకేసారి ఆగకుండా రచించినాడా లేక అంచలంచెలుగా రచించినాడా అనే విషయములు ఎక్కడా చెప్పబడలేదు. తన ఉనికిని దాచుకొని రామాయణ కావ్యముకే ప్రాధాన్యత యిచ్చిన యీ మహనీయుడు, రామాయణ కావ్యకర్త అనుగ్రహము మనందరికి కలుగవలెనన్న యీ ప్రశ్నలకు విశ్లేషణ అవసరము. యింత వరకు తెలిసినది ఏమనగా నారద, వాల్మీకి సంభాషణ, రాముని ప్రస్తావన రామావతారము ఆవిర్భావమునకు పూర్వమే జరిగినది. యోగ దృష్టి, జ్ఞానోదయము కల్గిన వాల్మీకివారు రామావతార విశిష్టత తెలిసికొన్నవాడై నారదుని ప్రశ్నించినాడని స్పష్టమగుచున్నది.

తర్వాత రామాయణ కావ్య రచన ప్రారంభమైనది. అందులో

**“అయోధ్యాయాశ్చ గమనం భరతేన సమాగమమ్,
రామాభిషేకాభ్యుదయం సర్వసైన్యవిసర్జనమ్,
స్వరాష్ట్రరజ్జునం చైవ వైదేవ్యాశ్చ విసర్జనమ్”.**

యింతవరకు రచించిన కాలము ఎప్పుడో వాల్మీకివారు చెప్పలేదు. రాముని రాజ్యపాలనలో జరిగినదా లేక రాముని పుట్టుకకు పూర్వము జరిగినదా అనే విషయము ఎక్కడా లేదు. కాని తర్వాతి శ్లోకములో

**“అనాగతం చ యత్కించిద్రామస్య వసుధాతలే,
తచ్చకారోత్తరే కావ్యే వాల్మీకిర్భగవాన్మషిః”.**

భవిష్యత్ లో జరగవలసిన రాముని చరితము అనగా ఉత్తరకాండ ఏ కొంచెము మిగిలివున్నదో, దానిని భగవంతుడు, ఋషి అయిన వాల్మీకి వారు రచించినాడు. అది ఎప్పుడు జరిగినది?

‘ప్రాప్త రాజస్య రామస్య’ అనగా రాముడు రాజ్యము పొందిన తర్వాత, రాముడు రాజ్యమును పాలించుచుండగా జరిగినది. అనగా కొంత భాగము రామాయణ కావ్య రచన వక కాలములో, మిగిలిన రామాయణ కావ్య రచన వేరొక కాలములో జరిగినదని స్పష్టము అగుచున్నది. దీనికి కారణములేమిటో విశ్లేషించవలెను. రాముడు రాజ్యము పొందిన తర్వాత అనుటచే ఉత్తరకాండకు, మిగిలినకాండలకు కొంత కాల వ్యవధి వున్నట్లు తెలుస్తున్నది. అనగా ఉత్తరకాండలో జరగబోయే కథ స్వయముగా తెలుసుకొని తర్వాత వ్రాయవలెనని నిశ్చయించి ఆలస్యము చేసినాడా వాల్మీకి? లేక భవిష్యత్తు తెలుసుకొనలేకపోయినాడా? లేక యితర కారణములేమైనా వున్నవా?

అనాగతం చూడగల్గిన భగవంతుడు, బ్రహ్మర్షి దివ్యదృష్టి గలవాడు, బ్రహ్మ వరమును అనాయాచితముగా పొందగల్గినవాడు అయిన వాల్మీకి మహర్షికి భవిష్యత్తు గురించి తెలియదా? తెలుసుకొనలేదా? దివ్యదృష్టి గలవారికి కొంత గోచరించి, మరికొంత భాగము గోచరించక పోవటము ఎలాంటిది? మనము దూరదర్శన్ మాధ్యమములో ఛానల్స్ త్రిప్లితే, మనకు కావలసినది కనపడినట్లు దివ్యదృష్టి గలవారికి, మనసులో ఏది భావిస్తారో, అట్టి దృశ్యము వారి మనోఫలకము మీద గోచరిస్తుంది. యిలాంటి తపస్సంపన్నులకు, దివ్యదృష్టి, యోగదృష్టి గలవారికి తెలియనిది, గోచరించనది ఏముంటుంది? అగస్త్యుడు రామునికి రావణ, కుంభ కర్ణాదుల పుట్టుక, వరములు, శాపములు చెప్పాడు గదా! ఆయనకు యీ విషయములు ఎలా తెలిసినవి? అగస్త్యుడు యీ విషయములన్నిటినీ కంటితో చూచాడా? అలాగే విశ్వామిత్రుడు రామునికి

**“పూర్వం కృతయుగే రామ దితేః పుత్రా మహాబలాః,
అదితేశ్చ మహాభాగ వీర్యవన్తః సుధార్మికాః”.**

అని కృతయుగములో జరిగిన సముద్ర మధనమును గురించి వివరించాడు. అప్పటికి విశ్వామిత్రుడు జన్మించి యుండడు. ఎలా చెప్పగలిగినాడు? తపస్సంపన్నులైన అగస్త్యుడు, విశ్వామిత్రుడు వంటి ఋషులకు ఏది మనస్సులో సంకల్పించుకుంటే, చూడాలనుకుంటే, ఆ విషయము వారి మనోనేత్రముపై కనపడుతుంది. యిది అందరు ఋషులకు ఏకవిధము. యీ విషయములో ఏ మాత్రము భేదము లేదు. యీ సందర్భములో మందరము బాలకాండలో వాల్మీకి వారి ద్వారా వెలువడిన ప్రథమ శ్లోకము, బోయవాని శాపముతో కూడిన మంగళా

శాసనము తెలియజేస్తున్నది. యీ ప్రథమ శ్లోకమును విశ్లేషిస్తూ వాసదాసుగారు దానిలోని నిగూఢ అర్థము సీతారాముల వియోగము, రావణునికి శాపము యివ్వటమని తెలియపరిచారు. అయితే వక వాదన ప్రకారము, యీ శ్లోకము రావణ వధనానంతరము, రాముని పట్టాభిషేకము తర్వాత చెప్పబడినది. అందువలన వాసదాసుగారి వ్యాఖ్యానము ఆమోదనీయము గాదు అని తెలుపుతుంది. మరణించిన రావణుని శపించుట యననెట్టిది? మరణించిన రావణుని శపించు నంతటి మందబుద్ధియా వాల్మీకి మహర్షి? కావున యీ శ్లోకము ఆవిర్భావము రావణ జీవిత కాలములోనే జరిగి యుండవలెను. వకవైపు భృగు మహర్షి శాపము రామునికి అనుభవించవలసి యుండగా, వాల్మీకి మహర్షి శాపము ఎందులకు అని మరొక సందేహము. వకవేళ రావణ వధనానంతరమే యీ శ్లోకము వెలువడివుంటే, వాల్మీకి వారు దశరథునికి మిత్రుడు. ఆయన ఆశ్రమము దశరథుని రాజ్యములోనే వున్నది. గనుక వాల్మీకి వారికి దశరథుని వృత్తాంతము, రాముని వృత్తాంతము తెలిసియే వుండవలెను. దానికొరకు నారద సంక్షిప్త బోధన, బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము కోరవలెనా? వక శాపమునకు, మరొక శాపము తోడైతే, శాపగ్రస్థుని ఆయుః ప్రమాణము అంతమవుతుంది. యిదే సందర్భములో భారతములోని యీ పద్యము అనుసంధించునది.

“నీచేతను, నా చేతను వరమడిగిన కుంతి
చేత, వాసువుచేతను, ధరచేత శబ్దు
చేతను అరయంగా కర్ణుడీల్లె నార్పుర చేతన్”

కర్ణుని మరణానికి యిందరి శాపములు కావలసి యుండగా, రావణునికి గాని, రామునికి గాని వక్క భృగు శాపము సరిపోవునా? అందుకే భృగు శాపము, అనరణ్యుని శాపము, నందీశ్వర శాపము, నలకుబేర శాపము, బందీలైన స్త్రీల శాపము, వేదవతి శాపము, బ్రహ్మశాపము, వాల్మీకి శాపము యివన్నీ రామాయణము నకు దోహదకారకములైనవి. వీరిలో రావణుని శాపగ్రస్థుని చేసినవారి తపశ్చక్తి వలన రావణుని తపశ్చక్తి క్షీణించి, తద్వారా ఆయుర్దాయము క్షీణింపజేసి, రావణుని మృత్యువశము చేసినవి.

కావున వాల్మీకి వారి గురించి యింతవరకు తేలిందేమనగా, ఆయనకు రామాయణ వృత్తాంతము రాముని ఆవిర్భావమునకు పూర్వమే తెలుసును. తనకు అవగతమైన రామాయణమును దృవీకరించుటకోవలము కోసమే నారద సంవాదన జరిగినది. వాల్మీకి వారికి రామాయణ వృత్తాంతము అవగతమైనా, కానీ కావ్యరచనకు కొంత కాలవ్యవధి జరిగినది. రామాయణ కావ్యరచన కనీసము రెండు భాగములలో జరిగినది. వకటి రావణవధకు పూర్వము, మరొకటి రావణ వధ అనంతరము రాముని రాజ్యపాలనలో జరిగినది.

అయితే యిక్కడ మరొక ప్రశ్న ఉత్పన్నమవుతున్నది. వాల్మీకి వారు రావణుని శపించుటకు గల కారణమేమిటి? అదికూడా అంతర్గతమైన, నిగూఢమైన కారణము ఏమైన యుండవచ్చును. బ్రహ్మ వాల్మీకి వారికి ప్రసాదించిన వరము యిక్కడ జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొనవలెను. ఏమిటది? రామాయణములో ప్రకాశవంతమైన అంశములు నీకు అనగా వాల్మీకి వారికి అవగతము అగునట్లు నేను వరమిచ్చుచున్నాను, అన్నాడు బ్రహ్మ. రామాయణములోని అతి రహస్యాంశము ఏమిటి?

సృష్టి సంతులనకు, సృష్టి పోషణకు అవసరమైన వేయి సంవత్సరముల కుండలిని శక్తి రావణునిచే అపహరించబడినది. యిక రెండవది, ఆ గ్రహించిన కుండలిని శక్తి సగ భాగము సీతలోనికి చేరింది. అనగా సీతలో గుప్త కుండలిని శక్తి నిధి దాగియున్నది. ఈ ప్రక్రియ ద్వారా సృష్టి సంతులనకు తీవ్ర అంతరాయము కల్గినది. ఈ ప్రతిపాదన సరిగా అవగతము అవలెనన్న వక పెద్ద విపత్తు సంభవించబోతున్నది అనుకుందాము. అయితే యీ విపత్తు గురించి సామాన్య ప్రజలకు ఎరుకలేదు. యీ విపత్తు గురించి ముందుగా తెలిసికున్న జ్ఞానోదయము కల్గిన వ్యక్తి మనఃస్థితి ఎలా వుంటుంది? యీ విపత్తు గురించి బహిర్గతము చేసిన సామాన్య ప్రజలు విశ్వసించుదురా? లేక విపత్తుకు ముందే సమాజములో అల్లకల్లోలము సృష్టించబడునా? యీ జరగబోవు విపత్తు గురించిన విషయములను ఎంతమేరకు, ఏ సందర్భములో, ఏ విధముగా బహిర్గతము గావించాలి అనే మధనకు గురి అవుతాడు.

యిన్ని రహస్యాంశములు రామాయణమునకు పూర్వమే తెలిసికున్న వాల్మీకి వారు, యీ రహస్యాంశములలోని లోతును, యీ అంశాలను బహిర్గతము చేసిన కలిగే విపరీత పరిస్థితులను ఊహించి, వాటి గురించి ఆలోచించి విశ్లేషణ గావించి, మననము చేయుచున్నప్పుడు, ఆయనకు బోయవాడు క్రౌంచపక్షులను విడదీయుట, గోచరించినది. అంతర్గతముగా రామాయణ రహస్యాంశములతో కలత చెందిన వాల్మీకి వారికి, బహిర్గతముగా కూడ కలత చెందే దృశ్యము కనపడినది. యిది సాక్షీభూతుల లక్షణము. తాము అంతర్గతముగా ఎట్టి భావన చేయుదురో, బహిర్గతముగా అట్టి దృశ్యము గోచరిస్తుంది. కావున వాల్మీకి వారి అంతర్గత భావన శ్లోకము రూపములో బహిర్గతమైనది. యిది పరోక్షముగా రావణుని శాపము అయి, రామాయణ కథ ముందుకు సాగుటకు దోహదము జరిగినది.

ఆంధ్ర వాల్మీకిగా బిరుదు పొందిన వాసదాసు తన మందరములో, రామాయణ కావ్యము రాముని పుట్టుక పూర్వము వ్రాయబడినచో శత్రుఘ్నుడు లవణాసుర సంహారము నిమిత్తముగా వాల్మీకి వారి ఆశ్రమములో బసచేసినపుడు విని యుండెడివాడు. కానీ శత్రుఘ్నుడు లవణాసుర సంహారము చేసి పన్నెండు సంవత్సరముల తర్వాత, అయోధ్యకు తిరిగి వెళ్లే సమయములో వాల్మీకి ఆశ్రమములో బసచేసినపుడు రామాయణ గానము విన్నాడు. అనగా కుశలవుల జననము

తర్వాత గడిచిన పన్నెండు సంవత్సరములలో రామాయణము రచించబడినది అని వాసదాసు గారి ఆలోచన, ప్రతిపాదన కావచ్చు.

అయితే రామాయణము రాముని ఆవిర్భావము పూర్వమే రచించినంత మాత్రమున, ప్రచారమునకు యోగ్యులు, సరైన సమయము దొరకనంతవరకు యీ రామాయణ కావ్యమును భద్రపరిచి వుండవచ్చు కదా. కుశలవుల జననము తర్వాత, యీ ఆది కావ్యము ప్రచారమునకు వారసులు వారే అని భావించి వారివురు పెరిగి పన్నెండు సంవత్సరముల అయిన తర్వాత భద్రపరిచిన రామాయణ కావ్యమును వెలికితీసి వుండవచ్చును.

ఒకవైపు సృష్టి సంతులనకు అనుసంధింపబడిన అతి సున్నితమైన, అత్యంత కఠినమైన రహస్యాంశములు ఎంతవరకు బహిర్గతము చేయవలెను, అసలు బహిర్గతము చేయవలెనా లేదా అనే మధనము జరుగుతుండగా, రెండవవైపు తాను రచించిన రామాయణ కావ్యములో తానే పాత్రధారి అగుట మరొక వత్తిడి అయినది వాల్మీకి వారికి. యీ చిక్కుముడి సమస్యలు పారకులమైన మనందరికి చికాకు తెప్పిస్తుంటే, మరి కావ్యకర్త అయిన వాల్మీకి వారు ఎంతటి అవస్థకు గురైనాడో ఊహించ శక్యము కాదు. వాల్మీకి వారు రామాయణ కావ్యము గురించి ఎట్టి ఆలోచనలకు గురైనాడో వకమారు తిలకిద్దాము.

1) రామాయణమును, రాముని అవతారము ఆవిర్భావమునకు పూర్వము వ్రాసిన ప్రజలు నమ్ముతారనే స్పష్టత కనపడలేదు. అప్పటికే భారతఖండములో భూతత్వము అసహనము ప్రబలిపోయినది. కనుక కంటితో చూచినగాని ప్రజలు నమ్మరు. రావణుని పీడతో భారతఖండములో భూసుస్థిరత అసమతుల్యము జరిగినది. ప్రజలలో అసహనము చోటుచేసుకుంది. కుండలిని శక్తి పోషణ క్షీణించినది. ఈ పరిస్థితులలో రామాయణ కావ్యము ఆవిష్కరింపబడిన, ప్రజాదరణ లభించక అట్టి కావ్యము కనుమరుగై పోవచ్చును. అసలు వ్రాయటానికైనా ఆస్కారమున్నదా? వ్రాయవచ్చునా? అనేది వక సమస్యగా మారినది.

2) రామావతారమునకు పూర్వము రామాయణమును రచించినా ప్రచార యోగ్యత వుండదు. కారణము ప్రచారము గావిస్తే రావణునికి తెలియవచ్చును. శ్రీ మహావిష్ణువే తన వధ నిమిత్తము రామునిగా, మానవునిగా అవతరించునని తెలిసిన రావణుడు, మానవుని ద్వారా మరణము లేకుండా మరొకమారు తపస్సు చేయవచ్చును. రావణునికి మరణము లేకపోతే రామాయణమునకు ప్రయోజనము లేదు. యిది దేవతల సంకల్పమునకు కూడ వ్యతిరేకము. దీనివలన లోకమంతా యింకనూ చీకుచింతల పాలవుతుంది. సృష్టి సంతులన మరింత కృంగిపోతుంది. కావున రామాయణ కావ్య ఆవిష్కారము జరగవలెనన్న పెద్దల అనుమతి, ఆశీర్వాచనములు అవసరము. యిటువంటి ఆలోచనలతో వాల్మీకివారు కొంత కాలము

సతమతమైనాడు. వాల్మీకివారు ఏ సందర్భములో కూడ కాలపరిమితి చెప్పలేదు. యిందులో శ్రీ మహావిష్ణువునకు సంబంధించిన, భూమి మీద పుట్టబోయే రాముని గురించిన విషయమగుటచే, యీ విషయములనే రమించుట ద్వారా ఆ చింతన భగవద్ధ్యానముగా రూపాంతరము పొందినది. అదే వాల్మీకి వారి తపన, తపస్సు. కాని బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము గాని, విష్ణు సాక్షాత్కారము గాని యీ తపన ఉద్దేశము గాదు. ఆలోచన తపన వరకే పరిమితము, వారిని గురించి, వారి చుట్టూనే మనస్సు పరిభ్రమిస్తున్నది. ఈ విధముగా ఎంత కాలము జరిగినదో తెలియదు. వాల్మీకి వారు కాలము గురించి ఎక్కడ ప్రస్తావించలేదు. ఎంతకాలము యీ తపన అనుభవించాడో తెలియదు. అలాగే రామాయణము కావ్యములో దేవతలు రావణుని పీడ భరించలేక బ్రహ్మను ప్రార్థించుట, ఆయన ప్రత్యక్షమగుటకు ఎంత కాలము పట్టిందో చెప్పలేదు. బ్రహ్మదేవునితో సహా విష్ణువు సాక్షాత్కారమునకు కాలపరిమితి ఎక్కడా చెప్పబడలేదు. దేవతలు అలా పిలవగానే, బ్రహ్మ, విష్ణువులు యిలా విచ్చేస్తారా?

“ఏవం విభీషణస్యాపి స్వర్గస్థస్యేవ నస్తనే,
దశ వర్ష సహస్రాణి గతాని నియతాత్మనః”.

నియమబద్ధుడైన విభీషణుడు కూడ బ్రహ్మను గురించి పదివేల సంవత్సరములు తపస్సు చేస్తేకాని, బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము జరుగలేదు. అలాంటిది దేవతలు పిలవగానే బ్రహ్మ, విష్ణువు పలుకుతారని, పలికారని ఎలా భావించవలెను? వారిలో అహంకారము అంతరించవలెను, ఆర్తి కలిగి, ఆ ఆర్తి వృద్ధి పొందవలెను. ఈ విధముగా జరగటానికి ఎంతో కొంత సమయము పట్టి యుండవచ్చును. యిదే సమయములో సత్యలోకము నందు రాముని గాధను విన్న బ్రహ్మ, నారదుని వాల్మీకి వారి వద్దకు పంపినాడు, ఎందులకు? తాను ఆలకించిన రామాయణము వాల్మీకి వారికి కూడ స్ఫురించినందువలన. వకే విషయముపై యిద్దరు వ్యక్తులు, వేర్వేరు ప్రాంతములలో అన్వేషణ గావించి కొత్త విషయములను కనుగొనుట యీ ప్రపంచములో వింత ఏమాత్రము కాదు. యిలా అన్వేషించిన చాలామంది శాస్త్రవేత్తలున్నారు.

ఆ విధముగా తనకు స్ఫురించిన రామాయణమును, నారదుని ద్వారా సంక్షిప్తముగా విన్న వాల్మీకి మనస్సులో దీనిని కావ్యరూపము చేయవలెనని ఆకాంక్ష యింకనూ తీవ్రమైనది. అలాంటి సమయములో వాల్మీకి మహర్షి తన శిష్యుడైన భరద్వాజునితో తమసా నది తీరములో స్నానము ఆచరించుటకు వెళ్లాడు. యీ భరద్వాజుడు, సప్త ఋషి మండలములోని భరద్వాజుడు కాకపోవచ్చును. అచట వక బోయవాడు క్రౌంచ పక్షి జంటలోని మగపక్షిని నేలకూలుస్తాడు. ఈ దృశ్యము చూచిన వాల్మీకి వారి హృదయము కరుణ రసముతో నిండిపోయినది. ఆ కరుణలో పురుషకారము చోటుచేసుకుని, వాల్మీకి వారి నోటి వెంట వెలువడిన ప్రథమ శ్లోకము.

“మా నిషాద ప్రతిష్ఠాం త్వమగమః శాశ్వతీః సమాః,
యత్ క్రౌంచమిధునాదేకమవధీః కామమోహితమ్”.

కామ మోహితులై క్రీడించుచున్న పక్షి జంటలోని మగ క్రౌంచపక్షిని చంపుట ద్వారా నీవు నీ గమ్యము చేరుటకు బహుకాలము పడుతుంది. అనగా నీ గమ్యము చేరుటకు చాలా కష్టములు పడవలెను అని అర్థము. అలా పలికిన వాల్మీకి వారు, ‘నేను చేయు ఆలోచన ఏమిటి? చేసిన సంకల్పము ఏమిటి? దానికి ప్రతిగా నా నోటి నుండి వెలువడిన శ్లోకమేమిటి? యీ అమంగళకరమైన శ్లోకము నా నోటి నుండి ఉద్భవించటమేమిటి? అని ఆలోచిస్తూ, భరద్వాజుని ఆ శ్లోకమును కంఠస్థము గావించమన్నాడు. యిదే ఘట్టమును ప్రఖ్యాతి గాంచిన సినిమా కవి వేటూరి గారు “ఆ శోకంలో వక శ్లోకము పలికే” అని, “కడకు బోయడే అంతరించగా, కవిగా ఆతడు అవతరించగా” అని మృధుమధురముగా అందరి హృదయములను హత్తుకునేటట్లు వ్రాసాడు. యింతకు ఆ బోయవాడు ఎవరు?

సృష్టిపోషణకు అవసరమైన వేయి సంవత్సరముల కుండలినీశక్తి తమ నుండి అపహరింపబడుటచే, సృష్టి పోషణ తారుమారు అయినందున కైలాసములోని పార్వతి పరమేశ్వరులు విడిపోయినారు. సృష్టిపోషణ సక్రమముగా నడిచినగదా వారిరువురూ వకరిలో నొకరు లయమై వుండెడిది. అలా పార్వతి నుండి విడవడిన శివుడు ఏ మహారాజో, చక్రవర్తో అవక వక బోయవాడై అడవులు బట్టి తిరిగాడు. క్షీణింపబడిన కుండలినీశక్తితో సృష్టిపోషణ జరుగుచున్న తరుణములో, క్రీడించుచున్న క్రౌంచ పక్షులను విడదీయుటకు ప్రయత్నించాడు. కామసూత్రలో అంతర్లీన అంశము, ప్రధాన అంశము కుండిలినీశక్తి మాత్రమే. వాల్మీకి వారి శాపమునకు తాను స్వయముగా బలిపశువైన బోయడు, వాల్మీకి వారిని కావ్య రచనకు ప్రేరేపించాడు. తర్వాత యీ బోయడే రూపాంతరము పొంది మరొక అటవీకుడైన దక్షిణామూర్తి అంశ కలిగిన గుహునిగా మారాడు. మరి పార్వతి ఏమైనట్లు? శివుడు లేని పార్వతి ధూమావతి అంశ కల్గిన మంధరగా మారినది. తర్వాత మరల రూపాంతరము చెంది ఆటవిక స్త్రీ, నీచజాతి స్త్రీ అయిన శబరిగా మారినది. వీరికి కామరూపములు సంకల్ప మాత్రముచే సిద్ధించునుకదా.

అయితే వాల్మీకివారి శాపము వాస్తవానికి శివపార్వతులను ఉద్దేశించినది. శివపార్వతుల అంశ ద్వారా శాపములోని తీవ్రత సీతారాముల వియోగము, రావణుని శాపముగా గోచరించినవి. యిక వాల్మీకి వారి శ్లోకములోని నీ గమ్యము చేరుటకు కష్టసాధ్యము అను మాట ద్వారా, సృష్టి సంతులన చెడిపోయినది కావున తిరిగి వునరుద్ధరింపబడు వరకు దక్షిణామూర్తి అంశతో చెట్టు పుట్ట గట్టు తిరగవలెను అని, అలాగే విష్ణ్వాంశగల రాముడు భార్య వియోగము చెందవలెనని అర్థము.

స్నానమాచరించి ఆశ్రమము చేరిన వాల్మీకి వారికి అదే ఆలోచన మనసును తొలుస్తున్నది. ఏమిటా ఆలోచన? తన నోటి నుండి వెలువడిన అమంగళకరమైన శ్లోకమునకు కారణమేమిటి? యీ శ్లోకమునకు మరొక అర్థమేమైనా వున్నదా అని ఆలోచించాడు. యీ విధమైన ఆలోచనలు ఎంతకాలము జరిగినవో వాల్మీకి వారు చెప్పలేదు. చివరకు తాను పలికిన శ్లోకములోని అంతరార్థము అవగతమైనది. యిక్కడ పార్వతి పరమేశ్వరులు వారి వంతుగా సృష్టి సమన్వయమునకు చేసిన సహకారము ప్రస్తావించవలెను.

శివుడు బోయవాడై వాల్మీకి మనస్సును చిలికాడు. తద్వారా వాల్మీకివారిలోని కవిబ్రహ్మ బయల్పడినాడు. అలాగే పార్వతి మంధర రూపము దాల్చి అయోధ్యనే చిలికినది. ఏమి ఆశ్చర్యము? సృష్టి పోషణ సక్రమముగా నడుచుటకు వారిరువురు ఎంత క్రిందిస్థాయికైన దిగజారడానికి వెనుకాడరు అని స్పష్టము అగుచున్నది. సృష్టి పోషణకు సరిపడినంత కుండలినీశక్తి లేనందున, వున్న శక్తిని జీవనోపాధికి వినియోగించటమే కాని, క్రీడించుటకు తగినంత కుండలినీశక్తి లేదు. యీ విషయము తెలియని అమాయక వ్రాణులు, విచక్షణ జ్ఞానములేని క్రౌంచపక్షులను బోయడు రూపమునున్న శివుడు విడదీసినాడు. అందులకే దశరథునికి 350 మంది భార్యలున్నా సంతానము లేదు. జనకునికి సంతానము లేదు. సీతారాముల వివాహమై అన్ని సంవత్సరముల తర్వాతగాని కుశలవుల ఆవిర్భావము జరుగలేదు. రామ పట్టాభిషేకము అనంతరము అనగా సృష్టి సమన్వయము ఏర్పడిన తర్వాత, మరల కుండలినీశక్తి పోషణ తగినంతగా, సరిపడినంతగా వున్న స్థితిలో సీతారాములు క్రీడించి తామరపువ్వుల వంటి యిరువురు కవలలను కన్నారు. యిక వాల్మీకి వారి రామాయణావిష్కార ఆలోచన సరళి పరిశీలిద్దాము.

3) రాముని రాజ్యపాలనలో వున్న ప్రజలు రాముని గురించి, ఆయన ధర్మదీక్షత, సత్యవాక్య పరిపాలన, పరిపాలనా దక్షత అన్నీ అనుభవిస్తున్నారు. కంటితో చూస్తున్నారు. కాబట్టి రాముని పరిపాలన సమయములో రామాయణ ప్రచారము అవసరము లేదు. యీ సందర్భములో 'సప్తసప్తతి జ్ఞానోదయ మందరము' గ్రంథకర్త పమిడిఘంటం వెంకట సుబ్బారావు తన స్వీయ విశ్లేషణ యీ విధముగా చేసుకున్నారు.

“నాలాంటి అనామకుడు, పేరు వూరు తెలియనివాడు ఏ అంశమును గురించి వ్రాసినా, అట్టి విషయము యదార్థమైనా ఎవ్వరునూ విశ్వసించరు. పేరుప్రఖ్యాతులు గలవారు వ్రాసినా అది అబద్ధమైనా, అధర్మమైనా ప్రజలు అంగీకరిస్తారు, ఆచరిస్తారు. అదే రీతిలో రామాయణ కావ్య ప్రచారమునకు కూడ సమర్థులు, ప్రజలచే ఆచరింపబడు విధముగా చేయగల్గినవారు తటస్థించే వరకు వాల్మీకివారు ఆగియుండవచ్చును. అందువలన శత్రుఘ్నుడు లవణాసుర సంహారమునకు పోవు సమయములో రామాయణ గానము వినియుండలేదు, జరగలేదు కూడ.

4) రామాయణము ప్రచారమగుటకు యోగ్యమైన కాలమెప్పుడు? కుశలవులు అశ్వమేధ యజ్ఞం సందర్భం నెవముతో రాముని కలుస్తారు. అప్పటికి వారి వయస్సు పన్నెండు సంవత్సరములు. అప్పటికి రామావతారము పరిసమాప్తి దశకు చేరినది. రావణుని సంహారముతో లంకలో భూసుస్థిరత ఏర్పడినది. సృష్టి కోల్పోయిన కుండలినశక్తి తిరిగి సృష్టిలో చేరినది, సృష్టి సమన్వయము జరిగినది. మరల సృష్టి సమన్వయము కోల్పోకుండగా, సృష్టి సంతులన వృద్ధి పొందుటకు, రామాయణ గాన ప్రచారము రాముని వారసులైన కుశలవుల ద్వారా ప్రారంభించబడినది. యీ స్థితిలో శత్రుఘ్నుడు లవణాసుర సంహారానికి పోయేటప్పుడు, వాల్మీకి ఆశ్రమములో వినకపోవటములో ఆశ్చర్యము లేదు. వాల్మీకి వారు ప్రతి పనికి దేశకాల స్థితులు చక్కగా తెలిసినవాడు. అయితే వాల్మీకి వారు కుశలవులను రామాయణ ప్రచార సాధనములుగా ఎందుకు ఎన్నుకున్నాడు?

రాముని తదనంతరము రాజ్యాధికారము భారము కుశలవులది. అందుచేత వారిరువురిచే రామాయణము ప్రచారము చేయిస్తే, రామాయణములోని ధర్మసూక్ష్మములను వారు తెలుసుకుంటారు. అలా తెలుసుకున్న కుశలవులు రాజ్యపాలనలో వాటిని ప్రవేశపెడతారు. బ్రహ్మ వరమిచ్చినా, తనకు దివ్య దృష్టి వున్నా, దివ్యదృష్టితో చూచి రామాయణమును అంతకుపూర్వము వ్రాసినా, వ్రాసిన దానికి జరుగుతున్న దానికి వత్త్యాసము వున్నదా? వ్రాసిన ప్రకారమే జరుగుతున్నదా అని పరిశీలించి, నమ్మకము కుదిరిన తర్వాతనే ప్రచారము చేయించాడు వాల్మీకి వారు.

సామాన్యముగా పక గ్రంథము, కావ్యము వ్రాసిన తర్వాత, వ్రాసినవారు తమకంటె పెద్దవారు, జ్ఞానుల అభిప్రాయము సేకరించుట పరిపాటి. అందుకే భరద్వాజుడు భరతునితో

“జానే చైతన్యస్థం తే ధృడీకరణమస్తితి అపుచ్చం త్వాం”

నీ మనసులోని భావన నాకు తెలుసు. అయినా ఆ భావన సరియైనదా కాదా అని ధృవీకరించుకొనుటకు అడిగాను అంటాడు. అయితే యిక్కడ వాల్మీకి వారు రచించిన రామాయణమును గురించి ఎవరి అభిప్రాయము సేకరించాలి? బ్రహ్మ, బ్రహ్మపుత్రుడైన నారదుడు, బ్రహ్మపత్ని సరస్వతి అంగీకరించారు. నారదుడు సంక్షిప్త రామాయణము ఉపదేశించుట ద్వారా, బ్రహ్మ రామాయణ రచనకు అనుమతించుట ద్వారా, సరస్వతి వాల్మీకి నోట ప్రవేశించుట ద్వారా వారి అంగీకారము, ఆమోదముద్ర పడినవి. ‘శ్రీరామ రామ రామేతి రమే రామే మనోరమే’ అని నిత్యము రాముని, ఆయన నామాన్ని కీర్తించే శివుడు అంగీకరించినట్లే. కానీ వీరంతా దేవలోకవాసులు. వాల్మీకి వారి రామాయణ రచన ఉద్దేశము భూలోకవాసుల కొరకు కదా! అయితే భూ లోకములో ఎవరి అభిప్రాయము తీసుకోవాలి? అభిప్రాయము కొరకు ఋషి

సదస్సు ఏర్పాటు చేసి, వారి విచారణ కోరితే రావణునికి తెలియవచ్చును. అందువలన యోగదృష్టితో జరిగే రామకథను తిలకించి, తాను వ్రాసిన దానికి, జరిగే కథకు వత్తాసములేదు. వ్రాసిన ప్రకారమే జరుగుతున్నది అని నిర్ధారణకు వచ్చిన తర్వాత కుశలవులచే ప్రచారము గావించాడు. రామాయణ గాథ ప్రచారమునకు తగిన సమయము, తగిన సమర్థులు, వేదిక తటస్థించేవరకు వేచి వున్నాడు. శత్రుఘ్నుడు లవణాసుర సంహారము నిమిత్తము వాల్మీకి వారి ఆశ్రమములో బస చేసినప్పుడు, రామాయణము గానము ప్రచారమునకు సరైన సమయము, సందర్భము కాదు. అంతమాత్రముచేత రామాయణ కావ్యము అటుతర్వాత అనగా శత్రుఘ్నుడు లవణాసుర సంహారము నిమిత్తము వాల్మీకి వారి ఆశ్రమములో బస చేసిన తర్వాత కాలములో వ్రాసినట్లు చెప్పి వాదనా సమంజసు కాదు. కేవలము యిది వక కుశంక.

వాల్మీకివారు రచించిన రామాయణ కావ్యములోని నీతులు, రీతులు, ఆయన హృదయ స్పందన తెలుసుకోవటానికి ఆయనకు పైవారు తప్ప యితరులకు సాధ్యము కాదు. ఆ వాల్మీకియే

**“యడిబిన్ రామ చరితామృత సాగరం,
అత్యుత్తమ ముని వందే ప్రాచేత సమ కల్మషం”.**

రామ కథామృత సాగరములో మునిగి, ఆ అమృతము వంటి రసమును ఆస్వాదన చేసి, అది వక పర్యాయము కాదు, అనేక పర్యాయములు యింకా తృప్తి చెందలేదు. యింకా యింకా ఏదో చెప్పాలి. యింకా యింకా ఏదో చెప్పవలసినది వున్నది. యింకా యింకా సాస్వాధన చేయవలెనని తపించిపోయాడు అంటే శతకోటి విస్తరమైన కావ్యములో, ఎంతటి ప్రవీణుడైన ఎంత పండితుడైన, ఎక్కడో వకచోట పొరపడక మానడు. ‘ప్రమాదో ధీమతః’ అని కదా పాఠ్యము.

అగస్త్యుడు సముద్ర జలములను మొత్తము పానము చేసాడు. ఆ సముద్రముల జలము ఉప్పునీరు. వక పర్యాయము త్రాగినంతనే వెగటుపుట్టి, వాంతులై, మరొక పర్యాయము ఆ పనికి ఆయనేకాక యితరులెవ్వరూ వూసుకోరు. కానీ వాల్మీకి వారు ఆస్వాదించిన రామ కథామృతం ఎంతో రుచి, ఎంతో మధురము. ఎన్ని పర్యాయములు పానము చేసిన వెగటులేదు. సరికదా, గుక్క గుక్కకు రుచి యినుమడిస్తుంది. అది ఆయనకే కాదు, సర్వజనులకు పాననీయము, త్రాగదగినది. త్రాగవలసినది కూడ. యిది ఎంతటి పుణ్యాత్ములకో గాని సంభవము కాదు. అందుకే కంచర్ల గోపన్న ‘ఓ రామ నీ నామ మెంత రుచిరా! ఎంతో రుచి, ఎంతో రుచి పనసజంబు ద్రాక్ష ఫల రసములకన్న అధికమౌ నీ నామ మెంత రుచిరా’ అని తన్మయత్వము పొందాడు. అలాంటి నామము రుచి, ఆ నామము మీద ప్రేమ ఆప్యాయత వున్న వారికే తెలుస్తుంది. అందరికీ తెలియదు.

అయితే యిక్కడ వాల్మీకి వారికి అసలు రామాయణము స్ఫురించుటకు, రామాయణ కావ్యము ఆవిష్కరింపవలెనని సంకల్పము ఏల కలిగెను? నారదుడు ఉపదేశము చేసినంత మాత్రమున, బ్రహ్మదేవుడు వరమిచ్చినంత మాత్రమున రామాయణ కావ్యము రచించవలెనా? వారు చెప్పి వెళ్లిన తర్వాత చాలా కాలము కావ్య రచన చేయనే లేదు. కావున బ్రహ్మదేవుని మాట, నారదుని ఉపదేశము ముఖ్యము కాదు. వాల్మీకి వారి సంకల్ప బలమే రామాయణ కావ్య ఆవిష్కారమునకు కారణము. ఆ సంకల్ప బలము ఎప్పుడు బలపడినది? ఎందుకు ఆవిర్భవించినది? అనగా వేయి సంవత్సరము సృష్టిపోషణకు మూలమైన కుండిలినిశక్తి క్షీణింపగా, అట్టి సృష్టికి అవసరమైన కుండలినిశక్తి అగ్నిగుండము వలె సీత యొక్క మూలాధార చక్రములో భద్రపరచబడినది. యింతటి శక్తి, యింతటి భారమును మోస్తున్న సీతపై వాల్మీకి వారికి జాలి కల్గినది. తర్వాత క్రౌంచ పక్షుల వియోగము, అంతటి దుర్భర స్థితిలో వున్న సీత, రామునికి దూరమవటము వాల్మీకి వారికి గోచరించినది. అటు తర్వాత లంకలో సీతపడిన పాట్లు, అగ్ని ప్రవేశము ద్వారా సీతలోని అగ్ని గుండమును సృష్టి క్రమము, సృష్టి చక్రములో కలిపివేయుట, యివన్నీ ఆమె యొక్క అనంత సహనము సూచించుటచే వాల్మీకి వారిని ఆర్ద్రతలో ముంచినవి. కావున సీత కొరకే రామాయణ ఆవిష్కారము జరిగినది. వాల్మీకి వారి సంకల్ప బలమునకు మూలము, కారణము సీతయే. మరి రామాయణ గానము ప్రచారమునకు మూలము ఏది?

అనగా అంతటి సృష్టి సమన్వయము పునరుద్ధరించే బృహత్కార్యమును భూదేవి అంతటి వోర్పుతో నిర్వహించిన సీత మరల అయోధ్యలో అపవాదుకు గురైనది. వకప్రక్క సృష్టి సంతులనకు మేలుచేసి, రెండవప్రక్క తాను చేసిన మేలుకు ప్రతిఫలముగా అపవాదుపాలైనది సీత. కావున రామాయణ కావ్య ప్రచారము ద్వారా సీత లోకోపవాదము తొలగించదలిచాడు వాల్మీకివారు. రామాయణము ప్రచారము జరిగే సమయములో, ఉత్తరకాండ సంపూర్ణము కాలేదు. అంతవరకు రచించబడిన ఆరుకాండలలోని కుండలినిశక్తి అంశలను కొన్ని విశేష పదజాలముతో వర్ణించాడు కాని బహిర్గతము చేయలేదు. ఎందులకు బహిర్గతము చేయలేదు? యిది అతి రహస్యమైన అంశము, సృష్టి సంతులనకు సంబంధించినది. దీనిని బహిర్గతము చేసిన అప్పటికే అసహనముతో నిండిన ప్రజలు ఎలా స్పందించుదురో, పర్యవసానము ఎటుల నుండునో తెలియని స్థితి. వాల్మీకివారు తన వంతు ప్రయత్నముగా, అయోధ్యలోని నిండు సభలో సీత పాతివ్రత్యము, గొప్పతనము, నిర్మలత్వము, తన తపశ్శక్తి, దివ్యదృష్టి మొరపెట్టుకొని రోదించినందువలన ప్రయోజనము శూన్యము. వాల్మీకి వారి రోదనము అరణ్యరోదనము అయినది. కాని సీత అపవాదు తొలగలేదు. చివరికి సీతయే తన పాతివ్రత్యమును గురించి ప్రమాణము చేయక తప్పలేదు. అలా ప్రమాణము చేయుట ద్వారా తన మచ్చ తాను స్వయముగా తొలగించుకున్నది. వాల్మీకి వారి ప్రయత్నము వృథా ప్రయత్నము అయినది. యిక్కడ విశ్లేషణ అవసరము.

వక బృహత్తర కావ్యము అందునా ఆదికావ్యము వంటి రామాయణమును ఆవిష్కరించునపుడు, ఆ ఆవిష్కరించే కవి రాగద్వేషములకు, బంధనాలకు అతీతముగా, సాక్షీభూతునిగా వ్యవహరించవలెను. బురదలోని తామర, బురద అంటని తామర వలె ప్రవర్తించవలెను. కానీ రామాయణములోని కుండలినీశక్తికి సంబంధించిన భారమైన రహస్యాంశములు, ఆ భారమును మోసే సీత స్థితికి, మానవమాత్రునిగా వాల్మీకి వారి హృదయము ద్రవించినది. తద్వారా సాక్షీ భూతత్వము నుండి తాత్కాలికముగా బయల్పడి సీతపట్ల పక్షపాతము చూపినాడు. వాల్మీకి వారి స్థితిలో వున్న ఎటువంటి మానవమాత్రునికైనా యిట్టి భావన సహజము. పరమాత్మ అంశగల రాముడంతటివాడు సీత భూగర్భ ప్రవేశము జరిగినపుడు రోదించినాడు. వాల్మీకి వారు తన ప్రయత్నముగా సీత అపవాదు తొలగింపజేసి, రామునితో కూడిన సీతను పరమపథము చేర్చి ఉత్తరకాండకు మంగళశాసనము పలుకుదామని సాహస ప్రయత్నము చేసాడు. కానీ వాల్మీకి వారి ప్రయత్నము ఫలించలేదు. కారణము యీ పని వాల్మీకి వారు సాక్షీభూతునిగా చేయలేదు. సీతపట్ల పక్షపాతముతో, రాగద్వేషములకు వశమై నిర్వర్తించాడు.

అయితే సీత కళంకము పోవుటకు వాల్మీకివారు రామాయణము రచించలేదు. సీతపై మోపబడిన అపవాదు తొలగుననే సదుద్దేశముతో మాత్రమే రామాయణ గానము చేయమని కుశలవులను కోరినాడు. భూలోకములోని ప్రజల సుఖము, క్షేమము కొరకు రామాయణము రచించినాడు. సుఖశాంతులు పొందవలెనంటే, సామాన్య ప్రజలకు సృష్టి సమన్వయము అవగతము కావలెను. సృష్టి సమన్వయము అవగతము కావలెనంటే రామాయణము పఠించాలి. జ్ఞానములో పరిపక్వము చెంది వక స్థితి దాటిన వారికి లేదా జ్ఞానోదయము అయిన వారికి మాత్రమే రామాయణములోని కుండలినీశక్తి అంశలు బోధపడుతాయి. కావున రామాయణ పఠనము ద్వారా సామాన్య ప్రజలు కూడ జ్ఞానోదయము పొంది సృష్టి సమన్వయము, సంతులనకు పాటుపడుదరనే సత్యంకల్పముతో, సర్వలోకముల హితము కొరకు రామాయణము ఆవిష్కరించాడు వాల్మీకి వారు. అలా కాని పక్షములో

“ఆకుల వృత్తిమై రాఘవు శరాగ్రమునందు దృణాగ్రలగ్ననీ
 రాకృతి వార్ధి నిల్చుటయు దశానను డీల్గుట మిథ్యగాదే వా
 ల్మీకులు చెప్పకున్న గృతిలేని సరేశ్వరు వర్తనంబు ర
 త్నాకర వేష్టితావని వినంబడదాతడు మేరువెత్తినన్”

అలా రామాయణము ప్రచారము చేసి, రాముని రామాయణమును కాక తనను కూడ చిరస్థాయిగా, చిరంజీవులుగా చేసినాడు. ఆ చంద్రార్థమై నిలిచాడు. నిలిపాడు. ఎంతటి ధన్యాత్ముడు వాల్మీకివారు.

తన వంతుగా వాల్మీకివారు రామాయణ కావ్యరచన పరిపూర్ణము చేసినాడు. రామాయణము జరిగి యింతకాలమైన, రామాణములోని రహస్యాంశములను తెలుసుకుని లేదా జ్ఞానోదయము పొందినవారి ద్వారా తెలుసుకునే ప్రయత్నము ప్రజలలో కనపడుటలేదు లేనిచో రావణుని దుర్భాషలాడుట, రావణుని దిష్టిబొమ్మ తగులబెట్టుట, దాంపత్య జీవనము సీతారాములవలె వుండవలెనని కోరుకొనుట, యిటువంటి కృత్యములు వలన రామాయణము గురించి అవగాహన లేనట్లుగనే కనిపిస్తున్నది. రామాయణములోని రహస్యాంశములు తెలిసినవారు యిటువంటి కృత్యములు చేయరు.

యీ సందర్భముగా 2018 సంవత్సరమున భద్రచాల క్షేత్రములో రామనవమికి జరిగే సీతారాముల కళ్యాణము మరుసటి రోజు జరిగే రామ పట్టాభిషేక మహోత్సవము వేడుకలో అనుగ్రహ భాషణ యిస్తూ వక పీఠాధిపతి యిట్లు ప్రసంగించారు. “రావణునికి శివుడు అంటే భయము లేదు. ఎందుకనగా రావణుడు కైలాసము కదల్చగా, ఆ ప్రకంపనమునకు శివపార్వతులు కౌగిలించుకున్నారు. దానివలన శివునికి ఆనందము కల్గినది”

యీ వ్యాఖ్యకు స్పందించటము ఎంతైన అవసరము. ఎందుకనగా లక్షలాది ప్రజలు ప్రత్యక్షముగా మరియు పరోక్షముగా వీక్షించే యీ ఘట్టములో యిటువంటి అనుగ్రహ భాషణ వలన సామాన్య ప్రజలు, అమాయకపు ప్రజలు తప్పుదోవపడతారు. యిటువంటి వ్యాఖ్యల వలన సామాన్య ప్రజలకు రామాయణము గురించి సరైన అవగాహనకుదరదు. యిటువంటి వ్యాఖ్యలు వాస్తవానికి సృష్టి సంతులన, సమన్వయమును పాడు చేయటానికి దోహదము చేస్తాయి. వక ప్రముఖ పీఠాధిపతి, సాక్షిభూతునిగా వుండి అనుగ్రహ భాషణ యివ్వవలసిన తరుణములో అదుపుతప్పి యీ విధముగా ప్రస్తావించుట ఆశ్చర్యముగా వున్నది. యిటువంటి వ్యాఖ్యలు చేసినవారు ఎవరైనా గాని, వారు జ్ఞానోదయము కలగనివారనే నిర్ధారించాలి. యిటువంటి వ్యాఖ్యలను దేవస్థానము కార్యవర్గము వారు ఎలా ఆమోదించారో వారికే తెలియాలి. యిక యీ స్వామీజీ చేసిన వ్యాఖ్యలలోని తప్పిదము విశ్లేషిద్దాము.

రావణుడు కైలాసము వెళ్లటము వాస్తవము. అక్కడ ప్రబలముగా, విస్తృతముగా వున్న కుండలినిశక్తిని గ్రహించి, కైలాస పర్వత మూలము అయిన మూలాధారమును తన చేతివేళ్లతో స్పృశించాడు. తద్వారా కైలాస పర్వతములోని కుండలినిశక్తి ప్రసరణ రావణునిలోకి ప్రవేశించినది. సృష్టి పోషణకు, సమన్వయమునకు, సంతులనకు అవసరమైన కుండలినిశక్తి ఎవరు గ్రహిస్తున్నారో తెలియని అమాయకత్వములో శివపార్వతులు కుండలినిశక్తి ప్రసరణ అంతా రావణునిలో ప్రవేశపెట్టినారు. యీ అద్భుత ప్రక్రియ ద్వారా రావణుడు మత్తుకులోనై, పసిబాలుడు తెల్లవారుజామున లేచి అరిచినట్లు పసిబాలునివలె సామగానము గావించాడు. యీ

సందర్భములోనే “జటాటవి గలజ్జల..” అనే రావణ స్తోత్రము సామగానము రూపములో ఆవిష్కరించాడు. అంతేకాని కైలాస ప్రాంగణములో అరువులు, కేకలు పెట్టటము, యీలలు వేయడము వుండవు. అక్కడ శబ్దపరముగా ఏది చేసినా సామగాన రూపమునే పొందుతాయి. వకవేళ బిగ్గరగా అరిచినా గాని, కొంతసేపటికి అలా అరుచుకుంటూపోతే ఆ ధ్వని రాగము రూపములో పరిణితి చెందుతుంది. సామగానము అవుతుంది. కాని వేయి సంవత్సరములు అరవటము, కేకలు వేయటము అనేది అసందర్భ ప్రేలాపము. ప్రాతఃకాలమున నిద్ర నుండి మేలుకొన్న పసిపిల్లలు బిగ్గరగా, వినసొంపుగా, మృదుమధురముగా సామగానము చేసినట్లు రావణుడు మత్తుకు లోనై పసిబాలునివలె వేయి సంవత్సరములు సామగానము ఆలపిస్తూ, కైలాసము నుండి కుండలినీశక్తి గ్రహించాడు. యీ విషయము తెలియని రామాయణ ప్రవచన ధీరులు, రావణుడు బిగ్గరగా అరిచి కేకలుపెట్టాడు అని ప్రసంగిస్తున్నారు. ఎవరైనా స్వల్పకాల వ్యవధిలో బిగ్గరగా అరవగలరు. ఆ అరుపు అలాగే కొనసాగితే అది సామగానమే అవుతుంది. యీ విషయము పండితులైన ప్రవచనకర్తలకు తెలియదా? అయితే వక తల్లి పసివానికి పాలు యిచ్చి పోషణ చేసేటప్పుడు ఎంత పరవశిస్తుందో, ఎంతటి తన్మయత్వమునకు లోనవుతుందో, అంతటి తన్మయత్వములో శివపార్వతులు కుండలినీశక్తి పోషణ వేయి సంవత్సరముల పాటు రావణునికి కొనసాగించారు. అనగా సృష్టి పోషణకు కావలసిన కుండలినీ శక్తి ప్రసరణ ఎటు పోతున్నదో తెలియని తల్లిదండ్రులు, రావణునిలోని పసిబాలునికి పోషణ కల్పించారు.

యీ అద్భుత ప్రక్రియ ముగిసిన తర్వాత అనగా రావణుడు తన చేతివేళ్లను కైలాస పర్వతము మూలము నుండి వెనకకు తీసుకున్న తర్వాత, శివపార్వతులకు యింతటి వేయి సంవత్సరముల సృష్టి పోషణకు కావలసిన కుండలినీశక్తి ఎటువెళ్లినదో అవగతమైనది. రావణుని అసాధారణ సాహసము ద్వారా సృష్టిలో కుండలినీశక్తి క్షీణించినది. అందరికి సరిపడే ఆహారము వక్కడే తీసుకుంటే, మిగిలిన వారి శక్తి క్షీణించినట్లే కదా. అట్లే జరిగినది. రావణుని యీ అసాధారణ ప్రక్రియ వలన శివపార్వతుల వియోగము జరిగినది కాని, స్వామీజీవారు వ్యాఖ్యానించినట్లు సంయోగము జరుగలేదు. వియోగము పొందిన శివుడు బోయవాడై వాల్మీకి వారి మనస్సు చిలికి, తర్వాత దక్షిణామూర్తి అంశ కల్గిన గుహునిగా పరివర్తనము చెందుతాడు. అలాగే వియోగము పొందిన పార్వతి, ధూమావతి అంశగల మంధరగా మారి అప్పటివరకు ‘ఎక్కడ వేసిన గొంగళి అక్కడనే వున్నట్లు’ జడత్వముతో వున్న రామాయణమునకు వక దిక్కు దిశ కల్పిస్తుంది. పట్టాభిషేకము చేసుకుని కులుకుదామనుకునే రాముని బుద్ధి మార్చి వనవాసమునకు పంపుతుంది. తర్వాత మంధర రూపాంతరము చెంది శబరిగా మారి, మరల రామలక్ష్మణులకు ఋష్యమాకము వైపు వెళ్లమని వక దిశ, దిక్కు ప్రసాదిస్తుంది.

యింతగా శివపార్వతులు రామాయణము వర్ణిల్లటానికి, అదుపు తప్పిన సృష్టి సంతులన, సమన్వయము పునరుద్ధరించుటకు వారి నిస్వార్థ సేవలు అందిస్తే, శివపార్వతులు కౌగిలించుకున్నారు అని వక పీఠాధిపతి సత్యదండము చేతపుచ్చుకుని వ్యాఖ్యానించవచ్చునా? లక్షలాది ప్రజలు వీక్షించే సమయములో, ఆయన చేసిన వ్యాఖ్యలు వాస్తవములని అమాయకపు ప్రజలు విశ్వసించరా? దీని వలన వారి అంతః సంకల్పములో, ఆలోచన సరళిలో సృష్టి సంతులన అదుపు తప్పించే కర్మలకు ఆయన ప్రేరణ అయినాడు. యిట్టి వ్యాఖ్యల వలన రామాయణ కావ్యకర్త అయిన వాల్మీకి వారిని అగౌరవపరచటమే అవుతుంది. తద్వారా ఆ పీఠాధిపతి ఆరాధించే రాముని అనుగ్రహము ఆయనకు కలుగుతుందా? అయినా స్త్రీ పురుషుల కౌగిలింత ప్రక్రియ గురించి బ్రహ్మచారికి ఎలా అవగతము కల్గినది?

యీ అంశములన్నీ పరిశీలించి చూస్తే, రామాయణము జరిగి యింత కాలమైనా, మనము రామాయణము అవగతము చేసుకొనలేదు సరికదా, రామాయణము నుండి ఏమియూ నేర్చుకొనలేదు. వీటన్నిటికి బాధ్యత ఎవరిది? ఆకాశమునంటే మూర్తులను ప్రతిష్ఠించి, సేవించిన ప్రతిఫలములు యివేనా? అందుకే పూరక చదివినంత మాత్రమున అనుగ్రహ భాషణము లేక ప్రవచనము చేయుటకు అర్హత రాదు. జ్ఞానోదయముతోనే యిట్టి అర్హత కలుగుతుంది. వాల్మీకి వారి రామాయణము గురించి ప్రవచించవలెనన్న లేక అనుగ్రహ భాషణ యివ్వవలెనన్న, వాల్మీకి వారి ఆమోదముద్ర వుండవలెను. అట్టి ఆమోదము మీకు లభించినదా? యిది ఎవరికి వారు ప్రశ్నించుకోవలెను.

యిప్పటికి రామరాజ్యము కొరకు వాదించేవారున్నారు, ఆశించేవారున్నారు. రామరాజ్యమనగా రాముడు వక్కడే తిరిగి పునఃప్రవేశము చేయడు. ఎలాగైతే ప్యాకేజీ తీర్థయాత్రలు జరుగుతాయో, రాముడు కూడ వక ప్యాకేజీలో యిమిడివున్నాడు. ఏమిటా ప్యాకేజీ? రాముడు పునః ప్రవేశము చేయవలెనంటే, రావణుడు రావాలి, సృష్టి షోషణకు కావలసిన కుండలినశక్తి అపహరింపబడవలెను, తద్వారా సంతానోత్పత్తి క్షీణించవలెను. మంధర, శూర్పణఖ, మారీచుడు, తాటకి, ఖరదూషణాదులు, యింద్రజిత్తు రావలెను. భార్యా వియోగము జరుగవలెను. అడవులు పట్టి తిరుగవలెను. యిదంతా వక ప్యాకేజీ. రామరాజ్యము కావాలని కోరువారు వీటన్నిటినీ కోరుతున్నారా? అది వారికే తెలియవలెను. రాముడు ఎప్పుడూ తాను వక్కనిగా పునరావృత్తి జరుగడు. తనకంటూ ఏ కోరికలు లేనివాడు ఏ కారణముచేత వక్కనిగా తిరిగి పునఃప్రవేశము గావిస్తాడు? యిట్టి ఆలోచనలు, విశ్వాసములు సృష్టి సంతులననే పాడుచేయును.

గత కొన్ని శతాబ్దాలుగా మనము మూఢనమ్మకములు, అంధవిశ్వాసములలో మునిగి, క్రమేణా అసలు విషయము పరిత్యజించాము అనుటకు యిట్టి వ్యాఖ్యలు, ప్రవచనములు, వాదనలే నిదర్శనము. యిక రామాయణములోని వాల్మీకివారి ఘనత తెలిపే విషయములను చూద్దాము.

వాసదాసుగారు మందరములోని బాలకాండలో ‘కుశలవులు రామాయణ గానము చేయు సమయములో పోలికలు చూచిన రాముడు, సదస్యులు సందేహించిరి. అక్కడవున్న వారిలో శత్రుఘ్నునికి తప్ప తక్కిన వారికి కుశలవులు రాముని పుత్రులనే విషయము తెలియదు” అనే అభిప్రాయము వ్యక్తము చేసారు. వాల్మీకి వారి రామాయణము ఉత్తరకాండలో

**“యామేవ రాత్రిం శత్రుఘ్నః పర్ణశాలాం సమావిశత్,
తామేవ రాత్రిం సీతాపి ప్రసూతా దారకద్వయమ్”.**

శత్రుఘ్నుడు వాల్మీకివారి ఆశ్రమము పర్ణశాలలో విశ్రమించిన రాత్రి, సీత యిద్దరు పిల్లలకు ప్రసవించినది. యిందులో శత్రుఘ్నుడు విన్నాడు లేక చూచాడ అనే ప్రస్తావన లేదు. శత్రుఘ్నుడు పర్ణశాలలో వాల్మీకి వారితోబాటు విశ్రమించినాడా? భరద్వాజుడు భరతునికి ప్రత్యేక విడిది ఏర్పాటు చేసినాడు కదా. అలాగే వాల్మీకి వారు శత్రుఘ్నునికి ప్రత్యేక కుటీరము ఏర్పాటు చేసి యుండదా? వాల్మీకి వారు సీతను ఋషి పత్నులకు అప్పజెప్పే సమయములో, వారు వాల్మీకి మహర్షితో

**“స్వాగతం తే మునిశ్రేష్ఠ చిరస్యాగమనం చ తే,
అభివాదయామస్త్యాం సర్వా ఉచ్యతాం కిం చ కుర్మహే”.**

ఓ మునిశ్రేష్ఠా! మీకు స్వాగతము. మీరు చాలా కాలము తర్వాత మా ప్రాంగణమునకు వచ్చినారు. మీకు అభివాదములు. ఏమి చేయవలెను? దీనిని బట్టి ఋషి పత్నుల నివాసస్థలమునకు, వాల్మీకి కుటీరమునకు కొంత దూరము వుందని సూచితము. సీత ఋషిపత్నుల నివాసములో చేరినది.

సీత ప్రసవవార్త అర్ధరాత్రివేళ ముని బాలకులు వాల్మీకివారికి చెబుతారు. అందువలన విశ్రాంతి పొందుతున్న శత్రుఘ్నుడు వినే అవకాశమే లేదు. మరుసటి రోజు ఉదయమే ప్రయాణమై లవణాసుర యుద్ధమునకు వెళ్లినాడు. వకవేళ ప్రసవవార్త వినినా గాని, ఆమెయే సీత అని తెలియక పోవచ్చును.

లవణాసురుని సంహారము తర్వాత తిరుగు ప్రయాణములో వాల్మీకి ఆశ్రమములో బసచేసిన శత్రుఘ్నుడు, కుశలవుల రామాయణ సామగానము విని ఆనందిస్తాడు. అంతట సైనికులు శత్రుఘ్నునితో యీ రామాయణము సామగానము చేసినదెవరో మహర్షిని అడగమని చెబుతారు.

అప్పుడు శత్రుఘ్నుడు

“ఆశ్చర్యాణి బహూనీహ భవన్త్యస్యాశ్రమే మునేః,
న తు కౌతూహలాద్యుక్తమన్వేష్టం తం మహామునిమ్”.

యీ మహాముని ఆశ్రమములో అనేకములైన వింతలు, ఆశ్చర్యకరమైన అద్భుతాలు జరుగుచుండును. ఆ ముని ప్రభావము అట్టిది. అందుచేత ఆ మునిని ప్రశ్నించుట సమంజసము కాదు అన్నాడు. దీనిని బట్టి సీత ప్రసవ విషయము శత్రుఘ్నునికి తెలియదు.

వాల్మీకి వారు కూడ కుశలవులతో

“యది పృచ్ఛేత్స కాకుత్స్థే యువాం కస్యేతి దారకౌ,
వాల్మీకేరస్య శిష్యా ద్వా బ్రూతమేవం సరాధిపమ్”.

కౌకుత్స్థ వంశస్థుడైన రాముడు, యీ కవల పిల్లలు ఎవరి పుత్రులని అడిగిన యెడల, మీరిరువురు వాల్మీకి శిష్యులమని రాజుతో చెప్పవలెను. దీనినిబట్టి కుశలవులకు కూడా వారి జన్మరహస్యము గురించి, సీతను అయోధ్య సభా ప్రాంగణములోనికి తీసుకునిపోయే వరకు తెలియదు. వాల్మీకి వారు కుశలవుల జన్మరహస్యము పన్నెండు సంవత్సరములు దాచినాడు. అలాంటి వాల్మీకి వారు యీ రహస్యమును శత్రుఘ్నునికి తెలుసుకునే అవకాశము యిస్తాడా? వకవేళ శత్రుఘ్నునికి తెలుసుకునే అవకాశము కల్పించినా గాని, కుశలవులకు పన్నెండు సంవత్సరము తండ్రి ఎవరో తెలియకుండ వుండవలసిన అవసరము ఏమున్నది?

అయితే కుశలవుల జన్మ రహస్యము గురించి లక్ష్మణునికి తెలుసు. లక్ష్మణునికి తెలుసు అనే విషయము వాల్మీకి వారికి తెలియదు. కారణం ఏ విషయములోనైనా సందేహము వచ్చిన, నివృత్తి కొరకు యోగదృష్టితో చూడగలడు. యిక్కడ అలాంటి సందేహమునకు తావులేదు. లక్ష్మణుడు సీతను వాల్మీకి వారి ఆశ్రమ ప్రాంగణములో దింపి, తిరిగి వెళుతూ విపరీతమైన కలత చెందుతాడు. అప్పుడు సుమంత్రుడు లక్ష్మణునితో పూర్వము తాను విన్న వృత్తాంతము లక్ష్మణునికి వినిపిస్తాడు. అది రహస్యమని భరతునికి గాని, శత్రుఘ్నునికి చెప్పకూడదని తెలియజేస్తాడు. దీని విశ్లేషణ లక్ష్మణ శీర్షికలో చర్చించబడినది. కాబట్టి కుశలవుల జన్మ రహస్యము శత్రుఘ్నునికి తప్ప యితరులకు తెలియదు అనే ప్రతిపాదన నిజము కాదు. కుశలవుల జన్మ రహస్యము లక్ష్మణునికి, సుమంత్రునికి వారి ఆవిర్భావమునకు పూర్వమే తెలుసును.

అయితే యిక్కడ కుశలవుల జన్మరహస్యము గురించి సుమంత్రుడు లక్ష్మణునితో, భరత శత్రుఘ్నులతో చెప్పవద్దు అన్నాడు కాని, రాముని ప్రస్తావన ఎందుకు చేయలేదు? అంటే లక్ష్మణుడు రామునికి చెప్పినాడా? లేక రామునికి యీ రహస్యము తెలుసునా? సుమంత్రుడు రాముని

ప్రస్తావన చేయక పోవటానికి కారణము, తనకంటూ ఏ కోరికలేని రాముడు యిట్టి విషయములను అనగా లక్ష్మణునితో నీవు సీతను ఎక్కడ విడిచినావు? ఏమి జరిగినది? అన్న ప్రశ్నలు వేయడు. మరొక కారణము లక్ష్మణుడు రామునికి బహిష్కారము కనుక, లక్ష్మణునికి చెప్పిన రామునికి చెప్పినట్లే అనుకోవచ్చును. కావున రామునికి కూడ కుశలవుల జన్మ రహస్యము తెలియదు. మరొక సంశయము లక్ష్మణుడు సీతను వాల్మీకివారి ఆశ్రమ ప్రాంగణములో ఎందుకు విడిచినాడు?

సీత యొక్క అనంత సహనము, వోర్పు, త్యాగము, సృష్టి సంతులనకు, పోషణ పునరుద్ధరింపజేయుటకు, భరతఖండములో కోల్పోయిన భూతత్వము సుస్థిరపరుచుటకు ఆమె చేసిన త్యాగము, ఆమె వ్యక్తపరిచిన వివిధ అంశలు - భూదేవి అంశ, కాళి అంశ, వనదుర్గ అంశ, రాజ్యలక్ష్మి అంశ, మరల వనదుర్గ అంశ యిటువంటి అంశలు రూపాంతరము చెంది, ఎంతో కృషి చేసిన సీత లోకోపవాదమునకు గురి అగుటచే, ఎవ్వరునూ ఆమెకు సహాయపడలేదు. అందరూ ఆమె సహాయము పొందినవారే. ఆఖరకు హనుమంతుడు కూడ సీతను లంకలో వనదుర్గ అంశతో కొలిచి, సేవించి లబ్ధి పొందినవాడే. కాబట్టి రామాయణము స్ఫురించినప్పటి నుండి, ప్రథమ శ్లోకము నోటి నుండి వెలువడినప్పటి నుండి, సీత మీద వాల్మీకి వారికి కరుణ, ఆర్ధ్రత, జాలి యొక్కువగానే వుండేవి. యీ ఆలోచనలతో సంబంధించిన సంకల్ప వికల్పములతో కూడిన వాల్మీకి వారి హృదయ స్పందన తరంగములు, ఆదిశేషుడైన లక్ష్మణుని హృదయము చేరుటలో ఆశ్చర్యము లేదు. అనగా వాల్మీకి వారు, లక్ష్మణుడు అంతర్గతముగా వారుణి నాడీ మండలము ద్వారా పరస్పరము వర్తమానము పొందియున్నారు. అట్టి అంతర్గత వర్తమానము ద్వారానే లక్ష్మణుడు సీతను వాల్మీకి వారి ఆశ్రమ ప్రాంగణములో వదిలివేసినాడు. లక్ష్మణుడు వదిలిన సీతను వాల్మీకివారు ఏ విధముగా ఆదరించాడో చూద్దాము.

**“ఆశ్రమన్యూవిదూరే యే తాపస్యస్తపసి స్థితాః,
తాస్మాం వత్సే యథా వత్సం పాలయిష్యన్తి నిత్యశః”.**

అమ్మా! నా ఆశ్రమమునకు దగ్గరలోనే కొందరు స్త్రీలు తపస్సు చేసుకొను చున్నారు. ఆ తపస్వినులు, నిన్ను గోవు తన లేగదూడను పాలించినట్లు నిత్యము పాలించగలరు. సీతను అమ్మా అని సంబోధించుట ద్వారా, లేగదూడ వలె అని ప్రస్తావించుట ద్వారా, వాల్మీకి వారు సీతను వనదుర్గవలె సేవించి, తన ఆర్ధ్రత మరిగినాడు అని తెలుస్తున్నది.

రామాయణ కావ్యకర్త, ఆదికవి, భగవంతుడు, ఋషి అయిన వాల్మీకి మహర్షి

“పిబన్ రామచరితామృత సాగరం అత్యుత్తం మునిం వందే ప్రాచేత సమకల్మషిమ్”

రామచరితామృత సాగరములో మునిగి, వక పర్యాయము కాదు, అనేక పర్యాయములు, ఆ రసాయనము త్రాగి, తృప్తిలేక తృప్తి చెందక, యింకా ఏదో చెప్పాలి, యింకా ఏదో కొదవ వుంది అని భావించి తృప్తి పొందలేదు, ఆనందము కలుగలేదు. అంటే మరి సామాన్య మానవులకు రామాయణము వర్ణించుట సాధ్యమా? ఆంధ్ర వాల్మీకి అయిన వాసదాసుగారు కూడ

“ఎప్పుడు శక్తుడు ధరపై
 నవ్వాల్మీకిజుని కృతికి వ్యాఖ్య రచింపన్
 అవ్వాల్మీకియో, శివుడో
 యవ్వనజ సంభవుడో యొండె, పానిసతియో”

ఎంత వర్ణించినా యింకా కొరతే. యీ మహానుభావునికి మనమందరము తరతరాలుగా ఎంతో ఋణపడివున్నాము. వాల్మీకి వారి హృదయ స్పందనలు యిప్పటికి సజీవముగనే వున్నవి. మరి యీయన అనుగ్రహము వుంటే, రామాయణములోని సకల పాత్రలు, సీత అనుగ్రహమే కాక సకల దేవతల అనుగ్రహము లభిస్తుంది. తీగ లాగితే డొంకంతా కదలినట్లు వక్క వాల్మీకి వారి అనుగ్రహము కల్గితే అందరి అనుగ్రహము వున్నట్లై. యీ శీర్షిక పఠించి యీ క్రింది మంత్రములలో ఏదో వక మంత్రము జపించిన చాలు.

“ఆదికవీనాం వందే వాల్మీకి కోకిలాయ నమః”
 “రామాయణావిష్కృత్యా వాల్మీకియే నమః”

“కూజంతం రామరామేతి, మధురం మధురాక్షరం
అరుహ్యకవిణా శాఖాం వందే వాగ్మీకి క్రోశీలం”

“తమస్యాన్యాయనిరతం తవస్యే వాగ్విదాం వరమే,
నారదం పరివద్రస్య వాగ్మీకిర్హునిస్సర్ణవమ్”

సకృదేవ ప్రవన్యాయ తవాస్మీతి వ యోవరే,
అభయం సర్వభూతేభ్యో దదామ్యేతిధ్యతం మమమ్ ॥

శ్రీ సీతాపతయే శ్రీరామ చంద్రాయ నమః

ఆరవ అధ్యాయము నారద, వాల్మీకి వారి సంవాదములోని రహస్యాంశములు

వాల్మీకి మహర్షి వద్దకు బ్రహ్మదేవుడు పంపగా నారదుడు విచ్చేసాడు అని యింతకు పూర్వమే చెప్పుకున్నాము. అనగా అంతర్ముఖుడైన వాల్మీకి వారి బ్రహ్మగ్రంథి ముడి విడదీయబడినదై, ఆ గ్రంథిలోనికి నారదుని ప్రసరణ జరిగినది. ఈ ప్రక్రియకు సంబంధించిన శబ్దతరంగములు వాల్మీకి వారి చెవిలో వినపడినవి. యిది ముఖ్యమైన అంశము, దీనిని గమనించి, గౌరవించి, వీలైతే ఆచరించి, జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొనవలెను.

అలా అంతర్ముఖముగా విచ్చేసిన నారదుని వాల్మీకి వారు యీ విధముగా ప్రశ్నించారు.

**“తపఃస్వాధ్యాయనిరతం తపస్వీ వాగ్విదాం వరమ్,
నారదం పరిపప్రచ్ఛ వాల్మీకిర్మునిపుణ్ణవమ్”.**

తపస్సంపన్నుడైన వాల్మీకివారు, తపశ్శాలి, వేదాధ్యయన తత్పరుడు, మంచి వాక్కు గలవాడు, అలాంటి వారిలో శ్రేష్టుడు అయిన నారదుని ప్రశ్నించినాడు.

తపస్సు అనగానేమి? మనలో చాలామంది నిత్యము పూజలు నిర్వహిస్తారు. కాని అది బహిర్గత ప్రక్రియ. కొంత మంది ధ్యానము చేస్తారు. వక గంట లేక కొన్ని గంటలు ధ్యానమాచరించి, తిరిగి తమ కార్యములు నిర్వర్తిస్తారు. ధ్యానము అనగా అంతర్గత ప్రక్రియ. పిరమిడ్ ఆధ్యాత్మిక సంస్థ వ్యవస్థాపకుడు అయిన సుభాష్ పత్రి మాటల ద్వారా ధ్యానమంటే ‘శ్వాస మీద ధ్యాన’. నిరంతరము ఆపకుండా చేసేడి ధ్యానమును తపస్సు అందురు. అలాంటి స్థితిలో అంతర్ముఖము నుండి బహిర్గతమైననూ, ఆ తపన అలాగే కొనసాగుతుంది. అందుకే వక వస్తువును గురించి లేదా వక విషయమును గురించి అదే పనిగా ఆలోచించే వానిని, తపన చెందే వానిని, ‘ఏమిటిరా నీ తపన’ అనటము మనము వింటూ వుంటాము. తపన అనగా అన్నపానాదులు, నిద్రాహారాలు మర్చిపోయి అదే పనిగా ఏదో విషయమును గురించి తీవ్రముగా ఆలోచించడము. అదే తపస్సు,

అదే తపన. అయితే యీ తపస్సులు అనేక రకములున్నవి. కొందరు ధనము కొరకు, కొందరు అధికారము కొరకు, కొందరు స్త్రీల పొందు కొరకు, మరికొందరు ఆధ్యాత్మిక ఉన్నతికొరకు తపన చెందుతారు.

కావున తపనలు రెండు విభాగములు, ఖండితమైన, పరిమితమైన అశాశ్వతమైన, బహిర్గత అంశముపై ప్రేరేపింపబడి తపన పొందవచ్చును. లేక అఖండితమైన అపరిమితమైన, శాశ్వతమైన అంతర్గత దృశ్యము లేక విషయమున ప్రేరేపింపబడి తపన పొందవచ్చును. వీటిలో కొన్ని ఉదాహరణలు చూద్దాము.

“స్తన వస్త్ర ముపరిత్యజ్య శుశ్రురమిచ్ఛతి”

యిది వక సమస్య. దీనిని పూరించవలెను.

**“హిడింబా భీమదయితా, నిదాఘే మర్మపీడితా
స్తన వస్త్ర ముపరిత్యజ్య శుశ్రురమిచ్ఛతి”**

భీముని భార్య అయిన హిడింబ మండు వేసవిలో ఉక్కపోతకు గురై, మర్మ పీడనము చెంది, మర్మాయవములన్నీ పీడింపగా పై పమిటను తీసి, మామను రమ్మని పిలిచినది. యిచ్చట మామ అనగా వాయుదేవుడని అర్థము. భీముడు వాయుదేవుని పుత్రుడగుటచే వాయు అంశగలవాడు. ఏతావాతా దీని అర్థమేమనగా, గాలి కొరకు పమిట తీసినది, అనగా హిడింబ తపన గాలికొరకు. భీమునికి మరియొక భార్య ద్రౌపది వున్నది కదా. హిడింబనే ఎందుకు ఎంచుకున్నట్లు? అనగా హిడింబి రాక్షస స్త్రీ. రాక్షసులకు కట్టుబాట్లు లేవు. ద్రౌపది రాజకన్య, క్షత్రియ కన్యలకు కట్టుబాట్లు వున్నవి. అందుచేత భీముడు హిడింబను ఎంచుకున్నాడు.

యిక శబరి భక్తిచేత తపన పొంది రాముని దయకు పాత్రురాలైనది.

**“అధ్య మే సఫలం జన్మ స్వర్గ ఛైవ భవిష్యతి,
త్యయి దేవవరే రామ పూజితే పురుషర్షభ”.**

పురుష శ్రేష్ఠుడవైన రామా! యీనాడు దేవతా శ్రేష్ఠుడవైన నిన్ను సేవించిన పిదప, నా తపము, గురు శుశ్రూష, పూజలు అన్ని సఫలము కానున్నవి. యిక నాకు స్వర్గము ప్రాప్తించుట కరతలామలకము, అనగా చాల సులభము అని రామునితో చెబుతుంది.

**“చక్షుషా తవ సౌమ్యేన పూతాస్మి రఘునన్దన,
గమిష్యామ్య క్షయాన్ లోకాంస్త్రత్రసాదాదరిందమ”**

రామా! శత్రువులను పీడించువాడా! శత్రువులను నీ వశమునందు వుంచుకొనువాడా,

నీ యొక్క స్వామమైన, ఆనందకరమైన ఆహ్లాదకరమైన, ఎల్లప్పుడు చూడాలనిపించేది అయిన, మళ్లీ మళ్లీ చూడగలగినది అయిన, ఎల్లవేళలా కనులముందు నిలుపుకునే రూపము, నా కంటికి కనపడినంత మాత్రమున, నేను పవిత్రురాలైనాను. నీ దర్శనము వలన యింతకు పూర్వము ఏమైన వకటి, అర దోషములుంటే అవన్నీ యిప్పుడు నశించినవి. నీ అనుగ్రహము వలన నేను నాశనము కానటువంటి, చెడని లోకములకు వెళ్లుతున్నాను అని పలుకుతుంది. శబరిది భక్తి ప్రపత్తులతోకూడిన తపన.

మారీచుడు భయముచే తపన పొందినాడు. ఆ మారీచుడు రావణునితో

**“వృక్షేవృక్షే చ పశ్యామి చీరకృష్ణాజినాచ్ఛరమ్,
గృహీతభనుషం రామం పాశహస్తమివాస్తకమ్”.**

వక పర్యాయము రాముని చేతిలో దెబ్బతిన్న మారీచునికి రాముడు ఏ విధముగా కనిపిస్తున్నాడంటే, నారచీరలు ధరించి, ధనుర్బాణములు చేత పుచ్చుకుని, ప్రతి చెట్టులో, ప్రతి పుట్టపై పాశముతో కూడిన యమునివలె కనపడుచున్నాడు. మరి విష్ణ్వాంశగల రాముడు **“యిందు గలడందు లేడను సందేహంబు వలదు”** కదా! కావున మారీచుడు తపనతో రామావతార అంశను అధిగమించి, మూలమైన విష్ణ్వాంశను, దానికి మూలమైన నారాయణుని అంశ వరకు చేరాడు. రాక్షసుడైతేనేమి ధన్యుడు. ఆ మారీచుడే మరల రావణునితో

**“రామమేవ హి పశ్యామి రహితే రాక్షసాధిప,
దృష్ట్వా స్వప్నగతం రామముద్రుమామి విచేతసః”.**

రాక్షసరాజా! రాముడు కానిది ఏదీ లేదు. అంతా రామమయము. యీ జగమంతా రామమయము. స్వప్నములో కూడ రాముడు కనపడుటచే భ్రమపడి, మోహము చెంది, భయముచే చైతన్యము కోల్పోవుతున్నాను. కట్టె వలె అగుచున్నాను. అంతేకాదు

**“రకారాదీని నామాని రామత్రస్రస్య రావణ,
రత్నాని చ రథాశ్చైవ త్రాసం సంజనయన్తి మే”.**

రావణా ! రాముని గురించిన భయము ఎంతమేరకు వున్నదనగా, ‘ర’ అను అక్షరముతో మొదలయే రత్నం, రథం మొదలగు పేర్లు వింటే రాముడే గుర్తు కొస్తున్నాడు. అంతేకాదు, నాలో వణుకు పుట్టి, నిద్ర పట్టక, దిక్కుతోచని స్థితి ఏర్పడుతున్నది. యిక్కడ మారీచుడు ‘ర’తో మొదలయే రావణునిలో కూడ రాముని దర్శించినట్లు స్పష్టము అగుచున్నది. అంతేకాదు, వణుకు కల్గుట వలన మారీచునికి కుండలినీశక్తి జాగృతమైనట్లు విదితము అగుచున్నది. పరమాత్మ అంశతో స్పర్శ వలన అంతర్గత పరివర్తనము ద్వారా కుండలినీశక్తి వ్యక్తమై వణుకు కల్గినది.

అయితే మారీచుడు అంత భయపడుతూ, రావణునితో ధైర్యముగా రాముని గురించి ఎలా సంభాషించగల్గినాడు? అంటే మారీచునికి రావణుడు అంటే తప్పక భయము వున్నది. కానీ రామునిపై గల భయము, తపన తీవ్రమైనవి, తారాస్థాయికి చేరినవి.

రావణునిపై గల భయము నుండి తీవ్రమైన రామునిపై గల భయమును మినహాయిస్తే మిగిలేది ధైర్యమే. ఆ మొండి ధైర్యముతోటే రావణునితో సంభాషించాడు. రావణునికి సహాయము చేసిన రామునితో మరణము తప్పదు. సహాయము నిరాకరించిన రావణునితో మరణము తప్పదు. ఏ రీతిలోనైన మరణము నిశ్చయమై నప్పుడు కీర్తి కలిగే, జన్మ సార్థకత పొందే, సృష్టి సమన్వయమునకు, సంతులనకు దోహదము కలిగించే చావు ఉత్తమము అని ఆలోచించి, ధైర్యము తెచ్చుకొని రావణునితో మాట్లాడినాడు. పిల్లని గదిలో బంధిస్తే పులి అవుతుంది అనే విషయము మనకు తెలుసుకదా! అలా 'సమత్వం యోగముచ్యతే' అనే సిద్ధాంతము, అన్నిటిలో రాముని దర్శించుట వక యోగము. యిది మారీచుని తపన, తపస్సు కూడ. 'సంహారిణి రుద్రరూప తిరోధానకరీశ్వరీ' అనే లలిత రహస్య సహస్రనామము శ్లోకమును మారీచుడు ఆచరించి నిరూపించాడు. తిరోగమనము అనగా ముడుచుకొనుట, వెనకకు మళ్లుట, అనగా లోపలివైపు తిరుగుట, అంతర్ముఖులవుట. తపనతో అంతర్ముఖుడైన మారీచునికి లోపల కూడ రాముడే అగుపించాడు. అలా అగుపించి తన ఆజ్ఞాచక్రము, గురుస్థానమునకు ఉత్తరమున వున్న రుద్ర గ్రంధి స్థానము మారీచునికి చూపించాడు. మారీచుని ఆజ్ఞాచక్రములో గురువే తక్కిన కార్యములు నిర్వర్తించాడు. రాక్షసుడైతేనేమి జ్ఞానోదయముతో కూడిన చావు అతి ఉత్తమము, మోక్షదాయకము కూడ. మానవ జన్మ ఎత్తి ఏళ్లతరబడి మంచానబడి, వోపిక లేక, అంతర్ముఖత్వము పొందక, పరిపక్వము చెందక, రుచి మరగలేని ఆత్మ, దేహమును విడవటానికి నిరాకరించే జన్మ కంటే మారీచుని జన్మ ఎన్నో రెట్లు మిన్న. యిందులో సందేహము లేదు.

యిక **కంసుడు** కూడ భయముతో, భ్రాంతితో ఏది తగిలినా కృష్ణుని స్పర్శ అని భావించి, ఏ శబ్దము విన్నా కృష్ణుని మాటే అని భ్రమించి, ఏ రూపము కనిపించినా అది కృష్ణుని రూపమే అనుకున్నవాడై, 'సమత్వం యోగముచ్యతే' సర్వము కృష్ణమయము, 'కృష్ణం వందే జగద్గురుం' అని స్ఫూర్తి చెందినాడు. యిది కూడ తపనే, తపస్సే. వాస్తవానికి మారీచుడు గాని, కంసుడు గాని రామునిచే, కృష్ణునిచే చంపబడలేదు. వారిరువురు తపన తీవ్రత పొంది జ్ఞానోదయము పొందినవారై, వారి ఆత్మలు తృప్తి చెందినవై, రుచులు మరిగినవై వారంతట వారు కాలపాశములో చిక్కుకున్నారు. యీ ప్రక్రియ బహిర్గతముగా మనకు రామునిచే, కృష్ణునిచే సంహరింపబడినట్లు అగుపించినది.

రుక్మిణి, కృష్ణునిపై ప్రేమ వలన తపన చెందినది.

“చెప్పదు తల్లికిన్ దలపు చిక్కు దిశక్ దరహాస చంద్రికల్
 గప్పుదు, వక్తతామరస గంధ సమాగత భృంగ సంఘముల్
 విప్పుదు, కృష్ణ మార్గ గత వీక్షణ పంక్తులు ద్రిప్పదెప్పుదున్”
 “తుడవదు కన్నులన్ వెడలు
 గొప్పు తోయ కణంబులు, గొప్పు జక్కగా
 ముడవదు, నెచ్చలింగదిసి ముచ్చటకున్
 జనదు, అన్నమేమియు
 గుడవదు, నీరం గొనదు గూరిమి
 గీరముంజేరి పద్యమున్
 నుడువదు, వల్లకీ గుణ వినోదము
 చేయదుడాయ దన్యులన్”

వివరీతమైన ప్రేమకు లోనై, తల్లడిల్లెడి వారి లక్షణములు యివి. యిది కూడ ప్రేమ ప్రేరితమైన తపన, తపస్సు.

గోపికల ఉన్మాద భక్తి, వళ్లు తెలియని భక్తి, పరాకాష్ఠ భక్తి అనగా అపర భక్తి. నేను, నీవు వేరు కాదు అనునది అపరతత్వము. కాని దేహములు వేరుగా వున్నవి. రూపములు వేరుగా వున్నవి. దేహములకు రూపములకు, దేహభ్రాంతికి, రాగద్వేషములకు అతీతమైన ఆవిలి వొడ్డునున్నదే అపరతత్వము. కావున దీనికి దేహ సంబంధము అవసరము లేదు. అందుకే దేహ సంబంధమైన, దేహమును కప్పబడియున్న వస్త్రములను తొలగించి, అవుతల వొడ్డునున్న పరమాత్మను, అపరతత్వమును చేరారు గోపికలు. యిది అశ్లీలము ఎంతమాత్రము కాదు. సాధారణముగా శరీరము ఉనికి తెలియని స్థితి రెండు విధములుగా కల్గుతుంది. పసిపాపలుగా వున్నప్పుడు, రెండవది స్పృహ కోల్పోయినప్పుడు. మరి గోపికలు స్పృహలో వుండి కూడ వస్త్రములను పరిత్యజించారు అంటే, వారు పసిపాపలైనారు అని గ్రహించాలి. పసిపాపలు అమాయకత్వము, స్వచ్ఛతను ప్రకటిస్తారు. అందుకే వాళ్లు చేసే చేష్టలకు అందరు మురిసిపోయి, వారిని చేరదీస్తారు, ముద్దులాడుతారు. క్రమముగా పెరిగి పెద్దవారైనప్పుడు వారిలో అమాయకత్వము దూరముకాగా, మాయకత్వముతో కూడిన విచక్షణ జ్ఞానము చోటు చేసుకుంటుంది. అయితే యుక్త వయస్సులోని గోపికలు పసిపాపలు కాదుకదా. అంటే యుక్త వయస్సులోని గోపికలను మైమరిపించి పసిపాపలను చేయగల తత్వము పరమాత్మ అంశ. దీనినిబట్టి భగవంతుని మీద భక్తుని నిజమైన ప్రేమ, అలాగే భక్తుని మీద భగవంతుని నిజమైన ప్రేమ పుట్టుక స్థానము ఏమనగా, విచక్షణ రహితము అయిన అమాయకత్వము, స్వచ్ఛత అని చెప్పవచ్చును. అంటే ప్రేమకు పుట్టుక స్థానము

అమాయకత్వముతో కూడిన స్వచ్ఛత. ఎప్పుడైతే జీవుడు విచక్షణ రహిత స్థితికి చేరి స్వచ్ఛతవైపు పయనము సాగించునో, అప్పుడే జ్ఞానోదయమునకు దగ్గర అవుతాడు. అట్టి జ్ఞానోదయము సమయములో అంతర్గతముగా కుండలినీశక్తి ప్రసరణ జరుగుతుంది. కంసునికి, మారీచునికి అదే జరగినది. యీ గోపికలు కృష్ణుని యందు ఎలా తన్మయత్వము చెందినారో చూద్దాము.

“నల్లనివాడు, పద్మ నయనంబులవాడు, కృపారసంబుపై
జెల్లడువాడు, మౌళిపరిసర్పిత పింఛమువాడు, నవ్వురా
జిల్లెడు మోము వాడొకడు చెల్వల మానధనంబు దెచ్చెనో
మల్లియలారా! మీ పొదలమాటున లేడు గదమ్మ చెప్పరే”

మహానుభావుడు పోతనామాత్యుని భాగవతములోని యీ పద్యమును ఆధారముగా చేసికొని అందరు కృష్ణుని నల్లనివాడు అనిభ్రాంతి చెందారు. వాస్తవానికి కృష్ణుడు, కాళి యిద్దరు నేరేడుపండు వర్ణము గలవారు. విశుద్ధిచక్రము, ఆజ్ఞాచక్రము, సహస్రార చక్రము వర్ణములను మిశ్రమము గావిస్తే నేరేడు పండు రంగు వస్తుంది. మరి పోతనగారు నల్లనివాడు అని ఎందుకు సంబోధించినట్లు? నల్లనివాడు అంటే వ్యక్తమవలేనివాడు, అగుపించనివాడు, మాయలను ఛేదించువాడని అర్థము.

“అంగజుచైనజూడ హృదయంగముడై కరగించువాడు, శ్రీ
రంగదురంబువాడు, మధురంబగు వేణు రవంబువాడు, మ
మ్మంగజుపువ్వు దూపులకు నగ్గము జేసే, లవంగలుంగనా
రంగములారా! మీ పొదల మాటున లేడు గదమ్మ చెప్పరే”

“పక యెల నాదమూదినాడిక్కడ
సరసనున్నవిసాల్గు చరణములు
నొక నీలవేణితో నొదిగి నాడిక్కడ
మగజూలో మగువజూడ దోచె
యొకలేమ (మొక్కి చొప్పు) నురిమినాడిక్కడ
రమణీ (మొక్కి చొప్పు) రమ్యమయ్యె
నొక యింతి కెదురుగా నొలసి నాడిక్కడ
ననోన్య ముఖములై యంఘ్రులమరే
నబల లిరుగిలంకులందురా దిగిరి రా
డారు పదములు నున్న వమ్మ యిచట”

“యీ చరణంబులే, ఇందుని భాసన
 సనకాది ముని యోగ సరణి నొప్పు
 నీ పాద తలములే యెలనాగ శ్రుతి వధూ
 సీమంత వీధుల జెన్ను మిగులు
 నీ పదాబ్జంబులే యిభకులోత్తమాన
 పాలేటి రాచూలి పట్టుగొమ్మ
 యీ సుందరాంఘ్రులే యిందీవరేక్షణ
 ముక్తికాంత మనో మోహనంబు
 లీయడుగుల రజమే యింతి
 బ్రహ్మేశాది దివిజవరులు మౌళీదాల్తు
 రనుచు గొంద అంబలబ్జాక్షు డేగిన
 క్రమము గని యునాతని గానరైరి”

యీ పద్యములలో పోతనగారు, గోపికల మనస్సు తమ ఆధీనములో లేదని స్పష్టముగా తెలియజేయుచున్నారు. అనగా ఆలోచనరహిత స్థితి ‘చిత్తవృత్తి నిరోధము యోగము’ అనే పతంజలి యోగ సూత్రమును అవలంబించి గోపికలంతా యోగినులై, సాక్షీభూతులైనారు. వివస్వతేనేమి ఆ స్థితికి చేరటమే గొప్ప. యీ విధముగా గోపికలు కృష్ణునిపై తన్మయత్వము చెందినారు. అది కూడ వక తపనే, తపస్సే. యిక్కడ వక సందేహము కలుగవచ్చును. గోపికలు పసిపాపలు అయేంత అమాయకత్వము ప్రకటించి వివస్వలు అగుటకు కారణమేమిటి??

సాధారణముగా వక కుండలినిశక్తి ఉపాసకుని వద్ద కుండలినిశక్తిని గ్రహించిన వారి అనుభూతి ఎలా వుండునంటే, ఆ శక్తిని గ్రహించినవారు తేలికతనము పొందిన వారై, దూదిపింజ అంతటి తేలికైన వారై, గాలిలో తేలుతున్నట్లు అనుభూతి కలుగుతుంది. యిలాంటి అనుభూతులు కుండలిని విద్య ఉపాసనలో సర్వ సాధారణము. అంటే వారు వక గడ్డిపోచ అంతటి తేలికదనము పొందుతారు. వక గడ్డిపోచ ఎంత తేలికగా వుండునో అందరికి తెలుసును. యిక అంతటి తేలికైన గడ్డిపోచ మీద వస్త్రములు కప్పిన, వస్త్రముల బరువే గడ్డిపోచ బరువుకంటే అధికముగా వుండును. దీనినిబట్టి గోపికలు కృష్ణుని వద్ద కుండలిని శక్తిని గ్రహించి, మత్తులో పరవశించి, తన్మయత్వము పొంది, గడ్డిపోచ వంటి తేలికతనము పొంది, వారి వంటి మీద వున్న వస్త్రములే బరువై వాటిని కూడ వదిలినారు. దేనికోసము, కుండలిని శక్తి పోషణ కోసము, ఆ ఆస్వాదములో వున్న ఆనందము కోసము. అంతేకాని కామక్రీడలు ఆడటానికి మాత్రము కాదు. యిది వారి తపస్సు.

మరొక రకమైన తపస్సు. అన్యమనస్కు తన్మయత్వము.

**“చిత్రేతు కామకిల గోపకన్య
మురారి పాదార్పిత చిత్తవృత్తిః
దధ్యాదికం, మోహపశాదివోచత్
గోవింద దామోదర మాధవేతి”**

వక స్త్రీ తలపై గంపలో పెరుగు, పాలు, నెయ్యి, పెట్టుకొని అమ్ముటకు పోయి, మనస్సు గోవిందుని యందు లగ్నమై, ఆయననే మనస్సులో నిల్పుకుని, మోహము చేత, గంపలో ఏమున్నదో, తను ఏమి అమ్ముటానికి వచ్చినదో మరిచి, “గోవింద, దామోదర, మాధవా” అని అరుచుకుంటూ వీధి వెంట తిరిగినదట. యీ యమ్మ కూడ ‘చిత్తవృత్తి నిరోధము యోగము’ అనే సూత్రమును అనుసరించి, విచక్షణ రహితమై స్వచ్ఛత వైపు మొగ్గి, జ్ఞానోదయము పొంది వుండును. రోజుకూలితో జీవనాధారము గడిపితేనేమి? అట్టి యోగస్థితికి చేరటమే కావలెను.

కుచేలుడు - యీయనది స్నేహపూర్వకమైన భక్తితన్మయత్వము, తపన. కుచేలుడు అనగా చిరిగిన వస్త్రములు ధరించినవాడు. కుచేలుడు పదములో అక్షరములను విశ్లేషిస్తే - విష్ణు గ్రంధిలో జరిగిన కర్మాచరణ విశుద్ధి చక్రము ఉత్తరము గల చంద్రుని చేరి, విశుద్ధి కమలము లత ద్వారా గ్రహాంతర్గత ఆవృతము గావించిన, చంద్రమండలములోని భువనేశ్వరి కాంత్పింజములు విష్ణుగ్రంధి చేరి కర్మఫలములను స్వీకరించుట. అంటే కుచేలుడు ఆచరించే కర్మఫలములన్నీ భూగోళము దాటి గ్రహాంతర్గ అంశలలో చేరుతున్నవి.

చిన్నతనములో కృష్ణునితో పాటు విద్య నేర్చుకుని, ఆ సాంగత్యము వలన ఆయనపై భక్తిని, ప్రేమను, స్నేహమును పెంచుకుని, కృష్ణుని తన మనస్సులో నిల్పుకొని, కృష్ణుని కృపకు పాత్రుడైనాడు. అంతేకాదు, ఏ మహామహుని పాదములు సర్వలోకములకు శరణ్యమో, ఆశ్రయమో, ఏ మహామహుని దర్శన భాగ్యము కొరకు మహామహా యోగులు, భోగులు, ఋషులు నిత్యము పడిగాపులు కాస్తారో, శరీరము శుష్కింప చేసుకుని, నియమ నిష్ఠలతో ధ్యానిస్తారో, ఆ మహామహుడు కృష్ణుడు కుచేలుని చూడగనే, తన ఆసనము దిగి, ఎదురేగి ఆలింగనము చేసుకున్నాడు. తనకు దేవతలు ఏ రీతిలో పూజలు చేయుదురో, అదే రీతిలో తాను కుచేలునికి పూజ నిర్వహించాడు. ఏ హంసతూలికా తల్పము మీద శ్రీకాంత అయిన రుక్మిణీదేవితో ఏకాంతములో పవ్వళించునో, అట్టి తల్పముపై కుచేలుని కూర్చుండబెట్టినాడు. ఏ రమాదేవి కడగంటి చూపుకొరకు బ్రహ్మ, యింద్రుడు, శివుడు యితర దేవతలు ఎదురుచూస్తారో, పడిగాపులగాస్తారో, ‘శ్రీమన్మంద కటాక్ష లబ్ధ విభవ ద్రుప్తేంద్ర గంగాధరం’ అని కదా స్తోత్రము. అలాంటి శ్రీమహాలక్ష్మి స్వరూపురాలైన రుక్మిణీచే సేవలందించుకున్నాడు. అంతటి ఘనసత్కారము

పొందుటకు ఆ కుచేలుడు ఎంతటి ధన్యజీవో కదా? అట్టి కుచేలుడు భక్తి పారవశ్యముతో

“ఇందీవరశ్యాము, వందిత సుత్రాము
 గరుణాలవాలు, భాసుర కపోలు
 గొస్తు బాలంకారు, గామితమందారు
 సురుచిర లావణ్యు, సురశరణ్యు
 హర్యక్షనిభ మధ్యు, నిఖిలలోకారాద్యు
 ఘనచక్రహస్తు, జగత్ప్రశస్తు
 ఖగకులాది పయాను, గౌశేయపరిధాను
 బన్నగశయను, నబ్జాత నయను
 మరకకుండల సదూభుషు, మంజుభాషు
 నిరుపమాకారు, దుగ్ధ సాగర విహారు
 భూరి గుణసాండ్రు, యదుకులాంబోధిచండ్రు
 విష్ణు, రోచిష్ణు, జిష్ణు, సహిష్ణు, గృష్ణు”

అని కృష్ణుని గుణ కీర్తనము చేసాడు.

తపస్సులలో యిన్ని రకములున్నవి కదా! వీటిలో ఏది ప్రధానము. ఏవి పాటించవలెను? మార్గములే వేరు కాని, గమ్యస్థానము అందరిది వక్కటే. అందుకే బొమ్మెర పోతానామాత్యుడు సాక్షిభూతుడై ‘పలికెడిది భాగవతమట, పలికించెడిది రామభద్రుండట’ అని ఆరంభించటము అయినది. ఈ మహనీయుడే భాగవతములో ‘పగనైన, వగనైన, భీతినైన, ప్రాణభీతినైన’ అని పలు మార్గములు తెలియజేసాడు. యీ అన్ని రకముల మార్గముల ద్వారా చిత్తవృత్తిని నిరోధించి యోగమార్గము జేరి తన్మయత్వము చెంది, సాక్షిభూతులై జ్ఞానోదయము పొంది తరించగలరు. అంటే పరిపక్వము చెందబడే అన్ని మార్గములు భక్తియోగము, జ్ఞానయోగము వైపు దారితీస్తాయి.

యింకా త్యాగరాజ స్వామి వారు కూడ యీ కోవకు చెందినవాడే. వారి కీర్తనలన్నీ మనసు ప్రధానముగా వుంటాయి. ‘రాగ సుధా రస పానము చేసి శోభిల్లవే ఓ మనసా!’, ‘మనసా ఎటులో’, ‘మానస సంచరరే’, ‘మారు బల్కకున్నా వేమిరా మా మనోరమణ’ యిలా అన్ని మనస్సు ప్రధానమైన, మనస్సును నిద్రపుచ్చే కీర్తనలు. అంటే త్యాగరాజు వారి మనస్సు ఎల్లప్పుడు నిద్రావస్థలో వుండి, తద్వారా విచక్షణ రహితమై స్వచ్ఛతతో నిండివున్నది. యింకా ‘సమత్రయోగముచ్యతే’ అనే సిద్ధాంతమును పాటిస్తూ, అన్నిటిలో మారీచుని వలె రాముని దర్శించాడు. ఆయన ఆలపించిన వక కీర్తనలోనే ‘విధులు జీవన్ముక్తులు అని త్యాగరాజు పల్కె’ అని పల్కాడు. అనగా సాక్షిభూతులై ఏ పని నిర్వర్తించినా అది పరమాత్మకు తప్పక చేరుతుంది.

అంతేకాదు త్యాగరాజుల వారికి కుండలినీశక్తి జాగ్రతము అయినది అని యీ కీర్తన ద్వారా స్పష్టముగా తెలుస్తున్నది. 'శోభిల్లు సప్తస్వర, సుందరుల భజింపవే మనసా'. వీధులందు కీర్తనలు పాడుకుంటూ, భిక్ష స్వీకరిస్తే ఏమి, యీ మహనీయునికి నారద ఉపదేశము, రామ సాక్షాత్కారము దొరికినవి కదా! అది చాలును. కాబట్టి అది కూడ తపనే, తపస్సే.

భక్త కన్నప్ప తన్మయత్వమునకు లోనై, 'సర్వేంద్రియానాం నయనం ప్రధానం' అని భావించే తన చక్షువులను కాశహస్తీశ్వరునికి అంకితము గావించాడు అంటే ఎంతటి విచక్షణ రహితము గలవాడో అర్థము చేసుకొనవచ్చును. అందుకే కన్నప్ప వారు స్వచ్ఛతకే స్వచ్ఛమైన శివునిలో ఐక్యమైనాడు. యీ సందర్భంగా కన్నప్పలోని రహస్యాంశములను తెలియజేయవలెను. కన్నప్పకు కుండలినీ శక్తి జాగ్రతమైనట్లు స్పష్టముగా తెలుస్తున్నది. ఏల అనగా కుండలినీ శక్తి వక మహా శక్తి. అందులకే లలిత సహస్రనామ రహస్య స్తోత్రములో 'మహాశక్తి కుండలినీ బిసతంతు తనీయసీ' అని వశిస్థాది వాగ్దేవత ఋషులు చెప్పటము జరిగినది. వక పర్యాయము కుండలినీశక్తి ప్రసరణ కలిగిన, దానిని నియంత్రించుట తమ సంకల్ప ప్రేరణ వలననే గాని, కుండలినీ శక్తికి స్వయముగా నియంత్రణ, పరిమితి లేదు, హద్దు అడ్డా కూడ లేవు. యీ కుండలినీశక్తి విస్తారముగా ప్రవహించిన, ఆ ప్రసరణ వేగమునకు కనుగుడ్డలను ఛేదించగల శక్తి ప్రవాహము కల్గినది అనుటలో ఎటువంటి అతిశయోక్తి లేదు. యీ ప్రతిపాదన బాగుగా అర్థము అవలెనన్న వక ఉదాహరణ ద్వారా చెప్పవచ్చును. పూర్తిగా నిండియున్న జలాశయమునకు వున్న ఆనకట్టకు వక చిన్న రంధ్రము ఏర్పడిన ఎంత వేగముతో నీరు ప్రవహించునో, అంత వేగముతో కుండలినీ శక్తి ప్రసరించగలదు. బహిర్గతముగా కన్నప్ప తన కన్నులను పెకిలించి సమర్పించి నట్లు బోధపడుతున్నది కాని, అంతర్గతముగా శరవేగముతో వెలువడిన కుండలినీశక్తి కన్నప్ప చక్షువులను ఛేదించినదనే సత్యమును పాఠకులు గమనించవలెను. ఆటవికు డైతేనేమి, కిరాతకుడైతేనేమి, శాశ్వత శివసాన్నిధ్యము పొందినాడు. అట్టి జన్మ చాలదా?

మహాకవి కాళిదాసు, యీయన కాళిదాసుగా పరివర్తనము చెందక మునుపు వక చెట్టు కొమ్మపై కూర్చుని, తాను కూర్చున్న చెట్టు కొమ్మను తానే నరకటం ప్రారంభించాడు. అంటే ఆయనలో విచక్షణ జ్ఞానము శూన్యము. విచక్షణ కేంద్రము అయిన చిత్తము తలుపులు మూసుకున్నది అని స్పష్టము అగుచున్నది. ఎప్పుడైతే విచక్షణ జ్ఞానము అంతరిస్తుందో, అక్కడ అమాయకత్వము, దానికి తోడుగా స్వచ్ఛత వెనువెంటనే చేరుతాయి. అందుకనే యీ మహాపురుషునికి జ్ఞానోదయము కలిగి శ్యామలామాత అనుగ్రహము లభించినది. ఆ తల్లి బీజమంత్రములను యీయన నాలుకపై వ్రాసినంతటే, శ్యామలా దండకము అలౌకగా పలికినాడు. తర్వాత కవిత్వము అనే తపనతో కుమారసంభవము, మేఘసందేశము, రఘువంశము మొదలగు

కావ్యములను రచించినాడు. వెర్రిబాగుల వాడైతేనేమి, జగన్మాత అనుగ్రహము కల్గినవాడైనాడు, అది చాలదా!

యీ కోవకు చెందినవాడే రామకృష్ణ పరమహంస. ఆయన అమాయకుని వలె కనిపించుట, ప్రవర్తించుట చాలా మందికి పరిచయమే. అట్టి అమాయకత్వము వలన ఆయన పసిబాలుడైనాడు. పసివానిని అమ్మకాక యింకెవరు చేరదీస్తారు? అందులకే యీయన తరచు కాళీమాతతో మాట్లాడేవారట. యీ సృష్టి అంత, అందులోని భూతలములను సకల భూతములను తన ఆధీనములో వుంచుకున్న కాళీమాత, వక అమాయకత్వముతో కూడిన స్వచ్ఛత నిండిన పసిబాలుని రూపములో వున్న రామకృష్ణ పరమహంస వశమైనది. ఏమి ఆశ్చర్యము? లయకారిణి, సృశానవాసిని, అందరిని శాసించే కాళీ, ఈయనకు వశమైనది. ఈ రామకృష్ణుల వారికి అందరిలో కాళిని దర్శించే తపన. ఆఖరకు వేశ్యలలో సైతం కాళీని దర్శించి, వారికి సాష్టాంగ నమస్కారము గావించేవాడు. అమాయకుడైతేనేమి, అట్టి జన్మ చాలును.

రమణ మహర్షి - ఈయన శరీరమును తేనెటీగలు, క్రిమి కీటకములు తూట్లు పొడిచి రక్తధారలు ప్రవహించిన, చలింపక సాక్షీభూతుని వలె నిల్చాడు. అంతేకాదు, భయంకరమైన కాస్పర్ వ్యాధిని కూడ వక సాక్షీభూతత్వముతో ఎదుర్కొన్నాడు. యిది కూడ తపనే.

ప్రహ్లాదుడు, పరమ భాగవతోత్తముడుగా భావించెడి ప్రహ్లాదుడు తన తండ్రియైన హిరణ్యకశ్యపునికి “యిండు గలడండు లేదను సందేహంబు వలదు, చక్రి సర్వోపగతుండు, ఎందెండు వెదికి చూచిన అందెందె గలండు” అని బోధిస్తాడు. మరి అన్నిటా ఉండుట, ఉన్నది ఉన్నట్లుగా, లేనిది లేనట్లుగా గోచరింపజేయుతత్వము ‘సమత్ర యోగ ముచ్యతే’ అను మాటను సమర్థిస్తున్నది. ఆ పైన సాక్షీభూతత్వమును సూచిస్తున్నది. యీ విశేషపటుత్వము గలవాడు ప్రహ్లాదుడు. నిరంతరము నారాయణుని స్మరించుటయే యీయన తపన. తండ్రి కంటె మిన్నగా జ్ఞానోదయము కల్గినాడు. వయస్సుతో సంక్రమించేది పెద్దరికము కాదు, జ్ఞానోదయముతో కూడినదే పెద్దరికము అని నిరూపించినాడు. అందుకే కన్నతండ్రికే హితబోధ చేసాడు. రాక్షస వంశము వాడైతేనేమి, నృసింహ్వతారమునకు ప్రేరణ అయినాడు. అది చాలును.

ఖ్యాతిగాంచిన తెలుగు సినిమా పరిశ్రమ గేయ రచయిత అయిన **వేటూరి సుందర రామమూర్తి గారు** కూడ యీ కోవకు చెందినవారే. యీయనకు వాగ్దేవి అనుగ్రహము పుష్పలముగా వున్నది. అమ్మవారి అనుగ్రహము ఎట్టి లక్షణములు గలవారికి సంక్రమించునో, యింతకు పూర్వమే చర్చింపబడినది. తనకు అబ్బిన అమ్మవారి అనుగ్రహమును దుర్వినియోగపరచక, చక్కగా సద్వినియోగ పరుచుకున్నారు వేటూరి వారు. ఏలననగా, ‘బంగారు కోడిపెట్ట’ అనే పాటను ఎంతటి సాక్షీభూతత్వముతో వ్రాసినారో, అంతే సాక్షీభూతత్వముతో ‘అద్వైత సిద్ధికి,

అమరత్వ లబ్ధికి గానమే సోపానము' అనే వాక్యము వ్రాసి, అదే సినిమాలో 'పరవశాన శిరసూగంగా ధరకు జారెనా శివగంగా' అనే అద్భుతమైన, ప్రయోగాత్మకమైన మాటల సంపుటితో కూడిన పాటను ఆవిష్కరించారు. శ్రీనాథుడు తన చాతుర్యముతో, వ్యంగముతో కూడిన 'పరమేశా గంగ విడువు పార్వతి చాలున్' అని వ్రాస్తే, కొన్ని శతాబ్దాల తర్వాత వేటూరి వారు మరొక మెట్టు ముందుకు సాగి, అన్ని జీవులు, భూతములు ఎవరిని వశము చేసుకోవాలని, ఎవరి అనుగ్రహము దొరికితే మోక్షము నిశ్చయమౌతున్నదో, ఎవరు నిరంతర ధ్యానముద్రలో వుండునో, అట్టి పరమశివునకు పరవశము అగునట్లు చేసాడు. అందరిని వశము చేసుకునే శివుడు ఎలా పరవశము పొందాడు? వేటూరి వారు సాక్షిభూతత్వముతో వ్రాసిన 'బంగారు కోటిపెట్ట' పాట చూచి లేక 'ఆరేసుకోబోయి పారేసుకున్నాను' అనే పాట చూసి, బాగుంది, బాగుంది అని తల ఆడించి గంగమ్మను భువికి దింపాడు. వేటూరి వారు చేసిన ప్రయోగమునకు, శ్రీనాథుడే రుచిమరగక మరల వేటూరి సుందరరామమూర్తిలా రూపము చెందినాడో అనే సందేహము కల్గుతున్నది. వేటూరి వారి భగీరథ ప్రయత్నము చూసి మురిసిపోయి, తల ఆడించిన శివుడు గంగను భువిపై పంపినాడేమో. యీ విధముగా రెండు వైవిధ్య సన్నివేశములకు, రెండు వైవిధ్య రీతులలో పాటను వ్రాయడం సామాన్యమైన విషయము కాదు. వేటూరి వారికి అమ్మవారి అనుగ్రహము వున్నది అనుటకు నిదర్శనము, మేఘసందేశము అనే సినిమాలోని 'మవ్వంపు నటనాల మాతంగిని' అనే మాటల కూర్పు వక పాటలో. ఈయన వక యోగి పుంగవుడు. జగన్మాత వడిలో వుండి ఆడుకుంటూ, అమ్మ పోషణ కారణముగా అనాయాసముగా పాటలు వ్రాసెడివానికి తగినన్ని బిరుదులు, పురస్కారములు వస్తే ఏమి, రాకపోతే ఏమి? అవన్నీ అమ్మ పోషణ ముందు దిగదుడుపే కదా. కావున ఖచ్చితముగా వేటూరి సుందర రామమూర్తి గారు కూడ తపస్సంపన్నులే, భాగవతుల కోవకు చెందినవారే అని చెప్పాలి.

వీరంతా సాక్షిభూతులే. వీరంతా యోగములో వున్నవారే. వీరందరూ తపన చెందినవారే. వీరంతా స్వచ్ఛతకు ప్రమాణికములే. యింకనూ ఎందరో మహానుభావులు యీ క్రమములో వుండిన వారుండవచ్చును. వారిని గురించి ప్రస్తావించకపోవటము యీ గ్రంథకర్త దోషమేగాని, వారు అయోగ్యులని ఎంతమాత్రము కాదు. కాదు కాదు! యీ గ్రంథకర్త దోషము కూడ ఎంత మాత్రము కాదు. యీ గ్రంథకర్త ఆరాధ్యదైవమైన కాళి గ్రంథకర్తకు స్ఫురణ కల్పించకపోవటమే కారణము.

పైన ప్రస్తావించిన తపస్సంపన్నులందరి జ్ఞానోదయమునకు ప్రేరణ, ఆ అంశల ప్రసరణ, వారి అంతర్గత దిశలకు మూలము నారదుడే అని గ్రహించాలి. అయితే వారి వారి తపనల తీవ్రతలను బట్టి నారదుని అనుగ్రహము వుంటుంది. వాల్మీకి వారి తపన అత్యంత తీవ్రమైనది అగుటచే, ఆయనచే యిరవైనాల్గు వేల శ్లోకములతో కూడిన ఆది కావ్యమును ఆవిష్కరింపబడినది.

యిన్ని రకముల తపనలను గురించి చర్చించాము కదా! మరి వాల్మీకి వారి, నారదుని తపస్సులు దేనికి? ఏ రకమైనవి? వాటి ఉద్దేశము ఏమిటి?

వాల్మీకి వారు కొన్ని వేల సంవత్సరముల నుండి నియమనిష్ఠలతో, కష్టనష్టములతో, కాయకసరులు తిని తపస్సు చేస్తున్నాడు.

**“బహువర్షసహస్రాణి తపశ్చర్యా మయా కృతా,
నోపాశ్చీయాం ఫలం తస్యా దుష్టేయం యది మైధిలీ”.**

వాల్మీకి వారు అయోధ్యలో రాముని సభలో పలికిన మాటలు. నేను కొన్ని వేల సంవత్సరముల నుండి తపస్సు ఆచరిస్తున్నాను. ఈ సీతలో దోషమున్న యెడల, ఆ తపస్సు ఫలితము నాకు దక్కకుండు గాక. కావున తన తపశ్చక్రితో దివ్యదృష్టి యొగదృష్టి సంపాదించాడు. అలాంటి స్థితిలో వాల్మీకి వారు సాక్షిభూతుడై ఋజుమార్గములో ప్రవర్తిస్తున్నాడు. కాబట్టి నారదుని అడిగి తెలుసుకున్నా, తెలుసుకోక పోయినా వాల్మీకి వారికి వచ్చే లాభనష్టములు ఏమీ లేవు. అదే విధముగా నారదునికి వాల్మీకి వారు అడిగిన ప్రశ్నకు సమాధానమిచ్చినా, యివ్వకపోయినా, ఆయనకు కలిగే లాభనష్టములు ఏమీలేవు. మరి వాల్మీకి వారు నారదుని ఎందుకు ప్రశ్నించినట్లు? నారదుడు ఎందుకు సమాధానమిచ్చినట్లు?

“గాయన్నారాయణ కథాం, సదా పాపభయాపహమ్”

నారదుడు ఎల్లప్పుడు మనలోని ఉత్తరాయనములో వున్న జలతత్వములో సూక్ష్మరూపమున ఉపస్థితమై వున్న నారాయణ స్వరూపమునకు, సేవకునిగా పని చేస్తూ, యీ జలతత్వ ప్రసరణ, ధార ప్రసరణకు కారణభూతమైనాడు. లోకములోని జనులకు యీ నారాయణుని కథను తెలియజేయటమే నారదుని లక్ష్యము. అందుకే వాల్మీకివారు, నారదుని ‘తపస్వ్యాద్యాయ నిరతం’ అని సంబోధించాడు. ఎల్లప్పుడు నారాయణుని తత్వములో నిండివున్నవాడు. అదే నారదుని తపన. అందులోని రహస్య అంశములను తెలుసుకున్నవాడు, తెలుసుకున్నదానిని మననము గావించి, యితరులకు తెలియజెప్పేవాడు. ఆ చెప్పటం ఎలా? ‘వాగ్విదాం వరః’ మాటల ద్వారా, వాక్కుల ద్వారా చెప్పగలిగే వారిలో శ్రేష్ఠుడు, ప్రత్యేకత గలవాడు. అంటే చక్కని, చిక్కని మాటలతో వినగల్గిన అర్హత గలవారికి వినసొంపుగా, విసుగు కలగకుండు, పొందికగా, యింకా యింకా చెబితే బాగుండు అనే రీతిలో చెప్పగలిగిన వాడు. అనగా మన శరీరములోని శబ్ద ప్రసరణకు వక కారకుడు నారదుడు. ఆయనకు యీ గుణము ఎలా అభివృద్ధి? దేవతలు, రాక్షసులు, దానవులు, యక్షులు, పక్షులు, నరులు, వానరులు, పురుషులు, కింపురుషులు అందరి లోపల ప్రవహిస్తున్నాడు. వీరందరి లోపల నున్న సర్వ దేవతల, సర్వ రాక్షసులతో కలిసి మెలిసి సంచరించేవాడు, ఎవరికి ఏ భాష, ఏ రీతిలో వాడవలెనో తెలిసినవాడు.

నారదుని అంతర్ముఖముగా దర్శించిన వాల్మీకి వారు ఏదో అడగాలి, తెలుసు కోవాలని ఆరాటపడుతున్నాడు. వాల్మీకిని చూచిన నారదుడు ఏదో చెప్పాలనుకున్నాడు. వారిరువురి ఆలోచనల సరళి కలిసినది. 'రోగి పాలే కావలని అడిగాడు, వైద్యుడు పాలే యిమ్మున్నాడు' అన్నట్లు జరిగినది. అయితే యిక్కడ వాల్మీకి వారిని 'మునిపుంగవ' అని సంబోధించారు. అంటే పురుషరూపములో వున్న గోవు. అనగా వృషభము. అట్టి ప్రస్తావన ఎందులకు? యిది వక అద్భుత రహస్యాంశము.

ఈ సృష్టిలో వృషభముల ఆవిర్భావము మహాభారతము తర్వాత కాలములో జరిగినది. ఈ ప్రతిపాదనకు స్పష్టమైన ఆధారము లలిత రహస్య సహస్రనామములో వున్నది. కావున త్రేతాయుగములో వృషభములు లేవు. అయితే ముందుగా వృషభముల లక్షణములను గురించి చర్చించుకోవాలి.

వృషభము సృష్టి సమన్వయమునకు, సంతులనకు ఎంతగానో దోహదము చేస్తుంది. ప్రకృతిలోని సారమును గ్రాసము రూపములో గ్రహించి, ఆ సారమును వీర్యముగా మార్చు గావించి, గో సంపదను వృద్ధి చేస్తుంది. గోక్షీరమును మనందరము గ్రహించి రసోత్పత్తి చేసుకుంటాము. అంతేగాక, వృషభము తను స్వేచ్ఛగా తిరిగే సమయములో అనగా మూతిని కట్టివేసి, ముక్కుతాడు వేసి, భుజముపై బరువు పెట్టి కాకుండగ, స్వతంత్రముగా సంచరించే సమయములో వాటి కాలి గెట్టలు భూమాత స్పర్శకు గురై, వృషభములోని సంకల్ప వికల్ప తరంగములు భూమిలోనికి ప్రవేశించి, భూగోళములో వున్న అంతర్గతమైన సారమును లవణ రూపములో భూమి ఉపరితలమునకు వచ్చునట్లు చేయునది. యిక్కడ లవణము అనగా యినుము, ఖనిజ సంపద, సైంధవ లవణము వగైరాలు. యివి భూమి ఉపరితలము చేరటము ద్వారా, భూమి సారవంతమై పంటలు పండుతవి. ఈ పనులన్నిటినీ వృషభము ఏమీ ఆశించకుండానే చేస్తున్నది. అందుకే అర్జునుని పౌత్రుడు పరిక్షిత్తు 'ప్రాచవియైన గడ్డి తిని, వాహినులందు జలంబు త్రావగా'. కాబట్టి వృషభము భూదేవి అసహనము తొలగించుటకు, భూ సుస్థిరతకు ఎంతో దోహదము చేస్తుంది.

వృషభము గురించిన మరొక రహస్యాంశము - బహిర్గతముగా రూపము లేని శివుడు అనగా కేవలము అహంకారము, మనస్సు కలిగిన తత్వము, కేవలము బుద్ధి కల్గిన నందిని అధిరోహించాడు. 'కుండలం వృషవాహనం' అని కదా చంద్రశేఖర అష్టకము. అంటే ఎవరైతే యీ సృష్టి వలయమైన సారం, రసం, సారమునకు అతీతముగా సాక్షీభూతునిగా సేవచేస్తారో వారిలోని శివతత్వము వ్యక్తమగుతుంది. అంటే మనము బహిర్గతముగా గ్రహించిన షోషణ, మన లోపల ప్రవేశించిన తర్వాత దానిలోని సారము, నారాయణుడు కాగా, ఆ సారము నుండి

ఉద్భవించిన రసము నారదుడై మన దేహములో నలుదిక్కులకు నారాయణ తత్వమును చేరవేయును. యిట్టి స్థితికి ఎవరైతే చేరగలరో, వారి సహస్రార చక్రములోని శివుడు ధ్యానముద్ర నుండి మేల్కొని వారిని అనుగ్రహించును, వారిని అధిరోహించును అని అర్థము. యిక్కడ వాల్మీకివారు వృషభమైనాడంటే, ఆయన సహస్రారము చక్రము విచ్చుకున్నది అని స్పష్టము అగుచున్నది.

అయితే త్రేతాయుగములో వృషభము ఆవిర్భావము జరగలేదు. రావణుడు కుండలినీ శక్తిని అపహరించుట ద్వారా భూ సుస్థిరత చెడినది. భూదేవి అసహనము పెరిగినది. మరి భూ సుస్థిరతను సరిచేయగల వృషభము ఆవిర్భావము జరగనప్పుడు, ఆ పని యింకెవరు చేయవలెను? వరాహము చేయవచ్చును. కావున వరాహాంశ గల రాముని ఆవిర్భావము జరుగవలెను. ఈ కార్యమునకు వృషభము వలె, సాక్షిభూతుని వలె తాను దోహదము చేయుటకు సిద్ధముగా వున్నట్లు వాల్మీకి వారు పేర్కొనుట వలన 'మునిపుంగవ' అయినాడు.

కావున నారదవాల్మీకులు, వకే రకమైన ఆలోచన, వకే రకమైన వృత్తి గలవారై, వారి సంభాషణ కూడ అదే రీతిలో సాగినది. యిద్దరు రాజకీయ వేత్తలు, యిద్దరు న్యాయమూర్తులు, యిద్దరు దొంగలు, యిద్దరు జూదరులు, యిద్దరు వ్యభిచారులు చేరితే వారి సంభాషణ వారి అలవాట్లకు అనుగుణముగానే సాగుతవి. కారణము వారికి బాగా పరిచయమున్న అంశము అదే గనుక. నారాద వాల్మీకులకు తెలిసిన విషయము భగవత్సంబంధమైనది కనుక, అదే చర్చనీయాంశము అయినది. వాల్మీకి వారికి తపస్సులో జ్ఞానోదయము పొందగా, రామాయణము స్ఫురించినది. నారదుడు నారాయణ కథా ప్రచారకుడు. కావున వారి భావాలు కలిసినవి. అందుమీదట వాల్మీకి వారు

“పూరకరారు మహాత్ములు
వారధముల యిండ్లకు వచ్చుట యెల్లన్
గారణములు మంగళములు
మీరాక మాకు శుభము మహాత్మా”

అనే భావనతో స్వాగతము పలికి, అర్ఘ్యము, పాద్యము, ఆసనము యిచ్చి పూజించి, గురుస్థానమిచ్చి, కూర్చొనమని కోరెను. యీ క్రతువులన్నీ అంతర్గతముగానే జరిగినవి. ఎవరి యందు మనకు గురి వున్నదో ఆయనే మన గురువు. ఎవరి యందు లక్ష్మ్యము, భక్తి, నమ్మకము ఏర్పడతాయో ఆయనే గురువు. యింకొక విధముగా మనకంటె జ్ఞాన సంపన్నుడు, అనుభవము గలవాడు, ఎక్కువ విషయములను తెలుప గల్గినవాడు గురువు. ప్రాచీన ప్రమాణముననుసరించి

**“గుశబ్దస్తుంధకారస్యాద్గుశబ్దస్తున్నిరోధకః
అంధకార నిరోధిత్వా ద్గురురిత్యధీయతే”**

తన్నాశ్రయించిన శిష్యుని యొక్క అంధకారము, అజ్ఞానమును తొలగించి, జ్ఞానమును వృద్ధి చేయువాడు, గురువు. అలా కల్గిన జ్ఞానము దూరమై అజ్ఞానము రాకుండా, గురువు బోధించిన విషయములను మర్చిపోకుండా ధారణశక్తిని యినుమడింపజేయు వాడు. ధారణ అనగా చదివిన విషయములను, విన్న విషయములను అవసర సమయములో గుర్తు చేసుకొనగలిగిన శక్తి. యీ ధారణ శక్తి వుంటే, దానిని నిత్య జీవితములో దేశ కాల పరిస్థితులలో వినియోగించవచ్చును. లక్ష్మీ స్తోత్రములో ‘త్రినేత్రాం’ అని వున్నది. మూడు నేత్రములతో భూతదర్శిని అంటే గతమును చూచునది, భవిష్యత్తును చూడగలిగేది, అలాగే వర్తమానమున వుండి చూచునది అని అర్థము. దీనివలన మానవులకు సూచన ఏమిటనగా లోగడ ఏమి జరిగినది? దాని ఫలితము ఎలా వున్నది. ప్రస్తుతము ఏమి జరుగుతున్నది? దీని ఫలితము ఎలా వుంటుంది. యీ రెండు కలిసి భవిష్యత్తులో ఎలాంటి ఫలితములు యివ్వ బోతున్నవి అని దేశ కాల పరిస్థితులను అనుసరించి నడవమని అర్థము. అలా నడిచేవాడు ప్రమాదపడడు. యిక గురు అనే పదమును అక్షరముల ద్వారా విశ్లేషిస్తే, విష్ణుగ్రంధిలోని బృహస్పతి అయస్కాంత శక్తితో కూడిన నారాయణి భూతత్వము లేక రజో గుణము అని అర్థము.

కావున యిక్కడ వాల్మీకి వారు వృషభమై సహనము కోల్పోయిన భరత ఖండమును సుస్థిర పరుచుటకు తపస్సు ఆచరించి, జ్ఞానోదయము పొంది, కుండలినీ శక్తి జాగృతము గావించి సహస్రార చక్రము విచ్చుకున్న వాడైనందున, అక్కడ వున్న శివుడు తన అంశను నారదునిలో ప్రవేశపెట్టగా, గురు అంశతో కూడిన దక్షిణామూర్తి తత్వమును, నారాయణ తత్వమును వాల్మీకి వారికి ఉపదేశమివ్వటానికి నారదుడు సంసిద్ధుడైనాడు. శివ కేశవుల ఉపదేశము పొందిన వ్యక్తి వాల్మీకి వారు. ‘గురోస్తు మౌనం శిష్యాస్తు ఛిన్న సంశయా’ అన్నట్లు మౌనముగా ధ్యానముద్రలో నిమగ్నమైన దక్షిణామూర్తి వద్దకు రాగానే, యోగులకు వారి సంశయములకు పరిష్కార మార్గము దొరికినది. అదేవిధముగా వాల్మీకి వారికి న్నుంచిన రామాయణము నిర్ధారించుకుందామనుకున్నాడు, అలాగే నారదుడు కూడ నారాయణ కథాసారమైన రామాయణమే చెప్పాలనుకున్నాడు. శిష్యుడు, గురువు వకే విషయముపై లక్ష్యము పెట్టారు. వక సాక్షిభూతుడు మరియొక సాక్షిభూతునితో సంభాషించిన ఏమి జరుగుతుంది? జగత్ప్రసిద్ధిగాంచిన రామాయణ రసకావ్యము ఆవిర్భవిస్తుంది. అయితే యిక్కడ దక్షిణామూర్తి అంశ ఎందుకు ప్రవేశించినది? నిరంతరము ధ్యానముద్రలో నిమగ్నమైన దక్షిణామూర్తి చొరవ తీసుకుని, నారద వాల్మీకి సంభాషణలో తన తత్వమును ఎందుకు ప్రవేశపెట్టవలెను?

యిది వక రహస్యాంశము. అప్పటికే రావణుడు కైలాసము నుండి వేయి సంవత్సరముల సృష్టి పోషణకు అవసరమైన కుండలిని శక్తిని అపహరించాడు. తద్వారా సృష్టి సంతులన చెడిపోయినది. సృష్టి పోషణ భారము కఠినమైనది. కావున పార్వతి పరమేశ్వరులు వారి విధిగా సృష్టి సమన్వయము పరుచుటకు విడిపోయినారు. కావున పార్వతి లేని శివుడు దక్షిణామూర్తి అయినాడు. అనగా ఆ సమయములో అందరి జీవుల సహస్రార చక్రములో ఉపస్థితమైన శివుడు దక్షిణామూర్తి రూపము దాల్చినాడు. దీనినిబట్టి రాముని పుట్టుకకు పూర్వమే సృష్టి సంతులనకు దెబ్బ వాటిల్లినది, అని తెలుసున్నది. అందుకే దశరథుడు పుత్రకామేష్టి యాగము చేయవలసి వచ్చినది. సహజమైన సంతానోత్పత్తికి అవసరమైన కుండలిని శక్తి పోషణ కూడ లభ్యమగుట లేదని అర్థము. కావున వాల్మీకి వారి సహస్రారము నుండి దక్షిణామూర్తి అంశ బ్రహ్మగ్రంథిలోని బ్రహ్మదేవుని ఆదేశము మేరకు, జలధారలో ఉపస్థితమైన నారాయణ కథాసారమును ఉత్తర దిశగా ప్రసరింపజేసి, సహస్రారములోని దక్షిణామూర్తి అంశతో మిళితము గావించబడినది. ఈ మహా క్రతువు నారదుడు అంతర్గతముగానే నిర్వర్తించాడు. అంతేకాక, దక్షిణ ముఖుడు అయిన దక్షిణామూర్తి, రాబోవు కాలమున 'రాముని పయనము అనగా దిక్కు దిశ దక్షిణము వైపు సూచిస్తున్నది. యీ స్థితిలో నారాయణుడు, దక్షిణామూర్తి ఏకమై వారి కింకరుల రూపములో నారదుడు, వాల్మీకి ఉపస్థితమై ఉంటే, యిక నారదుడు చెప్పేదేముంది? వాల్మీకి వారు వినునది ఏమున్నది? అయినా వారిరువురి సంభాషణ మనందరి కోసము జరిగినది.

తన లోపల దర్శనమిచ్చిన, గురుస్థానము అలంకరించిన నారదుని వాల్మీకి వారు యీ విధముగా ప్రశ్నించారు.

**“కోన్వస్మిన్ సామ్రుతం లోకే గుణవాన్కృశ్చ వీర్యవాన్,
ధర్మజ్ఞశ్చ కృతజ్ఞశ్చ సత్యవాక్యో దృఢవృతః”.**

ప్రస్తుత దేశకాల పరిస్థితులలో భూలోకములో యిలాంటి వ్రతాలను ఆచరించే వాడెవరు? ఏమిటా వ్రతములు

- 1) గుణవాన్ 2) వీర్యవాన్ 3) ధర్మజ్ఞ 4) కృతజ్ఞ 5) సత్యవాక్యో

పూర్వము పరశురాముడు క్షత్రియుల అసహనమును నాశనము చేయుటకు తలపెట్టిన క్రతువు వలన భూసుస్థిరత దెబ్బతిన్నది. అనగా కొన్ని ప్రదేశములలో భూమి పరిమితికి మించి భారమైనది. మరికొన్ని ప్రదేశములలో భూమి పరిమితికి మించి తేలిక అయినది. కావున తనకు స్ఫురించిన రామాయణమును ఆధారముగా చేసుకుని, యిట్టి క్లిష్టమైన దేశ కాల పరిస్థితులలో యిలాంటి వ్రతములను ఆచరించేవాడెవరు అని ప్రశ్నించాడు? అనలు వ్రతము అంటే ఏమిటి?

వ్రత పదమును విశ్లేషిస్తే - పంచబ్రహ్మల వాయుతత్వముతో కూడిన బ్రహ్మ గ్రంధిలోని రజోగుణ తమోగుణములు. అంటే శివశక్తుల సామరస్యము నుండి విడిపోయిన పంచబ్రహ్మలు, బ్రహ్మగ్రంధిలోని రజోగుణములను తమోగుణములతో కర్మాచరణ గావించుట. మనము సామాన్యముగా 'వినాయక వ్రతము', 'సత్యనారాయణ వ్రతము', 'అనంత పద్మనాభ వ్రతము' యిలా అనేక వ్రతములు ఆచరిస్తూ వుంటాము. అలాంటి సమయములో ఆయా దైవీక శక్తులను పూజిస్తాము. వారి కథ వింటాము. ప్రసాదము స్వీకరిస్తాము. అంతటితో ముగుస్తుంది. నిత్యకృత్యములో పడిపోతాము. ఆ దేవుడుగాని, వారి కథగాని, అందులోని సారాంశము గాని గుర్తుండవు. ఎంతవరకు? మరల ఏదో వక ఆపదగాని, అవసరముగాని ముంచుకొచ్చే వరకు. ఉదాహరణకు వినాయక వ్రతము తీసుకుందాము. ఆ వ్రతములో కథా నాయకుడు ఎలాంటివాడు?

“ఇద్దరు తల్లుల ముద్దుబిడ్డడు

పని చెరవుల దొర, చేటచెవుల వేల్పు

వంకర తొండంబు పాడేనుగ మొగము

పాపజందెముల మేటి, ముక్కంటి పండుల

మెక్కెడు దిండీడు, గరికపూజల మెచ్చు గొబ్బివేల్పు”

“తొండము నేక దంతమును, దోరపు బొజ్జయు వామహస్తమున్”

అని పాఠ్యము.

యిద్దరు తల్లుల ముద్దుబిడ్డడు అనగా గంగాపార్వతులిద్దరికి నచ్చినవాడు, యిద్దరు మెచ్చినవాడు, పని చెరవుల దొర అనగా ఆయన అనుమతి లేకుండ ఏ పని ప్రారంభించినా చెడగొట్టటము ఖాయం. బొమ్మెర పోతన గారు తన యిష్ట దైవమైన శ్రీ మహావిష్ణువును ‘శ్రీ కైవల్య పదంబు చేరుటకు నై చింతించెదన్’ అని మొదలుపెట్టాడు. ఆ భాగవతము పూర్తి అయినా కాని భూస్థాపితము వలన ఆటంకము ఏర్పడి వుండవచ్చును. యిక చేటల వంటి చెవులు గలవాడు, వంకర తొండము, ఏనుగు ముఖము, పాములను జెంద్యములుగా గలవాడు, కొబ్బరికాయలను బహు ప్రీతిగా తినేవాడు, ఆయనకు గరికతో పూజ చేసినంత మాత్రమున సంతోషించే గొప్ప దేవుడు. తక్కిన దేవుళ్లు వలె అలంకారములు, అభిషేకములు కోరడు. అలాంటి వికార రూపము గల వినాయకుని చూచి చక్కని వాడైన చంద్రుడు నవ్వాడు, హేళన చేసాడు. దాని వలన దృష్టి తగిలిన వినాయకునికి ఏదో జరిగినది.

యీ కథ వలన వికార స్వరూపులు, అంగవికలురను చూచి పరిహసించ కూడదు. హేళన చేయరాదు అని నీతి. కానీ సంవత్సరము పొడవునా జనులను పీడించి, పిప్పిచేసి, ఏదో

వక రోజు, నాయకుని పుట్టిన రోజునో లేక వర్ధంతి రోజునో, నాలుగు పండ్లను పంచి, ఫోటోలు తీయించుకుని, పత్రికలలో ప్రచురించుకొని, దూరదర్శన్ మాధ్యమము ద్వారా చూపించుకుంటే సరిపోతుందా? అసలు వినాయక ప్రతము ఏర్పరిచిన వుద్దేశము ఏమిటి?

సామాన్యముగా మనకు 'తొలకరి' ఆషాఢ పూర్ణిమతో ప్రారంభమవుతుంది. వ్యవసాయదారుడు పొలము దున్ని విత్తనము నాటుతాడు. అది వర్ణాలకు ఏపుగా పెరుగుతుంది. భూమిలోని సారము యీ నెల పదిహేను రోజులలో తగ్గుతుంది. అందువలన రెండవ విడత ఎరువు వేయాల్సిన తరుణము వస్తుంది. వెనకటి రోజులలో 'ఆకురొడ్డు' పచ్చి ఆకు ఎరువుగా వేసేవారు. అందువలన పైరు సక్రమముగా, ఏ విఘ్నములు లేకుండా యింటికి చేరటానికి, భాద్రపద శుద్ధచవితి రోజు వినాయకుని పూజిస్తాము. కారణం ఆయన విఘ్నహంత కదా! విఘ్నములను తొలగించువాడు.

యిక విగ్రహ తయారి విధానము - వర్షములకు నదులలో వచ్చి చేరిన వండ్లు మట్టి లేక నల్లరేగడి మట్టి, విగ్రహ తయారికి వుపయోగించేవారు. అలాగే పత్రి అనగా ఆకులను, కొమ్మలను కూడ పూజకు వాడేవారు.

**“సిద్ధి విఘ్నేశ్వరా! నిన్ను ప్రసిద్ధిగా పూజింతు
నొనరంగ యిరవది వక్క పత్రి, దానిమ్మ
మంచి నిమ్మ, దర్భ, విష్ణుంక్రాంత, ఉమ్మెత్త
దుర్వార, వుత్తరేణు, గరికయు, మారేడు, గన్నె
రు, జిల్లెరు, దేవకాంచన, రేగు, దేవదారు,
జాజి, బల్లరక్కసి, జమ్మి, రాచనపువ్వు
ఆరె, మాచిపత్రి అగరు మెలక”**

యీ యిరవై వక్క సంఖ్య ప్రాముఖ్యత బహిర్గతమే కాక, అంతర్గతము కూడ వర్తిస్తుంది. వీటిలో నత్రజని, భాస్వరమే కాక, లవణములు, సారము, కొంతమేరకు అతిసారము వున్నవై మన పూర్వీకులు వాటిని గుర్తించారు. యీ పత్రిని మంత్రపూర్వకముగా పూజించి, వినాయకునితో పాటు పెరటిలోని చెట్లపాదులలో వుంచేవారు. యిరవై వక్క పత్రి మంత్రపూర్వకముగా పూజించుటచే, మనలోని మూడు గ్రంధులు అనగా బ్రహ్మ గ్రంధి, విష్ణుగ్రంధి, రుద్రగ్రంధి, సప్తకుండలిని చక్రములతో అనుసంధింపబడుతాయి. $3 \times 7 = 21$ అనగా మనలోని అసహనము మంత్ర పూర్వకముగా పత్రిలో ప్రవేశించి, పత్రి నుండి భూమిలోనికి ప్రవేశపెట్టటము జరుగుతుంది. యిది వక భూ సుస్థిరత్వము పొందే ప్రక్రియ. పరశురాముడు కూడా యిలాంటి ప్రక్రియ ద్వారానే, యిరవై వక్క మార్లు క్షత్రియ వంశములలోని పేరుకున్న అసహనము తుడిచి వేసాడు.

పెరట్లొని చెట్ల పాదులలో వుంచబడిన పత్రి వర్షాలకు ఎరువుగా పరివర్తనము చెందుతుంది. కాని యీ పత్రిలో చేరిన అసహనము వలన నల్లపురుగు కూడ చేరుతుంది. వాటి నిర్మూలనకు ఆశ్వీజ బహుళ అమావాస్య, దీపావళి ఏర్పాటు చేసారు. ఆ రోజున కాలే బాణసంచా ద్వారా నల్లపురుగు పారిపోయేది. కానీ యీ కాలములో అన్ని విపరీతములే. పోటీపడి, యిరవై అడుగులు, ముప్పై అడుగుల విగ్రహమును యినుము, సిమెంటుతో తయారుచేసి, జలాశయములో పడవేస్తే, నీరు కలుషితమై, ఆ గాలి పీల్చి ప్రజలు ఎలా జీవించ గలరు? ఈ సందర్భముగా సూరదాసుగారి పద్యములో 'నీవు రాయిని పూజిస్తే, నేను కొండను పూజిస్తానన్నారు'. అంటే నిర్గుణభక్తి గొప్పది.

మనము ఆచరించే ప్రతి వ్రతము, పూజలో సంకల్పము, క్షేమ, స్థైర్య, ధైర్య, విజయ, అభయ, ఆయురారోగ్య ఐశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థము' అని చెప్పుకుంటాము. మరి పై చర్యల వలన క్షేమము కలుగుతుందా? క్షేమముగా బ్రతకగలమనే ధైర్యము వస్తుందా? ఆయుషు పెరుగుతుందా? మనము ఏమి సంకల్పించి పూజ లేక వ్రతము ఆచరించామో, అందులో వక్కటి, ఏ వక్కటి కూడ కలుగదు. పైగా చెడు ఫలితము కల్గుతుంది. కాబట్టి వ్రతము అనేది నియమ నిష్ఠలతో ఆచరించబడేది. వాల్మీకి వారు నారదునితో అట్టి నియమ నిష్ఠలే గాకుండ, దృఢమైన, చెక్కుచెదరని సంకల్పము గలవాడు ఎవరున్నారు? అని ప్రశ్నించాడు. అన్నిటికి మూలము సంకల్పమే, అట్టి గట్టి సంకల్పముతో కూడిన లక్షణములు కల్గినవాడు కావలెను అని కోరెను.

గుణవాన్ - అనగా యిది అద్వైతమును సూచిస్తున్నది. గుణములు రెండు విధములు. మంచి గుణములు, చెడు గుణములు. గుణవాన్ అనుటచే మంచికి, చెడుకు అతీతమై రెంటినీ నియంత్రించుట అని అర్థము. అతీతముగా ఎలా వుండాలి? మంచీ లేదు, చెడు లేదు అనే భావన లేక మంచి వుంది చెడు వుంది అనే భావన, యీ రెంటికీ అతీతముగా ఉన్నప్పుడే జరుగుతుంది. యిది అద్వైత స్థితి. యీ అద్వైత స్థితి అంతర్గతముగా అపరమైనది. కావున అంతర్గతమైన అద్వైత స్థితి నుండి బహిర్గతమైన ద్వైత స్థితి అనగా మంచి, చెడు అవలంబించుట సులభము.

అంటే, అంతర్గతముగా అద్వైత స్థితిలో అపరముగా, అతీతముగా సాక్షీభూతులుగా వుంటూ, అవసరమైనపుడు బహిర్గతముగా మంచివాళ్లకు మంచివానిగా, చెడ్డవాళ్లకు చెడ్డవానిగా వ్యవహరించే లక్షణము గలవాడు గుణవాన్ అయినాడు. దృఢ సంకల్పముతో కూడిన గుణవాన్ ఎవరున్నారు అని వాల్మీకి వారి ప్రశ్న.

వీర్యవాన్ - వీర్యము అనగా సంతానోత్పత్తి చేయుగుణము. వీర్యవాన్ అనుటచే తాను ప్రమేయపూర్వకముగా సంతానోత్పత్తి ప్రక్రియలో పాల్గొనడు అని అర్థము. అటువంటి గుణమునకు అతీతముగా వుండువాడు. నిజమే మరి! తనకంటూ ఏ కోరిక లేని రామునికి సంతానవాంఛ

కూడ లేదు. సంతానోత్పత్తి జరుగవలెనన్న లేక జరిగిన యెడల ఏమి కావలెను? తగిన పోషణ కావలెను. కావున వీర్యము పోషణ సూచిస్తున్నది. వీర్యవాన్ అనుటచే యీ లోకము సంతటికి కావలసిన, అవసరమైన పోషణ దృఢసంకల్పముతో యివ్వగల్గిన వాడెవరైనా వున్నారా అని ప్రశ్న.

ధర్మజ్ఞాశ్చ - ధర్మము అనగా దేశకాల పరిస్థితులను బట్టి పరివర్తనము చెందునది. సృష్టి సమన్వయమునకు, సంతులనకు, సృష్టి క్రమము వృద్ధి చెందుటకు యీ పరివర్తనము అత్యవసరము. యీ మార్పును గ్రహించి, అనుసరించి తదనుగుణముగా నడుచుకునేవాడు ధర్మజ్ఞుడు. అనగా పరిమితమి మించి మార్పు ఉన్నచోట, తాను మితిమీరి మార్పు చెందకుండ జడత్వము ప్రదర్శించుట, అలాగే పరిమితికి మించి జడత్వము ఉన్నచోట, తాను అధికముగా మార్పు చెంది, అట్టి స్థితులను సరైన, వాస్తవమైన మార్పుకు గురిచేయూవాడు. యిట్టి కార్యములు చేయుటకు దృఢసంకల్పము గల వాడెవరైనా వున్నారా అని ప్రశ్న.

కృతజ్ఞాశ్చ - కృతజ్ఞత అనగా తాను పొందిన ఏ కొంచెము ఉపకారము, సహాయము, లబ్ధిని ఎప్పుడూ మరువనివాడు. అన్నివేళలా గుర్తుంచుకునేవాడు. తాను పొందిన సహకారమును కష్టకాలము తీరగానే మరువకుండా వుండెడివాడు. తాను సుఖములను, భోగములను అనుభవిస్తున్న సమయములో, అలాగే అతిక్లిష్టమైన పరిస్థితులలో వున్నాగాని, తనకు సహాయము చేసిన వానిని జ్ఞప్తికి తెచ్చుకునేవాడు. యీ కార్యమును దృఢసంకల్పముతో చేయగలిగిన వాడెవరైనా వున్నారా అని ప్రశ్న.

సత్యవాక్య - సత్యము అనగా పరివర్తనము చెందలేనిది. మార్పునకు వశము కానిది, మార్పు చెందనిది. దీనికి ఉదాహరణ, సూర్యుడు అన్ని దేశ కాల పరిస్థితులలో తూర్పునే ఉ దయిస్తాడు, పశ్చిమమునే అస్తమిస్తాడు. మార్పు చెందే ఋతువులను అనుసరించి తాను మార్పు చెందడు. కనుక సూర్యుడు సత్యమునకు ప్రతీక. అలాగే అన్ని దేశకాల పరిస్థితులలో, నదులన్నీ సముద్రములోనే సంగమిస్తాయి. యీ సంగమము మారనిది, సత్యము అయినది. అలాగే సత్యము, శివం, సుందరము. శివుడు ఎల్లవేళలా ధ్యానముద్రలో వుంటాడు. మార్పు చెందనివాడు, సనాతనుడు.

అయితే యింతకు పూర్వమే, ధర్మజ్ఞాశ్చ ద్వారా మార్పు చెందే గుణము తెలుసుకున్నాము. యిప్పుడు సత్యవాక్య అనుటచే పరివర్తనములేని వాక్యములను పలికెడి వాడని అర్థమవుతున్నది. యిది ఎట్లా? వకే వ్యక్తిలో దేశకాల పరిస్థితులను అనుసరించి మార్పు చెందే తత్వము, మార్పుకు వశముకాని మాట్లాడగలిగే తత్వము ఎలా వున్నవి? అంటే దేశకాల పరిస్థితులను అనుసరించి ఎక్కడ మార్పు ఆవశ్యకమో, అదే దేశకాల పరిస్థితులను అనుసరించి ఎక్కడ మార్పు జరుగగూడదో

తెలుసుకుని, వున్నది వున్నట్లుగా, వాస్తవమును సూచించి అదే విషయమును భాషణ చేయగల్గిన వాడు, ఆచరించదగినవాడు.

ఉదాహరణకు, యీ వేళ సూర్యుడు పశ్చిమమున ఉదయించుగాక అనుట లేక యీ వేళ నదులు సముద్రములో సంగమించకుండుగాక అనుటచే మారని విషయములను మార్పుకు గురిచేయటము జరిగినది. అలాగే యీ నడిచే ఋతువు యింకనూ పొడిగింపబడుగాక అనుటచే, మారే ఋతువులను మార్పులేని జడత్వమునకు గురి చేయటము అవుతుంది. యీ విధమైన సంకల్పములు సృష్టి సమన్వయము, సంతులన దెబ్బ తీస్తాయి.

పై విధముగా గాక, సహజ మార్పుకు గురి అయ్యే వాటిని, వాటిలోని మార్పును గుర్తించి తాను పరివర్తనము చెందకుండ చెప్పగల్గుట, అలాగే మార్పు చెందని విషయములను గురించి కూడ అవసరమైతే తాను మార్పునకు లోనై, వాటిలోని పరివర్తనము చెందని స్వభావము గుర్తించి వాస్తవము చెప్పగల్గుట. యిటువంటి కార్యములు దృఢ సంకల్పముతో చేయగలవానిని సత్యవాక్య అందురు.

పైన వర్ణించిన గుణవాన్, ధర్మజ్ఞశ్చ, కృతజ్ఞశ్చ, వీర్యవాన్, సత్యవాక్య అను వాటిని దృఢసంకల్పముతో అనుసరించుటకు ఏమి కావలెను? ముందుగా కావలసినంత వోర్పు, సహనము అత్యవసరము. అట్టి వోర్పు, సహనము లేకపోతే దృఢసంకల్పము కుదరదు, ఆ లక్షణములు యిమడవు.

**“చారిత్రేణ చ కోయుక్తః సర్వభూతేషు కో హితః,
విద్వాన్ కః కః సమర్థశ్చ కష్టైక ప్రియదర్శనః”.**

చారిత్రేయ చకోయుక్త - అనగా వర్షము కొరకు ఎదురుచూసే చాతకపక్షుల వంటి నడవడి కలవాడు అని అర్థము. చాతకపక్షుల లక్షణము ఎటువంటిది? భారవంతమైన నీటి నుండి విడిపోయిన తేలిక అయిన తేమ, కాలక్రమేణ మేఘముగా పరివర్తనము పొంది వాయువు, అగ్ని, ఆకాశతత్వములచే స్ఫుశించపడి, తిరిగి భారవంతమై వర్షపు ధారగా కురియును. అనగా పంచభూతముల నుండి విడిపోయిన భారము ప్రకృతి పోషణ పొంది, తిరిగి వర్షము రూపములో పంచభూతములలో చేరినది. అట్టి వర్షపుధార జలమును ఆస్వాదించునవి చాతకపక్షులు. జలాశయములో వున్నది కూడా నీరే. కాని ఆ నీటిని ఆస్వాదించవు. ఆకాశము నుండి వెలువడే వర్షపుధార భూమిని చేరక మునుపే ఆస్వాదించు లక్షణము కలవి చాతకపక్షులు. యిక్కడ కొన్ని రహస్యాంశములున్నవి.

వర్షపుధార భూమిని చేరితే పంచభూతముల ఆవృతము పూర్తి అవుతుంది. భూమిని చేరక మునుపే స్వీకరించబడిన వర్షము చినుకులు ఆకాశతత్వము, వాయుతత్వము, అగ్నితత్వము కలిగివుంటుంది. కాబట్టి చాతకపక్షులలో భూతత్వము, జలతత్వము లేవు అని నిర్ధారణ జరిగినది. వీటిలో కేవలము పంచభూతముల అగ్ని, వాయు, ఆకాశతత్వములే వున్నవి. ముందుగా వర్షపు చినుకులను ఆస్వాదించుటచే, నారాయణ ఉపాసన, జలములోని నారాయణతత్వము సూచిస్తున్నది. అలాగే తేలికదనము పొందిన తేమ కుండలిని శక్తి ఉపాసన తెలియజేస్తున్నది. తర్వాత ఆకాశము నుండి కురిసే వర్షపుధార గురుతత్వము తెలియజేస్తున్నది. అంటే ఎవరైతే నారాయణాంశ, నారాయణ తత్వము గలవాడో, ఎవరైతే కుండలిని శక్తి విద్యను అభ్యసించినాడో, అవసరమైతే గురుస్థానమును అలంకరించి సకాలములో వర్షము కురుపించగల స్థోమత గలవాడో, అవసరమైతే సుస్థిరమైన భూతత్వమును విడిచి చాతకపక్షులవలె అగ్ని, వాయు, ఆకాశతత్వములతో కార్యసాధన చేయగలవాడై, అట్టి వారెవరైనా వున్నారా అని ప్రశ్న.

సర్వభూత హితేరతా - భూమిపై వున్న అన్ని జీవరాశుల, రాక్షసులు, మానవులు, వానరులు, పక్షులు, నాగులు, యక్షులు, మృగములు, వృక్షముల క్షేమము, మేలు జరుగుట యందు ఆసక్తి, ఆభిరుచి గలవాడు ఎవరున్నారు? అన్ని జీవరాశుల మేలు కోరటము అంటే ఏమిటి? అన్ని జీవరాశులకు మూడు స్థితులున్నవి. పుట్టుక, జీవనము, మరణము. ఈ ఆవృతము ద్వారా ఆత్మపరిణతి పొంది, వృద్ధి చెంది తద్వారా సృష్టి క్రమము వృద్ధి పొందుతుంది. అయితే చావు, పుట్టుకలు క్షణికములు, స్వల్పకాల వ్యవధిలో సంభవిస్తాయి. యీ రెంటి మధ్య వుండేది జీవిత కాలము. జీవనము బాధ్యత స్థితికారుడైన విష్ణువు కార్యవర్గము. కాబట్టి 'సర్వభూత హితేరతా' అంటే స్థితికారకుడైన విష్ణ్వాంశ గలవాడు, అన్ని జీవరాశులను పుట్టుక, జీవనము, చావు అనే ఆవృతములో పరిపక్వము చేయగల్గినవాడు ఎవరైనా వున్నారా అని ప్రశ్న.

విద్వాన్ - విద్యకు, అవిద్యకు అతీతమై రెంటినీ నియంత్రించువాడు. ఇది కూడ అద్వైత స్థితిని తెలుపుతుంది. సర్వ విద్యలు, వేదవేదాంగములు, ఉపనిషత్తులు, ధనుర్విద్య, న్యాయమీమాంస, తర్కము, వ్యాకరణము, ఛందస్సు, లాంటివన్నీ నేర్పినవాడు. వీటిని క్షుణ్ణముగా పరిశీలన చేసి, వీటిలోని సారమును, తత్వమును, అర్థమును గ్రహించినవాడు ఎవరైనా వున్నారా అని ప్రశ్న. శాస్త్రములోని సారము పది రకములు. పురాణములు, న్యాయశాస్త్రము, మీమాంశ, ధర్మశాస్త్రము, శిక్ష, కల్పము, వ్యాకరణము, నిరుక్తము, ఛందస్సు మరియు జ్యోతిష్యము.

సమర్థశ్చ - సమర్థత, అసమర్థతకు అతీతమై రెంటినీ నియంత్రించగల్గుట. ఎంతటి అసాధ్యమైన కార్యమునైనా సులభముగా, సుకుమారముగా ఆసించిన ఫలితము కల్గునట్లు చేయగల సమర్థుడు ఎవరైనా వున్నారా అని ప్రశ్న.

కష్టైక ప్రియదర్శన - ఆనందము, ప్రీతి, సంతోషము, ఆహ్లాదము, మానసికోల్లాసము కలిగించే దర్శనము. అలా కనపడువాడు. అలా కనపడేవారిలో వకే వక్కడు అనగా మరే యితర దేవతలుగాని, మునులుగాని, యింకెవరి దర్శనము అంత ప్రీతికరమైనది, సంతోషకరమైనది కాదు. వారందరికంటె అతీతమైన వాడు, పరమైనవాడు. క్షణక్షణమునకు క్రొత్తగా కనపడుచుండుటయే సౌందర్య లక్షణము. ఎల్లప్పుడూ చూచుచుండిననూ ప్రతి పర్యాయము మొదటిచూపు అనుభూతిని కల్పించే లక్షణము ప్రియదర్శనము. అట్టి లక్షణములు గల వాడెవరైనా వున్నారా అని ప్రశ్న.

**“అత్మవాన్ కో జితక్రోధో ద్యుతిమాన్ కోనసూయకః,
కస్య బిభ్యతి దేవాశ్చ జాతరోషస్య సంయుగే”.**

అత్మవాన్ - జీవాత్మ, పరమాత్మలకు అతీతమై, రెంటినీ నియంత్రించకలిగే అత్మకల్గినవాడు. జీవాత్మ అపరవిద్యను, పరమాత్మ పరవిద్యను తెలియజేయుచున్నవి. యీ రెంటికీ అతీతమైనది పరాపర వశీకరణ విద్య. ఆత్మ లక్షణములెట్టివి? ఆత్మ వక చైతన్యము, నాశనము లేనిది. జీవాత్మలు రుచి మరుగుటకే, పరిపక్వము పొందుటకే దేహము ధరిస్తాయి. పరమాత్మ అన్ని రుచులు మరిగినవాడు, పరిపక్వము చెందినవాడు, శక్తిమంతుడు, సాక్షీభూతుడు, పరమైనవాడు. ఆత్మవాన్ అనుటచే నాశనము లేని పరిపక్వము పొందిన సాక్షీభూతత్వమును, అన్నిటిలో వుంటూ, అన్నిటికీ వేరు కాగలిగే వశీకరణమును సూచిస్తున్నది. అట్టి లక్షణము గల వాడెవరైనా వున్నారా అని ప్రశ్న.

జితక్రోధో - జితక్రోధో అంటే కోపము అనే స్వభావమునకు అతీతమైనవాడు. కోపమును జయించినవాడు. అవసరమైతే కోపమును, శాంతమును ప్రదర్శించ గలిగినవాడు. కోపమును జయించగల సాధనము, మార్గము ఏమిటి? అశోకుడు హింసను జయించినాడు. ఎలాగా ? హింస అనే రుచిలో మరిగి, చివరికి వెగటు కల్గినది. రణభూమిలో ఎటు చూసిన రక్తము, మృతదేహములు కనపడినవి. విరక్తి కల్గినది. తద్వారా అహింస అనే రుచిని ఎంచుకున్నాడు. అలాగే రావణుడు అహంకారమును మరణాంశస్వకాలము నందు జయించ కలిగినాడు. రామునితో జరిగిన చివరి పోరులో, రావణుడు అప్రదక్షిణముగా రథము నడుపుతూ, శరణాగతి భావనతో యుద్ధమునకు వస్తాడు. అలాగే జితేంద్రియుడు అనగా యింద్రియములపై గెలుపు పొందినవాడు అంటాము. అశోకునికి, రావణునికి హింస ప్రవృత్తి, అహంకారమును గెలిచే ప్రక్రియ ఎక్కడ ఉ దయించినది? అంతర్గతముగా ఉదయించినది. బహిర్గతమైన హింస ప్రవృత్తి, అహంకారముతో కూడిన కర్మాచరణ జయించుటకు అంతర్గతముగా సంకల్పము చేయవలసి వచ్చినది. యీ ఉ దాహరణలను బట్టి మార్పు సహజమే గాని, బహిర్గతముగా ఎంత ప్రయత్నించినా మార్పు

జరగదు. మార్పుకు ప్రేరణ, స్ఫూర్తి అంతర్గతముగానే జరగవలెను. క్రమశిక్షణ పేరుతో లేక యింకేమైన యితర సాధనముల ద్వారా బహిర్గతముగా ఎంత ప్రయత్నించినా మార్పు సంభవించదు. వకవేళ బహిర్గతముగా మార్పు జరిగినా అది తాత్కాలికము. అయితే జ్ఞానోదయము పొందినవారు, సాక్షిభూతుల ద్వారా బహిర్గతముగా మార్పు పొందవచ్చును.

యిక కోపము అనే లక్షణమును జయించుటకు మార్గమేమిటి? కోపము అనే రుచిలో పడి మరగటము, పరిపక్వము చెందటము. యిదొక మార్గము. దీనికి ఎంతో కాలము పట్టవచ్చును. అంటే రావణుని జీవితకాలము పట్టవచ్చును. యిక రెండవ మార్గము కోపమునకు అతీతముగా వుంటూ, కోపమును వశపరుచుకొని, అవసరమైన సమయములో కోపమును వినియోగించేవారు, కోపమును జయించిన వారగుదురు. కోపము కల్గుటకు మూలము రాగ, ద్వేషములు. అంటే యిది నాది, వీరు నావాళ్లు అనే దేహభ్రాంతి. రాగ ద్వేషముల ద్వారానే కోపము జనియిస్తుంది. కాబట్టి కోపమును జయించినవాడు అంటే దేహభ్రాంతికి వశముకాని వాడెవరైనా వున్నాడా అని ప్రశ్న.

ద్యుతిమాన్ - ద్యుతిమాన్ అనగా ప్రశస్తమైన, ఆకర్షణీయమైన, చూడముచ్చటైన, మరల మరల చూడాలనిపించేదైన కాంతిగల రూపము గలవాడు. అంటే కాంతికి అతీతమై, కాంతిని నియంత్రించువాడు. లోకములో సూర్యచంద్రులు కాంతివంతులు. వారికి ఆ కాంతి, ప్రకాశము ఎలా వచ్చినవి? అసలు కాంతి అనే లక్షణము బహిర్గతమా లేక అంతర్గత అంశమా? బహిర్గతముగా మంచి సబ్బు లేక యితర రసాయనములు వాడిన దేహము కాంతివంతమగునా లేక నిత్యానందము నిండిన అంతర్గత తత్వము వలన కాంతివంతులు అగుదురా? సూర్య చంద్రుల కాంతి, ప్రకాశమునకు కారకము, వారికంటే తేజోవంతమైన కాంతిపుంజము అంశ ఏదో వుండి వుండవలెను. ఆ కాంతిపుంజము ఏమిటి? ఎక్కడున్నది? అంటే వారి లోపలే వున్నది. ఏమిటో ఆ కాంతి పుంజము చూద్దాము.

**“సప్తాశ్వ రథమారూఢాం ప్రచండం కశ్యపాత్మజం
శ్వేత పద్మధరందేవం సంసూర్యం ప్రణమామ్యహం”**

ఏడు అశ్వముల రథమును అధిరోపించిన కశ్యప ప్రజాపతి ఆత్మ నుండి ఆవిర్భవించి, తెల్లని తామర పువ్వును ధరించిన సూర్యభగవానుడు, ప్రత్యక్ష దైవమునకు ప్రణామములు. యిక్కడ ఏడు అశ్వములు, ఏడు రంగుల ఇంద్రధనుస్సు, అవే ఏడు కుండలిని చక్రములు. ఆ ఏడు వర్ణములు కలిసిన మిశ్రమము తెలుపురంగు. అదే సూర్యుని ప్రకాశములోని రహస్యము. రథమారూఢాం అంటే ఎల్లప్పుడూ రథమునే వెంట బెట్టుకునేవాడు, వీడని వాడని అర్థము.

మనము దేవతలను వారి ఆసనముతో పాటు స్తుతిస్తాము. ఉదాహరణకు 'పద్మాసన స్థితా' అని లక్ష్మీదేవిని స్తుతిస్తాము. ఆసనము అనగా కొంతసేపటి తర్వాత లేవవచ్చును. కాని ఆరూఢాం అంటే ఎల్లవేళలా సర్వకాల సర్వావస్థల యందు వీడనిది అని అర్థము. యిదే విషయములో, కాళీ కవచములో, ఆ తల్లిని

**“శవారూఢాం మహాభీమాం ఘోరధంష్ట్రాం హసన్ముఖీం
చతుర్భుజాం ఖడ్గముండ వరాభయ కరాం శివాం”**

అని స్తుతిస్తాము. ఆ తల్లి ఎల్లవేళలా శవమునే అంటిపెట్టుకొని వుంటుంది. కాని ఆమెకు శవము ఆసనము కాదు. ఆసనము అయిన ఎప్పుడో వకసారి ఎవరైనా పిలిచిన లేవవలసి వస్తుంది. ముఖ్యమంత్రి అయిన, ప్రధానమంత్రి అయిన ఐదేళ్లకు వకసారి కుర్చీ ఖాళీ చేసి, తిరిగి ఎన్నికలలో పాల్గొనవలసిందే. కానీ కాళిమాత అన్నివేళలా, ఏమీ చేసినా, ఎక్కడికి వెళ్లినా శవము వెంటతీసుకుని వెళుతుంది. ఈ విధముగా దేనికి చేయటము అంటే మన కోసమే. మనకు అక్కరకురాని, మనము యింటి నుండి వదిలివేసిన శవమును ఆమె చేరదీస్తుంది. శవమును వదిలివేస్తే, అది ప్రేతరూపమై మనమీదికి వస్తుందని, శవమును అంటిపెట్టుకుని ఉంటుంది. అందుకే కాళి చిరునామ కూడా సృశానమే. అదేవిధముగా సూర్యుడు కూడా ఎల్లవేళలా ఏడు రంగుల, ఏడు కుండలని చక్రములు గల రథమును విడిచివుండడు. అనగా ఎల్లవేళలా కుండలని శక్తి ప్రజ్వలింపజేయువాడని అర్థము. సూర్యుడు యీ సృష్టి అంతటికి సాక్షిభూతుడు. సూర్యుని ప్రకాశమునకు కారకం కుండలని శక్తి. యిక్కడ రెండు విషయములు బోధపడుచున్నవి. ఎవరైతే కుండలని శక్తి విద్య ఉపాసించురో, వారిలో సూర్యకాంతి వెలుగువస్తుంది. యిక రెండవ విషయము, ఎవరైతే కుండలని శక్తి ప్రజ్వలింప జేయుదురో వారు సాక్షిభూతులు అగుదురు. కాబట్టి వాల్మీకి వారు అడిగినప్రశ్న ఏమనగా, అటువంటి కుండలని శక్తి ఉపాసన చేసి, కుండలని శక్తిని జాగృతము చేసి, బహిర్గతముగా ప్రజ్వలింపజేసి ప్రకాశ వంతముగా, కాంతివంతముగా వున్న వారు ఎవరైనా వున్నారా? అంటే యిక్కడ సకల అస్త్ర ప్రయోగమునకు, మంత్ర ప్రయోగమునకు, తంత్రసాధనకు కావలసిన యిందనము కుండలని శక్తి మాత్రమే. కావున పరోక్షముగా సూర్యకాంతితో సమానమైన అస్త్రములను సంధించగల వాడెవడైనా వున్నారా అని సందేహము వ్యక్తపరిచి వుండవచ్చును.

అనసూయ - అనసూయ అనగా యితరుల అభివృద్ధిని చూసి వోర్వలేక పోవుట. అనసూయ అనగా అనసూయ గుణము లేనివాడు. అనగా యితరులు ఎంత అభివృద్ధి చెందినా, చెందకపోయినా తాను చెలించనివాడు. యీ లక్షణము కొంతమేరకు 'సర్వభూత హితేరతా'లో కూడ చూడవచ్చును. అనగా అన్ని జీవుల క్షేమము, మేలు కోరేవాడు. మేలు కోరటము అనగా వారి వ్యక్తిగత

సంకల్పములు నెరవేరవలెనని కోరెడివాడు తప్ప, వారి అభివృద్ధి కలగవలెనని కోరటము కాదు. కావున అసూయ లేకపోవటము అంటే అసూయకు మూలకారణములైన కోరికలు లేకపోవటమే. ఉదాహరణకు వారికి సంపద వున్నది, మనకు లేదు. లేక మనకు సంపద వున్నది, వారికి లేదు. కావున మనము యింకా ఎక్కువ సంపద కూడబెట్ట వలెను. యిట్టి ఆలోచనలకు మూలము కోరికలు ఉండుటయే. యిట్టి ఆలోచన సరళి లేనివాడు, అసూయ లేనివాడు ఎవరగుదురు? కోరికలు లేని వానికే సాధ్యము. కోరికలు లేని వాడనగా కోరికలను జయించిన వాడని, కోరికలకు అతీతమైన వాడని, అవసరమైతే కోరికలను వినియోగించి కార్యము నిర్వర్తించువాడని అర్థము. అట్టివాడు ఎవరైనా వున్నారా అని ప్రశ్న. అయితే యిక్కడ వక సందేహము కలుగవచ్చు. కోరికలు వుండుట తప్పా? ఎంత మాత్రము తప్పు కాదు. కోరికలు లేక, వాటిని పండించుకోక, దేహము ధరించిన ఆత్మ ఎలా రుచి మరుగుతుంది? ఆత్మ రుచిమరగకుండగ దేహమును విడిచి ఎలా బయల్పడుతుంది? కావున కోరికలు వుండుట సహజము, సర్వ సాధారణము. కానీ ఆ కోరికలను వక సాక్షిభూతుని వలె నెరవేర్చుకొనవలెను అనేది కీలకమైన విషయము. దేహము ధరించిన ప్రతి ఆత్మ ఎన్ని కోరికలను పండించుకుంటే, అంతమేరకు ఆత్మ చైతన్యము వృద్ధి పొందుతుంది. అలా కాకుండా మడిగట్టుకు కూర్చున్నట్లు కోరికలను అణచుకుంటే, ఆత్మ శక్తి కూడ క్షీణిస్తుంది.

బిభృతి దేవాశ్చ - బిభృతి దేవాశ్చ అనగా దేవతలకు కూడ వణుకు తెప్పిచ్చు వాడని అర్థము. యిక్కడ వణుకు రావటానికి గల కారణము కుండలిని శక్తి ప్రజ్వలించబడుటయే. దేవతలు సహజముగా తేలికదనము గలవారు. అటువంటి తేలికైన దేవతలను కుండలిని శక్తి ద్వారా వణుకు తెప్పించటము కష్టసాధ్యము. ఎంతటి పెనుగాలి వీచినా మహావృక్షము వణుకుందేమోగానీ, తేలికైన గడ్డిపోచ వణకదు. భారమైన రాక్షసులకు యిదే కుండలిని శక్తి ద్వారా వణుకు రావటము సులభమే. అలా తేలికైనా వారిని కూడ వణికించగల వాడెవడైన వున్నాడా అని ప్రశ్న.

చారిత్రేణ ద్వారా కుండలిని శక్తి ఉపాసన, అభ్యాసన వృక్షమైనది. ద్యుతిమాన్ ద్వారా ఉపాసన బలముతో కూడిన కుండలిని ప్రజ్వలించబడి కాంతి గలవాడైతే, బిభృతిదేవాశ్చ ద్వారా జాగృతమైన కుండలిని శక్తిని వినియోగించే విధానము తెలియజేస్తున్నది.

యీ విధముగా మూడు శ్లోకములలో మొత్తము పదహారు లక్షణములు గలవాడు ఎవరున్నారని వాల్మీకి వారు అంతర్ముఖుడై, తనలో దర్శనమైన దక్షిణామూర్తి, నారాయణ తత్వము తెలిపే నారదుని ప్రశ్నించాడు. అయితే యిక్కడ వాస్తవానికి వాల్మీకి వారు అడగినవి పదిహేను లక్షణములే. దృఢవృత్తము అనగా దృఢసంకల్పము అన్ని లక్షణములకు అవసరమే. కాబట్టి పదిహేను గుణములు మూడు శ్లోకములు, వక శ్లోకమునకు ఐదు గుణములు అవుతాయి.

వీటిని సూక్ష్మముగా పరిశీలిస్తే, మూడు శ్లోకములు వరుసగా బ్రహ్మగ్రంథి, విష్ణుగ్రంథి, రుద్రగ్రంథి తెలియజేస్తున్నవి. ప్రతి శ్లోకములో ప్రస్తావించిన ఐదు గుణములు పంచభూతములను సూచిస్తున్నవి. అనగా మూడు గ్రంథులను, పంచభూతములతో మేళవింపగా పదిహేను గుణములు బయల్పడినవి. పదిహేను పూర్తి అయిన వచ్చే సంఖ్య పదహారు. కావున పదిహేను గుణములు పూర్తిగా వున్న షోడశ గుణ సంపన్నుడు ఎవరైనా వున్నారా అని ప్రశ్న. అంతేకాదు, యీ పదిహేను గుణములలో గుణవాన్, ధర్మజ్ఞశ్చ, కృతజ్ఞశ్చ, సత్యవాక్యో, చారిత్రేణ, సర్వభూత హితే రతా, విద్వాన్, సమర్థశ్చ అనే ఎనిమిది గుణములు బహిర్గతతత్వము తెలియజేస్తే, వీర్యవాన్, ప్రియదర్శన, ఆత్మవాన్, జితక్రోధో, ద్యుతిమాన్, అనసూయ, బిభృతి దేవాశ్చ అనే ఏడు గుణములు అంతర్గతతత్వము తెలియజేస్తున్నవి.

అలా ప్రశ్నించిన వాల్మీకి వారు మరల తన సంశయమును ధృవీకరించుకొనుటకు

**“ఏతదిచ్ఛామ్యహం శ్రోతుం పరం కౌతూహలం హి మే,
మహర్షే త్వం సమర్థోసి జ్ఞాతుమేవంవిధం నరమ్”.**

నేను ప్రశ్నించిన షోడశగుణసంపన్నుని గురించి తెలుసుకోవాలని కుతూహలముగా వున్నది. యిట్టి షోడశగుణ సంపన్నుడు గురించి చెప్పగల్గిన వాడివి, సమర్థుడివి నీవే. వాల్మీకి వారికి ఎందుకు కుతూహలము, ఆరాటము? ఎలానైతే బాగా చదివే విద్యార్థి, అధ్యాపకుడు ప్రశ్న పూర్తి కాకముందే, ఆ ప్రశ్నకు జవాబు తెలిసినపుడు ఆరాటపడుతాడు, ఎందులకు? తాను అనుకున్నది, అధ్యాపకుడు అడిగినది వకటే అయినందుకు. అలాగే వాల్మీకి వారు కూడ తనకు స్ఫురించిన రామాయణము కథానాయకుని ఆధారముగా అడిగిన షోడశగుణ సంపన్నుడు, నారదుడు చెప్పబోయే వ్యక్తి వక్కడే అయివుండ వచ్చుననే ఆనందముతో కూడిన ఆరాటము. కుతూహలము అనే పదము వాడుట ద్వారా వాల్మీకి వారికి నారదుని రాకకు పూర్వమే రామాయణము స్ఫురించినది అని స్పష్టమగుచున్నది.

నారదుడు యిట్టి విషయములను తెలుసుకొనుటకు ఎలా సమర్థుడు? యీ విషయములు నారద శీర్షికలో వివరింపబడినవి. సరియైన భాషా పటుత్వము నారదునికి ఎలా అభిన్నది? యీయన రాక్షసత్వము గలవారిలో, దైవాంశ గలవారిలో, యీ రెండిటి అతీతమైన సాక్షీభూతులగు ఋషిపుంగవులలో అందరిలో అంతర్గతముగా సంచరించువాడు. వారి వ్యక్తిగత సంకల్పములను అనుసరించి, వారికి సందేశము అందించుటకు ఏ పదము, ఏ భాష వాడవలెనో తెలిసినవాడు కనుక భాషా పటుత్వము గలవాడు, భాషకు, శబ్దమునకు సంబంధించిన నాడీ వ్యవస్థ ఎరిగిన వాడు నారదుడు.

కావున వాల్మీకి వారు ఉత్సుకతతో, కుతూహలముతో అడిగిన ప్రశ్నకు, ప్రప్రథముగా నారదుడు అంతర్గతముగానే బదులిచ్చాడు.

**“బహవో దుర్లభాశ్చైవ యే త్వయా కీర్తితా గుణాః,
మునే వక్ష్యామ్యహం బుద్ధ్యా తైర్ముక్తః శ్రూయతాం నరః”.**

వాల్మీకి మహర్షీ! నీవు అడిగిన గుణములు చాల దుర్లభములు, అనంతములు. అట్టి గుణములు సామాన్య మానవునిలో వుండవు. సామాన్య క్షత్రియునిలో కూడ వుండవు. కాని అట్టి గుణములు గల మానవుని గురించి బుద్ధితో వూహించి, నిశ్చయించి చెప్పెదను. యిక్కడ శ్రూయతాం అనగా నీకు వినపడుగాక అనుటచే, వీరిరువురి సంభాషణ అంతర్గతమైనది అని స్పష్టమగుచున్నది. అంతేగాక బుద్ధితో వూహించి అనుటచే జ్ఞానేంద్రియ కేంద్రస్థానము అయిన బుద్ధిలోని జలతత్వములో వుండువాడు నారదుడు అని కూడ స్పష్టమైనది. అయితే యిక్కడ బ్రహ్మ గ్రంథిలోని బ్రహ్మదేవుడు ప్రేరేపింపగా రామాయణ గాధ తెలియజేయాలని తటస్థించిన నారదునితో, వాల్మీకివారు రామాయణ కథానాయకుని గుణములు గల వాని గురించిన ప్రశ్న వేయటము వక విశేషము.

నారద వాల్మీకి సంభాషణ రాముని రాజ్య కాలములో జరిగిన యెడల, రాముని గురించి, ఆయన పుట్టుక గురించి, ఆయన గుణములను గురించి వాల్మీకి వారికి తప్పక తెలిసియుండును. వాల్మీకి వారి ఆశ్రమము దశరథుని రాజ్యములోనే వున్నది. వాల్మీకి వారు దశరథునికి మిత్రుడు కూడ. కావున రాముని జననము తర్వాత, యీ సంభాషణ జరిగిన యెడల వాల్మీకి వారు తనకు తెలిసిన విషయమును ధృవీకరించుకోవలసిన అవసరము లేదు. కావున వాల్మీకి, నారదుల సంభాషణ రాముని ఆవిర్భవమునకు పూర్వమే జరిగినది. అగస్త్యుడు రావణ, కుంభకర్ణుల పుట్టుక, వారి వరములు, శాపములు రామునితో వివరించాడు. అగస్త్యునికి యీ విషయములు ఎలా తెలుసును? అలాగే విశ్వామిత్రుడు కృతయుగములో జరిగిన సాగరమధనము గురించి రామునితో చెప్పాడు. గంగావతరణము, యితర దేశముల కథలు ప్రస్తావించాడు. కృతయుగము నాటికి విశ్వామిత్రుడు జన్మించనే లేదు. యీ విషయములన్నీ విశ్వామిత్రునికి ఎలా తెలిసినవి? మహర్షులు ఏ విషయము గురించి తలుచుకుంటారో వారికి ఆ విషయమునకు సంబంధించిన విశేషములు మనోఫలకము మీద కనిపిస్తుంది. అదే విధముగా వాల్మీకి వారికి కూడ రామాయణము గురించి రాముని రాకకు పూర్వమే స్ఫురించినది. తనకు స్ఫురించిన యీ రహస్యాంశములను ధృవీకరించుకొనుటకు, పదహారు విశిష్ట, వైవిధ్య గుణములతో కూడిన రూపము కల్పించి, ఆ రాముని గుణకీర్తిని నారదుడు సామగానము చేయగా తన్మయత్వము పొందుటకు ప్రశ్నించాడు. “యోగినో రమన్తై యితి రామః” యోగులు రమించుట రామ అయినది. యిక్కడ యోగులు

రమించే రామ ఏమిటనగా, రామ అంటే ఉత్తరాయనములోని నారాయణి భూతత్వము, దక్షిణాయనములోని పంచబ్రహ్మల భూతత్వముతో లయమగుట. అనగా మన దేహములోని శివశక్తుల సామరస్యము రామ అయినది. కాబట్టి యోగులు ఎల్లప్పుడు శివశక్తుల సామరస్యము గలవారు. రాముడు కూడ అందరిలో అట్టి శివశక్తుల సామరస్యము పూరించువాడని అర్థము.

కావున వాల్మీకి మహర్షి వక యోగి అయివున్నాడు, నారదుని ద్వారా రాముని గుణ కీర్తనము విని, హృదయము నందు ఆ రాముని నిలుపుకుని, ఆనంద పారవశ్యము పొందుటకు ప్రశ్నించాడు. సీత కూడ లంకలో, రాముని గుణములన్నీ తెలిసినా, హనుమంతుని ద్వారా రాముని గుణకీర్తనము విని తన్మయత్వము పొందినది కదా. యిది అందరు భక్తులకు సహజము.

**“ఇక్ష్వాకువంశప్రభవో రామో నామ జనైః శ్రుతః,
నియతాత్మ మహావీర్యో ద్యుతిమాన్ ధృతిమాన్ వశీ”.**

వాల్మీకి వారు అడిగిన ప్రశ్నలకు నారదుడు యీ విధముగా సమాధాన మిచ్చాడు. యిక్ష్వాకు వంశములో జన్మించి, రాముడనే పేరుతో జనులచే పిలవబడే వాడు, వినబడేవాడు, నియంత్రించిన ఆత్మగలవాడు, తన ఆత్మను తన స్వాధీనములో వుంచుకునేవాడు, మహా వీర్యవంతుడు కలడు. యిక్కడ నియంత్రించిన ఆత్మ గలవాడు అనుటచే, అనంతశక్తివంతమైన పరమాత్మ అంశ నుండి, కొంత భాగము ఆత్మతో కూడిన వాడని అర్థము. మహావీర్యో అనగా యీయన జనస్థానము, జననమునకు మూలము సామాన్యమైన జీవాత్మ వీర్యమువలె సంభవించినది కాదు. మహావీర్యో అనుటచే, వీర్యమునకు మూలస్థానము మహాభూతమునకు సంబంధించినది అని అర్థము. అంటే పరతత్వము తెలియజేయుచున్నది. వాల్మీకివారు ప్రశ్నించిన పదిహేను గుణములలోని మూడు గుణములను నారదుడు యిక్కడ తృప్తి పరిచాడు. అయితే వాల్మీకి వారు ఆత్మవాన్, వీర్యవాన్, ధ్యుతిమాన్ అని అంతర్గత గుణములు గలవానిని గురించి ప్రశ్నింపగా, నారదుడు వాటిని బహిర్గత లక్షణములుగా పేర్కొన్నాడు. నియతాత్మ అనగా అపరిమితమైన పరమాత్మ అంశ నుండి దేహము ధరించిన పరిమితమైన ఆత్మ కలవాడు, అపరిమితమైన పరమాత్మ అంశలోని శేషమును మహావీర్యో, ధ్యుతిమాన్, ధృతిమాన్ అనే గుణములలో నిండినవి. కాబట్టి మహావీర్యో అంటే పరాక్రమవంతుడు, ద్యుతిమాన్ అనగా తేజస్సు గలవాడు, ధృతిమాన్ మాయను ఛేదించగల భూతత్వముతో కూడిన ధైర్యవంతుడు, వశిః అనగా వశీకరణ విద్య తెలిసినవాడు.

యిక్కడ మహా అనగా దానికి ప్రమాణము ఏమిటి? కొలత ఏమిటి? పరిమితి ఎంత? తాటకిని సంహరించినంత? సుబాహును సంహరించినంత? శివధనస్సు విరిచినంత? దానికి

మితము లేదు. ఆయా సమయములో తలపడే విరోధిశక్తిని అధిగమించగలిగేటంత వీర్యము గలవాడు. యిది శక్తి ఉపాసనకు సంబంధించిన విషయమని స్పష్టము అగుచున్నది. ఈ విషయమును యింకనూ విశదీకరించవలెను. యిద్దరు వ్యక్తుల మధ్య స్నేహభావము, ప్రేమభావము కల్గుటకు కారణము, వారిరువురిలోని ఆజ్ఞా చక్రములోని అంతర్గత గురువులు పరస్పరము అనుసంధింప బడుటయే. అలాగే యిద్దరి వ్యక్తులలోని ఆజ్ఞాచక్రములోని అంతర్గత గురువులు అనుసంధానము విడిపోతే, వారిరువురి మధ్య బహిర్గతముగా శత్రుత్వము చోటు చేసుకుంటుంది. కాబట్టి రాముని మహావీర్యో అని ప్రస్తావించుటచే తన ప్రత్యర్థి, విరోధిలోని ఆజ్ఞాచక్రములోని గురువు యొక్క బలమును అధిగమించ గలిగేటంత శక్తి గలవాడని అర్థము. ద్యుతిమాన్ కి సంబంధించిన తేజస్సు వివరణ వాల్మీకి వారి ప్రశ్నలో ప్రస్తావించుకున్నాము. యీ తేజస్సుకు కారణము? 'రవి ర్విలోచన సూర్యః సవితా రవిలోచనః' అని విష్ణు సహస్ర నామములోని శ్లోకము. సూర్యచంద్రులే లోచనములుగా కల్గిన విష్ణ్వాంశ లేక ప్రభువు అంశ తెలియపరుస్తున్నాడు నారదుడు. లలిత రహస్య సహస్రనామములో విశ్వమాత రెండు కర్ణములు సూర్యచంద్రులు అయినవి. అవి స్థితి కారకత్వముతో కూడిన విష్ణ్వాంశలో రూపాంతరము పొంది రెండు కన్నులు అయినవి. అంటే యీ జగత్తును పాలించే అంశ. ద్యుతిమాన్ అంటే మాయకు వశపడక, మాయను చేదించే ధైర్యము గలవాడు. యిది కూడా సాక్షిభూతునిగా పాలించే ప్రభువు అంశ. వశిః అనగా వశమునందు వుంచుకొనువాడు. నియంత్రించిన ఆత్మ, మహా పరాక్రమము, తేజస్సు, ధైర్యము సాధనములుగా కలిగి వశీకరణము చేయగల్గినవాడు. మూడు రకములైన మూల వశీకరణములు, పరవిద్య, అపరవిద్య, పరాపర విద్య. ఏమి వశపరుచుకుంటాడు? తనను, తన మనస్సును, తన రథమును, తన సారధిని, తన అశ్వములను, తన అస్త్రములను వశము నందు వుంచుకొనెడువాడు. అలాగే బాహ్య శత్రువులైన మారీచ, సుబాహు, ఖరదూషణాదులను, రావణ, కుంభకర్ణాదులను, అంతః శత్రువులైన కామ, క్రోధ, మోహ, మదమత్సార్యాదులను తన వశములో వుంచుకొనెడివాడు. వశిః అనగా వశము నందు వుండెడి వాడు. ఎవరికి? తనను ధ్యానించే వారికి, వకసారి నీ దాసుడను, నీ కింకరుడను అని భక్తితో చేతులెత్తి నమస్కరించే వారికి వశము అవుతాడు. అందుకే

“భూతనాధుడైన భవుడు గొప్పని అందుమా
 కైలాసము తోడ - కైకసి సుతుడు గడల్పై
 కైకసి సుతుడే - కడు గొప్పని అందుమా
 వాలినాతనిని - సప్త వారధుల ముంచె
 వాలియే కడు - వధిస్తు డందుమా

శ్రీరాముడాతనిని - నొక్క శరమున గూల్చె

శ్రీరాముడే కడు - శ్రేష్ఠుడని అందుమా

భక్తుల హృదయాన - బందీయయ్యే”

“నాకు మేలు గోర, నా భక్తులకే గానీ

భక్తజనుల కేన పరమగతియు

భక్తు డెందు జనిన పరతెంతు వెనువెంట

గోవు వెంట తగులు కోడె భంగి”

కోడెదూడ గోవుకు వశమైనట్లు, భక్తులకు వశమౌతాడు. వూరందరూ మా ఆయనకు లోకువ. మా ఆయన నాకు లోకువ అన్నట్లుగా, యింత గొప్పవాడైన కూడ భక్తుల విషయములో కుంచించుకుపోతాడు. అనగా వారి కట్టుబాట్లకు, నియమ నిబంధనలకు లొంగిపోతాడు, మారుమాట్లాడడు. ఏమి ఆశ్చర్యము ?

రామోనామ జన్మైశ్రుత : రాముడనే పేరుతో పిలవబడేవాడని కదా అర్థము. అదేమిటండి? తల్లితండ్రులు పెట్టిన పేరు రాముడైతే, రాముడని పిలవరా? మరొక పేరుతో ఎలా సంబోధిస్తారు? ఇందులో విశేషమేమిటి? కొందరికి ‘సుందరరావు’ అని పేరు పెడతారు. కాని అతనిని పగలు చూస్తే రాత్రి కలలోకి వస్తాడు. కొందరు ‘సుగుణ భూషణరావు’ అని పేరు పెడితే, అతనికి ప్రపంచములో వున్న దురలవాట్లు అన్నీ వుంటాయి. అలాగే మరికొందరికి ‘భీముడు’ అని పేరు పెడితే, అతను పిల్లని చూచి దడుచుకుంటాడు. రాముడు అలా కాదు, ‘**రమయతీతి రామః, రమన్త సర్వే జనాః గుణైః అస్మిన్ ఇతి రామః యోగినాం రమన్తే ఇతి రామః**’. యీయన గుణముల చేత, రూపముచేత సర్వజనులను రమింపజేయువాడు. యోగులు, ఋషులు, సామాన్య ప్రజలు పరస్పరము ‘రామ’ అని సంబోధించుకునేవారు. దీనికి కారణము వారిలో అంతర్గతముగా శివశక్తుల సామరస్యము కల్గటమే. నారాయణి అంశ పంచబ్రహ్మల అంశలు పరస్పరము అంతర్గతముగా లయమయి, రామ అయినది. అంటే అందరిలో అసహనము పారడ్రోలి, సహనమును పునరుద్ధరింపజేయువాడు రాముడు. యిక్కడ ‘జన్మైశ్రుతః’ అని జనులచే రామునిగా పిలువబడువాడు అని ప్రస్తావించుటచే, సామాన్య ప్రజల కొరకే అవతార స్వీకారము చేసినట్లు విదితమగుచున్నది.

యింకా నారదుడు వాల్మీకి వారు ప్రశ్నించిన గుణములు గల వ్యక్తిని గురించి ఈ విధముగా వర్ణిస్తాడు.

“బుద్ధిమా న్నీతిమాన్వాగ్మీ శ్రీమాన్ శత్రునిబర్హణః,
విపులాంసో మహాబాహుః కమ్బుగ్రీవో మహాహనుః”.

బుద్ధిమాన్ - సద్బుద్ధి, దుర్బుద్ధి అనే గుణములకు అతీతమై, రెంటిని నియంత్రించే గుణము గలవాడు. ఇది కూడ అద్వైత స్థితి తెలియచేస్తున్నది. బుద్ధిలో రెండు రకములున్నవి. మంచి పనులు చేయుట, మంచి ఆలోచనలు, మంచి చేయువానికి సహకరించుట సద్బుద్ధి అందురు. కాని చెడు పనులు తలపెట్టే దుర్బుద్ధిని గురించి ప్రస్తావించుకోము. అయితే సృష్టి సమన్వయములో, సమతుల్యములో వుండి సృష్టి క్రమము వృద్ధి పొందాలంటే, సద్బుద్ధిగలవారు ఎంత అవసరమో దుర్బుద్ధి గలవారి ఆవస్యకత కూడ అంతేమేరకు వున్నది. కర్మేంద్రియములు ఐదు. కన్నులు, నాసికా రంధ్రములు, కర్ణములు, జిహ్వా, దంతములు. యివి అన్ని జ్ఞానేంద్రియమైన మనస్సుతో అనుసంధింపబడి వుంటాయి. బాహ్య ప్రపంచములోని విషయములను చూచుట ద్వారా, వినుట ద్వారా, వాసన ద్వారా, రుచి ద్వారా ఆయా కేంద్రస్థానములలో ఆ విషయముల గుర్తింపు కలిగి, మనస్సు ప్రేరణ వలన ఆ విషయములను పొందవలసిన కోరిక జనియిస్తుంది. అలా ఉదయించిన కోరిక మంచిదా, చెడ్డదా అనే విచక్షణ చేయునది చిత్తము. చిత్తము చేసిన విచక్షణ ఆమోదించునది బుద్ధి. కాబట్టి చిత్తము భూతత్వమును, బుద్ధి జలతత్వముతో వుండును. భారమైన జలతత్వము బుద్ధి కల్గినవాడు దుర్బుద్ధి అవుతాడు. తేమవంటి తేలికైన జలతత్వము బుద్ధి కల్గినవాడు సద్బుద్ధి అవుతాడు.

అయితే రాముని బుద్ధిమాన్ అని వర్ణించుట ద్వారా ఆయన భారవంతమైన బుద్ధికి, తేలిక అయిన బుద్ధికి అతీతుడు అని తెలుస్తున్నది. అలాగే విచక్షణ గుణమునకు కూడ అతీతుడు. దీనికి నిదర్శనము ‘చారిత్రేణ చకోయుక్తా’ ద్వారా వ్యక్తమైనది. అక్కడ జల, భూ అంశలు లేని చాతకపక్షుల గురించి వివరణ జరిగినది. కాబట్టి బుద్ధిమాన్ అంటే చాతకపక్షుల బుద్ధి కల్గినవాడని అర్థము. అంటే మంచివారికి మంచి జరుగునట్లు, చెడ్డవారికి చెడు జరుగునట్లు చూడగలగడము. యిది ఎలా సాధ్యము? మంచివారిచేత తన గుణములను కీర్తింపజేసి, అలాగే చెడ్డవారిచేత తనను కించపరుచుకొనునట్లు చేసి, తద్వారా వారిలో రాముని రమింపజేసి, తాను మంచివారికి వశమై, తనలోని షోడశగుణములు వారి సంపదయై, వాటిని వినియోగించుట ద్వారా మంచివారికి మంచి కల్గునట్లు చేయగలడు. అదేవిధముగా చెడ్డవారిచేత తిట్టించుకొని, తద్వారా వారు మనసుబెట్టి తన నామ స్మరణ చేయుట వలన, వారిని వశపరుచుకొని, వారు సంకల్పించిన చెడ్డ గుణములలో పరిపక్వము చెందునట్లు చేయగలడు. మంచివారికి తాను వశము అగుట విచక్షణా రహితమైన అపర వశీకరణ విద్య అయితే, చెడ్డవారిని తాను వశపరుచుకొనుట విచక్షణతో కూడిన పర వశీకరణ విద్య అయినది. యీ విధముగా రాముడు వశీకరణ విద్యను ప్రదర్శించగలడు.

నీతిమాన్ - యిది వక కష్టతరమైన పదము. నీతి అను పదమును విశ్లేషిస్తే- అనాహత చక్రము, విష్ణు గ్రంథి నడుమ వ్యక్తమైన బుద్ధితో అనుసంధింపబడిన అనాహత చక్రములో గల చిత్తములోని తమో గుణములు. నీతి అనగా ఏమిటి? బహిర్గత విషయములను గ్రహించి ఆస్వాదించే జీవులు వారి వ్యక్తిగత స్వభావము ప్రకారముగా విషయములను ఆస్వాదించునట్లు చేయుట నీతి అయినది. అనగా ప్రతి వస్తువు, విషయము, ఆ జీవి స్తోమత, సంకల్పము, స్వభావము ప్రకారముగా పరిపక్వము చెందు విధానము, ప్రక్రియ నీతి అయినది.

వక బండరాయికి పరిపక్వత చెందటానికి కొన్ని వేల సంవత్సరములు పట్టవచ్చును. అలాగే వక చీమకు పరిపక్వత చెందటానికి కొన్ని రోజులు సరిపోతాయి. ఈ విధమైన విభిన్నమైన పరిపక్వత స్థితిగతులను, సృష్టి సమన్వయము, సంతులనలో యినుమడింప చేయగలగటము నీతి. మరి నీతిమాన్ అంటే ఏమిటి? నీతిమాన్ అంటే యీ విషయములు, వస్తువులు, వాటిని ఆస్వాదించే జీవులు, వారి సహజ స్వభావమునకు విరుద్ధముగా పరిపక్వము చెందకుండా చేయగల్గటము. అంటే కొందరు మితిమీరి అతి వేగముగా పరిపక్వము చెందవలెనని, మరికొందరు అతి నెమ్మదిగా పరిపక్వము చెందవలెనని కోరటము. అట్టి వారిని నియంత్రించ గలిగేవాడు నీతిమాన్. వక చీమ నుండి ప్రకృతికి, సృష్టికి ఎంతమేరకు మేలు జరుగవలెనో అంతమేరకు మేలు జరుగునట్లు చూడటము నీతిమాన్. చీమ తొందరగా పరిపక్వము చెందునని, వక పాత్రలో తేనె నింపి వకప్రక్కన ఉంచితే ఏమి జరుగుతుంది? కొన్ని నిమిషములకే చీమలన్ని విచక్షణ రహితముగా ఆ తేనెను ఆస్వాదించి, అందులోనే పడి ప్రాణములు విడుస్తాయి. యీ విధముగా ప్రమేయపూర్వకముగా, త్వరితగతిన లేక మందకొడిగా పరిపక్వము గావించువాడు నీతివంతుడు కాలేడు. అట్టి పరిపక్వత వలన సృష్టి క్రమము వృద్ధి పొందదు. ఎటువంటి ప్రయోజనము సృష్టికి కలుగదు. కాబట్టి సృష్టి సమన్వయమునకు, సంతులనకు, పోషణకు దోహదము చేయువాడు నీతిమాన్. యిక్కడ నారదుడు చెప్పిన విషయమును బట్టి అప్పటి దేశకాల పరిస్థితులలో సృష్టిసంతులనకు, సమన్వయమునకు, పోషణకు రావణుని పీడ వలన అంతరాయము జరిగినట్లు స్పష్టము అగుచున్నది. నీతిమాన్ అనే వక్క పదములో యింక చాలా నిగూఢ రహస్యములు దాగివున్నవి. వాటిని రాముని గుణములు శీర్షికలో తెలిసికొనటానికి ప్రయత్నిద్దాము.

వాగ్మీ - వాగ్మీ అనగా వాక్కులకు అతీతుడు. షోడశ విద్యచే వాక్కులను నియంత్రించ గల్గినవాడు. లలిత రహస్య సహస్రనామ స్తోత్రములో 'శుద్ధ విద్యాంకురాకార ద్విజపంక్తి ద్వయోజ్జ్వలా' అను నామములో వాక్కు ఆవిర్భావమునకు మూలము ద్వి షోడశ విద్య, అనగా ముప్పై రెండు గుణములు కలిగిన విద్య అని తెలుస్తున్నది. ద్విషోడశ విద్యను నియంత్రించే విద్య షోడశవిద్య. కాబట్టి వాగ్మీ అంటే షోడవిద్యచే వాక్కులను తన వశములో వుంచుకొనువాడు. షోడశవిద్యతో కూడిన వాక్కులతో ఎదుటివారిని వశపరుచుకొన గల్గినవాడు. అలాగే అవసరమైతే

ఎదుటివారి వాక్కులకు తాను వశము అవగల్గినవాడు. వాగ్మి అయినవాడు. యీ గుణము ఎలా కల్గుతుంది? అంతర్గతముగా షోడశవిద్య ఉపాసన అయితే, బహిర్గతముగా సర్వశాస్త్రములు, సర్వవిద్యలను అభ్యాసన జరుగుతుంది. ఎలాంటి వాక్కు కల్గినవాడు? పదిమంది మెచ్చేది, నచ్చేది. అలాగే పదిమంది అంగీకరించేది, అనుసరించ దగినది, ఆచరించదగిన వాక్కు విడిచేవాడు. యిలాంటి వారు మితభాషి. వీరి మాటలు వినసాంపుగా, రసజ్ఞతతోడి వుంటవి. అందుకే

**“చదువది యెంత గల్గి రసజ్ఞత ఇంచుక చాలకున్ననా
చదువు నిర్ధకంబు గుణసంయుత లెప్పర మెచ్చ రెచ్చటన్
పదునుగ మంచికూర నలపాకము చేసిననైన
నందునింపొదవెడి నుప్పు లేక రుచిపుట్టగ నెచ్చుటనయ్య భాస్కరా!”**

మంచి నలపాకము రుచి ఎలాగో, వాక్చాతుర్యము గలవారి మాటలు కూడా ఎంత విన్నా యింకా వినాలనిపిస్తుంది. అది అన్నివేళల కాదు. మిత్రుల వద్దనే. శత్రువుల వద్ద కర్మషముగా మాట్లాడగలడు. యిలా దేశకాల పరిస్థితులను అనుసరించి, తదనుగుణముగా, సమయస్ఫూర్తితో మాట్లాడగల్గినవాడు వాగ్మి అయినాడు. యీనాటి కాలములో రాయభార వర్గములో దూతలుగా పనిచేసేవారు వాగులు అని చెప్పవచ్చును.

శ్రీమాన్ - శ్రీమాన్ అనగా సంపదకు అతీతముగా వుంటూ, సంపదను నియంత్రించువాడు. శ్రీమాన్ పదమును విశ్లేషిస్తే, అనాహతములోని పంచబ్రహ్మల అగ్నితత్వములో లయమైన నారాయణి భూతత్వముతో అనుసంధింపబడిన మనస్సు పరిభ్రమణము అని అర్థము. సంపద లేక ఐశ్వర్యము రెండు రకములు. తరిగే సంపద, తరగని సంపద. తరిగే సంపదకు, తరగని సంపదకు అతీతమై, రెంటినీ నియంత్రించువాడు, శ్రీమాన్ అయినాడు. ‘కొండలైన కరిగిపోవు, కూర్చుని తింటే’ అనే సామెత వున్నది. మరి తరగని, క్షయము కాని సంపద ఏమిటి? ఆనందము, ఆధ్యాత్మిక వృద్ధి. ఆనందముగా వుండటమే తరగని సంపద. ఈ ఆనందమునకు కారణము సంతృప్తి. సంతృప్తి ఎలా కల్గినది? అనసూయ అనగా అసూయ భావము లేనివాడు అగుటచే, ఏ కోరికలేని వాడగుటచే ఎల్లప్పుడూ తృప్తి చెందినవాడే అవుతాడు. అంటే రాముడు ఎల్లప్పుడూ ఆనందముగా వుంటాడా? కాదు. సృష్టి సమన్వయము తప్పినప్పుడు, రాక్షసత్వము దైవత్వము సమతుల్యము చెడినప్పుడు, వాటిని చక్కబెట్టినప్పుడు, తాను చేసిన ఘన కార్యమునకు తృప్తి చెంది, హర్షము అనగా ఆనందము వ్యక్తము చేస్తాడు. ఈ విధముగా ఆనందమునకు అనగా తరగని సంపదకు అతీతముగా వుండే లక్షణము గలవాడు. తనను ఆశ్రయించిన, సేవించిన వారి చల్లదనమునకు, కన్నులు చల్లబడి తడియై, వారిని పీడించే

వారిని తాను పిడించి తద్వారా కన్నులు వేడిమి పొంది, యీ విధమైన సమతుల్యము చేయుట వలన తృప్తి చెందిన హర్షము కన్నుల యందు వ్యక్తము చేయగల్గినవాడు, శ్రీమాన్. ఎక్కడ ఆనందము వుండునో, అక్కడనే లక్ష్మీ వుండునని, లక్ష్మీదేవి స్వయముగా చెప్పిన మాట.

అయితే అనేక రకములైన లక్ష్మణులున్నారు. ధనలక్ష్మీ, ధాన్యలక్ష్మీ, సౌభాగ్య లక్ష్మీ, రాజ్యలక్ష్మీ, ధైర్యలక్ష్మీ, సంతానలక్ష్మీ, జయలక్ష్మీ, మోక్షలక్ష్మీ యిలా వివిధ లక్ష్మణులున్నారు. శ్రీమాన్ అనగా యీ లక్ష్మణులందరికి అతీతమై, వీరిని నియంత్రించు వాడని అర్థము. తద్వారా యీ వివిధ లక్ష్మీ అంశలను వృద్ధి చేయువాడు. ఏలననగా, ఎటువంటి స్వప్రయోజనము ఆశింపకుండా భగీరథుడు తామరపువ్వు వలె, సాక్షీభూతునిగా చేసిన కృషికి స్వయంభు సాక్షీభూతుడైన పరమశివుడు మెచ్చి, దేవగంగను భూమి మీదకు పంపి జల సంపదను వృద్ధి పరిచినాడు. అందుకే బొమ్మెర పోతనామాత్యుడు, 'శ్రీ కైవల్య పదంబు చేరుటకు నై చింతించెదన్' అని ప్రతిపాదించాడు. ముందు 'శ్రీ'ని సాధనముగా వుంచి తర్వాత కైవల్యము చేర్చినాడు. శ్రీ అనగా సంపదకు అతీతమైన లక్ష్మీ అంశ. అట్టి లక్ష్మీ శ్రీమహావిష్ణువు అనపాయిని, అంటే ఆయనతో ఎడబాటు లేనిది. అలాగే పోతనగారు కూడా శ్రీమహావిష్ణువుతో ఎడబాటులేని, ఉన్నత స్థితి, చలనము లేని, చెడని, శాశ్వతమైన, తరగని ఐశ్వర్యము పొందటానికి ప్రార్థించాడు. యీ విధముగా మోక్షము కూడా వక సంపద అని బోధపడి మోక్షలక్ష్మీ అయినది. యీ మోక్షము చచ్చి సాధించేది కాదు, అలా అని అనుకుంటాము. సంసార జీవితములో, గృహస్త ఆశ్రమములో కలిగెడి ఆటు, పోట్లును తగిన పరిష్కార మార్గము తెలుసుకోవటమే మోక్షము. దశరథుని రాజ్యము దక్షిణ సముద్రము మధ్యభాగము వరకు వున్నది.

**“తస్యాః సకాశం దూతోహం గమిష్యే రామకారణాత్,
కర్తుమర్హసి రామస్య సాహ్యం విషయవాసిని”.**

కాని రావణుడు చిత్రకూటము వరకు ఆక్రమించాడు. అలా ఆక్రమించబడిన రాజ్యమును, ఖరుదూషణాదుల సంహారము ద్వారా తిరిగి పొందిన రాముడు రాజ్యలక్ష్మిని కూడా వరించాడు.

శత్రునిబర్హణ - శత్రువులను నియంత్రించువాడు, శిక్షించువాడు, అవసరమైతే నాశనము చేయగల్గినవాడు. ఏ కోరికలేని వానికి శత్రువులు ఎలా కల్గినారు? యింతకుముందు పేర్కొనబడిన తరగని, క్షయము కాని ఐశ్వర్యమును క్షయము చేయ ప్రయత్నించువారు శత్రువులైనారు. ఆ క్షయముకాని సంపదను వృద్ధి చేయువారు మిత్రువులైనారు. కనుక ఏక కాలములో మిత్రులను రక్షించి, శత్రువులను శిక్షించువాడు. యీ ప్రక్రియ కూడ సృష్టి సంతులనలో భాగమే.

విపులాంశ - ఉన్నతమైన మూపులు కలవాడు. 'కక్ష కుక్షిశ్చ వక్షశ్చ ప్రూణం స్కన్ధో లలాటికా, సర్వభూతేషు నిర్దిష్టా ఉన్నతాస్తు సుఖప్రదా' ఏ ప్రాణులకైననూ చంక, రొమ్ము, ముక్కు,

మూపు నొసలు ఉన్నతము లైనచో అవి సుఖప్రదములుగా సూచించబడుచున్నవి అని సాముద్రికా శాస్త్రములో చెప్పబడినది.

కమ్బుగ్రీవ - శంఖము వంటి కంఠము గలవాడు. 'కమ్బు గ్రీవశ్చనృపతి ర్లమ్బు కర్ణోర్లమ్బుతి భూషణః' అని సాముద్రిక శాస్త్రములో చెప్పబడినది. శంఖము వంటి కంఠము గలవాడు రాజు అవుతాడు. వ్రేలాడు చెవులున్న వానికి భూషణములుండును. శంఖము వంటి కంఠము వుండుటచే మితభాషి అయిన, ఆయన పల్కిన వాక్కులు హర్షోల్లాసముగా వుండును. 'శంఖము నుండి పోస్తేనే తీర్థము అగును' అనే సామెత లాగా, శంఖము నుండి వెలువడే ధ్వని తరంగములు స్వచ్ఛమైనవి. శంఖము అంశ అయిన భరతుడు రాముని కంఠము అయినాడు. 'కంఠం భరత వత్సల' అనికదా రామరక్షా కవచము.

మహా హనుః - బలిసిన చెక్కిళ్లు గలవాడు అని అర్థము

మహాబాహు - గొప్పవైన చేతులు గలవాడు. మహా అంటే ఎంత? హద్దు ఏమిటి? 'శ్రీరాఘవం, దశరథాత్మజ మప్రమేయం సీతాపతిం, రఘుకులాస్వయ రత్నదీపం, ఆజానుబాహుం, అరవింద దళాయ తాక్షం, రామం నిశాచర వినాశకరం నమామి'. ఆజానుబాహుడు అనగా మోకాళ్ల వరకు వ్యాపించిన చేతులు గలవాడు. అయితే వాటివలన కలిగే ప్రయోజనమేమిటి? బలముగా, పొడవుగా వుండే చేతుల వలన ఆకర్షాంతము విల్లును వంచి వదిలిన బాణము యొక్క వేగము పెరుగుతుంది. తద్వారా ఆ బాణము గాఢముగా, బలముగా ప్రత్యర్థికి నాటుకుంటుంది. ఈ పరిస్థితి యుద్ధ సమయములోనే కదా! యుద్ధము ఎల్లప్పుడూ జరుగదు. తక్కిన సమయములో తనను ఆరాధించే వారిని, తనను పూజించే భక్తులను అక్కన చేర్చుకోవటానికి, వారి కోర్కెలు తీర్చి వారిని ఈడేర్చటానికి, దూరముగా వున్నవారిని దగ్గరకు తీసుకునేందుకు యీ పొడవైన చేతులు ఉపయోగపడతాయి.

యీ శ్లోకము ద్వారా వాల్మీకి వారికి నారదుడు 'మహా' అనే పదపరిచయము గావించాడు. యింత వరకు యీ విశేష పదము గురించి తెలియనివాడు వాల్మీకి. యిప్పుడు నారదుని ద్వారా తెలిసినది. మహా అనే విశేష పదము, పరిమితి లేనిది, యింత అంత అని ప్రమాణమునకు అందనిది, ఎంతమేరకు సంకల్పిస్తే అంతమేరకు లభ్యమయ్యేది అయిన కుండలిని శక్తిని సూచిస్తున్నది. పూర్తిగా నిండిన జలాశయమునకు గల ఆనకట్టకు రంధ్రము పడితే, జలము ఎంత వేగవంతముగా బయల్పడునో, ఆ ధార వేగము, ఆ ఏర్పడిన రంధ్రము పరిమాణముపై ఆధారపడి యుండును. యిదే 'మహా' అనే పదములోని నిగూఢ అర్థము. యీ శ్లోకములో 'మహా బాహు, మహా హనుః', అలాగే యింతకు పూర్వము శ్లోకములో 'మహావీర్యో' వర్ణించుటచే, వాల్మీకి వారికి కుండలినిశక్తిని పదాజాలములో ఎలా ప్రయోగించవలెనో నారదుడు ఉపదేశించాడు.

“మహారస్మి మహేష్వాసో గూఢజత్రురరిందమః,
ఆజానుబాహుః సుశిరాః సులలాటః సువిక్రమః”.

మహారస్మి - విశాలమైన వక్షస్థలము గలవాడు. అనగా అనాయసమైన హృదయ స్పందన గలవాడు. యీ హృదయ స్పందన ఎందులకు? తనతో సంపర్కించ దలచే వారి సంకల్ప వికల్పముల తరంగములు, ఆయన హృదయమును చేరినంతనే స్పందించువాడు. అంతటి విశాలమైన హృదయము గలవాడు. ఆయనను వేడుకున్న వారి ఆలోచన తరంగములు చేరిన తర్వాత ఎప్పుడో స్పందించిన ఏమిటి ప్రయోజనము? కావున ఆయన హృదయమున తాకిన వెంటనే స్పందించేటంత విశాలమైన హృదయము కలవాడు. రాముని హృదయ స్పందన గురించి, రాముడు ఏ విధముగా స్పందిస్తాడు అనే విషయములు రాముని హృదయ స్పందన శీర్షికలో చర్చించటమైనది.

మహేష్వాసః - గొప్ప ధనస్సు ధరించగల శరీరము గలవాడు. వక బరువైన ధనస్సును ఎల్లవేళలా, ఎవరైనా ఎలా ధరించగలరు? ఆ బరువైన ధనస్సును కుండలిని శక్తిచే ప్రజ్వలించి, దానిలో కుండలినిశక్తి యినుమడింపజేసి, దూదిపింజ అంతటి తేలిక గావించిన, అప్పుడు సర్వకాల సర్వావస్థల యందు, ఆటవస్తువుగా ధరించ వచ్చును. అందుకే కోదండరాముడని కీర్తిస్తాము. అంటే కోదండమనే ధనస్సును ఆటవస్తువుగా వినియోగించువాడు. యీ శ్లోకములోని రెండు పదములలో, పూర్వ శ్లోకములలోని మూడు పదములలో నారదుడు వాల్మీకి వారికి కుండలినిశక్తి పదప్రయోగము ఉపదేశించినాడు.

గూఢజత్రుః - బహిర్గతముగాని మూపులసంధి ఎముకల వరుస ఎత్తుగా గలవాడు.

అరిందమః - కామక్రోధాది శత్రువులను పారద్రోలేవాడు. అనగా అరిషడవర్గాలను జయించినవాడు, కామమునకు అతీతుడు. కామములేనిచో కర్మాచరణ జరుగదు. కర్మాచరణ లేనిచో ఆత్మచైతన్యము వృద్ధి పొందదు, పునర్జన్మ స్వీకరించుట కష్టమవుతుంది. కావున ఈయన జన్మ కర్మ సంబంధమైనది కాదు. కర్మములచే పరిపక్వము చెంది, కర్మములకు అతీతమగు పరమాత్మ అనుసంధానము గలవాడని అర్థము. అనగా ఆయన చేసే కర్మలు లోకకళ్యాణము కొరకే గాని, స్వప్రయోజనములకు కాదని అర్థము. యిది కూడ మహావీర్యో గుణమును సమర్పిస్తుంది. అరిందమః ద్వారా రామునిలో ‘కామాక్షి’ అంశ ప్రవేశించినది.

ఆజానుబాహుః - మోకాళ్ల వరకు వ్యాపించిన చేతులు గలవాడు. యీ చేతుల గురించి మహాబాహులో ప్రస్తావించటము జరిగినది.

సుశిరాః - సమముగా, గుండ్రముగా నుండు, గొడుగువంటి శిరస్సు గలవాడు. గొడుగు

వంటి శిరస్సు అనుటచే ఏకభక్తాదిపత్యము వహించుటకు అర్హత గలవాడని, అలాగే తనను ఆశ్రయించిన వారికి గొడుగు వంటి నీడను ప్రసాదించగలడని అర్థము. యీ రెండు విషయములు పాలించే ప్రభువు లక్షణము. కాబట్టి చక్రవర్తి యోగ్యత గల విష్ణ్వాంశను తెలుపుతున్నది. అంతేకాదు, వరహాంశ గలవాడు కూడ. వరాహ అవతారము ద్వారా భూమిని మోయటము జరిగినది. సుశిరాః ద్వారా భూమాతలో పేరుకున్న మోయలేని అసహనమును మోయకల్గిన వాడని అర్థము. జీవులను ఛాయ ప్రభావము నుండి విముక్తులను చేసి పరమాత్మ ఛాయకు గురి చేయువాడని కూడ అర్థము.

సులలాటః - అర్థ చంద్రాకారమైన లలాటం గలవాడు. అయితే ఏమిటి? అర్థచంద్రాకారము అష్టమి తిథి తెలియజేస్తుంది. పౌర్ణమి, పాడ్యమికి అలాగే పౌర్ణమి అమావాస్యకు మధ్యస్థానము అష్టమి. అష్టమి తిథి ద్వారా తరగని, పెరగని ఎల్లప్పుడూ వకే స్థితిలో వుండే బృకుటి మధ్యస్థానము, ఆజ్ఞాచక్రములోని గురుతత్వమును చాటుతున్నది. గురు యోగ్యత కలిగిన వాడు.

సువిక్రమః - సింహము, వృషభము, గజము, పెద్దపులి వంటి నడక గలవాడు. అనగా హుందాగా, స్వేచ్ఛగా విహరించే, విజయభేరి మోగించే నడక గలవాడు. వీటి అన్నిటి నడకను కలిపితే వరాహాంశతో కూడిన భూసుస్థిరత పరిచే తత్వము తెలుపుతుంది. యివన్నీ స్వేచ్ఛగా, స్వతంత్రముగా అరణ్యములో సంచరించే మృగములు. కాబట్టి సువిక్రమ ద్వారా స్వేచ్ఛ, స్వతంత్రమును కల్పించువాడని అర్థము. సుశిరః, సులలాటః, సువిక్రమః ద్వారా రాముని సత్త్వ గుణములు పరిచయము అయినవి.

“సమః సమవిభక్తాఙ్గుః స్నిగ్ధవర్ణః ప్రతాపవాన్,
పీనవక్షా విశాలాక్షో లక్ష్మీవాన్ శుభలక్షణః”.

సమః - సమః అనగా హెచ్చుతగ్గులులేని, శరీర ప్రమాణమునకు సరిపడి సంత అవయవములు గలవాడు. కొందరికి తల చిన్నగా, చెవులు పెద్దవిగా, కన్ను మెల్ల, కాలు పొడవుగా, చేయి కురుచ యిలా వుంటాయి. రాముడు అలా కాదు. యిటువంటి తగిన ప్రమాణములోలేని శరీరావయవములు కుండలినిశక్తి పోషణ లోపము వలననే కల్గుతాయి. అయితే కుండలినిశక్తి పునరుద్ధరణ గావించుటచే, యిట్టి లోపాలను సరిచేయవచ్చును.

సమవిభక్తాంగ - అవయవ కూర్పు, పరిమాణము సమముగా వుండి, దేహ ప్రమాణమునకు తగిన అవయవ పుష్టి కల్గినవాడు. యిక్కడ సమ అనగా మరొక అర్థము సమరుచి గలవాడు, అందరిని వారి యోగ్యతలను బట్టి ఉద్ధరించగలిగేవాడు. యీ సమాభావము

సాక్షిభూతత్వమును చాటుతుంది. సులలాట ద్వారా రాముని గురుతత్వము ప్రవేశించినది. గురువు సాక్షిభూతునిగా వ్యవహరించాలి కదా.

స్మిగ్ధవర్ణ - తళతళ మెరిసే మేను, నునుపైన మేను గలవాడు. యీ శరీరకాంతి గురించి యింతకు పూర్వమే విస్తారముగా చెప్పబడినది. కుండలినీశక్తి ప్రజ్వలించుట ద్వారా, లోపలి నుండి వెలువడే సూర్యకాంతి వలన నునుపైన, తళతళ మెరిసే శరీర ఛాయగలవాడు. శరీరము యొక్క ఛాయ 'నీలమేఘస్థాయ', 'దుర్వార దళశ్యామం' యితరులను ఆకర్షించేటంత అందముగా కనపడుతుంది. కొందరి శరీరము జిడ్డు జిడ్డుగా వుండి చూపరులకు అసహ్యము కల్గించే విధముగా వుంటుంది. రాముని శరీరము అలా కాదు. తగు పాళ్లలో వుండి చూడముచ్చటగా, ఆకర్షనీయముగా వుంటుంది. అందుకే 'పుంసాం మోహన రూపాయ' అని కీర్తిస్తాము. పురుషులను కూడ మోహింపజేసే ఆకర్షవంతముగా వున్న శరీరము కలవాడు.

ప్రతాపవాన్ - తాపము అనగా తపింపజేయుట. ప్రతాపవాన్ పరతాప వంతుడు, పర వశీకరణ విద్యచే తపింపజేయువాడని అర్థము. అంటే పరవశీకరణ విద్యచే యితరుల జ్ఞానేంద్రియములను వశపరుచుకొని, వారి జ్ఞానేంద్రియముల కర్మాచరణను మరల్చగలిగినవాడు. భక్తులను తన గురించి తపింపజేసి వారిని వశీకరణము గావించి, వారి మనస్సును నిద్రావస్థకు మళ్లించి, వారి ద్వారా తన షోడశగుణములను పదును చేసుకునేవాడు. అలాగే శత్రువులను కూడా తపింపజేయు వాడు. సాధారణముగా ప్రతాపవంతము అనే గుణము సూర్యునిలో ఎక్కువగా చూస్తాము. అలాగే సూర్యపుత్రులైన సుగ్రీవుడు, కర్ణునిలో కూడ చూడవచ్చును. సూర్యుని తీక్షణతకు, ప్రతాపమునకు కారణము కుండలినీశక్తి అయినందున, ఆ అంశలు సుగ్రీవునిలో, కర్ణునిలో వుండి యుండవచ్చును. భారత యుద్ధములో కృష్ణునితో అర్జునుడు

“పట్ట పగటింటి సూర్యుపగడి కర్ణుడు యుగ్రమూర్తి
యై వెలుగుచున్నాడు, మాధవా! మాధవా! మనరథమ్ము
మరలనిమ్ము ప్రాణంబు లుండిన సుఖముల బడయవచ్చు”

పీనవక్తి - బలిసిన, విశాలమైన వెడల్పయిన ఎదురురొమ్ము గలవాడు. ఇది రీవిని తెలియజేస్తుంది. ఈ పదమును వాడుక భాషలో చెప్పవలెనన్న దమ్ము గలవాడని అర్థము. దమ్ము అనగా ఊపిరితిత్తులు ఎంతమేరకు గాలిని నింపగలవు, అలా నింపబడిన వాయువుతో చేయగల పని సామర్థ్యము తెలియజేసే అంశము.

విశాలాక్షి - వెడల్పయిన కన్నులు గలవాడు. 'సర్వేంద్రియానాం నయనం ప్రధానం'. వక వ్యక్తి ముఖము చూడగానే, ముందుగా కనుపించేది, అవతల వ్యక్తిని ఆకర్షించేది కన్నులే.

కన్నుల అందము, పొందికే యితరులను ఆకర్షిస్తుంది. అందులకే రాముని వర్ణించుటలో ప్రతివారికి ముందుగా వర్ణనకు దొరికేది ఆ కన్నులే. సీతగాని, హనుమంతుడుగాని, శబరిగాని, శూర్పణఖ గాని లేక యీ కాలములో వారు గాని ఆకర్షింపబడేది రాముని కన్నుల వలనే. అందుకే సీత, సుందరకాండలో

“ధన్యా దేవాః సగంధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః,
మమ పశ్యంతి యే నాథం రామం రాజీవలోచనమ్”.

రాజీవలోచనుడైన నా నాథుడు, రాముని ఎవ్వరు చూచెదరో, అట్టివారు దేవతలు, గంధర్వులు, సిద్ధులు, పరమమహర్షులు అయినవారు ధన్యులు కదా. హనుమంతుడు కూడ సీతతో రాముని వర్ణించునపుడు ‘రామం కమల పత్రాక్షం’ అని మొదలుపెడతాడు. రాముని వర్ణించమని సీత కోరిక మేరకు హనుమంతుడు సీతతో

“దశపద్మో దశబ్రహ్మిభిర్వాప్తో ద్విశుక్లవాన్,
షడున్నతో నవతనుస్త్రిభిర్వాప్తోతి రాఘవః”.

రాముని ముఖము, కన్నులు, నోరు, నాలుక, పెదవులు, దవడలు, స్తనములు, గోళ్లు, హస్తములు, పాదములు, యీ పదీ పద్మముల వలె వున్నవి. యిక విరోధి అయిన రావణుని చెల్లెలు శూర్పణఖ మరొక అడుగు ముందుకేసి ‘పద్మపత్ర నిభిక్షణం’, ‘కందర్ప సమప్రభం’ అంటుంది. రాముని కన్నులచే ఆకర్షింపబడిన శూర్పణఖ, కన్నులే యింత ఆకర్షణీయముగా వుంటే, యిక పూర్తి రూపురేఖ విలాసములు ఎలా వుండునో అని పూర్ణమూర్తిని చూసి, మన్మథ ప్రేమితయై మోహము చెంది ‘కందర్ప సమప్రభ’ అని ఖరునితో చెబుతుంది. అటు తర్వాత వక కవి మరొకొంచెము ముందుకు వెళ్లి, ‘శతకోటి కందర్ప సదృశము’ అన్నాడు. వర్ణించటానికి పదములు దొరకవలెనే గాని వర్ణనకు అంతు ఎక్కడిది? యిక యీనాటి వారిని గురించి, వారి ప్రార్థన గురించి చూద్దాము.

“ప్రాతస్మరామి రఘునాథ ముఖారవిందం
మందస్మితం, మధురభాషి, విశాల ఫాలం
కర్ణావలంబిత చలకుండల గండభాగమ్
కర్ణాంత దీర్ఘ నయనమ్, నయనాభిరామమ్”

ఈ వర్ణనలో ముందుగా ముఖము, అది కూడ ఎలాంటిది, అరవిందము లాంటిది చూడటము జరిగినది. అచటి నుండి చూపు విశాల ఫాలము మీదకు చేరినది. అచ్చట నుంచి చక్కిళ్లకు వచ్చినది. అటు పిమ్మట చెవుల వరకు వ్యాపించిన కన్నుల మీదకు వచ్చి నిల్చినది.

ఆ కన్నులు చూచేవారి కన్నులకు ఆహ్లాదము, ఆనందము, తృప్తి, ధన్యత కలుగజేస్తాయి. యిక అక్కడి నుండి చూపు మరలదు. ఎంతసేపైనా అలా చూస్తూ వుండాలనిపిస్తుంది. ఎన్ని పర్యాయములు చూసిన, కొత్తగా చూసినట్లుగా అగుపిస్తుంది. ఎల్లప్పుడూ అలాగే వుంటే ఎప్పుడూ చూడవచ్చునుగదా అని తోస్తుంది. నిత్య నూతనముగా కనిపిస్తుంది. యిక రాముని కన్నులలోని అంతర్గత రహస్యములను తెలిసికొందాము.

శూర్పణఖ రాముని కంటిచూపులకు మోహితురాలై, వశమై పరవశమైనది. యిది రాముని వశీకరణ విద్య. తన కంటిచూపుతో శత్రువుని కూడ వశము చేయగల విద్య. అయితే రాముని కన్నులు ఎందుకు అంత ఆకర్షణీయముగా వున్నవి?

‘శ్రీమాన్’ ద్వారా రామునిలో మీనాక్షీ అంశ ప్రవేశించినది. ‘అరిందమః’ ద్వారా కామాక్షీ అంశ, ‘విశాలాక్షి’ ద్వారా విశాలాక్షీ అంశ చేరినది. అలాగే ‘సుశిర’, నుండి ‘స్నిగ్ధవర్ణ’ వరకు గల నామముల ద్వారా రాముడు సత్యగుణములలో పరిపక్వము పొందాడు. మీనాక్షీ అంశ తమో గుణముతో కూడిన చంద్రుని అంశ, పింగళనాడి తెలుపుతున్నది. కామాక్షి అంశ రజోగుణముతో కూడిన సూర్యుని అంశ, ఇదానాడి తెలుపుతున్నది. యీ రెండు నాడులు వీటిలోని అంశలు కలిస్తే, సత్యగుణములతో కూడిన సోమసూర్యాగ్ని అంశ అయిన విశాలాక్షీ అయినది. అదే సుషుమ్న నాడి. యీ మూడు నాడులు రెండు కన్నులతో అనుసంధింపబడినవి. యీ మూడు నాడులలోని సూక్ష్మరంధ్రముల ద్వారా నిరంతర కుండలినీశక్తి ప్రసరణ జరిగి, కుండలినీశక్తి పోషణ వలన, తడిసీ తడవని, విచ్చుకుని విచ్చుకొనని తామర పువ్వు ఎంత అందముగా, ఆకర్షణీయముగా, ప్రకాశవంతముగా వుండునో, అదేవిధముగా రాముని కన్నులు కూడ తడిసి మరల ఆవిరై మరల తడిసి, మరల ఆవిరై యిలా నిత్య నూత్నముగా ఉండుటచే ఆకర్షించబడినవి. యిక్కడ యింకనూ మరిన్ని రహస్యాంశములు దాగివున్నవి. జ్ఞానోదయము పొందిన వారికి అవి తప్పక అవగతమగును.

యీ సందర్భములో ‘నవ్వివా ఏడ్చినా కన్నీళ్లే వస్తాయి’ అని వక సిని గేయ రచయిత పేర్కొన్నాడు. మిక్కిలి సంతోషము కల్గినా, మిక్కిలి దుఃఖము కల్గినా ముందుగా స్పందించేది మనలోని కామాక్షి, మీనాక్షీ అంశలే. వీరిని నియంత్రించేది విశాలాక్షి. కొంతమందికి కన్నులు ఎండిపోయి, నిర్వీర్యముగా, అలాగే మరికొంత మందికి చూపు లేకపోవటము చూస్తూ వుంటాము. దీనికి కారణము వీరి కన్నులలోపల గల సూక్ష్మనాడుల రంధ్రములు పూరుకు పోవటము వలన, కుండలినీ శక్తి ప్రసరణ, పోషణ అందక, ఎండుబారిపోయి, చివరకు చూపు కూడ కోల్పోతారు. యిటువంటి వారు, చూపు రావాలానుకునేవారు, రాముని కన్నుల వంటి ఆకర్షణీయమైన కన్నులు కావాలని కోరుకునే వారికి చక్కటి, తేలికైన పరిష్కార మార్గము కలదు. వక పాత్రలో గోరువెచ్చని

నీరు, రెండు పాదములు తడిసేంతవరకు నింపి, అందులో నల్ల ఉప్పు పిడికెడు కలిపి అలాగే స్వచ్ఛమైన స్వదేశీ ఆవు నెయ్యి వక చెంచాడు వేసి, రెండు పాదములు వుంచి అరగంటసేపు కూర్చునవలెను. అలాగే చిన్న గిన్నెలో నీరు నింపి, వక చిటికెడు సైంధవ లవణము, కొంచెము ఆవు నెయ్యి కలిపి, రెండు కన్నులను కొన్ని పర్యాయములు శుభ్రము చేయవలెను. ఈ విధముగా కనీసము పదిహేను రోజులు చేయవలెను. ఈ ప్రక్రియకు సముద్రము ఉప్పు వాడరాదు. ఈ ప్రక్రియ ద్వారా చూపు రావటమే గాక, కన్నులు ఆకర్షనీయముగా వుంటాయి. దీనివలన కుండలిని శక్తి పునరుద్ధరింపబడి, కన్నులలో పూడ్చివేయబడిన సూక్ష్మరంధ్రములు తిరిగి విచ్చుకుంటాయి.

లక్ష్మీవాన్ - లక్ష్మీవాన్ అంటే లక్ష్మికి, అలక్ష్మికి అతీతమై రెంటినీ నియంత్రించు వాడు. సాక్షీభూతుడై లక్ష్మిని, అలక్ష్మిని వృద్ధి చేయువాడు. అలక్ష్మి అనగా దరిద్రలక్ష్మి. అదేమిటంది? కైక మాట కొరకు పద్నాలుగు సంవత్సరములు అడవిలో కాయకనరులు తిని, చెట్టు కింద పడుకుని, నారచీరలు ధరించి, జటలు ధరించినవాడు లక్ష్మి గలవాడు ఎలా అయినాడు? లక్ష్మ్యులలో యశోలక్ష్మి కూడ కలదు. అంటే రాముడు తన యశస్సు, కీర్తి, రాజ్యమును కూడ అరణ్యవాస కాలములో వృద్ధి చేసాడు. ఖర, దూషణాదులను సంహరించుట ద్వారా, రావణుడు ఆక్రమించిన దశరథుని రాజ్యమును తిరిగి పొందినాడు. మునులకు ఆశ్రయము కల్పించుట ద్వారా కీర్తిని పొందినాడు. యీ కీర్తి భూలోకమునకే పరిమితము కాదు రావణ సంహారము తర్వాత సకల దేవతలు రాముని పొగిడినవారే. ఆ తర్వాత పట్టాభిషిక్తుడై, అయోధ్యను పాలించి, లక్ష్మిని వృద్ధి చేసినాడు. అటు పిమ్మట రఘువంశ వారసులైన కుశలవులను కని సంతానలక్ష్మిని వృద్ధి చేసినాడు. మరి అలక్ష్మిని ఏ విధముగా వృద్ధి చేసినాడో చూద్దాము. దశరథునికి, కౌసల్యకు పుత్రశోకము కల్గించి, దశరథుని దేహాస్రాంతి నుండి విముక్తిని గావించి, వశీకరణ విద్యచే పరమపథము చేర్చి, కౌసల్య, సుమిత్ర, కైకేయిలకు వైధవ్యము కలిగించాడు. అలాగే చెట్టు చాటు నుండి బాణము సంధించి, వాలిని వశపరుచుకొని, తారకు తాత్కాలిక వైధ్యవము కలిగించాడు. సర్వశాస్త్రకోవిధుడు, శివభక్తాగ్రేశరుడు అయిన రావణుని వశపరుచుకుని, మండోదరికి వైధవ్యము కల్గించాడు. సంతానలక్ష్మి ప్రసాదము గ్రహించిన సీతను అడవులపాలు చేయుట ద్వారా అయోధ్యలో అలక్ష్మి చోటు చేసుకున్నది. యివన్నీ అలక్ష్మి అంశలే, రూపములే.

దీనినిబట్టి మనము బహిర్గతముగా చేసెడి ప్రతిచర్యలో లక్ష్మీతత్వము, అలక్ష్మి తత్వము రెండు సమన్వయముగా వుంటాయి. ఉదాహరణకు మనము వంద రూపాయలు చెల్లించి, వక వర్తకుని వద్ద వక వస్తువును కొన్నాము అనుకుందాము. మన వద్ద నుండి వంద రూపాయలు లోపించుట ద్వారా అలక్ష్మి చేరినది. అలాగే మన వద్ద కొత్త వస్తువు చేరటము, ఆ వర్తకునికి వంద రూపాయలు రావటము లక్ష్మికి సంకేతము. ఈ సంతృప్త, సమన్వయము బహిర్గతముగా

నడిచే సృష్టి నియమము. అయితే ఎవరైతే లక్ష్మీవాన్, అనగా లక్ష్మి, అలక్ష్మి తత్వమునకు అతీతముగా, సాక్షీభూతులుగా వ్యవహరిస్తారో అట్టివారు సృష్టి సంతులన ఛేదించగల శక్తి కలిగి వుందురు. అట్టివారు లక్ష్మీతత్వము హెచ్చుగాను, అలక్ష్మి తత్వము హెచ్చుగాను చేయగల సమర్థులు. దీనికి ఉదాహరణ, శంకరాచార్యుడు అంతర్ముఖుడై, కనకధార స్తోత్రము స్మరింపచేసుకుని, సృష్టి సంతులనను లక్ష్మీతత్వము వైపు మళ్లించి కనకవర్షము కురిపించినాడు.

శుభలక్షణ - శుభలక్షణ అనగా శరీరములోని సుదులు, గుర్తులు. యివన్నీ శుభము కలిగించేవి. సాముద్రిక శాస్త్రము ప్రకారము ‘మహారాజునకు, సార్వభౌమునికి వుండవలసిన రీతిలో రామునికి గుర్తులు గలవు. యిక గుణములు చూస్తే, రాముడు చతుఃషష్ఠి కళా ప్రపూర్ణుడు. అరవై నాలుగు కళలు తెలిసినవాడు, అవి ఆయనను అంటిపెట్టుకుని వుంటాయి. ఆ కళలలో ఆయన నిష్ణాతుడు.

“అరువది నాలుగు కళలందేదియో
నొక్క నొక్క కళ కరచున్ ప్రీతిమై
ఏ కళలకు గాని వృధామతి చోరకర్మమె
నెరుగును గాని, పూరకొనడింత నిజంబు వివక్ష చేయ
నే తెరుగుననైన దేహము గతితల
పోయని వెఱ్ఱులుండురే”

మోసము, అబద్ధము పల్కుట యివి కూడ చోర కళలో భాగములే. అంటే రామునికి చోరకళ కూడ తెలుసునా? తెలుసునా ఏమిటి, తప్పక తెలుసును. సమంత్రునికి అబద్ధము ఆడుట నేర్పినాడు, అలాగే అరణ్యవాసము కేగే సమయములో ప్రజలను మోసగించి పోయినాడు. ఖరధూషణాదుల పోరులో వక అడుగు వెనకకు వేసినాడు. యివన్నీ చోరకళలలో భాగములే. అయితే యిక్కడ పాఠకులకు, విమర్శకులకు వక సందేహము కలుగవచ్చును. రాముడు చోరకర్మలు ఆచరించినాడు కావున మనము కూడ చేయవచ్చునా? తప్పక చేయవచ్చును. కాని రాముడే రీతిలో ఆచరించాడో ఆ రీతిలో చేయవలెను. అనగా సాక్షీభూతులై చోరకర్మలు చేయవచ్చును. సాక్షీభూతులనగా బురదలోని తామర, బురద అంటని తామర. అలా సాక్షీభూతులుగా చోరకర్మ చెయ్యని యెడల, చోరవృత్తి అనే బురదలో బడినలిగిపోతారు. యీ మధ్య కాలములో బయల్పడిన కుంభకోణములన్ని యీ బురదలో పడి నలిగినవారే. అయితే యీ అరవై నాలుగు కళలు రామునికి ఎలా లభించినవి? జగన్మాత ‘చతుఃషష్ఠి కళామయి’. అరవైనాలుగు కళలలో పరిపూర్ణతత్వము చెందినది. అమ్మకు తెలియని విద్య, కళ ఉండదు కదా. అమాయకత్వముతో కూడిన బిడ్డను చూచిన తల్లి ప్రేమతో, కరుణ రసముతో వశము అయిన తల్లి, వక్కోసారి బిడ్డ మేలుకొరకు అబద్ధము

ఆడటము లాంటి చోరకర్మలు చేయటము తరుచూ చూస్తూ వుంటాము. మిఠాయి పొట్లాం వెనక దాచి వుంచి లేదు అని చెప్పటం చోరకళ, చోరకర్మే అవుతుంది. ఆ జగన్మాత చేతిగోళ్ల నుండి ఆవిర్భవించిన రామచంద్రమూర్తికి చోరకర్మలు అమ్మ నుండి అబ్బి వుండవచ్చును. అందుకే చోరకర్మల ద్వారా వశీకరణము చేయగల కీర్తి ఆయనకు దక్కినది.

**“ధర్మజ్ఞః సత్యసన్దశ్చ ప్రజానాం చ హితే రతః,
యశస్వీ జ్ఞానసంపన్నః శుచిర్వశ్యః సమాధిమాన్”.**

ప్రజల క్షేమము కొరకు ఆసక్తి గలవాడై సరైన పద్ధతిలో పరివర్తనము లేదా మార్పును ప్రవేశపెట్ట గలిగినవాడు. అలాగే పరిమితికి మించిన మార్పులేని తత్వమును రామబాణము సంధించినట్లుగా నియంత్రించువాడు. ‘సర్వదేవ హితాసక్త దశానన వినాశినే నమః కలుషసంహారై’ అని కదా రామ ఆపదుద్దారక స్తోత్రము. దేవతల కోర్కె తీర్చుటకు, దేవతలకు మేలు చేయుటకు, మానవజన్మ ఎత్తి రావణుని నశింప చేసాడు. ఆ పూర్వకముగా ‘కలుష సంహారై’, కలుషితమైనవి అనగా సృష్టి సంతులనను దెబ్బ తీసినవి, ధర్మచక్రము చెరచబడుటకు కారణమైన అంశలను నశింపజేసాడు. మానవ లోకములో రాజ్యమేలి, రఘువంశములో ప్రజలను కన్నబిడ్డల వలె పాలించే వంశములో పుట్టి, ప్రజలకు మేలు చేయటం, పాపులను శిక్షించటము ఆయన సహజ గుణములు. రాముడు జన్మనెత్తిన కారణము, పుట్టిన వంశము యీ రెండు అంశలు ఆయనలోని యీ గుణములను బలపరచుచున్నవి.

యశస్వీ - యశస్వీ అనగా కీర్తి గలవాడు. రాముని కీర్తి పతాకమును గగన వీధికి ఎగురవేసినవారు విశ్వామిత్రుడు, సీత మరియు వాల్మీకి వారు. దీనిని గురించి సీత శీర్షికలో విపులముగా వివరణ యివ్వబడినది.

జ్ఞానసంపన్న - జ్ఞానమే సంపదగా గలవాడు. జ్ఞానోదయము అయినవాడు. కుండలినిశక్తి జాగృతము అయిన వానికి జ్ఞానోదయము తప్పక కలుగుతుంది. జ్ఞానము కలవాడు భూత, భవిష్యత్స్వర్ణమానములు గమనించి, వాటి ఫలితములను, ఆయా కాలములలో చేసిన కర్మలను అంచనా వేయగలడు. దానిప్రకారము నడుచుకో గలడు. గతములో ఏమి చేసాము? దాని ఫలితము ఎలా వచ్చింది? యిప్పుడు ఏమి చేస్తున్నాము? దీని ఫలితము ఎలా వున్నది? భవిష్యత్తులో ఏమి చేయాలి? ఏమి చేస్తే ఆశించిన ఫలితము లభిస్తుంది అని ఆలోచించి చేసేవాడు జ్ఞానసంపన్నుడు. అందుకనే లక్ష్మీస్తుతిలో ‘త్రినేత్రాం’ అని లిఖితము. ఆమె కూడ మూడు నేత్రములతో మూడు కాలములను పరీక్షిస్తుంది అని అర్థము. అలాంటి లక్ష్మిని సంపదగా కలవాడు కావున జ్ఞాన సంపన్నుడైనాడు.

శుచి - శుభ్రత, స్వచ్ఛత గలవాడు. శారీరక శుభ్రత, దాదాపు అందరు పాటిస్తున్నారు. అలా తెలుసుగాబట్టే 'మడి' పేరుతో విపరీతాలు చేస్తున్నారు. దీనిలో పుణ్యము, పురుషార్థము ఏమీ లేదు. కేవలము ఆరోగ్య రక్షణ కొరకు ఏర్పాటు చేసినదే. అందుకే మనము ఆచరించే ప్రతి పూజలోను 'క్షేమ, స్థైర్య, ధైర్య, వీర్య, విజయ, అభయ, ఆయురారోగ్య, ఐశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం' అని చెప్పుకుంటాము. యిక మానసిక శుచి గురించి చూద్దాము.

ఇది చాలా మందికి అసాధ్యము. మనసులో యితర భావాలు మానివేసి, ఏకాగ్రతతో భగవంతునిపై మనసు నిలపటము ఎలా కుదురుతుంది? సంసార బంధనములో చిక్కుకుని దారాపుత్ర, పశు, ధాన్య, ధన యిత్యాది యీ హణులకు లొంగిపోయే వానికి, యిలా ఏకాగ్రతతో మనసు నిలపటము ఎలా సాధ్యము? కాని సాధ్యమైనట్లు నటిస్తారు. మానసిక శుభ్రత విషయములో యీ చిన్న కథ ఉదాహరణ.

వకానొకప్పుడు భక్త మీరాబాయి శ్రీకృష్ణ దర్శనార్థము బృందావనము వెళ్ళినది. అప్పుడు అక్కడ వున్న స్వామివారి శిష్యులు ఆమెను అడ్డగించారు. లోనికి ప్రవేశము లేదు అన్నారు. అందు మీదట మీరాబాయి కారణము అడిగినది. దానికి సమాధానముగా స్వామివారి శిష్యులు

“ఆలయములోని కతివల యాగమనము

సమృతింపరు రూపగోస్వామివారు

వారి యానతి జవదాట వలనపడదు

లేదు మాదోషమిందు తల్లీ క్షమించు”

అని విన్నవిస్తారు. అందుకు మీరాబాయి నేను స్త్రీనని శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ దర్శనమునకు అనుమతించలేదు. ఎచ్చట పరమపురుషుడు, ఉత్తమ పురుషుడు, పురుషులందరిలో శ్రేష్ఠుడు ఉంటాడో, ఆయన ముందు తక్కిన వారందరూ స్త్రీలే కదా! ఆయన వక్కడే పురుషుడు. ఆయనలేని చోటు కదా స్త్రీపురుషుల భేదము. పరమ పురుషుని సమక్షములో నేను పురుషుడను అని చెప్పగల మగవాడెవరైనా వున్నారా? కావున ఆయన సమక్షములో మనమందరము స్త్రీలమే. స్త్రీలైన మీకు ప్రవేశము దొరికినపుడు, స్త్రీలైన నాకేల ప్రవేశము లేదు? పోనీ మీ స్వామివారి వ్రతమునకు, ఏకాగ్రతకు భంగమనుకుంటే, యిలాంటి కుశంకములున్నప్పుడు, అది ఎప్పుడైనా భంగపడేదే. మీరాబాయి మాటలు విన్న శిష్యులు స్వామివారికి విన్నవించగా, స్వామివారు తన అజ్ఞానమునకు పశ్చాత్తాపపడి మీరాబాయికి సాష్టాంగపడి, లోనికి తీసుకెళ్ళినారు. శుచిత్వము భావనలోనే వున్నది. 'పాసితంతే జగత్రయం' అనే భావన మానసిక శుచికి నిదర్శనము. కాశికి వెళ్ళినవారు తమ కిష్టమైనవి కాశీలో వదిలివేయవలెను. యిది పూర్వకాలము నుండి వున్న ఆచారము. మానవునికి 'కామ, క్రోధ, లోభ, మద, మత్స్యరాలు' అనే అంతః శత్రువులున్నవి.

వీటిని తీర్థ యాత్ర ద్వారా అధిగమించాలి. కారణము, మనము యాత్ర ద్వారా అనేక కష్టములకు గురి అవుతాము. అది ఎట్లా?

**“అరయంగ పరదేశ యాత్ర చేయుట వకటి
తనకు తానే వండుకొనుట రెండు
తన సతి నెడబాసి తపియించుట మూడు”**

అని అష్ట కష్టాలు మనవారు చెప్పారు. యీ కష్టాలు ఎక్కువగా యాత్ర సమయములో జరుగుతాయి. యాత్రలో మనము అనుభవించే కష్టాలను దృష్టిలో వుంచుకుని, పై వాటిని క్రమముగా అధిగమించాలి. అలా వదిలిన వాడు ‘సంపూర్ణ మానవుడు’ అవుతాడు. కాని మనకు అవి సాధ్యము కాక, ‘నేను బెండకాయ వదిలాను’, ‘నేను వంకాయ వదిలాను’ అంటారు. దీనినే ‘యాత్రకు పోయి పాత్ర తెచ్చుకోమన్నారు’. పాత్ర అనగా నడవడి నేర్చుకోవాలని అర్థము. మనకు అవి కూడ చేతగాక ‘రాగిచెంబు, యిత్తడి చెంబు’ తెచ్చుకుంటున్నాము. యిదేనా మానసిక శుభ్రత? పోతనగారు ప్రహ్లాద చరిత్రలో

**“కంటిరే మనవారు ఘనులు
గృహస్థులై గైకొన్న వెట్టితనము”**

అన్నారు. యిక స్వచ్ఛత విషయమును చూస్తే, యింత చెప్పినా తక్కువే అవుతుంది. స్వచ్ఛత అనగా మన లోపల ఏ భావన వున్నదో, వున్నది వున్నట్లుగా బహిర్గతముగా వ్యక్తపరచటమే. పైకి వకటి, లోపల మరొక భావన కలిగే నివురు గప్పిన నిప్పు స్వభావము లేకుండుట. ఈ సందర్భముగా స్వచ్ఛభారత్ పేరిట ప్రారంభమైన స్వచ్ఛత గురించిన అవగాహన అంతటా వ్యాప్తి చెందలేదనే చెప్పాలి. ఏదైన వక మార్పు లేక పరివర్తనము రావలెనంటే, అది అంతర్గతముగా నాటుకోవాలి. ప్రతిరోజు ఉదయమున మన వద్ద నున్న చెత్త స్వీకరించుటకు వచ్చే వ్యక్తి, యింటి ముందుకు వచ్చి, అమ్మా! చెత్త అని అరుస్తాడు. అలా కాకుండా అదే వ్యక్తి, అమ్మా! స్వచ్ఛ భారత్ అంటే, అలాగే చెత్తను అప్పగించేవారు కూడ స్పందించి స్వచ్ఛభారత్ అంటే, యిలా రోజూ అలవాటు ప్రకారము అంటూపోతే, ప్రతి గృహములో స్వచ్ఛతతో కూడిన మార్పు అంతర్గతముగా తప్పక కలుగుతుంది.

యిక రాముని విషయమునకు వస్తే పన్నెండేళ్ల వయస్సులో విశ్వామిత్రునితో అడవులు తిరిగి, శుచి, శుభ్రత, నడవడిలో పదును పెట్టబడి, అస్త్రవిద్యలోని మెళకువలన్నీ నేర్చుకున్నాడు. అలాగే పద్నాలుగు సంవత్సరముల వనవాసములో వోర్పుతో కూడిన శుచి, శుభ్రత, నడవడి నేర్చుకుని, అవలంబించాడు.

సమాధిమాన్ - తనను ఆశ్రయించిన వారిని రక్షించుటకు పూనుకొనేవాడు. ఎలాగా? స్వచ్ఛత, శుచిగలవాడై జ్ఞానోదయము పొందినవాడై, సమభావన, సమరుచి నిర్వర్తించువాడు. సమభావన ఎలా చేయగలడు? సమరుచిని అధిగమించి సమభావన నిర్వర్తించును. ఆ రుచిని దాటితే, అతిక్రమిస్తేనే కదా రుచిని నియంత్రించగలిగేది.

**“ప్రజాపతిసమః శ్రీమాన్ ధాతా రిపునిషూదనః,
రక్షితా జీవలోకస్య ధర్మస్య పరిరక్షితా”.**

యీ శ్లోకములో నారదుడు, రాముని పరతత్వమును, అవతార అంశలను తెలియజేస్తున్నాడు.

ప్రజాప్రతిసమః - ప్రజాపతి సమ అంటే బ్రహ్మతో సమానమైనవాడు. అనగా బ్రహ్మ గ్రంథి లేక నాభిప్రాంతమున గల స్వాధిష్ఠాన చక్రము, మణిపూరక చక్రము నడుమ గల ముడిని ఛేదించినవాడని అర్థము.

శ్రీమాన్ ధాతా - సర్వలోకములను పోషించువాడు, స్థితికారకత్వమును తెలియజేస్తున్నది. అనగా విష్ణుగ్రంథిని ఛేదించినవాడు. అనాహతచక్రము, విశుద్ధి చక్రము నడుమ వున్నది విష్ణుగ్రంథి ముడి. ఆ ముడిని నియంత్రించగలవాడు.

రిపునిషూదనః - శత్రువులను నశింపజేయువాడు. శత్రువులను లయము చేయగల్గినవాడు. అనగా రుద్రగ్రంథిని ఛేదించిన వాడు. ఆజ్ఞాచక్రము, సహస్రార చక్రము నడుమ వున్నది రుద్రగ్రంథి ముడి. ఆ ముడిని నియంత్రించగలిగినవాడు.

యీ విధముగా ‘ప్రజాపతిసమః, శ్రీమాన్ ధాతా, రిపునిషూదనః’ ద్వారా మూడు గ్రంథులను ఛేదించి జీవులను రక్షించువాడు. ధర్మమును అనగా అవసరమైన మార్పులను, చేర్పులను సమయానుకూలముగా జరుగునట్లు చేయువాడు. బ్రహ్మగ్రంథి, విష్ణుగ్రంథి, రుద్రగ్రంథి ఛేదిస్తే ఏమి జరుగుతుంది? ఈ మూడు ముడులను నియంత్రిస్తే, అవధులు లేని కుండలినిశక్తి ప్రసరణ జరుగుతుంది. ఎలానైతే పంపు తిప్పితే, జలధార ప్రసరణ జరుగుతుందో అలాంటి నియంత్రణ అలవరుతుంది.

**“రక్షితా స్వస్య ధర్మస్య స్వజనస్య చ రక్షితా,
వేదవేదాఙ్గతత్త్వజ్ఞో ధనుర్వేదో చ నిష్ఠితః”.**

యీ విధముగా ధర్మములను పరిరక్షించుటయే గాక, వేదవేదాంగములలోని తత్త్వములను, రహస్యములను తెలిసినవాడు. అంతేకాక ధనుర్విద్యలో కూడా నిష్ణాతుడు. యిక్కడ ధనుర్విద్యను వేదముతో పోల్చుటచే, మంత్రశాస్త్రము, తంత్రశాస్త్రము తెలిసినవాడని అర్థము.

**“సర్వశాస్త్రార్థతత్వజ్ఞః స్మృతిమాన్ ప్రతిభానవాన్,
సర్వలోకప్రియః సాధురదీనాత్మా విచక్షణః”.**

సర్వశాస్త్రముల సారము తెలిసినవాడు, ఆ తెలిసికొన్నది స్ఫురణకు తెచ్చుకొన గలిగినవాడు, వ్యవహారవేత్త, అందరి యందు ప్రీతి గలవాడు, తనకు ఉపకారము చేసిన వానికి ప్రత్యుపకారము చేయువాడు, కష్ట సమయములో కూడ దుఃఖింపనివాడు, మనసు చెడని వాడు, మంచి, చెడు తెలిసినవాడు.

దశరథుని మరణవార్త విన్న రాముడు దుఃఖించాడు. సీతాపహరణ జరిగిన సమయములో కూడ దుఃఖించాడు. నిండు గర్భిణి అయిన సీతను అరణ్యముపాలు చేసినపుడు, తర్వాత సీత భూగర్భ ప్రవేశము జరిగినపుడు దుఃఖించాడు. అయితే మానవమాతృనిగా విశాల హృదయస్పందన కలవానికి యిది సహజము. కాని రాముడు అలా దుఃఖిస్తూ కూర్చోలేదు, దుఃఖమునకు వశము అవలేదు. యీ దుఃఖముల సంఘటనల ద్వారా నేర్చుకుని మరింత పదునైనాడు.

**“సర్వదాభిగతః సద్భిః సముద్ర ఇవ సిన్ధుభిః,
ఆర్యః సర్వసమశ్చైవ సదైకప్రియదర్శనః”.**

నదులు ఎల్లప్పుడు సాగరములో సంగమించునట్లుగా, ఈయన అందరిని తన వద్దకు ఆకర్షించు గుణము గలవాడు. ఆర్య అనగా పూజ్యుడు, పూజనీయుడు. యీతడు అందరి విషయమున సమముగా ప్రవర్తించువాడు. ఈతని దర్శనము ఎల్లప్పుడూ ఆనందదాయకముగా వుండును. యీ శ్లోకములో కూడ నారదుడు రాముని పరమాత్మ అంశలను వర్ణించాడు.

**“స చ సర్వగుణోపేతః కౌసల్యానందవర్ధనః,
సముద్ర ఇవ గాంధీర్యే ధైర్యేణ హిమవానివ”.**

ఈ శ్లోకములో నారదుడు, రాముని తల్లి ఎవరు అనే విషయమును కూడ తెలియజేస్తున్నాడు. కౌసల్యకు ఆనందమును వృద్ధి చేయుచూ, అన్ని గుణములతో శోభిల్లువాడు. గాంధీర్యము నందు సముద్రము వంటివాడు. గాంధీర్యము అనగా హృదయము నందు వున్న లోతైన విషయము వెలుపలికి వ్యక్తము చేయకుండుట. అయితే యింతకు పూర్వమే స్వచ్ఛత వివరణలో, లోపల వున్నది వున్నట్లు బహిర్గతము చేయుట స్వచ్ఛత అనుకున్నాము. యిప్పుడు గాంధీర్యము ద్వారా లోపల వున్న విషయమును బయటకు వ్యక్తపరచక పోవటము అంటున్నాము. యిది ఎలా సమకూరుతుంది? అంటే స్వచ్ఛత గలవారే గాంధీర్యము ప్రదర్శించగలరు. అలాకానీ పక్షములో గాంధీర్యము, ధాంబీకము అవుతుంది.

యిది ఎలాననగా, సముద్రములోని నీరు నిశ్చలముగా వున్నప్పుడు, సూర్యకాంతి ద్వారా సముద్రములోని లోతు అయిన విషయములను చూడవచ్చును. లోతుగా పరికించవచ్చును. యిట్టి గుణము స్వచ్ఛత. అదే సముద్రములోని నీరు అలజడికి గురైనప్పుడు లోపల ఏమున్నదో అగుపించదు. యిది గాంధీర్యము తెలియజేస్తుంది. అంటే బహిర్గతముగా ఎంతమేరకు అలజడి సృష్టించి, లోపలి లోతు అయిన అంశమును ఎంతమేరకు దాచి వుంచవలెనో తెలియజేసే అంశము గాంధీర్యము అవుతుంది. అలాగే ధైర్యమున హిమవత్పర్వతము అనుటచే, హిమవత్పర్వతము పంచభూతములకు అతీతమైనది. మాయకు అందనిది. పంచ భూతములను శాసించగల్గినది హిమవత్పర్వతము. కావున రాముడు పంచభూతము లకు అతీతముగా ధైర్యమును ప్రదర్శించగలడు. అనగా పంచభూతములను శాసించగలడు అని అర్థము.

**“విష్ణువా సదృశో వీర్యే సోమవత్ప్రియదర్శనః,
కాలాగ్నిసదృశః క్రోధే క్షమయా ప్రథివీసమః.
ధనదేన సమస్త్యాగే సత్యేధర్మ ఇవాపరః”.**

ఈయన పరాక్రమము నందు విష్ణువుతో సమానమైనవాడు. ఈయన దర్శనము చంద్రుని దర్శనము వలె చల్లదనము కురిపిస్తుంది. కోపము కల్గినపుడు ప్రళయకాలాగ్నితో సమానమైనవాడు, వోర్పునందు భూమితో సమానమైనవాడు, సంపదను అందరికి సమముగా పంచుటలో, తాను త్యాగము చేసి అందరి క్షేమము కోరగలవాడు, సత్యమును సంరక్షించుటలో ధర్మదేవత వంటివాడు, యీ విషయములో యితనికి సాటి మరొకడు లేడు.

యింతకు పూర్వము శ్లోకములో పంచభూతములకు అతీతమైన ధైర్యము కలవాడని ప్రస్తావించటమైనది. యీ శ్లోకములో నారదుడు, రామునిలోని పంచభూత గుణములను వర్ణిస్తున్నాడు. రామునిలోని జలతత్వమును చంద్రునితో పోల్చుటచే ‘సోమవత్ప్రియ దర్శనః’ అయినది. రాముని అగ్నితత్వమును ‘కాలాగ్ని’తో పోల్చుటమైనది. రాముని భూతత్వము ఆయన వోర్పు, సహనము సూచించుటచే ‘పృథివీ సమః’ అయినది. రామునిలోని వాయుతత్వము ‘త్యాగే’ అనగా త్యాగ గుణముతో అన్వయించబడినది. రామునిలో ఆకాశతత్వము లేక గురుతత్వము ‘సత్యేధర్మ’తో కీర్తించబడినది. యిక్కడ నారదుడు బోధపరిచే విషయమేమనగా, స్థితికారుడైన విష్ణువు ప్రభువుగా, రాజుగా, చక్రవర్తిగా పంచభూతములను ఏ విధముగా వినియోగిస్తాడో నిర్వచించినాడు. అయితే మరొక విషయాంశము దాగి వున్నది. సత్యము సంరక్షించుటలో ధర్మదేవత వంటివాడు, యిందులో యితనికి సాటి మరొకడు లేడు అనుటచే అద్వైతమును, అపరతత్వమును తెలియజేస్తున్నాడు నారదుడు. అంతేకాదు పరివర్తనము లేనిది సత్యము, పరివర్తనము చెందునది ధర్మము. అంటే పరివర్తనము చెందని స్వభావమును పరిరక్షించుటకు,

అవసరమైతే తాను పరివర్తనము చెంది, తాను శాసించే పంచభూతములను వినియోగించి సత్యమును నిలుపగలగటము ‘సత్యే ధర్మ’ అయినది. రాఘవేంద్రస్వామి పాఠములో కూడా ‘పూజ్యాయ రాఘవేంద్రాయ సత్యధర్మ వ్రతాయచ’ అని వున్నది. అంటే సత్యేధర్మ అయిన రాముని గుణము వ్రతముగా గలవాడని అర్థము. బహుశ పరిపక్వము పొందని రాముని ‘సత్యేధర్మ’ అంశ రాఘవేంద్ర రూపముగా మారి వుండవచ్చును.

యీ విధముగా వాల్మీకివారు మూడు శ్లోకములలో ప్రస్తావించిన పదహారు గుణములకు బదులుగా నారదుడు, పదకొండు శ్లోకములలో రాముని అరవైనాల్గు గుణములను శోభాయమానముగా వర్ణిస్తాడు. అంటే వాల్మీకివారు అడిగిన దానికి నాల్గు రెట్లు అధికముగానే బోధపరిచాడు. యిది గురువు లక్షణము.

అటు తర్వాత సంక్షిప్త రామాయణము ఉపదేశము గావించాడు. యీ సంక్షిప్త రామాయణము అంతా భవిష్య సూచకముగా చెప్పబడినది. యీ ప్రక్రియ అంతా వాల్మీకి వారికి అంతర్గతముగానే జరిగినది. అలా ఉపదేశించిన నారదుడు, చివరిగా

**“దశవర్షసహస్రాణి దశవర్షశతాని చ,
రామో రాజ్యముపాసిత్వా బ్రహ్మలోకం గమిష్యతి”.**

రాముని అవతార కాల నిర్ణయము పదకొండువేల సంవత్సరములు. ఆయన స్వయముగా నిర్ణయించుకున్నాడు. అటు పిమ్మట బ్రహ్మలోకము చేరినాడు. యిక్కడ బ్రహ్మలోకము చేరటము అంటే, మనము చేసే ప్రతి కర్మకు ఆరంభము బ్రహ్మగ్రంథి, కర్మాచరణ విష్ణుగ్రంథి, కర్మాచరణ అంతము రుద్రగ్రంథి తెలుపుతుంది. రుద్రగ్రంథిలో లయమయిన తర్వాతనే మరొక కర్మాచరణ బ్రహ్మగ్రంథిలో ప్రారంభమవుతుంది. కావున అవతార పరిసమాప్తి జరిగి, రుద్రుని ద్వారా బ్రహ్మలోకము చేరినాడని అర్థము. ఈ విధముగా అడిగిన దానికంటే అధిక మోతాదు ఉపదేశము గావించిన నారదుడు, తాను ఎవరు ప్రేరేపింపగా విచ్చేసాడో, ఆ బ్రహ్మగ్రంథిలోనికి తిరిగి ప్రవేశించాడు.

దీనిని బట్టి నారద, వాల్మీకి వార్ల సంభాషణ మొత్తము అంతర్గతముగానే జరిగినది అని స్పష్టమగుచున్నది. అయితే యిక్కడ కొన్ని ప్రశ్నలు తప్పక జనియిస్తాయి. నారదుడు యిన్ని గుణములు, అనగా అరవైనాల్గు గుణములు ఎందుకు వర్ణించాడు? యిందులో పదహారు గుణములు రాముని శరీర అవయవములను వర్ణించాడు. ఐదు గుణములను పంచభూత తత్వములతో వర్ణించాడు. ఐదు గుణములతో బహిర్గతమై, కుండలినీశక్తి వినియోగము వర్ణించాడు. మిగిలిన గుణములలో రాముని క్షత్రియ లక్షణములు, ఆయన దయాగుణములను, శత్రువులను నియంత్రించే

గుణములను, రాజరికపు లక్షణములను, సాక్షిభూతత్వము, మాతృప్రేమ యివన్నీ వర్ణించాడు. వాల్మీకి వారి సంశయము పదహారు గుణములైతే నారదుడు అరవైనాల్గు గుణములు ఏల వర్ణించాడు? దీనికి కారణమేమిటి?

యిందులో వక రహస్యము దాగివున్నది. రామావతారమునకు పూర్వము అవతారమైన పరశురామవాతారములో, పరశురాముడు క్షత్రియ వంశములో ప్రబలుతున్న అసహనమును సమూలముగా తుడిచివేశాడు. అసహనము అనే గుణమునకు మూలము అంతర్గతము అగుటచే, ఆయన అంతర్గతముగానే క్షత్రియుల ఏడు కుండలిని చక్రములను, మూడు గ్రంథులయిన బ్రహ్మగ్రంథి, విష్ణుగ్రంథి, రుద్రగ్రంథులచే మిశ్రమము గావించి, అనగా యిరవై వక్క పర్యాయములు క్షత్రియుల అసహనము తీసివేసి భూదేవిలో కలిపాడు. అనగా క్షత్రియులలోని మూడు గ్రంథులలో, ఏడు కుండలినిచక్రములలో పేరుకున్న అసహనమును లెక్క కట్టి, యిరవైవక్క తరముల వరకు శేషము లేకుండా చేసాడు. అయితే యీ ప్రక్రియలో యిక్ష్వాకు వంశము, జనకుని వంశము వదిలివేశాడు. దీనికి కారణము వీరిరువురి వంశములోని క్షత్రియులలో మితిమీరిన అసహనము ప్రదర్శించనివారు లేరు. పరశు రాముని యీ అసాధారణ ప్రక్రియ వలన భరతఖండములో భూతత్వము సుస్థిరత, సంతులన దెబ్బతిన్నది. సహజ భూతత్వము లక్షణమైన వోర్పు కొంతమేరకు నశించి, అసహనము చోటుచేసుకున్నది. కావున సుస్థిరత్వము దెబ్బతిన్న భూతలము మీద నిర్వహించిన పుత్రకామేష్ఠి యాగము ఫలితము ద్వారా, భూతత్వము పూర్వపు వోర్పు, సహనము చోటు చేసుకున్నదా లేక యింకనూ అసహనము ప్రబలమై వున్నదా అనే అంశ నిర్ధారించవలెను. అంటే పరశురాముని క్రతువు తర్వాత భూసుస్థిరత్వము ఏర్పడినదా లేక అసహనము వున్నదా అని నిర్ధారించే పరీక్ష దశరథుడు నిర్వహించిన పుత్రకామేష్ఠి యాగము అయినది. వకవేళ యింకనూ అసహనము ప్రబలివుంటే, ఆ విధముగా అవతారము స్వీకరించిన క్షత్రియుడైన రామునిలో అసహన గుణము తీవ్రముగా వున్నచో అట్టి అవతారమునకు ప్రయోజనము శూన్యము, నిరర్థకము కూడ. లేక సహజమైన భూదేవి వంటి వోర్పుతో కూడ, అవసరమైన అత్యవసర పరిస్థితులలో అసహనము ప్రదర్శించగల గుణము, అలాగే యితర క్షత్రియ గుణములు తగినపాళ్లలో వుంటేనే, రామావతారమునకు ప్రయోజనము, సార్థకము కూడ. పైగా అసహనముతో కూడిన పూర్ణావతారము తీవ్ర పరిణామాలకు దారితీస్తుంది.

ఈ విధముగా పరశురాముని సాహస క్రతువు జరిగినా కూడ తర్వాతి అవతారమైన, రామావతారపు గుణములలో ఎటువంటి లోపము జరుగలేదు. యింకనూ వాల్మీకివారు ప్రస్తావించిన పదహారు గుణముల కంటే, అధికమైన నాల్గరెట్లు గుణములు గలవాడు అవతారము స్వీకరించినాడు. కావున పరశురాముని క్రతువు లేక చర్య ద్వారా పరిపూర్ణ సత్ఫలితము

జరుగగలదని నిర్ధారించుటకు, నిరూపించుటకు వాల్మీకి వారికి నారదుడు యింత వివరణ యివ్వవలసి వచ్చినది. యీ కారణము చేతనే బాలకాండలో పరశురాముడు స్వయముగా విచ్చేసి, కళ్యాణము జరిగిన శుభ ఘడియలలో రాముని వోర్పుని పరీక్షిస్తాడు. తాను నిర్వహించిన క్రతువు వలన రామునిపై ఎటువంటి అసహనము ఛాయలేదని నిర్ధారించుకుని మహేంద్ర పర్వతము వైపు తిరోగమిస్తాడు.

యీ అరవైనాలుగు సంఖ్య మరొక విశేషము ఏమనగా, లలిత రహస్య సహస్రనామములో ‘చతుఃషష్ఠి కళామయి’ అనే నామము కలదు. అనగా విశ్వమాత అరవైనాలు కళలను పోషిస్తుంది. ఆమె చేతివేళ్ల నుండి ఆవిర్భవించిన రాముడు, విశ్వమాత పోలికలతో అరవైనాలు గుణములతో శోభిల్లుతున్నాడు. కాబట్టి రామునిలో జన్మ్యుపరముగా దశరథునివి గాని, కౌసల్యవిగాని గుణములు లేవు అని స్పష్టమగుచున్నది. అరవైనాముడు సంఖ్య పూర్ణవంతమయితే సంక్రమించే సంఖ్య అరవైనాలుగు. $7 \times 9 = 63$. అనగా సప్తకుండలిని చక్రములను నాలుగు జ్ఞానేంద్రియములు, పంచ కర్మేంద్రియములతో అనుసంధిస్తే అరవైనాముడు గుణములు సంక్రమిస్తాయి. ధర్మసంస్థాపన కొరకు కర్మాచరణే ప్రధాన లక్ష్యముగా ఎంచుకున్న రాముడు, నవమి తిథి రోజు ఆవిర్భవించిన అవతార పురుషుడు జన్మ్యుపరమైన దశరథుని, కౌసల్య గుణములను ఎంపిక చేసికొనకుండా, తొమ్మిది ఇంద్రియముల అంశలను సప్తకుండలిని చక్రములతో అనుసంధించుటచే ప్రాప్తించిన అరవైనాముడు గుణములతో కుండలిని శక్తిని పూరించాడు. తనకు ప్రాప్తించిన అరవైనాముడు గుణములను దృఢ సంకల్పముతో కర్మాచరణకే వినియోగించాడు. తద్వారా చతుషష్ఠి గుణ సంపన్నుడైనాడు. ఈ సందర్భముగా శైవ సంప్రదాయములో అరవైనాలుగు గురు అంశలు నాయనార్ల రూపములో వుండటము విశేషము.

శ్రీ సీతాపతయే శ్రీరామ చంద్రాయ నమః

ఏడవ అధ్యాయము రాముని చతుఃష్టయి గుణముల వినియోగము, వివరణ

అవతారమూర్తి అయిన రామునికి సంక్రమించిన అరవైనాల్గు గుణములు వక పర్యాయము తిలకిద్దాము. యివే వరుసగా

నియతాత్మ, మహావీర్యో, ద్యుతిమాన్, వశిః, దృతిమాన్, బుద్ధిమాన్, నీతిమాన్, వాగ్మి, శ్రీమాన్, శత్రు నిబర్హణ, విపులాంశో, మహాబాహు, కమ్ముగ్రీవ, మహాహనుః, మహారస్మో, మహేష్వాశో, గూఢజత్రు, అరిందమ, ఆజానుబాహు, సుశిర, సులలాట, సువిక్రమ, సమః, సమవిభక్తాంగ్ల, స్థిగ్ధవర్ణ, ప్రతాపవాన్, పీనవక్షా, విశాలాక్షో, లక్ష్మీవాన్, శుభలక్షణ, యశస్వీ, జ్ఞానసంపన్న, ధర్మజ్ఞ, సత్యసంధశ్చ, ప్రజావాంఛ హితేరత, శుచిర్వశ, సమాధిమాన్, ప్రజాపతిసమ, శ్రీమాన్ధాతా, రిపునిషాదన, జీవలోకస్య రక్షితా, వేదవేదాంగతత్వజ్ఞో, స్వజనస్యచరక్షితా, ధనుర్వేదో, సర్వశాస్త్రర్థ తత్వజ్ఞ, స్మృతిమాన్, ప్రతిభానవాన్, సర్వలోకప్రియ, సాధుర దీనాత్మ, విచక్షణ, సముద్ర ఇవ సిన్ధుభి, ఆర్య, సర్వసమశ్చైవ, సదైక ప్రియదర్శన, సర్వగుణోపేత, కౌసల్యనన్ద, గాంధీర్యో, ధైర్యేణ, విష్ణువా సదృశో వీర్యో, సోమవత్ప్రియదర్శన, కాలాగ్ని, పృథివీ సమ, త్యాగే, సత్యేధర్మ... యీ అరవైనాల్గు గుణములు, యితర గుణములు రాముడు యేయే సందర్భములలో, ఏ విధముగా ప్రదర్శించాడో చూద్దాం.

రాముడు 'సాధుర దీనాత్మ' అనగా తనకు ఉపకారము చేసిన వారిని మరువకుండే లక్షణము, 'వశిః' అనగా తనను ఆశ్రయించిన వారిని వశపరుచుకునే విధానము, 'స్వజనస్యచ రక్షితా' అనగా తన బంధువులను రక్షించుకునే గుణము. వీటిని ఎలా ప్రదర్శించాడో చూద్దాము.

రావణ సంహారము తర్వాత అందరు పుష్పకములో భరద్వాజ ఆశ్రమము చేరారు. ఆ మరునాడు రాముడు తన ఎదురులేకున్న భరతుడు అగ్ని ప్రవేశము చేయుదునని వాగ్దానము చేసియున్నాడు. అయితే యిచ్చిన వాగ్దానము ప్రకారము తోడబుట్టినవాడైన భరతుని అగ్నిప్రవేశము

ఎదురుచూసేవాడు కాదని కూడ నిరూపించవలెను. అనగా నియతాత్మ, బుద్ధిమాన్, శ్రీమాన్, లక్ష్మీవాన్, ధర్మజ్ఞు, విచక్షణ, గామ్భీర్యో, సత్యేధర్మ అనే గుణములకు విరుద్ధముగా ప్రవర్తించకూడదు.

అంతట రాముడు హనుమంతుని పిలిచి, నీవు అయోధ్యకు వెళ్లుము, త్రోవలో నేను నమ్మినవాడు, నన్ను నమ్మినవాడు గుహుడున్నాడు. అతనిని కలిసి నేను వనవాసము పూర్తిగావించి, కుశలముగా, ఏ రోగము, నొప్పిలేకుండగ సీతాలక్ష్మణులతో తిరిగి వస్తున్నాని చెప్పుము. ఆ వార్త విన్న గుహుడు సంతోషించి అయోధ్యలోనే వార్తలను నీకు చెప్పగలడు. గుహుడు చెప్పిన విషయములో స్పష్టతలేని యెడల, నీవు అయోధ్యకు వెళ్లనవసరము లేదు, తిరిగి రావలెను అని చెప్పి హనుమంతుని పంపుతాడు. అంటె యీ గడిచిన పద్నాలుగు సంవత్సరముల వనవాసము కాలములో భరతుని రాజ్యపాలన మెచ్చి, ప్రజలు సుఖముగా వున్నచో, అయోధ్యవాసులకు రాముని అవసరము లేదు. రాజ్యము ఎవరు పాలిస్తున్నారనేది ముఖ్యాంశము కాదు, ప్రజలు సుఖముగా వున్నారా లేదా అనేది ముఖ్యము.

రాముడు చెప్పిన విధముగా హనుమంతుడు గుహుని కలిసి, అక్కడి నుండి అయోధ్యకు చేరే సమయములో, భరతుడు చితి పేర్చి, ప్రదక్షిణము చేస్తూ కనపడతాడు. అప్పుడు హనుమంతుడు భరతునితో 'రాముడు వనవాసము పూర్తి గావించి క్షేమముగా, కుశలముగా వస్తూ, భరద్వాజాశ్రమములో వున్నాడు. నీకు ముందుగా కబురు పంపుటకు నన్ను పంపినాడు అని విన్నవిస్తాడు. ఈ విధముగా తన అంశవాదైన భరతుని ప్రాణములు రక్షించుటచే, 'స్వజనస్య చ రక్షితా' అనే గుణము పూర్తి చేసుకున్నాడు. అలాగే గుహుడు తనకు చేసిన ఉపచర్యలకు, తన మీద గల ప్రేమకు ప్రతిస్పందనగా రాముని వర్తమానము ముందుగా గుహునికే చేరినది. ఈ విధముగా 'సాధురీనాత్మ', 'వశిః' అనే గుణములను పండించుకున్నాడు. ఈ గుణములను పండించుకోవటము, జటాయువు దహన సంస్కారము క్రతువులో, రామలక్ష్మణులు శబరిని కలిసే సమయములో కూడ చూడవచ్చును.

యుద్ధకాండలో లంకలో మేడపై భాగము నుండి వీక్షిస్తున్న రావణునిపై లంఘించి, రావణుని కిందకు పడతోసి తిరిగి రాముని వద్దకు చేరతాడు సుగ్రీవుడు. అప్పుడు రాముడు

“అసంమన్త్య మయా పార్థం తదిదం సాహసం కృతమ్,

ఏవం సాహసయుక్తాని న కుర్వన్తి జనేశ్వరాః”.

యీ విధమైన సాహకృత్యము నీవు యింకెప్పుడూ నాతో సంప్రదించకుండ చేయవద్దు. రాజైనవాడు యిలా ప్రవర్తింపకూడదు, రాజు బందీ అయితే, సైన్యము వలన ఏమిటి ప్రయోజనము? యిది ఎవరికి శ్రేయస్కరము కాదు. యీ సన్నివేశము నుండి 'సాధురదీనాత్మ', 'స్వజనస్య చ రక్షితా' గుణములను రాముడు ప్రదర్శించాడు.

రాముడు మహాభూతము, పరమాత్మ అంశ అయిన ‘మహావీర్యో’ శత్రువులను నియంత్రించే ‘శత్రునిబర్హణ’, గొప్ప ధనస్సు ధరించిన ‘మహేష్వాసో’, మోకాలి వరకు చేతులు కల్గిన ‘ఆజానుబాహు’, శత్రువులను నశింపచేసే ‘రిపునిఘాదన’, మంత్ర తంత్రపూరితమైన ధనుర్విద్య ‘ధనుర్వేదో’, విష్ణువుతో సమానమైన అక్షణము ‘విష్ణువాసద్యుశో వీర్యో’ అనే గుణములను ఎలా, ఎక్కడ ప్రదర్శించాడో చూద్దాము.

యుద్ధకాండలో రాముని బాణ ప్రయోగము, హస్తలాఘవము, వాయు వేగము, యుద్ధ నైపుణ్యము వర్ణించుటకు, యీ పద్యము చక్కగా సరిపోతుంది.

“ఎత్తిన యాయుధంబులవియెన్నియో నన్నటిన్నన్ని తూపులన్
 తుత్తునియలుగ చేయు, మరితోడనేపూన చేతులనాడ నీ
 డత్తురణి రధాశ్యముల నండకు రాన్విడ డంప తున్నయే
 నత్తురినాతసి వీమనవచ్చు శరలాఘవ సావధానతల్”
 “ఇసువు దొడుగుట, దిగుచుట, యేయుటెల్ల
 నెరుగ రాకుండ నని చేసే యిందువదన”
 “నాదదాసం శరాన్ ఘోరాన్న ముఞ్చన్తం శీలీముఖాన్,
 సకార్ముక్తం వికర్తన్తం రామం పశ్యామి సంయుగే”.

రాముడు భయంకరమైన బాణములను ఎప్పుడు తీయునో, ఎప్పుడు ధనస్సుకు తొడుగునో, ఎప్పుడు విడువునో నాకంటిచూపుకు అందటంలేదు. అని మారీచుడు చెబుతాడు. అయితే రాముడు బాణములు విడిచినట్లు ఎలా బోధపడుతుంది?

“హన్యమానంతు తత్యైస్యము పశ్యామి శరవర్షభిః”.

సైన్యము నిహతులై చచ్చిపడి వుండుటచే చూచి బాణప్రయోగము జరిగిందని తెలుసుకొనవలెను. వకటిన్నర ముహూర్తము కాలములో, పద్నాలుగు వేల మంది క్రూర రాక్షసులతో సమమైన ఖరధూషణాదులను, పాదచారియై రాముడు సంహరించాడు. అలాగే వకే వక్క బాణముతో ఏడు సాలవృక్షములను నేలకూల్చాడు. దుండుభి అనే రాక్షసుని అస్థిపంజరమును ఆటవస్తువువలె బాణప్రయోగము చేసి, సముద్ర తీరమున పడవేయగల్గినాడు. ఈ ప్రక్రియల ద్వారా రాముడు ‘మహావీర్యో’, ‘శత్రునిబర్హణ’, ‘మహేష్వాసో’, ‘ఆజానుబాహు’, ‘రిపునిఘాదన’ అనే గుణములను ప్రదర్శించాడు.

హనుమంతుని వీపుపై కూర్చుని వున్న రాముడు రావణునితో

“యదీష్టవైవస్వతభాస్కరాన్యా
స్వయంభవైశ్వానరశంకరాన్యా,
గమిష్యసి త్వం దశధా దిశో వా
తథాపి మే నాద్య గతో విమోక్ష్యసే”.

రావణా! నీవు నాకంట పడినావు. యిక నీవు ఇంద్రుడు, యముడు, సూర్యుని దగ్గరకు వెళ్లినా, లేక స్వయంభు అయిన బ్రహ్మ దగ్గరకు వెళ్లినా, లేక అగ్ని, శంకరుని వద్దకు చేరినా లేక పది దిక్కులైన తూర్పు, ఆగ్నేయ, దక్షిణ, నైరుతి, పశ్చిమము, వాయవ్యము, ఉత్తరము, ఈశాన్యము, భూగర్భము, ఆకాశము ఎటు వెళ్లినా, నీకు విముక్తి తప్పదు అనిపలుకుతాడు. యిక్కడ రాముని ‘విష్ణవా సద్యశో వీర్యో’, ‘ధనుర్వేదో’ అనే గుణములను ప్రదర్శించాడు.

రామునిని కోదండరాముడు అనే బిరుదు కూడ వున్నది. అంటే ధనస్సును ఆటవస్తువు వలె, అవలీలగా వినియోగించెడి వాడని అర్థము. కోదండ పదమును విశ్లేషిస్తే - ‘కో’ అంటే ఆజ్ఞాచక్రము ఉత్తరమున జరిగే కర్మాచరణ, ‘దం’ అంటే విశుద్ధి చక్రములోని అంశలు రుద్రగ్రంథిలో లయమగుట, ‘డ’ అంటే విశుద్ధి కమలము లత గ్రహాంతర్గత ఆవృతము గావించి బ్రహ్మ గ్రంథి చేరుట. కాబట్టి కోదండ అంటే ఏమిటి? గ్రహాంతర్గత ఆవృతము గావించే కాంతిపుంజముతో కూడిన విశుద్ధి తామర లత రాముని ధనస్సు అయినది. రాముని మూలాధారము నుండి సహస్రారము వరకు సప్తకుండలిని చక్రములు వింటినారి అయినది. బాణము సంధించుట ఆజ్ఞాచక్రము ఉత్తరమున జరిగే కర్మాచరణ అయినది. అంటే రాముని కోదండము అనే ధనస్సు కాంతిపుంజము తామర లత అంతటి తేలిక అయినది. కావున ఎల్లవేళలా కోదండము ధరించువాడు కోదండరాముడు. అవే ‘మహేశ్వాసో’, ‘ధనుర్వేదో’ అనే గుణములు. ఎందుకు ఎల్లవేళలా? ఆయనకు యుద్ధము అంటే అంత ప్రీతా? కాదు. ఏ భక్తుడైనా, ఏ అర్ధరాత్రివేళ తన సహాయము అర్థిస్తే, అపేక్షిస్తే, కోరితే, అప్పుడు విల్లు అందుకోటానికి ఆలస్యము జరిగి సమయము వృధా అవచ్చును. నేను భక్తుల రక్షణ విషయములో ఆపాటి విలంబనము, జాగు, ఆలస్యము సహించను, అని తనను ఆశ్రయించిన వారికి తెలియజేయుటకు, కోదండమును అంతర్గతముగానే భద్రపరుచుకున్నాడు. పిలిచినంతటే భక్తుల రక్షణ కొరకు తయారుగా వున్నానని తెలియజేయటానికి ధనస్సు ధరించి వుంటాడు. కోదండము కాంతిపుంజము అగుటచేతనే, రాముని శరలాఘవము మారీచునికి అగుపడలేదు. కాంతివేగముతో శరలాఘవము చేయువాడు.

రాముని కృతజ్ఞత భావము గురించి చూద్దాము

కృతజ్ఞత అనగా మేలు చేయించుకుని మరువకుండుట. కాని రాముడు తాను ముందుగా మేలు చేసి, తర్వాత మేలు పొందాడు. సుగ్రీవునికి తాను ముందుగా రాజ్యమును అప్పగించి, తర్వాత సీతను వెదకటము, యుద్ధములో సహాయము పొందటము జరిగినది. అదేవిధముగా, విభీషణునికి ముందుగా రాజ్యమిస్తానని వాగ్దానము చేసి, విభీషణుని అభిషిక్తుని గావించి, తర్వాత తాను మేలు పొందాడు. అన్నమాట ప్రకారము విభీషణుని లంకాధీశుడిని చేసాడు. 'సర్వదేవ హితా సక్త దశానన వినాశినే'. దేవతలందరు రావణుని వినాశనమును కోరితే, వారి కోరిక తీర్చటానికి మానవునిగా జన్మించి కష్టపడి, వారి కష్టములు చూడలేక, వారి మేలుకొరకు, సృష్టి సంతులన కొరకు, రావణుని సంహరించాడు. తర్వాత దేవతలు వరము కోరుకోమని అడిగితే, తనకేమి కోరికలు లేవని, తన కొరకు ప్రాణాలర్పించిన వానరులను బ్రతికించమని కోరాడు. యీ విధముగా మేలుచేసిన వారిని మర్చిపోకుండ, మరల మేలు చేసి, తన 'కృతజ్ఞత' భావము నిరూపించుకున్నాడు. ఈ సందర్భముగా వాసదాసుగారి వివరణ ప్రస్తావించాలి. మేలు చేసిన వానికి తిరిగి మేలు చేయటము అవసరమే కాని, మన వలన మేలు పొందే స్థితికి ఆ వ్యక్తి చేరవలెనని ఆశించుట సమంజసము కాదు. అనగా ఆ వ్యక్తి ఏదో అవసరమో లేక అత్యవసర పరిస్థితి లేక ఆపద సంభవించునట్లు మనము కోరటము అవుతుంది. అలాకాకుండ ఆ వ్యక్తి కర్మానుసారములో భాగముగా మనము మేలు చేయగలిగితే వుత్తమము.

రాముడు సత్యగుణమును ఎలా ప్రదర్శించాడో చూద్దాము.

సత్యము అంటే మన వాడుక భాషలో నిజము చెప్పటమని అర్థము. కాని సత్యముఅంటే అసలు అర్థము పరివర్తనము లేక మార్పు చెందనిది. అయితే వక్రీకరించకుండా వున్నది వున్నట్లు చెప్పగలగటము పరివర్తనము చెందనది అయినందున, మనవారు సత్యము అంటే నిజము చెప్పగలగటము అని వాడుతున్నారు. కాని రాముని విషయములో యీ నిజము చెప్పే గుణము పూర్తిగా నిజముగాదు. సుగ్రీవునితో స్నేహము కుదిరినపుడు రాజ్యము అప్పగిస్తానన్నాడు. కాని అది ఎప్పుడు నిజమైనది? చెప్పినప్పుడా? యిచ్చినప్పుడా? అలాగే విభీషణునికి రాజ్యమిస్తానన్నాడు. అది ఎప్పుడు జరిగినది? చెప్పినప్పుడా లేక యిచ్చినప్పుడా? యీ రెండు సందర్భములలో రాముడు ఆడినమాట ఉత్తరోత్తరమున అనగా భవిష్యత్తులో నిజమైనది. అంటే నిజము చెప్పినట్లా లేక చెప్పింది నిజమైనట్లా? యీ రెంటికి హస్తమశకాంతరము తేడా వున్నది. యిందులోని రహస్యాంశములను విశ్లేషిద్దాము.

నారదుడు ప్రస్తావించిన అరవైనాల్గు గుణములలో రాముని ఎక్కడ బహిర్గతముగా సత్యముతో పోల్చలేదు. అయితే ‘సత్యసన్దశ్చ’, ‘సత్యే ధర్మ’ అనే రెండు గుణములతో రాముడు సత్యమునకు అతి చేరువ అయినాడు కాని, రాముడే సత్యము కాలేదు. రాముని యీ రెండు గుణములను పరిశీలిస్తే, యీ విషయము అవగతమగుతుంది. ‘సత్యసన్దశ్చ’ అంటే పరివర్తనము పొందని సత్యము అనే విషయము వాటి పరిధిలో, వాటి పరిమితికి మించి పరివర్తనము చెందకుండా వున్నట్లైతే, అట్టి వాటిని రామబాణము సంధించినట్లుగా నియంత్రించువాడని అర్థము. ఉదాహరణకు చెట్టున వున్న వక మామిడికాయ కొంతకాలము పరివర్తనము చెందకుండా, అనగా పండకుండా కాయవలెనే వున్నది. కావున తాత్కాలిక సత్యమయినది. పండుగా మారవలసినది, అలా కాకుండా కాయరూపములో కొనసాగితే, అట్టి సంకల్పము సృష్టి సమన్వయమునకు, సంతులనకు విరుద్ధము. యీ విధముగా జరిగితే, ఆ మామిడికాయ సంకల్పమును తన రామబాణముతో వంచి, పండుగా మార్చు చేయగలగటము ‘సత్యసన్దశ్చ’ అయినది. అలాగే ‘సత్యేధర్మ’ అనగా ఏ ఏ విషయములు, వాటి కాల పరిమితిని బట్టి పరివర్తనము చెందకూడదో, అట్టి విషయాంశములను రక్షించుటకు అవసరమైతే తాను పరివర్తనము చెందగలడు, అనగా తాను క్రింది స్థాయికి దిగజారగలడు. ఈ విషయములో తాను పరివర్తనము చెందగలిగే దేవుని వలె వ్యవహరించువాడు. ఈ రెండు విశేష గుణములలో రాముడు సత్యమును నిలబెట్టుటకు కృషి చేసాడేగాని, ఆ కృషికి ఫలితము రావటానికి కొంత కాలము పడుతుంది. తద్వారా సత్యమునకు అతీతముగా లేక సత్యమునకు క్రింది స్థాయిలో, అనగా సత్యమునకు యిరువైపులా ఊయలూగాడే గాని, రాముడు ఎన్నడు సత్యములో విలీనము కాలేదు. ఎప్పుడూ కాలేదా అంటే, అవతార సమాప్తి జరిగిన తర్వాత ఆయన అంశ అయిన వరాహ అవతారములో విలీనమై, అక్కడి నుండి మూలాంశ అయిన నారాయణ తత్వములో చేరినప్పుడు సత్యములో విలీనము అయినట్లు చెప్పవచ్చును. యీ ప్రక్రియ జరగటానికి ఎంతకాలము పట్టినదో, ఎప్పుడు జరిగినదో చెప్పటము కష్టమే. ఈ సందర్భములో మహాకవి కాళిదాసుగారి

**“వాగర్థా వివసంపుక్తౌ, వాగర్థా ప్రతిపత్తయే,
జగతః పితరౌ వందే పార్వతి పరమేశ్వరౌ”.**

జగత్తు నంతటికి తల్లితండ్రులైన పార్వతి పరమేశ్వరుల నోటి నుండి ఏ వాక్కు జనిస్తుందో, వారిరువురు ఏ పని చేస్తారో అదే ప్రామాణికము, అదే సత్యము అవుతుంది. అదే శాసనము అవుతుంది. అది జరిగి తీరుతుంది. రాముని నోటి మాట వెంబడే గాక, భవిష్యత్తులో కొంతకాల వ్యవధితో జరిగినది. అంతే తేడా. అందుకే సత్యం శివం సుందరము అన్నారు. పార్వతి పరమేశ్వరులు సృష్టి పోషకులు. అందుకే వారిరువురి సహకారము, రామాయణములో మరువలేనిది, అమూల్యమైనది. అయినా వారేమీ తమకొరకు ఫలితము ఆశించలేదు. ఇంకాపైన

పరమశివుడు పార్వతితోటి

**“శ్రీరామ రామ రామేతి రమే రామే మనో రమే
సహస్రనామ తత్త్వల్యం రామ నామ వరాననే”**

అని రామనామ మహాత్యము పార్వతికి ఉపదేశించాడు. యీ శ్లోకములోని అంతరార్థమును యించుమించు అందరూ పెడర్థము కల్పించారనే చెప్పాలి. యీలా ఎందుకు చెప్పవలసి వచ్చినది పరమ శివునకు? అంటే అరవైనాల్గు గుణములతో శోభిల్లి, తనకంటూ ఏ కోరికలేని రాముడు పదకొండు వేల సంవత్సరములు కష్టపడి, సృష్టి సమన్వయము పునరుద్ధరించి, భరతఖండము మొత్తము కాలినడకన తిరిగి, భూమిని, భూమి మీద నివసించే ప్రజలను పునీతులను గావించి, యింత కృషిచేసినవాడు, సత్యమును నిలబెట్టుటకు ప్రాకులాడినవాడు, సత్యమునకు అతి చేరువ అయి, సత్యములో విలీనము కాలేకపోయినాడే అని ప్రేమతో కూడిన వాత్సల్యముతో, పార్వతితోటి ఆ విధముగా శివుడు ఉపదేశము యిచ్చాడు.

యిక్కడ మరొక రహస్యము దాగి వున్నది. రామ అంటే మన దేహములోని ఉత్తరాయనములోని నారాయణి భూతత్వము, దక్షిణాయనములోని పంచబ్రహ్మల భూతత్వముతో లయమగుట. అంటే మనలోని జ్ఞానేంద్రియమైన చిత్తము, పంచబ్రహ్మల జ్ఞానేంద్రియము చిత్తముతో లయమగుట. మన దేహములోని శివశక్తుల సామరస్యము స్థితి రామ అయినది. కాబట్టి రామ ద్వారా నారాయణిలోని శక్తి అంశ, సహస్రారములోని శివుని అంశ చేరినది. యిటువంటి శివశక్తుల సామరస్యముతో ఏది చేసినా, అది శివశక్తుల కర్మాచరణ అగుతుంది. కాబట్టి అందరిని రామనామము ద్వారా శివశక్తుల సామరస్యము పెంపొందించుకొనమని అర్థము.

వాల్మీకి వారు శ్రేతాయుగములో నారదునితో లేవనెత్తిన ప్రశ్న, యీనాటికి అలాగే ప్రశ్నలాగే మిగిలివున్నది. ఈ ప్రశ్నకు సమాధానము రాముడేకాక మరొకడు కాదు. మరొక పేరు వినబడే ఆస్కారము లేదు. నెహ్రూగారు తన వాగ్దానములు నెరవేర్చి వుంటే, ఇందిరాగాంధీ తన ఉపన్యాసములలో ‘పండిట్ జీ నే కహా హై’ అని చెప్పవలసిన అవసరము లేదు. అలాగే ఇందిరాగాంధీ గారు తన వాగ్దానాలు నెరవేర్చి వుంటే, రాజీవ్ గాంధీ ‘ఇందిరాజీనే కహా హై’ అని అనవలసిన పనిలేదు. అలాగే యిన్ని ప్రతములు, నియమములు నిష్ఠతో మరొక వ్యక్తి ఎవరైనా చేసివుంటే, రాముని పేరు ఎప్పుడో తుడిచిపెట్టుకు పోయెడిది. కావున ఈనాటికి ఆయన తప్ప మరొకరు లేరు.

‘సమాధిమాన్’, ‘జీవలోకస్య రక్షితా’, ‘సర్వ సమజైవ’ అను గుణములను రాముడు ఎలా ప్రదర్శించాడో చూద్దాము.

“సకృదేవ ప్రపన్నాయ తవాస్మీతి చ యాచతే,
అభయం సర్వభూతేభ్యో దదామ్యేతద్వ్రతం మమ”.

ఎవరైతే నన్ను ఆర్తితో, ప్రసన్నుడై యాచిస్తాడో, వాడు వీడు అని తేడా లేకుండా యాచించిన వారందరికీ అభయము అనగా భయము లేకుండా చేస్తాను, వారిని రక్షిస్తాను అని రాముడే స్వయముగా చెప్పినమాట. అయితే ఎప్పుడు, ఎక్కడ, ఎంతమంది రక్షణ కొరకు ఎదురు చూస్తారో తెలియదు. ప్రతిరోజు ఎంతో కొంత మంది రాముని రక్షణ కోరవచ్చును. అందువలన ఎవరు, ఎప్పుడు రక్షణ కోరుతారో అని రక్షించటానికి ఎదురుచూపులతో ఎదురుచూస్తూ ఉంటాడు. అలా వుండాలి కూడ, తన వాగ్దానము నిలుపుకోవటానికి. యీ వాగ్దానము వక రోజుతో ముగుస్తుందా? వక నెలతో ముగుస్తుందా? ఎల్లప్పుడు, ఎల్లవేళల, అన్ని ప్రదేశములలో జరగవలసిన ప్రక్రియ. అందుకే రాముని ‘నిశాచర వినాశకరం’ అని కీర్తిస్తాము. రాత్రులందు తిరిగే వారిని నాశనము చేయవాడని అర్థము. అంటే నైట్‌షిఫ్ట్‌లో పనిచేసే వాళ్లని కాదు. చీకటితో కూడిన అజ్ఞానమును పారద్రోలేవాడని అర్థము. అంతేకదా, అజ్ఞానము మితిమీరి రాత్రులందు సంచరించే వారు దొంగలు, జూదరులు, గూండాలు, యిళ్లు తగలబెట్టేవారు, మానభంగములు చేసేవారు. పూర్వకాలములో ప్రభువు, రాజ్యపాలకుని భయము వలన యీ పనులు చేసేవారు రాత్రివేళ తిరిగేవారు. యీ కాలములో యివన్నీ పగలే జరుగుతున్నాయి. వీరిని గుర్తించటము, నిరోధించటము, నాశనము చేయటము, వక రోజు, వక నెల, లేక వక సంవత్సరములో అయ్యే పనికాదు. ఎల్లప్పుడూ నిరంతరముగా జరుగుతూ వుంటుంది. అందుకే రాముని ‘సత్యవ్రత, వ్రతధర, సదాహనుమదాశ్రయ’ అని కీర్తిస్తాము. జీవితకాలము సత్యము కొరకు ప్రాకులాడే వాడు, జీవిత కాలము మొత్తము వ్రతము ఆచరించేవాడు. యిది ఎలా? హనుమంతునికి వాగ్దానము యిచ్చాడు కదా! ఆ విధముగా తన వాగ్దానము నిరూపించు కున్నాడు.

రాముడు సౌమ్య గుణమును ఎలా ప్రదర్శించాడో చూద్దాము.

సౌమ్య అనే పదమును విశ్లేషిస్తే - సహస్రారములోని సత్యగుణములతో అనుసంధింపబడిన పంచబ్రహ్మల భూతత్వముతో కూడిన అహంకారము. అంటే సహస్రారములోని సత్యగుణములను స్వీకరించిన పంచబ్రహ్మల భూతత్వము, అహంకారములో లయమగుట. అంటే పంచబ్రహ్మల చిత్తము, అహంకారము కల్గినవాడు. యిక వ్యవహారిక అర్థములను చూద్దాము. సౌమ్యము

అనగా శాంతమైన, చూడచక్కనైన, మృదువైన, మెత్తని, తేలికగా స్పందించగల, తనను చూచేవారిపట్ల స్పందన కలిగించే రూపము. రామునిలో యీ సౌమ్య రూపమునకు గల కారణమేమిటి? ఆయన 'స్మితవక్త్రుడు, మందస్మితుడు', అంటే చిరునవ్వు గల వాడని అర్థము. కాని చిరునవ్వు లేకుండానే ఆయన ముఖము కాంతివంతముగా వుంటుంది. కారణము రాముడు నిత్యజీవితములో ఎల్లప్పుడు శిష్టులను రక్షించే కార్యము చేపడతాడు. అది కూడ దుష్టులను శిక్షించుట ద్వారా. అప్పుడు ప్రజలు సంతోషిస్తారు. ప్రజల సంతోషమే ఆయన సంతోషము. మృదువైనవాడు అగుటచే ప్రజల సంతోషమును స్వీకరించిన వాడై, ఆ తేజఃపుంజము ముఖములో వ్యక్తమగుతుంది. దీనికితోడు తాను చేసిన ఘనకార్యములకు మురిసిపోయిన ప్రజలను చూసి చిరునవ్వు చిందిస్తాడు. యీవిధముగా చూడచక్కని సౌమ్య రూపము ప్రదర్శిస్తాడు.

అంతేనా! యింకా వుంది. రాముడు నిత్య సంతృప్తుడు. అంటే ఏ కోరికలు, అసూయ లేనివాడు. కోరిక కలిగి, ఆ కోరిన వస్తువు లభించలేనప్పుడు గదా దుఃఖపడవలసిన పరిస్థితి. అందువలన ఆయన నిత్య సంతృప్తుడు. దాని తాలూకు తాత్కాలిక సంతృప్తి ముఖములో కనిపిస్తుంది.

రాముడు ఏ భక్తుడు సహాయము కొరకు పిలుస్తాడో, ఏ సమయములో పోవలసి వస్తుందో అని ఎదురుచూస్తూ వుంటాడు. అలాంటి సమయములో విల్లు, బాణములు అందుకోవటము ద్వారా భక్తుని రక్షించుటకు కొంత ఆలస్యము జరుగవచ్చును. అలాంటి ఆలస్యమునకు తావులేకుండా, కోదండము ధరించి సంసిద్ధుడై, తృప్తి చెంది నేను కోదండరామునిగా తయ్యారుగా వున్నాను అని ప్రకటిస్తాడు. అందుకు సౌమ్య రూపుడని చెప్పవచ్చును. రాముడే భక్త రక్షణ తత్పరుడా? తక్కినవారు కాదా అంటే

“విశ్వమయత లేమి
 పంకజాసనాదులద్దపడక నిల్చిరి
 విశ్వమయుడు గాన
 విష్ణుండు తానద్దపడదలంచే”
 “నాకు మేలుగోర నా భక్తులకే గానీ
 భక్త జనులకేను పరమ గతియ
 భక్తుడెందు జనిన పరతెంతు వెనువెంట
 గోవు వెంట దగులు కోడెభంగి”

భక్తులు ఏ రీతివైన చేరవలసిన గమ్యము తానే గనుక, వారిని కాపాడవలసిన విధి తనదే కనుక, వారు ఎచ్చటికి వెలితే తాను కూడవారి వెంట వెళతాడు. రావణుని కొరకు ఉత్తరదిక్కు

నుండి దక్షిణ దిక్కు చేరి, సముద్రమును కూడ దాటినాడు కదా! అయితే యిక్కడ 'గోవు వెంట దగులు కోడెభంగి' అనుట దేనికి? గోవు వెంట ఆవుదూడ ఎందుకు వెళుతుంది? పోషణ కొరకు, గోవు వద్ద పోషణ దొరుకునేమో అనే అమాయకత్వముతో గోవు వెంట దూడ వెళుతుంది. దూడ అమాయకత్వము, విచక్షణరహితమైన లక్షణము చూసి కరుణ రసముతో గోవు పోషణ కల్పిస్తుంది. అదేవిధముగా భక్తులవెంట వెళ్లి, వారి కోర్కెలు తీర్చి వారు హర్షము వ్యక్తము చేస్తే, ఆ హర్షోల్లాసమునకు పొంగిపోయి, అదే పోషణగా దూడ ఆవు వలె స్వీకరించి తృప్తి పొందుతాడు. అలాంటి రూపము చూచిన శబరి, మరల ఆ కండ్లతో యీ లోకము చూడ నిచ్చగించక, గురుపూజ ఆశించి, శరీరము చాలించి, శాశ్వత లోకములను పొందినది. ధృతరాష్ట్రుడు విశ్వరూప సందర్శనము చేసి, మరల ఆ కండ్లతో యీ ప్రపంచము చూడనిష్టము లేక గ్రుడ్డివాడైనాడు. మరి అంతటి సౌమ్యరూపము, మృదువైన రూపము, మందహాసమును చూచిన కండ్లు మరొకటి ఎలా చూడవలెనని కోరుకుంటాయి?

రాముని కళ్లు తడిసీతడవని తామరవలె ఆకర్షణీయముగా వుంటాయి. విచ్చుకుని, ముడుచుకున్న తామరవలె వుండును. రాముడు తన భక్తులకు వశము అగుటవలన, వారి హృదయములలో నిద్రించుట ద్వారా చల్లదనము పొంది కన్నులు తడిసినవి. పిమ్మట శత్రువులను తాను వశపరుచుకొనుట ద్వారా వారిలోని ఉష్ణమును గ్రహించి తడిసిన కన్నులు పొడి అయినవి. ఆ తడిని సాక్షిభూతత్వముచే పంచభూతముల ద్వారా ఆవిరిగావించి మేఘములుగా మారుస్తాడు. మరల ఆశ్రితుల నుండి చల్లదనము గ్రహించి కన్నులు తడి అవుతాయి. ఈ విధమైన ప్రకృతి సంతులన గావించి, హెచ్చుతగ్గులను, లాభనష్టములను, సుఖదుఃఖములను సమన్వయము చేసి అనగా అధికముగా భక్తిరసము కల్గిన పోతన, త్యాగరాజు, భద్రాచల రామదాసు వంటివారి నుండి చల్లదనము, సగటు కంటే అధికమైన ఉష్ణత గల మారీచుడు, ఖరధూషణాదులు, రావణ కుంభకర్ణ, ఇంద్రజిత్తుల వారి వేడిమి జోడించి, ఆవిరి గావించి మేఘములతో కలిపి తద్వారా కురిసే వర్షపాతము అందరికి సమానముగా అనుగ్రహిస్తాడు. ఈ సృష్టి సమన్వయము కార్యము నిర్వహించినందుకు మందహాసము ప్రకటిస్తాడు. కాబట్టి సౌమ్యరూపము గలవాడైనాడు. యిక్కడ కొన్ని అంతర్గత రహస్యములను పరిశీలిద్దాము. గణేషుని స్తుతిచే శ్లోకములో 'సూర్యకోటి సమప్రభ' అని వున్నది. అనగా కోటిసూర్యుల కాంతి గలవాడని అర్థము. మండు వేసవిలో మిట్ట మధ్యాహ్నమువేళ సూర్యుని చూడతరమా? తలఎత్తి చూడనైన సాధ్యపడదు. యిది వక సూర్యుని వలన కలిగే తీక్షణత. మరి మన ఖర్మ కాళి పరిపక్వము చెంది, మన భక్తి ప్రపత్తులకు గణేషుడు మెచ్చి ప్రత్యక్షమై ఏమి కావలెనో అని అడిగితే, మనము ఆయన ఎదుట అనగా కోటి సూర్యుల తీక్షణము గల వాని ఎదుట ఎలా నిల్వ గలము? మన కోరికను ఎలా విన్నవించగలము? మనము అంత తీక్షణమైన కాంతి వలన మాడి మసై, బూడిద అవుదుము గదా. అంటే యీ

సూర్యకోటి సమప్రభా అంతః చక్షువులతో చూడగలము కాని, బాహ్య చక్షువులతో చూడశక్యముకాదు. అంతర్ముఖముగా ఎంత తీక్షణమైన కాంతి పుంజమునైన దర్శించవచ్చును. అందువలన గణేషుడు మన లోపల నిఘూఢమైన, కుండలినీ ఆవిర్భావ స్థానము అయిన మూలాధార చక్రములో భూతత్వము గలవాడై నిర్లిప్తమై వున్నాడు. కావున గణేషుని లోపలనే కలుసుకోవాలి.

అదేవిధముగా 'సహస్రశీర్ష పురుష' అయిన శ్రీమహావిష్ణువు, గణేషుని మేనమామ కనుక యింకనూ అధికమైన కాంతి గలవాడు. ఆ విష్ణ్వాంశ గల కృష్ణుని విశ్వరూప కాంతిని బహిర్ముఖముగా సందర్శించిన దృతరాష్ట్రునికి బహిర్గత చక్షువులు పూరింపబడి మూతపడినవి అని అర్థము. పరమాత్మ అంశ అయిన రాముడు పక్షపాతము లేనివాడు, సాక్షీభూతుడు, సమరుచి పైగా తనకంటూ ఏ కోరికలు లేనివాడు. అరవైనాల్గు విలక్షణ గుణములు గలవాడు. ప్రకృతిలో వక చెట్టుకు పుట్టిన మామిడి పిందె తన గుణములను పండించుకుని, తల్లి పోషణ గ్రహించి పండుగా మారి పరిపక్వత చెంది, పంచభూతములలో విలీనము అవుతుంది. ఈ ప్రకృతి నియమము రాముడు కూడ పాటించవలసిన అవసరమున్నది. అనగా తన అరవైనాల్గు విలక్షణ గుణములను పండించుకో వలెను. లేనిచో రాముని ఆత్మ తృప్తి చెందదు. మరి తనకంటూ ఏ కోరిక లేని రాముడు యిన్ని గుణములను ఎలా పండించుకొనగలడు? యితరుల నుండి అనగా అటు శత్రువుల కోరికల నుండి, యిటు భక్తుల అభీష్టము ద్వారా ఫలింపజేసుకుని, పరిపక్వము చెంది అవతార పరిసమాప్తి చేయవలెను. మరి యిన్ని వైవిధ్య గుణములు పండేదెప్పుడు, పరిపక్వము చెందేదెప్పుడు? అందువలన ఆయన ఆవు వెంబడి దూడవలె పోయి, తన అరవైనాల్గు గుణములను పరిపక్వము చేసుకున్నాడు. అందులకే రామావతారము శారీరకముగా పండి, శారీరకముగా చాలించబడినదే కాని, రాముని అరవైనాల్గు గుణములు యీనాటికి, ఏనాటికి పరిపక్వత చెందవు. ఆ కారణము చేతనే రామప్రకంపనలు యిప్పటికీ వివిధ రూపములలో ప్రతిధ్వనిస్తున్నాయి.

రాముడు 'ఆర్యా' అను గుణము ఎలా ప్రదర్శించాడో చూద్దాము.

రాముని 'పోషిత భక్తాయ, పాలిత భక్తాయ' అనే లక్షణములతో ఆరాధించే తత్వము, రాముని అరవైనాల్గు గుణములలోని ఆర్య అనే గుణము ద్వారా బోధపడుతున్నది.

'మంజులాదర్శ విప్రేక్షణోత్కృ కైకవిలాసినే

నమః పోషిత భక్తాయ పాలిత భక్తాయ రామాయాపన్నివారిణే'

రాముడు వనవాసము వెళ్లే సమయములో తనకు, సీతకు, లక్ష్మణునికి సంబంధించిన ధనము, వస్త్రములు, యితర వస్తువులు, సొమ్ములు అన్ని బ్రాహ్మణులకు, పనివారికి, పరిచారకులకు దానము చేసాడు. ఆ సమయములో గర్ల వంశీయుడైన బ్రాహ్మణుడు భార్య సలహాపై రాముని

చూడవచ్చి, రామా! నేను ఆర్థికముగా పేదవాడిని. సంతాన పూర్వకముగా చాలా ధనవంతుడని. వయస్సు పెరిగినది. కుటుంబ భారము మోయలేనిది అయినది. రోజూ అరణ్యములో దుంపలు, గడ్డలు త్రవ్వకుని జీవితము వెళ్లదీస్తున్నాను. ఆ సంతానము, 'ఇంతలు, నంతలునగు తన సంతానము చంట వెంట సందడి చేయన్' అలా వున్నది. కాబట్టి స్వామి! నన్ను వక క్రీగంట జూడు అని వేడుకున్నాడు. యిక్కడ యీ బ్రాహ్మణుడు రాముని 'ఆర్య' అనే గుణముతో ఆస్వాదించాడు.

అంతట రాముడు తమాషాగా మీసము త్రిప్పి, ఆ బ్రాహ్మణునికి వక కర్ర యిచ్చి, 'మిత్రమా! యీ కర్రను నీ శక్తికొలది విసిరి వేయి. అంతవరకు వున్న గోసంపద అంతా నీదే అని పలుకుతాడు. ఆ బ్రాహ్మణుడు నడికట్టు బిగించి, తన శక్తినంతా కూడదీసుకుని, ఆ కర్రను విసురుతాడు. అది సరయూ నది తీరమున ఆవుల మంద చివర పడుతుంది. అంతవరకు గల గోసంపదనంతా ఆ బ్రాహ్మణుడు ఆశ్రమమునకు తోలించాడు. అటు పిమ్మట రాముడు, మిత్రమా! ఇంతే కోరవలెననే నియమము లేదు. యింకేమైన కోరికలుంటే చెప్పవచ్చును అని అడుగుతాడు. కారణం 'విత్తమెయ్యదియైన ప్రాపింప హర్షించు బ్రహ్మణుండు, సంతోషిగాదేని శక్రుడైన నశించు' అని గదా! కాని ఆ బ్రాహ్మణుడు యింకేమి కోరలేదు. అంతటితోనే తృప్తి ప్రకటించాడు. అయితే యిక్కడ బ్రాహ్మణుడు రాముని 'ఆర్య' అనే గుణముతో ఆరాధించి ఆశ్రయిస్తే, రాముడు గోదానము చేయుట ద్వారా, తన అరవైనాల్గు గుణములలోని వాయుతత్వమైన 'త్యాగే' అనే గుణమును పండించినాడు. కాబట్టి రాముని మనము 'ఆర్యా' అను గుణముతో ఆరాధిస్తే, రాముడు 'త్యాగే' అనే గుణముతో స్పందిస్తాడు అని స్పష్టము అగుచున్నది. రాముని ఉపాసనలో యిది వక పద్ధతి. యీ ఘటనలో మరొక రహస్యము దాగియున్నది. ఆ వృద్ధ బ్రాహ్మణునికి ఆ కర్రను అంత దూరము వినర గల శక్తి ఎక్కడిది? అంటే ఆ శక్తి కూడ రాముడే ప్రసాదించాడు. ఎలాగా? కర్రను రాముడు తన చేతుల ద్వారా అందించాడు. కాబట్టి తన వేళ్ల ద్వారా కుండలిని శక్తిని ఆ కర్రలో ప్రవేశపెట్టి, అక్కడి నుండి వృద్ధ బ్రాహ్మణుని లోనికి ప్రవేశింప జేసాడు. అంటే శక్తి ప్రసరణ గావించాడు. రాముడు ప్రసాదించిన కుండలినిశక్తిచే వృద్ధ బ్రాహ్మణుడు కర్రను తేలికగా సరయు నది వడ్డు వరకు వినరగల్గినాడు. ఎంతటి అద్భుతమైన శక్తి ఉపాసన.

యీ రకముగా రాముడు తన భక్తులను, ఆశ్రితులను పోషించి, పాలించి రక్షణభారము వహిస్తుంటే, ఆది అవతారమైన శ్రీహరి

“హరి నీకు పర్యంకమైన శేషుడు
 చాల పవనంబు భక్తించి బ్రతుకుచుండు
 పనుపుగా నీకు వాహనమైన ఖగరాజు
 గొప్ప పామును నోట గొరుకుచుండు
 నదిగాక నీ భార్యయైన లక్ష్మీదేవి
 దినదినము పేరంటమునకు దిరుగుచుండు
 నిన్ను భక్తులు పిలిచి నిత్యపూజలు చేసి
 ప్రేమపక్వాన్నముల్ పెట్టుచుండ్రు
 స్వస్థముగా నీకు గ్రాసంబు జరుగుచుండు
 గాసునీ చేతి దొకటైన గాదు వ్యవము (నృశింహ్య శతకము)

నాయనా! హరి! నీవు పడుకోవటానికి ఉపయోగించే పాముకు నీవేమి ఆహారము తినిపించుటలేదు. అది గాలి భోంచేసి బ్రతుకుతున్నది. పాములకు ఎక్కువగా గాలియే ఆహారము. యిక నీ వాహనమునకు ఏమైన ఆహారము సమకూరుస్తున్నవా అంటే అదీ లేదు. కారణము విరామము దొరికనప్పుడు ఎక్కడో పామును చంపి తిని వస్తుంది. పోనీ నీ పెండ్లాము లక్ష్మీదేవి వలన ఏమైన ఖర్చున్నదా అంటే అది కూడ లేదు. కారణం ఆమెను కొలవనివారు, పూజింపని వారు ముల్లోకములలో ఎవరూ లేరు. ఆమెను ప్రతినిత్యము ఎవరో వకరు పేరంటానికి పిలుస్తూ వుంటారు. యిక నీ సంగతి చూద్దామా అంటే, ముల్లోకములలో నీకు భక్తులున్నారు. తెల్లవారటమే ఆలస్యము ఏ భక్తుని నుండి పిలుపు వస్తుందో, ఎప్పుడు పోయి ఆరగిద్దామా అని ఎదురుచూస్తూ వుంటావు. భేష్! నీదయ్య స్వామి! సంసారమంటే పైసా ఖర్చులేదు కదా. ఇంతేనా

“అందరేమైన అడుగువచ్చే దరంచు
 క్షీరసాగరమున జేరినావు
 నీ చుట్టూ సేవకుల్ (భక్తులు) నిలువకుండుటకు నై
 భయద సర్పముపై బండినావు
 భక్తబృందము వెంటబడి చరించెదరంచు
 నెగిసిపోయెడి పక్షి నెక్కినావు
 మౌనులు నీ ద్వారమాశింపకుండుటకు
 మంచి యోధుల కావలుంచినావు
 (నృశింహ్య శతకము)

పైన ప్రస్తావించినట్లుగా నయాపైన ఖర్చు లేకుండా కాపురం నెట్టుకొస్తూ, వచ్చినదంతా

కూడబెడుతున్నాడు గదా! పోని అందులో దేమైన దానము, ధర్మము చేస్తున్నాడా అంటే అదీ కనపడుటలేదు. కారణం ఎవరైన వచ్చి, ఏమైన అడుగుతారేమో అని, యివ్వవలసి వస్తుందని, సముద్రగర్భములో పడకవేసినాడు. పోని ఎలాగో శ్రమనోర్చి, ఎవరైన అక్కడ వరకు పోయినా, పడుకున్నది సహస్ర శీర్షుడైన భయంకర సర్పము. పోని యీ రెంటినీ విడిచి ఎప్పుడైనా, ఏదైనా పని మీద యివతలకు వస్తాడ అంటే, ఆ రెంటినీ వదిలితే ఆకాశమార్గమున ప్రయాణము. నేల మీద నిలిస్తేనే గదా పట్టుకోవటానికి. ఏదో సమయములో దొరుకుతాడా అంటే, ఆ మూడు వదిలినపుడు, వాకిట భయంకరులు, గదాధరులు కావలి వుంటారు. ఎవరి ప్రాణము వారికి తీపికదా! యిక్కడ ఏదో రకముగా పది కాలములు జీవించవచ్చును. అంత దూరము పోయి నిలువునా ప్రాణములు ఎవరు పోగొట్టుకుంటారు. ఆలోచించండి.

అయితే నిజముగనే భగవంతుడైన, అందరి రక్షణ భారము వహించే విష్ణువు తన సంసారము యింత సులువుగా, హాయిగా వైకుంఠములో సాగిస్తున్నాడా? భక్తుల వెంబడి లేగదూడలా పరిగెత్తేవాడు, భక్తుల సుఖము కోసము తాను సేవలందించేవాడు, తనను ఆశ్రయించిన భక్తుల కంటే సుఖముగా వుండగలడా? అలా ఎప్పటికీ జరగదు. మరి పైన ప్రస్తావించిన వైకుంఠ సంసారము? ఆ వైకుంఠము ఎక్కడో లేదు, మన లోపలనే వున్నది. వైకుంఠము కాదు, అన్ని లోకములు, సకల దేవతలు మనలోనే వున్నారు. మన లోపల జరిగే ప్రక్రియనే నృశింహ్వా శతకములో వర్ణించటమైనది. అయినా ఆ వర్ణన కొంత హాస్యాస్పదము, మరికొంత వ్యంగ్యముతో కూడినది. అటలాడవలెనన్న, పాట పాడవలెనన్న, కవిత్వము ప్రయోగించవలెనన్న అన్నిటికీ సాధనము ఆ భగవంతుడే.

కాబట్టి అలాంటి విష్ణువునకు దేశములో ఎక్కడో కొన్ని దేవాలయము లున్నవి. మరి రామచంద్రునికి, వాల్మీకి మహర్షి దీవెన ప్రకారము

“పది కొంపలును లేని పల్లెలందు నీ మందిరము వెలయుగాక” రామాలయములేని చిన్న పల్లె కూడ లేదంట అతిశయోక్తి కాదు. అందుకే

“తండోపతండాలు దేవతలు
వారందరిలో ఘనుడు రాముడు
మానవుడే అయినా, అయినాడు దేవుడు
సంస్థాపించాడు ధర్మము యిలలో
నిలిచాడు స్థిరముగా ప్రజల హృదయములలో”

అంతేకాదు, యీనాటికి, ఏనాటికి, ఏ దేశములోనైన, ఏ ప్రదేశములోనైన

“ప్రాత స్మరామి రఘునాథ ముఖారవిందం
మందస్మితం, మధురభాషి, విశాలఫాలం
కర్ణావలంబిత చలకుండల గండభాగం
కర్ణాంత దీర్ఘనయనం, నయనాభిరామం”

ఈ శ్లోకములో ప్రాతః సమయములో నిద్రలేచిన రామచంద్రమూర్తి వారి ముఖ సౌందర్యము, అందులో సమ్మోహితమైన ఆయన కన్నుల సౌందర్యము వర్ణించబడినది.

ప్రార్థజామి రఘునాథ కరార విందం
రక్షోగణాయ భయదం, వరదం నిజేభ్యః
యద్రాజ సంసతి విభజ్య మహేశచాపం
సీతాకర గ్రహణ మంగళమాపసభ్యః”

యీ శ్లోకములో రాముని యొక్క అరవింద సమానమైన చేతులు, ఆ చేతులు చేసే కర్మాచరణ వర్ణితము. ఏ చేతులు రాక్షసులకు భయకారకమో, ఏ చేతులు భక్తులకు అభయ ప్రదాయకమో, ఏ చేతుల ద్వారా జనకుని సభలోని శివచాపము విరచబడినదో, ఏ చేతులచే సీత పాణిగ్రహణము జరిగినదో, అట్టి చేతులను పద్మముతో పోల్చుట ద్వారా ఆయన చేతులతో చేసే కార్యములన్నీ సాక్షిభూతునిగా చేయునని అర్థము. అట్టి చేతులతో నిర్వర్తించే పనులు జగత్తుకు మంగళదాయకము, శుభమును, సౌఖ్యము, శాంతి, భుక్తి, ముక్తి కలుగును. నారదుడు ప్రస్తావించిన అరవైనాల్గు గుణములలో యీ శ్లోకమున, ‘మహాబాహు’, ‘అజానుబాహు’ గుణములున్నవి.

“ప్రాతర్మమామి రఘునాథ పదారవిందం
పద్మాంకుశాది శుభరేఖ శుభావహంమే
యోగేంద్రమాసన మధువృత సేవ్యమానం
శాపావహం గౌతమ ధర్మపత్యః”

ఏ పాదములైతే గౌతముని భార్యయైన అహల్య శాపము బాపినవో, విమోచన కలిగించినవో, ఏ పాదములలో శుభమును కలిగించే పద్మము మొదలగు గుర్తులున్నవో, ఏ పాదములను యోగులు, మునులు, ఋషులు మనస్సులో నిల్చుకొని ధ్యానిస్తారో, అలాంటి పాదపద్మములకు నమస్కరిస్తున్నాను. ఆ పాదములను నమస్కరించే సామాన్య మానవునికి అందుబాటులో వుండుటకు, ఆయన మాయామానుష వేషము ధరించి భూమి మీదకు వచ్చాడు. ‘స్వలీల జగత్త్రాతం ఆవిర్భూత మజం విభుం’ అని కదా స్తోత్రము. అలాకాకపోతే ‘బ్రహ్మ కడిగిన పాదము’ సామాన్య మానవునికి అందుతుందా? అది అసాధ్యము కదా!

“ప్రాతద్వదామి వచసా రఘునాథ నామ
వాద్గోషహారి సకలం కలుషం నిహత్య
యత్పార్వతీ స్వపతినా సహభోక్తకామ
ప్రీత్యా సహస్ర హరినామ సమంజజావ”

ఏ నామము ఉచ్చరించుటవలన, నోటితో చెడుమాటలు మాట్లాడుట వలన కలిగిన పాపము సకలము అంతమగునో, యే నామ మహాత్యము గురించి తన పతియైన పరమేశ్వరుని ద్వారా సహస్రనామముతో సమానమని పార్వతి తెలుసుకున్నదో, అట్టి రామనామమును పలికెదను.

రామనామమునకు అంతటి మహాత్యము ఎలా వచ్చినది? రాముని అవతారమునకు పూర్వమే రెండు గొప్ప మంత్రములున్నవి. ‘ఓం నమో నారాయణాయ’ అనే అష్టాక్షరి మంత్రము, ‘శివాయ నమః’ అనే పంచాక్షరి మంత్రము. వీటి కంటే రామ మంత్రము గొప్పదా? రామ నామము జపిస్తే సహస్రనామ ఫలితము లభిస్తుంది అని శివుడు చెప్పాడు కదా.

ముందుగా శ్రీరామ పదమును విశ్లేషిస్తే - శ్రీ అంటే మన దేహములోని శివశక్తుల సామరస్యము విడిపోయి, అనాహత చక్రములో చేరిన పంచబ్రహ్మ అగ్నితత్వముతో కూడిన నారాయణి భూతత్వము. అనగా అనాహత చక్రములోని పంచబ్రహ్మల అహంకారముతో లయమైన చిత్తము. రామ ద్వారా నారాయణి భూతత్వము పంచబ్రహ్మ భూతత్వముతో అనుసంధింపబడినది. అంటే దేహములోని చిత్తము పంచబ్రహ్మల చిత్తము అయినది. రామ ద్వారా దేహములో శివశక్తుల సామరస్యము జరిగినది. కావున శ్రీరామ అంటే శివశక్తుల సామరస్యము నుండి కొంతశక్తి విస్ఫోటము చెంది విడిపోయి, పంచబ్రహ్మల అహంకారము, చిత్తముతో కలిసి అనాహతము చేరినది. ఈ విధముగా విడిపోయిన శివశక్తుల సామరస్యము శక్తిని పూరించుట, శివశక్తుల సామరస్యము పునరుద్ధరించుట రామ అయినది. అంటే శివశక్తుల సామరస్యము నుండి విడిపోయిన శక్తి ‘శ్రీ’ అంశ ద్వారా కర్మాచరణ జరిగితే, క్షీణించిన శివ శక్తుల సామరస్యమునకు తిరిగి పోషణ కల్పించే కర్మాచరణ రామ అయినది. కావున శివుడు పార్వతికి చేసిన ఉపదేశము ఏమనగా శివశక్తుల సామరస్యము వృద్ధి చేయటమే జీవుల లక్ష్యము. మరి రామ నామము సహస్ర నామముతో ఏ విధముగా సమమైనదో చూద్దాము. ముందుగా సహస్రనామములోని అంతరార్థము తెలుసుకుందాము.

$4 \times 4 \times 4 \times 4 \times 4 - 24 = 1000$ అంటే నాలుగు సంఖ్య ఐదు పర్యాయములు అదే నాలుగు సంఖ్యతో గుణించి, ఆ మొత్తము నుండి యిరవైనాల్గు సంఖ్యను మినహాయిస్తే సహస్రము అవుతుంది. కాబట్టి నాల్గు ఏమిటి, ఐదు ఏమిటి, యిరవైనాల్గు ఏమిటి తెలుసుకుంటే, సహస్ర నామములోని అంతరార్థము అవగతమగుతుంది.

నాల్గు అనగా జ్ఞానేంద్రియములు బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము మరియు మనస్సు. యివే ఉత్తరాయనములోని నారాయణి అంశలు. ఐదు సంఖ్య దక్షిణాయనములోని పంచబ్రహ్మలు. యివే సహస్రారములోని నమః శివాయ. యిక యిరవై నాల్గు సంఖ్య గురుతత్వములను తెలుపుతుంది. అనగా దేహములోని ఉత్తరాయనము, దక్షిణాయనములోని అంశల ద్వారా జరిగే సమతుల్యము. సహస్ర నామము ద్వారా జ్ఞానేంద్రియములకు పంచబ్రహ్మలతో లయమగుట ద్వారా వివిధ రకములైన శిక్షణ లభిస్తుంది. యీ ప్రక్రియలో జ్ఞానేంద్రియములు స్వయం లయమైనవి, యిరవై నాల్గు గురుతత్వములను మినహాయిస్తే, చివరకు జ్ఞానేంద్రియములు పంచ బ్రహ్మలు లయమయి, దేహముతో శివశక్తుల సామరస్యము కల్గుతుంది. కాబట్టి సహస్రనామ పారాయణ ద్వారా జ్ఞానేంద్రియములకు శిక్షణ లభిస్తుంది, పరిణితి పొందుతాయి.

మరి శ్రీరామ ద్వారా సహస్రనామ పారాయణ ఫలితము ఎలా లభిస్తుందో చూద్దాము. శ్రీరామ ద్వారా జ్ఞానేంద్రియ విచక్షణ కేంద్రము అయిన చిత్తము పంచబ్రహ్మల భూ, అగ్ని తత్వముతో కలిసినది. కాబట్టి పంచబ్రహ్మల విచక్షణ, చిత్తము విచక్షణ అయినది. చిత్తమును అనుసరించి మనస్సు, అహంకారము, బుద్ధి వకదాని తర్వాత మరొకటి పంచబ్రహ్మలతో లయమగుట ద్వారా, తిరిగి జ్ఞానేంద్రియములు పంచబ్రహ్మలు పరస్పరము లయమై, శివశక్తుల సామరస్యము జరిగినది. సరిగ్గా శివుడు పార్వతికి యీ విషయమునే బోధించాడు.

రామ అనే నామములో శివకేశవులు యిరువురు యింధనము వలె యిమిడి వున్నారు. అంతేకాదు, రామ అను బహిర్గత ఉచ్ఛారణ సోహం అయితే, దాని ప్రతిధ్వని అంతర్గతముగా హంసగా మారుతుంది. వాల్మీకి వారికి యీ విధమైన ఉపదేశమే జరిగినది. భద్రాచల రామదాసుకు కూడ యిటువంటి ఉపదేశము జరిగి, శివశక్తుల సామరస్యము కల్గినవాడై, జ్ఞానోదయము పొంది 'తారక మంత్రము కోరిన దొరికెను ధన్యుడనైతిని, ఓరన్నా' అని కీర్తించాడు. త్యాగరాజస్వామి వారు కూడా యిటువంటి శివశక్తుల సామరస్య తన్మయత్వము చెంది, తిరుమల వెంకటేశ్వరుని ఎదుట నిల్చుని 'శివుడవో, మాధవుడవో, కమలాభవుడవో ఎవ్వరని నిర్ణయించేదిరా' అని గానము చేసాడు.

“ప్రాతఃక్రియే శృతినుతాం రఘునాథ మూర్తిం
 నీలాంబుజోత్పల సితేరరత్న నీలాం
 ఆముక్త మౌక్తి విశేష విభూషాణాభ్యాం
 ధ్యాయేం సమస్త మునిభిః నిజముక్తిహేతుః”

ముఖారవింద సౌందర్యము, కరారవింద సౌందర్యము, పాదారవింద సౌందర్యము, నామమహాత్వము కీర్తించి, స్వామి ఆపాదమస్తకమైన రూపము దర్శించి, ఆ సౌందర్యమును

మనసులో నిల్చి, ఆయన ధరించిన భూషణములు, మౌక్తికములు, యితరత్ర సౌములు చూచి, ఆయన వాటిని ధరించుట ద్వారా వాటికి ఎంత విలువ, సౌందర్యము, ఆకర్షణ వచ్చినవో వూహించి, వారి ముక్తి కొరకు, మోక్షము కొరకు ధ్యానిస్తున్నారు మునులు.

అందుకనే తిరుమల శ్రీవెంకటేశ్వరుని దర్శించినపుడు, తలనీలాలు సమర్పించి స్వామి, నేను తెలిసి మోహముచేత చేసిన తప్పులు, తెలియక అజ్ఞానముతో చేసిన తప్పులకు ప్రాయశ్చిత్తముగా తలనీలాలు సమర్పించుకుంటున్నాను అని మొక్కుతారు. తలనీలాలు యివ్వటం, తల గొరిగించటము, తల నరకటముతో సమానము. అనగా తమ అహంకారమును పరిత్యజింతుమని అర్థము. యిక తల నీలాలు అనుటచే, నీలవర్ణము సహస్రార చక్రము సూచిస్తున్నది. యీ ప్రక్రియలో ఇంకా రహస్యములు దాగివున్నవి. యిక పోతనామాత్యుడు భాగవతములో

“తలమనక భీష్మనందను

తలయును, మూతియును గొరుగదగునే

తలమనకబండు జనులను

తలగొరుగుట తల నరుకుట కంటె తుభతరము”

స్వామి! నీ ముందు పేదా, ధనికుడు తేడా లేదు. అందుచేత సిగ్గు, లజ్జ వదిలివేస్తున్నాను. అది తెలియ జేయటానికి ‘ఊర్ధ్వపుండ్రధారణ, తలగొరుగుట’. వీటి ద్వారా ఎవరైనా ఎగతాళి చేస్తారో, లేక వెక్కిరిస్తారో లేక హేళన చేస్తారో లాంటి భావనలు వదిలివేయాలి.

అలాంటి అనన్య భావనతో సేవచేయబట్టి, ‘శ్రీహనుమ, లక్ష్మణస్వామి’ యిద్దరు సీతారాములతో సమానముగా దర్శనమిచ్చే భాగ్యము పొందారు. విభీషణుడు కూడ రావణుని వదలి, సభామండపము నుండి, యింటికి కూడ పోకుండా, యిల్లు, వాకిలి, భార్యపిల్లలు, ధనము, ధాన్యము, ఐశ్వర్యము వదిలి రాముని శరణు పొందినాడు. అవన్నీ వుంటే మనస్సు అటు లాగుతుంది. భక్తి కుదరదు. కారణం మనస్సులో వాటి రక్షణ బాధ్యత పీడిస్తుంది. అందుకే లక్ష్మణ స్వామి, సీతారాముల సేవలకు భార్య ఆటంకమని, అరణ్యమునకు భార్యను వెంట తీసుకురాలేదు. యిది అనన్య భక్తికి నిదర్శనము.

శ్రీరామ ఆపదుద్దారక స్తోత్రములో

“అపన్న జనరక్షక దీక్షాయామిత తేజసే నమోస్తు విష్ణవేతుభ్యం”

“హరత్పార్థింఛలోకానాం, యోవామధు నిషాదనః నమోస్తు హరయో తుభ్యం”

“మితి శూన్య మహదివ్య మహిమామ్యే మానితాత్మనే నమో బ్రహ్మ స్వరూపాయ”

అలాగే శ్రీరామ అష్టోత్తరములో “పరేశ, పారగ పార, సర్వ దేవాత్మక పరః” సర్వ దేవతల ఆత్మకు పరమైనది, ఉన్నతమైనది, శ్రేష్ఠమైనది రాముని ఆత్మ. కొందరికి వస్త్రధారణ, ఆభరణముల అందము, ఆకర్షణ యిస్తాయి. కారణం శరీర నిర్మాణమును బట్టి ఎంచుకోవటము వలన. మరికొందరికి అవే వున్న అందాన్ని చెడగొడతాయి. వికారముగా తయారు చేస్తాయి.

**“యః శ్లోక పంచకమిదం నియత పఠేత్
నిత్యం ప్రభాత సమయే పురుష ప్రబుద్ధః
శ్రీరామ కింకర జనేషు సయేవ ముఖ్యో
భూత్వా ప్రయాతి హరిలోక మనన్యలభ్యం”**

ప్రతి నిత్యము నియమబద్ధముగా ప్రాతః కాలమునందు ఎవరు భక్తితో యీ ఐదు శ్లోకములను పఠిస్తారో, వారు లభ్యము కాని పదవిపొంది, శ్రీరామ కింకరులై జీవితకాలము సుఖము అనుభవించి, మరణానంతరము హరిలోకము, వైకుంఠము చేరగలరు. అయితే అన్ని లోకములు మనలోనే వున్నప్పుడు వైకుంఠము చేరటమంటే ఏమిటి? దేహము నుండి బయల్పడిన ఆత్మ కాంతిపుంజమై, తేజోమయమైన విష్ణువు పరమాత్మలో కలిసి, పరమాత్మ తేజస్సును వృద్ధి చేయటము అని అర్థము. పరమాత్మ తేజస్సు ఎక్కడ వున్నది? జగమంతట నిండివున్నది. సూర్యునిలో వున్నది, చంద్రునిలో వున్నది, నక్షత్రములలో వున్నది, రత్నములలో, రాసులలో అంతటా వ్యాపించి వున్నది. యిక కింకర పదము విశ్లేషిస్తే - అనాహత చక్రములోని చిత్తము సంకల్పముచే ఆచరించబడిన కర్మ రుద్రగ్రంధిలో లయమైన వెంటనే బ్రహ్మగ్రంధిలో రజోగుణముతో కూడిన కర్మాచరణ ఆరంభమగుట, కింకర అయినది. అనగా కింకరులైన వారి చిత్తములో రాముని అంశ ప్రవేశించి, వారిచే కర్మాచరణ గావించబడుతుంది. ‘కిం’ అనగా ఏమి, ‘కర’ అనగా చేయవలెను?

అంతేకాని చలనచిత్రములో చూసినట్లుగా, సముద్ర మధ్యములో వేయితలల పాము చుట్టలుగా పడకవేసి, ఆ పడక మీద పవ్వళించిన స్వామివారి కాళ్ళు పిసుకుతూ లక్ష్మీదేవి కూర్చుండే దృశ్యము లాంటి లోకము ఎక్కడా లేదు. ప్రకృతిలో లేనిది, సృష్టిలో జరగనిది, సృష్టి సంతులన కోసము నిరంతరము ప్రాకులాడే విష్ణువు ఆచరిస్తాడా? సృష్టి నియమమును విష్ణువు ఉల్లంఘిస్తాడా? అలా ఎప్పటికీ జరుగదు.

శ్రీరామభక్తుడు ఆయన సేవ తనకు తోచిన విధముగా చేసిన తర్వాత ‘స్వామి నాకు తెలిసినంత, విన్నంత సేవ చేసాను. యింకనూ మీకు ఏమి అభిలాషనీయమో చెప్పి చేయించుకోవలసినది. యీ దాసుడు, యీ భక్తుడు ఎల్లప్పుడు మీ సేవకు సర్వసన్నిద్ధుడుగా వున్నాడు” అని చేసే సంకల్పమే కింకరుల లక్షణము. అలా తెలియజేయటమే కింకర పదములోని

అర్థము. భగవత్సేవ, భాగవతసేవ రెండు సమానము. భగవత్సేవ కంటే భాగవత సేవ ఎక్కువ ఫలితము అందజేస్తుంది.

“నీ పాద కమల సేవయు

నీ పాదార్చకుతోడి నెయ్యము నితాం

తాపార భూత దయయు

తాపసమందార నాకు దయ చేయగదే”

అన్నారు మహాభక్త శిఖాగ్రణి, పరమ భాగవతోత్తముడు బొమ్మెర పోతనామాత్యుడు భాగవతములో. భగవంతుడు కాదన్నవానిని భగవద్భక్తుడు రక్షించగలడు. కాని భగవద్భక్తుడు కాదన్న వానిని భగవంతుడు కూడ రక్షించలేడు. ఈ కారణము చేతనే శ్రీ మహావిష్ణువు, దుర్వాసుని మరల అంబరీషుని వద్దకు పంపినాడు. అయితే భగవద్భక్తుడు, భాగవతుడు అని తెలుసుకొనుట ఎలా? ఈ రోజులలో నిజమైన భక్తుడెవడో, మోసగాడెవడో తెలియటము కష్టతరమే కదా. భాగవతుడు స్వయముగా భగవంతుని కింకరుడు, అనగా భగవంతుడు తన గుణములను, లక్షణములను భాగవతులలో నింపి పండించుకుంటాడు, పరిపక్వము చెందుతాడు. దేనికి? పరమాత్మకు దేహము లేదు కనుక. కావున పరమాత్మ లక్షణములు గలవాడు భాగవతుడు. అందులో ప్రధానమైన లక్షణము, తేజోమయమైన మూర్తి, ఆ మూర్తి సమీపించినంతటే వక తెలియని మత్తు ఆవహించుట, అట్టి మూర్తిని దర్శించి యింటికి చేరినంతనే శుభసూచకములు అగుపించుట, యీ లక్షణములు గల వారందరూ భాగవతులే. అట్టివారిని సేవించి తరించిన వారందరూ ధన్యజీవులే.

శ్రీకృష్ణుడు తన వద్దకు దూతగా విచ్చేసిన భాగవతుడైన అగ్నిద్యోతునితో

“జగతీ సురేశ్వర! నీ ధర్మమతి సులభము

విత్తమెయ్యుదియైన ప్రాపింప హర్షించు బ్రా

హ్మణుండు, తన ధర్మమున నుండు దలదా

ధర్మంబు, కోరికల తనికి గిరియుచుండు

సంతోషికాడేని శక్రుడైన నశించు

విర్థసుండైన నిద్రబోవు, ముదిత మానసు

లకు, ప్రాప్తలాభులకు, నిగర్బులకు వినతులే నొనర్తు”

ఏ కొంచెమైన దొరికిన దానితో తృప్తిపడి, కోరికలు పెంచుకొనక, జీవనం సాగించేవారికి, వారు కోరిన కోర్కెలు వాటంతటవే వారి వద్దకు చేరి ఫలితము నిస్తాయి. వాటి కొరకు

వెంపరలాడవలసిన అవసరము లేదు. కాబట్టి అగ్ని ద్యోతనుడు భాగవతుడు. రుక్మిణి, కృష్ణులకు సేవలందించినవాడు. కవి సార్వభౌముడైన శ్రీనాథుడు 'సిరియాల చరిత్ర'లో జంగమ దేవరకు పూజ నిమిత్తము, 'చిరుతొంబనంబి' వెళ్లే సందర్భములో 'ధర్మబద్ధ సంపాదిత విత్తము తన కొంగున ముడుచుకొని' అని అన్నాడు. యిలా ధర్మాన్ని గురించి ముచ్చటించిన పెద్దమనిషి ఏ ధర్మాన్ని ఆశ్రయించాడు? చివరలో అంతకష్ట పడటానికి కారణమేమిటి? కాబట్టి ధన సంపాదనకు మన పూర్వీకులు కొన్ని నియమ నిబంధనలు ప్రవేశపెట్టారు.

**“అన్యాయార్జితం విత్తము దశవర్షాని జీవితం
అథవా ద్వాదశవర్షాని సమూలం వినశ్యతి”**

అన్యాయముగా సంపాదించిన ధనము, వాటికి సంబంధించిన కర్మల నుండి బయటపడటానికి పన్నెండు సంవత్సరముల గడువు పెట్టారు. యీ పన్నెండు సంఖ్య విశిష్టత చాలామార్లు ప్రస్తావించటమైనది. అయితే అన్యాయార్జిత విషయము చూస్తే, అన్యాయముగా ఆర్జించిన ధనమునకు చేసిన కర్మకు సంబంధించి ముఖ్యముగా యిద్దరు వ్యక్తులు ముడిపడి వుంటారు. కర్మ ఆచరించిన వారు, ఆ కర్మకు మూలమైనవారు. ఉదాహరణకు వక వ్యక్తి లంచము పుచ్చుకున్నాడు. యిది వక కర్మాచరణ. లంచమిమ్మని ప్రేరేపించినవాడు యీ కర్మకు మూలము, అలాగే లంచమిచ్చిన వ్యక్తి కర్మాచరణ చేసినవాడు. వీరిరువురు అన్యాయ సంపదతోకూడిన కర్మాచరణలో భాగస్వామ్యము పొందుతారు.

కాబట్టి యిట్టివారు అన్యాయార్జిత కర్మఫలము నుండి విముక్తులవ వలెనని సంకల్పించిన, దానికి సంబంధించిన మార్పు అంతర్గతముగా జరుగవలెను. అనగా వారిరువురి ఆరు కుండలిని చక్రములు, మూలాధారము నుండి గురుస్థానము అయిన ఆజ్ఞాచక్రము వరకు శుద్ధి పొందవలెను. ఆరు చక్రములు శుద్ధి పొందుటకు ఆరు సంవత్సరముల కాలము పుడుతుంది. అలా శుద్ధి పొందిన తర్వాత వారిరువురి ద్వారా జరిగిన దుష్కర్మ ఫలితమును రూపుమాపుటకు, తమ ఆరు కుండలిని చక్రముల ద్వారా సత్కర్మల సంకల్ప వికల్ప తరంగములు పరస్పరము పంపుట ద్వారా, యీ విధముగా మరొక ఆరు సంవత్సరములు నిర్వర్తించుట ద్వారా, వారిరువురు అన్యాయార్జిత కర్మబంధనము నుండి బయటపడగలరు. యీ ప్రక్రియ మొదటిసారి కష్టతరమైన గాని, తదుపరి తేలికగానే సాగుతుంది.

1977వ సంవత్సరములో భూ పరిమితి చట్టము చేసిన పెద్దమనిషి, న్యాయస్థానము తీర్పు యిచ్చేవరకు మిగులు భూమిని తన ఆధీనములో వుంచుకుని ఫలితము అనుభవిస్తున్నాడు. యీ చట్టము ఎవరి కోసము చేసినట్లు? యిది ఏరకమైన నీతి? యీ సందర్భముగా గ్రంథకర్త పమిడిఘంటం వెంకట సుబ్బారావు గారి వ్యక్తిగత అనుభవము ప్రస్తావించటమైనది.

వకప్పుడు వక వ్యక్తి ఆదాయపు పట్టిక అనగా 'యిన్ కమ్ టాక్స్ రిటర్న్' దాఖలు చేయటానికి తెనాలి వెళ్లటము జరిగినది. అప్పటికే దాఖలాలు వేసే కాలపరిమితి దాటిపోయినది. ఈ సన్నివేశము నలభై ఏళ్ల పూర్వము నాటిది. అప్పుడు ఆ అధికారి ఆలస్యమునకు కారణము అడిగాడు. ఆ వ్యక్తి కోమాలో వుండి, మంచములో వున్నాడు అని చెప్పటము జరిగినది. అందుకు ఆ అధికారి వక ఎమ్ఎల్ఎ, లేక వక మంత్రి లేదా వక ఎమ్పి, నేను ప్రజోపయోగ కార్యక్రమములో మునిగివున్నాను అంటే ప్రభుత్వ చట్టము వప్పుకుంటుంది గాని, యితరులు కోమాలో వున్నా, చచ్చిన గాని ప్రభుత్వము వప్పుకోదు అన్నాడు. యిది ఎటువంటి నీతి? రాముని రాజ్యములో రాజైన, మంత్రైన, సామాన్యుడైన, చివరకు రాజుగారి పట్టమనిషి అయిన వకే నీతి, వకే దండన.

రాముడు 'సర్వశాస్త్ర తత్వజ్ఞ', 'స్మృతిమాన్', 'జ్ఞానసంపన్న' గుణములను ఎలా ప్రదర్శించాడో చూద్దాము.

లంకపై దండయాత్రకు వానర సైన్యముతో కలసి బయలుదేరిన సమయములో రాముడు సుగ్రీవునితో

**“అస్మిన్ మహార్తే సుగ్రీవ ప్రయాణమభిరోచయ,
యుక్తీ ముహూర్తో విజయః ప్రాప్తో మధ్యం దివాకరః”.**

సుగ్రీవా యిప్పుడు సూర్యుడు నడినెత్తిన వున్నాడు. యిది అభిజిత్ లగ్నం, దోషములేని ముహూర్తము. యిప్పుడు బయలుదేరుటకు దోషములేదు. యీ ముహూర్తమునకు విజయమని పేరు అని చెబుతాడు. యీ ముహూర్తము వివరణ చూద్దాము.

**“ఆర్ద్రోరగ మిత్ర మఖావసు జల విశ్వాభిజి ద్విరించేంద్రాః
ఐంద్రాగ్ని మూల వరుణార్యమ భగతారా దివా ముహూర్తాస్యః”**

పగటిపూట పదహారు ముహూర్తములున్నవి. ప్రతివొక్క ముహూర్తము కాల వ్యవధి ముక్కాలు గంట అనగా నలభైఐదు నిమిషములు. పదహారు ముహూర్తములలో మధ్య సున్న ఎనిమిదవ ముహూర్తము 'అభిజిత్' ముహూర్తము. అనగా 8x45=360 నిమిషములు లేక ఆరు గంటలు. సూర్యోదయము అయిన తర్వాత ఆరు గంటలకు వచ్చేడి ముహూర్తము. 'అభిజిత్' ముహూర్తము. రాముని జననము కూడ యీ ముహూర్తములో జరుగట విశేషము. ప్రతి సంవత్సరము భద్రాచలములో నిర్వహించే సీతారామ కళ్యాణము కూడ యీ ముహూర్తములోనే జరుపుతారు. మిట్టమధ్యాహ్నపు సూర్యుని రవి అంటారు. అంటే అనాహత చక్రములోని పంచబ్రహ్మల వాయువుతో అనుసంధింపబడిన బ్రహ్మగ్రంధిలోని నారాయణి భూతత్వము. అంటే ఛాయలేని సూర్యుడు, నడినెత్తిన వున్న సూర్యునికి ఛాయ వుండదు కదా. రాహు, కేతువుల

ప్రభావములేని ముహూర్తము అగుటచే, అభిజిత్ లగ్నము, విజయమనే ముహూర్తము అయినది.

అటు పిమ్మట శకునములను గమనించిన రాముడు

“నిమిత్తాని చ పశ్యామి యాని ప్రాదుర్భవన్తి వై,
నిహత్య రావణం సీతామానయిష్యామి జానకీమ్”.

యిప్పుడు కనపడుచున్న శకునములనుబట్టి, రావణుడు సీతను ఎక్కడికి తీసుకెళ్లినా, ఎక్కడ దాచినా మనము రక్షించుకోగలము అని చెబుతాడు. ఆ తర్వాత మూడు రోజులు ప్రయాణము చేసి దక్షిణ సముద్రము తీరప్రాంతము చేరుతారు. ఆ ప్రయాణము మార్గమధ్యములో రాముని బహిప్రాణమైన లక్ష్మణుడు, రామునితో

“మహన్తి చ నిమిత్తాని దివి భూమౌ చ రాఘవ,
శుభాని తవ పశ్యామి సర్వాణ్యేవార్థసిద్ధయే,
అనువాతి శివో వాయుః సేనాం మృదుహితః సుఖః”.

భూమి మీద, ఆకాశములో కనపడే శకునములను బట్టి నీకు కార్యము సిద్ధి కలుగుతుంది. అని చెబుతాడు.

“సర్వం చైతద్వినాశాయ రాక్షసానాముపస్థితమ్,
కాలే కాలగృహీతానాం నక్షత్రం గ్రహపీడితమ్”.

మృత్యువు ఆసన్నమైన వారి నక్షత్రము దుష్ట గ్రహములచే పీడింపబడును. అందువలన యిది రాక్షసుల వినాశముకే వచ్చినది అని లక్ష్మణుడు రామునితో చెబుతాడు. అలాగే లక్ష్మణుడు గుహునితో

“యో మస్త్రతపసా లభో వివిధైశ్చ పరిశ్రమైః,
ఏకో దశరథస్యేష్టః పుత్రః సదృశలక్షణః.
అస్మిన్ ప్రవ్రాజితే రాజా న చిరం వర్తయిష్యతి,
విధవా మేదినీ నూనం క్రిప్రమేవ భవిష్యతి”.

ఈ రాముడు దశరథునికి యిష్టమైన పుత్రుడు. మంత్రముల వలన, తపస్సు చేత, అనేకములైన శ్రమలచేత లభించినవాడు. అట్టి రాముని అరణ్యమునకు పంపిన తర్వాత, రాజు చిరకాలము జీవింపడు. ఈ భూమి కొద్ది కాలములో విధవగా మారుతుంది. అలాగే సీతాపహరణము తర్వాత, రాముడు సీతను గురించి అడవిలోని మృగములను ప్రశ్నింపగా, ఆ మృగములు దక్షిణదిక్కు, ఆకాశమును చూపుతాయి. వాటి సంజ్ఞలను లక్ష్మణుడు గ్రహించుతాడు.

సీతా రామ లక్ష్మణులు శరభంగ మహర్షి దర్శనమునకు వెళ్లినప్పుడు, రాముడు లక్ష్మణునితో

“రామోఽథ రథ ముద్దిశ్యత్రాతు దర్శయతాద్భుతమ్.

అర్చిష్టస్తం శ్రీయా జుష్టమద్భుతం పశ్య లక్ష్మణ,

ప్రతపస్తమివాదిత్యమస్తరిక్ష గతం రథమ్”.

“యే హయాః పురుహూతస్య పురా శక్రస్య నః శ్రుతాః,

అస్తరిక్షగతా దివ్యాస్త ఇమే హరయో ద్రువమ్”.

యజ్ఞము నందు ఆహ్వానించబడు దేవేంద్రుని అశ్వములు ఎన్ని వున్నవని అనేకుల ద్వారా విని యున్నామో, ఆకాశమునందు కనిపించే అశ్వములన్నీ ఆ దివ్యాశ్వములే. సందేహము లేదు. యిక్కడ శాస్త్ర పరిజ్ఞానము, జ్ఞానసంపదను ఉపయోగించి రాముడు దేవేంద్రుని గుర్తించినాడు.

సేతువు దాటి లంకను చేరిన తర్వాత రాముడు లక్ష్మణుని కౌగిలించుకుని, లక్ష్మణునితో

“రజవ్యామప్రకాశస్తు సంతాపయతి చస్త్రమాః,

కృష్ణరక్తాంశుపర్యన్తో లోకక్షయ ఇవోదితః”.

నిర్మలముగా, తెల్లగా వుండవలసిన చంద్రుడు ఎఱ్ఱగా వుండి, ప్రకాశ హీనముగాను, నల్లని ధూళి దుమ్ము ఛాయతో కప్పబడి భయమును కలిగించు చున్నాడు.

“హ్రస్వో రూక్షో ప్రశస్తశ్చ పరివేషస్తు లోహితః,

ఆదిత్యే విమలే నీలం లక్ష్మ లక్ష్మణ దృశ్యతే”.

లక్ష్మణా! నిర్మలమైన సూర్యమండలము చుట్టూ చిన్నది, క్రూరమైన, అప్రస్తము అయిన గూడు, ఆ మండలము మధ్యలో నల్లని మచ్చవలె వున్నది. గాలి కలుషితమై వీచుచున్నది. మేఘము పెద్ద ధ్వనితో ఎఱ్ఱచందనము కలిసిన నీటి వర్ణము తెలుపుచున్నది. మృగములు, పక్షులు దీనముగా సూర్యునివైపు చూచి అరుచుచున్నవి. పక్షులు, గ్రద్దలు చాలా క్రిందుగా ఎగురుచున్నవి. అనగా పక్షులకు, గ్రద్దలకు అతి త్వరలో యిక్కడ ఆహారము దొరుకుననే భావన.

యీ సన్నివేశాలలో రాముడు, రాముని బహిష్కారమైన లక్ష్మణుడు, ‘సర్వ శాస్త్రర్థ తత్వజ్ఞ’, ‘స్మృతిమాన్’, ‘జ్ఞానసంపన్న’ అనే గుణములను ప్రదర్శించారు.

రాముడు 'నీతిమాన్', 'నియతాత్మ', 'సర్వలోక ప్రియ', 'సర్వసమక్షైవ', 'సముద్ర ఇవసిన్ధుభి', 'సత్యేధర్మ' అనే గుణములను ఎలా ప్రదర్శించాడో చూద్దాము.

దక్షిణ సముద్రము దాటి లంకానగరము ముఖద్వారము చేరి యుద్ధమునకు సిద్ధము అవుతున్న సమయములో రావణుని ద్వారా పంపబడిన గూఢాచారులను విభీషణుడు గుర్తించగా, వానరులు వారిని పట్టి పీడిస్తారు. అప్పుడు వారు రాముని శరణు వేడుతారు. వారితో రాముడు

“యది దృష్టం బలం సర్వం వయం వా సుసమీక్షితాః,
యథోక్తం వా కృతం కార్యం ఛస్తతః ప్రతిగమ్యతామ్”.

మీ ప్రభువు ఆదేశము ప్రకారము, మీరు వానరసైన్యమును, వారి బలమును చూచినారా? మీ ప్రభువు చెప్పిన విధముగా మీ పని పూర్తి గావించినారా? మీ పని పూర్తి అయినచో మీరు స్వేచ్ఛగా తిరిగి వెళ్లవచ్చును.

“అథ కించిదదృష్టం వా భూయస్తద్ద్రష్టుమర్హధః,
విభీషణో వా కార్తస్యేన పునః సందర్శయిష్యతి”.

మీరు మొత్తము సైన్యమును, బలమును చూడని యెడల, యింకా చూడవలసినవి మిగిలి వున్నచో, విభీషణుడు వెంట వుండి చూపగలడు అని చెబుతాడు. అలా పలికిన రాముడు ఆ గూఢాచారుల ద్వారా రావణునికి సందేశము పంపుతాడు.

“యద్బలం త్వం సమాశ్రిత్య నీతాం మే హృతవాససి,
తద్దర్శయ యథాకామం స సైన్యః సహభాషనః”.

నీవు ఏ బలము ఆధారముగా చేసుకుని, నీతను అపహరించావో, ఆ బలమును నీ సైన్యముతో, నీ బంధువులతో కలిసి నా యెదుట ప్రదర్శింపుము. రాముని సందేశము అందుకున్న గూఢాచారులు, రాముని 'జయ జయ' శబ్దములతో అభినందించి లంకకు చేరతారు. యీ విధముగా విరోధివర్గము వారైనాగాని, వారి వృత్తిలో పరిపక్వము షొంది, సృష్టి సమన్వయమునకు వారు దోహదపడునట్లుగా తనవంతు సహకారము అందించువాడు నీతిమాన్. కేవలము తన వాళ్ల పరిపక్వతకే ప్రాధాన్యత యివ్వకుండా, అందరిని వారి పరిధిలో, వారి పరిమితిలో పరిపక్వము చెందునట్లు, చూసెడివాడు నీతిమాన్ అయినాడు. అయితే యిక్కడ రాముడు, రావణుని గూఢాచారులతో మా బలమును మీరు స్వేచ్ఛగా తిరిగి చూడవచ్చును అని అంత ధీమాతో ఎలా పలికినాడు? అలాగే రావణునికి నీ బలము నిరూపించుము అని సందేశము ఎలా పంపినాడు?

బలము బహిర్గతమైనది, పరిమితమైన అంశము. శక్తి అంతర్గతమైనది, అపరిమితమైనది. ఎంతటి బలమునైనా శక్తితో నిగ్రహించవచ్చును. యుద్ధమునకు కావలసినది బలము కాదు, శక్తి. అంతర్గతమైన శక్తిని, బహిర్గతముగా గూఢచారులు ఎంత సోధించినా తెలుసుకొనలేరు. అందుకే రాముడు మీ యిష్ట ప్రకారము, యిష్టము వచ్చినంతసేపు చూడవచ్చును అని సెలవిచ్చాడు. అలాగే రావణునికి వంపిన వర్తమానములో, నీ బలము నిరూపించుము అనుటచే, అంతర్ముఖత్వము పొందమని, అంతర్గతశక్తి ముందు బహిర్గత బలము శూన్యము అని సందేశ్యము పంపినాడు.

సీత అపవాదుకు గురైనప్పుడు, ఆమెను అపవాదము నుండి బయట పడవేయుటకు వాల్మీకి వారు తనవంతుగా ప్రయత్నిస్తాడు. రాముని సభలో సీతచే ప్రమాణము చేయిస్తాడు. అప్పుడు రాముడు వాల్మీకితో

“నమ్మితి నేను నీ పలుకు నా యెద సందియ మేమి లేదు ని
 కృమ్ము, ధరాతనూ భవ యకల్మష, మున్ను సురాశిసన్నిధిన్
 నమ్మితి బ్రహ్మయం బిడియె జాన, య టొట గదయ్య యప్పు గే
 హమ్ము న కేను దెచ్చితి, జనావళిదూఱు సహింప శక్యమే?”

మునీంద్రా! నీ మాట నేను నమ్మాను. ఆ విషయములో నాకు ఎలాంటి సందేహము లేదు. జానకి నిర్దోషురాలు. దేవతల సమక్షములో పరీక్షించియే కదా ఆమెను అయోధ్యకు తీసుకువచ్చి, యింటిలో వుంచినది. కాని యిప్పుడు లోకోపవాదము జరిగినది. అయితే లోకులను నమ్మించుటకు ఏ వ్యక్తి వలన, ఏ పదవి వలన అపవాదు వచ్చినదో, దానిని పరిత్యజించుటయేనా? వేరే మార్గము లేదా? యిక్కడ ప్రత్యామ్నాయములు ఏమిటో చూద్దాము.

లంకలో జరిగినట్లే మరల అగ్ని ప్రవేశము చేయించుట. యిది సాధ్యమా? కాదు. కారణం, ఆ రోజు సీత పతివ్రత అని చెప్పినవారు దేవతలు. యిప్పుడు కూడ వారే చెప్పాలి. మానవులు చెబితే వప్పుకుంటారా? భగవంతుడు, బ్రహ్మర్షి అయిన వాల్మీకి వారు చెబితే విన్నారా? వినలేదు. యీ సమయములో సీత అగ్ని ప్రవేశము ప్రత్యామ్నాయమా? మరి లంకలో అగ్ని ప్రవేశము చేసినది కదా? ఆ పరిస్థితి వేరు. తనలో దాగివున్న గుప్తమైన కుండలనిశక్తి నిధిని సృష్టికి తిరిగి అందజేసే కార్యమై అగ్నిప్రవేశము చేసినది. కనుక మరల అగ్ని ప్రవేశము చేసే ప్రసక్తి లేదు. తర్వాతి ప్రత్యామ్నాయము, లంకలో జరిగిన అగ్నిపరీక్ష ప్రమాణికము అని అయోధ్యవాసులు స్వీకరించగలరా? అగ్ని పరీక్ష జరిగిందని నమ్మకమేమిటి? సాక్షులెవరు? హనుమంతుడు, లక్ష్మణుడు, జాంబవంతుడు, సుగ్రీవుడు, విభీషణుడు. వీరందరూ రాముని హితము కోరేవారే. కాబట్టి రామునికి అనుకూలముగానే మాట్లాడతారు. వ్యతిరేకముగా ప్రస్తావించరు. కావున వారి

సాక్ష్యము చెల్లదు. అయితే రాముడు నూరు అశ్వమేధ యాగాలు, అనేక సువర్ణ యాగాలు, యితర యజ్ఞములు చేసేటప్పుడు ప్రజలు నిద్రపోతున్నారా? సీతను అయోధ్యకు తీసుకువచ్చిన రోజే ఆక్షేపించవచ్చు కదా. ఎందుకు యిన్నాళ్లు ఆక్షేపించక వూరుకున్నారు? పట్టాభిషేకము సమయములో అగస్త్యుడు రామునికి రావణుని శాపములు, వరము చెప్పినప్పుడు ప్రజలు వినియున్నారు, ఆమోదించారు. అందులో బ్రహ్మ రావణునికి యిచ్చిన శాపము కూడ వినియున్నారు.

**“అద్యప్రభృతి యామన్యాం బలాన్నారీం గమిష్యసి,
తదా తే శతధా మూర్ధా ఫలిష్యతి న సంశయః”.**

యీనాడు మొదలు నీవెవరైనా పరస్త్రీని, నిన్ను యిష్టపడని, కామించని స్త్రీని తాకినట్లైన, నీ శిరస్సు నూరు వక్కలు అగుగాక! అగస్త్యుని ద్వారా అయోధ్య సభలో యీ శాపము విన్న ప్రజలు, సీత మీద దోషము ఆపాదించలేరు. వకవేళ రావణుడు సీతపై అఘాయిత్యమునకు పాల్పడివుంటే, బ్రహ్మ శాపము ప్రకారము ఆ రోజే మరణించి యుండెడి వాడు. అయితే సీతను పరిత్యజించుటకు, లంకా జైత్రయాత్ర అయి వేల సంవత్సరములు గడిచిన తర్వాత, యిప్పుడు అనుమానము ఎందుకు జనియించినది? రామునికి 39, 40వ సంవత్సరమున పట్టాభిషేకము జరిగినది. సీతపై అపవాదు జనియించేసరికి, కనీసము పదివేల సంవత్సరములు గడిచి యుండవచ్చును. రాముడు అవతార పురుషుడు కనుక అన్నివేల సంవత్సరములు జీవించగలిగాడు. సామాన్య మానవులు అంతకాలము జీవించగలరా? వాల్మీకివారే తన రామాయణములో ‘న పర్య దేవన్విధవా’, ‘న చస్మా వృద్ధా బాలానాం ప్రేత కార్యాణి కుర్వతే’ అని చెప్పాడు. అయోధ్య స్త్రీలు వైధవ్యం పొందలేదు. వయసులో పెద్దవారు బ్రతికి యుండగా చిన్నవారు మరణించటము, భార్య బ్రతికి వుండగా భర్త మరణించటము జరుగలేదు. అంటే అందరు వక పద్ధతిలో కాలము చేసారు. కావున అగస్త్యుడు అయోధ్య సభలో వివరించిన వరములు, శాపములు విని ఆమోదించిన వారు, లోకోప వాదము సమయమునకు గతించి వుంటారు. ఆ విషయములు గురించి తెలియనివారే ఎక్కువ శాతం జనాభా అయి వుండవచ్చును. పైగా, సీత అయోధ్య చేరి యింత కాలము అయినా, సీతారాములకు సంతానము కలుగలేదు కనుక, అసలు విషయము, వాస్తవము, జరిగిన విషయమును కాలాంతరమున తారుమారు చేయటము చరిత్రలో చాలాసార్లు జరిగినది. ఉదాహరణకు మనకు స్వాతంత్ర్యము వచ్చి 2018 నాటికి 70 సంవత్సరములు మాత్రమే గడిచినది. యిది చరిత్ర కాల ప్రమాణములో స్వల్పకాలము. అయినను గాంధీగారి మీద ఎన్నో వివాదా స్పదమైన కథనములున్నవి. అవి అన్నియూ నిజమని మనము నమ్మాలా? ఆ విధముగనే ఆక్షేపణలు, అనుమానములు ఉద్భవించి యుండవచ్చును, సీతను తప్పు పట్టి యుండవచ్చును. వకసారి పుకారు జనించి బహిర్గతమైతే, అది

కాలక్రమేణ గోరంత నుండి కొండంతలుగా అవుతుంది. పుకార్లు పుట్టించేవారు గుర్రమును గాడిదగను, గాడిదను గుర్రముగను మార్చగల సమర్థులు. వీరికి తోడు తానతందాన వర్గము వారు. ఆ విధముగా సీతపై లోకోపవాదము సృష్టించ బడినది. చిన్న అలజడి, పెను తుఘానుగా మారి విజృంభించి లోకోపవాదము అయినది. అన్నిటిని మౌనముగా సహించే భూదేవి వోర్పు గల సీత, యిది కూడ సహించినది.

యిప్పటి న్యాయశాస్త్రము ప్రకారము, అపవాదు మోపినవాడు కదా ఋజువు చేయవలెను. అపవాదు మోపినది ప్రజలైతే, దానిని ఆమోదించినవాడు రాముడు. కావున రాముడే సీత నిరపరాధి అని ఋజువు చేయాలి. కాని సీత నిరపరాధని అయోధ్యవాసులకు నిరూపించుటకు, రాముని వద్ద ఎటువంటి ఆధారములు లేవు. సీత స్వయముగా పాతివ్రత్యము ఋజువు చేసుకోవటము యిప్పటి న్యాయ శాస్త్రము ప్రకారము ఎలా సమంజసము అవుతుంది? సీతోపవాదము కేవలము శంకతో కూడిన అక్షేపణ. అయినా పాలించే రాజుగా ప్రజలను నమ్మించే మార్గము లేక సీతను వదలివేయవలసి వచ్చినది. ఆ విధముగా గత్యంతరము లేక సీత భూగర్భ ప్రవేశము గావించినది. యిది దుర్భాగ్య స్థితి. ఏమీ చేయలేని నిస్సహాయ స్థితిలో వున్న రామునికి జీర్ణించుకోవటానికి కష్టసాధ్యము. అయితే యిప్పటికైనా ప్రజలు సీత లోకోపవాదములోని అంతరార్థమును గ్రహించినారా? యిలాంటి తప్పుడు పుకార్లు సృష్టించే అలవాట్లు పరిత్యజించినారా అనేది అంతుచిక్కని ప్రశ్న.

పంచభూతముల అగ్నితత్వముతో కూడిన కాలాగ్ని అను గుణమును రాముడు ఎలా ప్రదర్శించాడో చూద్దాము.

దక్షిణ సముద్రము ఉత్తర తీరములో రాముని శరణాగతి పొందిన విభీషణునితో రాముడు లంకను చేరటము ఎలా అనే విచారము వ్యక్తము చేస్తాడు. విభీషణుడు సముద్రుని ప్రసన్నము చేయవలెనని సలహా యిస్తాడు. అంతట రాముడు

“ఏవముక్తః కుశాస్త్రేణ తీరే నదనదీపతే,
సంవివేశ తదా రామో వేద్యామివ హుతాశసః”.

విభీషణుని సలహా ప్రకారముగా, రాముడు సముద్ర తీరములో దర్బలు పరుచుకొని అగ్నివలె ప్రకాశించుచు ఆసీనుడౌతాడు. ఆ విధముగా రాముడు మూడు రోజులు దీక్ష వహించినా, సముద్రునిలో చైతన్యము కనపడలేదు. హనుమంతుడు సముద్రము దాటునపుడు, ప్రమేయపూర్వకముగా మైనాకుని ప్రేరేపించిన సముద్రుడు యిప్పుడు మౌనము వహించినాడు.

దీనికి వక కారణము, రావణ ఆధీనములో, లంకా రాజ్యములో వున్నవాడు, రావణునికి భయపడి చలించలేదు. సముద్రుని భయము పోయి, అనుగ్రహించాలంటే రాముని అభయము కావలెను. అప్పుడు రాముడు లక్ష్మణునితో

“అద్య మద్భాణనిర్భగైర్మకైర్మకరాలయమ్,
నిరుద్ధతోయం సౌమిత్రే ప్లవద్భిః పశ్య సర్వతః”.

లక్ష్మణా! యీ సముద్ర జలమును అంతయు, నా బాణములచే ఎండిపోయి మొసళ్లు తేలుతూ నీటిని అడ్డుకునేటట్లు చేసెదను. సముద్ర జలము ఎండిపోవుటగా చేయటమంటే రామునిలోని అగ్నితత్వము తెలియజేస్తున్నది.

“క్షమయా హి సమాయుక్తం మామయం మకరాలయః,
అసమర్థం విజానాతి ధిక్ క్షమామీదృశే జనే”.

నాలో వున్న క్షమా గుణం, వోర్పు చూచి సముద్రుడు యీతడు అసమర్థుడు, ఏమి చేయలేనివాడు, ఏమి చేతకానివాడు, ఎందుకు కొరగాని వాడని భావిస్తున్నాడు. అందుచేతనే నేను మూడు పగళ్లు, మూడు రాత్రులు ప్రార్థించినా వులకుడు, పలకడు అని పలుకుతాడు.

శాంతికాముకత్వము, మంచిగా ఆలోచించుట, మంచిగా మాట్లాడుట, ఓర్పుగా వుండుట, ఋజుత్వము అనగా సూటిగా నడుచుట, మాయమాటలు, మాయపనులు లేకుండుట, ధర్మము నాచరించుట అను యీ మూడు గుణములను చూచి అసమర్థునిగా భావిస్తారు. యిట్టి గుణముల వలన యుద్ధములో యశస్సు గాని, కీర్తిగాని, జయము గాని సంభవించదు. అందుకే ‘దండం దశ గుణం భవేత్’ బెదిరింపులతో పని జరిగినట్లుగా, సౌమ్యగుణముతో జరుగదు. యిక్కడ దండనే ప్రధానము. అవసరము, ఆచరనీయము. అందుకే భర్తృహరి

“హ్రీరమ్భ్యం జెడుగాగ, సువ్రతుని మాయింగా, శుచిందంభిగా
శూరుం నిర్థయుగా, మునిన్ విమతిగా, శ్రోత ప్రియాలాపుని
స్సారుంగా, బలవంతు గర్వితునిగా, సద్వక్త పాచాలుగా
ధీరుండెన్ని సుధీగుణంబు దురితారూఢంబు జేయుంగా”

అంత రాఘవుడు లక్ష్మణునితో

“అంతట రాఘవుండు కనులార మహోదధివర్యమీద ర
క్తాంతవిలోచనం దయి, నిజాంతికసీమన యున్నలక్ష్మణున్
గాంతసులక్ష్మణుం బలుకు, గంటివె దర్శనమీడు సాగరుం
దెంతటి గర్వియో? బరువు హీనత పో మలినాత్ము వేడుటల్”

మంచితనము స్వయముగా నిర్వర్తింపకపోయినా, మంచి చేయువానికి సహాయపడువాడు మంచివాడు. అలాగాక మంచి బుద్ధి, మంచిగా మాట్లాడుట, మంచి వారికి సహాయపడే గుణము లేనివాడు, 'మలినాత్ముడు'. అలాంటి వానిని 'దేహి' అని యాచించే వానికి పరువు తక్కువ. యాచించేవాడు కొంతపరువు చంపుకొని అడిగితే, ఆ లేదనే మలినాత్ముడు పరువునంతా చంపుకుని లేదంటాడు. యిక్కడ రాముడు తలపెట్టిన ధర్మ సంస్థాపన, ధర్మచక్రము సుస్థిర పరుచుటకు, అనగా పరివర్తనము సృష్టి క్రమములో భాగము అను ప్రతిపాదనను లంకలో ప్రవేశ పెట్టుటకు, సముద్రుడు తనవంతుగా స్పందించ లేదు. అనగా పరివర్తనము చూపలేదు. అందుకే

**“అధరము గదలియు గదలక
మధురంబులగు బాసలిడుచు మానప్రతుడౌ
అధికార రోగపూరిత
బధిరాంధక శవముజూడ పాపము సుమతీ”**

దరిద్రునికి యిల్లాలు అగుటకంటె, భాగ్యవంతునికి బానిస అగుట ఎంతో మేలు. కారణము భాగ్యవంతుని బలము, పలుకబడి, సంపద, ధనమును చూచి వాని బానిసను కూడా గౌరవిస్తారు.

**“ఓరుపు, శమ, మార్జవమును, జారుప్రియవాదితయు ను ససాధుల యందున్
గారియము నేయ దాసచ్చారిత్రు నశక్తుడనుచు జనుడెంచు మదిన్”**

యీ పద్యము వాసదాస కృతము.

**“సౌమిత్రి! యిటుదెమ్ము చాపము మహా సర్వోపమానాశుగ
స్తోమంబున్ వెన సాగరంబు నిదె సంశోషిల్ల గావించెదన్
భూమీ ద్రాటచయంబు కాలినడకం బోజేసెదం గిన్న నే
లామర్యాద యణంగి పొంగి ధర బోర్లక్షణమున్ జేసెదన్”.**

సముద్రునికి రాముడు అవతార పురుషుడని, నారాయణాంశ మూలముగా కలవాడని తెలియదా? తెలిసియుండిన రాముడు దీక్ష వహించి, ప్రార్థించినంతనే దర్శనమీయవచ్చు గదా! మరి ఎందుకు అశ్రద్ధ చేసినట్లు?

సముద్రుడు రావణుని రాజ్యములో వున్నాడు. రావణుని వశములో వున్నాడు. తాను స్వతంత్రించి రాముని దీక్షకు స్పందించిన, అది కూడ తను ఎవరి పాలనలో వున్నాడో, వాని నాశనమునకు తలపెట్టిన కార్యమునకు దోహదము చేయుట ద్వారా రావణునిచే తప్పక పీడింపబడునని తెలుసు. అలాగని స్పందించకుండ వుంటే, సృష్టి సమన్వయము కొరకు రాముడు తలపెట్టిన కార్యమునకు తనవంతు సహకారము అందించలేనివాడు అవుతాడు. కావున రాముని

దీక్షకు స్పందించక తప్పదు. తద్వారా రావణుని ముప్పు తప్పదు. అలాంటి పరిస్థితిలో తనకంటూ ఏ కోరికలేని రామునికి ఆగ్రహము తెప్పించి, రామునిలోని కాలాగ్ని గుణము బహిర్గతము గావిస్తే రానున్న యుద్ధములో దానివలన ప్రయోజనము జరుగుతుందని యోచించాడు సముద్రుడు. మరి తనకంటూ ఏ కోరికలేని వానికి, అసూయలేని వానికి, 'జ్యోతరోషస్య సంయుగే' అనగా తన కోపము చూచి దేవతలు కూడ భయభ్రాంతులు చేయువానికి, ఆ కోపము ఎలా తెప్పించాలి? శాంత స్వభావము గల వారికి కోపము ఎలా కల్గుతుంది? వారి సహనము, వోర్పు వక పరిమితి దాటితే, వారి సహనముతో చెలగాటము ఆడితే, సహనము నశించినపుడు కోపము వ్యక్తమగుతుంది. అందువలన మూడు దినములు దీక్షబూనిన రామునికి సహనము కోల్పోవునట్లు చేసి, అగ్నివలె ప్రకాశించునట్లు చేసి, రాముని కోపమునకు సముద్రుడు పాత్రుడైనాడు. భారమైన జలతత్వము గల వాడైతేనేమి, అవతార పురుషుడని కోపమునకు పాత్రుడైనాడు, సముద్రుడు ధన్యుడు. యిక్కడ యింకా కొన్ని రహస్యాంశములున్నవి. రాముడు మూడు రోజుల దీక్ష ద్వారా తన మూడు గ్రంధులైన బ్రహ్మగ్రంధి, విష్ణుగ్రంధి, రుద్రగ్రంధు లలో అసహనము పూర్తిగా నిండినది. వోర్పు నశించిన రాముడు, భూతత్వము కోల్పోయినాడు. తద్వారా దీక్ష సంకల్పము ప్రకారము రామునిలో పరిమితికి మించిన జలతత్వము నిండినది. అట్టి జలతత్వమును ఆవిరి చేయగలిగే తత్వము అగ్నితత్వము. అందుకే రాముడు యిక్కడ కాలాగ్ని అనే గుణము ప్రదర్శించాడు. కాలాగ్ని అంశవ్యక్తమగుటకు ముందుగా 'పుధివీనమ' అనే గుణము ప్రదర్శించి, తాత్కలికముగా భూతత్వము కోల్పోయినాడు. యిక్కడ మరొక అంశము, సముద్రునిలో నీరు ఎందునట్లు, మొసళ్లు తేలునట్లు చేయదునని రాముడు పలుకుతాడు. భారమైన సముద్రములో నారాయణుని అంశలు మొసళ్లు. నదీమ తల్లికి వాహనములు కూడ మొసళ్ళే కదా. కనుక తన బాణ ప్రయోగముతో, తన మూల అంశ అయిన నారాయణుని సముద్రములో వ్యక్తపరుస్తాను అంటున్నాడు రాముడు. కావున గుప్తమైన పరమాత్మ అంశను కూడ రాముడు ప్రదర్శించినట్లుగా తెలుస్తున్నది.

మరొకచోట కూడా రాముడు 'కాలాగ్ని' అంశను ప్రదర్శించాడు. భర్తచే అవమానింపబడిన స్త్రీకి పుట్టింటికి చేరటమే పరిష్కార మార్గము అని చూపిన సీత, భూగర్భ ప్రవేశము చేస్తుంది. సీతారాములు శరీరములు వేరైనా, ఆత్మ సంబంధము గలవారు. సీత మూలాధార చక్రము అయితే, రాముడు సహస్రార చక్రము అయినాడు. యిది విడిపోని బంధము. కావున తనలోని భూతత్వము కోల్పోయినవాడై అనగా 'పుధివీనమ' గుణరహితుడై, వోర్పు నశించి, సీత దూర మైనందుకు కోపోద్రిక్తుడైన రాముడు

**“అత్తా! జానకికతమున
మత్తుడ, గోపమున రూపుమాపెద నిన్నున్
బత్తనకాననధరిణీ
భృత్యతితో నీట గలిపెవేసెద గనుమీ”**

అత్తా! అనగా భూదేవి! సీతలేని కారణమున నేను కోపముచే, శరీరము తెలియని వాడనై అనగా తనలోని భూతత్వము ఉనికి, చిత్తవృత్తి కోల్పోయి, పట్టణములు, అడవులు, పర్వతములతో కూడిన ఈ భూమిని నీట కలిపివేస్తాను అనగా జలప్రళయము గావిస్తాను. సీతను నాకు దక్కకుండా చేస్తావా? చూడు నా ప్రతాపము అని పలుకుతాడు. భూతత్వముతో కూడిన చిత్తము విచక్షణ కోల్పోతే, జలతత్వముతో కూడిన బుద్ధిలో, అగ్నితత్వముతో కూడిన అహంకారము మధనము గావించటము ద్వారా ‘కాలాగ్ని’ అంశను ప్రదర్శించాడు.

భారతములో కృష్ణుడు రాయభారిగా వచ్చినప్పుడు, దృతరాష్ట్రునితో సంధి కుదరని పక్షములో, సహజ శాంతస్వభావుడు అయిన ధర్మరాజు గురించి కృష్ణుడు ‘అలుగుటయే ఎరుంగని మహా మహితాత్ము డజాశత్రుడే అలిగిన నాడు సాగరములన్నియు నేకము గాక పోవు’ అని ప్రస్తావిస్తాడు. అనగా అసహనము తెలియని ధర్మరాజు అసహనము ప్రదర్శిస్తే లోకములు అల్లకల్లోలము అవుతాయి. అంటే ధర్మరాజు కాలాగ్నిగా మారితే ఎవరు చూడగలరు? ఎవరు తట్టుకోగలరు? పరమాత్మ, సాక్షీభూతుడు అయిన కృష్ణుడు పలికిన వాక్యము, అందునా దూతగా, రాయభారిగా వచ్చినవాడు వాస్తవమే పలుకుతాడు. ఈ సందర్భముగా పంచపాండవులు, పంచభూతముల అంశగలవారు. ధర్మరాజు జలతత్వము, భీముడు భూతత్వము, అర్జునుడు అగ్నితత్వము, నకులుడు వాయుతత్వము, సహదేవుడు ఆకాశతత్వము గలవారు. అందుకే కృష్ణుడు పంచభూతములలో మధ్య స్థానమైన అర్జునుని శిష్యునిగా ఎంచుకున్నాడు.

కాలాగ్ని అంశను ప్రదర్శించిన రామునికి, బ్రహ్మదేవుడు అంతర్గతముగానే బ్రహ్మగ్రంథిలోని సూక్ష్మనాడుల ద్వారా శాంతపరుస్తాడు. అప్పుడు బ్రహ్మ రామునితో

**“ఉత్తమకావ్య మయ్యది త్వ దుభవమాది సుఖంబు దుఃఖముల్
హత్తినరీతి దెల్పెడి యదార్థముగా సభవిష్యమై మఱిన్
సోత్తరమా నటుల్ పలికె సొంపుగ వాల్మీకి దానినెల్ల నీ
విత్తరి విన్నునీన యవనీశ్వర! యర్హుండ వద్ది గైకొనన్”.**

రామచంద్రమూర్తి! రామాయణము ఉత్తమ కావ్యము. నీవు జన్మించినది మొదలు యిప్పటి వరకు సుఖములను, దుఃఖములను జరిగినవి జరిగినట్లుగా ఈ కావ్యములో తెలుపబడినవి. అందు సీతోపసంహారము తర్వాత జరుగవలసిన భవిష్య ద్విషయము చెప్పబడినది. దీనిని వాల్మీకి

వారు యింపుగా, సొంపుగా రచించెను. దానిని వినుము. ఈ కావ్యమును వినుటకు నీవే అర్హుడవు. యిది ఆదికావ్యము. మానవ సంబంధమైనది. శాశ్వతమైనది. అనగా సర్వకాలములలో, ఎల్లవేళలా, అన్ని దేశములలో ఉపయోగపడునది. యీ కావ్యము నశింపలేనిది. వున్నది వున్నట్లుగా, జరగబోయేది జరుగునట్లుగా వ్రాసినది అని చెప్పి యింకా

“రాజిలెడి నేను నిర్జర

రాజులతో వినినవాడ రామా! దీనిన్

బ్రాజిత కీర్తిద సత్పతి

రాజమునకు దగడెవండు రాముడు దక్కన్”

రామా! యీ ఉత్తమ కావ్యమును నేను దేవతా సమూహముతోడ వినియున్నాను. ప్రకాశించు కీర్తిని కల్గించు ఉత్తమ కావ్యము రామాయణము. దీనిని ఆస్వాదించుట రామచంద్రునికి తప్ప తక్కినవారికి అర్హతలేదు. నీ అవతారములో భవిష్యత్తులో ఏమి జరుగవలెనో, ఆ విషయములన్నీ యిందులో వున్నవి. కావున పదిమందికి తెలియరాదు. తెలిసిన యెడల రాజ్యములోని ప్రజలు ఆందోళనకు గురి అగుదురు అని బ్రహ్మ అంతర్గతముగా, రహస్యముగా రామునికి రామాయణ కావ్యమును ఉపదేశించినాడు. ఆ విధముగా బ్రహ్మ నుండి, బ్రహ్మ సలహా మేరకు, రాముడు వంటరిగా భవిష్య రామాయణమును విని, తర్వాత అవతారము చాలించాడు.

యిక్కడ రాముడు రామాయణ కావ్యమును ఎందుకు వినాలి అనేది వక రహస్యాంశము. జ్ఞానేంద్రియములోని వాయుతత్వముతో కూడిన రాముని మనస్సు ఎల్లప్పుడూ వర్తమానములోనే వున్నది. సామాన్య మానవుల మనస్సు ఎల్లప్పుడూ భూత, భవిష్యత్ కాలములలో పరిభ్రమిస్తూ వుంటుంది. వర్తమానములో నిల్వదు. ఎవరైతే మనస్సును వర్తమానములో నిలుపగలరో, వారు నిత్య తృప్తులు, ఆనంద స్థితిలో వుంటారు. అది వక యోగము. కనుక అవతార పురుషుడైన రాముని మనస్సు, తన పదకొండు వేల సంవత్సరముల కాలపరిమితిలో ఎల్లప్పుడూ వర్తమానములోనే వున్నది. తన అవతార కాలము మొత్తము ఎన్నో కార్యములను సాధించాడు. కాని ఆయన మనస్సు వర్తమానములో ఉపస్థితమై వుండుట వలన, రామునికి తాను నిర్వర్తించిన కర్మలు జ్ఞప్తికి లేవు. యిక అవతార పరిసమాప్తి కాలము ఆసన్నమైనది, పూర్ణావతారము చాలించే ముందుగా, తాను నిర్వహించిన కార్యములన్ని జ్ఞానేంద్రియముల కోశములలో భద్రపరచ వలెను. తద్వారా అవతారము ముగిసిన తర్వాత, తన అంశ మరల వ్యక్తమవ వలెనన్న యింతకు పూర్వము తాను చేసిన పనుల ఆధారముగా వ్యక్తమవవచ్చును. యీ పూర్వకముగా తాను సాధించిన ఘనకార్యములను, రామాయణము ద్వారా విని రాముడు తన జ్ఞానేంద్రియముల కోశములలో భద్రపరుచుకున్నాడు.

యిక్కడ మరికొన్ని విషయములు బహిర్గతము అగుచున్నవి. రాముడు కాలాగ్ని వంటి

కోపము ప్రదర్శించిన రెండు పర్యాయములు, ఆ కోప ఉప సంహారణకు సంబంధించిన రహస్యములు కూడ దాగివున్నవి. దక్షిణ సముద్ర తీరములో ప్రదర్శించిన కోపము వలన అసహనముతో నిండినవాడైనాడు. రావణుని పీడవలన భరత ఖండము కూడ అసహనముతో నిండివున్నది. అట్టి అసహనముతో నిండిన భరత ఖండములో సహనము నింపుటకు, సహనము అధికముగా గల లంక నుండి వారధి ఏర్పాటు చేసి, ఆ వారధి కూడ జలతత్వమునకు అంటకుండగ, తద్వారా వారధికి యిరువైపులా భూ తత్వమును సుస్థిరపరిచాడు. యీ కార్యము ఆరంభములో అసహనముతో నిండిన రాముడు, యుద్ధకాండ పూర్తి అయ్యేసరికి తిరిగి సహనము పొందాడు. ఈ ప్రక్రియ ద్వారా రామునిలోని వరాహాంశ వ్యక్తమయినది. ఈ విధముగా లంకలో సహనము స్థిరపడినది. ఈ విధముగా రాముడు తన కాలాగ్నిని ఉపసంహరించినాడు. యిక సీత భూ ప్రవేశము చేసినపుడు కల్గిన కోపమును, బ్రహ్మదేవుని ఆదేశము మేరకు రామాయణము వినుట ద్వారా అసహనము ఉపసంహరించుకొన్నాడు. యిక్కడ మరొక అంశము, బ్రహ్మ రామునితో యీ కావ్యమును 'జరుగబోయే విషయములను జరుగబోవునట్లు వ్రాయడమైనది' అనుటచే రామాయణములోని కొంత భాగము రామాయణము జరుగక పూర్వమే వ్రాయబడినది అని స్పష్టము అగుచున్నది.

సాధారణముగా మనలో కూడ కోపము కల్గిన వ్యక్తి పలికే మాటలు ఏ విధముగా వుంటాయి? 'వాడిని ముప్పతిప్పలు పెట్టి, మూడు చెరువుల నీళ్లు త్రాగించకపోతే చూడు' అంటాము. అంటెమనలో అసహనమునకు కారణమైన వాని మూడు గ్రంధులలో అసహనమును నింపటమే, మూడు చెరువుల నీళ్లు త్రాగించే ప్రక్రియ. సరిగ్గా మానవుడైన రాముడు కూడ అలాంటి ప్రస్తావనే చేసాడు. యిక్కడ పాఠకులకు సందేహము కలుగవచ్చును. మానవుడైన రాముడు కోపము ప్రదర్శించాడు కనుక మనము కూడ కోపము ప్రదర్శించవచ్చునా? లేక మనకు కోపము కల్గినపుడు, ఎలా ఉపసంహరించవలెను?

రాముడు కోపము ప్రదర్శించాడు కనుక మనము కూడ తప్పక కోపము పొందవచ్చును. కాని రాముడు వనవాసము వెళ్లమని ఆజ్ఞాపించినపుడు, సీతాపహరణము జరిగినపుడు, మారీచ సుబాహులను, ఖరదూషణాధులను, వాలిని, చివరకు రావణునితో యుద్ధము చేయునపుడు ఎటువంటి కోపము ప్రదర్శించకుండ, నిండు కుండవలె చిరునవ్వు ప్రదర్శించాడు. అనగా, తనలోని కాలాగ్ని గుణమును సృష్టి సమన్వయము కొరకు, సృష్టి సంతులన కొరకు, సృష్టి పోషణ కొరకు వినియోగించాడు రాముడు. మనము కూడ అటువంటి కార్యముల కొరకు కోపము ప్రదర్శించవచ్చును. సృష్టి సమన్వయము కొరకు కృషి చేయువారి లక్షణములను చాలామార్లు ప్రస్తావించటమైనది. ఎవరైతే సాక్షీభూతునిగా ఉండురో, అట్టివారే సృష్టి సమన్వయము కొరకు దోహదము చేయగలరు. మితిమీరిన కోపము గలవారు, తరచు కోపము తెచ్చుకొనేవారు,

రామాయణములోని వారధి ఘట్టము, సీత భూగర్భ ప్రవేశము తర్వాతి ఉత్తరకాండ రామాయణమును పఠించిన లేక ఎవరైన వారి వద్ద కూర్చుని వారికి వినిపించిన, వారి కోపము అంతర్గతముగా మార్పు చెందుతుంది. అట్టి వారి ఆత్మ పరిణితి చెందుతుంది.

రాముడు ‘శుచిర్వశః’ అనే గుణమును ఎలా ప్రదర్శించాడో చూద్దాము.

అరణ్యకాండలో వంచవటిలో నివసించే సమయములో హేమంతఋతువు ఆరంభమవుతుంది. అప్పుడు ప్రాతఃకాలములో కలశము చేతపుచ్చుకుని, గోదావరిలో స్నానమాచరించుటకు లక్ష్మణునితో కూడి సీతారాములు వెళతారు. హేమంత ఋతువు శోభను లక్ష్మణుడు రామునితో వర్ణిస్తాడు.

**“అయం స కాలః సంప్రాప్తః ప్రియో యస్తే ప్రియంవద,
అలంకృత ఇవాభాతి యేన సంవత్సరః శుభః”.**

ప్రియముగా మాటలాడు రామా! ఏ ఋతువు నీకు యిష్టమైనదో, ఏ ఋతుకాలము మంగళకరమైనదో అట్టి కాలము ప్రవేశించినది అని చెప్పి, ప్రాణుల శరీరములు మంచుచే కప్పబడి వున్నవి. ఉదకము స్నానమాచరించుటకు అనుకూలముగా లేదు. దీనికంటే అగ్ని సుఖముగా వున్నది. సూర్యుడు దక్షిణ దిక్కు ఎక్కువ వుండుటచే, ఉత్తరదిక్కు తిలకము లేని స్త్రీవలె వున్నది అని ప్రకృతిని, ప్రకృతిని ఆశ్రయించిన హేమంతఋతువును బహు సుందరముగా లక్ష్మణుడు వర్ణిస్తాడు.

**“స్పృశంస్తు విమలం శీతముదకం ద్వీరదః సుఖమ్,
అత్యంతృషితో వన్యః ప్రతిసంహరతే కరమ్”.**

దప్పికతో వున్న అడవి ఏనుగు నిర్మలమైన ఉదకమును సుఖముగా త్రాగి, వెంటనే తౌండమును వెనుకకు తీసుకొనుచున్నది.

**“ఏతే హి సముపాసీనా విహగా జలచారిణః,
నావగాహన్తి సలీలమప్రగల్భా ఇవాహవమ్”.**

నీటి కొలను వద్ద వున్న నీటిపక్షులు పిరికివాళ్లు యుద్ధములో ప్రవేశించి నట్లు, నీటిలో ప్రవేశించుటకు జంకుచున్నవి.

యిటువంటి దట్టని మంచుతో కూడిన చలితో కప్పబడిన ప్రాతః కాలములో, నీటిలో స్నానమాచరించుటకు సంశయిస్తున్న అడవిఏనుగు, నీటిపక్షులు, చలికి నీటిలో ప్రవేశించుటకు

వెనుకాడే సమయములో రాముడు గోదావరిలో స్నానమాచరించి తన 'శుచిర్వశః' అనే గుణమును ప్రకటించాడు. యిక్కడ కొన్ని విషయములు దాగివున్నవి.

ప్రతిరోజు ప్రాతఃకాలములో కలశముతో గోదావరిలో స్నానమాచరించి శుచిని పాటించే వానికి, క్రొత్తగా హేమంతఋతువులో స్నానము గురించి వాల్మీకి వారు ఎందుకు ముప్పైకి పైగా శ్లోకములలో వర్ణించారు? అంటే లక్ష్మణుడు పలికిన వాక్యములను చూద్దాము. నీకు ఏ కాలము యిష్టమో, ఏ కాలము మంగళకరమో అని అన్నాడు. మంగళకరము అనునది అంతఃశుచిని సూచిస్తున్నది. అనగా బ్రహ్మ ముహూర్తములో దేవతలు మానవులకు సందేశము పంపుతారు. దేవతలనగా మనలోని వారే, మనము గాఢనిద్రలో వున్న జాగృతావస్థలో వున్న బ్రహ్మ ముహూర్తము సమయములో దేవతలతో సంప్రదించ వచ్చును. ఆ విధముగా దేవతలతో సంప్రదించి వారి సందేశములు అందినవాడై, రాముడు ప్రసన్నముగా, మంగళకరముగా అంతఃశుచి పొందియున్నాడు. యిక్కడ మరొక అంశము. హేమంత ఋతువులో మంచుపొగతో దట్టముగా వున్న ప్రాతఃకాలము, మాయ అనే తెర అయినది. అట్టి మాయలకు అతీతుడైన రాముడు, మంగళ అంటే అంగారకుని ప్రభావమునకు లోనుకానివాడు. మనలోని విశుద్ధి చక్రములో అంగారకుడు వుంటూ, మాయకు కారకుడు అవుతాడు. మాయ తెర తీసి విశుద్ధి చక్ర పరిభ్రమణము గావిస్తే, అంగారకుడు మంగళమును ప్రసాదిస్తాడు. అంగారకుని మంగళ గ్రహము అని జ్యోతిషాస్త్రము కూడ చెబుతున్నది.

యిక మనలో చాలామంది, యీ చలికాలములో ముసుగు తన్ని నిద్రలేపరు. నేను శుచిగా వున్నాను అని ఎప్పుడు చెప్పవచ్చును? మనకు అనుకూల పరిస్థితులు కానప్పుడు, విపరీత పరిస్థితులలో శుచిని పాటించి నిరూపించినపుడు 'శుచి' అనే లక్షణము గలవారిని చెప్పవచ్చును. అంతేకాని అనుకూల పరిస్థితులలో శుచిని పాటించి, ప్రతికూల పరిస్థితులలో శుచిని ప్రకృకు నెట్టేవాడు 'శుచి' అనిపించుకోడు. కావున స్నానమాచరించుటకు విపరీత పరిస్థితి అయిన చలికాలములో, అడవి ఏనుగులు, నీటి పక్షులు జంకుతున్న తరుణములో, ఆదిశేషుని అంశ అయిన లక్ష్మణుడు కూడ చలికి విముఖత చూపుతున్న తరుణములో, రాముడు స్నానమాచరించి తన 'శుచిర్వశః' గుణమును ప్రకటించాడు. దీనికి కారణము - దేహమనే పాత్రను లోపల శుభ్రము గావించి, తర్వాత బయట శుభ్రము చేయటమే. అనగా దేహమనే పాత్రను లోపల నుండి బయటకు శుభ్రము గావించటమైనది. ఇదే ప్రతిపాదన లలిత సహస్రనామములో 'అంతర్ముఖ సమాధాధ్యా, బహిర్ముఖ సుదుర్లభి' అని వ్యాఖ్యానించబడినది. దేవతలతో సంప్రదించి, వారి సందేశములు పొంది అంతర్ముఖముగా మంగళ కరుడైన రామునికి, బహిర్గతమైన శరీరమును కత్తి పదునుకు గురిచేసే చలి ఎటువంటి ప్రభావము చూపలేదు. ఎంతటి ఆశ్చర్యము?

రాముడు ‘స్మృతిమాన్’, ‘ధనుర్వేదో’ అను గుణములను ఎలా ప్రదర్శించాడో చూద్దాము.

విశ్వామిత్రుడు రామ లక్ష్మణులకు ప్రయోగ ఉపసంహారముతో కూడిన అస్త్రములను ఉపదేశించినపుడు, ఆయా అస్త్రములన్ని వాటి అధి దేవతలతో రామునికి దర్శనమిస్తాయి. అప్పుడు రాముడు

“మానసాః కార్యకాలేషు సాహాయ్యం మే కరిష్యథ,
గమ్యతామితి తానాహ యధేష్టం రఘునన్దనః”.

మీరు ఎల్లప్పుడూ నా మనసులో మెదులుతూ, అవసర పరిస్థితులలో నాకు సహాయపడవలెను. యిప్పటికి మీరు మీ యిష్టానుసారం వెళ్లవచ్చును అని చెబుతాడు. అలా అస్త్రములను గౌరవించి, స్వేచ్ఛ నివృత్తము మూలముగా, యుద్ధ సమయములో అస్త్రములన్నీ రాముని సహాయము కొరకై, ఆయనకు స్ఫురించినవి. ఆ స్ఫురణతో పెరిగిన ఉత్సాహము, పరాక్రమము గలవాడై రాముని శక్తి రెట్టింపైనది.

భద్రాచల రామదాసుగారు రాముని ‘ఉజ్వల బాణ తూణ కోదండ కళా ప్రచండ, భుజతాండవకీర్తి’ అని స్తుతించాడు.

అనగా ప్రకాశవంతమైన, గాఢమైన భాణములను, కోదండమును ఉపయోగించు కళయందు ప్రచండుడు, మేటి, సాటిలేనివాడు. అందుకే తర్వాతి చరణములో ‘రెండవ సాటి దైవమిక లేడు లేడంచు గడగట్టి మత్త వేదండము నెక్కి చాటెదను’ అన్నాడు. రామునితో సమానుడు గాని లేక రాముని మించినవాడు లేడని, ఏనుగు నెక్కి ప్రపంచమంతా వినపడునట్లు చాటింపు చేస్తానన్నాడు. అయితే చాటింపు వేయటానికి ఏనుగును ఎందుకు ఎక్కవలెను? ఏ మిద్దె మీద ఎక్కవచ్చును లేక డప్పు వాయింతుకుంటూ చాటింపు చెప్పవచ్చును కదా! అంటే ఏనుగు విజ్ఞానమును, విచక్షణను సూచిస్తున్నది. ఏనుగుబుద్ధి, చిత్తము కూడ వికసించిన పద్మముల వంటివి. కావున యీ చాటింపు మూఢనమ్మకముతో కాని, అంధవిశ్వాసముతో కాని, చాటింపు వేస్తే వంద రూపాయలు యిస్తామని చెప్పినందు వలన జరగలేదు. జ్ఞానోదయముతో కూడిన ఎరుకతో, విచక్షణతో, స్వయముగా చెరసాలలో తాను పొందిన అనుభూతులతో, ఏనుగును అధిరోహించి రాముని దైవత్వము గురించి ప్రచారము గావిస్తానన్నాడు. అందుకే తిరుమల వెంకటేశ్వరు స్తోత్రములో కూడ ‘అభిరామ, గుణాకర దాశరథి, జగదేశ ధనుర్ధర ధీరమతే’ అని పాఠము. ధనుస్సు పట్టిన వారిలో రామునితో సమాను లెవ్వరూ లేరు. ఎంతటి కష్టములో కూడ దిగులుచెందని వాడు, తన గుణములచే ‘అభిరాముడు’ అని పొగడబడేవాడు. ఎల్లప్పుడూ ప్రజల మనస్సులో రమించువాడు, ప్రజలను రమింపజేయువాడు. యిక ‘భుజతాండవకీర్తి’ గురించి

విచారిద్దాము. శివతాండవములో అవయవములన్ని కదులుతాయి, తాండవము చేస్తాయి. వాటి చలనము, కదలిక చూపుటకు అందదు. రాముని నృత్యవిన్యాసము చేసే భుజములను ఆస్వాదించు వారికి ఆనందదాయకము, సంతోషదాయకము కూడ. విరోధులకు ఈర్ష్యదాయకము అని తెలియజేసాడు భద్రాచల రామదాసు.

కోదండము గ్రహాంతర్గత ఆవృతము చేసే భువనేశ్వరి లోకము కాంతి పుంజము అంతటి తేలిక అయి, సప్తకుండలినీ చక్రములు వింటినారిగా మారిన వానికి, కుండలినీ శక్తి ఉపాసకునికి భుజములు నృత్యము చేయుటలో వింత ఏమున్నది? ఈ విషయము గురించి మారీచునికి బాగుగా పరిచయము. అందుకే రావణునితో, రాముడు ఎప్పుడు బాణము తీస్తాడో, ఎప్పుడు వింటినారికి తొడుగుతాడో, ఎప్పుడు బాణము విడుస్తాడో ఎవరికి కనపడదు. అని చెబుతాడు. జరిగిన ఫలితము ద్వారానే తెలుసుకొనవలెను. భద్రాచల రామదాసుగారి యీ వివరణలో, రాముని ఏ ఏ గుణములు అంతర్లీనముగా వున్నవో, పాఠకులే స్వయముగా అన్వయించుకో గలరు.

యీ సందర్భములో భాగవతములోని యీ పద్యము చక్కగా అతుకుతుంది. బొమ్మెర పోతనగారు నరకాసుర వధ సందర్భముగా సత్యభామను వర్ణించిన విధానము.

**“పరుజూచున్ పరుజూచు నొంపనలరింపన్ రోషరోగదయా
విరత భూక్రుటి, మందహాసములతో వీరంబు శృం
గారమున్ జెరగన్ గన్నుల కెంపుసొంపు బరగన్ చుండాస్త్ర సందోమున్
సరసాలోక సమూహమున్ నెరపుచున్ చంద్రాస్య హేలాగతిన్”**

యిక తాత్పర్యము చూద్దాము. కోపముచే ఎర్రబారిన కన్నులతో, వీరరసముతో ముడివడిన కనుబొమలతో, శత్రువుని సంహరించుటకు రోషముతో భరింపరాని, వోర్వరాని, సహింపరాని అస్త్ర సముదాయముతో సత్యభామ యుద్ధము చేసినది. యిదే పద్యములో తన మగని గురించిన తాత్పర్యము. శృంగారము వలకబోస్తూ, చిరునవ్వుతో, సంతోషము కలిగించుటకై తన మగనివైపు చూస్తున్నది. సరసమైన ప్రేమతో కూడిన కన్నుల సొంపు తన మగనిపై కురిపిస్తున్నది. యీ రకముగా ఏక కాలములో భర్తకు సంతోషదాయకముగా, విరోధికి రోషదాయకముగా సత్యభామ కనపడినది. అంతేకాదు,

**“రాకేందు బింబమై, రవిబింబమై యుప్పు
నిరజాతేక్షణ నెమ్మెగంబు
కందర్ప కేతువై, ఘన ధూమకేతువై
అలరుపూబోడి చలాంచలంబు**

**హరికి హర్షదాయయై, అరికి దోషదాయయై
పరగు ముద్దురాలి బాణవృష్టి”**

భర్తకు చంద్రబింబము వలె, శత్రువునకు సూర్యబింబము లాగా వున్నది ఆమె మొగము. ఆమె పైటచెంగు భర్తకు మన్మథుని జెడ వలె, శత్రువునకు తోకచుక్క వలె కనిపిస్తున్నది. ఆమె అస్త్ర ప్రయోగము భర్తకు హర్ష దాయకముగా సంతోషము కలిగిస్తుంటే, విరోధికి రోషము కల్గిస్తున్నది. ఏకకాలములో యిద్దరికి రెండు విధములుగా తోచినది, ఆమె రూపము. రాముని యుద్ధ విన్యాసము కూడ అదే రీతిలో, ఏక కాలములో తనను ఆశ్రయించిన వారికి హర్షదాయకముగా, విరోధికి పీడ కల్గిస్తున్నది.

రాముని ప్రత్యేక గుణము, విశిష్టతతో కూడి ధర్మము ఏ విధముగా ప్రదర్శించాడో చూద్దాము.

ధర్మము అనగా దేశకాల పరిస్థితులను బట్టి పరివర్తనము లేక మార్పు చెందే అంశము. పరివర్తన లేక మార్పు, సృష్టి సంతులనకు అవసరమైన యెడల, అటువంటి మార్పు జరుగుటకు దోహదము చేయువాడు, ధర్మమును అనుసరించేవాడు. రాముడు ఆ కోవకు చెందినవాడు. కాని రాముడే ధర్మమని కాని, రాముడే సత్యమని నారదుడు వర్ణించిన అరవైనాల్గు గుణములలో చెప్పబడలేదు. అయితే నారదుడు వర్ణించిన గుణములలో, రెండు గుణములు, ‘ధర్మజ్ఞ’, ‘సత్యేధర్మ’ రాముని ధర్మముకు చేరువకు చేరుస్తాయి. మారీచుడు కూడ రావణునితో, రాముని గురించి, ‘రామో విగ్రహవాన్ ధర్మః’ అంటాడు. అనగా ధర్మసూత్రములన్ని రాసీభూతముగా చేసి, ప్రాణప్రతిష్ఠ గావిస్తే రాముడు అవుతాడు. కాని రాముడే ధర్మము అని చెప్పలేదు. కాబట్టి రాముడు పరివర్తనము చెందే ధర్మమునకు, పరివర్తనము లేని సత్యమునకు అతీతుడుగా వ్యవహరించ గలవాడు. అలా వుండబట్టే అవసరమైతే, తాను పరివర్తనము చెంది, పరివర్తనము చెందని సత్యమును నిలుపుటకు ప్రయత్నించాడు. అలాగే అవసరమైతే తాను పరివర్తనము చెందకుండా, పరివర్తనము చెందే ధర్మమును నిలుపుటకు సహకరించాడు. అయితే ధర్మము అనే పదమునకు అర్థము యీ మధ్యకాలములో దిగజారిపోయినది. భీక్షాటన యాచించేవారు ‘ధర్మము చెయ్యండి బాబు’ అంటారు. ఎవరైన వకరితో గొడవ పడితే ‘ధర్మము నశించినది’ అని అంటారు.

ధర్మములు అనేక రకములు - రాజరికపు ధర్మము, పితృధర్మము, భాతృ ధర్మము, స్నేహధర్మము, సేవ ధర్మము యిలా అనేకములు. ఉదాహరణకు నదీ ధర్మము. నదీమ తల్లి ప్రతివక్క కాలములో, ప్రతివక్క ఋతువులో ప్రతివక్క ప్రదేశములో, వివిధ విధములుగా గోచరిస్తుంది. వర్షఋతువులో విజృంభించి ప్రవహిస్తుంది. అదే నది ప్రవాహము, వేసవిలో

పంచభూతముల సహకారముతో పరివర్తనము చెంది ఎండిపోయి అగుపిస్తుంది. వక్కొక్క పర్యాయము ప్రవహించే దిశకు వ్యతిరేకముగా మరలుతుంది. కాశిలో గంగ ప్రవాహము అకస్మాత్తుగా దక్షిణదిశ నుండి ఉత్తరదిశగా మార్పు చెందుతుంది. యివన్నీ పరివర్తనములే, ధర్మమునకు నిదర్శనములే. ఈ విధముగా శిశువు రూపములో ఆవిర్భవించిన నది, అష్టవంకరులు తిరిగి పరివర్తనమునకు లోనై, చివరకు సముద్రునిలో సంగమిస్తుంది. అనగా పరివర్తనము చెందే నది, పరివర్తనము చెందని దానికొరకు ప్రవహిస్తూ వెతుకుతూ, తహతహలాడుతుంది, ప్రయాసపడుతుంది. పరివర్తనము లేనిది, దేశ కాల పరిస్థితులలో మార్పు చెందనిది సత్యమే కదా. కావున నదీమతల్లి యీ దిశగా ప్రవహిస్తే, నాకు పరివర్తనము లేని సత్యము దొరుకునేమో అని సంకల్పము చేసుకుంటూ, అన్వేషిస్తూ, పారాడుతూ, అన్ని వంకర్లు తిరుగుతూ, సత్యము లభించక, మరల పరివర్తనము చెంది, తన సంకల్పమునకు తోడుగా చిన్న పాయల సంకల్పమును చేర్చినదై, చివరకు మహాసంకల్పముగా మార్పు చెందుతుంది. అట్టి మహాసంకల్పము తప్పక నెరవేరితీరవలెను. అందుకే ఏ నదీమ తల్లినైనను సాగరసంగమ ప్రాంతమున చూచిన ఎంత ఉప్పెనతో, ఉత్సాహముతో సంగమము జరుగుతుందో చూడవచ్చును. ఏమిటా ఉత్సాహము? నేను యింత పరివర్తనము చెంది, సత్యము కొరకు అన్వేషించి, నా సంకల్ప బలమును పెంచి మహా సంకల్పము చేసికొనిన దానినై, యింత ప్రయాసపడిన తర్వాత సత్యము చేరువ అయినందుకు కలిగిన ఉత్సాహము. అనగా పరివర్తనము చెందే ధర్మము, పరివర్తనము చెందని సత్యములో విలీనము కావలసియున్నది. యిది సృష్టి నియమము అని ప్రకృతి పరిశీలన ద్వారా బోధపడుతున్నది. వాస్తవానికి సముద్రుడు కూడ పౌర్ణమి, అమావాస్య రోజులలో ఆటుపోటులకు లోనై పరివర్తనము చెందుతాడు. అయితే ఇది యింకా లోతైన విషయము. నదితో పోలిస్తే సముద్రుడు మార్పులేని సత్యము సూచిస్తాడు.

యీ విషయములు వక్క నదికి మాత్రమే పరిమితము కాదు. యాభై ఏళ్ల వయస్సుగల వ్యక్తి చిన్నతనమున పదవ తరగతి పాఠ్యాంశములు, యిప్పటి పదవ తరగతి పాఠ్యాంశములు మార్పు చెందినవి. యిది కూడ ధర్మమే. అయితే అప్పటి పసికందుల అమాయకత్వము, యిప్పటి పసికందుల అమాయకత్వములో ఎటువంటి మార్పులేదు. యిది సత్యము. అందుకే పసికందులు సత్యమునకు ప్రతీక. అలాగే ప్రభుత్వము ఐదువందల రూపాయల నోటు చెల్లదని ప్రకటించుట కూడ ధర్మము. నిన్నటి వరకు చెల్లుబడి అయినది, పరివర్తనము చెంది యీవేళ చెల్లుబడి అగుటలేదు. రేపు క్రొత్త ఐదువందల రూపాయల నోటు ప్రవేశపెట్టి, యీ నోటు చెల్లుతుంది అని ప్రకటించుట కూడ ధర్మమే. దేహము ధరించిన అన్ని జీవులు, మార్పునకు గురి చేసే గుణములను, లక్షణములను, రుచులను పరిపక్వము చేసుకుని, చివరకు మార్పులేని సత్యము అయిన పరమాత్మను చేరుటకు కృషి చేసే ప్రక్రియ, సృష్టి నియమము అనబడుతుంది. యిక రాముడు ఎప్పుడెప్పుడు ఎటువంటి ధర్మములను ఎలా పాటించాడో చూద్దాము.

రాముని పుత్ర ధర్మము

సవతి తల్లి అయిన కైక యొక్క కోర్కె నెరవేర్చటానికి, తండ్రికి అసత్య దోషము అంటకుండుటకు, తాను అడవికి వెళ్లి కష్టాలు అనుభవించి పుత్రధర్మము నెరవేర్చాడు. ఏమటిది? కైకేయి అయోధ్యలో మార్పు కోరినది. మార్పు అనగా ధర్మమే కదా.

**“పురాట్రాతః పిలానః సమాతరంతే సముద్భవాన్,
మాత మహే సమాశ్రేషి ద్రాజ్య శుల్క మనుత్తమమ్”.**

వివాహ సమయములో కైక సంతానమునకు రాజ్యమప్పగిస్తానని, తన మామగారి సమక్షములో దశరథుడు ప్రమాణము చేసాడు. దీనికి కారణం, దశరథునికి యింతకు పూర్వమే, కౌసల్య, సుమిత్ర యిద్దరు భార్యలున్నా, వారి ద్వారా సంతానము కలుగలేదు. అందుచేత సంతానవాంఛ చేత, చక్కనిదని, వయసులో వున్నదని కైకేయిని వివాహమాడాడు. అటుపైన కైక దశరథుని ప్రాణాపాయ సమయమున రక్షించినది. భర్త ప్రాణరక్షణ భార్యకు విధి. అలా చేయకుండా, ఆనాడే విధవరాలై యుండెడిది. ఆ రకముగా ప్రాణరక్షణ చేసినందుకు ప్రతిగా, కైక వరములను అడుగలేదు. దశరథుడు తనంతట తానే వరములిచ్చాడు. యీ వరములు కైకకు అనాయాచితములు. కాబట్టి వరుస క్రమములో వాటిని నెరవేర్చవలెను. కాబట్టి దశరథుడు నిండుసభలో రామునికి రాజ్యమిస్తానని చెప్పటము ప్రమాణ పూర్వకము కాదు. అందువలన కైకకు అనాయాచితముగా యిచ్చిన వరములను తీర్చకపోవటము, చేసిన ప్రమాణము తప్పించుకోవటమే అవుతుంది. తద్వారా అసత్య దోషము వస్తుంది. కాని ఆ వరాలు సాధించుటకు కైక అనుసరించిన మార్గమే సరైనది కాదు.

**“స్మితేన రాగేణ లజ్జయాభియా
పరాజ్ఞుఖై రర్థకటాక్ష వీక్షణై
వచోభిరీర్ష్యా కలహేన లీలయా
సమస్త భావైఖలు బంధనం స్త్రియః”**

నవ్వుచే, అనురాగముచే, భయముచే, పెడమొగముచే, క్రీగంటి చూపులచే, మాటలచే, కలహముచే, కన్నీటిచే, విలాసముచే యిన్ని విధములుగా స్త్రీలు పురుషుని బంధింతురు.

**“నాసాం స్నేహేనా నరఃకార్య
స్తథై నేర్వ్యా జనేశ్వర
భేద మాస్థాయ భుంజిత
ధర్మమాస్థాయ చైవహ”**

భారతం - అనుశాసన పర్వము

పురుషులు స్త్రీలతోడ అతిస్నేహము చేయరాదు. విరోధింపనూ రాదు. స్త్రీలకు సంతోషము కల్గిననూ, దుఃఖము వచ్చినను పురుషుని భక్షింతురు. కైక కూడ యీ విధముగానే దశరథుని అన్నివైపుల నుండి బంధించినది.

అయితే యిక్కడ రాముడు ఏ పేచి లేకుండా వనవాసమునకు అంగీకరించాడు. రాముడు నేను వెళ్లను అంటే, దశరథుడు గాని, కైక గాని చెయ్యగల్గినది ఏమిలేదు. తండ్రిని హతమార్చి సింహాసనము అధిష్టించిన వారు చరిత్రలో ఎంతో మంది వున్నారు. యివి ముఖ్యాంశములు కావు. దశరథుడు కైక సంతానమునకు రాజ్య పాలన అప్పగిస్తానన్నాడు. కాని రామ, లక్ష్మణ, భరత, శత్రుఘ్నులు నలుగురిలో ఏ వక్కరు కూడ క్రీడించుట ద్వారా కల్గిన సంతానము కాదు. వారు నలుగురు పుత్రకామేష్ఠి యాగ వరప్రసాదముగానే కల్గినారు. అదీగాక, యీ నల్లరికి తమ తల్లితండ్రుల పోలికలు కాని, జన్మ్యుపరముగా వచ్చిన గుణములు కాని లేవనే చెప్పాలి. భరతునికి కైక పోలిక, గుణములు అబ్బితే, రామునిపై దండయాత్ర చేసుండెడివాడు. కాబట్టి క్రీడించకుండ, తన పోలికలు లేకుండ, కేవలము నవ మాసములు మోసి కనినంత మాత్రమున ఆ రూపము గలవానిచే తనకిచ్చిన మాటను నిలుపుకోమనటము సరికాదు. యిదొక విషయమైతే, భరతునికే రాజ్యాభిషేకము కావాలనుకుంటే, రాముని యువ రాజ్యాభిషేకము ప్రకటించకముందే అడిగివుండవచ్చు కదా.

ఆ విధముగా రాముడు, రామునితోటి తోడవుట్టిన లక్ష్మణ, భరత, శత్రుఘ్నులు పుత్రధర్మము ప్రదర్శించి, మార్పు చెందినారు.

రాముని నిష్కామ ధర్మము

నిష్కామము అనగా కామమునకు అతీతముగా వుండుట, కోరికలు లేని స్థితి. కోరికలకు మూల కారణము అసూయ, రాగద్వేషములు. అసూయ ఏమిటో తెలియని రామునికి కోరికలు కూడా తెలియవు. రాముని ఇడా నాడిలో అరిందమః గుణము ద్వారా కామాక్షి అంశ, పింగళ నాడిలో శ్రీమాన్ ధాతా గుణము ద్వారా మీనాక్షి అంశ, సుషుమ్న నాడిలో విశాలాక్షి గుణము ద్వారా విశాలాక్షి అంశలు చేరినవి. కావున నిష్కామ ధర్మము అనగా కామముతో కూడిన మార్పును కోరే గుణము లేనివాడు. దీనికి ఉదాహరణ చూద్దాము.

రాముడు రాజ్యము కావాలని దశరథుని కోరలేదు. రాముని సుగుణ సంపత్తిని చూచి దశరథుడే తనంతట తానుగా రాజ్యమిస్తానన్నాడు. తద్వారా కౌసల్యకు, సీతకు, సుమిత్రకు, లక్ష్మణునికి, రామలక్ష్మణ స్నేహితులకు ఆనందము, సంతోషము కలిగించాడు. కానీ తెల్లవారేసరికి అంతా తారుమారు అయినది, అంతా తలక్రిందులైనది. తద్వారా రాముని శ్రేయస్సు కోరేవారంతా హతాశులైనారు, దుఃఖించారు. కానీ రాముడు, సీత దుఃఖపడలేదు. ఆయన అరవైనాల్గు గుణములలో గాంభీర్యో, ధైర్యేణ అనే గుణములున్నవి కదా. అయినా ఆశించినది పొందలేకపోతే కదా దుఃఖము. సీతారాములకి రాజ్యకాంక్ష లేదు, యిక దుఃఖ ప్రసక్తి ఎక్కడిది? అలాగే రాముడు సీతను వివాహము చేసుకుంటాననే కోరిక ఎక్కడా వ్యక్తపరచలేదు. విశ్వామిత్రుడు రామునితో శివధనుస్సు ఎక్కుపెట్టమనగా అది విరగటము జరిగినది. యిక వివాహ ప్రస్తావన గురించి మాతండ్రిగారికి అంగీకార యోగ్యము కావాలన్నాడు.

“తుల్య నిందాస్తుతిర్యోని, తథామానవమానయోః”

సుఖములకు పొంగడము, కష్టములకు క్రుంగడము రాముని చరిత్రలో లేదు.

రాముని స్నేహ ధర్మము

స్వచ్ఛతతో, ప్రేమతో కూడిన స్నేహగుణము ఆశించిన మార్పును నిర్వర్తించుట స్నేహధర్మము. మనకు మనసు కలత చెందినపుడు లేదా కష్టము వచ్చినపుడు, మనకు యిష్టము లేకపోయినా మన స్నేహితుడు బలవంతపరిచి ఏ సినిమాకో, షికారుకో తీసుకుపోయి వక మార్పును ప్రవేశపెట్టే లక్షణము స్నేహధర్మము. రాముడు అరణ్యానికి వెళ్లిన సమయములో ‘శృంగిబేరపురము’ సమీపమునకు వస్తాడు. యిది ఆటవికుల ప్రాంతము. రాముని రాక వార్త విన్న నిషాదరాజు, అనగా బోయలకు రాజు గుహుడు, రాముని దర్శనమునకై విచ్చేస్తాడు. గుహుడు తన దర్శనానికై విచ్చేస్తున్నాడని

తెలిసిన రాముడు, లక్ష్మణునితో సహా గుహునికి ఎదురుగా వెళ్తాడు.

**“తత్ర రాజు గుహౌ నామ రామస్యాత్మసమః సఖా,
నిషాదజాత్యో బలవాన్ స్థపతిశ్చేతి విశ్రుతః”**

ఎక్కడైతే బలవంతుడైన నిషాదరాజు, స్నేహితుడైన గుహుడు వుండెనో అచ్చటికి రాముడు చేరినాడు. యిక్కడ ‘ఆత్మసఖ’ అనుటచేత వారిరువురి స్నేహము ఆత్మ సంబంధమైనది. దేహసంబంధమైన స్నేహము దేహముతో ముగుస్తుంది. ఆత్మనాశనము లేనిది అగు టచే ఆత్మపరమైన స్నేహము శాశ్వతముగా నిలుస్తుంది. రాముడు తన పరతత్వమును రహస్యముగా వుంచినా, మాయా మానుష రూపము ధరించినా, గుహునికి ఆయన పరతత్వము కనిపించినది. పరిపక్వము చెందిన జీవాత్మ దృష్టి పరమాత్మ వైపే వుంటుంది. పరిపక్వము పొందిన, రుచి మరిగిన జీవాత్మ దివ్యచక్షువు, మేధస్సు ఎల్లప్పుడు పరమాత్మను అన్వేషిస్తూ వుంటుంది. ఆ అన్వేషణ నిరంతరము, నిత్యం, ఎల్లప్పుడూ, ఎల్లవేళలా కొనసాగుతునే వుంటుంది. అలాగే దేహము ధరించిన వక పరమాత్మ అంశ, దేహము ధరించిన మరొక పరమాత్మ అంశను గుర్తించి, పరస్పరము అనుసంధింపబడతారు. గుహునిది కూడ యిదే పద్ధతి. కాబట్టి రామ గుహులిద్దరు స్నేహమును పురస్కరించుకుని, వకరు దర్శనమునకై రావటం, మరొకరు ఎదురు వెళ్లటం జరిగినది. గుహుని, రాముని స్నేహబంధములోని పూర్తి వివరణ గుహుని శీర్షికలో, యింకా రాముని హృదయ స్పందన శీర్షికలో చూడవచ్చును.

యీ రోజు అధికారములో లేకపోయినా, మంచితనమనేది మనిషిలో వుంటే ఏ రోజైనా గౌరవింపబడతాడు. అలా స్వచ్ఛమైన, గాఢమైన, ప్రేమాభిమానములు వున్న సేవకుని అనగా భక్తుని, యజమాని అనగా భగవంతుడు ఏదో విధముగా కనిపెట్టి వుంటాడు. వుండాలి కూడ. అతని యోగక్షేమములను విచారించాలి. యిది లోకము రీతి. అయితే శారీరకముగా ఏర్పడిన ద్రుపద ద్రోణాచార్యుల స్నేహము విపరీతమైనది. రాజు కాగానే ద్రుపదుడు ఆ స్నేహమును, స్నేహితుని కూడా మరిచాడు.

రాముని భాతృ ధర్మము

కైక తన కుమారునికి ఆశించిన మార్పు ప్రకారముగా భరతునికి రాజ్యము అప్పగించి, అరణ్యమునకు పోవటము ద్వారా రాముడు భాతృధర్మము నెరవేర్చినాడు. అటుపైన భరతుడు అరణ్యమునకు వచ్చి ప్రార్థించినా రాముడు రాజ్యమును ఆశించలేదు. పైగా తాను అరణ్యవాసము కోరటము ద్వారా భరతుడు సుఖపడవలెనని భావించాడు. అంతేకాదు చిన్నతనము నుండి అన్నదనముల మధ్య ప్రేమాభిమానములున్నవి. అందుకనే రాముడు రాజు కాగానే, లక్ష్మణునికి

యువరాజ్య మివ్వజూపినాడు. కాని తనకంటె పెద్దవాడు భరతుడుండగా తనకా ఆశ, అవకాశము లేదన్నాడు, తిరస్కరించాడు లక్ష్మణుడు. అలాగే లవణాసుర సంహారానికి భరతుని పొమ్మన్నప్పుడు, శత్రుఘ్నుడు రామునితో అన్నా! నీవు అరణ్యమునకు పోయినపుడు లక్ష్మణుడు నీవెంట నుండి నీ సేవాభాగ్యము పొందాడు. భరతుడు నీ మీద వున్న భక్తిచేత అన్ని సౌకర్యములు, వసతులు వుండి కూడ, తాపసి వలె నీ అడుగుజాడలలో నడిచి, నీ సేవ చేసాడు. మరి యీ శత్రుఘ్నుడేనా నీ సేవకు నోచుకోనివాడు. యీ లవణాసురుని సంహరించే భాగ్యమైనా నాకు కలిగించు అని ప్రాధేయపడతాడు. యీలా అందరు సోదరులు అనగా విష్ణ్వాంశ, ఆదిశేషుని అంశ, శంఖము అంశ, చక్రము అంశలు దేహము ధరించి ధర్మములను అనగా మార్పులను పొంది పరిపక్వము చెందినారు.

రాముని వాత్సల్య ధర్మము

రాముడు పంచవటిలో వుండగా జటాయువుతో స్నేహము ఏర్పడినది. సీతను రావణుడు అపహరించే సమయములో, జటాయువు రావణుని అడ్డగించి, ఘోరముగా పోరాడి, వక ధర్మ కార్యము కొరకు ప్రాణములను అర్పించినది. ఏమిటా ధర్మ కార్యము? స్త్రీ బలాత్కారముగా అపహరించబడుట అధర్మము. అనగా పరిమితికి మించిన, మితిమీరిన మార్పు కోరటము అధర్మము. అలాంటి వానిని అడ్డగించి, పరిమితికి మించిన మార్పు జరుగకుండా పోరాడటము ధర్మము. ఆ విధముగా ప్రాణములను అర్పించిన జటాయువునకు, తన తండ్రికి చేసినంత శ్రద్ధగా దహన సంస్కారములు చేసారు రామలక్ష్మణులు. రామలక్ష్మణులచేత దహన సంస్కారములు, పిండప్రదానములు, జలతర్పణములు పొందుటకు ఆ పక్షిరాజు ఎన్ని పుణ్యములు చేసినాడో, ఎన్ని జన్మలలో చేసిందో కదా! అందుకే రాముడు జటాయువునకు

“యా గతిర్వజ్జీలీనామాహితాగ్నేశ్చ యా గతిః,
అపరావర్తినాం యా చ యా చ భూమిప్రదాయినామ్,
మయా త్వం సమనుజ్ఞాతో గచ్ఛ లోకాననుత్తమాన్,
గృధ్రరాజ మహాసత్త్వ సంస్మృతశ్చ మయా వ్రజ”.

గొప్ప బలము గల ఓ పక్షిరాజా! సర్వదా యజ్ఞము చేయువానికి ఏ ఫలితము లభిస్తుందో, సర్వకాల సర్వావస్థల యందు అగ్నిహోత్రము చేయువానికి ఏ గతి లభించునో, నాచే దహనసంస్కారములు పొందిన నీకు అట్టి ఫలితము లభించుగాక. నేను అనుజ్ఞ యిచ్చుచున్నాను. నీకు అత్యుత్తమమైన, శ్రేష్టములైన లోకములు ప్రాప్తించును. ఈ పూర్వకముగా రాముడు తన పరతత్వమును ప్రదర్శించాడు. అది కూడ మూడవ వ్యక్తిలేనిచోట. ఆ రకముగా తన పరతత్వమును

గృహముగా, గూఢముగా దాచి వుంచి మాయా మానుషతత్వము ప్రకటించుకున్నాడు. మానవ పక్షులమైన మనకంటె నిజమైన పక్షి జటాయువు ఎన్నోరెట్లు గొప్ప. జన్మరాహిత్యము, రాముని వాత్సల్యము పొందినది. అలాంటి జన్మ దీర్ఘకాలము అవసరము లేదు. ముహూర్త మాత్రము చాలు.

రాముని శరణాగత ధర్మము

సూర్యపుత్రుడైన సుగ్రీవుడు తన అన్నయైన వాలికి భయపడి, తరమబడి ఋష్యమూకము మీద తలదాచుకున్నాడు. అలా వుండగా వకరోజు శరచాపధారులై, ఖడ్గధారులై, జటామంటపధారులై, తేజ స్వరూపులై రామలక్ష్మణులు అటుగా రావటం చూచి భయపడినాడు. వాలి తనను చంపటానికి వారిని పంపించెనని భావించాడు. అప్పుడు హనుమంతుడు వెళ్లి రామలక్ష్మణులను చూచి, వారితో సంభాషించి స్నేహము కుదురుస్తాడు. ఆ విధముగా సుగ్రీవుడు రామునికి శరణాగతుడౌతాడు. అలా శరణాగతుడైన సుగ్రీవుని అన్నను సంహరించి తన ఆత్రత్రాణ పరాయణత్వము, శరణాగత్వము నిరూపించుకున్నాడు, రాముడు. యిదే రీతిలో విభీషణ శరణాగతత్రాణ పరాయణత్వము కూడ రాముడు నిరూపించాడు.

అయితే యిక్కడ ధర్మముతో కూడిన అంశము ఏమిటి? సుగ్రీవుడు వాలి వలన భయభ్రాంతుడు అయినాడు. సుగ్రీవునిలో భయమును పారద్రోలి మార్పు తీసుకురావటమే శరణాగతధర్మము. అదే విధముగా విభీషణుడు లంకలో మార్పు కోసము రాముని శరణువేడి, రావణ సంహారము ద్వారా మార్పు జరుగుటకు దోహదము చేసాడు.

శిష్య ధర్మము

గురువు అనగా తల్లి, తండ్రి, విద్యనేర్పిన గురువు, మేనమామ, పిల్లనిచ్చిన మామ అని పెద్దల ఉవాచ.

“యే నమ్ముడు గడువగ
తస్మానులు పసిగందులగ్రజుండవు నీ
విట్టైన తరి ఎంత దుఃఖమో
నీ ప్రాపాశ పెడిడి యిరు గురువులకున్”

పాండురంగ మాహాత్యము, తెనాలి రామకృష్ణ కవి

నీ అండకోసము, నీమీద ఆధారపడి బ్రతుకు యీడ్వలసినవారు, యీడ్వ దలచినవారు, యిరువురు గురువులైన తల్లితండ్రులు. యిక విద్య నేర్పెడి గురువు, సర్వశాస్త్రములు నేర్పి, అజ్ఞానమును తొలగించి, జ్ఞానమును పెంపొందించువాడు. యీ సందర్భములో విశ్వామిత్రుడు యాగ సంరక్షణ నిమిత్తము రాముని తీసుకు వచ్చినప్పుడు, త్రోవలో తాటకి తారసపడుతుంది. తాటకి పదము విశ్లేషిస్తే, మణపూరక చక్రములోని తమోగుణమును చిత్తములో నింపి పక్షి కర్మాచరణ చేయునది అని అర్థము. అప్పుడు రాముడు విశ్వామిత్రునితో 'మా తండ్రిగారు మీతో పంపినపుడు, మీరు ఏపని చెబితే ఆపని చేయమన్నాడు. కాబట్టి నేను తాటకిని చంపుతాను అంటాడు'. కాని గురువు చెప్పాడని ఆలోచించకుండ ఏపని చెబితే అది చెయ్యటమేనా? వక గురువు, శిష్యుని అభివృద్ధిని కోరాలి. తను ఆపని ఏ ఉద్దేశముతో, ఏ కారణముతో చేయమన్నాడో విశదముగా, విపులీకరించి చెప్పాలి. శిష్యుని సంశయము దూరము చేయాలి. లేనియెడల ఆ రోజు గురువు చెప్పాడుగదా అని మరొకరోజు యింకొక స్త్రీని సంహరించవచ్చును. అందుకే విశ్వామిత్రుడు

**“న హి తే స్త్రీవధకృతే ఘృణా కార్యా నరోత్తమ,
చాతుర్వర్ణ్యహితార్థాయ కర్తవ్యం రాజసూననా”.**

యీ తాటకి వలన నాల్గు వర్ణముల ప్రజలు పీడింపబడుతున్నారు. కనుక తాటకిని సంహరిస్తే వారందరు సుఖపడుతారు. రాజుగా, రాజ్యపాలన ద్వారా ప్రజలకు సుఖశాంతులు కలిగించటమేకదా! నీ కర్తవ్యము. యీ శ్లోకములో మరొక అర్థము, నాల్గువర్ణములు అనగా తాటకి ద్వారా జ్ఞానేంద్రియములు నాల్గు వరుసగా బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము, మనస్సు పీడింపబడినవి. కావున జ్ఞానేంద్రియములు తమ కార్యనిర్వహణ చేయుటకు తాటకి అడ్డుగా నిల్చినది. కావున తాటకి అడ్డును తొలగించమన్నాడు, విశ్వామిత్రుడు. అలా నమ్మి, వినయ విధేయతలు ప్రదర్శించే శిష్యునికి, గురువు తనకు తెలిసిన విద్య మొత్తము ధారపోయాలి. అందుకే విశ్వామిత్రుడు తనకు తెలిసిన అస్త్రసంపద మొత్తము రామలక్ష్మణులకు ధారపోసాడు. యిక్కడ విశ్వామిత్రుడు 'న హితే స్త్రీవధకృతే ఘృణా కార్య నరోత్తమ', 'కర్తవ్యం రాజసూననా' అన్నాడు.

యీ స్త్రీ దుష్టపరాక్రమము గలది. అనగా మితిమీరి మార్పు కోరునది, తద్వారా సృష్టి సంతులన పాడు చేయున్నది. సర్వజీవులలోని జ్ఞానేంద్రియములను పీడిస్తున్నది. అలాంటి స్త్రీని అదుపుచేయటం, సాధ్యము కానియెడల సంహరించట మనేది, రాజుగా, రాజకుమారునిగా నీ కర్తవ్యము. అట్టి స్త్రీ వధ పాపము కానప్పుడు, పురుషుని సంగతి చెప్పనవసరము లేదు. అలాగే రామునిలోని సంశయమును దూరము చేసి, అంతర్గతముగా మార్పు కావించి, తాటకి వధ గావించి గురు ధర్మము, శిష్యధర్మము ఋజువు చేసాడు.

విశ్వామిత్రుని యీ ప్రతిపాదన ప్రకారముగా, 'బుద్ధుని అహింసా సిద్ధాంతము, గాంధీగారి అహింసా సిద్ధాంతము' నిల్వ నీడలేకుండా పోతాయి. కారణము మనలను హింసించటానికి వచ్చేవానిని అహింసా సిద్ధాంతము ఆధారముగా కదలక, మెదలక కూర్చుంటే జరిగేదేమిటో ఊహించవచ్చును. ప్రాణాలను బలిపెట్టిన తర్వాత, అది అహింస లేక హింస అనే విచారణ వలన ఏమిటి ప్రయోజనము? అందుకే 'అవ్వను డొబ్బినవానికి ముత్తవ్వ శప్పుమాత్రము' అని తెలుగు సామెత. పక స్త్రీని మానభంగము చేసినవానికి, మరొకటి చెయ్యటము అసాధ్యమా? పక యిల్లు తగుల బెట్టిన వానికి, రెండవ యిల్లు తగులబెట్టటము చేతకాదా? చెయ్యలేదా? పారిపోయే వాడిని చంపకూడదనే యుద్ధనీతిని పాటించిన పృథివీరాజు గతి ఏమైనదో చరిత్ర చదివిన వానికి తెలుస్తుంది.

మన దేశములో స్వాతంత్ర్యము వచ్చిన కొత్తలో, కొందరు ప్రత్యేక రాష్ట్రము కొరకు ఆందోళన సాగించారు. అప్పటి ప్రభుత్వము వారిని సమర్థవంతముగా ఎదుర్కొనలేక పోయినది. దానికి తోడుగా వారిని సత్యాగ్రహము, అహింస సిద్ధాంతము పేరుతో అడ్డుకున్నారు. తద్వారా లక్షలాది ప్రజలు అనేక రకాలైన కష్టాలకు గురైనారు. కొందరు యిళ్లు కోల్పోయారు. కొందరు భర్తలను పోగొట్టుకున్నారు. కొందరు భార్యలను పోగొట్టుకున్నారు. మరికొందరు పిల్లలు తల్లితండ్రులను కోల్పోయి అనాధలైనారు. యిదంతా కేవలము అహింస అనే సిద్ధాంతము పాటించటము ద్వారా జరిగినది. అయితే అహింస సిద్ధాంతము పాటించటము తప్పా? ఎంతమాత్రము కాదు.

హింస అనేది బహిర్గతముగా బలాత్కారముతో కూడిన పరివర్తనము లేక మార్పును తెలియజేస్తే, అహింస బహిర్గతముగా కర్మాచరణలేని, కర్మాచరణ స్తంభించిన స్థితి లేక జడత్వము తెలియజేస్తుంది. అహింస మితిమీరితే జడత్వము ప్రబలిపోతుంది. అహింస అంతటి ఉన్నతమైన సత్యవ్రతము పాటించవలెనన్న దానికి మహాసంకల్పము అవసరము. రాముడంతటివాడు సత్యమునకు చేరువై, సత్యములో విలీనము కాలేకపోయినాడు. తన అవతార కాలము మొత్తము పరివర్తనకొరకే కర్మాచరణచేసాడు. అలాంటిది కర్మాచరణ స్తంభింపజేసే, పరివర్తనము లేని స్థితి ప్రోత్సహించవలెనన్న, రాముని కంటే ఉన్నతమైన వ్యక్తిత్వము గలవానికే సాధ్యపడుతుంది. దీనికి నిదర్శనము అహింసవ్రతము ఆచరించేవారి ప్రభావము, సమాజములో సంభవించే పరిణామాలనుబట్టి తెలుస్తుంది. స్వాతంత్ర్య సమరములో అహింస సిద్ధాంతము పాటించుట ద్వారా 'జలియన్ వాలాబాగ్'లో జరిగిన ఘోర కృత్యము ఆపగలిగారా? భగత్ సింగ్, అల్లూరి సీతారామారాజు, వీరపాండ్య కట్టబ్రహ్మణ్ వంటి వీరుల ప్రాణములు పోకుండా ఆపగలిగారా? భారత్, పాకిస్తాన్ సరిహద్దులో జరిగిన ఘోరము, ఆ వలస వలస కొన్ని లక్షలమంది ప్రాణాలు హరించుకుపోవటము ఆపగలిగారా? చివరకు అహింస సిద్ధాంతమును పాటించిన గాంధీగారు

ప్రాణాలు ఏ విధముగా కోల్పోయారు? హింస ప్రవృత్తి ద్వారా కోల్పోయినారు. వాస్తవానికి అహింసప్రతము పాటించే వారికి యిలాంటి వ్యతిరేక పరిణామాలు జరుగకూడదు. కావున యిక్కడ అహింసప్రతములో సంకల్పదోషము ఏర్పడినది అని స్పష్టము అగుచున్నది. గురుస్థాయికి అర్హతలేని వాని సిద్ధాంతములను గుడ్డిగా నమ్మి ఆచరించే ప్రజలు, ఎదుర్కొనే పరిణామాలు విపరీత పరిస్థితులను తెలియజేస్తాయి. కాబట్టి రాజు, రాజ్యపాలకుడు హింస ప్రవృత్తిగలవారిని దండించి అదుపులో వుంచాలి. ఈ విధమైన నియంత్రణ సాక్షిభూతునిగా చేయాలి. కాని అలా చేయలేదు. గ్రామాలలోని ప్రజలు రక్షక దళాలను ఏర్పరుచుకుని ఎవరిని వారు కాపాడుకున్నారు. యీ అహింస సిద్ధాంతమును పాటిస్తే రాముడు తాటకిని చంపటము, సుబాహుని చంపటము, మారీచుని చంపటము, ఖరధూషణాదులను హతమార్చటము, రావణ కుంభకర్ణ ఇంద్రజిత్తులను సంహరించటము, అలాగే కృష్ణుడు శిశుపాల, కంసులను చంపటము నేరమే అవుతుంది. యివన్నీ నేరమని, అన్యాయమని ఎవరైనా చెప్పగలరా?

రాముడు స్త్రీల యందు ఆచరించిన ధర్మము

రాముడు అరణ్యానికి వెళ్ళే సమయములో, కౌసల్య రాముని అరణ్యమునకు వెళ్ళవద్దని రోదిస్తుంది. తాను కూడ రామునితో అరణ్యమునకు వస్తానంటుంది. అనగా మితిమీరిన మార్పును కోరుకుంటుంది. అప్పుడు రాముడు

**“తాం తథా రుదతీం రామో రుదన్ వచనమబ్రవీత్,
జీవన్త్యా హి స్త్రీయా భర్తా దైవతం ప్రభురేవ చ”.**

యీ శ్లోకము యొక్క తాత్పర్యము అందరికి ఆమోదయోగ్యము. స్త్రీ జీవించి వున్నంతవరకు ఆమెకు భర్తయే దైవము. భర్తయే ప్రభువు. అతడే అధికారి. అధికారము కలిగిన దశరథుడు జీవించి యుండగా, నీవు ఆయనను వదిలి రాకూడదు. ఆయన అండలోనే వుండవలెను. ఆయన రాజు, స్వాధికారి. ఆయనకు మనందరి మీద అధికారము వున్నది. మనందరము ఆయన నియంత్రణలో వుండవలసిన వారము. అందునా ప్రస్తుత పరిస్థితులలో నీవు ఆయన వద్దనే వుండవలెను అని రాముడు కూడ రోదిస్తూ పలుకుతాడు. సాధారణముగా దుఃఖము ముంచుకొచ్చినప్పుడు, ఏడుపుతో పలికే మాటలలో అవకతవకలు చోటుచేసుకుంటాయి. కాని రాముని విషయములో అవకతవకలు జరుగలేదు. రాముడంతటివాడు కౌసల్య సమక్షములో ఏడ్చినాడు.

అయితే యీ శ్లోకము తాత్పర్యము, స్త్రీ అయిన భార్య భర్తను అనుసరించాలి అని వున్నది.

స్త్రీ అను పదము విశ్లేషిస్తే - సత్య, రజో తమో గుణములను అనాహతములో నిండినది అని అర్థము. అనాహత చక్రము సప్తకుండలిని చక్రములలో మధ్యస్థానము అగుటచే, వేగవంతమైన కర్మాచరణ గావించవచ్చును. చిత్తము స్వస్థానము కూడ అనాహత చక్రము. భర్త అంటే బ్రహ్మగ్రంథిలోని బుధుని అంశతో కూడిన రజో గుణ, తమో గుణములు. కాబట్టి స్త్రీలో జరిగినంత వేగవంతమైన కర్మాచరణ భర్తలో జరగవు. అందుచే స్త్రీలోని వేగవంతమైన కర్మాచరణ భర్తచే నియంత్రించబడుతుంది. అయితే యిక్కడ స్త్రీ అనగా మగ లేక ఆడ కావచ్చును. అలాగే భర్త అనగా మగ లేక ఆడ కావచ్చును.

కాబట్టి అధిక కర్మాచరణతో మితిమీరిన మార్పు కోరేవారు స్త్రీ అయితే, అట్టి స్త్రీని నియంత్రించేవారు భర్త అయినాడు. కాలాంతరములో యీ అర్థములు పెడార్థములై భార్యకు భర్తయే దైవము అని సృష్టించబడినవి. కాని ఏడుపులో కూడ రాముడు భార్యకు భర్తయే దైవము అని చెప్పలేదు. స్త్రీకి భర్తయే దైవము అని చెప్పాడు. యీ విషయము పాఠకులు గమనించాలి. యిక స్త్రీ ధర్మములోని మిగిలిన విషయములను చూద్దాము.

దశరథుడు కేవలము కైకకు వక్కదానికే భర్తకాదు, తాను చేసే పనివల్ల జరిగే ఫలితము తక్కిన రాణులు కూడా అనుభవించాలి. కాబట్టి తను చేసే పనికి తక్కిన రాణుల అనుమతి కావాలి. అందువలన కౌసల్య, సుమిత్ర తన పనిని వ్యతిరేకించే అవకాశమున్నది. దశరథుడు కైకకు వరాలిచ్చేటప్పుడు తక్కిన రాణులను సంప్రదించలేదు. అనగా కొంతమేరకు విచక్షణ రహితముగా వరములను ప్రసాదించాడు. భర్త అయిన దశరథుడు తన స్వంత అభిప్రాయము ప్రకారము వరములిచ్చినందున, కౌసల్య, సుమిత్రలకు తమ వ్యక్తిగత అభిప్రాయము తెలియపరిచే అవకాశము కుదరలేదు. దశరథుడు వరములిచ్చిన మాదిరిలోనే, కైక కూడ విచక్షణ రహితముగా వరములను అమలుపరచమని కోరినది. భర్త తాగుబోతు, తిరుగుబోతు, యితరత్రా గుణములు కలిగివుంటే, భర్తను అనగా స్త్రీ అంశగల భర్తను భార్య అనుసరించ వలెనా? అంటే అలాంటి దుర్గుణములు గల భర్తను సహించగల వోర్పు, అతనిలో అవసరమైన పరివర్తన తీసుకురాగలిగిన నేర్పు, వీటికితోడుగా సంకల్ప బలము వుంటే అట్టి భార్య, భర్త హోదాకు ఎదగవలసిన దేవత. ఆమె భర్త ధన్యజీవి. లేనిచో అటువంటి పురుషుని చెంత వుండవలసిన అవసరము లేదు, జీవితము పాడు చేసుకుని దుఃఖించే స్థితికూడదు. ఏమి చేయలేని స్థితిలో వుండి, చేతులు ముడుచుకు కూర్చునేకంటే, ఏదో వక జీవనోపాధి ఎంచుకోవటము ఉత్తమము. కాబట్టి భార్యను భర్త అనుసరించుట, భర్తను భార్య అనుసరించుట అన్యోన్య ప్రేమగల దంపతులకే వర్తిస్తుంది.

అయితే యిదే అయోధ్యకాండలో తనతో వస్తానన్న కౌసల్యను నచ్చజెప్పి భర్తే దైవమని పలికిన రామునితో, సీతకూడ అదే ప్రస్తావన చేస్తుంది. తాను కూడ అరణ్యమునకు వస్తానని

చెబుతుంది. కౌసల్యతో స్త్రీకి భర్తే దైవము అని చెప్పిన రాముడు, సీతతో అరణ్యమునకు రావద్దని నచ్చజెప్పే ప్రయత్నము చేస్తాడు. అంటే సీత స్త్రీ కాదా? స్త్రీ అనే పదము నిర్వచనము యింతకు ముందే చెప్పుకున్నాము. సీతలో అధికమైన కర్మాచరణ గావించే గుణములు కాని, లక్షణములు కాని లేవు. కాబట్టి సీత స్త్రీ కాదని చెప్పాలి. అందుకోసమే సీతకు తన అవసరము లేదని, అయోధ్యలో వుండవచ్చని రాముడు యోచించి, సీతను అరణ్యమునకు రావద్దని పలుకుతాడు. అయితే రామునితోటి సీత అరణ్యమునకు ఎందుకు వెళ్లినదో, ఆ విషయములను సీత శీర్షికలో చూడవచ్చును.

రాముని గృహస్థు ధర్మము

వక కుటుంబ యజమానిగా రాముడు ఏమి చేసాడో చూద్దాము. కుటుంబము అనగా తను, తన భార్య, తల్లి, తండ్రి, తమ్ముడు, తమ్ముని భార్య, తన కుమారుడు, కోడలు, కుమార్తె, అతిథి. యీ పది మందితోకూడినది కుటుంబము. కాబట్టి గృహస్థు ధర్మము అంటే కుటుంబము, వక సమూహముగా చెందబడే మార్పు. ఆ సమూహములోని వారందరూ వకే రకమైన మార్పుకు లోనగునట్లు చేయగలవాడు కుటుంబ యజమాని. ప్రస్తుత కాలములో తల్లితండ్రిని వదిలేసారు. మన నాయకులు మాత్రము 'జననీ జన్మ భూమిశ్చ సర్గాదపి గరీయసీ' అని చెబుతున్నారు. తల్లి మీద, తండ్రిమీద శ్రద్ధలేని వానికి దేశముమీద శ్రద్ధ ఎలా కలుగుతుందో వారికే తెలియాలి. 'తల్లి తండ్రుల యందు దయలేని పుత్రుడు పుట్టనేమి వాడు గిట్టనేమి', పైగా సంతానముచే సరిగా చూడబడని తల్లితండ్రులను, ప్రైవేటు సంస్థలు దత్తత తీసుకొనవలెనని చెబుతున్నారు.

రాముడు మాత్రము తన కన్న తల్లినేగాక, 350 సవతి తల్లులను కూడ వకే విధముగా ఆదరించాడు. ఆ కారణము చేతనే కైక మాట త్రోసిపుచ్చక వనవాసము కేగాడు. గృహస్థునిగా తన భార్య అపహరణకు గురైనపుడు, అపహరణ చేసినవానిని దండించి తిరిగి తీసుకువచ్చాడు. కారణము సీతను జనక మహారాజు 'వీర్యశుల్క' అని ప్రకటించాడు. ఎందరో రాజులు వచ్చి శివధనుస్సు విరుచుటలో విఫలమైనారు. తను శివధనుస్సు విరిచి, బలవంతుడనని, పరాక్రమవంతుడనని, వీర్యవంతునని, తనను, తన భార్యను రక్షించగలనని, జనకునికి నమ్మకము కలిగించి రాముడు సీతను వివాహమాడినాడు. కాని యీ రోజున భార్య అపహరణకు గురైతే తేరగాడివలె చూస్తూ ఊరుకోవటమేనా? అలాంటి నేను ఋషులను కూడ రక్షిస్తానని మాట యిచ్చాను. ఎలా నెరవేర్చాలి? అని ప్రయత్నించి తన భార్యను తిరిగి తెచ్చుకున్నాడు. యిక్కడ రాముడు తన అరవై నాలుగు గుణములలోని 'స్వజనస్య రక్షితా' అనే గుణమును పండించుకున్నాడు. యీ గుణముతోనే సుగ్రీవుని, విభీషణుని, జాంబవంతుని, గుహుని, హనుమంతుని తన కుటుంబ

సభ్యులుగా చేర్చుకున్నాడు. యీ పూర్వకముగా గృహస్తుధర్మము నిర్వర్తించాడు.

అయితే భర్త యందు అనురాగము, ప్రేమలేని భార్య, భర్తను పీడించే భార్యను రక్షించే బాధ్యత కూడ భర్తదేనా అనే సందేహము కలుగవచ్చును. అటువంటి భార్యలో మార్పు తీసుకువచ్చి, జీవితము సుఖమయము చేసుకోగల స్థోమత, సంకల్ప బలము వుంటే తప్పక ప్రయత్నము చేయవలెను. భార్య అయినా, భర్త అయినా, సంతానమైనా, యింకెవరైనా తమ సంకల్ప బలముతో మార్పు తీసుకొని రాగలమనే లక్షణము వుంటే తప్పక కృషి చేయవలెను. అలా కృషి చేసిన ఆత్మశక్తి వృద్ధి పొందుతుంది. అలా అని తమ సంకల్పమునకు విరుద్ధముగా 'అన్నప్రాసన నాడే ఆవకాయ రుచి చూపే' ప్రక్రియ అవలంబించిన, అట్టి ప్రక్రియ ద్వారా తమకే గాక, తమపై ఆధారపడిన వారందరికి వినాశనము జరుగుతుంది. ఈ ప్రతిపాదనకు ప్రత్యక్ష వుదాహరణ రావణుడు, కైకసి. కైకసి సంధ్యకాలము నందు చేయకూడని పని చేసినది. తద్వారా విషపోషణతో జనియించిన రావణుని నియంత్రించలేకపోయినది. రావణుడు సృష్టిపోషణకు, సంతులనకు, సమన్వయమునకు అవసరమైన వేయి సంవత్సరముల కుండలినీ శక్తిని తన స్వార్థము కొరకు సొంతము చేసుకునే ప్రయత్నము చేసి విఫలమై, బొంగరము వలె దాని వెంటపడ్డారు. తద్వారా తన కుటుంబ సభ్యులు, తన ప్రజలను, చివరికి తన ప్రాణాలే బలైపోయినవి.

**“వివాద శీలాం, స్వయమర్థ చోరిణీ
పరానుకూలాం, పరగృహేహాపవాసినీం
త్యజయంతు భార్య దశపుత్రమాత”**

ప్రతి మాటకు భర్తతో వివాదపడే భార్య, భర్త చెప్పిన మాటలలో నిజము వుందా లేదా అనే విచారణ లేకుండా వ్యవహరించే భార్య, భర్త బయటకు వెళ్లగానే యింటిలోని పప్పు, బియ్యము అమ్మి వచ్చిన సొమ్మును పుట్టింటికి చేరవేసే భార్య, భర్తకు వ్యతిరేకముగా యితరులకు అనుకూలముగా మాట్లాడే భార్య, భర్త బయటకు వెళ్లగానే ప్రక్కవారి యిళ్లకు పోయి ఉబుసుపోక కబుర్లు చెప్పే భార్య, పది మంది పిల్లల తల్లి అయినా వదిలివేయవలెను. ఈ ప్రతిపాదన వక్క భార్యకే కాదు, భర్తకు కూడ వర్తిస్తుంది.

రాముని రాజ్య ధర్మము

రాముడు సుక్షత్రియుడు. రాజకుమారుడు. భవిష్యత్తులో రాజు కావలసినవాడు. అలాంటి వాడు తన రాజ్యములోని వక స్త్రీ అపహరణకు గురైతే, రాజకుమారునిగా చూస్తూ పూరుకోవటమేనా? క్షత్రియ ధర్మానుసారము ఆమెను రక్షించాలి. చర నుండి విడిపించాలి. అలాంటి మితిమీరిన ప్రవర్తన కాంక్షించే వారి గుండెల్లో రైళ్లు పరుగెత్తించాలి. యివన్నీ సామాన్య స్త్రీ అపహరించబడితే చేయవలసిన పనులు, రాజకుమారుడుగా చేయవలసిన కర్తవ్యము. కాని అపహరణకు గురైనది ఎవరో కాదు, తన స్వంత భార్య. అందునా తనను, తన శక్తిని నమ్మి, తనను రక్షించగలడని, రక్షించే శక్తి ఉన్నదని భర్తతో కలిసి అడవికి వచ్చినది. అమితమైన ప్రేమ కల్గినది. కాబట్టి తన భార్య కొరకు కష్టించి, శ్రమించి, స్నేహితులను సమకూర్చుకుని, ఆమె ఆచూకీ తెలుసుకుని ఆమెను రక్షించాడు. రాజధర్మాన్ని అనుసరించి, వానరసేనతో కలిసి లంకానగర ముఖద్వారములో వుండి, విరోధికి తప్పు దిద్దుకునే అపకాశము యిచ్చేందుకు అంగదుని రాయభారమునకు పంపాడు. తద్వారా రాముని నీతి, మంచితనము, కీర్తి ముల్లోకములలో వ్యాపించినది. నారదుడు వర్ణించిన అరవైనాల్గు గుణములలో నీతిమాన్ అనే గుణము కూడ యిక్కడ వ్యక్తమగుతున్నది.

అయితే రాజ్యధర్మము అంటే ఏమిటి? రాజ్య అను పదము విశ్లేషిస్తే - మణి పూరకములోని రజోగుణముతో అనుసంధింపబడిన అహంకారముతో కూడిన బ్రహ్మ గ్రంధిలోని జగతికందా అంశలు. జగతీకందా అంశలు భూగోళము అంతటా వ్యాపించి వున్నాయి. కావున తన అహంకారము పరిపక్వము చెందేవరకు రజో గుణముతో రాజ్యమును విస్తరించేవాడు రాజు. బ్రిటీషువారు యీ విధముగనే ప్రపంచము మొత్తము విస్తరించిన తర్వాత అహంకారము చల్లబడినది. అది తెలియక, యింకనూ పురోగమించే ప్రయత్నము చేసి విఫలమై తిరిగి క్రమేణ తిరోగమించారు. రాజ్యధర్మము అంటే అహంకారము, రజోగుణముల మార్పు పరిపక్వము చెందేవరకు, క్షత్రియునిగా రక్షణ భారము వహించుట. ఎవరికైతే రజోగుణము, అహంకారము పరిపక్వము చెందివుంటాయో, అట్టివారు రాజార్హతకు పనికిరారు. అలాంటి వారు అధికారమునకు వీడ్కోలు పలకవలసినదే. ఈ ప్రతివాదనకు ఎన్నో ఉదాహరణలు చరిత్రలో కనపడుతాయి. ఏమీ చేతకాక, చేయలేక కుర్చీని ఆక్రమించుకుని కూర్చున్న వారిని, బలవంతులుగా కుర్చీ నుండి దింపిన సంఘటనలు చరిత్రలో ఎన్నో వున్నాయి.

రాముడు పెద్దవారిని సమీపించు విధానము

“తష్టావాస్య తదా వంశం ప్రవిశ్య స విశాం పతేః,
శయనీయం నరేంద్రస్య తదాసాధ్య వ్యతిష్ఠతః”.

సుమంత్రుడు అంతఃపురమును ప్రవేశించి, ఆ రాజుగారి వంశమును, వారి పూర్వీకులను, వారు చేసిన గొప్ప కార్యములను ప్రశంసించుకుంటూ, కీర్తిస్తూ, ఆ రాజుగారి శయనాగారమును సమీపించెను. దానిని బట్టి పెద్దవారి వద్దకు నేరుగా, ఎకాఎకిన పోరాదని, వారి అనుమతి తీసుకుని ప్రవేశింపవలెనని సూచితము.

మన బంధువులు, మనకు కావలసినవారు దూరప్రదేశము పోవు సమయములో వారిని ప్రేమతో సత్కరించుట

“పనవాసం హి సంఖ్యాయ వాసాంస్వాభరణాని చ,
భర్తారమను గచ్ఛన్తై సీతాయై శ్వశురో దదా”.

భర్తను అనుసరించి అడవికి వెళ్లుచున్న సీతాదేవికి, ఆమె మామగారైన దశరథ మహారాజు, సీత అరణ్యములో నివసించడగు కాలము లెళ్ళించి, అంతవరకు సరిపడే ఆభరణములను, వస్త్రములను యిచ్చెను. దీనిని బట్టి మామగారికి కోడలుపట్ల కూతురు భావము, కోడలికి మామగారి పట్ల తండ్రీ భావము వుండవలెను. ఆంగ్లములో కోడలిని ‘డాటర్-యిన్-లా’ అందురు. అనగా కూతురుతో సమానమైనది అని అర్థము. న్యాయశాస్త్ర ప్రకారము కోడలు కూతురుతో సమానమైనది. యీ ఆభరణములు వివాహ సమయములో యిచ్చినవి. ఆభరణములోని అంతరార్థము, పసుపుకుంకమలు కరువైనపుడు ‘ఆ’ తీసివేయబడి శేషము భరణములుగా మిగులుతాయి.

రాజ్యపాలకుని కర్తవ్యము

“రాజా సత్యం చ ధర్మశ్చ , రాజా కులవతాం కులమ్,
రాజా మాతా పితా చైవ, హితకరో నృణామ్”.

సత్యమును, ధర్మమును రక్షించువాడు రాజే, కులమును, కులవంతులను రక్షించువాడు కూడ రాజే. తాను తల్లి, తండ్రీయై ప్రజలను రక్షించువాడు రాజే. హితము చేయువాడు రాజే. రాజ్యమును, ప్రజలను పాలించువాడు రాజే. తప్పు చేసిన వానిని విచారించే సమయములో, ఆ

వ్యక్తి చెప్పేది నిజమా కాదా అని విచారించి, నిజానిజాలను తెలిసికొని, శాస్త్రప్రకారము దండించేవారు రాజు. తద్వారా మరొకరు యీ రకమైన తప్పు చేయుటకు భయపడతారు. ధర్మశ్చ - ధర్మము గురించి విస్తారముగా చెప్పబడినది. ధర్మము, అధర్మము రెండునూ మార్పుకు లోనగు అంశలే. ప్రజలకు వక ధర్మము, గృహస్తుకు వక ధర్మము, గృహిణికి వక ధర్మము, పిల్లలకు వక ధర్మము కలవు. ఎవరి యోగ్యతనుబట్టి, పరిమితినిబట్టి వారు పరివర్తనము చెందితే, సామాజిక ధర్మము నిలబడుతుంది. అలా చేయకుండా సామాజిక ధర్మము లేదంటే, అది నేల విడిచిన సాము అవుతుంది. అందుకే శ్రీనాథుడు సిరియాల చరిత్రలో, 'ధర్మబద్ధ సంపాదితంబగు విత్తనము కొంగున ముడిచి' అన్నాడు. కులవంతులను, కులమును రక్షించుట, యిది వక విస్తృత ప్రతిపాదకమైన అంశము, సుదీర్ఘముగా చర్చించదగిన అంశము. భారతములో 'భరత కులంబు, సత్యము ధర్మము పాడియు, పెంపుసొంపు గలయది' అని, శకుంతల కుమారుడు భరతునిచే స్థాపించబడినది భరత వంశము లేక కులము. అలాగే రఘువుచే స్థాపించబడినది రఘువంశము. భరద్వాజుని వంశీయులంతా భారద్వాజులు. భృగు సంతతివారు భార్గవులు. ఈ ప్రకారముగా క్షత్రియులంతా వక వంశమువారు కాదు. అలాగే బ్రాహ్మణులంతా వక వంశము వారు కాదు. యీ సందర్భములో భగవద్గీతలోని శ్లోకము అనుసంధింపదగును.

**“చాతుర్వర్ణ మయా సృష్టం
గుణకర్మ విభాగయో”**

నాల్గు వర్ణములైన బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులు నాచేత సృష్టించబడినవి. ఈ విభజన వారి గుణములను, కర్మ చేసే వారి పని సామర్థ్యమునుబట్టి జరిగినది. అయితే యిక్కడ నాల్గు వర్ణముల విభజన నాల్గు జ్ఞానేంద్రియముల ఆధారముగా జరిగినది. శూద్రులు కేవలం తమోగుణము ప్రధానమైన జలతత్వముతో కూడిన బుద్ధిగలవారు, వైశ్యులు రజోగుణము ప్రధానమైన భూతత్వముతో కూడిన చిత్తము గలవారు, క్షత్రియులు సత్త్వగుణము ప్రధానమై అగ్నితత్వముతో కూడిన అహంకారము గలవారు. బ్రాహ్మణులు సాక్షీభూతత్వముతో కూడిన వాయు అంశ మనస్సుగా కల్గినవారు. కాబట్టి బ్రాహ్మణులు వాయు అంశ అయినందున, అన్ని వర్ణములను తేలికపరచగల సమర్థులు.

అయితే పుట్టినవాని గుణము పాలు త్రాగేనాడు తెలియదు కదా. మరి ఎప్పుడు తెలుస్తుంది? కొంత వయస్సు వచ్చిన తర్వాత, కర్మాచరణ స్థితిలో తెలుస్తుంది. అప్పుడు వారి గుణములను బట్టి కర్మాచరణ, వృత్తి ఎంచుకుంటాడు. అట్టి వృత్తి ఉపాధి ఎంచుకునేవరకు అందరూ శూద్రులే. అనగా బుద్ధిలో శిక్షణ పొందేవారే. ఎంచుకున్న ఉపాధి కర్మను బట్టి, ఆ వ్యక్తి కులము నిర్ధారించబడుతుంది. వేషధారణ బట్టి లేక పరపతి ఆధారముగా, లేక పుట్టిన వంశము ద్వారా

కాదు. సామముతో, మంచిగా, అవతల వ్యక్తికి సమ్మతించే రకముగా బ్రహ్మజ్ఞానము కలిగిన వాడు బ్రాహ్మణుడు, పౌరుషముతో లేక దండనతో సాధింప జూచువాడు క్షత్రియుడు, ఆచరించే ప్రతి పనిలో లాభ నష్టముల అంచనా వేయువాడు వైశ్యుడు, యిట్టి విచక్షణలేని వాడు శూద్రుడు అని విభజించటమైనది. అందుకే పరశురాముడు, భీష్మునిపై యుద్ధమునకు పోయినప్పుడు, భీష్ముడు నీవు పుట్టకతో బ్రాహ్మణుడవు, నాకు గురువువి. అయినా నీవు బ్రాహ్మణ కులాచారము వదలి అస్త్రము చేతబట్టి, ఎప్పుడైతే క్షత్రియోచితముగా ప్రవర్తించావో, అప్పుడు నీవు క్షత్రియుడవే. కాబట్టి క్షత్రియుడైన నేను నీతో యుద్ధము చేయవచ్చును. నీవు ఆయుధము చేతబూని వచ్చినావు గనుక క్షత్రియుడవే. ఆయుధం అనగా 'ఆయు' అంటే ఆయుష్షును 'ధం' ఖండించేది అని అర్థము. అయితే పరశురాముడు అలా ఎందుకు చేయవలసి వచ్చినది అనేది వక విస్తారమైన అంశము. పరశురాముని వైపు నుండి ఎటువంటి తప్పిదము జరుగలేదు. యిక ఈ శ్లోకములోని మిగిలిన పదములను చూద్దాము. రాజే తల్లి, రాజే తండ్రి, తల్లి బిడ్డలను పోషించనట్లుగా, ప్రజలకు పోషణ యియ్యదగినవాడు రాజు. తండ్రివలె ప్రజలకు కావలసిన సదుపాయములను అందజేసి, వారి పోషణ, రక్షణ భారము చేయువాడు రాజు. ఏమి చేస్తే ప్రజలకు శుభము, అభివృద్ధి కల్గుతుందో అట్టి పనులు చేయువాడు రాజు. తల్లి కూడ బిడ్డలు ఏది అడిగితే అది యివ్వదు. బిడ్డల అవసరమును బట్టి, కావలసినది అందజేస్తుంది. అలాగే రాజు కూడ ప్రజల అవసరములను గ్రహించి, తదనుగుణముగా మేలు చేయువాడు.

ప్రేమగల వారిని దీనస్థితిలో దర్శించుట

“నిరీక్ష్వ స ముహూర్తం తు దదర్శ భరతో గురుమ్,
ఉటజే రామమాసీనం జటామణ్ణలధారిణమ్”.

జ్యేష్ఠుడు, పెద్దవాడు, శ్రేష్ఠుడు, సర్వసద్గుణ సంపన్నుడు, సర్వశక్తివంతుడు, నారచీరలు, జటలతో కూడి ఆకుటింటిలో, పూరిగుడిసెలో కూర్చుని వున్న రాముని వక ముహూర్త కాలము నిదానించి, పరిశీలించి, ఏరిపారజూచి భరతుడు తెలుసుకుని మరలచూచాడు.

యీ విధముగా భరతుడు చూచుటకు గల కారణము - రాముని భరతుడు కాని, శత్రుఘ్నుడు కాని చూచి చాలా కాలమైనది. వివాహానంతరము భరతుడు, శత్రుఘ్నుడు వారి మేనమామ గారింటికి వెళ్లారు. అనగా భరత శత్రుఘ్నులు రాముని దర్శించి పన్నెండు సంవత్సరములైనవి. అందుచేత వేషము మారియున్న రాముని గుర్తించటానికి, వక ముహూర్తకాలము వేచి చూడవలసి వచ్చినది. అలాగే రాముడు రాజకుమారుడు, రాజు కావలసినవాడు. కిరీటము, విలువైన వజ్రములు, ఆభరణములు ధరించి సింహాసనము

అధిష్టించవలసినవాడు. అలాంటి రాముడు వేషము మార్చి, నారచీరలు ధరించి, ఆకుటింటిలో నేలపై కూర్చున్న వ్యక్తి, నాయన్న అయిన రాముడేనా? అని ఆలోచించి, నిదానించి, పరిశీలించటము ద్వారా గుర్తు పట్టుటకు వక ముహూర్త కాలము పట్టినది. అంటే నలభైఐదు నిమిషములు పట్టినది. మనము కూడ, చాలా కాలము తర్వాత కలిసిన వ్యక్తిని గుర్తించుటకు కష్టపడాల్సి వస్తుంది. అందులో వేషము మారిన వ్యక్తిని గుర్తించుట యింకా అసాధ్యము. యిక మూడవ కారణము, సింహాసనముపై కూర్చుని, కిరీటము, విలువైన వస్త్రములు, ఆభరణములు ధరించి తీవితో ప్రజలను రక్షించవలసినవాడు, ప్రజలను సంతోషపెట్ట వలసిన వాడు, యీ అడవిలో ఆకుటింటిలో నేలపై కూర్చొనవలసినవచ్చె గదా అని ఆలోచించి, నేత్రములు అశ్రుపూరితమై అనగా భక్తి భావముతో రాముని దుస్థితికి కన్నులు తడిసి, సరిగా చూడలేక వక ముహూర్త మాత్ర కాలము చూచిగాని రాముని గుర్తించలేకపోయాడు భరతుడు. యీ విధముగా పెద్దలపట్ల భక్తి, విశ్వాసమే గాక, దీనులపట్ల కరుణరసము తెలియజేస్తుంది, యీ శ్లోకము.

పెద్దలను దర్శించుట యందు అలసత్వము, ఆలస్యము కూడదు

**“యది బుద్ధిః కృతా ద్రష్టుమగస్త్యం తం మహామునిమ్,
అద్యైవ గమనే బుద్ధిం రోచయస్య మహాయశః”**

గొప్ప కీర్తిగలవాడా! ఓ రామా! గొప్పవాడైన, మునిశ్రేష్ఠుడైన అగస్త్యుని చూచుటకు బుద్ధితో నిశ్చయించినట్లైతే, యిప్పుడే, యీ క్షణమందే పోవుటకు ప్రయత్నింపుము. కారణము, రాముని జన్మరహస్యము తెలిసిన మునులు, ఆ రాముడెక్కడకి వెళ్లినా, రామునికి శుభము, మేలు కలగాలని ఆశిస్తారు. యిప్పుడే అనుటలో యిది శుభముహూర్తము, తర్వాతి ముహూర్తము, దుర్ముహూర్తము అని కాదు అర్థము. నీ సంకల్ప బలమే ముహూర్తము. జటాయువు కూడ రామునితో, రావణుడు సీతను అపహరించిన ముహూర్తము విందము. ఆ ముహూర్తములో పోయిన వస్తువు మరల తిరిగి యజమానికి చేరుతుంది అన్నది. రాముడు కూడ లంకపై దండయాత్ర ప్రారంభించిన ముహూర్తము ‘విజయ’ అని లక్ష్మణునితో చెప్పాడు. పగలు పదహారు ముహూర్తములున్నవి. ప్రతివక్క ముహూర్తము కాలవ్యవధి నలభైఐదు నిమిషములు

**“రాద్ర శ్యేతశ్చ మైత్రశ్చ తధాసారభటస్మృతః
సావిత్రో వైశ్వదేవశ్చ, గాంధర్వకుతపస్తదాః
రాహిణీ స్థిలకశ్చైవ విజయో నైర్భృత స్తదాః”**

యివి పగటిపూట కల పదహారు ముహూర్తములు. అయితే పై శ్లోకములో సుతీక్ష్ణ మహర్షి, రామునితో 'బుద్ధితో నిర్ణయించినట్లైతే, వెంటనే అగస్త్యుని వద్దకు వెళ్లమని' చెప్పటములో అర్థమేమిటి?

యింతకు పూర్వమే 'రాజ్యపాలకుని కర్తవ్యములో' - కేవలము బుద్ధికల్గినవాడు శూద్రుడు. జ్ఞానేంద్రియములు నాలుగు సమపాక్షలో వుంటేనే ప్రయోజనము. కేవలము బుద్ధి కల్గినంత మాత్రమున ఎటువంటి ప్రయోజనములేదు. బుద్ధి కార్యవర్గము కర్మాచరణకు ఆమోదముద్ర వేయటమే. అలాంటిది కేవలము బుద్ధి కల్గి వుండి, చిత్తము, అహంకారము మనస్సు శూన్యము అయినవాడు, ప్రతి పనిని ఆమోదించి చేయువాడు, తమోగుణములతో కూడిన శూద్రుడు. కాబట్టి సుతీక్ష్ణ మహర్షి చెప్పేదేమంటే, అగస్త్య మహామునిని దర్శించవలెనన్న శూద్రులు కూడ అర్హులే. శూద్రులను కూడ అనుగ్రహించ గలవాడు అగస్త్యుడు.

కామము నందు గుణదోషము

**“భరతస్సార్యపుత్రస్య శ్వశూణాం మమ చ ప్రభో,
మృగరూపమిదం వ్యక్తమాశ్చర్యం జనయిష్యతి”**

సీత రామునితో ఆ మృగమును జీవముతో పట్టి తెచ్చున్నది. అది సాధ్యము కాకపోతే, చంపి చర్మమును తీసుకురమ్మని చెప్పింది. జీవముతో పట్టి తెస్తే, అయోధ్యకు తిరిగి వెళ్లిన తర్వాత, ఆ జింకను చూచిన అత్తగార్లు, మరదళ్లు, తోడికోడళ్లు, యింతకాలము అరణ్యవాసములో వుండి, మా అందరికి ఆశ్చర్యము గొలిపే మృగమును తీసుకు వచ్చారు అని ఆనందిస్తారు. లేక చర్మమును తీసుకువస్తే, మెత్తని గడ్డి మీద రంగురంగుల చర్మము తివాచి పరుచుకుని, రామునితో కలిసి విలాసముగా కూర్చొనవలెనని కోరిక. కాని యిటువంటి మృగము శాస్త్రములో చదువలేదు అని లక్ష్మణుడు చెప్పినా, సీత కోరినా మొదటి కోరికకు రాముడు ప్రేరితుడై లక్ష్మణుని మాట వినలేదు. కాబట్టి మోహము శాస్త్ర పరిజ్ఞానమును నాశనము చేస్తుంది. శోకము, శాస్త్ర పరిజ్ఞానమును, ధైర్యమును ఎలా నాశనము చేస్తుందో, యీ మోహము అంతకు తక్కువేమి కాదు. యిది కోరికలో వుండే దోషము.

అయితే అప్పటికి వనవాసము గడువు యింకనూ పన్నెండు మాసములే వుంది. కాబట్టి సీత మనస్సు అయోధ్య వైపు మళ్లి వుండవచ్చును. యీ ఘట్టములోని విగిలిన రహస్యాంశములను సీత శీర్షికలో, లక్ష్మణుని శీర్షికలో చూడవచ్చును.

స్నేహము గురించిన వివరణ

“గచ్ఛ శ్రీఘ్రిమితో రామ సుగ్రీవం తం మహాబలమ్,
వయస్యం తం కురు క్షిప్రమితో గత్వాద్య రాఘవ,
అద్రోహోయ సమాగయ్య దీప్యమానే విభావసౌ”.

రామా! నీవు యిక్కడ నుండి శీఘ్రముగా బయలుదేరి వెళ్లి మహాబలవంతుడైన సుగ్రీవునితో స్నేహము చేయుము. ఆ స్నేహము కూడ అగ్ని సాక్షిగా చేయుము. తద్వారా భవిష్యత్తులో మిత్రద్రోహముండే అవకాశము లేదు అని కబందుడు రామునితో చెబుతాడు. దీని ద్వారా అగ్నిసాక్షిగా చేసిన ఏ వాదన, కార్యము ఉల్లంఘించ కూడదు అని సూచన. అందుకనే వివాహ సమయమున ‘నాతి చరామి’, యీమెను వదిలిపెట్టకుండా చూచుకుంటాను అని ప్రతిజ్ఞ చేస్తాము. అందుకనే అగ్నిసాక్షిగా వివాహమాడిన సీతను తిరిగి అగ్నికి సాక్షిమిచ్చాడు. కాని యీ రోజులలో అగ్నిసాక్షి నిర్లభమైనది. అగ్నిదేవుడే కాదు, ఆ సందర్భములో చూచినవారు, తిన్నవారు కూడా సాక్ష్యానికి రావటము లేదు. దీనికి కారణము

“శిరః ధగ్ధం పరాన్నేన
హస్తౌ దగ్ధం దానగ్రహణ
మనః దగ్ధం కామవృత్తేన
కిం శక్తి బ్రహ్మణ కలా”

యీ పూర్వకముగా కలియుగములో బ్రాహ్మణశక్తి నశించినది. ఆ బ్రహ్మణులు ఉచ్చరించే మంత్రములకు కూడ శక్తి నశించినది. బ్రాహ్మణుల శక్తి మంత్రములలోను, మంత్రముల శక్తి బ్రాహ్మణులలోను వున్నది. యీ రెండు వక దానినొకటి ఆశ్రయించి, రెండూ శక్తి హీనమైనవి. యిక అగ్ని సాక్ష్యమెక్కడ? సాక్షిభూతునిగా ఉచ్చరించే మంత్రములకే శక్తి కలిగి, అట్టి మంత్రములే ఫలితమునిస్తాయి. కబందుడు, రాముని సుగ్రీవునితో స్నేహము చేయమన్నాడు. స్నేహమనేది సమాన స్థాయిలో కుదిరినట్లుగా యితరత్రా కుదరదు. ద్రుపదునికి, ద్రోణునికి, విద్యార్థి దశలో స్నేహము ఏర్పడినది. ద్రుపదుడు రాజు కాగానే, పేదబ్రాహ్మణుడైన ద్రోణునితో గల స్నేహము అంతరించిపోయినది. యిది స్నేహము అనిపించుకోదు. స్నేహమంటే ఏమిటో సీత వాక్యములో విందామా?

“ఏమరుడే కదా యెల్ల కార్యంబులు
 దీనుడై సంభ్రాంతి వానరేంద్ర?
 పురుషకారము లెల్ల సరిగ జేయును గదా
 యా రాజనందనుండాంజనేయ?
 సలుపునా మిత్రుల శత్రుల యెడ
 రెండు, మూడు పాయములు మోసపోక?
 గడవ సేయునుగదాకడుమిత్రవర్గంబు!
 జెలికాండ్ర రతని బూజింతురయ్య?
 దేవతానుగ్రమును జింతించునొన్నా
 పౌరుషంబును దైవంబు బరుగుచున్నె?
 కరము దవైన నామీద దయైన గరుణ గలదె?
 ప్రోచునా నన్ను నీ బాధ ద్రోచితండ్రి?”

హనుమా! నా మీద దిగులుచే ఏ పని మరవకుండ రాముడు సకాలములో అన్ని కార్యములు చేస్తున్నాడు గదా! పురుష ప్రయత్నము సరిగా ఆచరిస్తున్నాడా? నన్ను వెదికే ప్రయత్నము చేస్తున్నాడా? మిత్రులను కూడబెట్టుకుంటున్నాడా? మిత్రుల యెడల రెండు వుపాయములు అనగా సామము, దానము అనుసరిస్తున్నాడా? సామముతో హనుమంతుని వశపరుచు కున్నాడు, దానముతో సుగ్రీవుని, వానరసేనను వశపరుచుకున్నాడు. శత్రువుల యెడ భేదము, దండనము చూపినాడు. భేదముతో విభీషణుని వశపరుచుకున్నాడు. దైవచింతన, పురుష ప్రయత్నము రెండు సమముగా జరుపుతున్నాడా? దీనినిబట్టి సీత హనుమంతుని ఏమి ప్రశ్నించినదో, రాముడు అవే ఆచరించి చేసినట్లు అర్థమగుచున్నది. సీత కూడ రాజనీతిజ్ఞురాలు.

స్నేహమునకు, వియ్యమునకు, కయ్యమునకు సరిజోడు వుండవలెను. సుగ్రీవునకు, రామునికి రాజ్యములు, భార్యలు దూరమైనవి. రామునికి భార్య అపహరించిన వాడెవడో తెలియదు. ఎక్కడ వున్నదో కూడ తెలియదు. సుగ్రీవునికి భార్య అపహరించిన వాడెవడో తెలుసును. కాని ఏమీ చేయలేని పరిస్థితి. సుగ్రీవుడు, రాముడు అడవులు పట్టి తిరుగుతున్నారు. రామునికి లక్ష్మణుడు తోడు. సుగ్రీవునికి హనుమ జాంబవదాదులు తోడు. యిది సుగ్రీవుని, రాముని పరిస్థితి. వారిరువురి మధ్య ఏర్పడిన మైత్రి ధనికుని, పేదవాని మధ్య కుదిరే స్నేహము వలె వుంటుందా? అలా వుండదు.

వాలిని రాముడు బాణముతో కొట్టినప్పుడు, వాలి రామునితో

“నీ కథ నా కొకింతయును నీవె వెతిగింపవుగాక మున్ను, నీ
వేకతన్ దినేశ సుతు నిష్ఠము సల్పగ న వ్యధించి తో
యా లేపటాత్ము రావణుని నాజిని గొట్టి గళంబు గట్టి పె
న్నీకున నిందుదేనే పృథివీసుత దోడ్కొని రానే పూటలో”

నీవు ఏ కార్యము నిమిత్తము నన్ను పడగొట్టితివో, ఆ కార్యము గురించి నన్ను ముందుగా సంప్రదించివుంటే, నేను ఆ దుష్టుని, కపటిని యుద్ధములో జయించి, మెడపట్టి, సీతతో కూడ వకపూటలో నీ వద్దకు తీసుకు వచ్చి వుండేవాడను అని పలుకుతాడు.

ద్వందయుద్ధములో వాలి, రావణుని కంటే బలవంతుడే. సందేహము లేదు. రావణుని మీదకు వాలి యుద్ధమునకు పోయినప్పుడు, రావణుడొక్కడే వాలితో యుద్ధమునకు వచ్చునా? తక్కినవారు, వారి ప్రభువునకు సహాయముగా రారా? వాలి ఎందరితో ద్వంద్వయుద్ధము చేయగలడు? దూరము నుండి బాణ ప్రయోగము చేయగలవానిని ఎలా నియంత్రించగలడు? కంటికి కనిపించక బాణప్రయోగము చేయగల ఇంద్రజిత్తును ఏమి చేయగలడు? ఇంద్రుడంతటివాడు ఇంద్రజిత్తు చేత కట్టబడలేదా? యీ విషయములన్నీ యోచించిన కబంధుడు సుగ్రీవునితో స్నేహము చేయమని రామునికి సరైన సలహా యిచ్చాడు.

కాలమును, సమయా సమయములను అనుసరించి మసలుట

“దేశకాలౌ భజస్వాధ్యక్షమమాణః ప్రియాప్రియే,
సుఖదుఃఖసహః కాలే సుగ్రీవవశగో భవ”.

రామలక్ష్మణులు, సుగ్రీవుని సమక్షములో, మరణ కాలమునకు చేరువై, జ్ఞానోదయము పొందిన వాలి, అంగదునితో పలికిన మాటలు యివి. నీవు దేశ పరిస్థితులను, కాల పరిస్థితులను సహించుకొనుచు, వోర్చుకుంటూ, సుఖదుఃఖములను, యిష్టావిష్టములను, సహించుకుంటూ సుగ్రీవుని వశములో వుండవలెను. కారణము నేను నీ తండ్రివైనందున, నీవు ఎప్పుడైన తప్పు చేస్తే పుత్ర వాత్సల్యముచే క్షమించివుండును. సుగ్రీవునికి అట్టి అవసరము లేదు. అందుచేత సుగ్రీవుని యిష్టమునకు వ్యతిరేకముగా ప్రవర్తించవద్దు. ఐశ్వర్యములో వున్నవాడు, అధికారములో వున్నవాడు, అవిలేని వానిపట్ల చులకన భావనతో వుండును. చులకనగా చూచారని అతనికి వ్యతిరేకముగా నడుచుకోవద్దు. యిదే సందర్భములో భాగవతములోని నారదుని వాక్యము

“సంపన్ను డొరుగానలేడు, తనువున్ సంసారమున్ నమ్మి హిం
సింపంజూచు, దరిద్రుడెత్తువడి శుష్కీభూతుడై, చిక్కి, వాం
నింపండన్యుల నాత్మకున్ సమముగా జింతించు, నట్లాట ద
త్సంపన్నాంధున కంజనంబు వినుమీ దారిద్ర్య మూహింపగన్”

రాముడు కూడ అయోధ్యలో సీతతో అరణ్యమునకు వెళ్లే సమయములో

“సోహం త్వామాగతో ద్రష్టుం ప్రస్థితో విజనం వనమ్,
భరతస్య సమీపే తు నాహం కధ్యః కదాచన.
బుద్ధియుక్తా హి పురుషాన సహన్తే పరస్తవమ్,
తస్మాన్నతే గుణాః కధ్యా భరతస్యాగ్రతో మమ”.

నేను జనులు నివసించని అరణ్యమునకు పోతూ నిన్ను చూచుటకు వచ్చినాను. నీవెన్నడు భరతుని యెదట మరిదియే కదా అని, నా ప్రసంగము తేవద్దు. ఎందుకనగా ఐశ్వర్యము, అధికారము గలవారు తమనుతప్ప యితరులను పొగుడుట సహింపరు. అంటే భరతుని రాముడు చూచి పన్నెండు సంవత్సరములైనది. యీ పన్నెండు సంఖ్య విశేషము గురించి ప్రస్తావించటమైనది. కావున భరతునిలో మార్పు చేరి వుండవచ్చును. ఆ మార్పు మంచిగుణముల వైపు లేదా చెడు గుణముల వైపు అయివుండవచ్చును.

పై సందర్భములను బట్టి వాలితో రాముడు స్నేహము చేసి వుంటే, వాలి రాముని ఎలా చూసుకుని వుండేవాడో తెలుసుకొనవచ్చును.

మంచినీ, మంచి వారిని గౌరవించుట

“పంద్యాస్తేతు తపస్విద్ధా, తపసా వీత కల్మష,
ప్రవ్ధా వ్యాశ్చాపి సీతాయై ప్రవృత్తి వినియాన్వితైః”.

యీ శ్లోకము రామాయణములో కనిపించలేదు. తపస్సులో సిద్ధిపొందినవారు, తాపసులు అనగా సాక్షీభూతులు, పాపము చేయనివారు పాపము తొలగినవారు అనగా పాపపుణ్యమునకు అతీతమైనవారు, సీత యొక్క నడత, వ్యక్తిత్వము చూచి, తెలిసికొన్నవారై వినయము, సంతోషముతో సీతకు నమస్కరించిరి. కారణము, సీత సాక్షీభూతులకే సాక్షీభూతుము, పద్మములకే పద్మము వంటిది. అంతటి విపత్తు, ముప్పు తన కడుపులో దాచుకుని, భూదేవి వంటి వోర్పుతో సహనముతో రామాయణ కథానాయకుడు, ఏ కోరికలులేని సాక్షీభూతుడైన రాముని క్లిష్ట కార్యములు సరిగ్గా జరుగునట్లు, సాక్షీభూతమై నిల్చినది. అలాగే రుద్రాంశ, వాయు అంశ, మేరు పర్వతము అంశ,

కామరూప అంశ అయిన హనుమంతుడు లంకలో నిర్వహించిన ఘోరకృత్యములకు కూడ వనదుర్గ అంశతో సాక్షిభూతమై వీక్షించినది. అలాగే పన్నెండు మాసములు రావణుడు తన వద్దనున్న గుప్తమైన కుండలని శక్తి నిధిని హరింపజేయ ప్రయత్నములను కూడ సాక్షిభూతత్వముతో నిగ్రహించినది. అదేవిధముగా అయోధ్య ప్రజలు మోపిన అపవాదును కూడ సాక్షిభూతురాలిగానే స్వీకరించినది. అలాంటి ఉన్నత వ్యక్తిత్వము గల సీతను తాపసులు, జ్ఞానోదయము పొందిన జ్ఞాన సంపన్నులు గ్రహించి నమస్కరించుటలో అతిశయోక్తి, ఆశ్చర్యము లేదు. వాల్మీకి అంతటివారు సీతను అమ్మా! అని సంబోధించాడు. అందుకే యిటువంటి వ్యక్తిత్వము గల వారికి దుఃఖము కలిగిన, వారిపట్ల అగౌరవముగా ప్రవర్తించినా, ఫలితము ఎలా వుండునో లంక స్థితినిబట్టి తెలుసుకొనవచ్చును. యీ కారణము చేతనే అయోధ్యలో రామమందిరము పునఃనిర్మాణమునకు అంత కష్టపడవలసి వస్తున్నది. సహనము గుణములు గలవారిలో అగ్రగణ్యురాలైన సీతను, అసహనముతో బహిష్కరించిన అయోధ్యలో మరలా యిప్పుడు వివాదాస్పదమైన అసహన ప్రవృత్తితో కూడిన రామమందిరము పునః నిర్మాణమునకు, రాముని అనుమతి లభిస్తుందా? సీత సహజగుణమునకు వ్యతిరేకముగా సంకల్పించిన కార్యమునకు, రాముని ఆమోదముద్ర ఎట్లు కలుగుతుంది? అయితే మందిరము పునఃనిర్మాణము జరుగదా? అంటే హింసప్రవృత్తితో కూడిన కార్యమునకు, అందునా సీతకు హర్షదాయకము కాని కార్యమునకు రాముడు అంగీకరించడు. ఎప్పుడైతే యిరువరాలవారు హింస ప్రవృత్తి విరమించి, సహనమును సమకూర్చుకుని వప్పందము జరుగుతుందో, అప్పుడు సీత హర్షము పొందినదై, సీత హర్షము చూసి రాముడు తృప్తి చెంది, రాముని కింకరలు వచ్చి కార్యమును సునాయాసముగా పూర్తి చేయగలరు. అంతేకాని హిందూ ధర్మము పేరుతో, హిందూధర్మమును నిలబెట్టవలసిన బాధ్యత మనదే అని సంకల్పించుకుని, సాక్షిభూతత్వమునకు వ్యతిరేకముగా నిర్వహించే ఏ కార్యము ఫలించదు. అట్టి సంకల్పమునకు సృష్టి నుండి ఎటువంటి సహకారము అందదు. అలాగే అవతలి వర్గము వారికి కూడ మతము పేరుతో, మతహక్కుల పేరుతో, మైనారిటీ పేరుతో హింసప్రవృత్తిచే చేసే కార్యములు ఫలించవు. హిందూధర్మము అనగా నిరంతరము పరివర్తము చెందునది, మార్పునకు లోనగునది, అట్టి ధర్మమును నిలబెట్టవలసిన బాధ్యత, రక్షణ భారము స్వయముగా ప్రకృతి స్వీకరిస్తుంది, ప్రకృతిచే నియమించబడ్డ సాక్షిభూతులు నిర్వహిస్తారు. రాముడు కాని, సీత కాని, వారి సేవకులు కాని, కింకరులు కాని తమకి దేవాలయము నిర్మించమని కోరలేదే? మరి రాముడు ఏమి కోరాడు? ఉత్తరాకాండలో అవతార పరిసమాప్తి సమయములో హనుమంతునితో చెప్పాడు. రామాయణ పఠనము ఎంత కాలము జరుగుతుందో అంతవరకు నీవు జీవించి యుండువుగాక. రామాయణ పఠనమునకు, రామాలయ నిర్మాణమునకు ఏమిటి సంబంధము? మన పూర్వీకులు నిర్మించిన మహోన్నతమైన ఆలయములు, శిల్పకళలు గల కోణార్క ఆలయము, దక్షిణ భారతములోని అనేక ఆలయములు, హంపిలోని శిల్పకళ యిప్పుడు ఏ గతి పట్టినది? యిట్టి స్థితికి కారణము,

సహజ రాక్షస ప్రవృత్తి గల అసహనము, అసహనముతో కూడిన హింస. వక కొత్త ఆలయమును నిర్మించుటకన్నా, అదే ధనముతో పది శిథిలమైన పురాతన ఆలయములను పునరుద్ధరించుట ఉత్తమము. అట్టి కార్యమునకు వందరెట్లు ఫలితము లభించును. మిడి మిడి జ్ఞానముతో, విచక్షణ రహిత, జ్ఞానోదయ రహిత స్థితిలో, లేని పెద్దరికము నెత్తిన వేసుకుని మరాధిపతులు, పీఠాధిపతులు పూనుకుని యిట్టి కార్యక్రమములు చేయుట వలన ఎటువంటి ప్రయోజనము లేదు.

అవసర సమయములో పరాక్రమ ప్రదర్శనము

“స నిర్దిత్య పురీం లజ్ఞాం శ్రేష్ఠాం తాం కామరూపిణీమ్,
విక్రమేణ మహాతేజా హనుమాన్ కపిసత్తమః.
అద్వారేణ మహాబాహుః ప్రాకారమభిపుష్పవే”.

మహా తేజస్వాలి, కుండలిని శక్తి ఉపాసకుడు, మారుతాత్మజుడు అయిన హనుమంతుడు విక్రమము చేత, కామరూపముచేత, శ్రేష్ఠురాలైన లంకిణిని జయించినాడు. విక్రమము అనగా పంచబ్రహ్మల వాయు అంశను అనాహతములో నిల్పుకుని, రజోగుణముతో కూడిన కర్మాచరణ ద్వారా పరులను వశము చేసుకును వాడు. ఆ విధముగా కోరిన రూపము ధరించి, అవసర సమయములో ఎవరి కాపలా వలన లంకపై కన్నెత్తి చూడలేదో, ఎవరి కాపలా వలన రావణుడు లంకలో సుఖముగా వుండగలుగుచున్నాడో, అట్టి లంకిణిని, హనుమంతుడు వశము చేసుకున్నాడు. మనము కూడ వక కార్యాలయములో గాని, లేక ఉన్నత పదవిలో వున్న వ్యక్తిని కలవాలంటే, వాకిటిలో వున్న వానిని అడ్డుతొలగించుకోవటమో లేక మైత్రి చేసుకోవటమో చేయాలి కదా.

అయితే యీ శ్లోకములో రాముని అరవైనాల్గు గుణములలో వకటైన మహాబాహు అంశ హనుమంతునిలో ప్రవేశించినది.

రాముని విక్రమము

“యో వజ్రపాతాశనిసంనిపాతా,
న్న చుక్షుభే నాపి చపలా రాజా,
స రామబాణాభిహతో భృశార్త,
శృవాల చాపం చ ముమోచ వీరః”.

రాముడు వింటిని కదిలించి, వజ్రముల వంటి, పిడుగుల వంటి బాణములను విడిచెను. అవి తగిలిన రాక్షసులకు సన్నిపాతముతో కూడినవారి వలె, శరీరావయవములు పనిచేయక, కన్నులు కనపడక, కట్టెల వలె, రాయి వలె మరణించారు. ‘లోక త్రమోద్వేగ కర కుంభకర్ణ

శిరశ్చేదే నమో భీషణ రూపాయ' అని శ్రీరామ ఆపుదద్దారక స్తోత్రము. ఆయన కోరుకున్నప్పుడే, అవసరమైనప్పుడే ఆ భీషణ రూపము, క్రోధము కలుగుతవి. తక్కిన సమయములో, “రామం లక్ష్మణ పూర్వజం రఘువరం, సీతాపతిం సుందరం, కాకుత్స్థం, కరుణార్ణవం, గుణనిధిం విప్రప్రియం, ధార్మికం, రాజేంద్రం, సత్యసంధం, దశరథతనయం, శ్యామలం, శాంతమూర్తిం” అని కదా రామ రక్షాకవచము. యిక్కడ లక్ష్మణ పూర్వజం అనుటచే, సహజముగా కొంత బుసబుసమని రోషగుణమైన లక్ష్మణుడు రాముని బహిష్కారము కదా. అట్టి రోషగుణమైన లక్ష్మణునికి పూర్వము రామం అనగా, రాముని సహజ లక్షణము కలిగి, అలాగే రోషగుణమునకు పశ్యంతం రఘువరం సీతాపతిం అనగా సహజ గుణమైన వోర్పుతో కూడిన సీతకు భర్తగా వున్న లక్షణము గలవాడని అర్థము. లక్ష్మణ పూర్వజం అంటే మరొక కోణములో చూద్దాము. రాముని బహిష్కారమైన లక్ష్మణుడు రాముని వెంటనే వుండువాడు. రాముడు ముందు నడుచుచుండగా, లక్ష్మణుడు ఆయన వెనుక ఆయుధము ధరించి అనుసరించువాడు. కావున రాముడు లక్ష్మణ పూర్వజం అయినాడు. అలాగే లక్ష్మణుని కంటే ముందు జన్మించాడు కావున లక్ష్మణ పూర్వజం అయినాడు.

రాముని స్నేహ గుణము

“దారాఃపుత్రాః పుత్రం రాష్ట్రం భోగాచ్చాదన భాజనం,
సర్వమేవావిభక్తం నో భవిష్యతి హరీశ్వరః”.

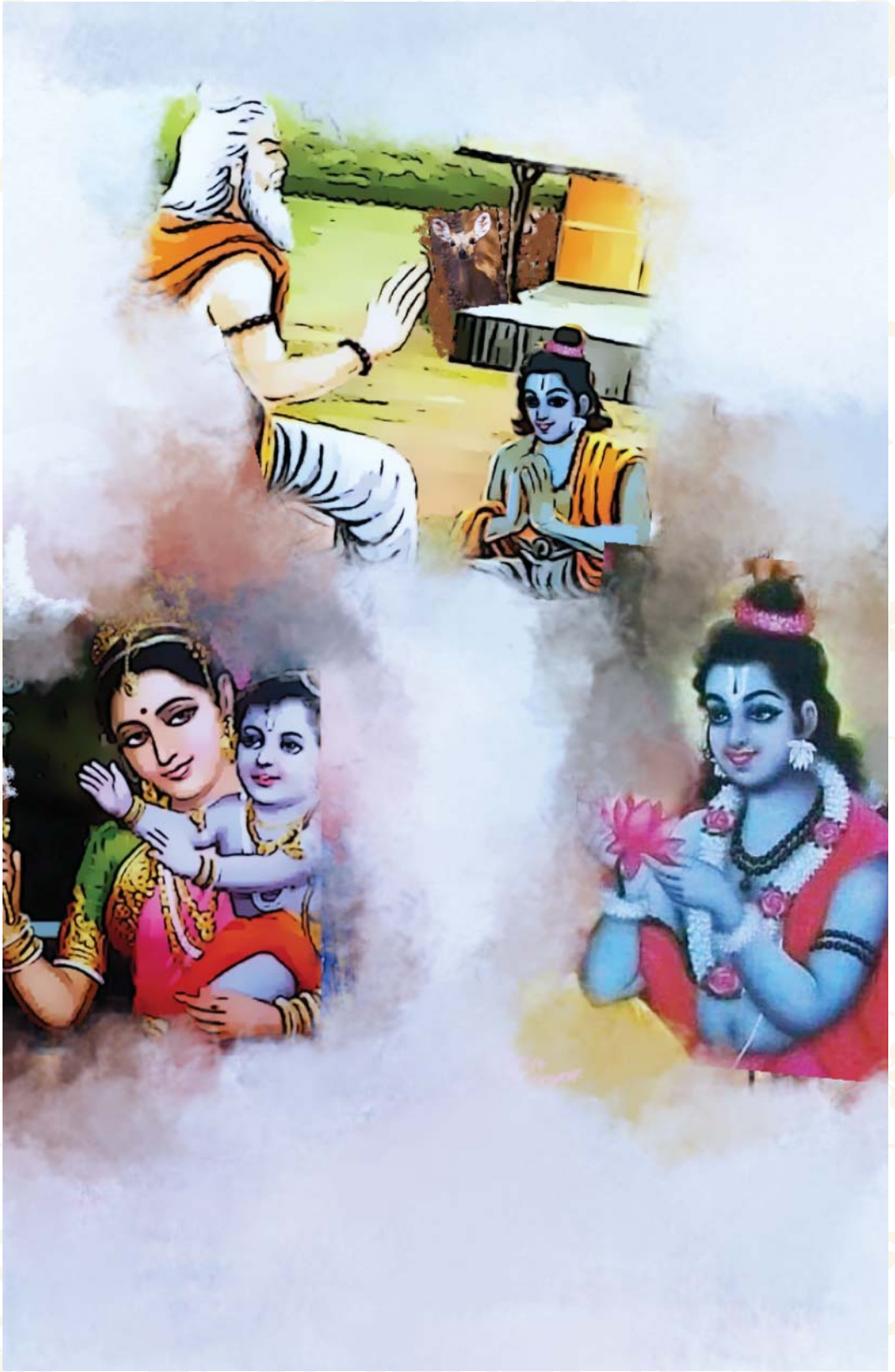
రాముడు సుగ్రీవునితో, ఓ వానర రాజా! భార్యలు, పుత్రులు, పట్టణము, దేశము, తినే ఆహారము, రక్షణ కొరకు వుపయోగించే ఆయుధములు, కప్పుకునే బట్టలు, నివాస స్థానములైన భవనములు, యివన్నీ కూడ మనిద్దరికి విభజింపబడినవిగా, వేర్వేరుగా వుండజాలవు. దీనర్థము నీ భార్య నా భార్యగా, నీ కొడుకు నా కొడుకుగా అని కాదు. మనమిరువురము స్నేహపూర్వకముగా వకరికొకరు సహాయపడవలసినవారము. నీ భార్యకు గాని, నా భార్యకుగాని హాని జరిగినచో, ఆ హాని స్వంతముగా భావించి వారి ఆపద తీర్చవలెను. అలాగే నీవు తింటె, నేను తింటాను. నీవు పస్తుంటె, నేనూ వుంటాను. మనిద్దరి సుఖములు, కష్టములు సమానము. వకరికొకరు పంచుకొనవలెను. వకరి కొరకు మరొకరు శ్రమపడవలెను. కలిసి సమిష్టిగా అభివృద్ధి సాధించవలెను. అది స్నేహ గుణము. ఆ విధముగా రాజ్యమును పాలించి ప్రజలకు సుఖము, సంతోషము కల్పించి, ఆ సుఖసంతోషములను యిద్దరము సమానముగా అనుభవించాలి.

యీ మహనీయుని గుణగణాల శీర్షిక పఠించి యీ క్రింది మంత్రము జపించిన చాలు.

“చతుఃషష్ఠి గుణాయ శ్రీ సీతాపతయే నమః”

శ్రీ సీతాపతయే శ్రీరామ చంద్రాయ నమః

ఎనిమిదవ అధ్యాయము బాలరాముని విశేషాంశములు

“తతో యజ్ఞే సమాప్తే తు ఋతునాం షట్సమత్యయుః,
తతశ్చ ద్వాదశే మాసే చైత్రే నావమికే తిథౌ,
నక్షత్రేదితిదైవత్యే స్వోచ్ఛసంస్థేషు పఞ్చసు,
గ్రహేషు కర్కటే లగ్నే వాక్పతావిష్టనా సహ,
ప్రోద్భూమానే జగన్నాథం సర్వలోకనమస్మృతమ్,
కౌసల్యజనయద్రామం సర్వలక్షణసంయుతమ్,
విష్ణోరర్థం మహాభాగం పుత్రమైక్ష్వాకవర్ధనమ్”.

పుత్రకామేష్టి యజ్ఞము పూర్తి అయి ఆరు ఋతువులు అనగా, సంవత్సర కాలము పూర్తి అయినది. పన్నెండవ మాసమగు చైత్రమాసమున, పునర్వసు నక్షత్రయుక్త నవమి తిథియందు, ఐదు గ్రహములు ఉచ్చ స్థానములో ఉండగా, సర్వలక్షణ సంపన్నుడు, యిక్ష్వాకు వంశ వర్ధనుడు అయిన రాముని కౌసల్య పుత్రునిగా కనెను. యిది రాముని పుట్టుక రహస్యము. పుత్రకామేష్టి యజ్ఞము జరిగిన తర్వాత, ఆరు ఋతువుల కాలములో కౌసల్య గర్భములోని శిశువు ఆరు కుండలిని చక్రములకు కౌసల్య నాభి నుండి గల నాడీ వ్యవస్థ ద్వారా పోషణ జరిగినది. అయితే కుండలిని చక్రములు ఏడు కదా. రాముడు తన సహస్రార చక్రమును కర్మాచరణ ద్వారా జాగృతము చేసాడు. కావున గర్భములోని శిశువు ఆరు కుండలిని చక్రముల పోషణకు, ఆరు ఋతువుల కాలము పట్టినది. అయితే యీ కాలములో ప్రసవము జరుగుటకు తొమ్మిది నెలలు, పది నెలలు పడుతున్నది. కొందరు యింకనూ ముందుగనే ప్రసవిస్తున్నారు. ఆ విధముగా జనియించిన శిశువు కుండలిని శక్తి క్షీణించును. అయితే సర్వగుణ సంపన్నుడైన రాముడు అన్ని సరిగ్గా ఎంచుకొని, ఎంతమేరకు కుండలిని శక్తి అవసరమో అంతమేరకు సమకూర్చుకుని

జన్మించాడు. నవగ్రహములన్ని అనుకూలించవలసిన అవసరము లేదని, రాముని జననము తెలుపుతున్నది. తొమ్మిది గ్రహములలో సగము కంటే కొంచెము అధికము అనగా ఐదు గ్రహములు ఉచ్చస్థానములో ఉండిన చాలు, అనుకున్నాడు రాముడు. యిక రాముని జన్మనక్షత్రము గురించి చూద్దాము. పునర్వసును విడదీస్తే పునః అంటే మరల వసు అనగా వసించుట. నివసించుట అనేది బహిర్గతమైన అంశమైతే, వసించుట అంతర్గత అంశము అయినది. ఎక్కడ వశించినాడు? ప్రజల హృదయములలో, మనస్సులలో వశించినాడు. పునః అంటే మరల అని కదా అర్థము. యింతకు పూర్వము ప్రజల లోపల వున్నాడా? అందరి లోపల వుండే డెబ్బై శాతము జలతత్వములో సూక్ష్మరూపములో, అణురూపములో నారాయణుడు ఉంటాడని చెప్పుకున్నాము. ఆ జలతత్వమునకు దిశ, దిక్కు, ప్రసరణ కలిగించువాడు, తద్వారా జ్ఞానోదయమును కల్గించువాడు నారదుడు. అందుకనే లలిత సహస్రనామ స్తోత్రములో “కరాంగుళి నఖోత్పన్న నారాయణ దశాకృతిః” అమ్మవారి చేతివేళ్ల గోటి నుండి వెలువడే కుండలినీ శక్తి వలన నారాయణుని పది బహిర్గత రూపములు ఆవిష్కరింపబడినవి.

రాముని జననము జరిగినపుడు సూర్యుడు, కుజుడు, గురువు, శుక్రుడు, శనీశ్వరుడు వారి ఉచ్చ స్థానములగు మేష, మకర, కర్కటము, మీన, తులా రాసులలో వున్నారు. గురుడు, చంద్రుడు కలిసిన కర్కాటక లగ్నము అయినది. అయితే యిక్కడ వక ముఖ్య అంశం గమనించాలి.

మహాకల్పము అంతమైన తర్వాత ప్రారంభమైన పునఃసృష్టిలో ముందుగా కృతయుగము, తర్వాత త్రేతాయుగము, ద్వాపర యుగము మరియు కలియుగము ప్రారంభమైనవి. మహాకల్పము అంతమైన తర్వాత సప్తగ్రహములు స్తంభించినవి, పరిభ్రమణము లేవు. తర్వాత పునఃసృష్టి జరిగినపుడు ముందుగా చంద్రుడు, తర్వాత సూర్యుని పరిభ్రమణము జరిగినది. కృతయుగము నుండి ద్వాపరయుగము చివరి వరకు కేవలము సూర్యచంద్రుల పరిభ్రమణమే జరిగినది.

కాబట్టి మహాకల్పము అంతమైనపుడు సప్తగ్రహముల పరిభ్రమణము స్తంభించినపుడు వారు ఏ రాసులలో వున్నారో, ఆ స్థితి ద్వాపరము వరకు అలాగే కొనసాగబడినది. అంటే కుజుడు మకర రాసిలో, గురువు కర్కాటకములో, శుక్రుడు మీనరాసిలో, శనీశ్వరుడు తులా రాసిలో, కృతయుగము నుండి ద్వాపరయుగము అంతము వరకు అలాగే వున్నారు. అలాగే చంద్రుడు పరిభ్రమణము ద్వారా కర్కాటకములో చేరి గురువుతో కలిసాడు. సూర్యుడు పరిభ్రమణము ద్వారా మేష రాసిలో చేరినాడు.

ఈ విషయములు లలిత సహస్రనామ స్తోత్రములో స్పష్టముగా వివరింప బడినవి. కాబట్టి రామాయణ కాలములో కేవలము సూర్యుని, చంద్రుని పరిభ్రమణము జరిగినది. మిగిలిన ఐదు గ్రహములు పరిభ్రమణములో లేవు. సూర్యుని, చంద్రుని పరిభ్రమణము ద్వారా ఛాయగ్రహములైన

రాహు, కేతు అంశలు ఆవిర్భవించినవి. అంతేకాదు, కృతయుగము నుండి ద్వాపరయుగము అంతము వరకు భూగోళములో వృషభములు లేవు. మరి గోక్షీరము ఎలా లభించినది? చంద్రుని కిరణముల స్పర్శతో గోవులు క్షీరమును ఉత్పత్తి చేసినవి. పరశురాముడు, భీష్ముడు, కృష్ణుడు, శిఖండి భూగోళములో వృషభముల ఆవిర్భవమునకు ఎంతో కృషిచేసారు.

సంసార తాపత్రయముతో కొట్టుకొని పరిభ్రమించేవానికి, జ్ఞానోదయము కలిగి, నారాయణుని అనుగ్రహము ఎలా కల్గుతుంది? అట్టివారికి, మహాయోగులకు, ఋషులకు, మునులకు తపస్సంపన్నులకు వుండే ఏకాగ్రత, భక్తి, నియమనిష్ఠత, ఆచరణ, సంకల్పము వుండదు కదా! మరి అట్టివాని గతి ఏమిటి? ఎల్లప్పుడు అలా భ్రమించవలసినదేనా? వేరే గతి లేదా? అంటే అట్టివారిని వుద్ధరించేందుకు, అనగా అల్పులను, సామాన్య మానవులను వుద్ధరించి, జ్ఞానోదయము వైపుగా మరలించేందుకు, రాముడు మానవమాత్రునిగా అవతరించి, మన మధ్య తిరుగుతూ, మనలో వకనిగా వ్యవహరిస్తూ, మన కష్టములను చూస్తూ, వాటిని తీరుస్తూ, మన మంచిచెడులను విచారిస్తూ, వీటన్నిటిని నిర్వహించుటకు పునర్వసు మనకు మరల మరల గుర్తుండే విధముగా, మనము మర్చిపోని విధముగా అనుభవము కలిగించాడు. అందుడే రాముడు పశుపక్ష్యాదులను, నరవానరులను, నీచజాతివారైన గుహుని, శబరిని ఆదరించి అక్కన చేర్చుకున్నాడు. రాక్షసుడైన విభీషణుని ఆదరించాడు. తాను జయించిన రాజ్యములను తన అనుచరుల వారసులకు అప్పగించాడు. యివన్నీ చిరస్థాయిగా మరల మరల గుర్తుండే కార్యక్రమాలు.

ఆ విధముగా రాముని ఆవిర్భావము తర్వాత, వరుసగా భరత, లక్ష్మణ, శత్రుఘ్నుల జననము జరిగినది. ఆ సమయములో గంధర్వులు మధురముగా గానము చేసినారు, అప్పరసలు నాట్యము చేసినారు. ఆకాశము నుండి పుష్పవర్షము కురిసినది.

**“జగుః కలంచ గన్ధర్వా నవృతుశ్చాపురోగణాః,
దేవదుస్త్వభయో నేదుః పుష్పవృష్టిశ్చ ఖాచ్ఛృతా,
ఉత్సవశ్చ మహానాసీదయోధ్యాయాం జనాకులః”.**

రామ, భరత, లక్ష్మణ, శత్రుఘ్ను ఉత్పత్తి సమయములో, గంధర్వులు మధురగానము గావించారు, అప్పరసలు నాట్యము చేసారు, దేవదుందుభిలు మ్రోగినవి. ఆకాశము నుండి పుష్పవర్షము కురిసినది. అయోధ్యలో ఎందరో జనులు పాల్గొని ఉత్సవము జరపబడినది. అయితే గంధర్వుల గానము, అప్పరసల నాట్యము, ఆకాశము నుండి కురిసిన పుష్పవర్షము యివన్నీ ప్రజలలో జ్ఞానోదయము కల్గిన వారికి అంతర్గతముగా జరిగిన అంశలు. బహిర్గతముగా జరుగలేదు. వారి హర్షము, ఆనందము చూసిన తక్కిన ప్రజలు వారితో కలిసి ఉత్సవము జరిపినారు. యిక అప్పరస అంటే మనలోపల రసోత్పత్తి తీవ్రమయి అప్పరసగా మారుతుంది.

యిది అంతర్గత అంశము. ఈ స్థితిలో వారు గంధర్వగానము చేసారు. వారి సహస్రారములోని సహస్రదళ కమలము నుండి పుష్పవర్షము కురిసి, వారు ఆనందముతో పరవశమైనారు.

దశరథుడు దానాది కార్యక్రమములు చేసాడు. జననము పశ్చంతము పదకొండు రోజుల తర్వాత నామకరణము జరిగినది. 'రమన్తై సర్వేజనాః గుణైః అస్మిన్ ఇతి రామః', అనగా సర్వజనులు గుణముల విషయములో, ఎవని ప్రమాణికముగా తీసుకుని ఆనందము పొందుతారో, అతడు రాముడు. యిక్కడ గుణము అనగా సద్గుణములు, దుర్గుణములు రెండూ చేరుతాయి. ఎందుచేతనంటే, రాముని అరవై నాల్గు గుణములలో 'గుణవాన్' అనే గుణము వున్నది. అంటే గుణములకు అతీతమై, గుణములను నియంత్రించువాడు. కాబట్టి సద్గుణములకు, దుర్గుణములకు కూడా ప్రమాణికము రాముడే. అందుకే రావణుడు సనత్కుమార మహర్షి ద్వారా విష్ణువు గురించి విని, విష్ణ్వాంశ గల వానిచే తాను మరణించాలని కోరుకున్నాడు. తద్వారా తనలోని దుర్గుణములకు, రాముని ప్రమాణికముగా ఎంచుకున్నాడు.

ఆ నల్లరు కొడుకులతో నలుగురు మాతృమూర్తులు మురిసిపోతున్నారు. ఆ నలుగురు బాలురు వేదవేత్తలే, లోకక్షేమము నందు ఆసక్తి గలవారే. వారందరిలో జేష్ఠుడు రాముడు, చంద్రునివలె అందరికి చల్లదనము ప్రసాదించి, ఎల్లరును ఆకర్షించుతున్నాడు. ఈ బాలరాముడు గజ, అశ్వరోహణము, ధనుర్వేదము నందు శ్రద్ధగలవాడు. రామునికి చిన్నతనము నుండి లక్ష్మణునిపై ప్రేమ అధికముగా నుండెడిది. రాముడు అశ్వారోహియై వేటకు వెళ్లెసమయములో, లక్ష్మణుడు ధనుస్సు చేతబాని అతని వెనుకనే వెళ్లెడివాడు. దీనినిబట్టి రాముడు చంటిపిల్లాడుగా వున్నప్పటి నుండి, పరాధీనము, కోరికలు లేని స్థితి ప్రకటించాడు. మానవునిగా జన్మించి పసికందుగానే యింతటి సాక్షీభూతత్వము ప్రకటించుట అత్యంత దుర్లభము. అయిననూ బాలరాముడు ఆచరించి చూపినాడు. రాముడులేని లక్ష్మణుడు రామాయణములోనే కాదు, మరెక్కడ దేవాలయములలో కూడ చూడలేము. అలాంటి నలుగురు కుమారులతో యిటు తండ్రి, అటు తల్లులు ముద్దుముచ్చటలతో, వచ్చిరాని మాటలను చూచుకొని కాలము గడుపుతున్నారు. లేకలేక కలిగిన సంతానము. అందునా నల్లరూ, నాలుగు దిక్పాలకులు వంటివారు.

“దాయల్ దానసు గూడి యాడునెడలన్
 దన్దాసి కౌసల్య యెం
 తో యాసిక్తిని రార డస్సితివిరా
 యో రామచంద్రా యటం
 చీయోజం దను బిల్వ జన్మడువగా
 నేతెంచి తా ద్రావకే
 ‘ఊ’యమ్మా యని వ్రేలన్చూపు ననుజున్
 హాయెట్టి సౌభ్రాత్రమో”

బాలరాముడు తమ్ములతో కలిసి ఆటలాడువేళ, కౌసల్య ప్రేమతో వచ్చి నాయనా! రామచంద్రా! ఆటలాడి అలిసితివిరా! రా రా ప్రాలు త్రాగరా అని పిల్వగనే వచ్చి ప్రాలు తాగక, తమ్ములను కూడ పిల్వమని వ్రేలు చూపుచూ తల్లికి సంజ్ఞ చేయును. ఎంతటి సోదరప్రేమ!

“తనయుయ్యెలప్రక్కన, లక్ష్మణు
 నుయ్యల లేకయున్న
 గను మూయండేమిని నుల్లాసము
 గానడు
 జననీ స్తన్యంబు గ్రోలం జనడేమైనన్”

లక్ష్మణుని తోడు లేక బాలరాముడు నిద్రపోడు, వుల్లాసముగా వుండడు, ఆఖరుకు తల్లి పాలు కూడ త్రాగడు. తన ఊయల ప్రక్కనే తమ్ముడైన లక్ష్మణుని ఊయల వుండవలెను. అప్పుడే నిద్రకు ఉపక్రమించును. శేషతల్పమునకు అలవాటుపడి యోగనిద్రలో వున్నవానికి, ఆదిశేషుని అంశగల లక్ష్మణుడు బహిప్రాణమై ప్రక్కనే ఉండవలెననే విషయము, ఆ పిచ్చితల్లి కౌసల్యకు తెలియదు కదా! యీ సందర్భములో వక సినిమా పాటల రచయిత బాలరాముని చక్కగా వర్ణించాడు. ‘నిద్దురైనను నవ్వుల ముద్దరలుండాలి’ అని. యిది చాలా మంది పసిపిల్లలలో చూస్తుంటాము. నిద్రలో చిరునవ్వు చిందిస్తారు. ఎందుకు? అనగా ఆ ప్రాయములో వారికి ఉన్నదంతా అమాయకత్వము. అంతటి అమాయకత్వముతో కూడిన స్వచ్ఛత పరమాత్మ స్వరూపము. వారికి కావలసిన తగిన పోషణ, తల్లిపాలు దొరికినవి, వారిని ఆనందింపజేసి మురిపించారు, జోలపాటలు పాడినారు అని సంతోషపడి, తృప్తిచెంది నిద్రలో కూడ తమ హర్షమును మందహాసముతో వ్యక్తపరుస్తారు. ఆ పసివారికి అంతకంటె ఏమి కావలెను? బాలరాముడు కూడ తన అవతారము ఆశించిన విధముగా పురోగతి చెందుతుండుటచే, తృప్తిపడి నిద్రలో కూడ నవ్వుతున్నాడు.

“పాలు విడవని యా లేత ప్రాయమంద
ప్రతిదినమునొక్క పరియైన రాఘవుండు
సవతితల్లులయిండ్లకు జనక విడువ
దెత్తికొన పోవ సైగల నెలమిజేయు”

పాలు త్రాగే ప్రాయములో కూడ ప్రతిదినము కనీసం వక్కసారి అయినా సవతి తల్లుల యిండ్లకు తీసుకుపోవుని మారాము చేయును. యీ విధముగా బాలరాముడు తన తమ్ములతో, సవతి తల్లులతో ప్రేమానురాగము పంచినాడు. రామలక్ష్మణులు చిన్నతనము నుండి వక జంట. వకే ప్రాణము రెండు రూపములు దాల్చినట్లు, అలా ఆడారు, పాడారు, కలిసి అడవులకేగారు. అడవుల కష్టము కలిసి అనుభవించారు.

“పుత్రోత్సాహము తండ్రికి పుత్రుడు జన్మించినపుడే”

దశరథుని ముద్దు ముచ్చట్లు పిల్లలతో

“రాఘవా! వక ముద్దీయరా యంచు
పిలచిన బుడిబుడి నడకల నడుచువాడు
చిదిమిన పాల్గారు చెక్కుటద్దంబుల బోలు మోమువాడు”

యిలా ఊహించుకుంటూ పిల్లలను చూచుకుని పొంగిపోతున్నాడు రాజు. మరి అరవైవేల సంవత్సరముల వయస్సులో తండ్రి హోదాకి ఎదిగితే ఎవరికి మాత్రము సంతోషము కలుగదు? ఈలోగా పిల్లలు

“అందరు సర్వవేదవిదులందరు శూరకులాగ్రగణ్య, ల
య్యందరు లోకభద్రరతులందురు జ్ఞానయుతుల్, దయాళు రా
యందురు, సత్యసత్త్వగుణులందరు, సాధుమణుల్ మహాత్ము ల
య్యందరు సుందరుల్, విబుధులందరు సర్వకళాప్రవీణతన్”

యిలాంటి కుమారులున్న తల్లితండ్రులు ఎవరు ఆనందము ఆహ్లాదము, సంతోషము, మనోవికాసము పొందరు? అయినా కుమారులందరిలో

“రాముడు శీలసంపదభిరాముడు, సత్యపరాక్రమక్రమో
ద్ధాముడు, నిర్వికల్పగుణధాముడు, సర్వజగత్సమిష్టచే
ధాముడు, సాధుచిహ్నాసుమదాముడు, భాసిలె నీలనీరద
శ్యాముడు, వారిలోన దనుచారిమ ధిక్మతకామధాముడై”

వారందరిలోన రాముడు పుట్టుకచేతకాని, రూపముచేతగాని, గుణముల చేత గాని, అందరికంటె రాజుకు బాలరామునిపై ప్రేమ మక్కువ. అయితే రాజుకు రామునిపై ఎంత ప్రేమ ఉన్నదో, రాముని మీద ఆయన తమ్ములకు అంత ప్రేమ యున్నది. అందులో లక్ష్మణునికి యింక కొంచెము అధికము.

“చిన్నతనాననుండియును, జ్యేష్ఠుడు శ్రేష్ఠుడు లోకరాముడౌ
నన్నకు, లక్ష్మీవర్ధనుడనంతము గూరుచు స్నేహభక్తిసం
పన్నుడు లక్ష్మణుండు వెలిప్రాణము స్వీకము నాశరీరమున్
కన్నను మిన్నయున్, సకలకార్యహితాచరణుం డజస్రమున్”

చిన్ననాటి నుండి రామునికి లక్ష్మణుడు వెలుపలి ప్రాణము. అనగా రామునిలో వారుణినాడి బహిర్గతముగా లక్ష్మణుని రూపము దాల్చినది. వారుణినాడి ఆదిశేషుని అంశ కదా.

యీ విధముగా పన్నెండు సంవత్సరములు గడిచినవి. దశరథునికి, ఆతని రాణులకు యీ పన్నెండు సంవత్సరములు మధురక్షణములు, మర్చిపోలేని అనుభూతులు. పన్నెండు సంఖ్య విశేషము యిప్పటికే ప్రస్తావించటమైనది. వకరోజు దశరథుడు తన పురోహితులతోను, బంధువులతో కలిసి తన కుమారుల వివాహమును గూర్చి ఆలోచన గావిస్తాడు. ఆ సమయములో విశ్వామిత్రుడు సభలోనికి ప్రవేశిస్తాడు. తాను నిర్వహించే యాగమునకు, రాముని యాగరక్షకునిగా పంపమని అడుగుతాడు. అప్పుడు దశరథుడు చింతాక్రాంతుడై విశ్వామిత్రునితో

“పండుకొనదల్లి కేలిడి
దిండుగాగ, మీద నొండొక చేయివైచి మేలి కధలు
చెప్ప నూ కొట్టుచును గను
తెప్ప మూయుకూన ముండ్రరాలను గూర్చునెట్లు?”

రాత్రివేళ తల్లి ప్రక్కలో ఆమెపై వక చేయివేసి, ఆమె మంచి కధలు చెప్పగా వినుచు కన్నులు మూయు పసిబాలుడు, అడవిలో ముళ్లలో, రాళ్లలో ఎలా నిద్రపోగలడు? యిది వూహించినంత మాత్రమునే నేను చింతాక్రాంతుడును అగుచున్నాను.

“గిల్లినను బాలు బుగ్గల
జిల్లుమనును, దీర నుచ్చియు నాని తీగచాటు
పిందెయతడేడ నడవుల గందమూల
ములను దిని వారితో బోరు సలుపుబేడ”

రాముని వయస్సు బుగ్గ గిల్లితే పాలుకారే వయస్సు. నీటితో తడిసిన ఆకుచాటు నుండె

పిందెలాంటివాడు. వాడెక్కడ అడవిలో కందమూలములను తినుటెక్కడ, రాక్షసులతో యుద్ధము చేయుట యింకెక్కడిమాట? యివి వకదానితో మరొకటి పొంతన లేకుండా వున్నవి. రాత్రివేళ చీకటిలో ఎక్కడికోకాదు, యింకొక పినతల్లి యింటికి, అది ఎంతో దూరము కాదు, అంతఃపురములోనే పోయి రారా అంటే భయముతో వణికిపోతాడు. రాత్రి నిద్దురపోయే సమయములో ప్రక్కన తోడులేకపోతే, నిదురించడు. అలాంటి రాముడు మీవెంట అరణ్యానికి వచ్చి, ఆ అడవులలో, ఆ ముళ్లలో, రాళ్లలో ఎలా సంచరించగలడు? అది వూహించిన నా మనసు, హృదయము ఎలా వోర్చుకోను? యిది నాకు సాధ్యమా? మహాత్మా!

“పండు కొనలేడు తోడునా

కృండులేక, చీకటిని నొంటిసనుమన్న జికిలు జికిలు
నట్టి నాపట్టి యడవుల గుట్టలందు
నెట్టులు చరించు నా కడుపెట్టు లోర్చు”

“రాముని నెడబాసియు నే

నీమహి జీవింపగలనె తృటియొకడైనన్
రాముని గొని పోవకు మీ
యోమునివర! నీదు చరణ యుగము భజింతున్”

అయ్యా! నీవు రాముని తప్పక తీసుకు పోదలచినచో, వెనువెంటనే నా శవము చూడవలసి యుండును. కారణం రాముని చూచుకుంటూనే బ్రతుకుచున్నాను. రాముడు నాకు దూరమైతే, నేను నా ప్రాణములకు దూరము కావటంలో సందేహము లేదు.

“బాలుని నవిదిత వరశర

జాలు బలాబలవిమూఢు, సమరము నేర్చుల్
చాలనిక్షీరకపోలు సు
శీలుని గొనిపోవ నీకు జెల్లునె చెపుమా”

నేను లెబ్బకు మిక్కిలి అయిన సేనతో వచ్చి, రాక్షసులతో యుద్ధము చేయుట కష్టముగా కనపడుచున్నది. అట్టివారితో బాలుడు, కేవలము పన్నెండు సంవత్సరముల వయసు వాడు, అందునా అస్త్ర విద్యపూర్తిగా నేర్పనివాడు, తన బలము, శత్రు బలమును గమనించ శక్తిలేనివాడు, యుద్ధ విద్యలో మెలకువలు పూర్తిగా తెలియని వానిని, పాల బుగ్గలవానిని, మంచి నడత గల వానిని, ఏమని తీసుకుపోదలచితివి మునీంద్రా!

“క్రించులనున్ దృఢపరిచిత
 వంచనులన్ మనుజభజుల వధియింపగ లే
 జుంచుం గల బాలుడ వా
 దంచితగతి నెట్లు శక్తుడగును మహాత్మా!”

మునీంద్రా! మహాత్మా! మోసగాళ్లకు, మోసము చేయుట యందు బాగా ఆరితేరిన వారిని, మనుష్య మాంసము భుజించే వారిని, లేత ప్రాయములో జులపాలు గల్గిన బాలుడు ఏ విధముగా వధించగలడు?

ఱి పలు పద్యముల ద్వారా రెండు విషయములు స్పష్టము అగుచున్నవి. దశరథునికి రాముని పరతత్వము గురించి తెలియదు. దశరథుడు దేహభ్రాంతికి వశమైనాడు. బాలకృష్ణుని లీలలు వర్ణించినంతగా, చర్చించినంతగా, బాలరాముని గురించి చర్చించకపోవటమునకు దశరథుడు ఎంతగానో దోహదము చేసాడని చెప్పాలి. విశ్వామిత్రుడు ప్రవేశించకుండ వుంటే, రాముడు ఎంచుకున్న పథకములు, అవతార పరిసమాప్తి కష్టసాధ్యములయి వుండేవి. కారణము రామునికి చిన్నతనము నుండి ఏ కోరికలు లేవు. తండ్రి దేహభ్రాంతి చూసి, దశరథుని శిక్షణ వలన తాను కూడ భయభ్రాంతుడైనాడు. అయిననూ బాలరామునిలో గుప్తమైన పరతత్వము, లక్ష్మణుని సాంగత్యము ద్వారా, భరత శత్రుఘ్నుల ద్వారా వ్యక్తమైనది. శంఖ చక్రములు, ఆదిశేషుడు అన్ని వెంట వున్నప్పుడే పరమాత్మ అంశకు సార్థకత. కావున బాలరాముని శీర్షిక పఠించి, ఱి క్రింది మంత్రము జపించిన వారికి, దేహభ్రాంతి తొలగిపోయి బాలరామునితో పాటుగా, బాల లక్ష్మణుడు, బాల భరతుడు, బాల శత్రుఘ్నుల అంశల అనుగ్రహము తప్పక కల్గుతుంది.

“ఱిక్ష్వాకు వంశ వర్ధనాయ బాల రామాయ నమః”

శ్రీ సీతాపతయే శ్రీరామ చంద్రాయ నమః

తొమ్మిదవ అధ్యాయము రాముని రాజ్యపాలన విశేషాంశములు

పట్టాభిషిక్తుడై సింహాసనము అధిష్టించిన రాముని రాజ్యపాలన కాలములో చోటు చేసుకున్న మూడు సంఘటనలు. వాటికి సంబంధించిన వివరణములు. బ్రాహ్మణుడు బ్రతికి యుండగా, ఆయన కుమారుడు మరణించుట, బ్రాహ్మణుడు శునకమును గొట్టుట, గుడ్లగూబ, దేగ వివాదము.

పట్టాభిషిక్తుడై రాజ్యమునేలే రాముని రాజద్వారము నందు వక వృద్ధ బ్రాహ్మణుడు తన మరణించిన కుమారుని తీసుకుని వచ్చినాడు.

“తతః కతిపయాహస్సు వృద్ధో జానపదో ద్విజః,
మృతం బాలముపాదాయ రాజద్వారముపాగమత్”.

మరణించిన తన కుమారుడిని, బాలుని రాజద్వారము నందు నిలిపి, దుఃఖించుచున్న ఆ వృద్ధ బ్రాహ్మణుడు

“రామస్య దుష్కృతం కించిన్మహదస్తి న సంశయః,
యథా హి విషయస్థానాం బాలానాం మృత్యురాగతః”.

అకాలమరణమునకు గురైన నా కుమారుని మరణమునకు కారణము, రాముడేదో గొప్ప పాపమే చేసియుండును అని రోదించెను. తదుపరి తన కుమారుని బ్రతికించమని రాముని వేడుకుంటాడు. యీ వృద్ధ బ్రాహ్మణుని శోకము చూసిన రాముడు దుఃఖితుడై, వశిష్ఠునితో కూడిన ఎనిమిది మంది బ్రాహ్మణులతో యీ విషయమును చర్చించసాగాడు. వీరు మార్కండేయుడు, మౌద్గల్యుడు, వామదేవుడు, కశ్యపుడు, కాత్యాయనుడు, జాబాలి, గౌతముడు మరియు నారదుడు. అయితే యిక్కడ నారదుడు రాముని అంతర్గతముగా వున్నాడు గాని,

బహిర్గతముగా రూపము దాల్చిలేడు. వారితో బాల బ్రాహ్మణుని అకాల మరణము వృత్తాంతమును, రాముడు ప్రస్తావిస్తాడు. ఆ వృత్తాంతమును విన్న నారదుడు, రామునితో అకాల మరణమునకు గల కారణములను విన్నవిస్తాడు.

రామా! కృతయుగములో అందరూ సత్యవంతులుగా వుండేవారు. బ్రాహ్మణులు మాత్రమే తపస్సు చేసేడివారు. అప్పుడు అందరు మృత్యువు లేనివారై, రోగము లేనివారై, త్రికాల జ్ఞానము గలవారై వున్నారు. మృత్యువు లేని వారంటే కోరినపుడు తనువు చాలించగలిగే సంకల్పము, దీనినే యిచ్చా మరణము కల్గినస్థితి. ద్వాపర యుగములోని భీష్ముడు యీ కోవకు చెందిన వాడే. కృతయుగములో అన్ని కోర్కెలు పండినవాడు, యిక నాకు దేహముతో పని లేదనుకుంటే, ఆత్మ దేహమును విడిచిపోయేది. అనగా కృతయుగములో ధర్మము లేదు, అధర్మము లేదు. కాబట్టి ధర్మచక్రము కూడ లేదు, అంతా సత్యమే వున్నది. అందరూ సత్యవంతులు అగుటచే పరివర్తనము లేని వారైనారు. కృతయుగములోని బ్రాహ్మణుల వీర్యము అంతశక్తి వంతముగా వుండెడిది. తర్వాత యుగమైన త్రేతాయుగము నందు ధర్మము వకపాలు ప్రవేశించినది. అనగా సత్యము మూడు పాళ్లు, ధర్మము వక పాలు. అంటే మార్పు చెందే ప్రక్రియ వక పాలు ఉంటే, మార్పులేని ప్రక్రియ మూడు పాళ్లు వున్నది. దీని కారణముగా బ్రాహ్మణ వీర్యము క్షీణించినది. త్రేతాయుగములో క్షత్రియులు కూడ బ్రాహ్మణులతో సమముగా తపస్సు ఆచరించేవారు. త్రేతాయుగములో ఎప్పుడైతే పరివర్తనము చెందే ధర్మము చోటు చేసుకున్నదో, మితిమీరిన పరివర్తనము లేక పరిమితికి మించిన అధర్మము కూడ అందులో భాగస్వామ్యము పొందినది. ఆ తర్వాతి యుగమైన ద్వాపరమందు ధర్మము రెండుపాళ్లు, సత్యము రెండుపాళ్లు అయినవి. తద్వారా బ్రాహ్మణులు, క్షత్రియులు, వైశ్యులు కూడ తపస్సు చేయసాగారు. అనగా మార్పు చెందే ప్రక్రియ, మితిమీరి మార్పు చెందే గుణములు, త్రేతాయుగము కంటే అధికమైనవి. మార్పుకు లోనుకాని సత్యము అనే గుణము, బ్రాహ్మణుల వీర్యము త్రేతాయుగము కంటే క్షీణించినవి. దీనికి ఉదాహరణ ద్రోణాచార్యుడు. కలియుగములో ధర్మము మూడు పాళ్లు, సత్యము వక పాలు వుండును. అనగా మార్పు చెందని స్వభావము కంటే, మార్పు చెందే స్వభావము, మితములేని మార్పు కోరేవారు అధర్మ మార్గములో నడిచేవారి సంఖ్య అధికముగా వుండును. కలియుగములో శూద్రులు కూడ తపస్సు ఆచరించుటకు అర్హత కల్గియున్నారు. కలియుగములో మార్పు చెందనివారి సంఖ్య అత్యంత క్షీణించి యుండి, బ్రాహ్మణ వీర్యము మరింత క్షీణించబడును. బ్రాహ్మణుడు అనగా పుట్టకతో వచ్చేది లక్షణము కాదు. బ్రహ్మతత్వము ఎరిగినవాడే బ్రాహ్మణుడు. శంకరాచార్యుడు, కాశీలో బ్రహ్మతత్వము తెలిసిన శూద్రునిగా జన్మించిన వాని కాళ్ళపై పడి సాష్టాంగ నమస్కారము గావించాడు. ఈ విధముగా కలియుగములో బ్రాహ్మణులు చెప్పేమాటలు, సిద్ధాంతములు, వీరు చేసే క్రతువులు, ఎవ్వరూ లెక్కచేయరు.

తన సహజ గుణమైన ఏ విషయమునైన విశదీకరించి, అడిగిన దానికంటె ఎక్కువ ప్రస్తావించి, తృప్తి చెందించే గుణము గల నారదుడు మరల రామునితో యిట్లు పలికెను. నీ రాజ్యములో గొప్ప తపస్సు చేయగల, దుర్బుద్ధి అయిన శంభూకుడు అనే శూద్రుడున్నాడు. అందుచేతనే యీ బాలబ్రాహ్మణునికి అకాల మృత్యువు సంభవించినది. అయితే యిక్కడ కొన్ని సంశయములు కలుగుతవి. శూద్రుని తపస్సుకు బాలబ్రాహ్మణుని మరణమునకు సంబంధమేమిటి? వీటితో రామునికి గల సంబంధము ఏమిటి? రాముడు ఎందుకు దుఃఖితుడు కావలెను? తెలుసుకుందామా!

ముందుగా త్రేతాయుగములో శూద్రునికి తపస్సు చేయగలిగిన అర్హతలేని కారణముగా తపస్సు చేయుచున్నాడు. ఆతని తపశ్శక్తి వలన, అనగా శంభూకుడనే శూద్రుని సంకల్ప వికల్పముల హృదయ తరంగముల శక్తి వలన, తపస్సుకు అర్హతగల బ్రాహ్మణుని వీర్యము క్షీణించవలసి యున్నది. అనగా శూద్రుడు బ్రాహ్మణుని వీర్యమును అపహరించినాడు. దాని ప్రతిఫలముగా బాల బ్రాహ్మణుడు వీర్యము నశించిన వాడై ప్రాణములను విడిచెను. అయితే రామునికి ఏమి సంబంధము? అనగా నారదుడే రామునితో ప్రస్తావించినాడు.

**“షడ్భాగస్య చ భోక్తాసౌ రక్షతే న ప్రజాః కథమ్,
స త్వం పురుషశార్థాల మార్గస్య విషయం స్వకమ్”.**

ప్రజలను పాలించే రాజునకు, ఆ రాజ్యములోని ప్రజలు చేసిన కర్మ ఫలితములు అనగా పాపము, పుణ్యము ఆరవవంతు భాగము రాజు ఖాతాలో చేరుతుంది. యిక్కడ ఆరు సంఖ్య, ఆరవ కుండలిని చక్రము అయిన ఆజ్ఞా చక్రము, గురుస్థానము సూచిస్తున్నది. అనగా ప్రజలను పాలించు రాజు గురుస్థానము అలంకరించినందున, ప్రజలు ఆచరించే కర్మలలో ఆరవ వంతు భాగము పొంది యున్నాడు. ఈ ప్రతిపాదన నుండి జనియించినదే ‘సప్తమం దైవ చింతనం’ అనే వాక్యము. గురుస్థానమైన ఆజ్ఞా చక్రము దాటగల్గిన చేరే స్థానము ఏడవ చక్రము అయిన కైలాస ప్రాంగణములోని కూడిన సహస్రార చక్రము. అందుకని ‘సప్తమం దైవ చింతనం’ అన్నారు మన పూర్వీకులు. అందువలన శంభుకుడనే శూద్రుని అపకృత్యములోని ఆరవ వంతు ఫలితము, బాల బ్రాహ్మణుని అకాల మృత్యువు, దానికి సంబంధించిన వాని తండ్రి రోదనలోని ఆరవ వంతు ఫలితము రాముని ఖాతాలో చేరినవి. అయితే రామునికి గల అరవై నాలుగు గుణములలో, కొన్ని గుణములకు యీ జరిగిన సంఘటన వ్యతిరేకత చూపుతున్నది. ఏమిటా గుణములు? - నీతిమాన్, వశిః, అరిందమ, సమః, యశస్వీ, శుభలక్షణ, ధర్మజ్ఞ, ప్రజావాంఛ హితేరతో, జీవలోకస్య రక్షితా, విచక్షణ, సముద్ర ఇవసిస్థుభి, సోమవత్ప్రియదర్శన, సత్యేధర్మ అను గుణములకు, యీ జరిగిన క్రతువు వ్యతిరేకత చూపుతున్నది. అంతేకాకుండా జరిగిన సంఘటన దృష్ట్యా విచక్షణ రహితముగా వశిః, గామ్భీర్యో, ధైర్యో అనే గుణములకు వ్యతిరేకముగా రాముడు దుఃఖించాడు.

కాబట్టి అవతార పురుషుడైన రామునికి గల అరవైనాల్గు గుణములు పండి పరిపక్వము చెందలేదని స్పష్టము అగుచున్నది. అలా కాకుండా పరిపక్వము పొందినచో, రామునికి దుఃఖించవలసిన అవసరము లేదు. బాల బ్రాహ్మణుడు మృతి చెందవలసిన అవసరము కూడా లేదు. కాబట్టి రాముడు షోడశ గుణ సంపూర్ణుడు కాని చతుఃషష్టి గుణ సంపూర్ణుడు కాదు. తాను వాల్మీకి వారికి బోధపరిచిన అరవైనాల్గు గుణములు ఏ రామునికి సొంతమైనవో, ఆ రాముడే వాటిని ఉల్లంఘించినందు వలన, మరల నారదుడే వచ్చి రామునికి ఉపదేశము చేసి, పరిష్కార మార్గము చూపించవలసి వచ్చినది. ఆ విధముగా రాముని అరవైనాల్గు గుణములను మరల సుస్థిపరిచినాడు నారదుడు. ఎంతటి సహకారము?

నారదుని సహకారమునకు ఆనందము పొందిన రాముడు, లక్ష్మణునితో మరణించిన బాలుని సుగంధ ద్రవ్యాలు, తైలముతో కూడిన పాత్రలో భద్రపరమని చెప్పి, పుష్పకము పైకేగి ఉత్తర దిశలో తలక్రిందులుగా తపస్సు చేయుచూ, మునివలె ప్రకాశవంతముగా వున్న శంభుకుడనే శూద్రుని చూచి, ఆతని వృత్తాంతము తెలుసుకుంటాడు. అప్పుడు శంభుకుడు రామునితో, యీ శరీరముతోనే దైవత్వము పొందుటకు తపస్సు చేయుచున్నాను అని పలుకుతాడు. శంభుకుని మాటలు విన్న రాముడు, శంభుకుని శిరస్సు ఖండించి మోక్షము ప్రసాదిస్తాడు. ఆ విధముగా పరిపక్వత చెందిన శంభుకుని ఆత్మ అఖిండత ఆశీర్వచనము ఫలితముగా, బాల బ్రాహ్మణుని వీర్యము తిరిగి, ఆతని దేహములో ప్రవేశించి, అతడు తిరిగి పునః జీవితమైనాడు.

యిక్కడ అనేక రహస్యాంశములున్నవి. అన్నిటిని వివరించుట వీలుకాని స్థితి. ముందుగా ఉత్తర దిక్కున తలక్రిందులుగా తపస్సు చేసి, దైవత్వము పొందాలనే శంభుకుడనే శూద్రుడు ఎవరు? అనే విషయము, పాఠకులు తమకు తామే నిర్ణయించుకోగలరు. తర్వాతి విషయము, మృతుడైన బాలబ్రాహ్మణుని దేహమును సుగంధ ద్రవ్యములతో కూడిన తైలము నింపబడిన పాత్రలో భద్రపరిచే ప్రక్రియ. దీని వలన ఏమి జరుగును? సుగంధ ద్రవ్యాలు, తైలము నెమ్మదిగా దేహములోని నాడులలో ప్రవేశించును. వాటితో కూడ పాత్రలోని లవణములు ఖనిజములు కూడ ఆ బాలుని దేహములో ప్రవేశిస్తాయి. యీ ప్రక్రియ ద్వారా మూసుకుపోయిన నాడీ వ్యవస్థ తెరుచుకుని ప్రాణవాయువు తిరిగి పునః ప్రవేశించినంతనే, నాడీవ్యవస్థ అంతా సిద్ధమగునట్లు చేయగలిగే వక అద్భుత ప్రక్రియ. యిటువంటి క్రతువు పూర్వకాలములో ఈజిప్టువారు “మమ్మిఫికేషన్” అను పేరుతో చేసెడివారు. బహుశ దీనిని ఆధారముగా చేసుకుని, కొంతమంది తత్వవేత్తలు ఆర్య సిద్ధాంతము ప్రతిపాదించారు. ఏమిటది? ఆర్యులు భారతీయులు కారని, వారు ఈజిప్టు, ఇరాన్ ప్రాంతమునుండి భారతదేశము వలన వచ్చినారనే సిద్ధాంతము. యీ తైలముతో కూడిన క్రతువు భారతదేశములో కూడ వుండుట విశేషము. మహాభారతములో గాంధారి,

దుర్యోధనునితో శరీరమంతా తైలము పూసుకుని బట్టలు లేకుండా తన వద్దకు రమ్మని చెబుతుంది. దీనిలోని స్థూల అంశము, యిక్కడ ప్రస్తావించినది వకటైనా, సూక్ష్మ అంశమును పాఠకులే గుర్తించగలరు.

బాలబ్రాహ్మణుని మృతి, తిరిగి పునఃజీవితము పొందుట లాంటి ఘటన భద్రాచల రామదాసుగారి జీవితములో కూడ జరిగినది. రామదాసు గారు భక్తుల సంతర్పణలో నిమగ్నిమైయుండగా, ఆయన కుమారుడు గంజి గుంటలో పడి ప్రాణాలు కోల్పోయి తిరిగి పునర్జీవుతుడైనాడని స్థల పురాణము తెలియచేస్తున్నది.

యీ కథ ప్రస్తుత కాలమునకు ఎలా వర్తిస్తుందో చూద్దాము. యీ కాలములో కూడ ప్రతినిత్యము ఎందరో అకాల మృత్యువాత పడుతున్నారు. హత్యలు, వాహన ప్రమాదములు, అగ్నికి ఆహుతి కావటము, మానభంగములు తదితర వాటి వలన ఎందరో అకాల మృత్యువుకు గురి అవుతున్నారు. మరి వీలన్నిటి ఫలితములో ఆరవ వంతు ఫలితము రాజుగా చెలామణి అవుతున్న ముఖ్యమంత్రి ఖాతాలో, రాజులకు రాజుగా చెలామణి అవుతున్న ప్రధానమంత్రి ఖాతాలో చేరుతాయా? తప్పక చేరుతాయి. మరి వీటి నుండి ముఖ్యమంత్రి, ప్రధానమంత్రి, యితర మంత్రివర్గము ఎలా బయటపడవలెను? అంటే రాముడు ఎలాగా బయటపడినాడో అదే విధముగా బయటపడవలెను. అదే చక్కటి పరిష్కార మార్గము. మరి అవతార పురుషుడు అయిన రాముని అంత స్థోమత మనకు లేదుకదా. కనీసము చేసే ప్రతి కర్మలో, ప్రతి పనిలో సాక్షిభూతునిగా వ్యవహరించుట నేర్చుకుంటే, క్రమేణ రాముని గుణములు అబ్బుతాయి. యిది సారాంశము.

యిక రాముని రాజ్యపాలనలోని రెండవ ఘటన, రాముని రాజ్యములో సర్వార్థ సిద్ధుడు అనే బ్రాహ్మణ సన్యాసి, భిక్ష నిమిత్తముగా అయోధ్యలో తిరుగుతూ, భిక్ష లభించక చికాకులో తనకు అడ్డముగా నిలిచిన శునకమును అనగా కుక్కను కొట్టినాడు. తల బ్రద్దలైన ఆ శునకము వెళ్లి రాముని రాజద్వారము ముందు నిలబడగా, లక్ష్మణుడు ఆ శునకమును చూసి ప్రశ్నింపగా, రామునికి చెప్పవలసిన విషయమున్నదని శునకము బదులు చెబుతుంది.

“సర్వభూతశరణ్యాయ రామాయాక్షిప్తకర్మణే,
భయోష్య భయదాత్రే చ తస్మై, వక్తుం సముత్సహే”.

అంతట లక్ష్మణుడు శునకమును లోనికి రమ్మనగా, ధర్మసూక్ష్మములు తెలిసిన ఆ శునకము, అగ్ని, వాయువు, వరుణుడు, ఇంద్రాది దేవతల సమానమైన కొలువులో నాకు ప్రవేశించ అర్హత లేదు. రామాజ్ఞ లేకుండా నేను లోనికి ప్రవేశింపజాలను అని పలుకుతుంది. అంటే

వెన్నెముక అడ్డముగా వున్న శునకము, పశ్చిమాయనము, పూర్వాయనములో కర్మాచరణ గావిస్తుంది. వెన్నెముక నిటారుగా వున్న మానవులు కర్మాచరణ, ఉత్తరాయన దక్షిణాయనములో జరుగుతుంది. కావున ఉత్తరాయనము దక్షిణాయనములో వున్న వారి సమక్షములో, పూర్వాయనము పశ్చిమాయనములోని వారి విషయములు అర్థముగావు. అందుకు రామాజ్ఞను కోరుతుంది. అంతట రామాజ్ఞ మేరకు సభలో ప్రవేశించిన శునకము తన వృత్తాంతము వినిపించగా, రాముడు బ్రాహ్మణ సన్యాసిని సభకు రప్పిస్తాడు. యిక్కడ శునకము రాముని 'రామాయా క్లిష్ట కర్మణే' అని సంబోధించినది. అంటే కష్టమైన కర్మాచరణ చేసెడివాడా అని అర్థము. యిక్కడ రాముడు ఎటువంటి కష్టమైన పని ఆచరించాడు? అనగా పశ్చిమాయనము పూర్వాయనములో వున్న శునకము హృదయ స్పందన తెలుసుకొనటమే కష్టమైన కార్యము. ఉత్తరాయనము దక్షిణాయనములో వ్యవహరించేవారు, పశ్చిమాయనము పూర్వాయనములోని వారి కష్టములను గ్రహించటము కష్టసాధ్యమే కదా. ఈ సంఘటన ద్వారా రాముని చతుష్పక్షి గుణములలోని 'ధర్మజ్ఞ', 'సర్వలోక ప్రియ', 'జీవలోకస్య రక్షితా', 'మహోరస్మా' అనే గుణములున్నవి. మహోరస్మా అనగా విశాలమైన వక్షస్థలము గలవాడు, అంతటి విశాలమైన హృదయము ఉండుటచే హృదయ స్పందన అధికముగా గలవాడు. యిది రాముని హృదయ చక్రము, అనాహత చక్రము గురించి తెలియజేస్తుంది. కావున అగ్నిహోత్రము వున్నచోట రాకూడదని తెలిసిన శునకము, రామునితో దేవభాష, వేదోక్తమయిన భాష అయిన సంస్కృతము ఎలా సంభాషించినది? వాస్తవముగా శునకము, రామునితో ఏ భాష కూడ మాట్లాడనే లేదు. శునకము తన సంకల్ప వికల్పముల తరంగములను రాముని హృదయమునకు హత్తుకునేటట్లు పంపినది. వాటి ద్వారా రాముడు జరిగిన విషయమును అవగతము చేసుకున్నాడు. అనగా శునకము వృత్తాంతమును, తన గుణములైన 'మహోరస్మ, ధర్మజ్ఞ, సర్వలోకప్రియ, జీవలోకస్యరక్షితా గుణములతో పరిపక్వము చెందబడి, రామునిలో కొత్త లక్షణము 'క్లిష్ట కర్మణే' ఆవిర్భవించినది.

సభకు విచ్చేసిన సర్వార్థ సిద్ధుడు అనే బ్రాహ్మణ సన్యాసి తాను కోపముతో చేసిన తప్పు అంగీకరిస్తాడు. కోపము జయించరానిది అనే ధర్మ సూక్ష్మమును తెలియ జేస్తాడు. అంతట రాముడు సభలోని వారిని, యీ బ్రాహ్మణునికి ఏ శిక్ష విధించవలెను అని ప్రశ్నింపగా, సభలోని భృగు, అంగీరస, కుత్స, వశిష్ట, కాశ్యపాదులు బ్రాహ్మణుని చంపరాదని చెప్తారు. అప్పుడు శునకము తన వ్యక్తిగత అభిప్రాయము వెళ్లడి చేస్తుంది. యీ బ్రాహ్మణునికి కాలంజరి క్షేత్రములో కులపతి పదవి యివ్వవలసినది అని చెబుతుంది. శునకము తీర్మానము విన్న సభలోనివారు, యిది బ్రాహ్మణునికి దండనకాదు, వరము లాంటిది అనే సందేహము వ్యక్తము చేస్తారు. అంతట శునకము యీ విధముగా బదులు పలుకుతుంది.

నేను పూర్వజన్మలో కాలంజరి క్షేత్రములో పూజారిని. దేవుని సొమ్ముపట్ల ఎంతో జాగ్రత్త వ్యవహరించేవాడిని. కాని వక రోజు దేవుని మూర్తి ముందు వున్న దీపము కొడిగట్టి ఆరిపోవుటకు సిద్ధముగా వుండగా, వ్రేలితో వత్తిని పైకి నెట్టితిని. నా గోటిలో ప్రవేశించిన నూనె, నేను అన్నము తినే సమయములో, నా దేహములోనికి ప్రవేశించినది. యీ కొద్దిమాత్రము దోషము వలన, యీ జన్మలో శునకముగా పుట్టవలసి వచ్చినది. యిక బ్రాహ్మణుని విషయము, సన్యాసి లక్షణమైన సాక్షిభూతత్వమునకు వ్యతిరేకముగా, ఏ అపరాధము చేయని నన్ను దండించినాడు. వక తల్లి తన పరివారమునకే తల్లి. కాని సన్యాసి అనేవాడు సమాజము మొత్తమునకు తల్లి లాంటివాడు. అలా భిక్షాటన చేసి, వారి దోషములను మాతృమూర్తి రూపములో హరింప చేయవలసినవాడు, ఏ కారణము లేకుండా నన్ను కొట్టినాడు. ఈ విధముగా ఆ బ్రాహ్మణుడు కాలంజరి క్షేత్రములో కులపతి హోదాలో, ఏదో వక విధముగా, రూపముగా దేవుని సొమ్ము తినకమానడు. అప్పుడు అతనికి కూడ ముందు జన్మలో శునకము అయ్యే గతి పడుతుంది అని శునకము తన వాదన ముగిస్తుంది.

“పెట్టిన దినముల లోపల

నట్టడపులకైన వచ్చు నానార్థంబుల్

పెట్టని దినముల లోపల కనకపు

గట్టెక్కిన నేమి ఫలము గదరా సుమతి”

యీ కథలోని సారము - ఎవ్వరునూ కూడ దేవుని సొమ్ము తినకూడదు, స్వాహా చేయరాదు. ఎవరైతే మరొకరికి కష్టము కల్గింతురో, ఆ కష్టము కల్గినవారి సంకల్ప వికల్ప తరంగములు, కష్టము కల్గించిన వారికి చేరి, వారు కూడ అలాంటి అనుభవాలకు గురౌతారు. యిది సృష్టి నియమము. కత్తీ మందులు అమ్మే వ్యక్తి, ఎవరో చస్తే మనకేమిటి అని కత్తీ మందు అమ్మి సొమ్ము చేసుకుంటాడు. కానీ ఏదో వకరోజు అదే మందు తిని తన కుటుంబ సభ్యులు మరణిస్తే దాని తీవ్రత అనుభవమునకు వస్తుంది. యీ కథలోని మరొక నీతి, అకారణముగా ఎవరిని కష్టపెట్టకూడదు. కష్టము అనుభవించిన జీవికి తృప్తి కలిగించే శిక్ష, దండన, ఆ కష్టమునకు కారకుడైన వారికి విధించటము జరిగినది. యిది రామరాజ్య పాలన.

అయితే యీ కథకు సంబంధించిన ఘటన వ్యాసునికి కూడ జరిగినది. అష్టాదశ పురాణములు రచించి, తృప్తి చెందక భాగవతము రచించి తరించిన వ్యాసుడు, వాల్మీకి వారితో ఉపదేశము పొందినవాడు. గురుశౌర్లమి దిన మహోత్సవము ఆయన పేరున జరుపుకునే అంతటి మహనీయుడు వ్యాసుడు. కాశీలో వారం రోజులపాటు వ్యాసునికి భిక్ష లభించలేదు.

తద్వారా జగద్గురువు అని కొలవబడే వ్యాసుడు కోపావేశమునకు లోనైనాడు. తద్వారా కాశీ నుండి బహిష్కరింపబడి దక్షిణ భారతము చేరినాడు. దీనినిబట్టి ఎంతటి మహనీయునికైన, జ్ఞానోదయ సంపన్నుడికైన తప్పు చేయుటకు క్షణకాలము చాలును. అయితే వ్యాసుని బహిష్కరణలో వక రహస్యమున్నది.

వారం రోజులు కూడు దొరకక తన సప్తకుండలిని చక్రములను శుద్ధి గావించాడు వ్యాసుడు. ఆవిధముగా అంతర్గతముగా శుద్ధి పొంది కూడ బహిర్గతముగా కోపము ప్రదర్శించాడు. అంటే మన దేహములో ఉత్తరము సహస్రారము అయితే, దక్షిణము మూలాధారము అయినది. కావున బహిర్గతముగా కోపము ప్రదర్శించిన వ్యాసునికి ఉత్తరము నుండే అర్హత లేక దక్షిణము చేరాడు. అనగా మరల మూలాధార చక్రము నుండి సహస్రారము వరకు దక్షిణ భారతములో శుద్ధి పొందాడు. దీనిని బట్టి కుండలిని శక్తి ఉపాసన ఎంత కష్టసాధ్యమో తెలుస్తున్నది.

యీ కథలోని మరొక ముఖ్యాంశము ఏమనగా, యీనాటి తత్వవేత్తలు, వకసారి మానవునిగా జన్మించిన వానికి మరల మనుష్య జన్మే లభించును అనే వాదన వున్నది. ఈ కథ ద్వారా అలాంటిది ఖచ్చితముగా జరగవలెనని నియమము లేదని స్పష్టము అగుచున్నది. యీ కథలోని బ్రాహ్మణుడు, సన్యాసి, సర్వార్థ సిద్ధుడు, కాలంజరి క్షేత్రమునకు కులపతి అయిన అర్హత గలవాడు, ఛైరవుని నియంత్రించువాడు ఎవరైనది అనే విషయము పాఠకులు స్వయముగా తెలుసుకొనగలరు.

రాముని రాజ్యపాలనలో జరిగిన మూడవ సంఘటన. గ్రద్ద, గుడ్లగూబ వివాదము. ఈ రెండుపక్షులు వకే గూటి కోసము పోట్లాడుతవి. అంతట గుడ్లగూబ

“రాజు సర్వస్వ లోకస్య రామో రాజీవలోచనః,
తం ప్రపద్యావహే శీఘ్రం యస్యైతద్భవనం భవేత్”.

లేడి కన్నులు కల్గిన రాజు సర్వలోకములకు రాజు. ఈ గూడు ఎవరిదో తేల్చుకొనుటకు రాముని వద్దకు వెళదాము అని నిర్ణయించుకొని, రాముని సభకు చేరుతాయి. యిక్కడ రాముని కన్నులు పద్మములతో పోల్చుకుండ లేడికన్నులతో పోల్చుటమైనది. లేడి కన్నులు ఎలా ఉంటాయి? చూడచక్కనివిగా, పెద్దవిగా, భారముతో కూడి, నీటితో తడిసినవిగా అగుపిస్తాయి. అంటే సర్వలోకముల భారములను వీక్షించుట ద్వారా సర్వ ప్రాణుల భారములను తొలగించుట ద్వారా, రాముని కన్నులు లేడి కన్నులుగా మారినవి. ఆ విధముగా సర్వలోకముల భారమును తాను గ్రహించి, తనలోని భారమును విశ్వమాతకు, సృష్టి క్రమములో యినుమడించుట ద్వారా తిరిగి పద్మముల వంటి కన్నులు పొందుతాడు. అనగా సాక్షీభూతుడు అవుతాడు.

గ్రద్ద, గుడ్లగూబ వాదన విన్న రాముడు, గ్రద్దతో నీవు ఆ గూటిలో ఎంత కాలముగా నివసిస్తున్నావు అని ప్రశ్నిస్తాడు. ఆ ప్రశ్నకు సమాధానముగా గ్రద్ద, 'భూమి ఆవిర్భావము నుండి' అని చెబుతుంది. అదే ప్రశ్నకు గుడ్లగూబ, 'రామా! యీ భూమి ఆవిర్భవించిన తర్వాత దాని మీద వృక్షములు ఏర్పడినప్పటి నుండి' అని చెబుతుంది. అయితే భూమి ఆవిర్భవించిన వెంటనే గూడు కట్టుకొనుటకు వీలు లేదు కదా. భూమి ఆవిర్భావము చెందిన తర్వాత, వృక్షములు ఏర్పడిన తర్వాత గూడు కట్టవచ్చును. అందువలన ఆ గూడు గుడ్లగూబదే అనే తీర్మానము, రాముడు అందజేస్తాడు.

అయితే యీ మూడు కథల గురించి కొందరు వ్యాఖ్యాతలు అసందర్భముగా రాముని సామర్థ్యము కించపరుస్తూ వ్రాసినారు. వారికి బహుశ జంతువులతో, పక్షులతో సంభాషణ అసంగతమని తోచి వుండవచ్చును. యీ జీవులతో ఎలా ముచ్చటించటము జరిగినది అనే విషయము గురించి యింతకు పూర్వమే చర్చించటము జరిగినది. జంతువుల, పక్షుల హృదయ స్పందన తెలుసుకోలేనివాడైతే, రాముడు జటాయువుతో ఎలా స్నేహము చేయగలిగాడు? సుగ్రీవునితో మైత్రి ఎలా జరిగినది? వానరులు సంపాతి నుండి సహాయము ఎలా పొందగలిగారు? రాముడు అన్ని కోట్ల వానరసేనను ఎలా నియంత్రించ గలిగాడు? రామాయణములోనే కైకేయి తండ్రికి, అన్ని జీవరాసులతో సాంగత్యములో వుండగలిగే వరము వక ఋషి ద్వారా లభించినది. యిది నిజమైనప్పుడు, రామునికి గల 'సర్వలోక ప్రియ, జీవలోకస్య రక్షిత' అనే గుణములు సార్థకము చేయుటకు, ఆయనకు జంతువుల, పక్షుల హృదయ స్పందన తెలుసుకొనగల సామర్థ్యము కల్గుటలో ఆశ్చర్యము లేదు.

యీ మహనీయుని రాజ్యపాలనలో

“నా చాగ్నిజం భయం కించిన్నాప్పు మజ్జన్తి జన్తవః,
న చాపి క్షధ్యయం తత్ర న తస్మరభయం తథా.
న వాతజం భయం, కించిన్నాపి జరకృతం తథా”.

రాముని రాజ్యములో అగ్ని వలన భయము గాని, జంతువుల వలన భయముగాని, గాలి అనగా తుఫాను లాంటి ప్రకృతి వైపరీత్యములు లేక ప్రయోగముల వలన భయముగాని, ముసలితనము వలన భయముగాని, ఆకలి భయముగాని, దొంగల భయము గాని ఏ కొంచెమైననూ లేదు. వీటి వలన భయము ఎందుకు లేదు. నిర్భయముగా ఉండుటచే లేదు. నిర్భయముగా ఎలా ఉండగలిగారు? తప్పు చేయుట వలనే భయము కల్గుతుంది. తప్పు చేయని

స్థితి, ధర్మపాలన, న్యాయ పాలన వలన కలిగే ఆనందము, తృప్తివలన భయము లేదు. ధర్మము అనగా ప్రతి వ్యక్తికి వర్తిస్తుంది. ప్రతి వ్యక్తికి చేయదగిన పనులు, చేయకూడని పనులు వున్నాయి. ఈ నియమమును ప్రజలు అతిక్రమించకుండా పరిపాలన జరిగినది. ఈ అంశమును 'నీతిమాన్' అనే గుణములో చర్చించటమైనది. ఆ విధముగా ఉండుటచే భయములేని వారైనారు. జంతు భయము, దొంగల భయము యివి రాజు యొక్క దండన తెలిసిన వారై, అటువంటి ప్రవృత్తిలేని రాజ్యమైనది. ప్రజల అవసరమునకు తగినట్లు ఆహార ధాన్యము పంపిణీ చేయుట ద్వారా ఆకలి భయము లేకుండా పోయినది. పుట్టుక నుండి సరైన పోషణ, పౌష్టికాహారము, ఆహారమునకు సరిపడే శ్రమ, విహారము, శ్రమను బట్టి ఆహారము తీసుకోవటము ద్వారా శరీరము వక క్రమపద్ధతికి అలవాటు పడినది. ఈ పద్ధతి ద్వారా ముసలితనము దూరమై యుండవచ్చును. వకవేళ కలిగినా, భయము లేదు.

**“నగరాణి చ రాష్ట్రాణి ధనధాన్యాయుతాని చ,
నిత్యం ప్రముదితాః సర్వే యథా కృతయుగే తథా”.**

నగరములోని ప్రజలు, పల్లెలలోని ప్రజలు, మొత్తము దేశములోని ప్రజలు అంతా కృతయుగము దేశకాల పరిస్థితుల వలె అనుభవించారు. రాజు సమర్థుడు, పరిపాలనాదక్షుడు అయితే కలియుగములో కూడ కృతయుగ ధర్మము నడుపవచ్చును. దీనికి కారణము ఆ కాలములో ఓటు బ్యాంకు రాజకీయములు లేవు. వున్నది వక రాజైన ప్రజాస్వామ్య పద్ధతిలో పాలన జరిగినది. ప్రజల అభీష్టమును బట్టి, మంత్రులను, సేనా నాయకులను అందునా నడత ప్రధానముగా గలవారిని నియమించేవారు. రాముని యువ రాజ్యాభిషేకమునకు ముందు ప్రజాభిప్రాయము సేకరించాడు దశరథుడు. అందరూ దశరథుని నిర్ణయమును ఆమోదించినవారే.

రాముని రాజ్యపాలనలో తండ్రి బ్రతికి యుండగా, కొడుకు మరణించుట గాని, భార్య బ్రతికియుండగా భర్తకు చావు జరుగలేదు. అనగా స్త్రీలకు వైధవ్యము లేదు. వయసు ప్రధాన్యముగా పెద్ద వయస్సు వారు చనిపోయిన తర్వాత చిన్నవారు కాలము చేసేడివారు. అలాగే భార్య ముందుగా పసుపుకుంకుమలతో సుమంగళిగా చనిపోయిన తర్వాతనే భర్త కాలము చేసేడివాడు. స్త్రీలు నిత్యము, ఎల్లప్పుడు పాతివ్రత్యము పాటిస్తూ, భర్తల యందు అనురక్తులై, అనురాగము గలవారై, భర్తల క్షేమము, అభివృద్ధి ఆకాంక్షించేవారు.

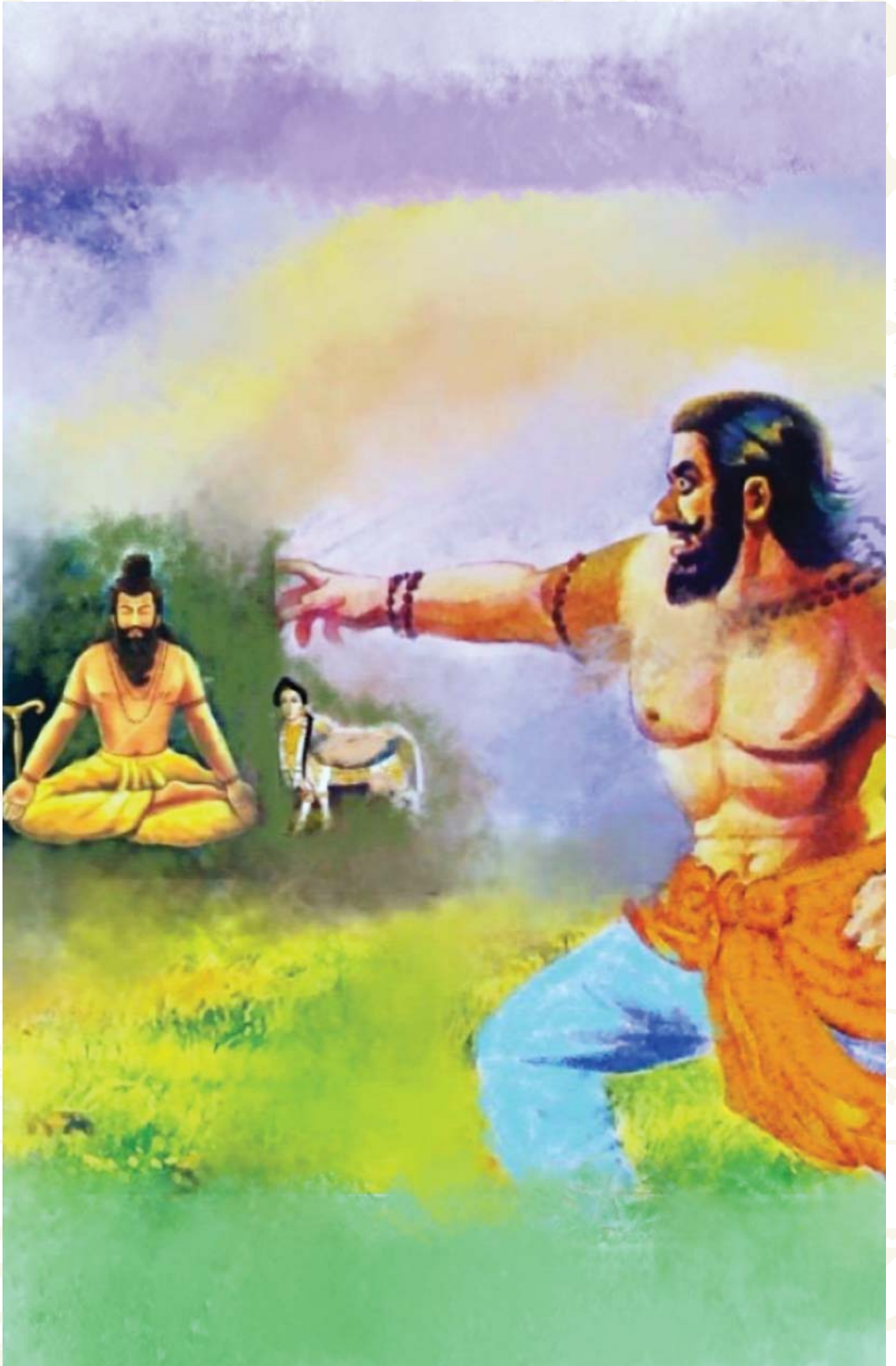
“స పుత్రమరణం కించిద్ధక్ష్మి పురుషాః క్వచిత్,
నార్యశ్చావిధవా నిత్యం భవిష్యన్తి పతివ్రతాః”.

త్రేతాయుగములో రాముని రాజ్యపాలనలో కృతయుగము ధర్మము నడపటము, మంచా చెడా, న్యాయమా అన్యాయమా, రాముడు అలా ఎందుకు చేయవలసి వచ్చినది అనే విషయము చర్చనీయమైనది, వక విస్తారమైన అంశము.

వక విధముగా చెప్పాలంటే త్రేతాయుగములో కృతయుగము పాలన ద్వారా సృష్టి క్రమము వెనకకు మరులుతున్నది అనే చెప్పాలి. అయితే అవతార పురుషుడైన రాముడు సృష్టి క్రమమును తిరోగమించే రీతిలో రాజ్యపాలన ఎందుకు చేసాడు? ఈ ప్రశ్నకు సమాధానము క్లుప్తముగా తెలుసుకుందాము. జాతీయ రహదారులపై అతివేగముగా ప్రయాణించే వాహనములను నియంత్రించుటకు ‘స్పీడ్ బ్రేకర్లను’ ఏర్పాటు చేసారు. అలాగే ‘ట్రాఫిక్ సిగ్నల్స్’ ఏర్పాటు చేసారు. వీటి చేరువకు రాగానే, వేగము నియంత్రించబడుతుంది. యీ నియంత్రణ లేని రహదారుల పరిస్థితి ఎలా వుంటుందో ఊహించ శక్యముకాదు. త్రేతాయుగములో కూడ యిదే జరిగినది. నియంత్రణ లేని మార్పు, పరిమితికి మించిన మార్పు, మితిమీరిన మార్పు, అతిక్రమించబడిన మార్పు ద్వారా అసహనము ప్రబలిపోయినది. కావున రాముడు వీటి వేగమును నియంత్రించవలసి వచ్చినది. అందుచే కృతయుగ పాలన జరిగినది. వాస్తవానికి త్రేతాయుగములో కృతయుగ ధర్మము సృష్టిక్రమమునకు దోహదకారి కాదు, తిరోగమనమును సూచిస్తుంది. ఈ కారణము చేతనే రాముడు భారమైన లేడికన్నులు గల రాజీవలోచనుడు అయినాడు.

శ్రీ సీతాపతయే శ్రీరామ చంద్రాయ నమః

పదవ అధ్యాయము రామాయణములోని వశిష్టుని పాత్ర విశేషాంశములు

వశిష్టు పదమును విశేషిస్తే - పంచబ్రహ్మల అగ్నితత్వము అనాహతములో, పంచబ్రహ్మల వాయుతత్వము సహస్రారముతో కలిగి, సుషుమ్ననాడిలో పక్షి గుణము గలవాడు. అనగా కేవలము పంచబ్రహ్మల అంశ కలిగి, పక్షి వంటి సత్త్వ గుణము గలవాడు. వశిష్టుడు సృష్టికర్త అయిన బ్రహ్మ ప్రాణముల నుండి ఆవిర్భవించాడు.

“అరవింద సంభవు నంగుష్ఠమాన దక్షు

దూరవు వలన నారదుండు

నాభి బులహుండు గర్జముల బులస్తుండు

త్యక్కున భృగువు

న్యాసంబువలన నయ్యంగీరసుండు

ప్రాణమున వశిష్టుండు

మనమున మరీచి, గన్నుల నత్రియు

గా పుత్రశతంబు గలిగిరి”

యీ విధముగా సృష్టికర్తయైన బ్రహ్మ ప్రాణము నుండి ఆవిర్భవించిన వశిష్టునికి సహజముగానే జ్ఞానము, తపశ్చక్తి, మహిమ, యోగము, దివ్యదృష్టి సంక్రమించినవి. తండ్రికున్న గుణములు, రోగములు, ఆస్తిపాస్తులు, అప్పులు తనయులకు రావటము మనము చూస్తూనే వుంటాము. అంతటి శక్తి కలిగి యుండుట చేతనే విశ్వామిత్రుని సర్వాస్త్రములు చివరకు ‘బ్రహ్మాస్త్రము’ కూడ గ్రసనము అనగా మ్రింగివేసాడు. తద్వారా విశ్వామిత్రునిలో ‘దిగ్బలం, క్షత్రియబలం, బ్రహ్మ బలం, తేజో బలం’ అనే భావన కలిగించి, విశ్వామిత్రుడు బ్రహ్మార్షి కావటానికి తోడ్పడ్డాడు. అలా జరిగి వుండకపోతే విశ్వామిత్రునికి బ్రహ్మార్షి యోగము లేదు. క్షత్రియుడైన విశ్వామిత్రుడు బ్రహ్మార్షి అయినాడంటే, సప్తఋషి మండలములో సభ్యత్వము

పొందగలిగాడంటే, మరొకరు ఎందుకు కాలేరు? అయితే అంత కఠోర తపస్సు చేయటానికి శ్రమ, దీక్ష కల్గివుండాలి. అప్పుడు అర్హత అదే వస్తుంది. అందుకే విశ్వామిత్రునికి బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము జరిగి, రాజర్షి అనగా రాజులలో మహర్షి వంటి వాడవంటే విశ్వామిత్రుడు తృప్తి చెందలేదు. వశిష్ఠుని వలె బ్రహ్మర్షి అర్హత కావలెనని పంతము పట్టి నెగ్గించుకున్నాడు. అంతటి గొప్పవాడు వశిష్ఠుడు.

వశిష్ఠుని గురించి ప్రచారములో వున్నదని చెప్పబడే కథ - వశిష్ఠుని శిష్యులు కొందరు ఏదో పక పని మీద ప్రక్క గ్రామము వెళతారు. వారికి మార్గమధ్యమున ఏరు అడ్డము వస్తుంది. దాటశక్యము కాలేదు. వారు గురువు వద్దకు వచ్చి విషయము విన్నవించగా, గురువుగారు 'అస్థలిత బ్రహ్మచారి వశిష్ఠుడు త్రోవ యిమ్మన్నాడని' చెప్పండి అన్నాడట. అంతట ఏరు త్రోవనిచ్చినదట. యిప్పుడు ఆశ్చర్యపోవటము శిష్యుల వంతు. కారణం గురువు గారికి నూర్గురు సంతానము వుంటే 'అస్థలితము' అంటాడేమిటి? వశిష్ఠుని నూర్గురు సంతానమునకు ప్రమాణము రామాయణములోనే వున్నది.

**“వాసిష్ఠం తచ్ఛతం సర్వం క్రోధపర్యాకులాక్షరమ్,
యదాహ వచనం సర్వం శృణు త్వం మునిపుణ్యవ”.**

వాసిష్ఠం అనగా వశిష్ఠుని, తచ్ఛతం, తత్ అనగా వశిష్ఠుని యొక్క శత్రు, నూర్గురు కుమారులు. కాబట్టి అస్థలితము ఎలా అయినది? రామాయణములోనే ఇంద్రుడు అహల్యతో

“ఋతుకాలం ప్రతీక్షంతే పార్థి సుమాహితే”, ఋతుకాలము అంటే మనస్సు రతి వెళ్లేవరకు లేదా నెలసరి ఋతుస్రావము జరిగేవరకు 'ప్రతీక్షంతే' వేచి వుండవలెను. స్త్రీకి సంగమాపేక్ష కలిగే వరకు లేదా ఋతుస్రావము అయ్యేవరకు వేచి వుండాలి. ఋతుస్రావము అయిన తర్వాత తప్పక కలవాలని అని నిర్దేశము. అందుకే భరతుడు కౌసల్యతో

**“ఋతుస్నా తాం సతీం భార్యామృతుకాలానురోధినీమ్,
అతివర్తేత దుష్టాత్మా యస్యార్యోనుమతే గతః”.**

ఆర్యుడైన అన్నగారు అడవికి వెళ్లటములో నా ప్రమేయము అనగా అనుమతి, అంగీకారము వున్నట్లయితే, ఋతుస్నానము ఆచరించిన భార్య యింట వుండి కూడ, భార్యతో కలవని భర్తకు ఏ పాపము వస్తుందో అట్టి పాపము నాకు సంక్రమించుగాక అని పలుకుతాడు. అయితే వశిష్ఠుడు అస్థలిత బ్రహ్మచారి ఎలా అయినాడు?

అనగా వశిష్ఠుడు పతంజలి యోగ సూత్రమైన 'చిత్తవృత్తి నిరోధము యోగమని' భగవద్గీతలోని 'సమత్వం యోగ ముచ్యతే' అను సూత్రములను అనుసరించి, సంసారమనే

బురదలో వుండి ఆ బురద అంటుకోని తామర అయినాడు. అదే సాక్షిభూతత్వము. అలా సాక్షిభూతత్వముతో ఏ పని నిర్వహించినా, తలపెట్టినా, అట్టి పనికి సాక్షిభూతుడుగా వ్యవహరించును గాని, ఆ పని లేద రుచికి వశమవకుండ వుండుట, అనగా రుచికి అతీతుడు. అలా సాక్షిభూతునిగా వుంటూ నిర్వహించే కార్యములో, ఏమి తలుచుకుంటే, ఎటువంటి ఆలోచన తరంగములను విడవగలిగితే, వాటికి అనుసంధానమయే స్థితి పొందగలిగి, తలుచుకున్నవి నెరవేరగల్గుతాయి. కావున వశిష్టుడు తన భార్య అయిన అరుంధతితో క్రీడించే సమయములో, నేను అస్థలిత బ్రహ్మచారిని, సాక్షిభూతుడను, యీ సంగమము మా యిరువురిలోని ప్రకృతి, పురుషుల అంశతో కూడిన సంగమము. రూపములేని ఆది దంపతులై మా యిరువురిలో ఉపస్థితమై వున్న పార్వతి పరమేశ్వరుల సంగమయోగము, అట్టి సంగమ యోగమునకు మేమిరువురము సాక్షిభూతులము అని సంకల్పించిన, అట్టివారు మగ అయిన, ఆడ అయిన అస్థలిత బ్రహ్మచర్యము గలవారనే గుర్తించవలెను. అట్టివారి ద్వారా ఉత్పన్నమైన సంతానము, సృష్టి సంతులనకు దోహదము అవుతుంది. పంచభూతములలో భారమైన జలతత్వము కల్గిన ఏరు, ఆ విధముగనే వశిష్టుని గుర్తించి, ఆయన శిష్యులకు త్రోవ కల్పించినది. ఈ విధముగనే వశిష్టుడు కూడ సూర్యుడు పుత్రులను సృష్టి సంతులన కొరకు అందించి వుండవచ్చును. యిలాంటి సంఘటనే కృష్ణుడు జన్మించినపుడు జరిగినది. దాట శక్యముకాని యమున నది నందునికి త్రోవనిచ్చినది.

సంగమ సమయములో సాక్షిభూతత్వము ప్రకటించుట, పశువులలో కూడ చూస్తుంటాము. రేపటికి తినటానికి ఉన్నదా లేదా రేపు జీవనము గడుస్తుందో లేదో తెలియని స్థితి, అనగా మనస్సు ఎల్లప్పుడూ వర్తమానములో ఉండే స్థితి, పది రకముల ఆలోచనలు లేని స్థితి. అదే 'చిత్తవృత్తి నిరోధము యోగమనే' సూత్రము. అయితే పశువులు సంతానోత్పత్తి ఎందుకు చేస్తాయి? అది కూడ సృష్టి సంతులనలో భాగమే. అన్ని జీవులు తమ ఆత్మచైతన్యమును పరిపక్వము చేసి, వృద్ధి పొందుటకే కృషి చేస్తాయి. ఎప్పుడైతే మన ప్రమేయము లేని, సాక్షిభూతత్వముతో కూడిన కర్మాచరణ జరుగుతుందో, అట్టి ఆధిపత్యము, నియంత్రణ, దాని భారము అంతా సృష్టిలోని అంశలు, సృష్టి క్రమమును కాపాడే అంశలు స్వయముగా నిర్వహిస్తాయి. అయితే పరస్మీలతో సంగమిస్తే, అస్థలితము అవుతుందా? యిది వక వివాదాస్పదమైన అంశము. చట్టము, న్యాయము అనునవి బహిర్గతమైన విషయములు, బహిర్గతముగా సమాజస్థితిని నియంత్రించే నియమ సూచనలు. ఈ సూచనలు, దేశకాలాను గుణముగా పరివర్తనము చెందునవి. కావున ధర్మము, అధర్మముతో కూడినవి. అలాగే సాక్షిభూతత్వము అనునది వక అంతర్గత అంశము. అనగా అంతర్గతముగా సాక్షిభూతత్వము ఎరుకగలవారై, అదే స్థితిని బహిర్గతముగా వీక్షించి అనుభూతి చెంది, అనుభవించుట. అనగా లోపలి నుండి బయటకు మరలటము. అలాంటి వారికి, సాక్షిభూతులకు వారు నిర్వర్తించే కార్యములు, బహిర్గతమైన చట్టమునకు పూర్తి వ్యతిరేకముగా

వుండవచ్చును. సమాజములో వారికి గుర్తింపు రాకపోవచ్చును. వీరి ప్రయత్నమును జ్ఞానోదయము కలిగినవారు, వేరొక సాక్షిభూతులే గుర్తించగలరు. ఈ ప్రతిపాదనకు ఎన్నో ఉదాహరణలు వున్నవి. విశ్వామిత్రుడు సాక్షిభూతునిగా ఊర్వశితో చేసిన కామ క్రీడలు, యీనాటి సమాజములో ఎటువంటి గుర్తింపు లభిస్తుంది? యోగి వేమన వివస్తుడై, వీధులలో తిరుగుతూ, నీతి సూత్రములను వల్లించుట, తాను యోగిగా మారక ముందు చేసిన పనులు యీనాటి సమాజములో ఎంతవరకు గుర్తింపు లభిస్తుంది? కావున జ్ఞానోదయము, జ్ఞానోదయముతో కూడిన సాక్షిభూతత్వము అంతర్గత విషయములైతే, సమాజములో గుర్తింపు, ఆమోదము బహిర్గతమైన అంశలు.

వశిష్ఠుడు యింతటి మహాత్వము గలవాడయ్యుండి, రాముని యువ రాజ్యాభిషేకము ముహూర్త నిర్ణయము సమయములో అది జరుగదు అని చెప్పలేదు. దానికి కారణము వశిష్ఠుని సమ్మతి లేకుండా, దశరథుడు ఏకగ్రీవంగా తీసుకున్న నిర్ణయము. అందుచేత వశిష్ఠుడు అభ్యంతర పెట్టలేదు. ఏమీ తెలియనివానివలె ఊరుకున్నాడు. సాక్షిభూతునిగా జరిగేది చూస్తున్నాడు. దశరథుడు రాముని యువ రాజ్యాభిషేకము ముహూర్తము వెల్లడి చేసిన తర్వాత, జరగదని తెలిసి కూడ, ముందు జరుగవలసిన కథకు అనుగుణముగా తన సమ్మతి తెలిపాడు. ఆ విధముగా రామాయణము సాఫీగా జరుగుటకు వశిష్ఠుడు దోహదము చేసాడు.

అలాగే రామలక్ష్మణులను విశ్వామిత్రుడు యాగరక్షణకై తీసుకువెళ్లే సందర్భములో కూడ, మౌనముగా సాక్షిభూతునివలె నిలిచాడు. విశ్వామిత్రుడు కోపించినపుడే, అతనిని శాంతపరిచి, దశరథునికి నచ్చచెప్పే ప్రయత్నము చేస్తాడు. అటువంటి వశిష్ఠుని గురించి విశ్వామిత్రుడు అయోధ్యలోని నిండుసభలో

**“అహం వేద్మి మహాత్మానం రామం సత్యపరాక్రమమ్,
వసిష్ఠోపి మహాతేజా యే చేమే తపసి స్థితాః”.**

నా రాముడు నాకే సొంతము అని భావించే నీ రాముని గురించి నాకు బాగా తెలుసు. తేజో సంపన్నుడైన వశిష్ఠునికి కూడ తెలుసు అని పలుకుతాడు. యిక్కడ వశిష్ఠుని మహాతేజో అని సంబోధించాడు విశ్వామిత్రుడు. దీనికి కారణము పూర్వము రాజుగా వున్న విశ్వామిత్రుడు వశిష్ఠునితో వైరము పెట్టుకుని, ఎన్ని అస్త్రములను సంధించినా అవి అన్నియూ వశిష్ఠుని తేజస్సులో విలీనము అగుతాయి. అప్పుడు విశ్వామిత్రుడు ఆశ్చర్యచకితుడౌతాడు. వశిష్ఠుని తేజస్సు తలచుకుని తాను కూడ తపస్సుకు పూనుకుంటాడు. వశిష్ఠుని వ్యక్తిత్వ చిహ్నము మహా తేజస్సు విశ్వామిత్రునిలో చిరస్థాయిగా నాటుకుంది.

వశిష్ఠుడు ఏ సందర్భములోనూ జరగబోవునది ఏదీ తెలుసునని చెప్పలేదు. అందుకే విశ్వామిత్రుడు దశరథుని వద్దకు విచ్చేసిన సందర్భములో కూడ

“ఏవంవీర్యో మహాతేజా విశ్వామిత్రో మహాయశాః,
 న రామగమనే రాజన్ సంశయం కర్తుమర్హసి”.
 “స దేవా నర్షయః కే చిన్నాసురా న చ రాక్షసాః,
 గన్ధర్వయక్షప్రవరాః సకిన్నరమహారగాః”.

యీ విశ్వామిత్రునికి తెలిసినన్ని అస్త్రములు, యీ చరాచర సృష్టిలో మరెవ్వరికి తెలియవు. విశ్వామిత్రునితో రాముని పంపుటకు సందేహ పడవలదు. అని దశరథునితో చెబుతాడు.

యాగ రక్షణ నిమిత్తము రాముని పంపమని వచ్చాడు. అవసరము ఆయనది. కనుక రాముని తన అవసరము తీరునంత గొప్పవానిగా తీర్చిదిద్దాలి. తన వద్దనున్న అస్త్రములు సర్వము రామునికి ధారాదత్తము చెయ్యాలి. అలా జరిగితేనే రాముడు విశ్వామిత్రుని అవసరము తీర్చగలడు. కారణం రాముడు యింకనూ అస్త్ర విద్య సాంగో పాంగముగా నేర్వలేదు. అందునా ముందు ముందు రాజు కావలసినవాడు. ఈ నెపముగా రాముడు సర్వాస్త్రాలు నేర్చుకుని శక్తివంతుడౌతాడు. అలా కావటము నీకు సమ్మతము కాకపోతే పంపవద్దు. అందివచ్చిన అవకాశము జారవిడవవద్దు. అంత అస్త్రసంపద వున్న విశ్వామిత్రుడు స్వయముగా రాక్షస సంహారము చేయలేక, చేతగాక రామునికొరకు వచ్చాడా? రామునికి ఏదో మేలు చేద్దామనే కదా! ఆలోచించు అన్న తర్వాత రాముని విశ్వామిత్రునితో పంపుటకు వప్పుకున్నాడు దశరథుడు. రాముని విశ్వామిత్రుని వెంట పంపినాడు.

తన బంధువర్గము వారితో కూర్చుని రాముని వివాహ ప్రస్తావన గురించి చర్చించే సమయములో, విశ్వామిత్రుడు హఠాత్తుగా విచ్చేసి అసందర్భముగా రాముని యాగరక్షణకు పంపమని అడగటములో కారణమేమిటి?

విశ్వామిత్రుని రాకలో వశిష్ఠుని పాత్ర ఎంతో వున్నది. పూర్వము విశ్వామిత్రుడు అహంకారముతో నిండిన బహిర్ముఖత్వము కలవాడై, వశిష్ఠునితో పోరు సలిపినాడు. యిద్దరు వ్యక్తుల మధ్య పోరు జరుగుటకు కారణము, వారిరువురి అంతర్గత ఆజ్ఞాచక్రములో గల గురుస్థానములోని గురువులు అనుసంధింపబడకపోవటమే, అనగా కలవకపోవటమే. అటు తర్వాత విశ్వామిత్రుడు తపస్సంపన్నుడై బ్రహ్మర్షి యోగ్యత పొంది, బహిర్ముఖత్వ లక్షణము అయిన అహంకారమును పరిత్యజించి, వశిష్ఠుని సేవించాడు. ఆ స్థితిలో వశిష్ఠ విశ్వామిత్రుల ఆజ్ఞా చక్రము, ఆ ఆజ్ఞాచక్రములలో వసించే అంతర్గత గురువులు, పరస్పరము పటిష్ఠముగా అనుసంధింపబడినారు. యిది యిద్దరు వ్యక్తుల మధ్య స్నేహము ఏర్పడటానికి గల కారణము.

అలాగే రెండు దేశముల మధ్య మైత్రి జరుగుటకు కారణము, ఆ యిరు దేశములలోని ఆజ్ఞాచక్రములలో గల గురువుల కలయిక. అదే విధముగా రెండు దేశముల మధ్య పోరు జరుగుటకు కారణము, ఆ యిరు దేశములలోని ఆజ్ఞాచక్రములలోని గురువులు కలవకపోవటమే.

ఈ విధముగా అంతర్గతముగా పటిష్ఠమైన బంధము ఏర్పడిన వశిష్ఠ విశ్వామిత్రులకు, వకరితో మరొకరు అంతర్గతముగా సందేశములను పంపుకొనుట సులభమైనది. యిటువంటి అంతర్గత తపాల కార్యనిర్వహణ ఆజ్ఞాచక్రములోని గురువులే జరుపుతారు. అయోధ్యలో దేహభ్రాంతికి లోనైన దశరథుని సమక్షములో రాముని నిష్ఠాతునిగా తీర్చిదిద్దుట సాధ్యపడదని గ్రహించిన వశిష్ఠుడు, అంతర్గతముగా విశ్వామిత్రునికి రహస్య సందేశమును, తనలోని ఆజ్ఞాచక్రములో ఉపస్థితమైన గురువు ద్వారా పంపాడు. ఎక్కడో దూరప్రాంతములో వున్న విశ్వామిత్రుడు తన అంతర్గత గురువు ద్వారా వశిష్ఠుని వర్తమానము, సందేశము అందుకున్నాడు. సారాంశమును గ్రహించాడు. యింతకీ విశ్వామిత్రునికి వశిష్ఠుడు పంపిన రహస్య సందేశము ఏమిటి?

రాముని పూర్ణయోగ్యునిగా, తన అవతార గుణములను వెలికితీసే విధముగా అయోధ్యలో దేహభ్రాంతితో వున్న దశరథుని సమక్షములో నాకు వీలుపడదు. కనుక నీవు వచ్చి రాముని ఏకాంత ప్రదేశమునకు, అయోధ్యకు దూరముగా తీసుకొనిపోయి, నీకున్న అస్త్రసంపద నైపుణ్యము, యితర విద్యలను ధారపోసి, రాముని పూర్ణయోగ్య వంతునిగా, అవతార పురుషునిగా ఆవిష్కరించమని సందేశము పంపాడు. విశ్వామిత్రుడు వచ్చి యీవిధముగా, నేను రామునికి అస్త్రసంపద యివ్వగోరుతున్నాను అని చెప్పిన, దశరథుడు తప్పక రాముని పంపి యుండెడివాడు. కాని అట్టి కార్యము వలన ప్రయోజనము లేదు. రాముడు యోగ్యవంతుడు కాలేదు. ఒకే సంకల్పముతో దశరథుని దేహభ్రాంతి తొలగి, రాముడు యోగ్యత పొందాలి. అప్పుడే రామాయణము ముందుకు సాగుతుంది. అందుకే వశిష్ఠుడు తన అంతర్గత గురువు ద్వారా మరొక సందేశము పంపాడు. ఈ కార్యము ఫలించ వలెనన్న దశరథునికి రామునిపట్ల గల దేహభ్రాంతిని కూడ తొలగించాలి. అయితే రామునికి దశరథునిపట్ల రాగద్వేషములు లేవా? అంటే ఏ కోరికలు లేని వానికి దేహభ్రాంతి కూడ వుండదు. అయినా వశిష్ఠ విశ్వామిత్రులు ఆడిన నాటకానికి రామదశరథుల యిరువైపులా వున్న దేహభ్రాంతి తెర ముగిసినది. అలా వశిష్ఠుని వర్తమానము అందుకున్న విశ్వామిత్రుడు హుటాహుటిన, ఆకస్మికముగా, వున్నఫలముగా విచ్చేసాడు. ఎప్పుడు? దేహభ్రాంతికి గురైన దశరథుడు తన కుమారులకు వివాహ విషయ చర్చ జరుగుతుండగా అంటే దేహభ్రాంతి బరదలో యింకా లోతుగా తాను, తనతో బాటుగా రాముని, రాముని తమ్ములను యిరికించాలనుకున్నాడు, దశరథుడు. వివాహము చేసుకొనుట తప్పా? తప్పేమి కాదు. వివాహము సాక్షిభూతత్వముతో

చేసుకొనవలెను, కాని దేహాబ్రాంతితో కాదు. సీతారాములు వకరినొకరు దేహాబ్రాంతికి వశమై వివాహము చేసుకొనలేదు. వకరి చర్యలకు మరొకరు సాక్షిభూతులుగా నిల్చెదమని ప్రతిజ్ఞ చేసి వివాహమాడారు. కావున బ్రహ్మర్షి, కులగురువు, హితము కోరేవాడైన వశిష్టుడు దశరథుని రాగద్వేషములను దేహాబ్రాంతి ఆలోచనలను సాగనీయలేదు. అందుకే వచ్చాడు విశ్వామిత్రుడు అకస్మాత్తుగా, పిడుగువలె, పిలవని పేరంటమునకు వచ్చినట్లుగా.

యిక్కడ యీ అకస్మాత్తు విషయమును కూడ చర్చించవలెను. సృష్టిలో అకస్మాత్తుగా ఏమి జరుగుతుంది? అకస్మాత్తుగా పిడుగుపడవచ్చును, ఉరుములు మెరవవచ్చును, భూకంపము రావచ్చును. అలాగే అకస్మాత్తుగా మరణము కూడా సంభవించవచ్చును. యింకా అకస్మాత్తుగా జ్ఞానోదయము కూడ కలుగవచ్చును. అంటే ఆకస్మికముగా సంభవించేవన్ని గురుతత్వములే. అందుకే అలా ఆకస్మికముగా విచ్చేసిన విశ్వామిత్రుడు, రామునికి గురువు అయ్యాడు. దశరథునికి పరోక్షముగా దేహాబ్రాంతిని తరిమికొట్టి గురువుగా నిలిచాడు. ఈ విధముగా వశిష్టుని బోధన వినిన దశరథుడు రామలక్ష్మణులను విశ్వామిత్రునితో పంపుతాడు.

అలాంటి వశిష్టుడు, బ్రహ్మర్షి సాక్షిభూతుడుగా వున్నవాడు, తన సాక్షిభూతత్వమును విడిచి ప్రవర్తించినాడు. ఎప్పుడు? సీత వనవాసము పోయే సమయములో నారచీరలు ధరించేవేళ, ఆ దృశ్యము చూసి హృదయము కరిగి కైకతో

**“అతిప్రవృత్తే దుర్బదే కైకేయి కులపాంసని,
వంచయిత్వా చ రాజానాం న ప్రమాణే ప్రతిష్ఠనే”**

అతిగా ప్రవర్తించే మితిమీరి ప్రవర్తించే, చెడు ఆలోచనలు గలదానా, కుల మర్యాదను చెడగొట్టేదానా, ఓ కైకేయి రాజును మోసము చేసినావు. అయినా యికనైనా మర్యాదగా నడుచుకోవటం లేదు, అని పలుకుతాడు. అతిప్రవర్తన, మితిమీరి ప్రవర్తన అనగా పరిమితికి మించిన మార్పు ఆశించే లక్షణము కలుగుట. అంటే, అవతలి వ్యక్తిలో మార్పు లేకుండా జడత్వముతో వున్నప్పుడు లేక అవతలి వ్యక్తి వక అవతార పురుషుడు, అట్టి అవతార పురుషుడు సృష్టి సంతులనకు కృషి చేయవలసిన కార్యక్రమములు ఆలస్యమైనచో, మితిమీరి అతిగా ప్రవర్తించి ఆ వ్యక్తిలో మార్పును కలిగించుటలో ఎటువంటి దోషము లేదు. అదే అతిప్రవర్తన వక సాధారణ వ్యక్తి, తన పరిమితిలో మార్పు చెందే వ్యక్తిపై చూపించిన, అట్టి ప్రవృత్తి తప్పక దోషమగుతుంది. కావున యిక్కడ కైక రాముని అవతారమునకు సంబంధించిన మార్పు జరుగుటకు, సృష్టి సంతులన సుస్థిరపరుచుటకు, దూమావతి అంశగల మంధర ద్వారా ఉపదేశము పొంది తన భర్తయైన దశరథుని మోసము చేసినది. అంతవరకు బాగానే వున్నది. అదే ప్రవర్తన యింకనూ కొనసాగించవద్దు. ఆ ప్రవర్తన ఉపసంహరించవలసినదిగా కైకను హెచ్చరిస్తున్నాడు వశిష్టుడు.

యిక్కడ వశిష్ఠుడు దుర్భాషలాడినట్లు కనపడినా కైకలో వున్న గుణములనే యదాతధముగా ప్రస్తావించాడు. అదనముగా ఏ వక్క గుణము చెప్పలేదు. కారణము, ఆయన నోటి నుండి వెలువడే మాటలు వృథాపోవు కదా! నిజమౌతాయి. అలాగే భరతుడు రాముని వనవాసము నుండి వెనకకు మళ్లించే ప్రయత్నములో, నలుగురితో నారాయణ అంటూ వశిష్ఠుడు కూడ అడవికి వెళ్లాడు. కాని రాముడు వెనకకు రాడు, యిది జరగదు అని భరతునికి చెప్పలేదు.

విశ్వామిత్రుడు రాజుగా వున్నపుడు తన సైన్యముతో భూమి అంతా చుట్టపెట్టె తరుణములో, వశిష్ఠుని ఆశ్రమమునకు వస్తాడు. అప్పుడు వశిష్ఠుడు, విశ్వామిత్రునికి, ఆతని సైన్యమునకు ఆతిథ్యము కల్పిస్తాడు. ఆ సమయములో

**“ఏవముక్తో మహాతేజా వసిష్ఠో జపతాం వరః,
అజుహోవ తతః ప్రీతః కల్మాషీం ధూతకల్మషః”.**

విశ్వామిత్రుడు భ్రమరమై వచ్చి తామరపువ్వు వంటి వశిష్ఠుని చేరినాడు. అనగా పరవిద్యతో విశ్వామిత్రుడు వశిష్ఠునికి వశమైనాడు. దేనికి? తామరపువ్వులోని మధువును గ్రహించి, సిద్ధి పొందిన వశిష్ఠుడు, మహా తేజోవంతుడు అనగా కుండలిని శక్తి ఉపాసకుడు, మునులలో శ్రేష్ఠుడు, పాపములను నశింపజేయువాడగు వశిష్ఠుడు, కామధేనువును ఆవాహన చేసినాడు. యిక్కడ రెండు రహస్య అంశములున్నవి.

మొదటి అంశము - సాక్షీభూతత్వముతో ఉండి, జరిగెడివి చూచు లక్షణము గల, జ్ఞానోదయము కల్గిన బ్రహ్మర్షికి మరొకరి పాపము నశింపచేయటము, సాక్షీభూతత్వమునకు విరుద్ధము, పక్షపాతము చూపించటము అవుతుంది. అలాంటి పనులు తపస్సంపన్నులైన సాక్షీభూతులు చేయకూడదు. మరి వశిష్ఠుని ఆ విధముగా ఎందుకు వర్ణించాడు వాల్మీకివారు?

అంటే తమంతట తాము ప్రమేయపూర్వకముగా చేయరాదు. కాని యిక్కడ విశ్వామిత్రుడు భ్రమరమై వచ్చి తనకు వశమైనాడు. కావున తనను ఆశ్రయించిన వారి పాపములను తొలగించే ప్రయత్నము చేయవచ్చును. తనను ఆశ్రయించిన వారి శ్రేయస్సు కొరకు కృషి చేయవచ్చును. అయితే పాపములను నశింపచేయుట ఎందుకు? పుణ్యములను కూడ నశింపచేయవచ్చు కదా. అనగా తనను ఆశ్రయించిన వారికి ఏమి చేస్తే, వారు వృద్ధి పొందుతారో, ఆ విధముగా చేయవలెను. విశ్వామిత్రుడు సిద్ధి పొందవలెనన్న, ఆతడు పాపప్రవృత్తి, హింస ప్రవృత్తిలో పరిపక్వము చెంది, వాటిని శాశ్వతముగా విడువవలెను. కావున అట్లై జరుగుటకు దోహదము చేసినాడు వశిష్ఠుడు.

రెండవ అంశము - వశిష్టుడు చిత్రవర్ణము గల కామధేనువును ఆవాహనము చేసినాడు. ఆవాహనము అనగా మంత్రపూరితమైనది. అంటే అంతర్గతమైనది. అంతర్గతమైన చిత్రవర్ణమైన విషయము ఏమిటి? సప్తవర్ణములతో కూడిన కుండలినీ శక్తి. అంటే తన అంతర్గత కుండలినీ శక్తిచే కామధేనువు అంశను, బహిర్గతముగా ఆయన ఆశ్రమములో వున్న గోవులో ప్రవేశపెట్టాడు వశిష్టుడు. కాబట్టి కామధేనువునకు రూపము లేదని, కామధేనువు శక్తిపరమైన అంశయని తెలుస్తున్నది. అలా కామధేనువు అంశ ప్రవేశింపబడిన గోవును పిలిచి వశిష్టుడు

“ఏహ్యేహి శబలే క్షీద్రం శ్రుణు చాపి వచో మమ,
సబలస్యాస్య రాజర్షేః కర్తుం వ్యవసితోస్త్వహమ్
భోజనేన మహార్షేణ సత్కారం సంవిధత్స్వమే.”

శబలా! రమ్ము, నా మాట వినుము, రాజర్షి పదవికి అర్హత కల్గిన విశ్వామిత్రునికి, ఆతని సైన్యమునకు ఎవరెవరికి ఎట్టి పదార్థములు ప్రీతికరమో, వారికి అట్టి పదార్థములను సమకూర్చుము, అని కామధేనువు అంశ గల గోవును కోరుతాడు. అయితే కామధేను అంశగల గోవు వివిధ రుచులతో కూడిన భోజనము ఎలా సమకూర్చగలడు? రుచులకు వశముకాని, రుచులకు అతీతమైన, రుచులను వశపరుచుకున్న కామధేనుశక్తి అంశ, వివిధ రకములైన రుచులను సృష్టించేసినది. ఏ విషయముకైననూ, అతీతముగా వున్నప్పుడే ఆ విషయమును వశపరుచు కొనవచ్చును. అదేవిధముగా రుచులకు వశముకాని కామధేనువు ఆయా రుచులను వశపరుచుకొని, తినదగినవి, త్రాగదగినవి, నాకదగినవి, పీల్చదగినవి మొదలగు ఆహార పదార్థములను సృష్టించినది.

“ఇక్షాన్మధూంస్తథా లాజాన్ మైరేయాంశ్చ వరాసనాన్,
పానాని చ మహార్షాణి భక్ష్యాంశ్చోచ్చావచాం స్తథా”.

అంతట కామధేనువు చెఱుకు గడలు, తేనెలు, పేలాలు, మంచి పాత్రలో పోసిన మద్యములు, శ్రేష్టములైన పానీయములను సృజించెను. యింతటి ఆహ్లాదకరమైన ఆతిథ్యము అందుకున్న విశ్వామిత్రుడు, అతని సైన్యము తృప్తి చెందారు. అప్పుడు విశ్వామిత్రుడు కామధేనువు బహిర్గతమైన అంశమని భ్రమపడి, కామధేనువును తనకిమ్మని వశిష్టుని అడుగుతాడు. దానికి బదులుగా లక్ష గోవులను, పద్నాలుగు వేల ఏనుగులను, పదకొండు వేల అశ్వములను యిచ్చెదనని వ్యాపార లావాదేవీ చేస్తాడు. విశ్వామిత్రుడు ఎంత వేడినను వశిష్టుడు నిరాకరిస్తాడు. కారణము కామధేను అంతర్గత అంశ. తపశ్చక్తితో పొందగల్గినది. మంత్రపూరితమైనది. బహిర్గతముగా దొరకనిది.

**“అదోమూలాః క్రియాః సర్వా మమ రాజన్న సంశయః,
బహునా కిం ప్రలాపేన న దాస్యే కామదోహినీమ్”.**

రాజా! నేను చేసే క్రియలన్నిటికీ కామధేనువే ఆధారము, మూలము. యిన్ని వ్యర్థపు మాటలు అనవసరము. యీ కామధేనువును నీ కివ్వజాలను. యిక్కడ కామధేనువు అంతర్గత శక్తిపరమైన అంశ అని తెలుపుటకు, తాను చేసే క్రియలన్నిటికీ ఆధారము కామధేనువే అని చెప్తున్నాడు వశిష్ఠుడు. కాని విశ్వామిత్రుడు మాత్రము కామధేనువు అనగా బహిర్గతమైన గోవు రూపము అను భ్రమలో వున్నాడు. ఈ విధముగా విశ్వామిత్రుడు బహిర్ముఖుడై, వశిష్ఠుడు అంతర్ముఖుడై వుండుటవలన వారిరువురి ఆజ్ఞాచక్రములలోని గురువులు కలవలేక పోయినారు. ఆవిధముగా వారిరువురి మధ్య విభేదము ఏర్పడినది. ఆ విభేదమే వైరమునకు కారణమైనది.

విశ్వామిత్రుడు కామధేనువు అంశగల గోవును బలాత్కారముగా తీసుకుపోయే ప్రయత్నము చేస్తాడు. వారి చెర నుండి విడిపించుకొనిన గోవు, పరిగెత్తికెళ్లి వశిష్ఠునితో

**“భగవన్ కిం పరిత్యక్తా త్వయాహం బ్రాహ్మణః సుత,
యస్మాద్రాజభృతా మాం హి నయన్తే త్వత్సకాశతః”.**

ఓ బ్రహ్మపుత్రుడా! యీ రాజభటులు నన్ను నీవద్దనుండి తీసుకుపోవుచున్నారు. నీవు నన్ను వదలివేసితివా? నేను నీకేమైనా అపకారము చేసితివా, అని అడుగుతుంది. యీ సందేశము కూడ అంతర్గతముగా జరిగినది. అప్పుడు వశిష్ఠుడు వారే నిన్ను బలాత్కారముగా తీసుకొని పోవుచున్నారు, నేను నిన్ను విడువలేదు. కాని విశ్వామిత్రునికి అక్షౌహిణి బలగము వున్నది. అందుచేత అతడు నా కంటే బలమైనవాడు, అని చెబుతాడు. అంతట కామధేనువు అంశ వశిష్ఠునితో, బ్రాహ్మణ బలము దివ్యమైనది, అధికమైనది, నీవు నన్ను ఆజ్ఞాపించుము. వీరి అహంకారము, బలము నశింపజేసెదను అంటుంది. కామధేనువు మాటలు విన్న వశిష్ఠుడు కామధేనువు అంశతో

**“ఇత్యుక్తస్తు తయా రామ వసిష్ఠస్తు మహాయశాః,
సృజస్యేతి తదోవాచ బలం పరబలారుజమ్”.**

శత్రు సైన్యమును నశింపచేయగల సైన్యమును సృజింపుము, అని వశిష్ఠుడు కామధేనువు అంశను ఆజ్ఞాపిస్తాడు. ఏ రుచికరమైన ఆహార పదార్థములను సృజింపచేసి విశ్వామిత్రుని, ఆతని సైన్యమును ఆహ్లాదపరిచినదో, ఆ కామధేనువు యిప్పుడు అనేక విధములైన ఆయుధములను సృష్టించి, విశ్వామిత్రుని సైన్యమును నశింపజేసినది. యిక్కడ శత్రువు అనగా బహిర్గతమైన అంశ. ఈ కథలోని రహస్యాంశములను చూద్దాము.

భ్రమరమై ఎగిరి వెళ్లి అమృత మకరందమును పద్యము నుండి ఆస్వాదించ వచ్చునుగాని, సాక్షిభూతమైన పద్యమును చెడగొట్టె ప్రయత్నము చేసిన, అది సృష్టి సంతులనను చెడగొట్టటమే అవుతుంది. అటువంటి ప్రయత్నము చేసినవానికి ఆపదలు సంభవించును అని స్పష్టము అగుచున్నది. ఎవరైతే సాక్షిభూతునివలె సృష్టి సంతులన కోసము దోహదము చేస్తారో, అట్టి వారితో వైరము వినాశమునకే దారితీస్తుంది.

తర్వాత పరమశివుని నుండి సర్వాస్తములను వరముగా పొందిన విశ్వామిత్రుడు, అహంకారముతో వాటిని వశిష్ఠునిపై ప్రయోగిస్తాడు.

**“తాని సర్వాణి దణ్డేన గ్రసతే బ్రహ్మణః సుతః,
తేషు శాస్తేషు బ్రహ్మాస్త్రం క్షిప్తవాన్ గాధినన్దనః”.**

విశ్వామిత్రుడు ప్రయోగించిన అస్త్రములన్నిటినీ వశిష్ఠుడు తన దండముచే మ్రింగివేసి శాంతపరిచినాడు. అలా పట్టువదలని విశ్వామిత్రుడు బ్రహ్మర్షి అయిన తర్వాత, బహిర్గతమైన అహంకారము అంశ నశించగా అంతర్ముఖత్వము పొంది

**“విశ్వామిత్రోపి ధర్మాత్మా లబ్ధ్వా బ్రాహ్మణ్యముత్తమమ్,
పూజయామాస బ్రహ్మర్షిం వసిష్ఠం జపతాం వరమ్”.**

ధర్మాత్ముడైన విశ్వామిత్రుడు ఉత్తమమైన బ్రహ్మణ్యత్వమును పొంది బ్రహ్మర్షి అయిన వశిష్ఠ మహామునిని పూజించినాడు. యిక్కడ రహస్యాంశము ఏమనగా, యిప్పటి వరకు విశ్వామిత్రుని ఆజ్ఞాచక్రములోని గురువు, వశిష్ఠుని ఆజ్ఞాచక్రములోని గురువుతో కలవబడలేదు. విశ్వామిత్రుని అజ్ఞానము, అహంకారము నశింపగా అంతర్ముఖుడైనాడు. తద్వారా వారిరువురి అంతర్గత గురువులు పరస్పరము అనుసంధింపబడినారు. మరొక అంశము ధర్మమే ఆత్మగా గల విశ్వామిత్రుడు అనుటచే, సృష్టి పరివర్తనము, మార్పు కొరకు దోహదము చేయువాడు అని తెలుస్తున్నది. ఆ పరివర్తనమును అమలుపరుచుటకు సాక్షిభూతునిగా వీక్షించే వశిష్ఠునితో అంతర్గతముగా విశ్వామిత్రుడు విలీనము అయినాడు. సూర్యుడు కూడ సృష్టి పరివర్తనము కొరకు దోహదము చేయువాడు. సూర్యోదయము మొదలు వృక్షములు, పశువులు, క్రిములు, మనుష్యులు పరివర్తనము చెందుతారు. కావున విశ్వామిత్రుడు సూర్యుని అంశ గలవాడని స్పష్టమైనది. విశ్వామిత్రునిలోని మార్పు చెందించే లక్షణము, వశిష్ఠునిలోని మార్పుకు అతీతమైన సత్యవ్రతముతో కలిసి స్వచ్ఛత పొందినది. ఆ విధముగా అంతరంగిక మైత్రి పొందిన వశిష్ఠ విశ్వామిత్రులు యిరువురు, రాముని పయనమునకు తమ వంతు సహకారము అందించారు.

యింతటి తేజోమూర్తి, సాక్షీభూతుడు అయిన వశిష్ఠుడు, దశరథుడు రాముని యువరాజ్య పట్టాభిషేకము నిర్ణయము తెలియజేసినపుడు ఏమి చేసాడో చూద్దాము. దశరథుడు వశిష్ఠునితో

“గచ్ఛోపవాసం కాకుత్స్థం కారయాద్య తపోధన,
శ్రీయశోరాజ్యలాభాయ పథ్యా సహ యతవ్రతమ్”.

తపస్సు సంపదగా గల వశిష్ఠ మహాముని, నీవు వెళ్లి, లక్ష్మీ, కీర్తి, రాజ్యము సిద్ధించే వ్రతము రామునిచే సీతచే, సంకల్పించి, వారిని ఉపవాస దీక్ష చేయించుము అని కోరాడు. రాజు కోరిక నిర్వహించుట కులగురువు కర్తవ్యము కదా. వశిష్ఠుడు రాముని మందిరములో ప్రవేశించి

“ఇత్యుక్త్వా స తదా రామ ముపవాసం యతవ్రతమ్,
మన్త్రవత్ కారయామాస వైదేవ్యో సహితం మునిః”.

సీతారాముల వ్రతసిద్ధి కొరకై, ఏ వ్రతము? లక్ష్మీ, కీర్తి, రాజ్యము సిద్ధించే వ్రతము కొరకు, వారిరువురుని మంత్రపూర్వకముగా ఉపవాసదీక్ష చేయిస్తాడు. అయితే యిక్కడ ప్రశ్న ఏమిటి?

వశిష్ఠుడు మంత్రపూర్వకముగా సీతారాములచే దీక్ష చేయించినా గానీ, దశరథుని సంకల్పము అనగా యువరాజ్య పట్టాభిషేకము జరుగలేదు. అంటే వశిష్ఠుని సాక్షీభూతత్వము, తపస్సంపదలో లోపము వున్నదా? లేక వశిష్ఠుడు దశరథుని ఆజ్ఞ పాటించలేదా? అలా పాటించని పక్షములో కులగురువుగా దోషమే కదా! అయితే అసలు ఏమి జరిగినది?

వశిష్ఠుడు, దశరథుడు చెప్పిన విధముగనే ఆచరించినాడు. అయితే దశరథుడు చెప్పిన వ్రతము ఏమిటి? ‘శ్రీ యశో రాజ్య లాభాయ’. శ్రీ అంటే ఆనందము, అనాహత చక్రములోని శివశక్తుల సామరస్యము. యశోరాజ్య అనగా రాజ్యకీర్తి. వీటి కొరకు వ్రతము ఆచరింపమన్నాడు దశరథుడు. వశిష్ఠుడు దశరథుడు చెప్పినట్లుగనే, సాక్షీభూతునిగా సంకల్పము చెప్పి సీతారాములను మంత్రించి ఉపవాస దీక్ష గావించాడు. అనగా వారిరువురూ యీ సంకల్పమునే, వశిష్ఠుడు ఉపదేశించిన మంత్రమునే జపించవలెను. తమకంటూ ఏ కోరికలు లేని సీతారాములు, గురువైన వశిష్ఠుని ఆదేశము తప్పక పాటించియుండురు. అయితే యువరాజ్య పట్టాభిషేక ఘట్టము ఎందుకు భంగపడినది? ముందుగా గమనించవలసినది, దశరథుడు తాను నిర్వచించిన సంకల్పములో, రాముని యువరాజ్య పట్టాభిషేకము ప్రస్తావన చేయలేదు. దశరథుడు ‘శ్రీ యశోరాజ్య లాభాయ’ అన్నాడు. వనవాసములో ప్రకృతి పురుషుల వలె సంచరించుట వలన గల ఆనందము, అంతఃపురములో ఎట్లు కలుగుతుంది? కావున సీతారాములకు వనవాస యోగము ద్వారా శ్రీ

లభించినది. అలాగే రాముడు చేసిన అసాధారణ యుద్ధము, రావణ సంహారము వలన విశ్వకీర్తి పొందాడు. అటు తర్వాత పట్టాభిషిక్తుడై రాజ్య సంపదనే పొందాడు. అంటే యువరాజ్య పట్టాభిషేకము కంటే ఎక్కువ స్థాయి ఫలితము పొందినాడు. దశరథుడు 'శ్రీయశో రాజ్య లాభాయ' అనే సంకల్పం ప్రకారము ఆశించిన దానికంటే అధికమైన ఫలితమునే రాముడు పొందాడు. కావున వశిష్ఠుని వలన ఎట్టి దోషము, రాజాజ్ఞ ఉల్లంఘన జరుగలేదు. యింక ఏమైన దోషముంటే అది దశరథునిదే. కులగురువు, తపస్సంపన్నుడు అయిన వశిష్ఠుని, సీతారాములచే ఏ వ్రతము చేయించాలి అని అడుగకుండా, తనంతటతాను వశిష్ఠునితో ఏ వ్రతము చేయించాలో చెప్పాడు. కాబట్టి దేహభ్రాంతికి వశమైన దశరథుని సంకల్ప దోషము జరిగినది.

దశరథుని మరణానంతరము వశిష్ఠుడు భరతునితో, అయోధ్యకాండలో

**“రాజుస్తు ప్రకృతీః సర్వాః సమగ్రాః ప్రేక్ష్య ధర్మవిత్,
ఇదం పురోహితో వాక్యం భరతం మృదు చాబ్రవీత్”**

దశరథుని తాలూకు వచ్చిన వారందరి సమక్షములో, ధర్మవేత్త అయిన వశిష్ఠుడు, భరతునితో మృదువుగా మాట్లాడినాడు. యిది వాల్మీకి వారి గొప్పతనము. యింతకు పూర్వము ఎన్నడూ వాల్మీకివారు వశిష్ఠుని ధర్మముతో అనుసంధింపలేదు. యిప్పుడు వశిష్ఠుని ధర్మముతో ప్రస్తుతిస్తున్నాడు. అంటే మార్పును ఆశించేవాడని అర్థము. సాక్షిభూతుడైన, తేజోమూర్తి అయిన బ్రహ్మర్షి వశిష్ఠుడు, మార్పును గమనించవలెనేగాని, మార్పుకు తాను కారకుడు అవకూడదు కదా. అలా కోరటము ఆయన సహజ లక్షణమునకు విరుద్ధము గదా! అంటే మార్పుకు అతీతమైనవాడు, అత్యవసర పరిస్థితిలో, వక మెట్టు క్రిందకు దిగి, మార్పు జరుగుటకు దోహదము చేసి, తిరిగి తన సహజ స్థితికి చేరవచ్చును. అందుకే యీ శ్లోకములో వశిష్ఠుని ధర్మవేత్తగా మాట్లాడినట్లుగా ప్రస్తావించాడు వాల్మీకి వారు. సాక్షిభూతుడైన వాడు అటు మృదువుగా కాకుండా, యిటు కర్కశముగా కాకుండా సంభాషించవలెను. అలాంటిది అయోధ్యలో మార్పు ఆశించి, వక మెట్టు క్రిందకు దిగి భరతునితో మృదువుగా సంభాషించాడు. యింతకీ ఏమిటా మార్పు, అత్యవసర పరిస్థితి? అయోధ్యలో పాలించే రాజు లేడు. కావున భరతుని రాజ్యాభిషిక్తుని గమ్మని కోరుతాడు.

అటు పిమ్మట భరతునితో బాటుగా, రాముని అయోధ్యకు తీసుకు రావటానికి వశిష్ఠుడు చిత్రకూటము చేరుతాడు. చిత్రకూటములో వశిష్ఠుడు, సృష్టి ఆవిర్భావము గురించి, యిక్ష్వాకు వంశ ఆవిర్భావము గురించి రామునికి బోధపరుస్తాడు. వశిష్ఠునిచే బోధపరచబడిన సృష్టి ఆవిర్భావము అంశలను, రాముడు తన రాజ్య పాలనలో గ్రద్ద, గుడ్లగూబ వివాదములో వినియోగించుకున్నాడు అని తెలుస్తున్నది. గురోవదేశము వినియోగించవలెను కదా!

“సర్వం సలిలమేవాసిత్ ప్రథివీ యత్ర నిర్మితా,
తతః సమభవద్బ్రహ్మ స్వయంభూరైవతైస్సహ”.

సృష్టి ప్రారంభమున అంతయూ జలమయమై వున్నది. దానిపై భూమి ఆవిర్భావము జరిగినది. అటు పిమ్మట దేవతలు, బ్రహ్మదేవుడు ఆవిర్భవించినారు. అంటే పంచభూతములలో భారమైన జలతత్వము నుండి సృష్టి ఆవిర్భావము జరిగినది. ఈ ప్రతిపాదన భౌతికశాస్త్రము కూడ సమర్థిస్తున్నది. చంద్రుని నుండి విడిపోయి భూగోళము ఆవిర్భావము జరిగినదని లలితసహస్రనామములో స్పష్టముగా వున్నది. బ్రహ్మదేవుడు, దేవతలు పుట్టారంటే, విష్ణువు, శివుడు ఏమైనారు? జలములోనే అణురూపములో నారాయణునిగా వుండి, బ్రహ్మదేవునికి పోషణ కల్పించాడు విష్ణువు. అంతేకాదు, అంతా జలమయముగా వున్న సమయములో ఆ జలము సరైన రీతిలో పరిపక్వము పొందుటకు తన స్థితి కారకత్వమును ప్రదర్శించాడు విష్ణువు. జలములో యిమిడివున్న భూతత్వమే విష్ణుతత్వము. మరి శివుడో? జలతత్వములో జరిగే సూక్ష్మమైన మార్పులు అంతరించి కొత్త మార్పులు చేటు చేసుకునే ప్రక్రియలో, అంతరించిన మార్పులను లయము చేసుకునేవాడు శివుడు. అనగా జలతత్వములోని అగ్ని, వాయు అంశలు శివుడు.

“స వరాహస్తతో భూత్వా ప్రోజ్జహోర వసుస్వరామ్,
అస్మజచ్చ జగత్సర్వం సహ పుత్రైః కృతాత్మభిః”.

బ్రహ్మదేవుడు వరాహ రూపము ధరించి, భూమిని ఉద్ధరించాడు. తన కుమారులైన మరీచార్యులతో కలిసి బ్రహ్మ యీ జగత్తును సృష్టించినాడు. బ్రహ్మదేవుడు ఎక్కడి సత్యలోకములో వుంటాడు అనుకునే వారికి బ్రహ్మ కూడ భూలోకవాసి అని తెలుస్తున్నది. యిక్కడ మరొక విషయము, బ్రహ్మ వరాహ రూపము ధరించటమంటే, వరాహోపతారము విష్ణువుది కదా! అంటే బ్రహ్మకు నిరంతరము పోషణ అందించిన, విష్ణ్వాంశ బ్రహ్మదేవునిలోనే ఉపస్థితమై వున్నది. తన మూల అంశ అయిన విష్ణ్వాంశ గురించి రామునికి బహిర్గతము చేయకుండా బ్రహ్మ గురించి చెప్పాడు. యిలా విశదీకరించిన వశిష్ఠుడు, యిక్ష్వాకు వంశము ఆవిర్భావము గురించి చెబుతాడు.

“స రాఘవాణాం కులధర్మమాత్మనః
సనాతనం నాద్య విహస్తుమర్హసి,
ప్రభూతరత్నామనుశాధి మేదినీం
ప్రభూతరాష్ట్రాం పితృవన్మహాయశః”.

రఘు వంశములో గల వంశ పారంపర్యముగా వస్తున్న కులధర్మము, అనగా రఘువంశములోని పరివర్తనమును ఆత్మ లక్షణముగా, రఘువంశ రాజులు ప్రాచీన కాలము

నుండి పాటిస్తున్నా, యీ నియమమును ఉల్లంఘించవద్దు. అధికముగా రత్నములతో కూడిన యీ భూమిని, విశాలమైన యీ రాష్ట్రమును తండ్రివలె పాలించుము. యీ శ్లోకములో కూడ వశిష్టుడు తన సహజ సాక్షిభూతత్వమును విడిచి, ధర్మమును ఆత్మతో ముడివేసాడు. అనగా రఘువంశములోని రాజులందరు పరివర్తనముతో కూడిన ధర్మమును ఆత్మలక్షణముగా కలిగి యున్నారు. అంటే రఘువంశములోని దేహము ధరించిన ఆత్మలందరు పరిపక్వము పొందని ఆత్మలు. పరిపక్వము పొందిన ఆత్మ మార్పు ఆశించదు కదా! ఈ కారణము చేతనే త్రిశంకుడు సశరీరముగా స్వర్గము చేరే సంకల్పము చేసాడు. అనగా పరిమితికి మించిన మార్పుతో ఆత్మను వేగవంతముగా పరిపక్వము చేయ సంకల్పించాడు. కావున రఘువంశ నియమము చెడగొట్టవద్దు అంటే అంతర్గతముగా యింతకాలము పరిపక్వము చెందని ఆత్మలు రఘువంశమును పాలించినవి, యిక పరమాత్మ అంశ గల నీవు యీ పరంపర కొనసాగనీయకుండ యింతటితో ఆగునట్లు చెయ్యి. రఘువంశములో ముందు తరాలు పరిపక్వము చెందబడిన ఆత్మలు పాలించునట్లు చెయ్యి అని సూచన. అంటే రఘువంశ నియమమును ఉల్లంఘించుటకు నీకే సాధ్యము. నీవు చేసే యీ మహత్తర కార్యము వలన సామాన్య ప్రజలలో దాగియున్న మణులు, రత్నముల స్వభావము బహిర్గతము అవుతుంది. దీనివలన నీకు గొప్ప కీర్తి లభిస్తుంది. యిక్కడ సందేశమేమంటే జ్యేష్ఠపుత్రుడే రాజు అవవలసిన అవసరము లేదు. పరిపక్వము చెందిన ఆత్మ గుణము కలిగి రాజార్హత ఎవరికి ఉన్నదో, అతను రాజు కావలెను. దున్నే వాడిదే భూమి, రాజార్హత లేని జ్యేష్ఠపుత్రుడు రాజయిన ఏమిటి ప్రయోజనము? కాబట్టి యిట్టి మూర్ఖత్వముతో కూడిన నియమమును ఛేదించే వాడివి నీవే అని చెప్పే లక్షణము.

ఈ విధముగా వశిష్టుడు రామాయణములో తన సేవలను అందించాడు. అధికముగా మౌనవ్రతమును పాటించాడు. అత్యవసరమైతే తప్పితే నోరు మెదపలేదు. వశిష్టునికి యిద్దరు భార్యలున్నట్లు తెలుస్తున్నది. వీరిలో వకరు అరుంధతి. యీమె నీచజాతి స్త్రీ అని అంటారు. కాని అరుంధతి కులముతో నిమిత్తము లేకుండా, ఆమె మనస్సును గ్రహించి వశిష్టుడు ఆమెను వివాహమాడినాడు. అందువలన ఆయనలో జాతి, కుల, మత విచక్షణ లేదు. సర్వమానవత్వము, సమరుచి భావన ఉన్నట్లు తెలుస్తున్నది. యీ లక్షణమే సాక్షిభూతత్వమునకు గుర్తు.

వివాహాది క్రతువులో అరుంధతిని పతివ్రతగా, పవిత్రగా భావించి చూస్తారు, చూపిస్తారు. దాని ఉద్దేశము ఆ వివాహిత స్త్రీ కూడ అరుంధతివలె భర్తకు ప్రేమ పాత్రురాలు కావాలని అర్థము. యింత గొప్పగా అరుంధతిని భావించే మనము, మన పిల్లో, పిల్లవాడో వేరొక కులములోని వారితో వివాహము చేసుకుంటే సహించలేము. ఇది మన సంప్రదాయము. యిక వశిష్టుని రెండవ భార్య ఊర్జ. యీమె పేరు ఎక్కడా వినపడదు. బహుశ ఆ రోజులలో జనాభా సంఖ్య తక్కువ గనుక బహుభార్యత్వము ప్రవేశపెట్టి యుండవచ్చును. లేక స్త్రీల జనాభా పురుషుల

జనాభా కంటే అధికముగా వుండి వుండవచ్చును. వశిష్ఠునిచే రచింపబడినది యోగవాశిష్ఠము అనే గ్రంథము. వశిష్ఠ, శుక, సనక, సనందన, సనత్కుమారులు - ఈ ఐదుగురిని కలిపి తంత్రపంచకమని పేరు. ఈ మహనీయుడు త్రేతాయుగములో విస్తారముగా సంచరించినవాడు, సప్తఋషి మండలములోనివాడు. తర్వాత ఏమైనాడు? ద్వాపరయుగ అంతము, కలియుగ ఆరంభములో సప్తఋషులు, సప్తమాతృకలు, సప్తగ్రహముల అంశలు మానవ దేహములోని సప్తకుండలిని చక్రములలో ప్రవేశించారు. యీ విధముగా వశిష్ఠుడు మనలోనే స్వాధిష్ఠాన చక్రములో, బుధుడు, బ్రాహ్మి అంశలతో కలిసి మనలను అనుగ్రహిస్తున్నాడు.

“మహాతేజో బ్రహ్మసుత వశిష్ఠాయ నమః”

“మహాతేజో యోగ వాశిష్ఠాయనమః”

“మహాపతివ్రత అరుంధతి పత్నినే నమః”

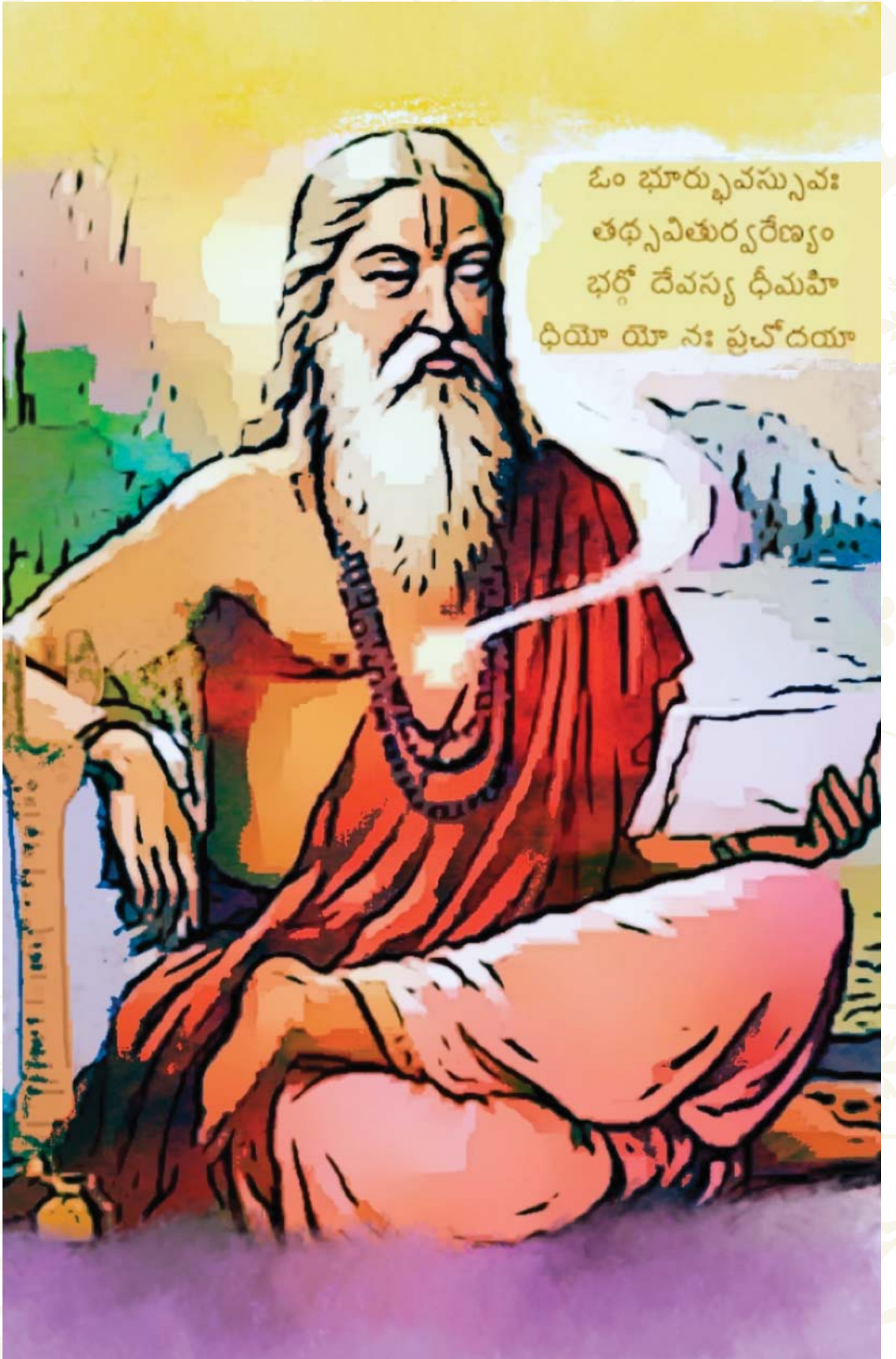
“అస్థలిత బ్రహ్మచర్యకృత సాక్షీభూతాయ నమః”

“విశ్వామిత్ర ప్రేరణాయ వశిష్ఠాయ నమః”

ఓం భూర్భువస్సువః
తథ్సవితుర్వరేణ్యం
భర్గో దేవస్య ధీమహి
ధియో యో నః ప్రచోదయ

శ్రీ సీతాపతయే శ్రీరామ చంద్రాయ నమః

పదకొండవ అధ్యాయము రామాయణములోని విశ్వామిత్రుని పాత్ర విశేషాంశములు

బౌలరాముడు, బాలురైన లక్ష్మణ, భరత, శత్రుఘ్నులతో కాలము గడుపుచున్న దశరథుని వద్దకు వకనాటి ఉదయము విశ్వామిత్రుడు వేంచేస్తాడు. దశరథుడు విశ్వామిత్రునికి అర్ఘ్య పాద్యములను అందించి, పూజించి, ఆయనకు ఆసనము యిచ్చి, ఆయనను గౌరవించి, ఆయన వచ్చిన పని అడుగుతాడు. విశ్వామిత్రుడు అడిగిన కార్యము నెరవేర్చుతానంటాడు. అప్పుడు విశ్వామిత్రుడు

“అహం నియమమాతిష్ఠే సిద్ధ్యర్థం పురుషర్షభ,
తస్య విఘ్నకరో ద్యౌ తు రాక్షసౌ కామరూపిణా”.

నేను వక సిద్ధిని ప్రాప్తించుకొనుటకు వక నియమమును పాటించియున్నాను. కామ రూపము అగు రాక్షసులు యిద్దరు, నా నియమమును భంగం చేయుచున్నారు. వీరే మారీచ సుబాహులు. వీరిరువురు, సిద్ధి ప్రాప్తించుటకు నేను తలపెట్టిన యజ్ఞము నందు రక్తమాంసములను వేయుచున్నారు అని చెబుతాడు. యజ్ఞ నియమములో వున్న నేను కోపము, శాపము విడువకూడదు. కావున, నేను తలపెట్టిన యజ్ఞము పరిసమాప్తి కావించుటకు సమర్థుడైన రాముని నాతో పంపుము, అని విశ్వామిత్రుడు

“శ్రేయాశ్చాస్మై ప్రదాస్యామి బహురూపం న సంశయః,
త్రయాణామపి లోకానాం యేన ఖ్యాతిం గమిష్యతి.”

నీ రామునికి అనేక విధములైన కీర్తి గలిగించు, కీర్తిని పెంపొందించు గుణములను నేను వృద్ధి చేయగలను. దీనివలన రాముని కీర్తి మూడు లోకములలో నిస్సందేహముగా వ్యాపించగలదు.

ఈ రెండు శ్లోకములలో విశ్వామిత్రుడు కొన్ని అంతర్గత రహస్యములను నిర్దిష్టము చేసాడు. ఆ విషయములను తెలుసుకునే ముందుగా విశ్వామిత్రుడు అనగా ఎవరు? ఆయన పేరులోనే విశ్వమునకు మేలు చేయువాడు, విశ్వము మేలుకోరువాడు, అంటే సృష్టి సమస్వయమునకు, సంతులనకు, పోషణకు సహకరించేవాడు అని అర్థము. విశ్వామిత్రుడు అంటే భూగోళములో సంచరించే సూర్యుని ప్రతిరూపము. అటువంటి విశ్వామిత్రుడు తపశ్శక్తిచే జ్ఞానోదయము పొందినాడు, కావున సాక్షీభూతుడైనాడు.

యిక మొదటి శ్లోకములోని అంతర్గత రహస్యము - రాముడు సిద్ధి పొంద వలెనన్న, రామునిలో నిర్దిష్టమైన అరవైనాల్గు గుణములను ఆవిష్కరించవలెనన్న, రాముడు అంతర్ముఖుడవ వలసిన అవసరమున్నది. అంతర్ముఖత్వము చెంది అద్వైత సిద్ధిని పొందవలెనన్న, బహిర్గతమైన ద్వైతమును అనగా మారీచ సుబాహులను, కామరూపులను నియంత్రించి అధిగమించవలెను. బహిర్గత ద్వైతముతో కూడిన మారీచ సుబాహులు మనలో పరిమితికి మించిన రక్తమాంసములను వృద్ధి చేయుదురు. కావున వీటి వలన అంతర్గతమైన అద్వైత సిద్ధికి విఘ్నము రాకుండ చూడవలెను.

యిక రెండవ శ్లోకములోని అంతర్గత రహస్యము - విశ్వమంతటికీ మేలుకోరే విశ్వామిత్రుడు అనబడే నేను, ఆ విధముగా రామునికి అద్వైత సిద్ధి కల్గుటకు సహాయపడగలను. రామునిలో నిద్రావస్థలో వున్న అరవైనాల్గు విశేష గుణముల వునికిని, రామునికి ప్రేరణ కలిగించి ఆ గుణములను రామునిచే ప్రదర్శింపజేసి, తద్వారా రాముని కీర్తి మూడు లోకములు అనగా సాక్షీభూతుడై బ్రహ్మాగ్రంథి, విష్ణుగ్రంథి, రుద్ర గ్రంథులను ఛేదించినవాడు అవగలడు. అనగా తనలోని సూర్యుని అంశతో, రాముని మూలాధార చక్రములోని లయమగునట్లు చేయుటకు విశ్వామిత్రుడు సంసిద్ధుడు అయినాడు. ఈ విధముగా మహానుభావుడు, తపస్సంపన్నుడు అయిన విశ్వామిత్రుడు పథకము వేసాడు.

అయితే సరిగ్గా యీ కాలమందే విశ్వామిత్రుడు ఆగమించుటకు కారణమున్నది. విశ్వామిత్రుడు ప్రవేశించినప్పటికీ రామునికి పన్నెండు సంవత్సరములు. అనగా రాముని మూలాధార చక్రము నుండి ఆజ్ఞాచక్రము వరకు గల ఆరు కుండలిని చక్రములు, మరొక వ్యక్తి మూలాధార చక్రము నుండి ఆజ్ఞాచక్రము వరకు గల ఆరు కుండలిని చక్రములతో అనుసంధింపబడవలసిన కాలము. ఆజ్ఞాచక్రము గురు స్థానమైనది. యింతటి మహోత్సాహమైన అరవైనాల్గు గుణములను పండించుకొని సిద్ధిపొంది, తనలోని ఆరు కుండలిని చక్రములను జాగృతపరచి, అనుసంధింప చేసుకొనుటకు గురువుకుగాక యింకెవరికి అర్హత వున్నది? కావున విశ్వామిత్రుని ఆజ్ఞా చక్రములోని గురువు, రాముని ఆజ్ఞాచక్రములోని గురువు, అంతర్గతముగా అనుసంధింపబడినారు. అయితే పాఠకులకు యిక్కడ వక సందేహము కలుగవచ్చును.

సప్తఋషులలో వకడై, మహా తపస్సంపన్నుడైన వశిష్ఠుడు కులగురువై వున్నాడు. రామునికి ప్రాథమిక విద్య అభ్యసించేసినాడు. వశిష్ఠునికి రాముని సిద్ధి గావించే అర్హత లేదా? వశిష్ఠుడు అర్హుడు కాదా? తప్పక చేయగలడు. అందులో సందేహము లేదు. అయితే మొదటి శ్లోకములోనే చెప్పబడినది. అంతర్గతమైన అద్వైత సిద్ధి ప్రాప్తికి, బహిర్గతమైన రక్తము, మాంసము విఘ్నములు కారాదు. వకవేళ వశిష్ఠుడు యిట్టి కార్యము తలపెట్టినా గాని, దేహ సంబంధములు అడ్డుగా నిలచి, రాముడు సిద్ధి పొందుటకు ఆటంకము కాగలదు. అందులకే వశిష్ఠుడు తన అంతర్గత ఆజ్ఞాచక్రములోని గురువును, విశ్వామిత్రుని ఆజ్ఞాచక్రములోని గురువుతో అంతర్గతముగా అనుసంధింపజేసి, విశ్వామిత్రుని రప్పించాడు. విశ్వామిత్రుని గుణములు, అర్హత, లక్షణములు వశిష్ఠునికి బాగుగా పరిచయము, కాబట్టి వున్న ఫళాన విశ్వామిత్రుని రప్పించినాడు.

విశ్వామిత్రుడు యిచ్చిన సందేశము, దేహాభ్రాంతికి వశమైన వృద్ధ దశరథుని తలకెక్కునే లేదు. అందుకే విశ్వామిత్రుడు రాముని పంపమనగానే, దశరథుడు

“మా రాముడు బాల క్రీ
 డా రాముండూనపోడశాబ్దం డీయం
 భోరుహనేత్రుడు నిశిసం
 చారులతో రణము సేయ శక్తుండగునే”?

పద్యము ఆరంభమునే మారాము అనుటచే రాముడు యింకనూ మారాము చేయువాడు, అనగా రామునికి యింకనూ పిల్లలాటలు పోలేదు. పిల్లలాటలు ఆడుకునేవాడు, బాలుడు. యింకనూ పదహారు సంవత్సరములు కూడ రాలేదు. అందువలన రాక్షసులతో గాని, సాధారణ క్షత్రియులతో గాని యుద్ధము చేసే వయస్సు యింకనూ రాలేదు. దశరథుని ప్రస్తావన బట్టి దశరథుడు రాముని బాలునిగానే పరిగణిస్తున్నాడు.

“పొడమిన దాదిగ నేడులు
 నడచెను నార్పదులవేలు నా కతిదుఃఖం
 పడి కొడుకును శ్రీరాముని
 బడసితి మమ్మెడలబాప బాడియె నీకున్”

నేను అనగా దశరథుడు, అరవై వేల సంవత్సరముల వయసులో ఎన్నో యాగాలు, యజ్ఞములతో రాముని పుత్రునిగా పొందాను. అట్టి రాముని ముద్దు ముచ్చటలు చూచి, ఆనందిస్తూ బ్రతుకు వెళ్లబుచ్చుతున్నాను. ఈ స్థితిలో, యీ వయస్సులో మాకు ఎడబాటు కలిగించుట నీకు న్యాయమా? దేహాభ్రాంతి!

“నలువురు పుత్రులు నాకుం
 గలరైనం బెద్దవాడు కడు ధర్మపరుం
 డలరామచంద్రునిమీదనె
 నిలుపుడు బ్రాణంబు బంపనేర్తునే వానిన్?”

నాకు నలుగురు కుమారులున్నప్పటికి, అందరికంటె పెద్దవాడు రాముడు, ధర్మాచరణ గలవాడు. అనగా దేశకాల పరిస్థితులను బట్టి మార్పు చెందువాడు. అట్టి రాముని మీదనే నా ప్రాణములను నిలపగలను. యిక్కడ దశరథునికి రామునిలోని అరవైనాల్గు గుణములలో, వక్క ధర్మ గుణమే కనిపించినది.

అరణ్యకాండలో మారీచుడు రావణునితో రాముని గూర్చి విశ్వామిత్రుని యాగ రక్షణ నాటికి రామునికి పన్నెండు సంవత్సరములు అని చెప్పాడు.

“బాలో ద్వాదశ వర్షోయ మకృతాస్త్రశ్చ రాఘవః”

రాముని విడిచి క్షణకాలము కూడ వుండలేనని మొరపెట్టుకునే దశరథుడు, విశ్వామిత్రునితో

“షష్టిర్వర్షసహస్రాణి మమ జాతస్య కౌశిక,
 దుఃఖేనోత్పాదితశ్చాయం నరామం నేతుమర్హసి.”

విశ్వామిత్రా! అరవై వేల సంవత్సరముల వయసులో రాముని ఎంతో శ్రమపడి పొందగలిగాను, కన్యాను. కావున నా రాముని నీ వెంట తీసుకుపోవలదు అని ప్రార్థిస్తాడు. యిది యీ శ్లోకములోని బహిర్గతమైన అంశము. యీ శ్లోకములోని అంతర్గత అంశము పరిశీలిద్దాము. ఆజ్ఞాచక్రములోని అంతర్గత గురువుతో అనుసంధానము జరగకపోతే, అంటె బహిర్ముఖత్వము కలిగి వుంటె, అరవైవేల సంవత్సరములు గడిచిన తర్వాత అద్వైత సిద్ధిపొందే అవకాశమున్నది. యీ సంఘటన జరిగిన తర్వాత, రాముని కళ్యాణము అనంతరము పన్నెండు సంవత్సరములకే దశరథుడు మరణించాడు. నిరంతరము బహిర్ముఖులై, బహిర్గతమైన ద్వైతముతో కూడిన రక్షము, మాంసము అనే దేహభ్రాంతికి వశమయినవారు, సిద్ధిపొంది జ్ఞానోదయము కల్గుటకు అరవైవేల సంవత్సరముల కాలము పడుతుంది. ఈ ప్రతిపాదన యీ కాలమునకు అన్వయించాలంటె ఎలాగో చూద్దాము.

నగటున వక జన్మ కాలపరిమితి వంద సంవత్సరములు లెక్కించిన గాని, ఘమారుగా ఆరువందలు జన్మలు ఎత్తి, క్రమేణ మార్పు చెంది, పరిణితి పొందిన తర్వాత సిద్ధి కలిగి జ్ఞానోదయము కలుగుతుంది. ఆరువందల నుండి ఏడు వందల జన్మముల మోక్షప్రాప్తి ప్రతిపాదన, కొంతమంది ఆధ్యాత్మికవేత్తలు కూడ సమర్థించుట జరిగినది. ఆ విధముగా దశరథుడు, విశ్వామిత్రుని

ప్రాధేయపడ్డాడు. కాని సృష్టి సంకల్పము ముందు అజ్ఞానము, మూర్ఖత్వము, దేహాఘ్రాంతి సంబంధమైన సంకల్పము నిల్వగలదా? అందుకే విశ్వామిత్రుడు, దశరథునితోటి

**“అహం వేద్మి మహాత్మానం రామం సత్యపరాక్రమమ్,
వసిష్టోపి మహాతేజా యే చేమే తపసి స్థితాః.”**

రాముని సహజస్థితి ఏమిటో మా వంటి తపోమూర్తులకు తెలుసును. వశిష్టునికి కూడ తెలుసు. మహర్షులకు తెలుసు. కేవలము నీ కుమారుడైనంత మాత్రమున, రాముని సాధారణ మానవునిగా గుర్తించవద్దు. యిక్కడ వశిష్టునికి తెలుసు, నాకు తెలుసు అనుటచే వారిరువురికి అంతర్గత సందేశములు జరిగినవని స్పష్టమగుచున్నది. దశరథుడు రాముని పరివర్తనము చెందే ధర్మముతో అన్వయిస్తే, విశ్వామిత్రుడు రాముని పరివర్తనము చెందని సత్యముతో, పరమాత్మ అంశతో నిర్వచించాడు. యిక్కడ మరొక అంశము. దశరథుడు, కౌసల్య పరమాత్మ అంశ దేహము ధరించుటకు సాధనము అయినారుగాని, జన్మ్యపరములైన వారి గుణములు రామునిలో ప్రవేశింపలేదు. ఉదాహరణకు దశరథుడు బహుపత్నీవ్రతుడు, ఆయనకు మూడు వందల యాభై మందికి పైగా భార్యలున్నారు. రాముడు మాత్రము ఏక పత్నివ్రతుడు. అది కూడ ఆయన ప్రమేయము లేకుండానే జరిగినది. దశరథుని అసందర్భ ప్రేలాపమునకు, విశ్వామిత్రుడు కోపించి అగ్నివలె ప్రకాశించెను. అనగా కుండలిని శక్తి ప్రజ్వలించచేసాడు.

**“తస్య రోషపరీతస్య విశ్వామిత్రస్య ధీమతః,
చచాల వసుధా కృత్స్నా వివేశ చ భయం సురాన్.”**

విశ్వామిత్రుడు కోపముతో ప్రజ్వలించబడిన కుండలిని శక్తి తరంగములు భూమిలో ప్రవేశింప చేయగా, భూమి కంపించినది. దేవతలు కూడ భయపడినారు. అంటే సహజగుణమైన వోర్పు, సహనము గల భూదేవి కూడ దశరథుని మూర్ఖత్వమునకు అసహనమును ప్రకటించినది. యిక దేవతలు మన లోపలనే ఉన్నారు. అంటే విశ్వామిత్రుని చర్య ద్వారా దశరథుని, వశిష్టుని లోపల వున్న దేవతలు భయకంపితులైనారు. ఏ రామకార్యమునకు భరత ఖండములో భూ సుస్థిరిత, సహనము, వోర్పు చక్కబడవలసి వున్నదో, అట్టి సంకల్పమునకు దశరథుడు అడ్డు చెప్పుట వల్ల భూదేవి అసహనము ప్రకంపనలై, విశ్వామిత్రుని కోపముగా రూపము దాల్చినవి. యిది సాక్షీభూతత్వమునకు నిదర్శనము. పంచభూతములకు అతీతముగా వుంటూ, పంచభూతములను శాసించగలవారు సాక్షీభూతులు.

అప్పటివరకు సాక్షీభూతత్వముతో మౌనముగా వున్న వశిష్టుడు జోక్యము చేసుకుని, దశరథునికి విశ్వామిత్రుని గొప్పతనము వర్ణిస్తాడు. విశ్వామిత్రుని సమక్షములో వున్న రామునికి ఎట్టి ఆపద,

భయము వుండబోవని బోధిస్తాడు. యింకా

**“న దేవా నర్షయః కే చిన్నాసురా న చ రాక్షసాః,
గన్ధర్వయక్ష ప్రవరాః సకిన్నరమహారగాః.”**

యీ విశ్వామిత్రునికి తెలిసిన అస్త్రములు దేవతలకు గాని, ఋషులకు గాని, రాక్షసులకు గాని, గంధర్వ యక్ష కిన్నెర, మహారగులకు గాని తెలియదు. అంతేకాదు, భవిష్యత్తులో కూడా ఎవ్వరునూ యిన్ని అస్త్రములను తెలిసికొనజాలరు. అస్త్రము, శస్త్రము అనగా ఏమిటి? అస్త్రము అనగా మంత్రపూరితమైనది, దీని ప్రభావము అంతర్గతముగా కలుగుతుంది. శస్త్రము అనగా బహిర్గతముగా దేహమును చొచ్చుకొని, దేహమును గాయపరుచునది. శస్త్రము యొక్క ప్రభావము బహిర్గతమైతే, అస్త్రము యొక్క ప్రభావము అంతర్గతమైనది. కావున అస్త్రము సంధించుటకు ఎటువంటి సాధనమునైన వాడవచ్చును. వక గడ్డిపోచను తీసుకుని మంత్రించి అస్త్రముగా ప్రయోగించవచ్చును. ఉదాహరణకు నారాయణాస్త్రము తీసుకుందాము. దాని ప్రభావము ఎలా ఉంటుంది? మన దేహములోని జలతత్వములో సూక్ష్మ రూపములో, అణు పరిమాణములో నారాయణుడు ఉపస్థితమై వున్నాడు. నారాయణాస్త్ర ప్రభావము వలన దేహములోని ద్రవరూపము ప్రసరణ, దిశ స్తంభించి పోతుంది. అంటే రక్త ప్రసరణ జరగదు, మలమూత్రములు బయటికి రావు. కావున శ్వాస అందదు, ఆడదు. మాటలు రావు. చివరకు ప్రాణములు కోల్పోతారు. యీ ప్రక్రియ అంతా లోపలనే జరుగుతుంది, బహిర్గతముగా దేహమునకు ఎటువంటి గాయము కలుగదు.

యిటువంటి అస్త్రవిద్యలో శ్రేష్టుడు, నేర్పరి, అగ్రగణ్యుడు, సాటిలేనివాడు విశ్వామిత్రుడు. స్వయం సాధన ద్వారా, బహిర్గత గురువు సహకారము లేకుండా సిద్ధి పొందినవాడు. గాయత్రి మంత్రమును ఆవిష్కరించినవాడు, అంతటి మహనీయుడు తనకు తానుగా వచ్చి అనుగ్రహిస్తాను అంటే, జంకుతావేమయ్యా అన్నాడు వశిష్టుడు దశరథునితో. వశిష్టుని మాటలకు సమ్మతించిన దశరథుడు, పన్నేండేళ్ల వయస్సు గల రాముని, రాముని బహిప్రాణమైన లక్ష్మణుని విశ్వామిత్రుని వెంట పంపుటకు అంగీకరించాడు.

**“తతో వాయుః సుఖస్పర్శో నీరజస్కో వవౌ తదా,
విశ్వామిత్రగతం దృష్ట్వా రామం రాజీవలోచనమ్.”**

విశ్వామిత్రుని వెనుక లేడికన్నుల వంటి రాముడు బయలు దేరగనే, వాయువు చల్లగా వీచినది. యింతకు పూర్వము అగ్నితత్వము, భూతత్వము ప్రదర్శించిన విశ్వామిత్రుడు, యిప్పుడు వాయుతత్వము ప్రకటిస్తున్నాడు. తనలోని గురుతత్వమే ఆకాశతత్వము. యిక మిగిలినది జలతత్వము,

పంచభూతములలో భారమైనది. దశరథుని దేహాభ్రాంతి భారమును తొలగింప చేసే ప్రయత్నమే జలతత్వము. అలాగే భారమైన, అమాయకత్వముతో కూడిన లేడికన్నులు కల్గిన రాముడే జలతత్వము. అటువంటి లేడికన్నుల రాముని పాశముతో వశపరుచుకున్నాడు విశ్వామిత్రుడు. దేహధారణ గావించిన పరమాత్మను పాశము వేసి వశపరుచుకున్నాడు, ఎందుకు? ఆ దేహమునకు పట్టిన జిడ్డు తొలగించి, కడిగిన ముత్యము వంటి పరమాత్మ అంశలోని చతుషష్టి గుణములను బహిర్గతము చేయటకు ఎంతటి అదృష్టము, ఏమి ఆశ్చర్యము? ‘చిక్కడు శిరి కౌగిటిలో’ తన భార్య అయిన లక్ష్మీదేవికి అందనివాడు, ముక్కు మూసుకునే వక సన్యాసికి మూగిజీవివలె, లేడివలె వశమైనాడు.

అలా రామలక్ష్మణులతో కూడి ఏగిన విశ్వామిత్రుడు, కొంత దూరము ప్రయాణించి రామునితో

**“న సౌభాగ్యే న దాక్షిణ్యే న జ్ఞానే బుద్ధినిశ్చయే,
నోత్తరే ప్రతివక్తవ్యే సమో లోకే తవానఘ.”**

దోషరహితుడవగు రామా! సౌందర్యము నందుగాని, సామర్థ్యము నందుగాని, జ్ఞానము నందుగాని, బుద్ధిచే నిశ్చయించ వలసినపుడు గాని, సమాధానము చెప్పవలసినపుడు గాని, నీకు సరిగలవాడు యీ లోకములో లేడు. యీ శ్లోకము ద్వారా విశ్వామిత్రుడు, రామునిలో గుప్తమైన పరతత్వము గుణములను గుర్తు చేస్తున్నాడు.

యీ పన్నెండు సంవత్సరములు అయోధ్యలో లేడిపిల్లలాగా, గెంతులు వేస్తూ, ఆడుకుంటూ, మీ తండ్రిగారు అందించిన దేహాభ్రాంతి పోషణ అందుకుని లేడికన్నుల వాడివయినావు. యిక నీ లేడి ఆటలు సాగనీయను. పశ్చిమాయనము పూర్వాయనముతో కూడిన లేడిచేష్టలు కట్టబెట్టి, ఉత్తరాయనము దక్షిణాయనముతో కూడిన రామావతారము స్వీకరింపుము అని హెచ్చరిక.

అటుపిమ్మట రామునికి బల, అతిబల అనే అస్త్రములను ఉపదేశిస్తాడు. ఈ అస్త్రముల వలన సకల జ్ఞానసంపద కలుగుతుంది. వీటి మంత్ర జపముచే ఆకలి దప్పులుండవు. వీటి ప్రభావము వలన రాముడు, సీతను కోల్పోయినప్పుడు వంటిపూట భుజించి కూడ, రాక్షసులతో ఘోరమైన యుద్ధము చేసాడు. యిప్పటివరకు అయోధ్యలో పంచపక్ష పరమాన్నాలను బంగారు, వెండి పాత్రలతో స్వీకరించిన రామచంద్ర మూర్తికి, అడవిలో ఆకలి వేస్తుండేమో అని ముందుగా అస్త్ర విద్యతో కూడిన ఆకలి దప్పులు లేని బల, అతిబల మంత్రోపదేశము గావించాడు, విశ్వామిత్రుడు. ఆ విధముగా మొదటి రోజు ప్రయాణము గావించి, విశ్రమించిన రామలక్ష్మణులను విశ్వామిత్రుడు మరుసటి రోజున మేలుకొలిపిన విధము గురించి

**“కౌసల్యా సుప్రజా రామ పూర్వా సన్ధ్యా ప్రవర్తతే,
ఉత్తిష్ట నరశార్థాల కర్తవ్యం దైవమాహ్నికమ్.”**

తెలుగునేత

“కౌసల్యా సుప్రజా! రామా!
 సరసిజనయన లెమ్ము మా నగు బ్రాహ్మం
 ధ్యాసమయము నరపుంగవ
 వాసిగ దైవాహ్నికంబు వలయుం జలుపన్.”

విశ్వామిత్రుడు శ్లోకము మూలమున తండ్రి పేరు చెప్పక తల్లి పేరు చెప్పుటకు కారణమేమిటి?

రాముడు నిద్రించునపుడు భక్తులకు శ్రీమంతుడు గాను, శత్రువుల యెడ కంపింప జేయువాడు కాను అగుపించును. ఆ రాముని నిద్ర కాల సౌందర్యమును చూసి, తాను వచ్చిన కార్యము మరచి, మోహము చెందిన విశ్వామిత్రుడు, ఆహా! యిటువంటి పుత్రరత్నమును, శ్రీమంతుని, మోహనాకారుని కన్న కౌసల్య ఎంతటి పుణ్యాత్మురాలో కదా! ఎన్ని తపస్సులు, పూజలు, ఉపవాసములు చేసినదో కదా అని కౌసల్య గుర్తుకు రాగా ‘కౌసల్యా సుప్రజా రామా’ అన్నాడు. రాముడు చిన్నతనమునుండి తల్లి వద్ద నిద్రించువాడు కావున, తల్లిపేరు చెప్పిన ఆతని తల్లియే నిద్రలేపుచున్నదని భావించి నిద్రలేచునని ‘కౌసల్యా సుప్రజా రామా’ అన్నాడు. ఏ పుత్రుని గనుట వలన కౌసల్య పేరు జగద్విదితము అయినదో, ఆ కౌసల్య పేరు ప్రస్తావించాడు విశ్వామిత్రుడు. రాముని కనకుండిన కౌసల్య పేరు ఎవరికి తెలియదు. అందుకే ‘కౌసల్యా సుప్రజా రామా’ అన్నాడు. పుత్రునికి చిన్నతనము నుండి సమస్త సుపరిచర్యలు చేయునది తల్లియే, తండ్రికంటె నూరింతలు శ్రేష్టమైనది తల్లియే కావున ‘కౌసల్యా సుప్రజా రామా’ అన్నాడు. మాతృదేవోభవ, పితృదేవోభవ, ఆచార్య దేవోభవ అని కదా శాస్త్రము. తల్లి మొదటి గురువు అందుకని ‘కౌసల్యా సుప్రజా రామా’ అన్నాడు. దశరథా! రాముడు నీ కొడుకు గావచ్చు, కాని అతనిని గురించి నాకు తెలిసినంతగా నీకు తెలియదు, అని విశ్వామిత్రుడు చెప్పినా దశరథుడు వినలేదు. మరి కౌసల్య, స్త్రీ. పుత్ర వాత్సల్యము తండ్రి కంటె మెండు. అందువలన ఆమెకు నచ్చజెప్పటం ఎలా అని ఆలోచించిన విశ్వామిత్రునికి, ఆమె ఏ పేచీ లేకుండగనే అంగీకరించుట గుర్తుకు వచ్చి, మెచ్చుకోలుగా ‘కౌసల్యా సుప్రజా రామా’ అన్నాడు. ఊరక రామ అని పిలిచిన, ఆ పేరు పరశురామునికి కూడ వర్తిస్తుంది, అప్పుడు నన్ను పిలుచట లేదు అని భావించవచ్చును. అందుకు ‘కౌసల్యా సుప్రజారామా’ అన్నాడు. తల్లి, తండ్రి వప్పుకున్నా రాముడు నేను అడవులకు పోను. ఆ కాయకసరులు తినలేను. ఆ నేల మీద పడుకోలేను. ఆ చలి ఎండలకు నేను వోర్వలేను అని పేచీ పెడితే, ఎవ్వరూ చేయగలిగింది ఏమీ లేదు. అలా పేచీలేక వెంటనే బయలుదేరిన రాముని ‘సుప్రజా’ అనగా మంచి బాలునిగా గుర్తించి, అలాంటి మంచి బాలుని పెంచి పోషించిన

తల్లికి జోహారుగా 'కౌసల్యా సుప్రజా రామా' అన్నాడు. కౌసల్య అనక 'దాశరథి' అని పిలువవచ్చు గదా! దాశరథి అంటే దశరథుని నలుగురు కొడుకులున్నారు. వారిలో వకడు లక్ష్మణుడు ప్రక్కనే ఉన్నాడు. లక్ష్మణుని పిలుస్తున్నాడు అనుకోవచ్చు రాముడు. రాముని నిద్రలేపిన యెడల లక్ష్మణుని కూడ లేపినట్లు అగును. వారిరువురి అన్యోన్యము అటువంటిది. అందునా లక్ష్మణుడు రాముని బహిప్రాయము. అందుకని 'కౌసల్యా సుప్రజా రామా' అన్నాడు.

ప్రాకృంధ్యా సమయము - సర్వలోకవంద్యుని, తమస్సంహారుని అనగా చీకటిని పారద్రోలుట, అజ్ఞాన నిరసకుని కౌసల్య ఎట్లు కనినదో, అట్లే పూర్వ సంధ్య సర్వలోక వంద్యుడు, తమస్సంహారుడు, అజ్ఞాన నిరసకుడు అయిన సూర్యుని కననున్నది. నిను గన్న తల్లి ఎట్లా పూజ్యురాలో, సూర్యుని గన్న పూర్వ సంధ్య అట్లే పూజ్యురాలు. నీవు జగత్పద్మ ప్రబోధకరుడవు. సూర్యుడు పద్మ ప్రబోధకరుడు. సూర్యుడెట్లు మందేహాది రాక్షసులను నిరసింపనున్నాడో, అట్లే నీవు విరోధులు, జగత్తును పీడించే రాక్షసులను నిరసింపవలసి యున్నది. సూర్యుడెట్లు పూర్వాయనము పశ్చిమాయనము ఛాయలను ప్రకటిస్తాడో, యీ జగత్తు మొత్తమునకు పూర్వాయనము పశ్చిమాయనము ఛాయను నీవు ప్రకటించవలెను. కావున లెమ్ము. రాత్రి గడిచినది. అంధకారము తొలగినది. సూర్యోదయమైనది. నీవు నిద్ర లేచిన గదా నా అజ్ఞానము తొలగిపోవుట. జ్ఞానము కలుగుట. ఆ జ్ఞానము కలిగిన గదా భగవత్ప్రకారము చేయగల్గుట. యింతవరకు నీవు నిద్రించుచుండగా నీ ముఖారవింద సౌందర్యము వీక్షించినాను. యిక నీవు కన్నులు విచ్చి లేచునప్పటి సౌందర్యము చూడగోరుచున్నాను. నీవు కన్నులు విచ్చిలేచిన గదా నేను నీకు షోడషోపచార సేవ చేయగల్గునది. ఆ సేవ ఏకాంతమున చేయుటకే గదా నిన్ను యింత దూరము తీసుకు వచ్చినది. కావున లెమ్ము. నిన్నాశ్రయించిన వారిని నీవు కడతేర్చవలసి యుండగా, నీకు నిద్ర అవకాశమెక్కడిది? ఏ భక్తుడో, ఏ అర్ధరాత్రివేళ, నీ రక్షణకోరి ఓ రామా! అంటే నీవు నిద్రలేచి పరిగెత్తవలసిన వాడివే కదా! యిక్కడ యీ అరణ్యములో ఎవ్వరూ లేరు గదా, మరికొంచెము సేపు నిద్రించుదామనుకొంటివా? నీ ప్రక్కనే నేను కాచుకొని కూర్చుని యున్నాను కదా! నా పని నీవు చేయవలదా? తప్పుతుందా? ధర్మ సంస్థాపనకవతరించిన రాజువైన, రాజకుమారుడవైన, నీవు ప్రాతఃకాల కార్యములను చేయని యెడల, నిన్ను ఆదర్శముగా తీసుకుని తక్కినవారు ఆ కార్యములు మానివేయుదురు. నీ అవతార ప్రయోజనము ప్రజలను ఉద్ధరించుటకే కదా! నీవు నిద్రించిన అది ఎట్లు నెరవేరును? కావున లెమ్ము!

నరశార్థాల - యిది వాల్మీకి, విశ్వామిత్రుల గొప్పతనము. నిన్నటి వరకు లేడికన్నులతో, లేడివలె పశ్చిమాయనము పూర్వాయనములో వ్యవహరించిన రాముడు రాత్రి గడువగనే పురుషులలో వృషభము వంటి వాడైనాడు. వాల్మీకి వారు కూడ రామాయణములోని మొట్టమొదటి శ్లోకములో తనను తాను, మునులలో వృషభముగా గుర్తించినాడు. దీనికి కారణము మహాకల్పము

అంతరించిన తర్వాత జరిగిన పునః సృష్టిలో కృతయుగము నుండి ద్వాపర యుగము చివరి వరకు భూగోళములో వృషభములు లేవు. వృషభముల ఆవిర్భావము తర్వాత కాలములో జరిగినది. అయితే అప్పటి వరకు గోక్షీరము చంద్రకాంతి స్పర్శ ద్వారానే ఉద్భవించినది. యిదిలా వుండగా, సృష్టి క్రమమునకు అవసరమైన వేయి సంవత్సరముల కుండలిని శక్తి పోషణ హరించుక పోవటముచే, సృష్టిలో అసహనము ప్రబలినది. గోవులలో అసహనము ప్రబలినది. ఈ అసహనము మరింత తీవ్రమై గోవు జాతి అంతరించకముందే, వృషభముల ఆవిర్భావము జరుగవలెను. అప్పుడు గోవులు, వృషభములతో క్రీడించి, గోసంపద వృద్ధి పొందుతవి. ఈ కారణముచేత, గోసంపదలో పెరుగుతున్న అసహనమును నిద్రించుచున్న రామునికి గుర్తు చేయటానికి, తనలోని పరమాత్మ గుణములను బహిర్గతము గావించుటకు, నరశార్దూల అంటే నరులలో వృషభము వంటివాడా అని సంబోధించాడు. ఈ విధముగా గాఢనిద్ర చెందే రాముని లేపే ప్రయత్నము చేసాడు విశ్వామిత్రుడు. భూగోళములో వృషభముల ఆవిర్భావము ఆవశ్యకత గురించి తెలియజేస్తున్నాడు.

దేవాలయములోని విగ్రహమూర్తులను ప్రాతఃకాల సమయములో వేదఘోషతో నిద్రలేపి, అలాగే శయనించే సమయములో తోమాలసేవ లేక ఉయ్యాలసేవ లేక శయనింపుసేవ చేయటము చూస్తూ వుంటాము. అన్నమాచార్యుడు, 'విన్నపాలు వినవలె వింత వింతలు, పన్నగవు దోమతెర పైకెత్తవేమయ్యా' అని కీర్తించాడు. భక్తులు గొంతెమ్మ కోర్కెలతో ప్రొద్దునే నిద్రలేచి, స్నానాదులు ఆచరించి, అలంకరించుకొని వచ్చి నీ వాకిలి ముందు పడిగాపులు గాస్తున్నారు. ఎందుకు? నీవు నిద్రలేస్తే నాకది యిప్పిస్తావా? నా కిది యిప్పిస్తావా? అని అడగటానికి. అంతటి వేదఘోషతో నిద్ర లేపే కార్యభారము ఏకాంతముగా, స్వయముగా తానొక్కడే, నడిచే నారాయణ విగ్రహమూర్తిని సేవించే భాగ్యము విశ్వామిత్రుడు పొందినాడు. చివరిగా యీ శ్లోకములో 'కర్తవ్యం దైవమాప్నికమ్' అనుటలో, సహజ అసహనము గల రాక్షస ప్రవృత్తి అధికముగా వున్నది, కావున సృష్టి సంతులన దైవత్వమునకు దూరమైనది. కాబట్టి సృష్టి సంతులన, సృష్టి క్రమమును చక్కబరుచుటకు దైవత్వమునకు సహాయపడవలసి వున్నదని అర్థము.

ఆ విధముగా నిద్రలేచి పునఃప్రయాణము గావించిన రామలక్ష్మణులకు, వేయి ఏనుగుల బలము గల యక్షిణి, తాటకి తారసపడుతుంది. అప్పుడు విశ్వామిత్రుడు రామునితో

**“స హి తే స్త్రీవధకృతే ఘృణా కార్యా నరోత్తమ,
చాతుర్వర్ణ్య హితార్థాయకర్తవ్యం రాజసూనునా.”**

స్త్రీని వధించడమా అని సందేహింపకుము. సమాజములోని నాలుగు వర్ణముల మేలు కొరకు యీ కార్యము చేయదగినది. అనగా తాను పరిమితికి మించిన మార్పు చెందుచూ, తాటకి

నాల్గు వర్ణముల ప్రజల క్రమబద్ధమైన మార్పు, పరిణితిని ఆటంకపరుస్తున్నది. కావున తాటకిని సంహరించవలెనని విశ్వామిత్రుని సందేశము. తాటకి సంహారము ద్వారా పన్నెండు సంవత్సరముల రాముడు, ప్రప్రథముగా తన అస్త్రవిద్య నైపుణ్యమును ప్రదర్శించాడు. తాటకి చేతులను ఖండించాడు, లక్ష్మణుడు తాటకి ముక్కు చెవులు ఛేదించాడు. తర్వాత రాముడు తాటకి వక్షస్థలముపై బాణప్రయోగము చేసి తాటకిని సంహరించాడు. తాటకి చేతులను ఖండించుట ద్వారా కుండలిని శక్తి తిరోగమించినది, అలాగే లక్ష్మణుడు తాటకి ముక్కు చెవులను ఛేదించుటచే, తాటకి ఇడ, పింగళ, సుషుమ్న నాడుల నుండి కుండలిని శక్తి ప్రసరణ వెనకకు మరలినది. అటు తర్వాత వక్షస్థలముపై, అనగా అనాహత చక్రమును ధ్వంసము చేయుట ద్వారా తాటకి సంహారము జరిగినది. యిది రాముని ప్రథమ పరీక్ష. నూటికి నూరు మార్కులు లభించినవి. కాని విశ్వామిత్రుడు అలాంటి అధిక ప్రశంసలు చేయలేదు.

రాముని కార్య నిర్వహణకు సంతుష్టుడైన విశ్వామిత్రుడు, రామునికి అనేక దివ్యాస్త్రములను ప్రసాదిస్తాడు. వీటిలో ధర్మచక్ర, కాలచక్ర, విష్ణుచక్రములను, ఉగ్రమైన ఇంద్రాస్త్రమును, వజ్రాస్త్రమును, శివుని శూలమును, బ్రహ్మశిరోస్త్రమును, ఐషీకాస్త్రమును, బ్రహ్మాస్త్రమును ధారపోస్తాడు. అలాగే రెండు గదలను, రెండు పిడుగులను, ఖడ్గమును యిచ్చినాడు. అలాగే అసురులు ధరించు కంకాళము, కపాలము, కంకణము అను ముసలములను యిచ్చెను. అలాగే నిద్ర కలిగించు, నిద్ర తొలగించు గాంధర్వమానవాస్త్రము, సౌరాస్త్రమును కూడ యిచ్చెను. ఇవికాక యింకా అనేక అస్త్రములు విశ్వామిత్రుని అనుగ్రహముచే రాముని స్వంతమైనవి. వీటిలో కాలపాశము, ధర్మపాశము, వారుణ పాశము, వారుణాస్త్రము, పైనకాస్త్రము, నారాయణాస్త్రము, ఆగ్నేయాస్త్రము, వాయువ్యాస్త్రము, హయశిరస్సు, క్రౌంచాస్త్రము, మహాస్త్రము, విలపనాస్త్రము, మదనాస్త్రము, మోహనాస్త్రము, యింతటి అస్త్ర సంపదను విశ్వామిత్రుడు రామునికి ధారపోసాడు. యిది నిజమైన గురువు లక్షణము. గురువుఅడిగిన వక పనిని నెరవేర్చిన శిష్యుని మెచ్చిన గురువు, తనకున్నదంతా సమర్పించుకుంటాడు. విశ్వామిత్రుడు అంతర్ముఖుడై జపించుచుండగానే, యీ అస్త్రములన్నీ రాముని చేరి, 'రామా! మేమందరము మీ కింకరులము' అని చెబుతవి. రాముడు యీ దివ్యాస్త్రములతో యిప్పటికి స్వేచ్ఛగా విహరించమని చెప్పి, అవసర సమయములో స్ఫురించినపుడు తిరిగి రావలసినదిగా కోరుతాడు. తర్వాత రాముని కోరిక మీదట, విశ్వామిత్రుడు రామునికి అస్త్రముల ఉపసంహారము మంత్రములను కూడ ఉపదేశిస్తాడు.

అయితే దివ్యాస్త్రములను ధారాదత్తము చేయునప్పుడే విశ్వామిత్రుడు ఉపసంహార మంత్రములను ఎందుకు ఉపదేశించలేదు? అలా చేసిన గురువు అయోగ్యుడు అవుతాడు. కావున శిష్యుడు అయోగ్యత ప్రకటించి ఉపసంహారము అడిగిన తర్వాత ఉపదేశము జరిగినది. వకసారి సంధించిన అస్త్రము ఉపసంహారము చేయవలెనన్న మున్ముందుగా అట్టి అస్త్రమును

సంధించుట అసందర్భముగా, అనవసరముగా తోచుచున్నది. అంటే అస్త్రము సంధించినవాని అయోగ్యత చాటుతున్నది. తనకంటూ ఏ కోరికలు లేని రాముడు, యిక్కడ తనలోని 'నీతిమాన్' అనే గుణము వ్యక్తపరిచి, తన నడవడిని విశ్వామిత్రునికి తెలియజేసి, ఉపసంహార మంత్రములను ఉపదేశించవలసినది అని కోరాడు. విశ్వామిత్రుడు వశిష్టునిపై ఎన్నో అస్త్రములను విడిచి, వాటిని వ్యర్థపరిచి, విసుగు చెందాడు. కాబట్టి రాముడు అడుగునంతవరకు విశ్వామిత్రుడు ఉపసంహార మంత్రములను చెప్పలేదు.

తర్వాత విశ్వామిత్రుడు రామలక్ష్మణులతో కలసి సిద్ధాశ్రమము చేరుతాడు. అప్పుడు రామలక్ష్మణులు యాగసంరక్షణ కాల నిర్ణయము అడుగగా విశ్వామిత్రుడు

**“అద్యప్రభృతి షడ్రాత్రం రక్షతం రాఘవౌ యువామ్,
దీక్షాం గతో హ్యేష మునిర్మౌనిత్వం చ గమిష్యతి.”**

రామలక్ష్మణులారా! నేడు మొదలు ఆరు రాత్రులు యాగ రక్షణ గావించవలెను అని చెప్పి విశ్వామిత్రుడు మౌనవ్రతములోనికి ప్రవేశించాడు. మౌనవ్రతము అనగా విశ్వామిత్రుడు అంతర్ముఖుడైనాడు. ఎందుకు మౌనవ్రతము? ఆరవ కుండలని చక్రమైన ఆజ్ఞాచక్రము, గురుస్థానమును అలంకరించి, రామునికి గురు అనుగ్రహము సిద్ధి కలిగించుటకు. విశ్వామిత్రుడు నిర్వహించిన యాగము యిదే. రాముని కొరకే, రాముని అరవైనాల్గు గుణములను, రాముని కుండలని చక్రములను పరిభ్రమించుట కొరకు జరపబడిన యాగము. ఆ విధముగా రామలక్ష్మణులు ఆరు రాత్రులు, ఆరు పగళ్ళు నిద్రాహారాలు మాని యాగ సంరక్షణ చేసారు. యిది వక వినూత్నమైన యాగము, విశ్వామిత్రుడే చేయగలిగిన యాగము. తాను వ్రతదీక్ష పాటించి అంతర్ముఖుడై ఫలము, సిద్ధి పొందవలసిన శిష్యుని ఆరు రోజులు బహిర్ముఖుడు గమన్నాడు. ఆ విధముగా దేహము అలసట చెందగా, కుండలని శక్తి ప్రజ్వలన, పరిభ్రమణము సులభము అవుతుంది. ఐదు దినములు గడిచి, చివరి రోజైన ఆరవ రోజున మారీచ సుబాహులను రప్పించాడు విశ్వామిత్రుడు. మారీచుని రాముడు మానవాస్త్రముచే నూరు యోజనములు అవతల సముద్ర తీరము నందు పడవేస్తాడు. మానవాస్త్రముచే చంపబడక, చైతన్యము కోల్పోతారు. అటు తర్వాత, రాముడు ఆగ్నేయాస్త్రముచే సుబాహుని నేలకూలుస్తాడు. యజ్ఞము సుసంపన్నము అయినందుకు ఋషులందరు రాముని ప్రసంశించినారు.

**“స్వస్తి వోస్తు గమిష్యామి సిద్ధః సిద్ధాశ్రమాదహమ్,
ఉత్తరే జాహ్నవీతీరే హిమవన్తం శిలోచ్ఛయమ్.”**

వనదేవతలారా! సిద్ధాశ్రమములో నాకు సంకల్పసిద్ధి కల్గినది. ఇచటి నుండి హిమవత్పర్వతము

వైపు వెళ్లెదను అని తెలిపి, వనదేవతలకు వీడ్కోలు పలుకుతాడు, విశ్వామిత్రుడు. ఆ విధముగా రామలక్ష్మణులతో కలసి విశ్వామిత్రుడు సిద్ధాశ్రమము నుండి బయలుదేరే సమయములో మృగములు, పక్షులు విశ్వామిత్రుని అనుసరిస్తాయి. యిది సిద్ధపురుషుల లక్షణము. వారిలోని కుండలిని శక్తి, తేజస్సును పశు, పక్షులు గ్రహించుట ద్వారా ఆకర్షింపబడుతవి. అయితే యీ వన్యజీవులు విశ్వామిత్రుని ఎందుకు అనుసరించినవి? నీవు రాముని లేడి చేష్టలతో కూడిన పశ్చిమాయనము పూర్వాయనము నుండి సిద్ధ పురుషుడగు ఉత్తరాయనము దక్షిణాయనములో ఎలా మరల్చినావో, మమ్ములను కూడ ఆ విధముగా అనుగ్రహింపవలసినది అని వెంబడిస్తాయి.

తర్వాత మిథిలకు సమీపమున గల గౌతముని ఆశ్రమము ప్రవేశిస్తారు. విశ్వామిత్రుడు అహల్య వృత్తాంతము రామునికి తెలిపి అహల్యను తరింపమని కోరతాడు.

“దదర్శు చ మహాభాగాం తపసా ద్యోతితప్రభామ్,
 లోకైరపి సమాగమ్య దుర్నిరీక్ష్యాం సురాసురైః,
 ప్రయత్నాన్మిర్మితాం ధాత్రా దివ్యాం మాయామయీమివ,
 సతుషారావృతాం సాభ్రాం పూర్ణచన్ద్రప్రభామివ.
 మధ్యేఽభసో దురాధర్షాం దీప్తాం సూర్యప్రభామివ.”

గౌతముని ఆశ్రమములో దేవతలకు, మానవులకు కనపడని అహల్యను రాముడు దర్శిస్తాడు. ఆమె దివ్యకాంతితో మాయా స్వరూపముతో రామునికి అగుపించినది. అహల్య, మేఘములు కప్పబడిన పూర్ణచంద్రుని కాంతివలె, జలాశయము మధ్యభాగములో ప్రతిబింబించే సూర్యకాంతితో, పైకి స్పష్టముగా కానరాకున్ననూ ఎదిరింపరాని తేజస్సుతో ప్రకాశించుతున్నది.

ఈ శ్లోకములో వాల్మీకివారు అద్భుత ప్రయోగములు, అహల్యను గురించి అద్భుత రహస్యాంశములను మనకు అందజేస్తున్నాడు. దేవతలకు, మానవులకు, అసురలకు కానరాని అహల్య రామునికి ఎలా కనపడినది? అంటే రాముడు ఆ మూడు వర్గాల వారి కంటే అతీతుడైనాడని అర్థము. రామునిలోని పరమాత్మ అంశ, మూల అంశ అయిన వరాహాంశ అహల్యను గుర్తించినది. యిక సిద్ధాశ్రమములో ఆజ్ఞాచక్రము వరకు సిద్ధి పొందిన రాముడు, అనగా ఆరు కుండలిని చక్రములను పరిభ్రమింపజేసిన రాముడు, తన ఆజ్ఞాచక్రములోని అంతర్గత గురువు ద్వారా అహల్య ఆజ్ఞాచక్రములోని గురువుతో అనుసంధింపబడి, అహల్యను గుర్తించాడు. తర్వాత అహల్యను మాయస్వరూపముతో వర్ణించాడు. ఏమిటా మాయ? మాయ అంటే తెలియని స్థితి. తెలిస్తే మాయ ఎలా అవుతుంది? పంచభూతములలో భారమైన జలతత్వము ఆవిరిగా మారి, తేలికదనము పొంది, మేఘరూపము దాల్చి వర్షించకుండ పూర్ణచంద్రుని కాంతి కప్పివేయటము మాయ. దీని ప్రభావము వలన చంద్రకిరణములు భూగోళము చేరుటలేదు. చంద్రకిరణము స్పర్శ దొరకని

గోవులు క్షీరమును యివ్వటం లేదు. తద్వారా అసహనము, అసహనముతో కూడిన మాయ. అలాగే పూర్ణ జలాశయములో సూర్యకాంతి ప్రతిబింబము మాయ. సూర్యుని ప్రతిబింబము ఛాయను తెలియజేస్తుంది. వాస్తవము కాదు. కనుక ఛాయతో కూడిన మాయ. మేఘములు ఏర్పడి కూడ వర్షించక పోవటము గల కారణము ఎవరికి తెలుసు? నిశ్చలముగా వున్న జలాశయములో సూర్యుని ప్రతిబింబము పరిస్థితి ఎవరికి తెలుసు? ఈ రెండు ఉపమానములు అసహనముతో కూడిన స్వచ్ఛతను ప్రకటిస్తున్నాయి. అదే అహల్య పరిస్థితి. యీ శ్లోకము ద్వారా అప్పటికి మహాకల్పము అంతమై, పునఃసృష్టి జరిగిన తర్వాత, యింకనూ పరిభ్రమణము లేని అంగారకుడు తన అసహనము మాయ ద్వారా వ్యక్తపరుస్తున్నాడు.

అహల్య స్థితికి పంచభూతములు కూడ తమ అసహనము ప్రదర్శిస్తున్నాయి. అందుకే పూర్ణచంద్రుని కాంతిని మేఘములు అడ్డుకున్నాయి. నిశ్చల జలాశయములో సూర్యబింబము కనపడే పరిస్థితి ఏర్పడినది. యిక్కడ మరొక అంశము, మాయతో కప్పియున్న అహల్యను రాముడు వెతుక్కుంటూ పాదచారియై వెళ్ళి పరతత్వము, అపరతత్వమునకు అతీతమైన పరాపర విద్య ద్వారా వశము చేసుకుని శాప విమోచనము గావించాడు. శాపవిమోచనమైన అహల్య సహజ రూపమునకు రామలక్ష్మణులు పాదములు స్పృశించి నమస్కరించారు. అటు పిమ్మట గౌతమ అహ్యాలలు రాముని పూజిస్తారు. వారి పూజలందుకున్న రాముడు విశ్వామిత్రునితో కలిసి మిథిలకు పయనమయ్యాడు. విడిపోయిన భార్యభర్తలను కలిపిన ఫలితము ఊరికే పోతుందా? మార్గమధ్యములో సుమతి మహారాజును దర్శిస్తారు. రామ లక్ష్మణులను చూసి సుమతి మహారాజు, విశ్వామిత్రునితో

“ఇహౌ కుమారౌ భద్రం తే దేవతల్యపరాక్రమౌ,
 గజసింహగతీ వీరౌ శార్దూలవృషభోపమా.
 పద్మపత్రవిశాలాక్షౌ ఖడ్గ తూణీధనుర్ధరౌ,
 అశ్వినావివ రూపేణ సముపస్థితయౌవనౌ.
 యదృచ్ఛయైవ గాం ప్రాప్తౌ దేవలోకాదివామరౌ,
 కథం పత్స్యామిహ ప్రాప్తౌ కిమర్థం కస్య వా మునే.”

ఓ మునీ! నీకు క్షేమమగు గాక! ఈ కుమారులు యిరువురు దేవతలతో సమానమైన పరాక్రమము గలవారుగా కనపడుచున్నారు. ఏనుగు వలె, సింహము వలె హుండాగా నడుచుచున్నారు. వీరి నేత్రములు పద్మము రేకుల వలె విశాలముగా వున్నవి. ఖడ్గములను, అంబుల పొదలను, ధనస్సులను ధరించి యున్నారు. వీరికి యవ్వనము ప్రారంభము అగుచున్నది. వీరు సౌందర్యమున అశ్వనీ దేవతలను పోలియున్నారు. స్వేచ్ఛగా విహరించే దేవలోకము నుండి

భూమిపైకి దిగివచ్చిన అశ్వనీ దేవతల వలె వున్నారు. వీరు ఎవరి కుమారులు? కాళినడకన యిచ్చటకు వచ్చుటకు కారణమేమి? అని విశ్వామిత్రుని ప్రశ్నిస్తాడు సుమతి మహారాజు. ఈ శ్లోకములో రాముని అరవై నాలుగు గుణములలోని సువిక్రమ అనగా స్వేచ్ఛగా, హుండాగా నడవగల్గుట, అలాగే విశాలాక్షి గుణములను సుమతి మహారాజు గుర్తించాడు.

తెలుగుసేత

“ఏవారలయ్య యీ దేవపరాక్రముల్
 వారణపంచాస్య పరమగతులు
 వీరులు శార్దూల వృషభసంకాశులు
 జలజాతలోచనుల్ సరసమతులు
 కరవాలతూణీర శరచాపధారులు
 నాశ్వినేయసమాన హోరితనులు
 తొలకరించుచు నున్న మొలకప్రాయమువార
 లిచ్చమై దివి నుండి యిలకుదిగిన
 యమృతభోజనులట్టుల యమరువారు
 మఱియు నింగితచేష్టాప్రమాణములను
 నొక్కరీతిని నున్నవా రక్కజముగ
 వేదెదను జెప్పవే వీరివిధమునెల్ల.”

యిదే రీతిలో జనక మహారాజుకూడ ప్రశ్నించాడు. యిక్కడ ‘సముపస్థిత యౌవనా’ అను పదము వాల్మీకివారు వాడారు. అంటే యవ్వనము ప్రారంభమైన వారని అర్థము. వాసదాసుగారు తెలుగుసేతలో ‘తొలకరించుచున్న మొలకప్రాయము వారు’ అని వ్రాసారు. అప్పటికి రామ లక్ష్మణుల వయస్సు పన్నెండు సంవత్సరములు. పురుషులలో ఆ వయసులో యవ్వనము ప్రారంభమగుట విపరీతము గదా! అసంభవము కూడ. కవి సార్వభౌముడై శ్రీనాథుడు కూడ ‘నూనూగు మీసాల నూత్న యవ్వనమున శాలివాహన సప్తశతి నుడివితీ’ అన్నాడు. దీనర్థము వచ్చీరాని మీసకట్టుతో యవ్వనము ప్రారంభము అగుతుంది. గనుక పన్నెండు సంవత్సరములకే మీసకట్టు రావటము, వస్తుందని విశ్వసించుట విపరీతము. యిక రెండవ అర్థము

“అర్ఘ్యం పాద్యంచ తథాతిధ్యం నివేద్యకుశికాత్మనే,
 రామలక్ష్మణ యౌ పశ్చాదకుర్వన్త తిథి క్రియామ్.”

విశ్వామిత్రునికి ముందుగా అర్ఘ్యం, పాద్యం, ఆతిధ్యం సమర్పించి, తర్వాత రామలక్ష్మణులకు కూడ చేసినారు.

“పూజయామాస విధివత్సత్కారార్థౌ మహాబలా.”

సుమతి మహారాజు విశ్వామిత్రుని మాటలు విని చాల సంతోషించి, గొప్ప బలము గలవారు, సత్కారము పొందదగినవారు, సత్కారము చేయదగినవారు, ఉత్తమ అతిథులుగా వచ్చిన ఆ దశరథ కుమారులను యధావిధిగా పూజించెను. సిద్ధాశ్రమములో కూడ

“విశ్వామిత్రోఽపి ధర్మాత్మ సహరామః స లక్ష్మణః,
స్వవాట మభిచక్రామ పూజ్యమానో మహర్షిభిః.”

ధర్మాత్ముడైన విశ్వామిత్రుని రామలక్ష్మణ సమేతముగా మహర్షులు పూజింపగా తన నివాస స్థానమునకు వెళ్లెను.

“తమర్చియిత్వా ధర్మాత్మా శాస్త్రదృష్టేన కర్మణా,
రాఘవౌ చ మహాత్మానౌ తథా వాక్యమువాచ మా.”

జనకుడు కూడా విశ్వామిత్రుని, రామలక్ష్మణులను యధావిధిగా పూజించినాడు. ఈ విధముగా సిద్ధాశ్రమములో ఋషులచే, సుమతి మహారాజు చేత, జనక మహారాజు చేత, విశ్వామిత్రునితో సమముగా రామలక్ష్మణులు పూజలు అందుకున్నారు. తద్వారా ‘సముపస్థిత యౌవనౌ’ అని వాల్మీకివారు ప్రయోగించి వుండవచ్చును. దీని అర్థము, సమ-సమముగా, ఉపస్థిత-సమీపము నందు కూర్చుని యున్న, యౌవనౌ - అందగాళ్లని అర్థము. విశ్వామిత్రుడు కూడ దశరథునితో

“అహంవేద్మి మహాత్మానాం రామం సత్యపరాక్రమమ్,
వశిష్టోఽపి మహాతేజా యే చేమే తపసి స్థితాః.”

తపసస్థితా అనగా తపస్సు స్థితి గలవాడని అర్థము. అలాగే ‘సముప స్థిత యౌవనౌ’ అంటే హెచ్చుతగ్గులు లేని సరైన కాలములో యవ్వన దశ అధిరోహించే స్థితిగలవారని అర్థమై వుండవచ్చును. అయితే యిక్కడ ప్రశ్న, రామలక్ష్మణులు అంత యవ్వనముగా కనపడుటకు కారణమేమిటి? అంటే వారు రాజకుమారులు. ఆహారము మహారాజ భోజనము. తిని తీరికగా కూర్చుంటున్నారా అంటే లేదు. మరి ఏం చేస్తున్నారు? రాజులకు అవసరమైన కత్తియుద్ధము, కర్రసాము, అశ్వారోహణము, గజారోహణము, ధనుర్విద్య యిత్యాది పరిశ్రమల వలన వయసుకు మించిన ఎదుగుదల కనిపించి యుండవచ్చును. వస్తుతః అందగాళ్లు, దానికి తోడు వ్యాయామము. వ్యాయామమునకు తగినట్టుగా ఆహారము. ఆహారమునకు తగినట్టుగా వ్యాయామము. యిలా సమతుల్యము వలన అందముగా, వయస్సుకు మించి ఎదుగుదల కనపడి యుండవచ్చును. కుండలిని శక్తి ప్రభావము వలన కూడ పూర్తి ఎదుగుదల, తేజోవంతముగా కనపడతారు.

పదమూడు సంవత్సరములు అరణ్యములో కాయకసరులు, దంపులు, గడ్డలు తిన్నా, గాలి, వాన, ఎండ, చలిలో తిరిగినా గాని, శూర్పణఖ కంటికి 'రూపసంపన్నులు'గా కనపడినారు. అదెట్లా సాధ్యమైనది. యిదిగో యీ సమతుల్యము ద్వారానే.

అయోధ్యలో విశ్వామిత్రుని వెంట బయలుదేరిన రాముడు, రాజీవలోచనుడు, లేడికన్నులు కలిగి లేడికూన వంటివడు. అదే రాముడు యిప్పుడు పద్యపత్ర విశాలాక్షి, పద్మము రేకుల వంటి కన్నులు కలిగి, గజము, సింహము, వృషభము వంటి నడత గలవాడైనాడు. యిది విశ్వామిత్రుని శిక్షణ ఫలితము.

తర్వాత విశ్వామిత్రుడు, ఋషులు రామలక్ష్మణులతో కలసి జనకుని వద్దకు వెళతారు. జనకుడు సంతోషుడై విశ్వామిత్రుని రాకతో యజ్ఞవాటము అనుగ్రహము దొరికినదని చెప్పి, విశ్వామిత్రుతో

**“ద్వాదశాహం తు బ్రహ్మర్షే శేషమాహుర్మనీషిణః,
తతో భాగార్థినో దేవాన్ ద్రష్టుమర్హసి కౌశిక”**

బ్రహ్మర్షి విశ్వామిత్రా! ఈ యజ్ఞము పూర్తి అగుటకు యింకనూ పన్నెండు దినములే వున్నదని పండితులు చెబుతున్నారు. అది పూర్తి అయిన పిమ్మట యజ్ఞభాగము స్వీకరించుటకు విచ్చేసే దేవతలను చూడవచ్చును అని విన్నవిస్తాడు. అనగా యిద్దరు వ్యక్తుల జంట, చెరి ఆరు కుండలిని చక్రములు వరుసగా మూలాధారము నుండి ఆజ్ఞాచక్రము వరకు పరస్పరము అనుసంధింపబడుతవి. ఈ ప్రక్రియ యీ పన్నెండు దినములు జరుగుతుంది. ఈ ప్రక్రియకు విశ్వామిత్రుడు గురుస్థానము అలంకరించాడు.

తర్వాత జనకుని కొలువులో శతానందుడు రామునికి, విశ్వామిత్రుని పూర్వ వృత్తాంతము అంతయు విశదీకరిస్తాడు. ఆ వృత్తాంతము సంక్షిప్తముగా తెలుసు కుండాము. బ్రహ్మపుత్రుడైన కుశుడు అనే రాజు కుమారుడు కుశనాభుడు. ఆ కుశనాభుని కుమారుడు గాధి. విశ్వామిత్రుడు గాధి కుమారుడు. విశ్వామిత్రుడు అనేక వేల సంవత్సరములు రాజ్యపాలన చేసి, తన సైన్యముతో భూమి అంతయు తిరిగి వశిష్ఠుని ఆశ్రమము చేరతాడు. తపశ్శక్తి సంపన్నుడైన వశిష్ఠుడు విశ్వామిత్రునికి, ఆతని పరివారమునకు ఆతిథ్యము కొరకై

**“ఏవముక్తో మహాతేజా వసిష్ఠో జపతాం వరః,
ఆజుహోవ తతః ప్రీతః కల్మాషీం ధూతకల్మషః.”**

సాక్షిభూతుడు, తేజోమూర్తి, కేవలము జపము ద్వారా వరము పొందగలిగే వాడైన వశిష్ఠుడు, చిత్రవర్ణము గల కామధేనువు ఆవాహనము అనగా పిలిచాడు. ఆ కామధేనువుతో, ఎవరి రుచి

ప్రకారము వారికి ఆయా పదార్థములను సృజించి యిమ్మని అడుగుతాడు. వశిష్ఠుని ఆతిథ్యముతో సంతృప్తుడైన విశ్వామిత్రుడు, వశిష్ఠునితో కామధేనువును తనకిమ్మని అడుగుతాడు. దానికి బదులుగా లక్ష గోవులను, యిచ్చునని పలుకుతాడు. కామధేనువు రత్నము వంటిదని, రత్నము రాజుల సొమ్ముని చెప్పి వశిష్ఠుని వప్పించుటకు ప్రయత్నిస్తాడు. వశిష్ఠుడు నిరాకరిస్తాడు. కామధేనువులోని రహస్యాంశములను వశిష్ఠుని శీర్షికలో తెలుసుకొనవచ్చును. విశ్వామిత్రుడు కామధేనువును బలాత్కారముగా తీసుకెళ్లే ప్రయత్నము చేసి విఫలమై, తన నూర్గురు పుత్రులతో సహా సైన్యమంతయు సశింపగా, విశ్వామిత్రుడు శివుని ప్రసన్నము చేసుకుని, దివ్యాస్త్రములు సంపాదించి వాటిని వశిష్ఠాస్రమముపై ప్రయోగించి విఫలమౌతాడు. మరల హిమవత్పర్వతము కేగి శివుని గురించి తపస్సు చేయగా, శివుడు వరము కోరమంటాడు. అప్పుడు విశ్వామిత్రుడు శివునితో

“యది తుష్టో మహాదేవ ధనుర్వేదో మమానఘ,
సాఙ్గోపాఙ్గోపనిషదః సరహస్యః ప్రదీయతామ్.”

మహాదేవా, నీవు అనుగ్రహించినట్లైతే, ధనుర్వేదములోని రహస్యములు సాంగో పాంగముగా నాకు విశదము అగుగాక. దేవతలకు, దానవులకు, మహర్షులకు, గంధర్వు, యక్ష, రాక్షసులకు తెలిసిన అస్త్రములన్నియు నాకు స్ఫురించబడుగాక అని వరము పొంది, ఆ వరప్రభావముచే వశిష్ఠుని ఆశ్రమమును నిర్మానుష్యము గావిస్తాడు. విశ్వామిత్రుడు ప్రయోగించిన అస్త్రములన్నిటిని వశిష్ఠుడు శాంతపరుస్తాడు. క్షత్రియ బలము కన్నా బ్రాహ్మణ బలము గొప్పదని నిరూపిస్తాడు. వశిష్ఠుని శక్తికి కారణము బ్రాహ్మణత్వమే అని గ్రహించిన విశ్వామిత్రుడు, బ్రాహ్మణత్వము కొరకు పునః తపస్సు గావిస్తాడు. వేయి సంవత్సరముల తపస్సు అనంతరము బ్రహ్మ, విశ్వామిత్రునికి రాజర్షి పదవిని ప్రసాదిస్తాడు.

యిదే సమయములో యిక్ష్వాకు వంశీయుడైన త్రిశంకువు సశరీరముగా స్వర్గము చేరవలెనని కోరికతో కులగురువు వశిష్ఠునిచే తిరస్కరింపబడి, వశిష్ఠుని శిష్యులచే శపించబడి చండాలత్వము పొందుతాడు. త్రిశంకువు విశ్వామిత్రుని ఆశ్రయిస్తాడు. త్రిశంకువు వృత్తాంతము విన్న విశ్వామిత్రుడు, ఆతని కోరిక తీర్చగలనని చెప్పి తన తపో బలముచే వశిష్ఠుని, ఆతని శిష్యులను శపిస్తాడు. తర్వాత తన శిష్యులతో కలసి త్రిశంకును సశరీరముగా స్వర్గము పంపుటకు యాగము నిర్వహిస్తాడు. కాని యజ్ఞభాగములను స్వీకరించుటకు దేవతలు రాని పరిస్థితి చూచి కోపించి, తన తపోబలముచే స్వయముగా త్రిశంకును స్వర్గమునకు పంపుటకు సంకల్పము చేస్తాడు. అక్కడ వున్నవారు చూచుచుండగా త్రిశంకు గాలిలో లేచి ఆకాశము వైపు సాగుతాడు. కాని దేవేంద్రుడు, త్రిశంకుతో సశరీరముగా స్వర్గములో ప్రవేశించరాదని, తలక్రిందులుగా భూమిపై పడవలసినదిగా ఆజ్ఞాపిస్తాడు.

యిది వక రహస్య ఘట్టము. అందరికి అవసరమైనది కావున చర్చనీయమైనది. త్రిశంకు గాలిలో తేలుట నిజము. దేవేంద్రుడు త్రిశంకును తలక్రిందులు గమ్మనుట కూడ నిజమే. వశిష్ఠుడు త్రిశంకు సశరీరముగా స్వర్గము చేరే సంకల్పము నిరాకరించుట కూడ నిజమే. అప్పటికే కొన్ని వేల సంవత్సరములు తపము ఆచరించి శివుని, బ్రహ్మదేవుని మెప్పించిన విశ్వామిత్రుడు త్రిశంకుని సంకల్పమునకు మద్దతు పలకటము నిజముగా ఆశ్చర్యము. వక మందబుద్ధికి, అజ్ఞానము, మూర్ఖత్వము గలవానికి, వేరొక తపస్సంపన్నుడు, అసహనము, అహంకారము, ఈర్ష్యగలవాడు తోడైతే జరిగే పరిణామము యిలాగే వుంటుంది. విశ్వామిత్రుడు తన కుండలిన శక్తిచే త్రిశంకును తేలికజేసి, దూదిపింజవలె జేసి, గాలిలో తేలునట్లు చేసినాడు. కాని స్వర్గము, స్వర్గలోకము బహిర్గతమైన అంశము కాదు, అంతర్గతమైన అంశము. ఈ కారణము చేతనే వశిష్ఠుడు మున్ముందుగా నిరాకరించుట జరిగినది. అంటే బహిర్ముఖుడై, అంతర్గత స్వర్గము ఎలా చేరగలడు? అంతర్ముఖులై, దేహమునకు పరమైన, అతీతమైన భావన కలిగినపుడు దైవశక్తి లభిస్తుంది. అప్పుడు అన్ని లోకములు అంతర్గతముగా తిరగవచ్చును, చుట్టిరావచ్చును.

కావున ఆకాశములో తేలిన త్రిశంకుని లోపల గల దేవేంద్రుడు, త్రిశంకునికి యిలా చెప్పాడు. నీవు సశరీరముగా స్వర్గములో ప్రవేశింపలేవు. కారణము బహిర్ముఖులుగా వుండి అంతర్గతమైన స్వర్గమును పొందలేరు, అసాధ్యము. స్వర్గమనగా మన దేహములోని నాభిపై ప్రాంతము. నరకమనగా మన దేహములోని నాభి క్రింది ప్రాంతము. త్రిశంకు తలప్రాంతము భారవంతమై, రాక్షస గుణములు కలిగి నరకయుక్తమైనది కావున ఆ భారమును తొలగించుకొనుటకు, భారములన్నిటినీ గ్రహించగల భూమాత వడిలో తలక్రిందులుగా భూమిపై పడుమని ఇంద్రుడు త్రిశంకునికి తెలియజేస్తాడు. ఎంతటి ఆశ్చర్యము? దుర్బుద్ధి అయిన, మందబుద్ధి అయిన, మూర్ఖుడైన, అజ్ఞాని అయిన, అలాంటి లక్షణములు కలిగిన గురువును ఆశ్రయించిన, మనలోని దైవశక్తులు ఎల్లప్పుడు మనకు సహకరించుటకు వెనుకాడరు అనుటకు యింతకంటే నిదర్శనమేమైన వున్నదా?

యిది జరిగిన కథ. యీ వృత్తాంతము మొత్తములో అత్యంత ఆశ్చర్యకరమైన విషయము తపస్సంపన్నుడైన విశ్వామిత్రుడు ఈ కార్యనిర్వాహణకు పూనుకొనుట. యిది అజ్ఞానమో లేక అహంకారమో లేక మూర్ఖత్వమో లేక 'ప్రమాదో ధీమతః' అను లక్షణమో, విశ్వామిత్రునికే తెలియాలి. అయితే యీ కథను వక్రీకరించి, దానిని అనుసరించి మనవారు స్వర్గమంటే ఆకాశమునకు ఆవల వుంటుందని, అక్కడ అమృతము దొరుకుతుందని, అందమైన తివాచీలపై కూర్చుండబడిన స్వర్గవాసులకు రంభ, ఊర్వసి, మేనకలు ఆటపాటలతో అలరింప జేస్తారని భావిస్తున్నారు. కాని మన వేటూరి సుందర రామమూర్తి గారు మాత్రము సరిగ్గా అర్థము చేసుకుని

స్వర్గమంటె పైన కాదు క్రిందనే వుంది చూసుకో' అని వ్రాసారు. వేటూరి వారు ధన్యజీవి కదా! స్వర్గమైన, నరకమైన వైకుంఠమైన, కైలాసమైన, సత్యలోకమైన అన్ని భూలోకములోనే దొరుకుతాయి. స్వర్గమంటె చచ్చి సాధించేది కాదు.

విశ్వామిత్రుడు సృష్టించిన త్రిశంకు స్వర్గమే చంద్రమండలములోని భువనేశ్వరిలోకము. సూర్య మండలములోని ఆత్మలు కాంతివంతము, తేజోవంతము అయితే, భువనేశ్వరి లోకము లేక త్రిశంకు స్వర్గములోని ఆత్మలు క్షీణించిన కాంతి గలవారు. మహాభారత యుద్ధములో దేహము చాలించిన అధికశాతము ఆత్మలు త్రిశంకు స్వర్గమునే చేరినవి. బహుశ తపస్సంపన్నుడైన, సూర్యుని అంశ కలిగిన విశ్వామిత్రుడు, మహాభారత యుద్ధములో మరణించే క్షీణింపబడిన ఆత్మలకు వేదికగా ముందుగానే త్రిశంకు స్వర్గమును సృష్టించి వుండవచ్చును. త్రిశంకు స్వర్గము లేక భువనేశ్వరిలోకములో ప్రవేశించిన మొట్టమొదటి ఆత్మ త్రిశంకువుది. ఈ కథ ద్వారా సప్త ఋషి మండలములోని సాక్షీభూతులు ఏది చేసినా సృష్టి ప్రయోజనముకే దోహదము అవుతుంది అని బోధపడుతున్నది.

యీ విధముగా విశ్వామిత్రుడు వక్కో మెట్టు స్వయముగా అనుభవించి, అధిగమించి చివరకు వేయి సంవత్సరములు మౌనవ్రతము పాటించి బ్రహ్మర్షి అర్హత సంపాదించి, వేదములను వరించి, యజ్ఞయాగాదుల అర్హత పొందినాడు. అంతట పాత్ర లోపలి నుండి కడగబడినట్లు, అంతర్గత శుద్ధి పొందినవాడై, అసూయ ద్వేషములను అధిగమించి వశిష్ఠుని సేవించినాడు. ఏమి ఆశ్చర్యము! ఎవరి వైరము కోసము అయితే యింత ప్రయత్నము, సాహసము చేసినాడో, ఆ వైరము అంతరించి ప్రేమతత్వము చిగురించినది. అటు తర్వాత శివధనుస్సును రామలక్ష్మణులకు చూపమని విశ్వామిత్రుడు, జనకుని కోరుతాడు. ఐదు వేల మంది మహాయోధుల సహాయముతో, ఎనిమిది చక్రములు గల శివధనుస్సు పెట్టెను సభలో ప్రవేశపెడతారు. శివధనుస్సు తన వద్దకు చేరిన వృత్తాంతమంతా విశ్వామిత్రునికి, రామలక్ష్మణులకు జనకుడు తెలియపరుస్తాడు. అప్పుడు విశ్వామిత్రుడు రామునితో,

**“విశ్వామిత్రస్సు ధర్మాత్మా శ్రుత్వా జనకభూషితమ్,
వత్స రామ ధనుః పశ్య ఇతి రాఘవమబ్రవీత్.”**

ధర్మముతో కూడిన ఆత్మ గలవాడు, అనగా ప్రకృతి సహజ గుణమైన మార్పును ఆకాంక్షించువాడు, ధర్మమార్గమును అవలంబించువాడు అయిన విశ్వామిత్రుడు, జనకుని మాటలు విని నాయనా! రామా! శివధనుస్సును వక పర్యాయము చూడు అని చెబుతాడు. దీని ద్వారా మనము నిర్వర్తించే కార్యమునకు పెద్దవారి, గురువుల యొక్క అనుమతి అవసరమని తెలుస్తున్నది.

తర్వాత రాముడు శివధనుస్సు ఎక్కుపెట్టగా విరవబడటం, తద్వారా సీతారాముల కళ్యాణము జరుగుతుంది. వివాహ మహోత్సవము మరునాడు విశ్వామిత్రుడు

“అథ రాత్ర్యాం వ్యతీతాయాం విశ్వామిత్రో మహామునిః,
అప్యష్ట్యా తౌ చ రాజానౌ జగామోత్తరపర్వతమ్.
ఆశీర్భిః పూరయిత్వా చ కుమారాంశ్చ సరాఘవాన్.”

వివాహ మహోత్సవము రోజు రాత్రి గడిచిన పిమ్మట, విశ్వామిత్ర మహాముని వారందరిని ఆశీర్వదించి, జనక దశరథ మహారాజుల వద్ద సెలవు వుచ్చుకుని, హిమవత్పర్వతమునకు నిష్క్రమిస్తాడు.

యిక విశ్వామిత్రుని పాత్రలోని రహస్యాంశములను క్లుప్తముగా తెలుసుకుందాము. రామాయణములో అనగా రాముని పయనము, రాముని జీవన యాత్రలో, విశ్వామిత్రుడు రామునితో గడిపిన కాలము యిరవైనాల్గు రోజులు, అది కూడ పన్నెండు సంవత్సరముల వయసుగల రామునితో. అటు తర్వాత కనపడినా కూడా అది స్వల్పకాలము మాత్రమే కాని, రామునితో కలసి పగలు, రాత్రి యిరవైనాల్గు దినములు విశ్వామిత్రుడు గడిపాడు. అది కూడ యాగ సంరక్షణ కార్యర్థమై. యీ యిరవైనాల్గు దినములలో, పన్నెండు దినములు మిథిలలో గడిపాడు. ఆరు రోజులు సిద్ధాశ్రమములో మౌనవ్రతములో గడిపాడు. అయోధ్య నుండి సిద్ధాశ్రమము చేరుటకు ప్రయాణము మూడు రోజులు. సిద్ధాశ్రమము నుండి మిథిల చేరుటకు ప్రయాణము మూడు రోజులు. అనగా మొత్తము కలసి యిరవైనాలుగు రోజులు అయినది. గాయత్రి మంత్రము ఆవిష్కరించిన విశ్వామిత్రుడు యిరవై నాల్గు సంఖ్య ప్రాముఖ్యత తెలిసినవాడు. దత్తాత్రేయులవారు బోధించిన గురుతత్వములో యిరవైనాల్గు రకములున్నవి. గాయత్రి మంత్రములో యిరవైనాల్గు బీజాక్షరములున్నవి. అంటే విశ్వామిత్రుడు రామునితో గడిపిన యిరవైనాల్గు రోజులు, ప్రతిక్షణము వృధా చేయకుండగ, పైన ప్రస్తావించిన యిరవైనాల్గు సంఖ్య ప్రాముఖ్యత ఆయా గుణములను రామునిలో యినుమడింపజేసాడు. ఏమిటా గుణములు.

విశ్వామిత్రుని ద్వారా దత్తాత్రేయులవారు ఆవిష్కరించిన యిరవైనాల్గు గురుతత్వముల అంశలు రామునిలో చేరినవి. $4 \times 3 \times 2 \times 1 = 24$. జ్ఞానేంద్రియము లైన బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము, మనస్సు గావించే వివిధ క్రమములు కలసి యిరవై నాల్గు అవుతాయి. బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము, మనసు అనే క్రమముతో ప్రారంభమై, బుద్ధి, అహంకారము, చిత్తము, మనసు యిలా చివరిగా మనస్సు, అహంకారము, చిత్తము, బుద్ధి అనే క్రమము కల్గిన జ్ఞానేంద్రియములు. రాముని వివిధ జ్ఞానేంద్రియముల క్రమములకు విశ్వామిత్రుడు శిక్షణ కల్పించాడు. తన అస్త్ర విద్యనంతా రామునికి ధారపోసాడు. రామలక్ష్మణులకు అనేక పురాణగాధలు, స్థలపురాణములు విషయములను

వివరించాడు. వీటిలో గంగావతరణము, సిద్ధాశ్రమము పూర్వ వృత్తాంతము, క్షీరసాగర మధనము, అహల్య గౌతముల పూర్వ వృత్తాంతములు, యిన్ని కథలు రాత్రివేళ వరకు రామలక్ష్మణులకు చెప్పివారిని నిద్రపుచ్చాడు. రామలక్ష్మణులకు ఏకాంతముగా సుప్రభాత సేవ ఆచరించాడు. రామునిలో గుప్తమైన, నారదుడు వాల్మీకి వారికి బోధపరిచిన అరవై నాలుగు గుణములను వెలికితీసి, అవి రామునిలో జాగృతము అవుటకు దోహదము చేసాడు. రామునిలో నిద్రావస్థలో వున్న కుండలని శక్తిని ప్రజ్వలించజేసాడు. రామునిచే తాటకవధ, సుబాహు వధ, మారీచుని విసిరిగొట్టుట వంటి అస్త్రవిద్యలను ప్రదర్శింపజేయించాడు. రాముని పరతత్వము ఉనికీచే, వశీకరణ విద్యచే అహల్య శాపవిమోచనము గావించాడు. రాముని కుండలని శక్తిచే అన్యులెవ్వరు కదల్చుశక్యము గాని శివధనుస్సు విరింపజేయించాడు. యిన్ని సేవలందించి, రామాయణమునకు మూలము, సృష్టి సంతలనకు మూలమైన సీతలో నిర్దిష్టమైన వేయి సంవత్సరముల సృష్టిపోషణకు అవసరమైన కుండలని శక్తిని, సీతతో సహా రాముని సొంతము చేసినాడు. మరి యీ గుప్తసంపద, గుప్తనిధికి రక్షణ భారము, బాధ్యత పాలించే ప్రభువుడే కదా! అసహనముతో నిండిన భూమాతను మోయవలసినది వరాహమే కదా. యిన్ని పనులు కేవలము యిరవైనాల్గు రోజులలో నిర్వహించి మరల కనపడకుండా, ఎప్పటివరకు రామపట్టాభిషేకము వరకు హిమాలయములకు తరలిపోయినాడు. అంటే దాదాపు ఇరవైవినిమిది సంవత్సరములు హిమాలయములలో తపస్సు గావించి, పట్టాభిషిక్తుడైన రాముని అనుగ్రహించుటకు పునఃప్రవేశము చేసాడు. యింతగా విశేష సేవలందించిన యీ మహనీయుడు, గురుదక్షిణ ఆశించనేలేదు, అడగలేదు కూడ. సీతా కళ్యాణము జరిగిన మరుసటి ఉదయమే, పయనమై వెళ్లిపోయాడు. విశ్వామిత్రునిలోని కొన్ని విశేష గుణములను పరిశీలిద్దాము.

సాధారణముగా అధికశాతం ప్రజలు జ్ఞానోదయము పొందినవారు, అదే దిశలో ఉన్నత స్థితి పొందుటకు కృషి చేస్తారు. అంతేకాని అంతకంటె క్రిందిస్థాయికి దిగజారటానికి మార్గము ఎంచుకోరు. అలాగే సామాన్య ప్రజలు కూడ, యితరుల తప్పుల నుండి తాము నేర్చుకుని, ఆ తప్పు చేయకుండా వుండుటకు ప్రయత్నము చేస్తారు. విశ్వామిత్రుడు యీ రెండు విషయములను అతిక్రమించాడు. ప్రతి అంశము, విషయమును తాను అనుభవించి, అందులో పరిపక్వత చెంది ముందుకు సాగాడు. బ్రాహ్మణత్వము వలన వశిష్టుడు గొప్పవాడైనాడని తెలుసుకొని, తాను క్షత్రియునిగా జన్మించిన గాని బ్రహ్మర్షి పదవి కోసము తపస్సు చేసి సిద్ధిపొందాడు. తాపసి అగుటకు సంసార యోగ్యత కూడ కలదు అని నిరూపించి, తపస్సు ఆచరిస్తూ సంతానప్రాప్తి పొందాడు. అంటే సంసార జీవితములో పరిపక్వత పొందాడు, రాజుగా పరిపక్వత పొందాడు, తపస్సులో కూడ పండి పరిపక్వత పొందాడు. యుద్ధ నైపుణ్యములో పరిపక్వత పొందాడు. విశ్వామిత్రుని వద్ద గల అస్త్రములు ఎవ్వరి వద్ద లేవంటే అతిశయోక్తి కాదు. అస్త్రవిద్యలో పరిపక్వము పొందాడు. చివరకు దుష్కర్మలు, త్రిశంకుని సశరీరముగా స్వర్గమునకు పంపుట,

బ్రహ్మర్షితో వైరము పెట్టుకొనుట, కామధేనువు అంశతోకూడిన గోవును బలాత్కారముగా తీసుకెళ్లే ప్రయత్నము చేయుట వంటి శాస్త్ర విరుద్ధమైన క్రతువులలో కూడ ఆయనకు ఆయనే సాటి. అలాంటి మహానుభావుడు చివరగా, గురువుగా రాముని తీర్చిదిద్ది గురు అంశలోకూడ పరిపక్వము చెందినాడు.

విశ్వామిత్రుడు భ్రమరమై రాముడు అనే పద్యము కొరకు వెతుకుతూ వెళ్లి, తామరలోని మధువుకు వశమైనది విశ్వామిత్ర తుమ్మెద. తద్వారా రాముని గురుహోదాలో తాను వశపరుచుకున్నాడు. అనగా ముందుగా అపరవిద్యతో రామునికి వశమై, తర్వాత పరవిద్యతో రాముని ఉద్ధరించాడు. అంతేకాదు, తనకంటూ ఏ కోరికలేని అరవైనాల్గు విశిష్ట గుణములు గల రాముని పరతత్వము చాటుటకు, ఆయా గుణములలో రాముడు పరిపక్వము చెంది పండుటకు, యజ్ఞరక్షణ అనగా స్థితికారుడైన విష్ణువు అంశనీవే అని తెలియ చెప్పటానికి, తాను సాక్షిభూతునిగా వుండి, వకరి వైపు పక్షపాతము చూపకూడని మహర్షి రాముని వెదుకుతూ, రాముని వైపు మొగ్గుచూపాడు. ఏ విధముగా రామునివైపు పక్షపాతము చూపాడు? గురుస్థానము అలంకరించి చూపాడు. మరి అలా రాముని వశము చేసుకున్న విశ్వామిత్రుడు, తన వశీకరణము త్వరితగతిన పండించుకొనుటకు, రాముని ఏకాంతసేవ అవసరమని భావించి, రాముని అరణ్యమునకు గొనిపోయి, సుప్రభాత సేవ చేసి తరించాడు. పవళింపు సేవ కూడా చేసాడు. పరమాత్మకు ప్రప్రథమముగా సుప్రభాతసేవ, పవళింపు సేవ ఏకాంతముగా చేసిన ఘనత విశ్వామిత్రునిదే అనుటలో సందేహము లేదు. పరమాత్మ భక్త సులభుడు, భక్తులకు వశమౌతాడు అనే ప్రతిపాదనకు యింతకంటె నిరూపణ అవసరమా? లేడికూన వలె గంతులేసుకుంటూ పరమాత్మ అంశ గల రాముడు విశ్వామిత్రుని వెంట వెళ్లాడు. మారు మాట్లాడకుండా వెళ్లాడు గదా రాముడు! అంతటి సేవా భాగ్యము కల్పించిన పరమాత్మకు కృతజ్ఞతా భావముగా, సీతారాముల కళ్యాణమునకు కారకుడైనాడు విశ్వామిత్రుడు. రామునితో గల యిరవైనాల్గు రోజుల బాంధవ్యము తర్వాత హిమాలయములకు నిష్క్రమించి పిదప, రాక్షస సంహారము అనంతరము పట్టాభిషేక సమయములో రాముని అభినందించుటకు మునులు వచ్చినప్పుడు మరల తరలివస్తాడు. ఆ సమయములో తూర్పున నివసించే కౌశికుడు, యీయన విశ్వామిత్రుని వంశములోనివాడు, యువక్రీతుడు, గార్గుడు, గాలవుడు, మేధాతిథి ఈయన కణ్ణమహర్షి పుత్రుడు విచ్చేస్తారు. దక్షిణ దిక్కు నుండి ఆత్రేయుడు. యీయన అత్రివంశములోని వాడు, నముచి, ప్రముచి, అగస్యుడు, సముఖుడు, విముఖుడు, అత్రి విచ్చేస్తారు. పశ్చిమమున నివసించు నృషంగుడు, కవషి, దౌమ్యుడు యీయన పాండవులకు గురువు, కౌషీయుడు విచ్చేస్తారు. ఉత్తరము దిశ నుండి వశిష్టుడు, కశ్యపుడు, విశ్వామిత్రుడు, గౌతముడు, జమదగ్ని, భరద్వాజులు, అత్రి విచ్చేస్తారు. యిక్కడ దక్షిణదిక్కు వారిలో అత్రి పేరు చెప్పబడి, మరల ఉత్తర దిక్కు వారిలో కూడ ప్రస్తావించబడలేదు.

అంటే అత్రి మహర్షి దక్షిణమున నివసించుచూ, సప్తఋషుల వాడు కావున ఉత్తరమున గల సప్త ఋష మండలమునకు పోయివచ్చుచుండవచ్చును. విశ్వామిత్రుడు కలియుగ ఆరంభములో మన లోపల ప్రవేశించాడు. విశుద్ధి చక్రములో జమదగ్ని, నారసింహి, అంగారకులతో కలిసి విశ్వామిత్రుడు మనలోపల ప్రవేశించాడు.

ఈ విధముగా తననుండి శిక్షణ పొంది జగద్వివేకమైన కార్యము చక్కబెట్టిన రాముని ఆశీర్వాదించుటకే తప్ప సత్కారముల కొరకు విశ్వామిత్రుడు రాలేదు. యీ మహనీయుని స్మరించకుండా వుంటే రామానుగ్రహము కాదు కదా, రాముని కింకరుల చిరు మందహాసము కూడ దొరకదు. మరి విశ్వామిత్రుని స్మరిస్తే రామపరివారము, రాముడు మన వశములో ఉంటారు.

“బ్రహ్మర్షి విశ్వామిత్రాయ గురవే నమః”

“రామ సుప్రభాత సేవార్చిత బ్రహ్మర్షిణే నమః”

“ఏకాంతరామ సేవార్చిత బ్రహ్మర్షిణే నమః”

శ్రీ సీతాపతయే శ్రీరామ చంద్రాయ నమః

పన్నెండవ అధ్యాయము రామాయణములోని మంధర పాత్ర విశేషాంశములు

మంధర పదమును విశ్లేషిస్తే - సహస్రారములోని పంచబ్రహ్మల భూతత్వము రుద్రగ్రంధిలో లయమయి, బ్రహ్మగ్రంధి వరకు వ్యాపించిన విశుద్ధికమల దళములతో చిలకబడిన రజోగుణము. కాబట్టి మంధర అనగా చిలకటము. ఈ మంధర ఎవరు? ఈమె ఏమి చిలికినది? ఎందుకు చిలికినది? అసలు చిలకటము అంటే ఏమిటి? అనే విషయములను తెలుసుకుందామా?

మంధర పుట్టుపూర్వోత్తరములు ఎవరికి తెలియదు. కైక పుట్టింటి వైపు నుండి, కైకతో పాటు అయోధ్యకు వచ్చినదని, అంతవరకే తెలుసును. అయితే ఆధ్యాత్మ రామాయణములో మంధరను సరస్వతి అంశగల దానిగా వర్ణించటమైనది.

ఈ మంధరను కైక తన మాటలతో ఎలా వర్ణించినదో చూద్దాము.

“పంకరటింక రైనయతి వల్ మఱుగుజ్జులు లేరె, యిస్సె యా
వంక గనుంగొనంగ మదినచ్చునె, ఘోరవికారదేహాలన్,
గొంకిరిబింకిరి న్మెయిని గూడియు గాలికి వంగి యున్న మే
ల్పంకజమున్ హసించెదు విలాసమునం బ్రియదర్శనాస్థతిన్.”
“సన్ని దుఃసంస్థితాః కుబ్జా వక్రః పరమదారుణాః,
త్వం పద్మమివ వాతేన సన్నతా ప్రియదర్శనా”.

వాతరోగముచేత కొంకిరి బింకిరి గల దేహము, నడ్డి నడుము, గూని వీపు, వంగిపోయిన కొంగవంటి కాళ్లు, కురుచ చేతులు కలిగినదయై, గాలికి వంగిపోయిన కమలము వలె వున్నది. గాలికి కమలము రెండు పరిస్థితులలో వంగుతుంది. సారమైన జలములో ప్రకాశవంతమైన, తేలిక అయిన కమలము పెను గాలి వచ్చినప్పుడు వంగుతుంది. లేదా నిస్సారమైన జలములో ఎండిపోయిన కమలము చిన్న అలజడికైన వంగుతుంది. యిక్కడ మంధర వెన్నెముక ఎండిపోయిన

తామర కాండముతో పోల్చబడినది. కమలము అనుటచే ఆమె నిర్వహించే ప్రతి కార్యములో సాక్షిభూతత్వము యిమిడి వున్నది. యిక తామరకాండము సృష్టి పోషణను తెలియజేస్తున్నది. కాబట్టి మంధర చేసే ప్రతి పని సృష్టి సంతులన, సమన్వయము కొరకేనని అర్థము అగుచున్నది.

“నలువుగ బూర్ణమైన జఘనంబును నుబ్బినగబ్బిగుబ్బులు
న్విలసదనూననిర్మలవినీలసరోజుహితాభవక్రమన్
గలరశనాగుణాకలితకమ్రునినాదము, సక్త జంఘలుం,
బలుచనిదీర్ఘ పాదములు, మంధర! యెంతటి యందగత్తెవే!”
“జఘనం తవ నిర్ఘ్నం రశనాదామశోభితమ్,
జజ్ఞే భృశముపస్యస్తే పాదౌ చాప్యాయతావుభా”.

మంధరా! వడ్డాణముతో అలంకరించిన నీ మొల ధ్వని చేయుచున్నది. పిక్కలు వాటము తీరి ఉన్నవి. పాదములు కూడ పొడవుగా ఉన్నవి. ఆహా! మంధర ఎంత అందముగా వున్నావు అని కైక విమర్శిస్తున్నది.

“తెల్లనిచీర గట్టి, కడు దీర్ఘము లైనతొడల్ బెళంకగ,
నొల్లగ నాదుముందటను నీవు చన, నృదరాజుహంసినా
జెల్లుదు, వల్లశంబరుడు చేడె! సహస్రము నేర్చె మాయలన్
గొల్లలు వేనవేలు గదె కోమలి నీయెడ దక్కు మాయముల్.”
“త్యమాయతాభ్యాం సక్తిభ్యాం మన్దరే క్షౌమవాసినీ,
అగ్రతో మమ గచ్ఛన్తీ రాజహంసేవ భాససే”.
“అసన్యాః శమ్భరే మాయాః సహస్రమసురాధిపే,
సర్వాస్త్వయి నివిష్టాస్తా భూయాశ్చాన్యాః సహస్రశః”.

మంధరా! పొడవైన తొడలతో పట్టువస్త్రములు ధరించిన నీవు రాజహంస వలె ప్రకాశించుచున్నావు. నీవు కోమలాంగివైననూ, అసురుల ప్రభువైన శంబరునిలో వున్న వేయి మాయలే కాక, నీలో యింకనూ వేలకొలది మాయలున్నవి.

మంధర శరీర వర్ణనను బట్టి, నడత, యితర గుణముల వర్ణనను బట్టి, ఈమె భర్తను మ్రింగిన దశమహా విద్య రూపము అయిన ధూమావతి లేద దరిద్రలక్ష్మి అంశ అని స్పష్టమగుచున్నది. మంధర హితబోధకు వశమైన కైక తన భర్తనే కోల్పోయినది. ధూమావతి ప్రభావము, మహిమ అటువంటిది. యీ ధూమావతి అంశ గల మంధర రామాయణములో ఎందుకు ప్రవేశించినదో తెలుసుకుందామా?

రావణుడు కైలాసములో పార్వతి పరమేశ్వరుల నుండి సృష్టి పోషణకు, సంతులనకు, సమన్వయమునకు అవసరమైన వేయి సంవత్సరముల కుండలినీ శక్తి పోషణ గ్రహించినాడు. తద్వారా సృష్టి అంతయూ, సృష్టిలోని జీవరాసులలో అంతర్లీనమైన పార్వతి పరమేశ్వరులు శక్తి హీనులైనారు. యిది ఎట్లా? మనశ్వాస, నిశ్వాస మధ్యగల కాలవ్యవధిలో శివుడు లయకారుడైన రుద్రాంశతో ఊయల లూగుతున్నాడు. అదే శ్వాస, నిశ్వాసలు నాడీ వ్యవస్థకు కల్పించే సంకోచ, వ్యాకోచములు, తద్వారా మన సంకల్ప వికల్పముల ద్వారా వ్యాపించే శక్తి తరంగములే అమ్మవారి అంశ అయిన కుండలినీ శక్తి. అందుకే కదా చివరి శ్వాస తర్వాత ఆవిర్భవమయే చివరి నిశ్వాస తర్వాతి కాలవ్యవధి అనంతమైనది. అనగా శ్వాస నిశ్వాస మధ్య ఊయలలూగా హారుడు, చివరి నిశ్వాస ద్వారా బహిర్గతమై ప్రాణ వాయువును హరించుటకు పోయినాడు. వక్క ప్రాణములు పోవటమే కాదు, ప్రతి యొక్క హరణములో శివాంశ దాగి యున్నది. సీతాపహరణములో, ద్రౌపది వస్త్రాపహరణములో, పారిజాతాపహరణములో, శమంతకమణి అపహరణములో, ప్రతి చర్యలో శివాంశ అంతర్లీనమై వున్నది.

మరి సృష్టి నడుచుటకు అవసరమైన కుండలినీ శక్తి లేనప్పుడు, సృష్టిలోని జీవులందరు శక్తిహీనము అవుదురు గదా! జీవులు శక్తిహీనులగుటచే రావణునిచే పీడింపబడినారు. తమబిడ్డలు శక్తిహీనులుగా ఉన్నప్పుడు, తల్లితండ్రులైన పార్వతి పరమేశ్వరులు శక్తివంతముగా, సంతోషముగా, ఆహ్లాదముగా ఎలా వుండగలరు? అందుకని పార్వతి పరమేశ్వరులు కూడ శక్తిహీనులైనారు. వంద మందికి సరిపడ పోషణ వక్కడు దోచుకుపోతే, ఆ వందమంది పోషణ లేక, వారిని పోషించేవారు కూడ నానా యాతన పడవలసినదే కదా! అదే జరిగినది. అందరికీ కావలసిన పోషణ, రావణుడు వక్కడే దోచుకునిపోయాడు. యిది వక విపరీత సమస్య! దీనికి పరిష్కార మార్గము? ఏ కుండలినీ శక్తి సృష్టి వలయము, సృష్టి సంతులన, సృష్టి సమన్వయము నుండి అదుపుతప్పి బయటపడినదో, ఆ కుండలినీ శక్తిని తిరిగి సృష్టి వలయములోనికి పునః ప్రవేశింప జేయటమే, పరిష్కార మార్గము. వేరే గత్యంతరము లేదు. అయితే యీ కార్యము ఎవరు చేయగలరు? పోషణ భారము వహించే తల్లిదండ్రులే చేయగలరు. అందుకే శక్తిహీనులైన పార్వతి పరమేశ్వరులు, నారాయణుడు, లక్ష్మీ అంశలు, తదితర అంశలు రామాయణములో ప్రవేశించి, పాత్రధారులు అయినారు.

అటువంటి అంశయే మంధర. ఎండిపోయిన, నిస్సారవంతమైన తామరవలె, వంగిపోయిన వెన్నెముకతో, వంకర టింకర కాళ్లతో, వికార వదనముతో, పుట్టు పూర్వోత్తరములు తెలియని, పుట్టు పూర్వోత్తరములకు అందని, జ్ఞాత దాసిగా వచ్చిన పార్వతి. ఎందుకు వంగిపోయిన వెన్నెముక? కుండలినీ శక్తి ప్రసరణ సాఫీగా వుంటే, వెన్నెముక నిట్టనిటారుగా వుంటుంది. కుండలినీ శక్తి

క్షీణించినది కనుక పోషణలేని వెన్నెముక ఎండిపోయి, వంగిపోయినది. ఈ వికార రూపములోనే ఎందుకు ప్రవేశించాలి? కామరూపము అంశ కల్గిన పార్వతి, చక్కటి రూపములో వచ్చి కార్యము చక్కదిద్ది వెళ్లవచ్చునుగదా? ఆమె పార్వతి రూపములో ప్రవేశించిన జనులు ఊరుకుందురా? ఆమెకు హారతులిచ్చి, పూజలు నిర్వహించి, మొక్కులు తీర్చుకుని, నైవేద్యములు సమర్పించి, ఆపైన ఆమె వచ్చిన పని ఎలా నెరవేరుతుంది? అందుకని అందరూ చీదరించుకునే రూపము, అప్పటి సృష్టి పరిస్థితులను తెలియపరిచే బహిర్గత ప్రతిరూపము, అందరి కంటె క్రింది స్థాయిలో వున్న దాసిగా విచ్చేసి, తన కార్యము సులభముగా నిర్వర్తించి తిరిగి వెళ్లిపోయినది. జగన్మాత దాసిగా వచ్చిన సంగతి యిప్పుడు కదా అవగతము అయినది.

అందుకే మంధర పుట్టు పూర్వోత్తరములు ఎవరికి తెలియదు. జగన్మాత అంశ అయిన మంధర రామాయణము మొత్తము మీద, అతి తక్కువ సమయములో అత్యంత ప్రభావము చూపిన పాత్ర. మిగిలిన పాత్రలన్నియూ యీ మంధర పాత్ర తర్వాతనే అని చెప్పాలి.

మంధర అనగా చిలకటమని అర్థము కదా. మరి చిలుకుట అంటే ఏమిటి? చిలికితే ఏమి జరుగుతుందో చూద్దాము. పెరుగుపై, పాలపై పేరుకున్న మీగడను చిలికితే ఏమి జరుగుతుంది? కొంతసేపటికి వెన్న పైకి తేలుతుంది. క్షీరసాగరము చిలికినపుడు ముందుగా తేలిక అయిన హాలాహలము అనగా విషము, తర్వాత అమృతము పైకి తేలినవి. అంటే చిలికినపుడు, మంధర మధనము గావించినపుడు తేలిక అయిన అంశలు ఉపరితలమునకు చేరుతాయి. భారము అయిన అంశలు క్రిందికి చేరుతాయి. యిదే చిలకటమంటే. తేలిక అంశలు, భారపు అంశలతో ముడిపడి, పెనవేసుకుని వున్న వాటిని వేరు గావించి, వాటికి దిశలను చూపించటమే చిలకటము. మరి కలిసివున్న వాటిని విడదీస్తే, సహజముగా ఎవరికైన కోపము వస్తుంది. అసలు విషయము తెలిసిన తర్వాత గదా ఆదరణ లభించునది. అసలు అలాంటి ఆదరణ ఎప్పుడూ ఆశించదు జగన్మాత.

“పొంగిపొరలుముదాన నుప్పొంగుమేన, ధాత్రి యిట్లనెన్ గుఱ్ఱకు ధరణి నాధున్ డెల్లి పుష్పము నందు జిత్యేంద్రియాధ్యుండైన రాముని యువరాజుగా నొనర్చు”.

మంధర అయోధ్యపుర వాసులతో ఏమిటి కోలాహలము అని ప్రశ్నింపగా, వారు కుఱ్ఱకు అనగా మాయలమారిడైన మంధరతో, రేపు జిత్యేంద్రియుడైన రాముని యువరాజ్య పట్టాభిషేకము జరుగుతున్నది అని చెబుతారు. అప్పుడు మంధర

“ఆ పల్కులు చెవిన్ బడన్ గడు, గోపంబున మండిపడుచున్, గుఱ్ఱయున్ గైలా సోపమసౌధము డిగి చని, పాపపుమతి ననియె హాయి పండిన కైక”

“ధాత్ర్యాస్తు వచనం శ్రుత్వా కుబ్జా క్షప్రమహర్షితా
కైలాసశిఖరాకారాత్ప్రాసాదాదవరోహత.”

దాది మాటలు విన్న మంధర, కోపము గలదై ఎర్రబడిన కన్నులతో, కైలాస శిఖరము వంటి ఎత్తైన శ్వేత వర్ణము గల మేడ నుండి క్రిందకు దిగి, కైక గృహమునకు కేగినది.

కాబట్టి మంధర ప్రవేశము ఎకావికీ కైలాసము నుండి బయలుదేరి అయోధ్య చేరినది అని స్పష్టమగుచున్నది. వాల్మీకి వారి ప్రత్యేకత, ఏ ఉపమానము కూడ అతిశయోక్తిగా, పరిమితికి మించిన వర్ణన చేయడు. కాబట్టి యిక్కడ కైలాస శిఖరములోని పార్వతి అంశ, ధూమావతిగా మారి, ధూమావతి అంశ మంధరగా రూపాంతరము పొందినది. కామరూపము విద్యలో ఆమెకు ఆమె సాటి. కోపము ఎందుకు కల్గినది? కన్నులు ఎందుకు ఎర్రబడినవి?

నిన్ను అనగా రాముని సృష్టి సమన్వయము చక్కదిద్దమని, అవతారము యిచ్చి పంపితే నీవిక్కడ యువరాజ్య పట్టాభిషేకము చేసుకుని కులుకుతూ కూర్చుంటావా? నీవు ముందుగా లోకాభిరాముడు కావలెను, అటు తర్వాతనే అయోధ్య రాముని అర్హత. లోకాభిరాముడు కావలెనన్న లోకములను పీడించే రావణుని పనిపట్టాలి. రావణుడు అపహరించిన సృష్టి శ్రేయస్సుకు సంబంధించిన వేయి సంవత్సరముల కుండలిని శక్తిని, తిరిగి సృష్టి క్రమములో ప్రవేశపెట్టాలి. యిప్పుడా కుండలిని శక్తి నిధి సీత మూలాధారములో గుప్తముగా దాగివున్నది. ఆ మహాతల్లి అంతటి శక్తిభారము మోయలేకుండా వున్నది. కనుక ఆ సీతను లంకలో ప్రవేశపెట్టి, సృష్టి సమన్వయము క్రమము తప్పి తేలిక అయిన లంకను, తిరిగి తన భూతత్వముతో భారమొందించి, అగ్ని గుండము వంటి సీతలో దాగియున్న కుండలిని శక్తి నిధిలోనికి మితిమీరిన లంకలోని శక్తులను గ్రహింపజేసి, రావణుని వశపరుచుకుని, చివరగా కుండలిని శక్తి నిధిని పంచభూతములలో వకరైన అగ్నికి అప్పగించి, సృష్టి క్రమములో కలుపవలెను. కాల వ్యవధి ఎక్కువ లేదు, సృష్టి క్రమము అదుపు తప్పేముందే, యిన్ని పనులు చేయవలెను. మరి నీకేమో ఏ కోరికలు లేవు? యివన్నీ ఎలా జరుగుతాయి? నీవిప్పుడు పట్టాభిషేకము చేసుకుంటే ఎంత? చేసుకోకపోతే ఎంత? యీ విషయములన్నీ జగన్మాత అయిన మంధర మదిలో మెదలగా, కోపముతో కన్నులు ఎర్రబారినవి. జగన్మాత కోపము అత్యంత ప్రమాదకరము. కాబట్టి మంధర ఏమి చేసినది? చిలికినది. ఎవరి హృదయము చిలికితే తన కార్యము నెరవేరుతుందో వారిని చిలికినది.

రామాయణము అనగా రాముని జీవన పయనము. అప్పటివరకు ఎక్కడవేసిన గొంగళి అక్కడనే వున్నట్లుగా రాముని జీవితమునకు వక దిక్కు దిశ చూపించి పయనము గావించినది. యింతటి దుస్సాహసము సఫలీకృతముగా కేవలము అమ్మ మాత్రమే చేయగలదు. మరెవ్వరికి

సాధ్యము కాదు. యిటువంటి మహత్తుగల ధూమావతి అంశ మంధర, కైకను వశపరుచుకుని, రాజకుటుంబములో వారిని వేరు చేయటానికి కవ్వముతో ఎలా చిలికినదో చూద్దామా? సరిగ్గా వెన్న చిలికే ప్రక్రియ వలె సాగినది. ముందుగా దుర్భాషలాడి కైకకు కోపము తెప్పించినది. తర్వాత కైకలోని జాణతనమును కీర్తించినది, చివరిగా చేయవలసిన కార్య నిర్వహణ బోధించినది.

నీకు దుఃఖము కలిగిననాకు మిక్కిలి దుఃఖము. నీకు వృద్ధి కలిగిన నాకు వృద్ధి కలుగును, రాజనీతికి, వేశ్యనీతికి భేదము లేదని మొదలు పెట్టి,

- నీకొక భయంకర విపత్తు సంభవించబోతున్నది. నీవు ఉత్త వెర్రిబాగుల దానవని చెప్పి

- రాజ్యము ఉమ్మడి సొమ్ము, రామునిదొక్కనిది కాదు. రాముడు పట్టాభిషిక్తుడైతే, నీవు చీదరించుకునే కౌసల్య చేయి పైన వుండి, నీ చేయి క్రింద వుంటుంది అని చెప్పి

- రాముడు భరతుని చంపుతాడు. ఎందుకనగా లక్ష్మణ శత్రుఘ్నల నుండి ఆతనికి ముప్పు లేదు. ఎందుకనగా రాముని తర్ఫత రాజ్యభారమునకు అర్హత భరతునిదే గనుక అని చెప్పి,

- దేహమంతా వణికించుచూ, యిది వక కుండలిని ప్రక్రియ

- నీవు మానహీనవతవు, మానమే అన్నిటి కంటే ప్రధానము. స్త్రీకి మానహీనత కంటే ప్రాణహీనత మేలని చెప్పి, వేడిగాలి నిట్టూర్పులు విడుచుచూ, యిది కూడ కుండలిని శక్తి అంశయే

- ఉసురుండిన ఉప్పుమ్ముకుని బ్రతుకవచ్చును, నీవీ రాజ్యము వదిలిపో అని చెప్పి, కైక మనసులో తన కార్యసాధన లక్షణములు గల బీజము చిగురింపజేసి

- చివరిగా కర్మాచరణ విధానము తెలుపుతుంది. రాముని యువరాజ్య పట్టాభిషేకము ఆపమని, అటుపిమ్మట భరతునికి రాజ్యాభిషేకము జరపమని హితబోధ చేస్తుంది మంధర. మంధర నాటిన విషపూరితమైన బీజము చిగురించగనే, కైక మంధరతో కార్యము తెలిసినదానవు, దానిని నెరవేర్చే ఉపాయము కూడ నీవే తెలుపుము అని అడుగుతుంది. అలా తనకు వశమైన కైకతో మంధర

**“వ్రాలుడు, గాయము ల్వడిన ప్రాణవిభం గని తచ్చతాంగముం
దోలుచు దవ్వగాగ రణదోహలు గానవె నీవు? తత్ఫలిన్
దూలక రాక్షసులడగ దూరముగాన్ గొనిపోయి కావ న
వ్వేళ వరద్వయంబు పృథివీపతి నీకు నొసంగడే సతీ!”.**

“అపవాహ్య త్వయా దేవి సంగ్రామాన్నష్టచేతనః,
తత్రాపి విక్షతః శస్త్రైః పతిస్తే రక్షితస్త్వయా”.

“తుష్టేన తేన దత్తై తే ద్వౌ వరౌ శుభదర్శనే,
స త్వయోక్తః పతిర్దేవి యదేచ్ఛేయం తదా వరౌ.
గృహ్ణీయామితి తత్రేన తథేత్తుక్తం మహాత్మనా.”

పూర్వము శరభాసుర యుద్ధములో గాయపడిన నీ భర్తను, హతుడైన రథసారథితో సహా యుద్ధనూమి నుండి దూరముగా తీసుకుని పోవటమేగాక, దశరథుని రహస్య ప్రదేశమున దాచివుంచి, అచ్చటికి తరముకొచ్చిన రాక్షసుల నుండి నీ భర్తను రక్షించినావు కదా! యిలా రెండు సేవలందించిన నీకు దశరథుడు రెండు వరము లిచ్చినాడు కదా. వాటిని యిప్పుడు ఉపయోగించుకో అని చెప్పి

మొదటి వరము, రామునికి పద్నాలుగు సంవత్సరముల వనవాసము, రెండవ వరము భరతునికి రాజ్యాభిషేకము. మొదటి వరము నెరవేరకుండిన రెండవ వరము నెరవేరి ప్రయోజనము లేదు. కారణము, రాముడు అయోధ్యలో ఉండి భరతుడు రాజ్యమేలితే, రాముడు భరతుని చంపుతాడు. ఈ విధముగా దశమహా విద్య ధూమావతి అంశ మంధర తన మధనము అనగా చిలుకుడు కర్తవ్యము ముగిస్తుంది.

పద్నాలుగు సంవత్సరములు దేనికి? పద్నాలుగు సంఖ్యలో సీత సప్తకుండలిని చక్రములు, రాముని సప్త కుండలిని చక్రములున్నవి. సీతారాముల వివాహమై అప్పటికి పన్నెండు సంవత్సరములైన, వారిరువురు క్రీడించనే లేదు. దానికి కారణము సీతమోస్తున్న అగ్నిగుండము వంటి కుండలిని శక్తి నిధి. ఈ స్థితిలో వున్న సీతతో క్రీడించిన వారెవరైనా భస్మమగుదురు. కావున పద్నాలుగు సంవత్సరములలో సృష్టి సంతులన గావించి, సీతలో వున్న అగ్నిగుండము సృష్టిక్రమములో కలిపి, వారిరువురి సప్త కుండలిని చక్రములు పరస్పరము అనుసంధింపబడి, వారిరువురు అయోధ్య పునఃప్రవేశము గావించి, పట్టాభిషేకము జరిగిన తర్వాత వారిరువురు వక్కరై అర్ధనారీశ్వర తత్వము చూపుతారు. అప్పుడు వారికి సంతాన యోగ్యత కల్గుతుంది.

యింతటి ఊహాత్మకైన, రహస్యాత్మకైన, పటిష్టమైన ప్రణాళిక అమ్మవారి అంశ తప్పితే మరెవరికైన సాధ్యపడుతుందా? అసంభవము. అది కేవలము అమ్మకే చెల్లుతుంది.

“దేవాసురరణమున ధాత్రీవల్లభుడొసగినట్టి రెండుపరంబుల్
నీవతనిం దలపించిన నీవలచినకార్యమెల్ల నెఱవేఱు జుమ్”.

“యౌ తౌ దైవాసురే యుద్ధే వరా దశరథోదదాత్,
తౌ స్మారయ మహాభాగే సోర్ధో మా త్వామతిక్రమేత్.”

దేవాసుర సంగ్రామములో దశరథుడు నీకేమి పరములను ప్రసాదించినాడో, ఆ పరములను దశరథునికి గుర్తు చేయము. నీ కార్యము సానుకూలమవుతుంది. ఈ మాటలు విన్నకైక సంతోషించి మంధరతో

“కుబ్జ! యెఱుంగ నింతవఱకున్ నిను నింతటి ప్రోడవంచు నే,
గుబ్బలు లేరెఱారిణి? నొకొర్తుక యేనియు నీకు సాటియే?
యబ్జపితాన్వవాయవరు నాశయ మింత కెఱుంగ నైతి, న
న్యబ్జమదీయశోభనము నొక్కత నీ వెద నిల్చినావుగా!.”

కుబ్జ! అనగా గూనిదానా? నీవింత సమర్థురాలవని నేడే తెలిసినది. లోకములో మఱుగుజ్జ వారున్నారు గాని, వారు బుద్ధిమతులే అని విన్నాను గాని, అట్టి వారి ఏమి ప్రయోజనము అనుకునే దానిని. యీవేళే తెలిసినది, అట్టివారిలో నీవు శ్రేష్ఠురాలివని, నా మేలు కోరేదానివని. నా కార్యము నెరవేరగనే నీకు చీరలు, ఆభరణములను బహూకరిస్తాను అని కైక మంధరతో చెబుతుంది. ఆ కార్యము కైక ఏ విధముగా నిర్వర్తించినదో అందరికి తెలిసిన విషయమే.

అటు తర్వాత సీతారాములు లక్ష్మణ సమేతముగా నారచీరలు ధరించటము, వనవాసము కేగటము, భరత శత్రుఘ్నులు అయోధ్యకు రావటము, అయోధ్య రాజభవనము స్థితి చూసి వారిరువురు దుఃఖిస్తున్న సమయమున

“ఇతి సంభాషమాణే తు శత్రుఘ్నే లక్ష్మణానుజే,
ప్రాగ్ద్వారేభూత్తదా కుబ్జా సర్వాభరణభూషితా.”

లక్ష్మణుని తమ్ముడైన శత్రుఘ్నుడు జరిగిన ఘోర కృత్యమును భరతునితో చర్చించుచుండగా, తూర్పు ద్వారము నుండి, కైక బహూకరించిన ఆభరణములతో మంధర ప్రత్యక్షమవుతుంది.

యిది వక రహస్యాంశము. మంధర తాను అమలుపరిచిన సృష్టి సంతులనను కాపాడే ప్రణాళిక సఫలమై, అయోధ్యలో అందరికి ప్రేమపాత్రుడైన రాముడు, రాజ్యలక్ష్మి దూరమైనారు. యిక మిగిలినది దరిద్రలక్ష్మి. మహారాజు మరణించాడు. యువరాజు, రాజు కావలసినవాడు తన లక్ష్మిని తీసుకుని అడవులకేగాడు. రాజ్యములో లక్ష్మిని మినహాయిస్తే, మిగిలినది అలక్ష్మి. అట్టి రాజ్యములోని అలక్ష్మి, ధూమావతి లేక దరిద్రలక్ష్మి. కావున తనకు బహూకరింపబడిన

చీర, ఆభరణముతో శోభాయమానముగా దరిద్రలక్ష్మి రూపము దాల్చుతుంది మంధర. అందుకనే ఆ మహాతల్లి కైక యిచ్చిన ఆభరణములన్నిటిని అలంకరించుకుని, తూర్పు ద్వారములో ఉదయించే దరిద్రలక్ష్మిగా అగుపించినది. ఆ దర్శన భాగ్యము కలిగిన వారికి, ఊహించిన వారికి దారిద్ర్యము తొలగిపోతుంది కదా!

అంతట రాజభటులు, యీ దుస్థితికి కారణము యీ మంధరయే అని భరత శత్రుఘ్నులతో చెబుతారు.

**“ఏవముక్త్యా తు తేనాశు సుఖీజనసమావృతా,
గృహీతా బలవత్కుబ్జా సా తద్గృహమనాదయత్”.**

శత్రుఘ్నుడు మంధరను బలాత్కారముగా పట్టుకొనగా, తన సుఖీజనముతో కూడి మంధర ఏడ్చుచూ, గృహమును ప్రతిధ్వనింప జేసినది.

అనగా సౌమ్యరూపము అగు పార్వతికి సామగానము ప్రీతి కాగా, భీకర బీభత్స రూపమగు ధూమావతికి బిగ్గరగా ఏడ్చుటయే గానము.

**“ఇమామపి హతాం కుబ్జాం యది జనాతి రాఘవః,
త్వాం చ మాంచైవ ధర్మాత్మా నాభిభాషిష్యతే ధ్రువమ్.”**

మనము యీ కుబ్జను సంహరించిన విషయము రామునికి తెలిసిన, మనలను రాముడు పలకరించడు. యిది నిశ్చయము అని భరతుడు శత్రుఘ్నునితో చెబుతాడు.

యిది రామాయణములోని మంధర కథ. యింత అద్భుతమైన, అసాధారణమైన కార్యము నిర్వహించి రామాయణమునకు వక దిక్కు, దిశ, రూపు కల్పించిన మహాత్యము గలది మంధర. సాధారణముగా దిక్కు, దిశ చూపువారు గురు అంశ గలవారు అగుదురు. అలాంటిది పరమాత్మ వరాహాంశ గల రామునికి దిక్కు, దిశ చూపినట్లైతే, ఆమె తప్పక అమ్మవారి అంశ అయి వుండవలెను. అందుకే లలిత సహస్రనామ స్తోత్రములో ‘స్వతంత్రా సర్వతంత్రేశీ దక్షిణామూర్తి రూపిణీ’ అని స్తుతిస్తాము. ఆ జగన్మాత ఏ రూపముగానైనా రాగలదు. జ్ఞాతదాసిగా రాగలదు, ఆటవిక మహిళగా రాగలదు, చివరికి వేశ్యగానైనా వచ్చి తను సంకల్పించిన కార్యము నెరవేర్చి వెళుతుంది. అలా ఎందుకు విచ్చేసావు అని అడిగే హక్కు మనకు లేదు. అమ్మ చేతి కమ్మని వంటను తిని ఆస్వాదించటమే గాని, యిలా ఎందుకు చేసావు అని మనము అడుగుతామా?

రామాయణము పూర్తి అయి యింత కాలము అయినా, శ్రేతాయుగ కాలములో రామాయణములోని మంధర పాత్రను ఎవరూ సరిగా అర్థము చేసుకోలేదు. యిప్పటికి అధిక శాతం ప్రజలు మంధరను దుర్భాషలాడుతారు. మంధరను దుర్భాషిస్తే, పార్వతి పరమేశ్వరులను

దుర్భాషలాడిన ఫలితము తప్పక కలుగుతుంది. అయినా జ్ఞానోదయము కల్గినవారు తప్ప మరొకరు దుర్భాషలాడుటకు గాని, అభినందించుటకు గాని అర్హులు కారు.

ఈ ధూమావతి అంశ గల మంధరను ఆశ్రయించిన వారికి అసాధ్యమనేది వుండదు. దశ మహావిద్యలలో అత్యంత శక్తివంతమైన విద్య ధూమావతి విద్య. ఈ తల్లి తలుచుకుంటే చెయ్యలేని పనంటూ లేదు.

దిక్కుతోచని వారికి, అగమ్యగోచరముగా వున్నవారికి, సమస్యల వలయములో చిక్కుకున్న వారికి, మంధర అనుగ్రహము వలన శీఘ్రముగా ఫలితము లభించగలదు.

సాగర మధనం, అనగా పాల సముద్రము చిలికినపుడు ఏమి జరిగినది? హాలాహలం, అమృతం, లక్ష్మీదేవి, ఐరావతం, కామధేను, ధన్వంతరి యిలా అనేక వేర్వేరు అంశలు అప్పటివరకు కలసి వున్నవి వేరైనవి. యిలా కలసివున్న వాటిని విడదీయటానికి ఎంత శక్తి కావలెను? ఆ ప్రక్రియే చిలికే ప్రక్రియ, మధనము గావించుట. ఈ వేర్వేరు అంశలు ఎలా విడిపోయినవి? తేలిక అంశలు పైకి తేలి ముందుగా బయల్పడగా, భారమైన అంశలు అడుగున చేరి చివరిగా బయల్పడినవి. అలా బహిర్గతమైన వాటికి వక దిశ, దిక్కు గురు రూపములో వున్నవారు కలుగజేస్తారు. అంటే అప్పటివరకు దిక్కు మొక్కులేని వాటికి, లేకుండా పడివున్న వాటికి వక దిక్కు దొరికి, వాటి అంశలకు వక సార్థకము దొరికినది. ఆ విధముగా బహిర్గతమైన అంశలను సృష్టి సంతలన కొరకు వినియోగింపబడినవి. ఈ సాగర మధనము, మరొకప్పుడు పాల సముద్రమును చిలికే ప్రక్రియ. యివి నిరంతరము జరుగుతూనే వుంటుంది. అయితే వకప్పుడు తీవ్రముగా వుంటుంది, వకప్పుడు బలహీనముగా వుంటుంది. ఈ కారణముగనే యీ గ్రంథమునకు 'సప్తసప్తతి జ్ఞానోదయ మంధరము' అను నామకరణము జరిగినది. ఈ గ్రంథమునకు ధూమావతి అంశ గల మంధర ఆశీస్సులు ఎల్లవేళలా వుండగలవు.

ఈ మంధర శీర్షిక పఠించి, ఈ క్రింది మంత్రములను జపించవలెను. అంతేకాదు గూనివారు, వంకర కాళ్లు వున్నవారికి జీవనోపాధి కల్పించి సహాయము చేయుట ద్వారా మంధర అనుగ్రహము తప్పక లభించును.

“ధూమావతి రూపిణి జ్ఞాతదాసి శ్రీకుబ్జే నమః”

“ధూమావతాంశ సంభూతి మంధరయే నమః.”

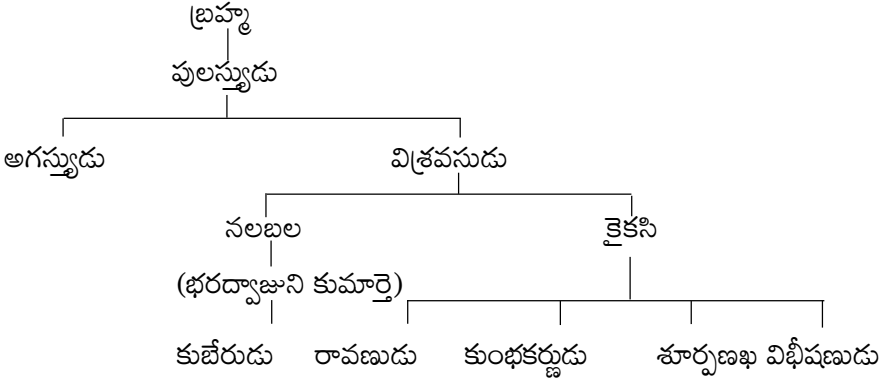

శ్రీ సీతాపతయే శ్రీరామ చంద్రాయ నమః

పదమూడవ అధ్యాయము రామాయణములోని రావణుని పాత్ర విశేషాంశములు

రావణ ప్రవర

బ్రహ్మ యొక్క కర్ణము నుండి పులస్త్యుడు, పులస్త్యుని కుమారుడు విశ్రవసుడు, ఆతని కుమారుడు రావణుడు. యీ విభజన భాగవతమును అనుసరించి చేయటమైనది. ఆంధ్ర వాల్మీకి అయిన వాసదాసుగారి మంధరములో అగస్త్య సోదరుడు 'సుదర్శన్' అని వున్నది. యిలా రెండు పేర్లు గలవారు అన్ని ప్రవరలలో వున్నారు. రామాయణ కావ్యకర్త వాల్మీకివారి అసలు పేరు అది కాదు కదా. భాగవతములో యీ క్రింది పద్యము కనిపిస్తుంది.

“అరవింద సంభవు నంగుష్ఠమున దక్షు
 దూరవు వలన నారదుండు
 నాభిబులహుండు, కర్ణముల బులస్తుండు
 త్వక్కున భృగువు
 న్యాసంబున నయ్యంగీరసుండు
 ప్రాణమున వశిష్ఠుండు
 మనము మరీచి, గన్నుల నత్రియు
 గా పుత్రశతంబు గలిగిరి”

రావణుడు విశ్రవసు కుమారుడు. విశ్రవసు బ్రహ్మ వంశమువాడు. నిష్ఠాగరిష్ఠుడు. విశ్రవసు వంశ చరిత్ర తెలిసిన భరద్వాజుడు ఆతని కుమార్తె నలబలను, విశ్రవసుకు భార్యగా యిచ్చి వివాహము జరిపించాడు. వారిరువురికి జనించిన కుమారుడు కుబేరుడు. కాని రావణుని తల్లి కైకసి రాక్షస వంశమున జన్మించినది. కేవలం సంతాన వాంఛతో కైకసి విశ్రవసును ఆశ్రయించినది. అందుచేత కైకసి విశ్రవసుకు భార్య కాదు. ప్రేయసీ ప్రియులు కూడ కానందున వారిరువురి మధ్య అర్ధనారీశ్వర తత్వము లోపించినది. రాక్షస సంతతి వృద్ధి చేయాలనే సంకల్పముతో కూడిన కైకసి వాంఛ, సృష్టి వికల్పమునకు దోహదము చేసినది.

దైవ సంకల్పము సృష్టిక్రమమునకు సంకల్పమైతే, రాక్షస సంకల్పము సృష్టిక్రమమునకు వికల్పమగుతుంది. అయినా తండ్రి గుణములు సంక్రమించి సర్వశాస్త్ర పారంగత్యము సంపాదించాడు రావణుడు. ధనుర్వేదము, రాజనీతి, జ్యోతిష్యము, కల్పము, నిరుక్తము, చంధస్సు, తర్కశాస్త్రము, వేదవేదాంగములు, తపస్సు, భక్తి అన్ని అభినవి. రావణునికి తెలియని శాస్త్రము లేదు. చివరకు శ్రాద్ధకర్మలలో కూడ నిష్ణాతుడే. రోజున వక కోటి శివలింగములకు అభిషేకము చేసెడివాడని ప్రతీతి. శివసాన్నిధ్యము కొరకు, శివానుగ్రహము కొరకు కైలాసమును కదలించిన సాహసి. వస్తుతః బలవంతుడు, దానికి తోడు శివ, బ్రహ్మల సాక్షాత్కారము, వరముల ప్రభావము కలిగినవాడు. రావణునికి గల రెండు విశేష గుణములు ఏమిటి అనగా అహంకారము, అమాయకత్వము. అహంకారము బహిర్గత లక్షణము అయితే, అమాయకత్వము అంతర్గత స్వచ్ఛతతో కూడిన గుణము. రావణ పదము విశ్లేషిస్తే - మణిపూరక చక్రములోని నారాయణి భూతత్వముతో కూడిన రజోగుణముతో అనుసంధింపబడిన, బ్రహ్మగ్రంథిలోని నారాయణి వాయుతత్వము మరియు పంచబ్రహ్మల వాయుతత్వము. అనగా రావణుని చిత్తము స్వస్థానము మణిపూరక చక్రము, రావణుని మనస్సు పంచబ్రహ్మల మనస్సు అయినది. మణిపూరక చక్రము మహాబలుడు అయిన శనీశ్వరుని నియంత్రణలో వున్నది. కావున రావణుడు చిత్తముచే ఆచరించే

కర్మలన్ని మహాబలముతో కూడి, రావణుని మనస్సు సాక్షిభూతులైన పంచబ్రహ్మల మనస్సును వశపరుచుకున్నది. ఉత్తరాయణములోని నారాయణి భూతత్వము, వాయు తత్వము నడుమ చిక్కిన దక్షిణాయనములోని పంచబ్రహ్మల వాయు అంశ గలవాడు. కావున శివశక్తుల సామరస్యము లేనివాడు. అందుకే శివానుగ్రహమునకు పరితపించాడు. ఇన్ని వున్న రావణుని తల్లి వంశము ఎలాంటిదో విచారిద్దాము.

రాక్షసుడైన సుమాలి, రావణుని తాత అంటే తల్లి తండ్రి, మాతామహుడు. సుమాలి తన కుమార్తె అయిన కైకతో యిట్లు పలికెను.

**“అథాబ్రవీత్పుత్రాం రక్షః కైకసీం నామ నామతః,
పుత్రి ప్రదానకాలోయం యోషనం వ్యతివర్తతే”.**

పుత్రి! యిది నీకు వరుని అన్వేషించే కాలము. నీ యవ్వనము దాటిపోవుచున్నది. అనగా దానర్థము, యింతవరకు నేను నీకు వివాహము చేయలేకపోయాను. కారణము మనము రసాతలములో తలదాచుకుంటున్నాము. యిక చేయగలననే నమ్మకము నాకు లేదు. శ్రీ మహావిష్ణువు మనలను భూలోకము నుండి పాతాళము తరిమినాడు. యీ లోకము నుండి నీకు వరాన్వేషణ దుర్లభము. వకవేళ వరాన్వేషణ నిమిత్తము భూలోకము వెళ్లినా, శ్రీ మహావిష్ణువు వలన ఎప్పుడు ఆపద సంభవించునో తెలియదు, అని చెబుతాడు.

యిక్కడ పాతాళము, రసాతలము అను అధోముఖ లోకములు భూగర్భములో లేవు. మరి ఎక్కడ వున్నవి? భరత ఖండము భూలోకము అయితే, భరత ఖండము క్రింది భాగము అనగా భూమి గుండ్రముగా వుండుటచే, భరత ఖండమునకు ఆవలి దిశలో వున్న భూగోళ ప్రాంతము అంతయు రసాతల, పాతాళములు. అంటే యీనాటి అమెరికా, ఐరోపా ఖండములన్ని అధోముఖ లోకములు. ఈ ప్రతిపాదనకు ఆధారములున్నాయా? వున్నాయి.

త్రేతాయుగములో భూగోళము పూర్తిగా వృద్ధి చెందలేదు. మహాకల్పము అంతమైన తర్వాత పునఃసృష్టి జరుగబడి కృతయుగము గడిచినది. మహాకల్పము అంతమైన తర్వాత సప్త గ్రహముల పరిభ్రమణము స్తంభించినది. భూగోళము చంద్రమండలము నుండి విడిపోయి ఏర్పడినది. అటు తర్వాత చంద్రుని పరిభ్రమణము, సూర్యుని పరిభ్రమణము జరిగినది. కాబట్టి త్రేతాయుగములో కేవలము రెండు గ్రహముల ప్రభావము మాత్రమే భూగోళముపై ప్రసరించినది. తక్కిన ఐదు గ్రహములు పరిభ్రమణములో లేవు.

అయితే భరతఖండము భూమధ్య రేఖకు చేరువ అగుటచే, పునఃసృష్టి తర్వాత ప్రారంభమైన నాగరికత భరత ఖండములో వేగవంతముగా వ్యాపించినది. సూర్యచంద్రుల ప్రభావము

అటువంటిది. కాబట్టి భూగోళములోని యితర ప్రదేశములలో సృష్టి ఆవిర్భావ ప్రభావము వలన నాగరికత క్షీణించినది. అట్టి ప్రదేశములన్ని రసాతల, పాతాళ లోకములే. యీనాటి అమెరికా దేశములో 'అట్లాంటా' అనే రాష్ట్రమున్నది. ఈ పేరు అతల నుండి ఆవిర్భవించి యుండవచ్చును. కాబట్టి పాతాళము అనగా భూగోళము లోపలి ప్రాంతము కాదు. భూమి ఉపరితలముపైనే, భరతఖండమునకు ఆవలి దిక్కున ఉండే ప్రదేశములు అని అర్థము.

“త్వం హి సర్వగుణోపేతా శ్రీః సాక్షాదివ పుత్రికే,
కన్యాపితృత్వం దుఃఖం హి సర్వేషాం మానకాజ్జిణామ్,
న జ్ఞాయతే చ కః కన్యాం వరయేదితి పుత్రికే”.

ఓ పుత్రీ! సమస్త సద్గుణములతో నీవు సాక్షాత్తు 'శ్రీ' (శ్రీ అంటే శివశక్తుల సామరస్యములోని స్థితి) వలె వున్నావు. ఆత్మాభిమానము గల వారందరికి, కన్య యొక్క తల్లితండ్రులకు వరుని సంపాదించుట అనునది దుఃఖ కారణము, శ్రమతో కూడిన పని. వరుడు ఎలాంటివాడు వస్తాడో తెలియదు. అలా తెలియకుండ కన్యను యివ్వటము ద్వారా జీవితాంతము దుఃఖపడవలసి వుంటుంది. అందువలన కన్యనిచ్చే సమయములో కన్యవంశము, వరుని తల్లితండ్రుల వంశము తెలుసుకోవలెను. సీతా కళ్యాణ సమయములో యిరువంశముల వారు వారి, వంశ ప్రవర ప్రస్తాపించుకున్నారు.

“మాతుః కులం పితృకులం యత్ర వైవ చ దీయతే,
కులత్రయం సదా కన్యా సంశయే స్థాప్య తిష్ఠతి”.

అలా అనామకుడు, దుర్వ్యసనవరుడు, మంచి వంశములో పుట్టనివాడు అయిన వరుడు సంప్రాప్తిస్తే, యిటు తల్లి వంశము, అటు తండ్రి వంశము, మరొకవైపు వరుని వంశము కూడ దుఃఖపూరితములౌతాయి. అందుచేత వరుని వంశము తెలుసుకుని కన్యాదానము చేయవలెను. కన్య నిచ్చుకోలు, పుచ్చుకోలు నందు కనీసము మూడు తరముల వంశజ్ఞానము ప్రధానము. వంశము నెఱుగక కన్యనీయరాదు, పుచ్చుకొనరాదు.

“కులమగ్రే పరీక్ష్యో మాతృతః పితృతశ్చ”
“మహాంతృపి సమృద్ధాని, గోజావిధవ దాన్యతః
స్త్రీ సంబంధే దశైనాని కులాని పరివర్ణయేత్”

ముందు తల్లి కులము, తండ్రికులము పరీక్షించవలయును. గోవులు, మేకలు, గొర్రెలు, ధనము, ధాన్యము యివి ఎంత వున్నాగాని, వివాహ విషయమున యీ క్రింద చెప్పిన వారిని వదలివేయవలెను. వారెవరు?

“హేనక్రియం, నిష్పురుషః శిశ్చందో, రోమశార్మవమ్,
క్షయ్యామయ్యా వ్యపస్మారి, శ్వేతి కుష్టి కులానిచః.”

జాత కర్మాది క్రియలు లేనిది, పురుష సంతానము లేని వంశము, విద్య శూన్యమైనది, మిగులనిడివి యగు రోగములు గలది, మూల రోగము గలది, క్షయ, అజీర్ణము, అపస్మారము, బొల్లి, కుష్ట గలది అయిన వంశములతో వివాహ సంబంధము చేయరాదు. ఈ నియమములు కన్యకే కాదు, వరునికి కూడ వర్తిస్తుంది.

“యస్యాస్తు సభవేద్రాభాతా, న విజ్ఞాయేత వాపితా,
నోపయచ్చేత తాప్రాజ్ఞా, పుత్రికా ధర్మ సంశయా.”

తోడబుట్టినవాడు లేని కన్యను, తండ్రి యెవరో తెలియని దానిని వివాహ మాడరాదు, అనుటకు కారణము వారి సంకల్పము సృష్టి సమతుల్యమునకు ప్రతికూలముగా వుండును. అనగా సృష్టి క్రమమునకు వికల్పములగును. తద్వారా సృష్టి సమతుల్యము చెదిరిపోవును. సృష్టి క్రమము వృద్ధి పొందుటకు దోహదము చేయు సంకల్పము గల స్త్రీ, పురుషుల కలయిక సృష్టికే ఆమోదనీయము, అలాగే సృష్టి వికల్పమునకు దోహదము చేయు సంకల్పము గల స్త్రీ పురుషులు తప్పక కలవవచ్చును. కాని స్త్రీ పురుషులలో భిన్న సంకల్పము లుండిన యెడల, అట్టి కలయిక సృష్టి క్రమమునకే ప్రమాదకరము. ఈ ప్రతిపాదన సులభతరముగా చెప్పాలంటే, దైవాంశ గలవారు అట్టి అంశ గలవారితో సంగమించాలి. రాక్షసాంశ గల వారు అట్టి అంశ గలవారితోటే సంగమించాలి. అయితే మానవునిగా జన్మించి దైవాంశ సంభూతులైన సాక్షీభూతులు, అదః పాతాళమున రాక్షసాంశ గల వారను ఊర్ధ్వముఖ దిశగా ఉద్ధరణ గావించగల బలీయ సంకల్పము గలవారు, అందుకు తగిన రాక్షసాంశతో కూడిన సంకల్పము ఎదుర్కొని, వారిని దైవాంశ వైపు మరల్చగల శక్తి గలవారు, రాక్షసాంశ గల వారితో ప్రయత్నపూర్వకముగా సాంగత్యము చేయవచ్చును. కాని యిలాంటి స్థితి కారణ జన్ములకు మాత్రమే లభిస్తుంది. లేక ఎంతో కృషి, గురు అనుగ్రహము వలన లభిస్తుంది. యిచ్చట సాంగత్యము అంటే స్త్రీ పురుషుల సంగమము, లింగ భేదములేని స్నేహము, భక్తి, సేవ, ప్రేమతత్వము అన్ని వర్తిస్తాయి. యిక కైకసి విషయము చూద్దాము. వాసదాసు స్వామి వారి మందరము నుండి

“కావున నీవు విశ్రవునిన్ గంజభవాస్వయు మౌనివర్యు స
 ద్భావమునన్ వరింపు పతి భావమున్ దాలిచి తన్మహానుకం
 పావిభవంబునన్ సుతుల భాస్కర తేజులన్ గాంచుదాన వ
 మ్మా! విదితప్రభావుల దనాధిపునిం బురుడించువారలన్”
 “సా త్వం మునివరం శ్రేష్ఠం ప్రజాపతికులోద్భవమ్,
 భజ విశ్రవసం పుత్రి పౌలస్త్యం వరయ స్వయమ్”
 “ఈదృశాస్తే భవిష్యన్తి పుత్రాః పుత్రి న సంశయః.
 తేజసా భాస్కరసమో యాదృశోయం ధనేశ్వరః”.

పుత్రీ కైకసీ! నీవు స్వయముగా పోయి, మునులలో గొప్పవాడు, శ్రేష్ఠుడు, ప్రజాపతి బ్రహ్మ వంశములో పుట్టినవాడు అయిన విశ్రవసుని సేవింపుము, వరింపుము. తద్వారా సూర్య తేజస్సు సమానమైన, కుబేరునికి ధీమైన పుత్రులను పొందగలవు.

యీ శ్లోకము, పద్యముల ద్వారా కైకసి తండ్రి సుమాలి నివసించే పాతాళములో సూర్యుని ప్రభావము లేదని, అప్పటికి ఆ ప్రాంతము చీకటితో కప్పబడినదని తెలుస్తున్నది. కుబేరుడు పుష్పకముపై ఆకాశములో విహరించటము గమనించిన సుమాలికి ఈర్ష్య కలిగినది. భరతఖండము వృద్ధి పొంది, అక్కడివారు ఆకాశములో విహరిస్తున్నారు. మరి రాక్షసులు భారముతో కూడి సూర్య చంద్రుల ప్రభావము, పోషణ కూడ లేకుండా క్షీణించి యున్నారు. అందుచేత రాక్షస వంశమును వృద్ధి చేయాలి. ఆ విధముగా కైకసిను ప్రేరేపించాడు. కుబేరుడు అంతటి పుత్రులను అనుట ద్వారా సంకల్ప దోషము జరిగినది. తన సహజ ప్రవృత్తి రాక్షసాంశ, సృష్టి వికల్పము దిశగా వుండి, లక్ష్యము దైవాంశ అనగా కుబేరుడు వంటి పుత్రుని గనుట అనుటచే సంకల్ప దోషము జరిగినది.

అయితే సుమాలి, కైకసి తదితర రాక్షసులు ఎక్కడ వశించు చున్నారు? ఈనాటికి కూడ ‘సొమాలియా’ అను దేశము ఉన్నది. కాబట్టి రసాతలము ‘సొమాలియా’ అని, అతలము ‘అట్లాంటా’ అని అవగతము అగుచున్నది. సొమాలియాలో తలదాచుకుంటున్న సుమాలి, అప్పటికే సూర్యచంద్ర పరిభ్రమణముచే వృద్ధి పొందిన భరతఖండము వస్తూ పోతూ, భరత ఖండములోని విషయములను గమనిస్తున్నాడు అని తెలుస్తున్నది. ఇలా వస్తూ పోతూ ఉండే సమయములోనే ఆకాశములో విహరించే కుబేరుని చూచి ఈర్ష్య కలిగింది.

తండ్రి మాట విన్న కైకసి, ఎచ్చట విశ్రవస తపస్సు చేయుచున్నాడో అచ్చటికి వెళ్ళినది.

“ఏతస్మిన్వన్తరే రామ పులస్త్యతనయో ద్విజః,
 అగ్నిహోత్రముపాతిష్ఠచ్చతుర్థ ఇవ పావకః.”

ఆ సమయమున విశ్రవసు నాల్గవ అగ్నివలె సాయంకాలాగ్ని హోత్రము చేయుచున్నాడు. నాల్గవ అగ్ని అంటే ఏమిటి? మన దేహములోని రుద్రగ్రంధిలో సోమ సూర్యాగ్ని మిశ్రమము జరిగి సత్త్వగుణములు సుషుమ్న నాడి ద్వారా వ్యక్తమవుతాయి. కాబట్టి సోమకాంతి, సూర్యకాంతి, అగ్ని, సత్త్వగుణములు కలిసి నాల్గ రకములైన అగ్ని అంశలైనవి. నాల్గవ అగ్ని అంటే సత్త్వగుణము అధికముగా కలిగియుండుట.

అలాంటి విశ్రవసును సమీపించిన కైకసి, ఆ ముని పాదాలవైపు చూచుచూ, తన కాలిబొటనవ్రేలితో నేలను రాయుచుండెను. ఇది జారణి లక్షణము. అలా నిల్చున్న అందమైన ముఖము గల, పూర్ణచంద్రుని వంటి కాంతి గల, సహజమైన తేస్సుతో వున్నకైకసిని చూసి ఉత్తమ వ్రతము గల విశ్రవసు యిట్లు పలికెను.

**“భద్రే కస్యాసి దుహితా కుతో వా త్వమిహోగతా,
కిం కార్యం కస్య వా హేతో స్తత్త్వో బ్రూహి శోభనే.”**

ఓ మంగళప్రదురాలా! నీకు భద్రమగుగాక! నీవు ఎవరి కుమార్తెవు? ఎక్కడి నుండి యిచ్చటికి వచ్చినావు? ఏ పని నిమిత్తము యిక్కడికి వచ్చినావు? ఓ సుందరి! ఎవరు పంపగా వచ్చినావు? అని విశ్రవసు కైకసిని ప్రశ్నిస్తాడు. విశ్రవసు ప్రశ్నించిన తీరును బట్టి కైకసి భరతఖండ ప్రాంతము, దేశము కన్యకాదని విశ్రవసుకు తెలిసినట్లు అవగతము అగుచున్నది. మున్ముందుగనే నీవు ఎవరి కుమార్తెవు అని అడిగినాడు. అప్పుడు కైకసి

**“కిం తు మాం విద్ధి బ్రహ్మర్షే శాసనాత్పితరాగతామ్,
కైకసీ నామ నామ్నాహం శేషం త్వం జ్ఞాతుమర్హసి”.**

ఓ బ్రహ్మర్షీ! నేను నా తండ్రి పంపగా, ఆయన ఆజ్ఞ ప్రకారము వచ్చినాను. నా పేరు కైకసి. మిగిలిన విషయములు నీవే తెలుసుకొనుము అని పలుకుతుంది. అంతట ముని ధ్యాన నిమగ్నుడై సర్వము తెలిసికొని, ఆమె కోరికను కూడ తెలుసుకుంటాడు. యిచ్చట కైకసి తన పేరు చెప్పినది కాని, తండ్రి పేరు దాచినది. తద్వారా సంతాన వాంఛతో వచ్చినది కాని, భార్యగా రాలేదు. యిలాంటి వారిని మన పరిభాషలో ‘ఉంపుడుగత్తె’ అంటాము. అలాంటి వారి వికల్పము ద్వారా జనియించిన వారిని ఏమందుము? కైకసి తండ్రి పేరు ప్రస్తావించక పోవటానికి మరొక కారణము, విశ్రవసుకు సుమాలి గురించి తెలిసి వుండవచ్చును. ఆతని పేరు చెప్పిన ఆతడు వేసిన పథకము విశ్రవసు పసిగట్టగలడేమో అని తండ్రి పేరు చెప్పలేదు. అయితే ధ్యానములో వున్న విశ్రవసుకు, కైకసి రాక్షస సంతతి వృద్ధి చేయటానికి, కుబేరునితో సమానమైన రాక్షస సంతతి ఉత్పత్తి చేయటానికి తన వద్దకు వచ్చినదని తెలియదా? తప్పక తెలుసును.

సాక్షిభూతులైన మునులు పక్షపాతము లేకుండా, తమలను ఆశ్రయించిన వారి కోర్కెలను తీర్చవలెను. అందుకే విశ్రవసు కైకసితో

“సుతాభిలాషో మత్తస్త్వే మత్తమాతజ్జగామిని,
దారుణాయాం తు వేలాయాం యస్మాత్త్వంమాముపస్థితా.
శ్రుణు తస్మాత్సుతాన్ భద్రే యాదృశాన్ జనయిష్యసి,
దారుణాన్ దారుణాకారాన్ దారుణాభిజనప్రియాన్.
ప్రసవిష్యసి సుశ్రోణీ రాక్షసాన్ క్రూరకర్మణః.”

మదించిన ఏనుగువలె నడుచుదానా! నీకు నావలన సంతానము కలుగ వలెనని వచ్చినావు. కాని నీవు నా వద్దకు విచ్చేసినవేళ, సమయము మంచిది కాదు. ఇది దారుణమైన సంధ్యా సమయము. అందుజేత నీకు కలుగబోయే సంతానము భయంకరులు, భయంకరమైన రూపము గలవారు, భయమును కలిగించువారు అవుదురు. భాగవతమున కూడ యిదే ప్రస్తావన యీ విధముగా వున్నది. దితి కశ్యపుని సంతానవాంఛతో చేరుతుంది. అప్పుడు కశ్యపుడు

“తరళలోచన నీవు సంతానవాంఛ
జేసి వచ్చితి వౌగుల శీలవర్తనములు
గల భార్య మనమున నమరుకోర్కె
దవిలితీర్పుట పతికి గర్తవ్యమరయ”

“తరుణీ! యొక్క ముహూర్తముండు మిది సంధ్యా కాల మిక్కాలమం
దరయం భూతగణావృతుం డగుచు గామారాతి లీలన్ వృషే
శ్వర యానంబున సంచరింఱ నభ్యాయం బయ్యె నీ యుగ్రవే
ళ రమింపంగ నిషిద్ధకర్మ మగు నేలా ధర్మమున్ వీడగన్”

అని కశ్యపుడు చెప్పగా

“మునుకొని లజ్జావనతవ
దనయై ప్రాణేశు కొంగుదాలిమి దూలం
బెనగొనియె వారకామిని
యనువును వినిషిద్ధకర్మమందభిముఖియై.”

వారకామిని వలె, పమిటికొంగును మెలిత్రిప్పుచు, పమిట జార్చి భర్తను కౌగలించెను.

“పరగిన దర్శోద్ధతులి
 ధ్రువం కొడుకులు నీకు బుట్టి ధరణికి వ్రేగై
 నిరతము బుధజనపీడా
 పరులై వర్తింతు రాత్మబలగర్వమునన్.”

అని కశ్యపుడు దితితో చెప్పాడు. దితికి వుట్టినవారు దైతేయులు.

శివుడు తమోగుణ విశిష్టుడు గావున సాయంకాల సమయమున క్రీడించినచో, రతి సల్పిన ఆయన దృష్టి తగులుటచే తమోగుణము గలవారు, క్రూరులు అయిన పుత్రులు కలుగుదురు. బ్రహ్మ దృష్టి గర్భము ధరించువేళ గలిగెనేని, రజోగుణములు గలవారు జనియింతురు. విష్ణువు దృష్టి తగిలినేని సాత్వికులు జనియింతురు.

“యానపశ్యే జాయమానాన్ పాపిన్ో మధుసూదనాః బ్రహ్మ రుద్రోధవా పశ్యేద్రజసా తమసావృతాన్, తైరాలాపం నకుర్వీత నాసద్భిఃకించి దాచరేత్”

విష్ణు దృష్టి పడక, బ్రహ్మరుద్రుల దృష్టి సోకెనేని తామస, రజోగుణము గలవారు జనింతురు. అట్టివారితో మాటలాడరాదు. వారి కొరకు ఏ పని చేయరాదు అని శాస్త్రమును దితికి కశ్యపుడు బోధించాడు. అయితే యిచ్చట సంధ్యాకాలమున ప్రకృతి పురుషులు తమ సంకల్ప, వికల్పములలోని అసమతుల్యతను సరిచేసుకొనుటకు వినియోగించుటచే అది వియోగ కాలము అయినది. వారిరువురు సంధి కుదుర్చుకుని మంచి తరుణము కొరకు వేచియుండు కాలము అగుటచే, సంధ్యాసమయమున క్రీడించిన వారికి ప్రకృతి పురుషుల అనుగ్రహము వుండదు. మరొక అంశము ఏమనగా తమో గుణము, రజోగుణము, సత్త్వగుణము వరుసగా బ్రహ్మగ్రంధి, విష్ణుగ్రంధి మరియు రుద్రగ్రంధులను సూచిస్తున్నవి. రజోగుణములు అధికముగా వున్న విష్ణుగ్రంధి ముడి బిగుసుకుని, కుండలిని శక్తి తరంగములు అర్ధభాగము వరకు చేరి నిలిచి పోతాయి. తద్వారా విష్ణుమాయకు వశులై, విష్ణుమాయన ఛేదింప శక్యము గలవారై యుందురు. సత్త్వ గుణము అధికముగా వున్న రుద్రగ్రంధి ముడి బిగుసుకుని, కుండలిని శక్తి తరంగములు రుద్రగ్రంధి చేరి నిలిచిపోవును. తద్వారా ఆజ్ఞాచక్రములోని గురువు అనుగ్రహము పొందవలెను. తమోగుణము అధికముగా వున్న బ్రహ్మగ్రంధి ముడి బిగుసుకుని, కుండలిని శక్తి బ్రహ్మ గ్రంధి వద్ద నిలిచిపోవును. ఎవరైతే సత్త్వ రజో తమో గుణములకు అతీతులై, సాక్షీభూతులుగా యీ మూడు గుణములను ప్రమేయ పూర్వకముగా వినియోగింతురో, అట్టి వారికి యీ మూడు గ్రంధుల ముడులు తేలికగా విచ్ఛేదనము కలిగి, త్వరిత గతిన కుండలిని శక్తి ప్రజ్వలనము కలుగగలదు. యిక దితి, కశ్యపుల సంగతి చూద్దాము.

కశ్యపుని మాట వినక క్రీడించిన దితి హిరణ్యకశిపుడు, హిరణ్యాక్షుడు అను లోకనిందులైన కొడుకులను కనినది. వీరు వివాహమాడిన భార్యకు పుట్టినవారు గాన తండ్రి ప్రవృత్తి, తల్లి ప్రవృత్తి రెండు అబ్బినవి. అయితే యిక్కడ కశ్యపుడు, విశ్రవసు యిద్దరు మునులై ఉండి, యిట్టి సాహసము ఏల చేసినారు అని అడుగవచ్చును. కశ్యపుడు, విశ్రవసు యిద్దరు సాక్షిభూతులుగనే క్రీడించినారు గాని, ప్రమేయపూర్వకముగా అందునా వియోగకాలము అయిన సంధ్యాకాలమందు క్రీడింప తలపలేదు. యింకాపైన కామసూత్రలో ప్రధానమైన అంశము, నిర్లిప్తమైన అంశము కుండలిని శక్తి మాత్రమే. అట్టి కుండలిని శక్తి ప్రజ్వలంపజేసి, కాముకులై తమలను ఆశ్రయించిన దితి, కైకసిల యందు సాక్షిభూతులుగనే తమ బీజములను ప్రవేశపెట్టినారు.

రామాయణములోని అయోధ్యకాండలో దశరథుడు ముని కుమారుని బాణముతో సంధించినపుడు, మునికుమారుడు దశరథునితో

“అడలకు మయ్య తీయ భవ దాశుగ మిప్పుడు బ్రహ్మహత్య వ
 చె్చెడు నని, తద్భయంబు మదిన్ జేర్చకు, నేను ద్విజుండన్ గాను జూ;
 పొడమితి శూద్రకాంతకును భూమిప వైశ్యున; కంచు వేదనన్
 బుడమిని బొర్లి సొమ్మసిలెన్ బోఅడు పల్కగలేక తోలుచున్”

రాజా! నీవు సంధించిన బాణము తీస్తే నేను చస్తానని, దానివలన బ్రహ్మ హత్యాపాతకము వస్తుందని భయపడకుము. నేను బ్రాహ్మణుడను కాను. శూద్ర స్త్రీకి, వైశ్యునికి పుట్టిన వాడను. వాల్మీకి వారి రామాయణములో కూడ యిదే విషయము చెప్పబడినది.

“న ద్విజాతిరహం రాజన్ మా భూతే మనసో వ్యధా,
 శూద్రాయామాస్మి వైశ్యేన జాతో జనపదాధిప.”
 “ఎవడింక స్నానమొనరించి, సవరగ సంధ్యాగ్ని హోత్ర సముపాసనముల్
 సువిహితముగ నొనరిచినన్, బ్రవిమలమతి భీతున్ గొల్చున్ బట్టి! చెపుమా”

ఇచట సంధ్యావందనము నమస్కార పూర్వకము మాత్రమునే తాంత్రికము. శూద్ర స్త్రీ యందు వైశ్యునికి పుట్టినవాడు కరణజాతివాడు. వీనికి హోమాధికారములు లేవు. కరణజాతి అనులోమ జాతియే కాని, విలోమ జాతి కాదు. ఎక్కువ జాతి పురుషునకు, తక్కువ జాతి స్త్రీకి పుట్టినవాడు, తల్లిజాతి కంటే ఎక్కువ, తండ్రి జాతి కంటే తక్కువ. యిది వివాహితుల విషయముననే కాని, రంకుటాండ్ర విషయమున వర్తించదు. అయితే బ్రహ్మణుడు అనగా బ్రహ్మవంశమున పుట్టినవాడని కాదు. ఎవరైతే బ్రహ్మ తత్వము ఎరిగినవాడో, వాడే బ్రాహ్మణుడు. శూద్ర కులమున పుట్టి బ్రహ్మతత్వము తెలిసిన వాడు బ్రాహ్మణుడే. బ్రాహ్మణ కులమందు జన్మించి, శూద్రునివలె వ్యవహరించినవాడు శూద్రుడే అవుతాడు. యిక్కడ మరికొన్ని ప్రశ్నలు ఉత్పన్నమవుతాయి.

త్రేతాయుగములో ధర్మము వక పాలు, సత్యము మూడు పాళ్లు వున్న కాలములో శూద్ర స్త్రీకి, వైశ్య పురుషునికి సంయోగము ఎట్లు జరిగినది? దశరథుడు బాణము సందించిన వీరి కుమారుడు బ్రాహ్మణత్వము గలవాడా, కాదా? దశరథునికి బ్రహ్మ హత్యాపాతక దోషము సంక్రమించినదా లేదా? వీటి సమాధానములు విస్తారమైనవి. సుదీర్ఘముగా చర్చించదగినవి కూడ. కాబట్టి కైకసి విషయమునకు పునః ప్రవేశిద్దాము. కైకసి విశ్రవసుతో

స్వామి! మీ వంటి ఉత్తములు, తపస్సంపన్నులైన వారి ద్వారా నేను భయకంపితులగు సంతానము కోరుటలేదు అని చెప్పతుంది. అందుకు విశ్రవసు

**“పశ్చిమో యస్తవ సుతో భవిష్యతి శుభాననే,
మమ వంశానురూపః స ధర్మాత్మా చ న సంశయః”.**

మంగళ ప్రదులారా! నీకు కలుగుబోయే చివరి సంతానము, నా వంశమునకు అనుగుణమైన గుణములు గలవాడు, ధర్మాత్ముడు జన్మించగలడు, సందేహములేదు.

సంధ్యాసమయమున తండ్రి ప్రేరేపించగా విషపూరితమైన ఈర్ష్యతో విశ్రవసును చేరిన కైకసి, మీవంటి వారితో ఉత్తమ సంతానము కోరుకుంటున్నాను. భయకంపితులను కాదు అని ఎందుకు చెప్పినది? రాక్షసుల సహజ ప్రవృత్తి పీడించటమే కదా! ముందుగా నిషిద్ధమైన సంధ్యా సమయమున క్రీడించుట ద్వారా భయకంపితులగు సంతానమే కల్గుతారు. దానికితోడు కైకసికి సంకల్ప దోషమున్నది. కావున తప్పక భయకంపితులగు సంతానమే కలుగవలెను. అయితే కైకసి విశ్రవసు మహా తేజస్సుకు వశమై, మీవంటి వారితో ఉత్తమ సంతానము కోరుకుంటున్నాను అని చెప్పి యుండవచ్చును. యిక భయకంపితులనగా రాక్షసులను కూడ పీడించునేమో అని భావించి యుండవచ్చును. ఏది ఏమైనగాని, కైకసి కామవాంఛతో విశ్రవసును చేరినది. వయసులో వుండగా కామోద్రేకము అధికముగా వుండును. అది రాక్షసులలో యింకా విపరీతము. సంతానవతి అయిన తర్వాత, కాలక్రమేణ ఆ వాంఛ తగ్గుతుంది. అందుచేత మొదటి ముగ్గురు సంతానము కల్గిన తర్వాత, యిలాంటి సంతానము కల్గినదే అనే పశ్చాత్తాపముతో లేక వైరాగ్యముతో మనసు భర్త యందు లగ్నము చేసి, భక్తి ప్రపత్తులతో విశ్రవసుతో క్రీడించి, తద్వారా విభీషణుని వంటి ఉత్తమ సంతానము పొంది యుండవచ్చును.

అలాంటి రావణుని చంపిన రామునికి బ్రహ్మహత్య పాతకము రావటమేమిటి? దాని నివారణార్థము రామేశ్వరములో శివలింగ ప్రతిష్ఠాపన ఏమిటి? ఈ శివలింగ ప్రతిష్ఠాపన రావణ సంహారమునకు పూర్వమే జరిగినది, బ్రహ్మహత్య పాతకము పరిహారణార్థము జరుగలేదు. రావణ సంహారము అనంతరము లంకలో పుష్పకము ఎక్కినవారు ఆగకుండా కిష్కిందలోనే దిగారు. అది కూడ వానరుల భార్యలను అయోధ్యకు తీసుకు వెళ్లటానికోసము. వాల్మీకి వారి రామాయణములో

రామేశ్వర శివలింగ ప్రతిష్ఠాన గురించి చర్చించబడలేదు. కాబట్టి బ్రహ్మహత్యపాతకము కొరకు ప్రతిష్ఠించబడినది అనే ప్రతిపాదన కల్పితము.

**“దశగ్రీవం మహాదంష్ట్రం నీలాజ్ఞనచయోపమమ్,
తామ్రోష్ఠం వింశతిభుజం మహాస్యం దీప్తమూర్ధజమ్.”**

వక తలకు సగటున ఎంత అహంకారము వుండునో, దానికి పది రెట్లు అహంకారము కల్గిన, అలాగే యిరవై చేతుల బలము రెండు చేతులలో కలవాడై, పెద్ద కోరలు, కాటుక వంటి నల్లని ఛాయ, ప్రకాశించు కేశములతో రావణుని జననము జరిగినది. దశగ్రీవుడు అని నామకరణము చేయుట జరిగినది. కాని అతనికి వున్నది వక తల, రెండు చేతులే. యిక్కడ కుండలిని శక్తి వివరీతమై, మితిమీరి కోరలుగా, అహంకారముగా, మహా బలశాలిగా, ప్రకాశించు కేశములుగా రావణునిలో వ్యక్తమైనది.

**“తస్మిన్ జాతే తు తత్కాలే సజ్జ్వలకవలాః శివాః,
క్రవ్యాదాశ్చాపసవ్యాని మణ్డలాని ప్రచక్రముః.”**

రావణుని జననము సంభవించినపుడు, ఆడ నక్కలు, ఎర్రని నోళ్లతో కూడిన మృగములు అపసవ్యముగా, గుండ్రముగా పరిభ్రమించినవి. అనగా మితిమీరిన వామాచారము చాటుచున్నది.

**“పవర్ష రుధిరం దేవో మేఘాశ్చ ఖరనిఃస్వనాః,
ప్రబభౌ న చ సూర్యో వై మహౌలాశ్చాపతన్ భువి”.**

ఆకాశము రక్తవర్షమైనది, మేఘములు కటువుగా ఉరిమినవి. సూర్యుడు ప్రకాశించలేదు. భూమిపై పెద్ద ఉల్కలు పడినవి.

ఈ విధముగా ప్రకృతి పురుషులు తమ అసహనము వ్యక్తపరిచినారు. కాలము గడువగా, వకానొక రోజున పుష్పక విమానములో తండ్రి విశ్రవసుని చూడవచ్చిన కుబేరుని చూచిన కైకసి రావణునితో

**“దశగ్రీవ తథా యత్నం కురుష్వామితవిక్రమ,
యథా త్వమపి మే పుత్ర భవేర్వైశ్రవణోపమః”.**

నాయనా! దశగ్రీవా! సాటిలేని పరాక్రమము గలవాడా, నీవు కుబేరుడంతటి వాడవగుటకు ప్రయత్నింపుము అని చెబుతుంది. యిక్కడ సంతానవతి అయిన కైకసి కామవాంఛ అయితే తగ్గినది కాని, విశ్రవసు మొదటి సంతానమైన కుబేరుని చూసి ఈర్ష్య కలిగినది. కామవాంఛ రూపాంతరము చెంది ఈర్ష్యగా మారినది. తన సంతానము కూడ కుబేరుని వలె వృద్ధి పొందాలని కోరినది.

అప్పుడు దశగ్రీవుడు తల్లితో - నా సోదరుడైన కుబేరునితో సమానముగానీ, అంతకంటె అధికడను కాగలను. నీవు సంతాపము విడువుము అని చెప్పి గోకర్ణము చేరుతాడు.

“ఏవం వర్షసహస్రాణి దశ తస్యాపచక్రముః,
ధర్మే ప్రయతమాసస్య సత్పథే నిష్ఠితస్య చ.”

దశగ్రీవుడు ధర్మమార్గమును అనుసరించి తపస్సు చేయుచుండగా, పదివేల సంవత్సరములు గడిచినవి. ధర్మమార్గము అనుసరించుచుండగా అనుటచే, దశగ్రీవుడు సవ్యమార్గములోని పరివర్తనము లేక మార్పును కోరాడు. బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము జరిగి, యిది అంతర్గతముగనే జరిగినది, వరము కోరుకోమనగా, నాకు ఎవరిచేత మరణము లేకుండా వరము కోరుతాడు. అది అసాధ్యము అని బ్రహ్మ చెబుతాడు. అయితే మరణము లేకుండా వరము ఎందుకు అసాధ్యము?

మన దేహములో వున్న మూడు గ్రంధులైన బ్రహ్మగ్రంధి, విష్ణుగ్రంధి, రుద్రగ్రంధి మన కర్మాచరణ, మన జీవితములోని పుట్టుక, స్థితికారకత్వము, లయకారకత్వము తెలుపుతాయి. మరణము లేకుండా వుండటమంటే మన దేహములోని విష్ణుగ్రంధి, రుద్రగ్రంధుల ఉనికి నిష్ప్రయోజనమైనట్లుగా, అవి లేకుండా వుండునట్లు చేయుట. కాబట్టి బ్రహ్మ అసాధ్యమని తెలుపుతాడు. అంతట దశగ్రీవుడు

“సుపర్ణనాగయక్షాణాం దైత్యదానవరక్షసామ్,
అవధ్యోహం ప్రజాధ్యక్ష దేవతానాం చ శాశ్వత.”

నిత్యుడవైన ఓ ప్రజాప్రతి ! అనగా అంతర్గతముగా బ్రహ్మగ్రంధికి చేరువలో నాభి ప్రాంతమున ఎల్లప్పుడు వుండువాడా, పక్షులచేత, యక్షులచేత, నాగులచేత, దైత్య దానవ రాక్షసులచే చావు లేకుండా వరము నిమ్ము అని కోరుకుంటాడు. దశగ్రీవుడు నరుల చేత, వానరుల చేత చావులేకుండా వరము ఎందుకు కోరలేదు? పక్షులచే ముప్పు నరుల కంటె అధికమైనదా? దశగ్రీవునికి అప్పటివరకు నరులు, వానరులు తారసపడలేదా? లేక వారిని అధిగమించగలనని అనుకున్నాడా అనేది ప్రశ్నలాగే మిగిలిపోయినది.

యిక్కడ దశగ్రీవుని గురించి వివరణ అత్యంత అవసరము. దశగ్రీవ పదము విశ్లేషిస్తే - గ్రీవ అంటే అనాహత చక్రములోని రజోగుణముతో కలిసి కేంద్రీకృతమైన బృహస్పతి అయస్మాంతశక్తితో అనుసంధింపబడిన పంచబ్రహ్మల వాయు అంశ. దశగ్రీవ అంటే యిట్టి గ్రీవము విశుద్ధి కమలము ద్వారా పంచబ్రహ్మల అహంకారమైన అగ్నితత్వములో వ్యాపించుట. యిక వాడుక భాష అర్థము చూద్దాము. గ్రీవ అంటే అహంకారము, దర్పము, గర్వము. దశగ్రీవ అని సంబోధించుటచే సామాన్య మానవునికి సగటున ఎంత అహంకారమున్నదో, దానికి పదిరెట్లు

అహంకారము గలవాడని అర్థము. కాని ఆయనకు వున్న తల వక్కబే. అలాంటి రావణుని సకల శాస్త్రములు చదివిన వానిని, శివుని మెప్పించి శివానుగ్రహము పొంది మోక్షము పొందిన వానిని మనము ఏం చేస్తున్నాము? పది తలల దిష్టిబొమ్మను చేసి, తలకు రెండు చేతులు చొప్పున, యిరవై చేతులు చేర్చి తగులబెడుతున్నాము. అటువంటి పది తలలు, యిరవై చేతుల ఆకారము యీ సృష్టిలోనే లేనపుడు, మనము చేసిన ప్రక్రియ వలన సృష్టి సంకల్పమునకు విరోధము కలిగి, సృష్టి వికల్పమునకు అనుకూలమై, తద్వారా సృష్టి సంతులన దెబ్బతినటానికి మనము దోహదకారులమగు చున్నాము. అంతేకాదు, రావణ శాపమునకు గురి అగుచున్నాము. ఎన్ని జన్మల వలనో కాని కలగని శాశ్వత శివ సాయుధ్యము రావణునికి లభించినది, కావున ఆయన మనకంటె చాలా ఉన్నత స్థితి పొందాడు. పది తలల దిష్టిబొమ్మను తగులబెట్టి రావణుని కంటె మనకే ఎక్కువ అహంకారమున్నది అని మనకు మనమే చాటుతున్నాము.

వాల్మీకి వారు రావణునికి పది తలలున్నట్లు వ్రాయలేదు. అలా వ్రాసి వుంటే 'దశ శిరః' అని ప్రస్తావించి వుండేవాడు. అలాగే వాల్మీకివారు రావణునికి యిరవై చేతులున్నట్లు వ్రాయలేదు. అలా రాసి వుంటే 'వింశతి కరాః' అని ప్రస్తావించి వుండేవాడు. వాల్మీకివారు రావణుని 'దశగ్రీవ', 'వింశతి భుజ' అని ప్రస్తావించారు. అంటే పది యింతలు అహంకారము, యిరవై యింతలు భుజబలము గలవాడని అర్థము. యిక రెండవ విషయము - వరము, శాపము గురించి.

శాపము, వరము విడివిడిగా సృష్టి సంతులన దెబ్బతీస్తవి. వరము పొందినవాడు వరప్రభావముచే, సంకల్ప బలము అధికముగా గలవాడై, తద్వారా సృష్టి సంకల్పము తనవైపు ఆకర్షించినవాడై, సృష్టి సమన్వయము అసమతుల్యము చేయగల్గుతాడు. అలాగే శాపము వలన వికల్పము అధికముగా గలవాడై, తద్వారా సృష్టి వికల్పమును ఆకర్షించువాడగును. దీని పర్యవసానము వలన కూడ సృష్టి సమన్వయము చెడుతుంది. ఉత్తమస్థితి వరము, శాపమునకు అతీతమైన సాక్షీభూత స్థితి. అప్పుడు వరమునకు, శాపమునకు అతీతముగా వుండి రెంటినీ నియంత్రించి, సృష్టి క్రమము వృద్ధి పొందించుట కొరకు వాటిని వినియోగింపవచ్చును. కావున వరము వెనుకనే శాపము, శాపము వెనుకనే వరము దాగి వుంటాయి. వరము, శాపము అనునవి లాభము నష్టము, సుఖము దుఃఖము, పుణ్యము పాపము లాంటివి. అధిక లాభము, అధిక నష్టము హేతువు కారకము కాదు గదా.

ఆ విధముగా బ్రహ్మాదేవుని అనుగ్రహము పొందిన రావణుడు, బ్రహ్మాదేవునితో తన వరసంకల్పములో చెప్పకనే, వానర, మానవజాతి నుండి మరణము కోరెనని చెప్పినాడు. యిక్కడ బ్రహ్మాదేవుని గురించి ప్రస్తావించవలెను. ఆయన చతుర్ముఖుడు అనగా నాలుగు తలలు అతికించి, ఎనిమిది చేతులు గలవాడని అర్థము కాదు. సామాన్య మానవునికి ఎంతటి మేధాశక్తి గలదో,

అట్టి మేధాశక్తికి నాల్గరెట్లు మేధాశక్తి గలవాడని అర్థము. ఈ కాలములోని చదరంగపు క్రీడలో దిట్ట అయిన విశ్వనాథన్ ఆనంద్, క్రికెట్ ఆటలో నూరు శతకములను సాధించిన సచిన్ తెందుల్కర్ లాంటి వారు బ్రహ్మాదేవుని అంశగలవారు. అనగా యీ కాలపు బ్రహ్మాదేవులు. కాని వారికి వున్నది వక తల, రెండు చేతులు మాత్రమే.

అయితే చాలామంది తాపసులు బ్రహ్మాదేవుని కొరకు తపస్సు చేస్తారు. ఎందువలన? బ్రహ్మ పుట్టుకకు సంకేతము. వరములోని సంకల్పమునకు పుట్టుక స్థానము మన శరీరములో గల నాభి స్థానము. కావున కోరిన వరములకు సంబంధించిన మార్పులు, చేర్పులు చేయగల స్థానము నాభి స్థానము. ఆ నాభిలోనే 72000 స్థూల, సూక్ష్మ, మధ్యమ నాడులు గలవు. కావున రావణుడు అడిగిన వరమును బట్టి, రావణుని నాభిలోని నాడీ వ్యవస్థలో మార్పులు చేసి, మానవుల వలన గాని, వానరుల వలన గాని మరణము సంభవించుటకు అవసరమైన గుణములను, లక్షణములను ప్రేరేపించే నాడీ వ్యవస్థను శుద్ధిచేసి, వునరుద్ధరించి, రాబోవు కాలమున ఆయా గుణములు ప్రవర్ధమానము అగునట్లు చేయుట వరమైనది. అది ఎంత కాలమునకు జరుగును అను విషయము, వరమడిగిన వాని సంకల్పములోనే వుంటుంది. అనగా యిది వక శస్త్రచికిత్స లాంటి ప్రక్రియ. యీ ప్రక్రియ అంతర్గతముగనే జరుగుతుంది. యిదే విధముగా శాపము కలిగినపుడు కొన్ని లక్షణములు, గుణములు, ఆ శాపవశమైన వాని నుండి ఉపసంహరింప బడతాయి. సంహరణ కర్త రుద్రుడు కావున యీ కార్యనిర్వహణ అంతర్గతముగా రుద్రుడే నిర్వహిస్తాడు. వీరిరువురు అనగా బ్రహ్మ, రుద్రులు వకరి వెంట మరొకరు ఎల్లప్పుడు వుంటూ సృష్టి సమన్వయము కాపాడుచుందురు. యిక రావణుని విషయము చూద్దామా?

అలా వరము పొందిన రాక్షసుడు అయిన రావణుని చేరి ప్రహస్తుడు, యీ లంక పూర్వము రాక్షసులకు చెందినది. విష్ణువు తన పరాక్రమము చేత రాక్షసులను పారద్రోలగా, కుబేరుడు లంకను ఆక్రమించినాడు అని బోధించగా, రావణుడు లంకను ఆక్రమించి, మాతామహ వంశము వారిని తెచ్చి లంకలో వుంచుతాడు. అప్పుడు వారందరూ దశగ్రీవునితో, మేమందరము విష్ణువునకు భయపడి పారిపోయి రసాతలము చేరితిమి అని చెబుతారు.

రసాతలము, వితాలనము, పాతాళము, అతల, తలాతల అను అధోముఖ లోకములు భూమికి అడుగున వుండేవి. అంటే భూగర్భముతో అని కాదు అర్థము. భరతఖండము పైకి కనపడేట్లు భూగోళము వుంచితే, యీ ప్రస్తావించిన లోకములు భరతఖండమునకు అడుగున వుంటాయి. అట్లాంటిక్ మహా సముద్రములోని మెరకభూమి 'ఆ+మెరకా', అమెరికాగా ఉచ్చారణ మారినది. అక్కడ నున్న అతల లోకము రూపాంతరము పొంది యిప్పటి అట్లాంటాగా మారినది. ఆ పేరు మీద అక్కడి సముద్రమునకు అట్లాంటిక్ అని పేరు వచ్చినది. ఈ అట్లాంటిక్ మహా

సముద్రములో కొన్ని అధోముఖ లోకములు కలిసి మునిగిపోయి వుండవచ్చును. అలాగే సొమాలియా ప్రాంతము రసాతలముగా కనపడుచున్నది. కావున యిప్పటి అగ్రరాజ్యమైన అమెరికా ప్రాంతము, పాతక లోకము అని తెలుస్తున్నది. యిప్పటికీ ప్రపంచము నలుమూలల నుండి తండోపతండాలుగా ప్రజలు యీ పాతాళ లోకమునకు వలస పోవటము చూస్తూనే వుంటాము.

మూల్యవంతుడు మొదలగువారు సాలంకటులు, యుద్ధములో నీవు చంపిన రావణాదులు పాలస్త్యులు, యిప్పటి సింహళము, పూర్వపు లంక కాదు అనే పండితుల వాదనకు సమాధానముగా, శ్రీలంక క్రికెటు జట్టులో 'పులస్త్య గుణరత్న' అనే ఆటగాడు వుండెడివాడు. పాలస్త్యులు పులస్త్య బ్రహ్మ వంశమునకు చెందినవారు. ఈ ఆటగాడు 'పులస్త్య' అనే యింటి పేరుతో పిలవబడుతున్నాడు. వాల్మీకివారు రామాయణములో రాక్షసులందరిని రావణునితో సహా 'నీల జీమాత సన్నిభ' అని వర్ణించాడు. యిప్పటి లంకలోని వారి ఛాయ దానికి సమముగా వుంటుంది.

సింహళము రాజధాని 'కొలంబో' అనునది సంస్కృత పదము. దీనికి తెలుగు అర్థము 'ముద్దు' అని. తెనాలి రామకృష్ణ కవి తన పాండురంగ మాహాత్యములో 'ఏ కొలంబో జనియించు వేడినను, వీడోల్లాభమో తండ్రి' అని ప్రకటించాడు. వారవని తలస్తు డబ్బు, దస్కము, సొమ్ములు, యిళ్లు, వాకిళ్లు ధారపోసి వేడుకుంటే, ప్రాధేయపడితే, వారిచ్చేది, వారి వద్ద దొరికెడిది 'ముద్దు, కౌగిలి'. ఈ రెండు ప్రాణాంతకములే. అందువల్ల వాటి జోలికి పోవద్దు అని హెచ్చరిక. యిది రావణుని చేష్టలకు, మనః ప్రవృత్తికి చక్కని మచ్చుతునక. రావణుడు సీతతో

**“స్వధర్మో రక్షసాం భీరు సర్వదైవ న సంశయః,
గమనం వా పరస్త్రిణాం హరణం సంప్రమధ్య వా.”**

సీతా! పరుల భార్యలను బలాత్కారముగా అపహరించుట అనేది రాక్షసులలో ఆమోదనీయము. యిది మాకు స్వధర్మము. ఏ మాత్రము సందేహము లేదు అని చెబుతాడు. పరస్త్రిలను చెరబట్టి తద్వారా కోరుకుననది ముద్దు, కౌగిలి కదా. కాబట్టి 'కొలంబో' ఆ పేరు సమంజసమే.

యిక యిప్పటి లంకలో 'రావణకట్ట' అను ప్రాంతము, నికుంభిల యజ్ఞము చేసిన స్థలము, సీతను వుంచిన అశోకవనము, అక్కడివారు పూజిస్తూ వుండుట, యివన్నీ లంకయే సింహళము అనే వాదనను రుజువు చేస్తున్నది. యిక రావణుని సంగతి చూద్దాము.

రాక్షసులు రావణుని ప్రశంసించి, నీ వలన మేమందరము పూర్వపు వైభవమును పొందినాము. అయినా యింతటితో తృప్తి పడరాదు. విష్ణువు చేసిన దానికి బదులుకు బదులు తీర్చుకొనవలెను అని బోధించగా రావణుడు కనపడిన స్త్రీ నెల్ల బలాత్కరించి లంకలో బంధించుట మొదలు పెడతాడు. ఈ చేష్టలను గురించి విన్న కుబేరుడు, తమ్ముడు కదా పాడు పనులు చేసి

చెడిపోతున్నాడు అని, తన తమ్ముడైన రావణుని బోధించుటకు దూతను పంపుతాడు. కాని దశగ్రీవుడు దూతను లెక్కచేయక, వానిని చంపి, కుబేరునిపై దండెత్తి, యక్షులను వోడించి, పుష్పకమును స్వాధీనము చేసుకుంటాడు. అలా సంపాదించి, పుష్పక విమానములో ప్రయాణించుచు, జైత్రయాత్ర చేయవలెనని సంకల్పించి పోగా, కైలాస ప్రాంగమున పుష్పకము నిలిచిపోయినది. దానికి నందీశ్వరుడు రావణునితో, 'యిది పరమ శివుని నివాసము. యిచటకు ఎవ్వరునూ రాకూడదు, రాజాలరు, వెనుకకు మరలిపోమ్మని' చెబుతాడు. అలా చెప్పిన నందీశ్వరుని రావణుడు హేలన చేయగా, నందీశ్వరుడు రావణునితో

**“మర్కటవక్త్రున్డంచు నవమానము దోపగ నవ్వెదే ననుం
దర్క మిదేల? విన్ము రణదర్ప సమగ్రులు మద్భలాకృతుల్
కర్కశ విగ్రహుల్ గిరిని కాశులు పుత్రకమిత్రభృత్య సం
పర్కభవద్భలంబు రణమండలిన్ ద్రుంపగ బుట్టువారిలన్”**

కోతిముఖము గలవాడినని నన్ను హేళన చేస్తున్నావు గాన, నా వంటి బలోపేతులైన వానరులు జన్మించి, యుద్ధమునందు నిన్ను జయింతురు గాక అని నందీశ్వరుడు శాపము విడుస్తాడు. యిక్కడ రెండు విషయములు స్పష్టమగుచున్నవి. వకటి నందీశ్వరుడు మానవుడు, మఱుగుజ్ఞువాడు, పొట్టిచేతులు కల్గిన వికృత ముఖము కలిగిన బలోపేతుడు. కావున నందీశ్వరుడు వృషభము కాదు. రెండవది, రావణుడు మానవుడైన నందీశ్వరుని కోతిముఖము గల వాడా అని హేళన చేయుటద్వారా రావణునికి అప్పటి వరకు వానరుల, మానవుల పరిచయము లేదని తెలుస్తున్నది. మరి తన తండ్రి మరియు సోదరుడు, విశ్రవసు, కుబేరుడు తదితరులను రావణుడు దైవాంశలుగానే పరిగణించి వుంటాడు. ఈ కారణము చేతనే రావణుడు బ్రహ్మ ద్వారా కోరిన వరములో వానరుల, నరుల ప్రస్తావన చేయలేదని స్పష్టము అగుచున్నది. నందీశ్వరుని మాటలు లెక్కచేయలేదు రావణుడు. 'కోయః శంకరః', ఎవడా శంకరుడు? అని ప్రశ్నిస్తాడు నందీశ్వరునితో

**“అనిన గంపిత కుండలున్డగుచు రోష, సంభ్రమంబున నెవ్వడా శంకరుండు
టంచు బుష్పకమును డిగియద్రిమూల, మరిగి యచ్చోట రెండవ హరున్ డనంగ”**

యిచ్చట కొన్ని అంతర్లీన రహస్యాంశములను పరిశీలిద్దామా? రావణుడు 'ఎవడా శంకరుండు' అని నందీశ్వరుని ప్రశ్నించుటలో ఉద్దేశమేమిటి? సర్వశాస్త్ర పురాణోపాసములు, వేదవేదాంగములు అభ్యసించిన వానికి, రావణునికి, శివుని గురించి తెలియదా? హరిని గురించి తెలిసిన వానికి హరుని గురించి తెలియదా? ఏ శాస్త్రములోను, ఏ పురాణములోను, ఏ వేదాంగములోను శివుని గురించి చదవలేదా? ఎందులోనూ శివుని ప్రస్తావన లేదా? మరి తెలిసి తెలిసి అలా మాటలాడుటకు

కారణమేమిటి? మరొక అంశము, కైలాస ప్రాంగణములో వుప్పుకము అపసవ్య దిశలో పరిభ్రమించి స్తంభించుటకు కారణమేమిటి?

అలా నందీశ్వరుని నిందించిన రావణుడు కైలాసము యొక్క మూలము, అడుగుభాగము, అనగా మూలాధార చక్రమును చేరి దానిని పెకిలించ ప్రయత్నము చేస్తాడు. రావణుని సాహసమునకు కైలాస పర్వతము కంపించినది, ప్రమథ గణములు చలించినారు.

**“చాలనాత్పర్వతస్త్వైవ గణా దేవస్య కవ్చితాః,
చచాల పార్వతీ చాపి తదాశ్లిష్టా మహేశ్వరమ్”.**

రావణుని చర్య ద్వారా కైలాస పర్వతముపైనున్న పార్వతి కూడ చలించినది. అప్పుడు ఆమె కైలాస పర్వత శిఖరమును కౌగలించుకున్నది. ఈ శ్లోకమును అందరూ పెడార్థము కల్పించారు. పార్వతి శివుని కౌగలించుకున్నదని చెబుతున్నారు. వాస్తవానికి శివునికి రూపము లేదు. పార్వతి ధ్యానముద్రలో ఉండగా, రావణుని దుస్సాహసము వలన కైలాసము కంపించగా, పార్వతి ధ్యానముద్ర నుండి బహిర్గతమై మహేశ్వరుని కౌగలించుకున్నది. ఈశ్వరుడు అనగా పంచభూతములకు అతీతమైన ఆకాశ తత్వమునకు ఆవల వున్న గురుఅంశ. మహేశ్వరుడు అనగా యిటువంటి గురు అంశలన్నిటికి గురువు. గురువులకే గురువు, అనగా బృహస్పతి. అంటే ఏమి జరిగినది? కైలాసము కంపించగా, ఆ ప్రకంపన తరంగములు గ్రహాంతర్గతముగా ప్రసరణ గావించబడి, బృహస్పతిని చేరినవి. విషయము గ్రహించిన బృహస్పతి తన అయస్కాంత శక్తి తరంగములను కైలాస శిఖరముపై కేంద్రీకృతము చేస్తాడు. ఆ విధముగా బృహస్పతి అయస్కాంత తరంగములతో నిండిన కైలాస శిఖరమును పార్వతి కౌగిలించుకుని ఉపశమనము పొందినది. యిది జరిగిన విషయము.

**“తతో రామ మహాదేవో దేవానాం ప్రవరో హరః,
పాదాఙ్గాష్టేన తం శైలం పీడయామాస లీలయా”.**

బృహస్పతి అయస్కాంత తరంగములతో పోషణ పొందిన పార్వతి, మహాదేవి అంశతో పరిపూర్ణము చెంది, తన కాలి బొటన వేలితో అనాయాసముగా పర్వత శిఖరమును సృశించి, కైలాస పర్వతమును సుస్థిరపరిచినది. యిక్కడ హర అంటే మహేశ్వర పదములోని హర కలిపితే ఉత్పన్నమయ్యే అంశ. అంటే పరిపక్వము చెందని బృహస్పతి అయస్కాంత శక్తి హర అయినది. కాబట్టి యిది కుండలినీ శక్తి ఉపాసన. పార్వతి తాను గ్రహించిన అయస్కాంత శక్తిని, కుండలినీ శక్తిగా మరల్చి, తన కాలిబొటనవేలి ద్వారా కుండలినీ శక్తిని పర్వత శిఖరము నందు పోషణ కల్పించి, కైలాస పర్వతమును సుస్థిర పరిచినది.

పార్వతి ధ్యానముద్రలో వుండగా యింతకు పూర్వము పుష్పకము అపసవ్య దిశలో పరిభ్రమించి, స్తంభించి పోవుటకు కారణము కూడ యీ మహత్తరమైన కుండలిని శక్తియే అని స్పష్టమగుచున్నది. పార్వతి ద్వారా కుండలిని శక్తి తరంగములు కైలాస పర్వతములో ప్రవేశించి, ఆ పర్వత మూలాధారమును అంటివున్న రావణునిలో చేరినవి.

వక పూర్ణ జలాశయమునకు గల ఆనకట్టకు రంధ్రము పడితే ఎంత వేగముగా జలాశయములోని నీరు బయటకు వెలువడునో, అఖండితమైన, అనంతమైన కుండలిని శక్తి అందునా సత్యవంతులకే సత్యవంతుడైన మహేశ్వరుని అంశ గ్రహాంతర్గత యానము గావించి, తపశ్శక్తి సంపన్నురాలు, కామరూపిణి అయిన పార్వతి ద్వారా రావణునిలో ప్రవేశింపగా, రావణునిలోని అసత్యవంతయూ కంటి నీరు రూపములో బయల్పడినది. తర్వాత తన్మయత్వములో నిరంతర మహాశక్తి కుండలిని ప్రసరణ గ్రహించి ఆనందభాష్పములు, ఆ అనుభూతి కీర్తన రూపములో, సామగాన రూపములో ప్రదర్శించాడు రావణుడు. దీనినే మనవారు రావణుడు బిగ్గరగా ఏడ్చాడు అని చెబుతున్నారు. కైలాస ప్రాంగణమున కేకలు, అరవటము కూడ సామగానముగా మారుతాయి. అయినా కేక అనేది వక నిమిషము, అర నిమిషము చేయగలము. అటు తర్వాత దానిని పొడిగించిన తప్పక రాగముగా మారుతుంది. కావున రావణుడు వేయి సంవత్సరములు అరుచుట, కేకలు వేయుట అనునది సామగానము చేయటమనే అర్థము.

రావణుడు జన్మించినది మొదలు యీ సంఘటన జరిగే వరకు, వాల్మీకివారు రావణుని విద్యాభ్యాసము గురించి ప్రస్తావన చేయలేదు. మరి రావణునికి సకలశాస్త్ర పారంగతుడు అనే బిరుదు ఎలా వచ్చినది? యిదిగో కైలాసములో పార్వతిమాత ద్వారా గ్రహించిన వేయి సంవత్సరముల కుండలిని శక్తి పోషణ ద్వారా పొందిన తన్మయత్వములో, అన్ని శాస్త్రములు, అన్ని విద్యలు నేర్చి, పార్వతికి అత్యంత ప్రీతికరమైన సామగానము గావించాడు.

వాస్తవానికి కైలాస ప్రాంగణము చేరగనే రావణుని మత్తు ఆవహించినది. అందుకే రావణుని 'గంపిత కుండలుడగుచు' అని వర్ణించటమైనది. మనము సాధారణముగా గాఢనిద్రలో వున్నవానిని అకస్మాత్తుగా నిద్రలేపి, ఏదైనా విషయము గురించి అడిగినచో వారు కొంచెము కోపము, మరికొంచెము విసుగు చెంది ఏమిటది? అని ప్రశ్నింతురు. వారికి తెలిసిన విషయమైనను తెలియనట్లుగా వారి ముఖము అగుపించును. అందుకనే నిద్రలో వున్న వారిని నిద్ర లేపరాదు అంటారు. సరిగ్గా యిలాంటిదే రావణునికి కూడ జరిగినది. కుండలిని శక్తి ప్రభావము వలన మత్తు ఆవహించినవాడై, నందీశ్వరునితో 'ఎవ్వడా శంకరుండు?' అని ప్రశ్నించాడు. రావణుడు తన తపశ్శక్తితో కుండలిని శక్తి ప్రజ్వలనము చేసికొన్నవాడై యిలాగా వ్యవహరించాడు.

యిలాంటి అనుభూతి సరిగ్గా త్యాగరాజస్వామి వారికి తిరుమలలో వెంకటేశ్వరుని దర్శించినపుడు కల్గినది. కుండలని శక్తి ద్వారా ఆవహించిన మత్తు వలన కన్నులు మసకబారినవై, అంత స్పష్టమైన విగ్రహము కనపడక అవ్యక్తమునకు లోనై, “శివుడనో, మాధవుడనో, కమలాభవుడనో ఎవ్వరని నిర్ణయించేదిరా” అని సంశయముతో కూడిన కీర్తన ఆలపిస్తాడు. అనగా నీ స్వయంభు అవతారము నుండి అంతర్లీనమై నాలో ప్రసరించిన కుండలని శక్తిని గ్రహించిన నాకు, మత్తు ప్రభావము వలన నీ విగ్రహము వ్యక్తమగుట లేదు. అయితే యీ కుండలని విద్యలో కొన్ని వేల మైళ్లు ముందున్న రావణుడు యింక వక అడుగు ముందుకు వేసి, ‘అనలు నీవు ఎవరు?’ అని ప్రశ్నించాడు. ఈ అంశమును మనము బహిర్గతముగా విశ్లేషిస్తే ఎంత కండకావరము? ఎంతటి గర్వము? ఎంతటి అహంకారము? అని మనకు బోధపడుతుంది. అంతర్ముఖులై విశ్లేషిస్తే అంతా స్పష్టము అగుతుంది. బహిర్ముఖులైన వారికి అంతా అగమ్యగోచరముగానే వుంటుంది. ఈ ప్రతిపాదననే లలిత సహస్రనామ స్తోత్రములో ‘అంతర్ముఖ సమారాధ్య బహిర్ముఖ సుదుర్లభా’ అని వర్ణించటమైనది.

“ఈగతి వేయివత్సరము లేట్లిన నంతట నంతకారి యా
 ప్రాగమరాధినేత కర వర్గము నూడగదీయన్ బంచుచున్
 రాగరసంబు దోష నసుర ప్రవరా! భవదీయధీరతా
 భోగపరాక్రమంబులకున్ బూర్ణముదంబు వహించితిం జుమీ.”
 “సంవత్సర సహస్రం తు రుదితో రక్షసో గతమ్,
 తతః ప్రీతో మహాదేవః శైలాగ్రే విష్ణితః ప్రభుః,
 ముక్త్యా చాస్య భుజాన్ రామ ప్రాహ వాక్యం దశాననమ్.”

మూడు లోకములు అనగా బ్రహ్మగ్రంధి, విష్ణు గ్రంధి, రుద్రగ్రంధులకు వినపడునట్లు ఏడ్చి, సామగానము గావించి, రావణుడనే పేరు పొందాడు. రావణ అంటే మణిపూరక చక్రములోని భూతత్వముతో కూడిన రజోగుణము, బ్రహ్మగ్రంధిలోని పంచబ్రహ్మల వాయు, నారాయణి వాయు అంశలతో ముడిపడుట. మనస్సు, చిత్తముతో లయమైన పంచబ్రహ్మల మనస్సు. అంటే దక్షిణాయనము ప్రభావము కల్గిన వామాచారము.

అందులకే వక సినిమా గేయ రచయిత ‘నవ్వినా, ఏడ్చినా కన్నీళ్లే వస్తాయి’ అని వ్రాసాడు. ఏడుపు స్వభావము గలవారికి ఆ కన్నీరు చూసి ఏడ్చుచున్నాడు అనుకోవచ్చును. పరమానంద భరితులకు, అవి ఆనంద భాష్పములుగా గోచరించవచ్చును. అందుకే బహిర్ముఖత్వముతో సత్యము ఎరుక సాధ్యపడదు. సత్యము తెలియవలెనన్న అంతర్ముఖముగనే సాధ్యపడును. సాధారణముగా గురోపదేశము కొన్ని నిమిషములు జరుగుతుంది. యీ ఉపదేశము రహస్యాంశము కావున

గంటల తరపడి, రోజుల తరపడి జరుగదు. జ్ఞానోదయము కూడ ఆకస్మికముగా, క్షణకాలములోనే జరుగుతుంది. అలాంటిది వేయి సంవత్సరములు సాక్షాత్తు జగన్మాత అంశ అయిన పార్వతి, సృష్టి పోషకు అవసరమైన కుండలిని శక్తిని కైలాస ప్రాంగణము నుండి నిరంతరము ప్రసరణ గావించే పోషకురాలు, ధ్యానముద్ర నలంకరించి అంతర్ముఖముగా కుండలిని శక్తి పోషణ రావణునికి అందించినదంటే, ఆమె ఎంతటి దయామయి, రావణుడు ఎంతటి పరమభక్తుడో తెలుస్తున్నది. పసిబాలుని పోషణ భారము అమ్మ కాకుండా యింకెవరు చేయగలరు? యిది ఊహకందని విషయము. భాషకందని అంశము, చిత్రీకరించలేని వక మహాద్భుత ఘట్టము.

ఈ వేయి సంవత్సరముల కుండలిని శక్తి పోషణలోనే సర్వశాస్త్రములు స్వయముగా పార్వతి నుండి రావణుడు నేర్చుకున్నాడు. అలాగే అంతర్గతముగా సంకల్ప మాత్రములచే వరములను పొందాడు. ఈ సందర్భములోనే లోకప్రశస్తమైన రావణ స్తోత్రమును సామగాన పూర్వకముగా ఆలపించాడు. ఈ స్తోత్రములోని మొదటి పదము 'జటాటవి'. మనకు వంద సంవత్సరములైన, వేయి సంవత్సరములైనా లేక పది వేల సంవత్సరములైనా, ఆది పురుషుడైన పరమశివుని ముందు మనమందరము బిడ్డలమేగా? ఆయన స్పర్శ తగిలిన వారందరు పసిపాపలై మత్తుకు గురి కావలసినదే కదా? అలాగే సాధారణము కంటే పది రెట్లు అహంకారము గల రావణుడు కూడ పసిబాలుడు అయినాడు. పసిపాపలు ఏం చేస్తారు? తల్లి, తండ్రులు వారిని ఎత్తుకున్నప్పుడు జట్టు పట్టుకుని లాగుతారు. వారి జుట్టుతో ఆడుకుంటారు. యిది చూసిన తల్లి, తండ్రి వారి అమాయకత్వమునకు మురిసిపోయి వారికి వశులౌతారు. సరిగ్గా రావణునికి కైలాసములో యిదే జరిగినది. పరమశివుని కదరీబంధములో చిక్కుకుపోయి, జటలనే అడవిలో తప్పిపోయి, పరమశివుని జటలతో ఆడుకొనుచు స్తోత్రము చేసాడు. ఏమి అదృష్టము? ఈ సన్నివేశమును మాటల రూపములో ఆవిష్కరించిన యీ గ్రంథకర్తకు వారిరువురి అనుగ్రహముతో బాటు, పార్వతి మాత అనుగ్రహము కూడా దొరికినది. మరి పాఠకులు దీనిని చదివి గ్రహించి, అంతర్ముఖముగా దర్శించిన ఎంతటి భాగ్యము లభించునో కదా!

అయితే రావణునికి వేయి సంవత్సరముల పాటు కుండలిని శక్తి పోషణ పార్వతి మాత కల్పిస్తే, రావణుడు శివుని ఎందుకు స్తుతించాడు? నందీశ్వరుని ద్వారా ఈ కైలాస ప్రాంతము శంకరుని నివాసము అని విన్నాడు కాబట్టి శంకరుని స్తుతించాడు. వాస్తవానికి రావణునికి కనిపించిన జటలు, కదరీబంధము పార్వతి మాతవి మాత్రమే. కైలాస పర్వతమే శంకరుడు. ఆ పర్వత శిఖరముపై వున్న మూర్తి పార్వతి. ఈనాటికి కూడ కొన్ని క్షేత్రములలో కొండ పురుషునిగా, కొండపై వెలసిన మూర్తి స్త్రీదేవతగా వుండుట చూస్తూ వుంటాము. కైలాస పర్వతము కూడ అదే పద్ధతి.

“మానుషాన్న గణే దేవ స్వల్పాస్తే మమ సంమతాః.
 దీర్ఘమాయుశ్చ మే ప్రాప్తం బ్రహ్మణస్త్రిపురాస్తక,
 వాఙ్మతం చాయుషః శేషః శస్త్రం త్వం చ ప్రయచ్ఛ మే.”

దేవా శంకరా! నేను మానవులను లెఖ్క చేయను. వారు అల్పాయుష్షు గలవారు. నేను బ్రహ్మవరమును పొందినాను. కాబట్టి త్రిపురులను సంహరించిన వాడా, మహేశ్వరా! నీ అనుగ్రహము కూడ కురిపించుము అని వేడుకుంటాడు, భక్తి ప్రపత్తితో. రావణుడు మొదటిసారిగా మరుగుజ్ఞువాడైన మానవుని నందీశ్వర రూపములో చూసి, హేళన చేసి మానవులు అల్పాయుష్షులనే తీర్మానించుకున్నాడు. యిక త్రిపురాస్తకా అని మహేశ్వరుని వేడుకొనుటచే, రావణుడు కైలాసములో చేరుతున్న బృహస్పతి అయస్కాంత శక్తిని గుర్తించి, నేరుగా బృహస్పతిని వేడుకుంటున్నాడు. త్రిపురాస్తకా అని సంబోధించుట ద్వారా, బ్రహ్మ వరము ద్వారా నా బ్రహ్మగ్రంథి మార్పు గావించబడినది. నీవు నా రుద్రగ్రంథిని కూడా వరముచే మార్పు గావించిన సంతోషము అని అర్థము. త్రిపురములు అనగా బ్రహ్మగ్రంథి, విష్ణుగ్రంథి మరియు రుద్రగ్రంథి.

“ఏమముక్త స్తతస్తేన రావణేన స శంకరః,
 దదౌ ఖడ్గం మహాదీప్తం చస్త్రహాసమితి శ్రుతమ్,
 ఆయుషశ్చావశేషం చ దదౌ భూతపతిస్తథా”.

రావణుని కోరిక ప్రకారముగా శంకరుడు, రావణునికి గొప్ప కాంతి గల చంద్రహాస ఖడ్గమును, ఆయుర్దాయ శేషము, అకాల మృత్యువు లేకుండా వరము నొసంగెను. యివన్నీ అంతర్గతముగానే జరిగినవి. అలా వరములిచ్చిన శంకరుడు, యీ చంద్రహాస ఖడ్గమును అవమానించిన యెడల, తిరిగి నా వద్దకు చేరును అని చెబుతాడు. చంద్రహాస ఖడ్గము విశేషము ఏమిటి?

చంద్రహాస ఖడ్గము రూపము ఎలా వుంటుంది? అర్థ చంద్రాకారములో వుంటుంది. అనగా అష్టమి చంద్రుని పోలికె. అష్టమినాటి చంద్రుడు ఏమి తెలుపుతాడు? ఎగుడు దిగుడులేని పెరిగే తరిగే తత్వమునకు అతీతమైన, మార్పులేని తత్వమును సూచిస్తాడు. కాబట్టి రావణుని రుద్రగ్రంథిలో మార్పు లేకుండ వుండే విధముగా ముడి సడలించబడినది. యిక్కడ మరొక అద్భుత విశేషమైన రహస్యము మనకు వాల్మీకివారు తెలియజేస్తున్నారు.

మహాకల్పము అంతమైన తర్వాత ప్రారంభమైన వునఃసృష్టిలో గ్రహములు పరిభ్రమణము లేవు. భూగోళము చంద్రమండలము నుండి విడబడినది. తర్వాత చంద్రుడు, సూర్యుడు పరిభ్రమణము జరిగినది. అప్పుడు కృతయుగము, త్రేతాయుగము ఆవిర్భవించినవి. కావున రామాయణ కాలములో

కేవలము రెండు గ్రహముల పరిభ్రమణే జరిగినది. అవే సూర్యచంద్రులు. యిక సూర్యచంద్రుల పరిభ్రమణము కూడ పూర్ణ ఆకృతిలో జరుగలేదు అని తెలుస్తున్నది. త్రేతాయుగములో చంద్రుని పరిభ్రమణము అర్ధచంద్రాకృతిలో జరిగినది అని చంద్రహాస ఖడ్గము తెలియజేస్తున్నది. ఈ కారణముగనే రాముడు తన అవతార ఆవిర్భావము కొరకు నవమి తిథిని ఎంచుకున్నాడు. అనగా మార్పుకు సంకేతము. యిక నవమి తిథి ఎంపిక రెండవ కారణము, తొమ్మిది యింద్రియములు అనగా కర్మాచరణే ప్రధాన లక్ష్యముగా గల వాడని అర్థము.

ఈ విధముగా సాధారణముగ కంటే పదిరెట్లు అధికము అగు అహంకారము గల రావణుడు పసిపిల్లవాని వలె ప్రవర్తించాడు. స్వతహాగ అహంకారి, దానికితోడు పసిపిల్లవాని అమాయకత్వము చేరేటప్పటికి, భయము పూర్తిగా నశించినది. బహిర్గతముగా ఏది చేసినా తప్పులేదు. తన పోషణ అంతర్గతముగా కుండలినీ శక్తి రూపముగనే జరుగును అని ఎరుక కల్గినవాడైనాడు. సరిగ్గా మనము గమనిస్తే పసివాళ్లకు అమాయకత్వము, నిర్భయత్వము రెండు భూషణములు. ప్రతిపాదన నిజమే కాని, దానిని అమలుపరచటములోనే తప్పు చేసాడు రావణుడు. సాక్షిభూతులుగా వుండి బహిర్గతముగా ఏమి చేసినా సృష్టికి అంగీకారమే, సృష్టి క్రమము తప్పక వృద్ధి చెందుతుంది. అన్ని వరాలు, బహుమతులు పొందిన రావణుడు నిర్భయత్వముతో, సాక్షిభూతునిగా వ్యవహరించక, తన సహజ రాక్షసత్వముతో తనకు దక్కిన వరములను వాడుకున్నాడు.

కైలాసము నుండి సృష్టి పోషణకు అవసరమైన వేయి సంవత్సరముల కుండలినీ శక్తిని గ్రహించి, వరములను పొందిన రావణుడు పుష్పకముపై హిమాలయము చేరుతాడు. అక్కడ వేదవతి అను కన్య, బ్రహ్మర్షిక పుత్రికను చూసి కామమోహితు డౌతాడు. వేదవతి తన తండ్రి సంకల్పము మేరకు విష్ణువునే హృదయమునందు నిలుపుకుని తపస్సు చేయుచున్నది. కామమోహితుడైన రావణునిలో మత్తు ఆవహించి వేదవతి జుట్టు పట్టుకుంటాడు.

**“తతో వేదవతీ క్రుద్ధా కేశాన్ హస్తేన సాచ్ఛినత్,
అసిర్భూత్వా కరస్తస్యాః కేశాంశ్చీన్నాంస్తదాకరోత్.”**

రావణుడు చేసిన చేష్టకి కోపము చెందిన వేదవతి, చేయి ఖడ్గముగా మారి తన కేశములను ఖండించుకుని, అగ్నికి ఆహుతి అవుతూ రావణునికి యీ విధముగా చెబుతుంది. నేను మరల జన్మించి నీ మరణమునకు కారణమగుతాను అని. యిక్కడ కొన్ని ముఖ్యాంశములున్నవి.

రావణుడు వరముచే పొందిన చంద్రహాస ఖడ్గము, వేదవతి హస్తము రూపములోని ఖడ్గముగా మారినది. కావున రావణుడు చంద్రహాస ఖడ్గమును మొదటిసారి దుర్వినియోగపరిచాడు. యిక జటాయువుతో జరిగిన పోరులో యీ చంద్రహాస ఖడ్గమును మరల దుర్వినియోగపరిచాడు.

కైలాసములో పసిబాలకుని మత్తులో రావణుడు వేయి సంవత్సరములు కుండలినీ శక్తి గ్రహించి రావణ స్తోత్రము ఆలపించి, జటలను దర్శించాడు. యిప్పుడు హిమవత్పర్వతముపై జుట్టు విరబోసుకున్న వేదవతిని కామముతో కూడిన మత్తులో ఆమె కేశములను పట్టుకున్నాడు. అంటే యిక్కడ ఏమి తెలుస్తున్నది? భక్తి రసము, కామరసమైన, రావణునికి మత్తు ఆవహిస్తే జుట్టు పట్టుకుంటాడని తెలుస్తున్నది. ఈ విధముగా తన అంగీకారము లేకుండా జుట్టు పట్టుకొనుట వలన, వేదవతి కోపము కల్గి, రావణుని చంద్రహాస ఖడ్గము వేదవతిచేయిగా మారినది. యిక అత్యంత ముఖ్యమైన అంశము, రావణుడు కైలాసములో పార్వతి పోషణ ద్వారా గ్రహించిన వేయి సంవత్సరముల కుండలినీ శక్తి రావణుని చేతి వేళ్ల ద్వారా వేదవతి కేశములలో ప్రవేశించినది. యింతటి అనంతమైన శక్తి కేశములలో ప్రవేశించగా, చంద్రహాస ఖడ్గము రాపిడికి, అగ్ని ప్రజ్వలించబడి వేదవతి భస్మము అయినది.

కాబట్టి సృష్టి పోషణకు అవసరమైన వేయి సంవత్సరముల అనంతమైన, అఖండితమైన కుండలినీ శక్తి సారము రావణుని చేతి నుండి జారి వేదవతి భస్మములో చేరినది. అయితే రావణుడు కైలాసములో గ్రహించిన వేయి సంవత్సరముల కుండలినీ శక్తిలో ఎంతమేర వేదవతిలో ప్రవేశించినది అనేది వక ప్రశ్న? భౌతిక శాస్త్రము ప్రకారము కనీసము అర్ధభాగము కుండలినీ శక్తి సారము వేదవతిలో ప్రవేశించి యుండవచ్చును అని తెలుస్తున్నది. అంత కష్టపడి కైలాసములో దొంగిలించిన సృష్టి పోషణకు అవసరమైన వేయి సంవత్సరముల కుండలినీ శక్తి సంపద తరిగిపోయినది, చెయి జారిపోయినది. అంతటి సారవంతమైన భస్మము నుండి సాక్షీభూతమునకు ప్రతీక అయిన పద్మము వికసించి, ఆ పద్మములో పసిబాలిక రూపము దాల్చుతుంది వేదవతి.

రావణునికి కైలాసములో కల్గిన అనుభూతికి, బహుశా జుట్టులాగే ప్రక్రియ వక ఆటలాగా భావించి యుండవచ్చును, రావణుడు. అందులకే అంతమంది ఆడువాండ్రలను జుట్టు పట్టుకుని లంకకు తరలించాడు. చిన్నపిల్లలకు వక ఆటవస్తువు చేతికిస్తే క్రిందపడేస్తారు. మరల తిరిగి యిస్తే మరల పడేస్తారు. యిది వక ఆట వారికి, యిదే విధముగా రావణుడు కూడ ప్రవర్తించి వుండవచ్చును. పూర్వము తాను కైలాసములో జటల ద్వారా పొందిన దివ్యమైన కుండలినీ శక్తి పోషణ, యీ స్త్రీల కేశములలో కూడ దొరుకుతుందేమో, అలా దొరకని యెడల అహంకారముతో వారిని కామాంధుడై అనుభవించుట. యిది వక ఆట రావణునికి.

పద్మములో ఉదయించిన పసిబాలికను లంకకు చేర్చి తన మంత్రులకు చూపుతాడు రావణుడు. ఆ బాలిక సాముద్రిక లక్షణములను పరిశీలించిన రావణుని మంత్రులు, యీ బాలిక మూలముగా నీకు మరణము సంభవిస్తుంది అని సూచించగా ఆ బాలికను పెట్టెలో భద్రపరచి సముద్రములో పడవేస్తాడు రావణుడు.

అయితే యీ పసిపాపను రావణుడు సృశించినపుడు, రావణునిలోని శేషము కుండలని శక్తి ద్వారా పసిబాలిక భస్మము అవలేదా? అనే సందేహము కలుగవచ్చును. యింతకు పూర్వమే, వేదవతిని సృశించినపుడు రావణునిలోని కుండలని శక్తి సమపాక్షుగా యిరువైపులా సమతుల్యము అయినది. కావున సమపాక్షతో కూడిన కుండలని శక్తి సారము భస్మము నుండి పసిబాలికలో ప్రవేశించినది. కావున సృష్టి పోషణకు కావలసిన వేయి సంవత్సరముల కుండలని శక్తి సమ విభజన జరిగి, రావణునిలో ఐదువందల సంవత్సరముల కుండలని శక్తి, పసిబాలికలో సృష్టి పోషణకు అవసరమైన మరొక ఐదువందల సంవత్సరముల కుండలని శక్తి చేరినది. ఈ విధముగా సరిపాక్షతో ఉండుటచే, యిరువైపులవారు భస్మము అవకుండా క్షేమముగా వున్నారు. యిక్కడ అంతర్గతమైన అత్యంత రహస్యము ఏమనగా కుండలని శక్తిని అంతర్గతముగనే గ్రహించవలెను. అనంత, అఖండిత, శాశ్వతమైన కుండలని శక్తిని బహిర్గతముగా నిర్దిష్టము చేసి వినియోగించిన, అది వినాశ కారకము అగుతుంది. అయితే సాక్షీభూతులుగా వ్యవహరిస్తూ కుండలని శక్తిని బహిర్గతముగా ఉపయోగించ వచ్చును. యిక్కడ పసిబాలికను పెట్టెలో భద్రపరచటము ద్వారా, రావణుడు పరోక్షముగా తన మరణమునకు అంగీకారము వ్యక్తపరిచాడు అని కూడ తెలుస్తున్నది. యీ పసిబాలికే జనకుని యజ్ఞవాటిక చేరి, నేను సీతను అని స్వయముగా పరిచయము చేసుకుంటుంది.

ఒక కవిగారు లంక యొక్కడ? జనకుని రాజ్యమెక్కడ? యీ పెట్టె జనకుని రాజ్యము చేరుటెక్కడ? జనకుని యజ్ఞభూమి ఎక్కడ? అని సందేహము వ్యక్తపరిచాడు. వాల్మీకి మహర్షి జనకుని రాజ్యమునకు ఎల్లలు, హద్దులు చెప్పలేదు. యజ్ఞవాటిక ఎక్కడో చెప్పలేదు. సాధారణముగా యజ్ఞములు నదీతర ప్రాంతములలో నిర్వహించుట పరిపాటి. కావున సముద్రము నుండి గంగానది లేక యితర నదుల ద్వారా ఆ మందసము అనగా పెట్టె కొట్టుకుని భూగర్భము చేరియుండవచ్చును. నదీమ తల్లులు సముద్రునితో సంగమించి తమలోని భారములను సముద్రునికి యిచ్చి, సముద్రుని నుండి సారమును గ్రహించును. యిది వక పరస్పర వశీకరణము, సృష్టి సంతులనము. మరి ఆ కాలములో కేవలము సూర్య, చంద్రుల పరిభ్రమణము అది కూడ పూర్ణాకృతిగాని సూర్యచంద్రుల పరిభ్రమణము వలన, యీ పెట్టె వేగముగా భూగర్భము చేరి యుండవచ్చును. అఖండితమైన కుండలని శక్తి ద్వారా ఆవిర్భవించిన వేదవతి ప్రతిరూపమైన, ఆ పసిబాలిక లంకలో ప్రవేశించుట ద్వారా, లంకా నగరము అంతా తేలికదనము పొంది, సముద్రము ఉపరితలమునకు చేరినది. అట్టి తేలికైన బాలికను భారమైన సముద్రునిలో ప్రవేశ పెట్టుట ద్వారా, నదీ సముద్రుల సంగమము ప్రక్రియలో భాగముగా, తేలిక వస్తువైన ఆ పెట్టె నదీ ప్రవాహము వత్తిడికి యజ్ఞవాటిక క్షేత్రము భూగర్భములో చేరి యుండవచ్చును.

అటు తర్వాత రావణుడు మరుత్తుని ఎదిరించి యుద్ధము చేస్తాడు. తర్వాత సురధుడు, గాధి, పురూరవుడు, గయుడు, దువ్యంతుడు వీరందరు రావణుడు దుర్జయుడని, తాము ఓడినట్లుగా అంగీకరిస్తారు. ఎలాగైతే వక పసిబాలకుడు తన కాళ్లతో, చేతులతో తన తల్లితండ్రులను కొడతాడో, వాని అమాయకత్వమునకు వశపడి 'నీవే గెల్చావు' అని వారి తల్లితండ్రులు అంటారో, అలాగే జరిగినది. అయితే అమాయకత్వముతో కూడిన పసిబాలకుని దెబ్బలు తగలవు. కాని అమాయకత్వముతో కూడిన అహంకారము కల్గిన రావణుని దెబ్బలు వోర్చుకోలేనివి. తదుపరి రావణుడు అయోధ్యకు వెళ్లి, అనరణ్యుని యుద్ధానికి పిల్వగా, అనరణ్యుడు రావణునితో యుద్ధము చేసి, వోడిపోయి, చావబోతూ

“భీరువగాక నిన్నెదిరి, వీరుడనై సమరం బొసర్చితిన్
 బోరను నన్ను నొంచితివి, పోలును నీకది; యంతన్ బోక దు
 శ్చారుండ! నాడు వంశము నసహ్యతిరోక్తి నవజ్జి చేసెదే
 యోరువంజాల నయ్యది మదుక్తిని విన్ను పలాశనాధిపా”.

“ఇక్ష్వాకుపరిభావిత్వాద్వచో వక్ష్యామి రాక్షస,
 యది దత్తం యది హూతం యది మే సుకృతం తపః.
 యది గుప్తాః ప్రజాః సమ్యక్తదా సత్యం వచోస్తు మే.”

ఓరి నరమాంస భక్షకా, రావణా! నీవు యుద్ధానికి పిల్వగానే పారిపోకుండా, పిరికిబండనుగాక, వీరుని వలె నిన్నెదిరించి పోరాడితిని. యుద్ధములో నన్నెదిరించి నీవు గెలిచితివి. అంతవరకు ధర్మ సమృతమే. కాని నేను వోడిపోయినంత మాత్రమున నా వంశమును, యింతకు పూర్వము నా వంశములోని వారిని అవహేళన చేసినావు. అది నాకు సమృతము కాదు. అందుచేత నేను చెప్పేది ఏమనగా

“దానము హోమము సుకృతం బే నొనరించినను జనుల నేలిన ధర్మా
 ధీనుడనై నా వాక్యము, దానవకులపరివృధుండ! తథ్యం బగుతన్”

నేను దానములు, హోమములు వంటి మంచి పనులు చేసినవాడనైతే, ప్రజలను ధర్మ పద్ధతిలో పాలించియుంటే, నా మాట సత్యమగుగాక!

“రాముడనంగ దాశరథి రావణ! పుట్టి మదస్వయంబునన్
 శ్రీమహితుండు నిన్ను రణసీమ వధించు నటన్న దుందుభి
 స్తోమము మింట మ్రోగె సురసూనము లాస్యపుమీద వ్రాలె క్షో
 ణిమహిళాధవుండును జనెన్దివికిన్; దశకంఠుడంతటన్”
 “ఉత్పత్సృతే కులే హ్యస్మిన్ని క్షావకుణాం మహాత్మానామ్,
 రామో దాశరథిర్నామ యస్తే ప్రాణాన్ హరిష్యతి.”

రాముడనే పేరు గలవాడు, నా వంశములోని దశరథునకు పుట్టి, నిన్ను రణము నందు సంహరించగలడు అని అనరణ్యుడనగా, ఆయనపై పుష్పవృష్టి కురిసినది. యిక్కడ రాముని పూర్వీకుడైన అనరణ్యుడు, రాముని మహాత్మ అని సంబోధించుట ద్వారా, రాముడు అవతార పురుషుడని రావణునికి తెలియజేసాడు.

క్షత్రియుడైన అనరణ్యునికి భవిష్యత్తులో తన వంశములో దశరథునికి రాముడు పుడతాడు, రావణుని వధిస్తాడు అని తెలిసినపుడు, తపస్సంపన్నుడు, యోగదృష్టి కలవాడు, అనాయాచితముగా బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము పొందిన వాడయిన బ్రహ్మర్షి వాల్మీకి వారికి, భవిష్యత్తు గురించి, రాముని పుట్టుక గురించి, పుట్టుకకు పూర్వమే తెలియదా? తెలుసుకొనలేదా? రాముడు పుట్టిన తర్వాత రామాయణ కావ్య రచన చేసినాడనే వాదన ఎంతవరకు సమర్థనీయము? యిక్కడ మరొక అంశము, కొంతమందికి మరణము ఆసన్నమయిన వారికి, ఉన్నత ఆత్మలకు దేహము విడిచే సమయములో భవిష్యత్తు గురించి తెలుస్తుంది. వీరు మాయ వలయము నుండి బయటపడుటచే, వీరికి భవిష్యత్తు అవగతమగుతుంది. యిక వాల్మీకి వారి గురించి ‘వాల్మీకి శీర్షికలో’ తెలుసుకొనవచ్చును.

వక అమాయకుడైన బాలుడు అమాయకత్వము ప్రకటించే వరకు చూసేవారికి ఆహ్లాదము కల్పిస్తాడు. కాని ఆ అమాయకత్వమునకు అహంకారము తోడై, మారాము చేస్తే, విసిగించి వేసారింప జేస్తే, అది చూచేవారికి, అనుభవించేవారికి అత్యంత కష్టసాధ్యమవుతుంది. రావణుడు ఆ కోవకు చెందినవాడే. అటువంటి మారాము చేసే పిల్లలను తరుచు చాలమందిని చూస్తూ వుంటాము. వారు ఆ విధముగా ప్రవర్తించుటకు గల కారణము, వారిలో రావణుని అంశ ప్రకంపనలు చోటు చేసుకొనటమే. అలాంటి చిన్నపిల్లలను మచ్చిక చేసే చక్కటి ఉపాయము రామాయణము నందే కలదు. దీనికి సమాధానము ‘సృష్టి రహస్యములలో’ చర్చించటమైనది.

రావణుని వరములను, శాపములను పరిశీలిద్దాము.

- బ్రహ్మవరము ద్వారా నర, వానరుల వలన తప్ప యితరుల ద్వారా ఏ విధముగా మరణము లేదు.
- శివుని వరము ద్వారా అకాల మృత్యువు లేదు, బ్రహ్మవరము తర్వాత జరిగిన ఆయుర్దాయ కాలము పునఃపూరించబడినది, చంద్రహాస ఖడ్గము బహూకరించబడినది.
- పార్వతి ద్వారా సృష్టి షోషణకు అవసరమైన వేయి సంవత్సరముల కుండలినీ శక్తి రావణునిలో ప్రవేశించబడినది. సకల శాస్త్రములు పార్వతి బోధించినది.
- పార్వతి శాపము, స్త్రీ మూలకముగా నీకు మరణము సంభవిస్తుంది
- అనరణ్యుని శాపము, నా వంశములోని రాముడనేవాడు జన్మించి, నిన్ను యుద్ధములో చంపుతాడు.
- నందీశ్వరుని శాపము, నా వంటి బలవంతులు వానరులుగా జన్మించి, నిన్ను నీ బంధువులను యుద్ధములో వోడిస్తారు.
- వేదవతి శాపము, నేను మరుజన్మలో నీ చావుకు కారకము అవుతాను.
- రావణుడు చెరపట్టిన, స్త్రీల శాపనార్థాలు
- రావణుడు పీడించిన మునుల, రాజుల శాపనార్థాలు.

ఆ విధముగా రావణుని సంకల్పమునకు యిన్ని వికల్పములు అవరోధము లైనవి. అలా భూలోకవాసులను పీడించుట చూచిన నారదుడు రావణునితో అల్పులైన మానవులను పీడించుట న్యాయమా? అది నీ పరాక్రమమునకు దీటువచ్చునా? నీ వీర్యమెంత? నీ బలమెంత? బ్రహ్మరుద్రుల వరము యిందుకొరకేనా? మానవులు సంసార తాపత్రయములోపడి సగము చచ్చినవారే. వీరిని పీడించి, చంపటము ద్వారా నీ పరాక్రమమునకు మచ్చగాక, కీర్తి వస్తుందా? వీరందరూ చివరకు చేరవలసినది యమలోకమునకే. అందువల్ల నీవు యముని జయిస్తే, వీరందరిని జయించినట్లే అని బోధిస్తాడు. యీ సంభాషణ అంతర్గతముగానే జరిగినది. అలాగే యమలోకము కూడ రావణుని అంతర్గతముగనే వున్నది. అంటే నారదుడు రావణునితో అంతర్ముఖుడు అవమని చెబుతున్నాడు.

“అనిమిషగంధర్వ యక్షరక్షోసుర వరులకు నేని య వధ్యుడీవు
తండ్రి! యేమని చంపదలచితి మృత్యుచే, జచ్చియు యున్నట్టి జనులజెపుమ
మేలగుదానిని మేకొనజాలని, మూఘలనిష్ఠముల్ మొగిఘటించి
వ్యాధులచేతను వార్ధకంబున నేడ్చు, వారలు క్షుధను బి పాసచేత”

భూలోకములోని జనులు వ్యాధుల చేత, వార్ధక్యము చేత, ఆకలి చేత సగము చచ్చినవారే. నీవు దేవ, గంధర్వ, యక్ష, రాక్షస, పిశాచులను జయించిన వాడివి. నీ పరాక్రమమెంత? నీ బలమెంత? అట్టి బలపరాక్రమములను నీవు సగము చచ్చిన వారిపైనా చూపించటమా? ఇది ఎంతవరకు సమంజసము?

“గడియక నేమి వచ్చినది కానరు క్షుద్రవిచిత్రవస్తువుల్
గడన యొనర్చుటండ తమ కాలముఋత్తురు, వాద్యఘోషలన్
గడుముద మందు చుండి జడి కాఱగ నశ్రువు లర్ధరాత్రమం
దుడుగక యేడ్చుచుండురు, రయో కనుగెంటివె మూఘమర్చులన్”

యింకొక నిమిషములో ఏమి జరిగేది తెలియని పరిస్థితిలో, కంటికి నచ్చిన అందమైన వస్తువులను సంపాదించుచు, హోర్మోని, తబల, వీణ వీటి చప్పుళ్లు ఆనందించుచు, యిదే లోకమని భావించి, అర్ధరాత్రి వుసురుపోగా, యీ మూఘమానవులు యేడ్చుదురు.

“జననియని జనకుడంచును, దనయుండని భార్య యనుచు దమచుట్టుము లం
చును జంజాటం బిడుకొని, వనటం బడువారు స్వకృత బంధంబులచేన్”

తండ్రియని, తల్లియని, కొడుకని, పెండ్లామని, చుట్టములని బంధములు తగిలించుకొని, యీ జంజాటములో చిక్కుకొని, వారివారి స్వయంకృత కర్మాచరణ ద్వారా దుఃఖించుచున్నారు.

“కావున మోహనిరాకృతులం గడు కాఠీయలం బడు మానవులన్
నీవు జయించినవాడవె చాల్, యమునిం గన నేగుదు రెల్ల జనుల్
నావచనంబున దండధరుం గదనంబున గెల్పు మవశ్యము నీ
వా విభుగెల్చిన నందఱ గెల్చినయట్ల యగుంజుమి నికృముగన్”

కావున యిలాంటి మానవులందరూ జీవిత చరమదశలో యముని దర్శనానికి, యమలోకానికి వెళుతుంటారు. అందువల్ల యుద్ధములో నీవు యముని గెల్చినచో వీరందరను గెల్చినవాడవే. కారణము యముని నీవు వోడించి స్వాధీనపరుచుకుంటే వీరందరి క్షేతము తప్పించిన వాడివే కదా. తద్వారా యీ మానవులందరూ నీకు వశము అగుతారు అని అంతర్గతముగా నారదుడు రావణునికి హితబోధ చేస్తాడు.

యిచ్చట వక అల్లరి పిల్లవాడిని మనము ఎలాగైతే నీవు ఆ పని చేస్తే అంతటి వాడివి, యింతటి వాడివి అని ప్రేరేపిస్తామో అలాగే జరిగినది. ఉదాహరణకు బాగా అల్లరిచేసే పిల్లవాడిని, ఆ అల్లరికి విసిగిపోయినవారు, ఆ అల్లరి నుండి తాత్కాలికముగా ఉపశమనము పొందుటకు, ఎలానైతే ఆ పిల్లవానితో నీవు అక్కడ నుండి దుమికిన హనుమంతునితో సమానుడవు అని చెప్పి, ఆ పిల్లవాడు ఆ పనిపూర్తి చేయగనే నేనే హనుమంతుడను అని తాత్కాలికముగా అల్లరి మాని వేస్తాడో, అదే విధముగా నారదుడు రావణునికి బోధించాడు. అయితే యిక్కడ కొన్ని రహస్యాంశములను పరిశీలిద్దాము. మూడు లోకములను పట్టి పీడించిన రావణుడు, కైలాస ప్రాంగణములో వేయి సంవత్సరములు తన్మయత్వముతో ఎటువంటి అల్లరి, గొడవ చేయకుండా సామగానము చేసినాడు. అటు తర్వాత వెనువెంటనే పీడన మొదలుపెట్టాడు. ఎవ్వరి మాట వినలేదు, లెళ్ళి చేయలేదు. మరల నారదుడు చెప్తే విన్నాడు. అనగా ఎవ్వరు చెప్తే వినిపిస్తుందో, తలకు ఎక్కుతుందో వారే సలహా యిచ్చుటకు అర్హులు. పార్వతి పరమేశ్వరులు, బ్రహ్మ, నారదుడు సాక్షిభూతులు, పద్మము వంటి వారు గనుక వారి సమక్షములో ఎటువంటి గొడవ చేయలేదు. యిదే విషయము, మహాభారతములోని విరాటపర్వములో కనిపిస్తుంది. కుంకుభట్టుగా వేషము ధరించిన ధర్మరాజుతో విరాటరాజు తన సంశయములను నివృత్తి చేసుకుంటాడు. భట్టుగారు, ఈ ప్రపంచములో అన్నిటికంటె తేలిక పని ఏమిటి? మహారాజా! అన్నిటికంటె తేలిక పని ఉచిత సలహా యివ్వటమే. మరి భట్టుగారు, యీ ప్రపంచములో అన్నిటికంటె అతికష్టమైన పని ఏమిటి? మహారాజా! అన్నిటి కంటె అతికష్టమైన పని, యిచ్చిన మాట నిలబెట్టుకోవటమే. అంటె ఎవరైతే అన్నమాట ఎట్టి పరిస్థితులలో కూడ నిలబెట్టుకుంటారో, అట్టివారే సలహా యిచ్చుటకు అర్హత పొందియున్నారు. తక్కినవారు ఎంతమంది ఎన్ని సలహాలు యిచ్చినప్పటికీ, వాటి ప్రభావము శూన్యము. నారదుడు, పరమశివుడు, సృష్టికర్త బ్రహ్మ వీరందరు సాక్షిభూతులు గనుక, వారు ఏమి చేసినా గాని సృష్టి సమన్వయము, సంతులన కొరకే గనుక, వారి మాట తప్పక ఆలకించాడు రావణుడు. మిగిలిన వారిని లెళ్ళి చేయలేదు.

అలా నారదునిచే ప్రేరేపింపబడిన రావణుడు, యమునితో ఘోర యుద్ధము చేస్తాడు. చివరకు యముడు కాలపాశము విడవగా, బ్రహ్మ ప్రత్యక్షమై యమునితో, యమధర్మరాజా! నీ కాలపాశమునకు ప్రాణము తీయు శక్తి యిచ్చినది నేనే. రావణునికి దేవ, దానవ, రాక్షస, యక్ష, నాగ, పక్షులచే చావు లేకుండా వరము యిచ్చినది కూడ నేనే. నీవు విడిచిన కాలపాశము వలన రావణుడు చచ్చినా, చావకపోయినా నా మాట వ్యర్థమగుతుంది. గనుక వీనికి కాలము సమీపించే వరకు వేచి వుండము అని యముని వప్పించి, బ్రహ్మ తన స్వస్థానమునకు వెళతాడు. యిక్కడ కాలపాశమునకు ప్రాణము తీసే శక్తి యిచ్చినది నేనే అనుటలో అర్థమేమిటి? ప్రాణవాయువు

చివరి నిశ్వాసకు సంకల్పము, నాంది పుట్టుక స్థానము అయిన బ్రహ్మ గ్రంథి నుండి జరుగవలెను. యిది నా చివరి శ్వాస, నిశ్వాస అనే సంకల్పమునకు పుట్టుక స్థానము బ్రహ్మ గ్రంథి, కావున బ్రహ్మ ఆమోదముద్రతోనే ప్రాణవాయువు బహిర్గతమవుతుంది అని అర్థము. అదే చివరి కర్మాచరణ.

తర్వాత నివాచకవచులతో యుద్ధము చేసి వారితో సంధి చేసుకుంటాడు రావణుడు. అక్కడి నుండి వరుణ నగరమునకు పోయి వారితో యుద్ధము చేసి వారిని గెలుస్తాడు. యీ విజయయాత్రలో కనపడిన స్త్రీలందరిని చెరబట్టి లంకకు తరలిస్తాడు. ఎందుకు? ఎలానైతే కైలాసములో పరమశివుని కదరీబంధములో చిక్కుకుని 'జటాటవీ' అని పసివానివలె ఆడుకున్నాడో, ఎలానైతే వేదవతి కేశములను పట్టుకున్నాడో, అదే విధముగా అందరు స్త్రీల జటలతో, కేశములలో కుండలిని శక్తి దొరుకుతుందని భావించి చెరబడతాడు. అమాయకత్వమునకు, అహంకారము తోడై మూర్ఖత్వము ప్రబలిపోతే, ఆపశక్యమా?

“అడువారిగన్న, అర్థంబు గన్నను, బ్రహ్మకైన పుట్టు రిమ్మ తెగులు”

“ముఖం దగ్గం పరాన్నేన, హస్తా దగ్ధౌ ప్రతిగ్రహాత్

మనోదగ్ధం పరస్త్రీ భిః బ్రహ్మశాపః కుతఃకలా”.

పరాన్న భుక్తిచేత ముఖము, దానము చేత చేతులు, పరస్త్రీ వాంఛచేత మనస్సు కాలిపోగ, యొక కలియుగములో బ్రహ్మణునికి శాపమిచ్చే శక్తి ఎక్కడిది? బ్రాహ్మణుడు అనగా బ్రహ్మతత్వము ఎరిగినవాడు, కులముతో సంబంధము లేదని చాలామార్లు చెప్పుకున్నాము. అందుకే అన్నమయ్య 'బ్రహ్మ మొక్కటే, పరబ్రహ్మ మొక్కటే' అనీ కీర్తనలో ఛండాలుడు, బ్రాహ్మణుడు యిద్దరూ వక్కటే అన్నాడు.

“అర్ధాశ్చ, నార్యాశ్చ సమానమేత

చ్రేయాంసి పుంసామిహమోహయంతి

రతిప్రమోదా త్ప్రమాదా హరంతి

భోగైర్ధనం చాప్య పహంతి ధర్మాన్”

(భారతము నుండి)

పురుషుని మోహింపచేసి వాని శ్రేయస్సును హరింపజేయుట యందు స్త్రీలు, ధనము సమానములు. రతి సంతోషముచే స్త్రీలు హర్షింతురు. భోగముల ద్వారా ధనము, ధర్మము నాశనము అగును. కావున ధన శ్రేయస్సు కోరువాడు, కామిని కాంచనముల వలన ప్రమాదపడరాదు. అందుకే

“భామలకై, భూమలకై
 తమలో తాము తగువులాడుదురు”
 “కాము గెలువవచ్చు, కౌమారి గెలువవచ్చు
 ఆడవారి కంటి చూపు గెలువ వశమే”
 “పొలతి వచ్చి, పురుషుడాద్యఘటంబు
 కరుగకుండ రాదు, కదిననేని బ్రహ్మయైన
 కూతు పట్టగ మానడు”

(భాగవతము నుండి)

యిన్ని విధముల నీతి సూత్రములు సామాన్య మానవునికే గలవు. యిక స్త్రీ వ్యసనపరుడైన రావణుని సంగతి వేరే ప్రస్తావించాలా? అందుచే రావణునిచే చెరబట్టబడిన స్త్రీలందరు

“అతులిత పాపహేతువు పరాంగనలం దమినేత, వీడు డు
 ర్మతి పరకాంత లైన మము రాగమునం జెఱుపంగగోరెడిన్
 హతుడగుగాక యీచెనటి యన్యత లోదరి కారణంబుగా
 సతులమ యేని మే మిదియె సత్యము గావుత మంచు దిట్టినన్”

ఎంతో ఆసక్తితో యిందరు స్త్రీలను చెరబట్టిన యీతనికి, యిదే వ్యసనము వలన, అనగా స్త్రీ కారణముగానే మరణము సంభవించును అని చెరపట్టిన స్త్రీలు శాపమును విడిచారు. అనగా వారి సంకల్పములు రావణుని వికల్పమునకు దోహదము అయినవి. యిచ్చట అంతర్దీనముగా రహస్యము యున్నది. యిది శాపము అయినను, రావణునికి వరమైనది. వక చిన్న పాత్రలో మధువు నింపి కొంత సమయము తర్వాత పరికించి చూసిన, ఆ పాత్రలో చీమలు చేరుట గమనించవచ్చు. ఆ మధువులో కొన్ని చీమలు చచ్చి పడియుండుట చూడవచ్చును. మాధుర్యమైన మధువును ఎంతమేరకు గ్రహించాలి, తమ పరిమితి ఎంత అనే విచక్షణ లేకుండ ఆ మధువు రుచి మరిగి, చివరకు ఆ రుచి వ్యసనము వలననే చీమల ప్రాణము పోవుటకు దారితీసినది. అదే విధముగా అహంకారము, అమాయకత్వము అను రెండు వైవిధ్య గుణములు గల రావణుడు, యీ గుణములను పండిపరిపక్వము చేయుటకు, వాటిని విచక్షణ రహితముగా వాడుట వలన తాను ఆస్వాదించే మధువుకు బలి అయిపోయినాడు. అందుకే విచక్షణరహితముగా స్త్రీల జటలను వారి ప్రమేయము, సమ్మతి లేకుండా పట్టసాగాడు. ఈ విధముగా తన మరణమునకు తానే కారణమైనాడు. యిక్కడ వున్న అంతర్గత రహస్యాంశములను అందరి శ్రేయస్సు కొరకు కొంచెము విస్తారముగా చర్చించవలెను.

ఎన్ని వరములున్నను, దైవానుగ్రహము కలిగినప్పటికీ, తను ఎంచుకున్న రుచులు పరిపక్వము చెందువరకు, రుచులు మరిగే వరకు, ఆత్మ దేహము వీడి బయటకు వెళ్లుటకు నిరాకరిస్తుంది. అలాగే ఏ వరము, శాపము లేకున్నను రుచి మరిగిన ఆత్మ సులభముగా దేహము విడుస్తుంది. అన్ని రుచులలో తేలికగా, అవలీలగా పరిపక్వము చెందవలెనన్న సాక్షిభూతులుగా వుండి ఆయా రుచులను ఆస్వాదించుటయే. వక వ్యక్తి చనిపోయే చివరి క్షణము, ఆత్మ దేహము విడిచే చివరి ఘడియలు గమనిస్తే ఏమి తెలుస్తుంది? ఆ వ్యక్తి తనకు ఏమి సంబంధము లేనట్లుగా సాక్షిభూతునిగా వుండుట చూడవచ్చును. యిది వక్క మానవులకే కాదు, సర్వ జీవరాసులకు యిదే విధముగా జరుగుతుంది. యిదియే నిజమైన, వాస్తవమైన సహజ స్థితి. ఎల్లవేళలా యిలాంటి సాక్షిభూత స్థితిలో వుండిన తేలికగా, అవలీలగా అన్ని రుచులను పండించవచ్చును. బురదలో వుంటూ, ఆ బురద అంటుకోని తత్వము సాక్షిభూతత్వము. ఈ సందర్భములో పరిపక్వము చెందిన ఆత్మలు దేహము వీడే కొన్ని ఉదాహరణలు చూద్దాము.

కళాతపస్వి, ప్రముఖ సినిమా దర్శకుడైన కె.విశ్వనాథ్ దర్శకత్వం వహించిన చిత్రాలు శంకరాభరణము, ఆపద్బాంధవుడు. శంకరాభరణం చిత్రములో ప్రధానపాత్ర అయిన శంకరశాస్త్రి గారు తాను ఎంచుకున్న 'సంగీత గాన కీర్తన' అనే రుచిని పండించే నిమిత్తము, గాన కచేరీలు చేయటము, విద్యార్థులకు శిక్షణ యివ్వటము వంటి ఉపాధులను ఎంచుకుంటాడు. వకసారి కచేరి యిస్తూ, గాన సంకీర్తనము చేస్తూ వుండగా తృప్తిపొందిన ఆయన ఆత్మ, నాకు యీ దేహముతో ఎటువంటి సంబంధము లేనట్లుగా కచేరి మధ్యలోనే తృప్తిపొంది, అకస్మాత్తుగా దేహమును విడిచి వెడలిపోతుంది. ఆశ్చర్యము! యింకా కొంచెముసేపు గడిస్తే కచేరి పూర్తి అవుతుంది. అందరి కరతాళ ధ్వనుల మధ్య, సత్కారము స్వీకరించి స్వర్గము చేరవచ్చును కదా! కాని ఆత్మకు యీ కరతాళ ధ్వనులు, ప్రశంసలు, పారితోషికములు, బిరుదులతో పని లేదు. తాను ఎంచుకున్న రుచిలో పరిపక్వము పొందినదా లేదా అంతవరకే! యిదేవిధముగా, ఆపద్బాంధవుడు సినిమాలో గురువు గారిచే వ్రాయబడిన గ్రంథములను అచ్చువేయుటకు తన వద్ద నున్న గోసంపదను అమ్మి అచ్చు వేయబడిన గ్రంథములను చూసిన గురువు, శిష్యుని ఆలింగనము చేసుకుని, శిష్యునికి వశమై తద్వారా తాను ఎంచుకున్న రుచి పరిపక్వము చెందినందుకు అక్కడికక్కడే తనువు చాలిస్తాడు. ముద్రించబడిన పుస్తకములు చదివిన పాఠకుల స్పందన ఎలా వుందో చూసి వెళ్లవచ్చు గదా. ఆత్మకు అట్టి వాటితో సంబంధము లేదు.

అలాగే భారతరత్న ఎ.పి.జె. అబ్దుల్ కలామ్ క్షిపణుల పరిశోధన ఉపాధి అయినప్పటికీ, ఆయనకు అత్యంత ప్రీతికరమైనది అధ్యాపక వృత్తి. విద్యార్థులకు పాఠము చెప్పుట, విజ్ఞాన శాస్త్రము గురించి బోధన చేయుట. అందుకే రాష్ట్రపతి పదవి విరమణ తర్వాత కూడ తన

సమయమును పాఠాలు చెప్పే పనికే వినియోగించేవారు. ఆయన వకసారి షిష్యు వెళ్లి ఉపన్యాసము యిస్తూ, ఆయన ఆత్మ ఏ రుచినైతే ఎంచుకున్నదో ఆ రుచి మరిగినదై, పండినదై, పరిపక్వము చెందినదై, ఉపన్యాసము పూర్తి అవకుండగనే, ఆత్మ పరిపూర్ణముగా తృప్తి చెంది దేహమును అర్ధాంతరముగా వీడినది. యింకా కొంచెము సేపు అయితే ఉపన్యాసము పూర్తి అవుతుంది. అప్పుడు కొంచెము పానీయము లేక ఫలహారము స్వీకరించి వెడలవచ్చును కదా! ఆత్మకు వీలీతో సంబంధము లేదు. యీ మూడు ఉదాహరణలు తృప్తి చెందిన ఆత్మ ఎంత సునాయాసముగా బయటపడుతుందో తెలుపుటకు ప్రమాణికములు. యింకా యిలాంటి మహనీయులు ఎందరో వున్నారు. మనము వక విందు భోజనమునకు వెళ్లి రుచికరమైన పదార్థములను, అందునా మనకిష్టమైన పదార్థములు కడుపు నిండా భుజించి తృప్తి చెంది వుండగా, ఆ వడ్డించేవారు యింకొక పర్యాయము వడ్డించే ప్రయత్నము చేయగా, మన సమాధానము ఏమిటి? యింక చాలు, వద్దు. కడుపు నిండినది. యిదే రీతిలో తృప్తి చెందిన ఆత్మ యిక చాలు, నేను తృప్తి చెందాను, వెళ్తున్నాను అని తెలుపుతూ బయల్పడుతుంది. అట్టి దేహము ధరించిన వ్యక్తి ఏ పనిలో నిమగ్నమైనాడు, దాని విలువెంత, యితర వివరములు ఆత్మకు అవసరము లేదు, పని లేదు, పట్టించుకోదు కూడ.

అయితే ఎవరి ఆత్మ తృప్తి చెందకుండ వుంటుందో, అట్టివారు ఎంత పండు ముదుసలి అయినాగాని, మంచములో ఉండినను, చిక్కి శల్యము అయినాగాని, వారి ఆత్మ ఎంచుకున్న ఉపాధి, రుచి పండనిచో ఆత్మ దేహము విడిచి పోవుటకు నిరాకరిస్తుంది. కారణము, మరల ఎప్పుడు ఎంతటి అవకాశము లభిస్తుందో తెలియదు. ఎటువంటి పరిస్థితులలో, ఎటువంటి దేహధారణ దొరుకుతుందో అంతు చిక్కని సంశయము. అయితే ఆత్మకు అట్టి అవసరము, అనగా ఎంచుకున్న రుచులలో పండి పరిపక్వము అగుట, రుచి మరుగుట ఆవశ్యకత దేనికి? క్రమేణ అన్ని రుచులు మరిగిన ఆత్మ, చివరిగా అన్ని రుచులకు అతీతమైన పరమాత్మ సాన్నిధ్యము అనే ఉపాధి, రుచి శాశ్వతమైనది అనే ఎరుక కలుగుటకు. అదే జ్ఞానోదయము. పరమాత్మ అన్ని ఆత్మలకంటే శక్తివంతమైనది కావున, ఆయన సన్నిధిలో ఉన్న ఆత్మలు కూడ శక్తివంతమైనవి. ఆ విధముగా శక్తివంతమగుటకు వివిధ రుచులను సాధనముగా వాడుకుంటాయి. అందరూ శక్తివంతులగుటకే కదా ప్రాకులాడేది. అన్ని దేశములు శక్తివంతమగుటకే కదా ప్రయత్నము చేసేది. రాష్ట్రపతి పదవి, ప్రధానమంత్రి అర్హత యిస్తానంటే కాదనే వారెవరు? మానవులే కాదు, సర్వజీవులు చేసే ప్రయత్నము ఆత్మ చైతన్యము వృద్ధి చేయటమే. పశువులలో సైతం మగపశువులు వకరితో మరొకరు పోరు సల్పి, ఎవరైతే శక్తివంతుడు అని నిర్ణయించబడతారో, అట్టి మగపశువు ఆడపశువుతో క్రీడించి వారి సంతతి వృద్ధి చేస్తాయి. తద్వారా తమ శాఖలను శక్తివంతము గావిస్తాయి. పరమాత్మ అంతటి శక్తివంతమైన ఆత్మ సన్నిధికి చేరే ప్రక్రియనే శాశ్వత

సాయుధ్యమని, మోక్షమని, కైవల్యమని అందురు. యీ శాశ్వత సాయుధ్యమునకు అహంకారము, అమాయకత్వము అవరోధములుగా ఎరిగిన రావణుని ఆత్మ, వాటికి సంబంధించిన రుచులను త్వరితగతిన పండించు కొనుటకు యిట్టి దుస్సాహసములను ఎంపికచేసాడు. తదుపరి అతిశక్తివంతమైన పరమాత్మ శాశ్వత సాయుధ్యము పొందాడు. అట్టి రావణుని ఆత్మకు మనమందరము శిరస్సు వంచి నమస్కరిద్దామా? ఎందులకు? మనము సాధించలేని శాశ్వత సాయుధ్యము ఆయన పొందినందుకు, ఆయన అనుగ్రహము వున్నచో మనందరికి కూడ పరమాత్మ సాన్నిధ్యము దొరుకుతుందేమో కదా! పరమాత్మ సాన్నిధ్యము దొరికితే ఏమిటి ప్రయోజనము? మన ఆత్మలు కూడ శక్తివంతమగుతవి. అయితే ఏమిటి? శక్తివంతమైన ఆత్మ చేసే సంకల్పము సాక్షీభూతత్వముతో నిర్విఘ్నముగా నిర్వర్తించ వచ్చును. అంతేకాదు, పరమాత్మ మనలను ఆయన దూతగా, బంటుగా కొన్ని ప్రత్యేక కార్యముల కోసము వినియోగిస్తాడు. భక్త పోతన, శబరి, భక్త కన్నప్ప, త్యాగరాజ స్వామి, భద్రాచల రామదాసు, వాల్మీకివారు యింకా ఎందరో మహానుభావులు యీ కోపకు చెందినవారే.

ఈ సందర్భముగా కొన్ని మూఢనమ్మకములను, అంధవిశ్వాసములను తొలగించ వలసిన అవసరమున్నది. అన్ని జన్మలలో మానవజన్మమే ఉత్కృష్టమైనది, మానవజన్మ ద్వారానే మోక్షము సాధ్యపడుతుంది, అనగా శాశ్వత సాయుధ్యము పొందవచ్చును అనే ప్రతిపాదన సరైనది కాదు. పక్షి రాజులైన జటాయువు, గరుత్మంతుడు మోక్షము పొందారు కదా. మృగములైన గజేంద్రుడు, వానరులు, జాంబవంతుడు మోక్షము పొందారు. సాలెపురుగుకు శాశ్వత శివసాన్నిధ్యము లభించినది. సర్పములైన కాళింది, వాసుకి సదా పరమాత్మ సేవలో నిమగ్నమై కైవల్యము పొందారు. అంతెందుకు? వక చెట్టుకు కాసిన కాయ పండి పరిపక్వము చెంది, తన తల్లి ఒడిలో నుండి సాక్షీభూతత్వముతో నేల రాలి పంచభూతములలో కలవటము చూడటం లేదా? రాక్షస రాజైన రావణుడు మోక్షము పొందాడు. మరి మానవులలో ఎందరో లక్షలాది ప్రజలు పండు ముదుసలి అయినను, మంచమునకు అతకబడి, అందరిచే చీదరించుకొనబడి, వీడు యింకా ఎంతకాలము పీడిస్తాడో అనిపించుకొని, ప్రేమకు దూరమై, యిలాంటివారు ఎంత మంది లేరు? కాబట్టి మానవులు ఏ రకముగా మిగిలిన జీవులకంటె ఉన్నతమైనవారు? సర్వ జీవరాసులు మోక్షము సాధించుటకు అర్హత కలిగి యున్నవి. అయితే యితర జీవులలో లేనిది, మానవులలో వున్నది వకే వక్క లక్షణము, గుణము - విచక్షణ జ్ఞానము. ఈ విచక్షణ జ్ఞానము ఏ విధముగా వినియోగించవలెనో వారి వారి సంకల్పమునుబట్టి ఆధారపడి వుంటుంది. రావణునిలో లేని గుణము కూడ విచక్షణ జ్ఞానమే.

అటు తర్వాత రావణుడు కైలాస ప్రాంతమునకు వెళ్లి అచ్చట విడిది చేస్తాడు. ఆ సమయములో

రంభ అలంకరించుకొని తన ప్రియుని చేరబోతుంది. రంభను చూచిన రావణుడు వద్దు వద్దు అంటున్నా వినక, ఆమెను చెరపడతాడు. ఈ విషయము తెలిసిన నలకుబేరుడు

**“తన్నొల్లని నిను బలిమిని, నన్నీచుడు పరిభవించె నటుగాన జెలీ!
తన్నొల్లని జలజాక్షి నింకెన్నడతడు తాకకుండ నేనొరింతున్”**

నీవు వద్దంటున్నా వినకుండా నిన్ను పరాభవించాడు గనుక, యికముందు సమృతములేని స్త్రీని తాకకుండా చేస్తాను, అని చెప్పి

**“ఎప్పుడిక దన్ను నొల్లని యప్పడితిం జెఱుచు రావణాసురుం డవుడే
యప్పలలాశి శిరంబులు, తప్పక యిలగూలు సప్తధాళిన్నములై”**

యిక మీదట తనకు సమృతములేని స్త్రీని కూడినట్టైన, యీ రావణుని శిరస్సు ఏడు ముక్కలై పడునుగాక, అని శాపము విడుస్తాడు. అనగా రావణుని సప్తకుండలినీ చక్రముల యంత్రములు విస్ఫోటణము చెందుతాయి. తద్వారా రావణుడు కుండలినీ శక్తి విహీనుడు అవుతాడు. అటు తర్వాత రావణుడు ఇంద్రునిపై దాడి చేస్తాడు. అప్పుడు దేవతలందరు విష్ణువును ఆశ్రయించగా, విష్ణువు వారితో బ్రహ్మ యిచ్చిన వరమును గౌరవించవలెను. అందుచేత కాలము సమీపించువరకు మీరు వేచి వుండవలెను అని చెబుతాడు. ఆ యుద్ధమున రావణ కుమారుడు మేఘనాధుడు ఇంద్రుని బంధించి లంకకు తీసుకునిపోతాడు. అంతట బ్రహ్మ మేఘనాధుని కోర్కెను తీర్చి, ఇంద్రుని విడిపిస్తాడు. ఆ సమయములో ఇంద్రుడు, నాకీ అవమానము ఏల జరిగినది? అని బ్రహ్మతో ప్రశ్నిస్తాడు. అంతట బ్రహ్మ, నీవు యింతకు పూర్వము అహల్యను చెరిచిన కర్మఫలము యిప్పుడు, యీ విధముగా అనుభవమునకు వచ్చినది. నీవే కాదు, ఏ జీవి కూడ తాను చేసిన పనికి, అదే రీతిలో ఫలితము పొందవలెను అని చెబుతాడు. తర్వాత రావణుడు కార్తవీర్యార్జునుని గెలవబోయి, వోడిపోగా, పులస్తుడు వచ్చి విడిపింపగా, సంధి కుదుర్చుకుంటాడు. ఏమని, నీవు చెరపట్టిన స్త్రీలను నేను చెరపట్టెదను అని పరస్పర సంధి చేసుకుంటారు. అనగా వక దురహంకారి రుచి మరుగుటకు వేరొక దురహంకారి సహకారము అందించవలెనని అర్థము. యిక్కడ కార్తవీర్యార్జునుడు అనగా వేయి చేతులవాడని కాదు. అతనికి వున్నది రెండు చేతులే కాని, వేయి చేతులలో ఎంత శక్తి వుండునో అంతే శక్తి రెండు చేతులలో యిమిడి వుంటుంది. వేయి చేతులతో ఎంత పని సామర్థ్యము చేయగలమో, అంతటి సామర్థ్యము రెండు చేతులతో చేయగలడని అర్థము.

అక్కడి నుండి చంద్రలోకము, సూర్యలోకము గెల్చబోయి యుద్ధము చేస్తాడు రావణుడు. ఫలితము శూన్యము, ఎందులకు? మనమనస్సే చంద్రలోకము. మనస్సును వశపరచుకుంటే చంద్రలోకము గెల్చినట్లే. అలాగే సప్తకుండలినీ చక్రముల నుండి వెలువడే వివిధ కాంతి వర్ణములే

సూర్యలోకము. ఈ రెంటిని గెలవవలెనన్న అహంకారముతో కుదరని పని. అటు తర్వాత రావణుడు కిష్కంధకు వెళ్లి వాలితో యుద్ధము చేయబోయి, అతనిచే బంధింపబడి సంధి చేసుకుంటాడు. బలి చక్రవర్తి వద్దకు పోయి భంగపడి, కపిల మహర్షి ద్వారా విష్ణువు యొక్క మహాత్యము విని, తన మరణము అలాంటి గొప్పవానిచే జరగాలని సంకల్పిస్తాడు. అంతకంటే తక్కువ వానిచే చావు తన కీర్తికి మచ్చ అని భావిస్తాడు.

పైన ప్రస్తావించిన యుద్ధములు ఎన్ని అంతర్గతముగా జరిగినవో, ఎన్ని బహిర్గతముగా జరిగినవో విశ్లేషించుట కష్టసాధ్యమే. అయితే యీ యుద్ధములు జరిగినవి అని మాత్రము చెప్పవచ్చును. రావణుడు చేసిన యిన్ని యుద్ధములు ఎన్ని వేల సంవత్సరములు జరిగినవో, వీటికి తోడుగా తపస్సులు ఎన్ని వేల సంవత్సరములు జరిగినవి. ఇదే రీతిలో సంపాదించిన శక్తితో హిరణ్యకశిపుడు అందరిని భయపెట్టి, భంగపెట్టి, ఏడిపించి, పీడించి నిద్రాహారాలు లేకుండా చేసి

“అస్మదీయంబగు నాదేశముగాని
మిక్కిలి రవి మింట మెరయ వెఱచు
నన్నికాలములందు ననుకూలుడైగాని
విద్వేషి గాలి వీవ వెఱచు
మత్రతాపానల మందీకృతార్చియై
విచ్చలవిడి నగ్ని వెలుగవెరచు
నతి తీక్షణమైన నాయాజ్ఞ నుల్లంఘించి
శమనుండు ప్రాణుల జంపవెరచు
నమర, కిన్నర, గంధర్వ యక్ష విహగ
నాగ విద్యాధరావళి నాకు వెరచు
నేలవెరు వవుతుల వనీకేడి దిక్కు”

అని విర్రవీగాడు. అలాగే రావణుడు కూడ. రాక్షస స్త్రీలు సీతతో

“తతస్తు దుర్ముఖీ నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్,
యస్య సూర్యో న తపతి భీతో యస్య చ మారుతః,
న వాతి స్మాయతాపాశ్లే కిం త్వం తస్య న తిష్ఠసి.”

దుర్ముఖీ అను రాక్షసి సీతతో - ఓ దీర్ఘాంత నేత్రములు గలదానా! ఏ రావణునికి భయపడి గాలి ఎక్కువగా వీయదో, ఏ రావణునికి భయపడి సూర్యుడు ఎక్కువ ఎండకాయడో, ఆ రావణునికి భార్యవగుటకు ఎందుకు యిష్టపడవు? యీ విధముగా రావణుడు అందరిని భయపెట్టి, భంగపెట్టి,

వారి స్వేచ్ఛను అపహరించి, అదుపులో వుంచుకొని, వారందరిలో తమపట్ల ద్వేషము కలిగించి, శత్రువులను పెంచుకున్నాడు. ఎందులకు? తాను ఎంచుకున్న రుచి మరుగుటకు. రావణునికి గల మిత్ర బృందము లంకావాసులు, కార్తవీర్యార్జునుడు, వాలి. అందుచేత రావణునిచే పీడింపబడిన వారందరు సమయము కోసము కాచుకొని కూర్చున్నారు. హనుమంతుడనే వక్క ఆధారము దొరకగానే అగ్ని, వాయువు విజృంభించి ప్రబలినారు. తత్ఫలితముగా లంక మొత్తము భస్మీపటలము అయినది. దీనికి కారణము ఏమిటి? తండ్రి, తాతలు మంచివారైతే, వారు మంచి పనులు చేస్తే, భవిష్యత్తులో వారి సంతతికి అవి ఉపయోగపడతాయి. యిది వంశాను క్రమముగా వచ్చే తరగని సంపద. అలాగే తండ్రి ఆస్తులు, అప్పులు, రోగములు, నొప్పులు కూడ సంక్రమిస్తాయి. అందువలన పూర్వీకులు చేసిన ఘనకార్యములను, వారు సంపాదించిన గౌరవమును కాపాడాలి. అది చేతకాని పక్షములో కనీసం చెడగొట్టకుండా వుండాలి. అది చేతకాకపోతే, మనము చెడ్డ పనులు చేయకుండా వుండాలి. అయితే మంచి చెడుకు అతీతమైన సాక్షిభూత స్థితిలో ఏమైన చేయవచ్చును. హిరణ్యకశ్యపునికి బ్రహ్మ వరమిచ్చినప్పుడు “అన్నా! కశ్యపపుత్ర మున్నీ వరములు వీడినవారు గానీ, యిచ్చినవారు గాని లేరు.... సుగతి వైమనుగదన్నా” అని పలుకుతాడు. కశ్యప ప్రజాపతి పుత్రుడు గదా! సదాచార సంపన్నమైన కుటుంబములో పుట్టిన వాడని వరమిచ్చాడు. మంచిగా నడుచుకోమన్నాడు.

యిక రావణ, కుంభకర్ణాదులు పుట్టక బ్రహ్మ వంశమయినా, వివాహము చేసుకున్న స్త్రీకి పుట్టినవారు కాదు. రంకుటాలికి పుట్టినవారు. పైగా వేళావిశేషము రెండు సందర్భములలో తప్పిదము జరిగినది. యిక స్తన్యము అనగా తల్లిపోషణ ప్రభావము కూడ వుంటుంది. రావణుని తల్లి కైకసి పుట్టుపూర్వోత్తరములు ఏమిటి? కైకసి తండ్రి రసాతలములో తలదాచుకున్నాడు. ఆ రసాతలమే యిప్పటి ఆఫ్రికా ప్రాంతమైన ‘సామాలియా’ అను దేశము. కైకసి తండ్రి రసాతలమునకు పారిపోయి, ఆ ప్రాంతమును వృద్ధి పొందించి ఆయన పేరు మీద సామాలియా అయ్యి వుండచ్చు. కైకసి తల్లి గురించి వాల్మీకి వారు ప్రస్తావించలేదు. కావున కైకసి తల్లి యిప్పటి సామాలియా అనబడే ఆఫ్రికా మహిళ అని తెలుస్తున్నది. కైకసి కేవలము సంతానవాంఛతో, రాక్షస సంతతి వృద్ధి చేయాలనే కోరికతో విశ్రవసును ఆశ్రయించినది. రావణుని సవతి తల్లి కొడుకు కుబేరుడు అంతటి వాడవి అవమని ఈర్ష్య నూరిపోసినది. తల్లి పోషణ ప్రభావము, పెంపకము పిల్లలపై చాలా వుంటుంది. నాల్గవ కారణము, సమాజము దుష్టము అయితే దుష్టుడు, సమాజము మంచిది అయితే మంచివాడు. యిది బహిర్ముఖులకే వర్తిస్తుంది. బహిర్ముఖులై అహంకారము భూషణముగా కల్గిన రావణుడు, హిరణ్యకశిపుడు యిద్దరి సమాజము చెడినది.

వక మొక్క మొలుచుటకు విత్తు ప్రధానము. ఆ విత్తుకు వున్న గుణములన్నీ చెట్టుకు

సంక్రమిస్తాయి. వేప విత్తు నాటితే, వేప చెట్టుకు ఆ విత్తనము తాలూకు చేదు ఆకులు, కొమ్మలు, రెమ్మలు అన్నిటికి వస్తాయి. యిది ఆపటం సాధ్యము కాదు. అయితే యీ రోజులలో కొన్ని చెట్లను మరొక చెట్టుతో అంటుగట్టి కొత్త రకము సంతతి ఉత్పత్తి చేస్తున్నారు.

అదేవిధముగా కశ్యప బీజము, దితి క్షేత్రముగా జనియించినారు. హిరణ్య కశపుడు, హిరణ్యాక్షుడు. విశ్రవసు బీజము కైకసి క్షేత్రముగా జనియించినవారు రావణ కుంభకర్ణులు. బీజము బ్రహ్మ బీజము, క్షేత్రము రాక్షస క్షేత్రము అగుటచే కొత్త గుణాలుగల సంతానోత్పత్తికి కారణమైనది. అందునా రావణుని తల్లి కైకసి భరత ఖండము నివాసి కూడ కాదు అని తేలినది. ఆ కాలములో భూగోళ పరిభ్రమణము యింకనూ ఆరంభము కాని సమయములో, కేవలము రెండు గ్రహములైన సూర్యచంద్రులు అవి కూడ పూర్ణాకృతిలో పరిభ్రమించలేదు. అట్టి స్థితిలో సూర్యుని తేజస్సు, చంద్రుని చల్లదనము అంతా భరతఖండముపైన కేంద్రీకృతమైనది. కావున రసాతలములో నివసిస్తున్న కైకసి చీకటి బ్రతుకు గడిపి, ఎటువంటి గుణములను అలవరుచుకుందో చెప్పటము కష్టసాధ్యమే.

కాబట్టి వంశాను క్రమము, బీజక్షేత్రము, స్తన్యము, సమాజము, దేశ కాల పరిస్థితుల ద్వారా వెలువడే సంకల్ప వికల్ప తరంగముల ప్రకంపనములు గర్భములోని శిశువులో ప్రవేశించి, శిశువు గుణములను దృఢపరుస్తాయి. ఈ నాలుగు గుణములలో రుచి మరగని, పరిపక్వము పొందని ఆత్మలు, అట్టి దేహమునకు ఎదురుచూచి దొరికినంతనై, ఆయా గుణములను ప్రవేశింపజేసుకుంటాయి. యిదే విషయము భారతములో “యాసున బుట్టి, శోకదందహ్య మానయై” అని గాంధారిని గురించి చెప్పబడినది. కుంతికి సంతానము కలిగినది నాకు కలుగలేదు అనే ఈర్ష్య. అదే దుర్యోధనునికి ఆస్తి అయినది. అలాగే అంబిక, అంబాలిక, దాసికి కూడ వారి మనఃప్రవృత్తి ననుసరించి సంతానము కలిగినది. యిక్కడ ముగ్గురి సంతానమునకు బీజము వకటే, వ్యాసుడు. అయినా సంతానములో మార్పు కనిపిస్తున్నది. దీనినే మన శాస్త్రములో ‘ఎద్భావం తద్భవతి’ అన్నారు. మనము ఎటువంటి ఆలోచనలు విడుస్తామో మన పనులు కూడ దానికి తదనుగుణముగా వుంటవి. అయితే ప్రస్తుత కాలములో పిల్లలకు పాలు యిచ్చే తల్లులు కరువయ్యారు. పాలపొడి, పాలడబ్బాలు వాడుతున్నారు. అవి నిజముగా ఆవు పాలో, గేదె పాలో, గౌరె పాలో, మేక పాలో, లేక గాడిద పాలో తెలియదు. అలాంటి పాలు త్రాగిన వానికి ఎటువంటి గుణములు వస్తాయో చెప్పటము కష్టమే. ఆ పాల ఉత్పత్తి స్థానములు, పాలు పిడికినపుడు విడవబడే సంకల్ప వికల్పములపై ఆధారపడి వుంటాయి. ఈర్ష్య, అహంకారము, అసూయ, పగ, ద్వేషము వంటి ఆలోచన తరంగములు విడిచే మానవ స్త్రీ స్తన్యము పోషణ కంటే అమాయకపు జంతువు పాలపొడి నయమే. బహిర్ముఖుడై సమాజము వలన చెడినవాడు, సమాజము మారితే

మారవచ్చును. కాని అంతర్ముఖుడై సాక్షిభూతుడుగా వున్నవాడు, చెడిన సమాజములో వుంటూ, ఆ చెడును అంటకుండగ వుండగలడు. అందుకే పాండురంగ మాహాత్యములో తెనాలి రామకృష్ణ కవి గారు

“దుశ్శీలాగారము వారయవృతము నిస్సే
మేటి పాటించునే.... వీడ్కోలాభమో తండ్రీ”
“ఏ కొలంబో జనయించు దేదినను”
“ముక్కారుంబండు నఖండ సేతు వృతముల్
కాశ్చీర ఖండంపు కేదారముల్ తెగనమ్మగ జనునె
నిర్దారుండవే, వెన్న నెవ్వారున్ లేరే సహెూద
రాదులు కుల ధ్వంసము నీకర్హమే”

యిలా నిగమశర్మ అనే బ్రాహ్మణుడు కాంతాలోలుడై, దుర్వ్యసనాలపాలై ఆస్తి అమ్మి కాంతలకు ధారపోస్తుంటే, అతని అక్క వచ్చి పైన వర్ణించిన విధముగా నీతులు బోధిస్తుంది. అది విన్న నిగమశర్మ నాల్గురోజులు

“యుష్టములైన వంటకములిట్ల భుజించి అతండవార్చి సం
తుష్ట మనస్కయై తనదు తొయ్యలి వీడ్యము చుట్టి మాయ
మహాశిష్టుడు పోలె చిర్న గవప్పక కూరుచున్నచో
పుష్టి స్తమస్తమున్ గడిపి పుచ్చిత దగ్రజ పూర్ణ చిత్తయై”

అలా అందరిని నాల్గు రోజులు బుద్ధిమంతుని వలె మెప్పించి, అయిదవ రోజునాటి రాత్రి, యింట్లో సొమ్ములు మొత్తము తీసుకొని పారిపోయినాడు. చివరకు అవసాన దశలో పాండురంగ క్షేత్రములో ప్రాణము వదలి ముక్తి పొందాడు అని కథ. దీనినిబట్టి జీవితకాలము పాడు పనులు చేసి, చివరి దశలో ఏ క్షేత్రములోనో చనిపోతే పుణ్యము వస్తుందా? పాపాలు పోతవా? పోవు! పాడుపనులు చేసినా, మంచి పనులు చేసినా పరిపక్వము చెందుట, తృప్తి పొందటమే ఆత్మలక్ష్యము. తృప్తి చెంది దేహమునుండి బయల్పడిన ఆత్మ ఆనందముతో పరమాత్మ సాన్నిధ్యం చేరుతుంది. తృప్తి చెందని ఆత్మ, కాశీ క్షేత్రము నుండి బయల్పడినగాని ప్రయోజనము లేదు. అందుకనే మనవారు అంటారు “పుట్టకతో వచ్చిన బుద్ధులు పుడకలతోనే పోవును” అని.

“యద్రాత్రి యాత్మతో పాపం
తద్రాత్రి యత్రాత్రి ముచ్చతో”

అని సంధ్యావందనము చెబుతుంది. ఏ రోజు చేసిన పాపం, ఆ రాత్రి సంధ్యావందనము

ద్వారా పోతుంది అని అర్థము. ఏ రోజు పాపము ఆ రోజు పోతుంది గదా! మళ్లీ పాపము చేయవచ్చునని సంధ్యవార్చటమా? ఇది నిజమైతే సంధ్య వార్చేవారికి పాపము అంటదా? వారంతా పవిత్రులా? యిలా చెప్పటానికి గల కారణము మనలను సాక్షిభూతులుగా శిక్షణ యివ్వటానికి మాత్రమే. ఈ సంధ్యావందనమే కాదు, మన శాస్త్రములలో ఎన్ని నియమములు, సూత్రములు, క్రతువులు, ప్రక్రియలున్నవో వాటి అన్నిటిలో అంతర్లీనమైన సారాంశము 'సాక్షిభూతత్వము'. కావున ప్రమాదపశాత్తుగా తెలియక చేసిన పాపము సంధ్యావందనము ద్వారా పోవచ్చునేమోగాని, తెలిసి కావాలని మనః పూర్తిగా చేసిన పాపము, బుద్ధి పూర్వకముగా చేసిన పాపము పోదు. అలా పోయేటట్లైతే, ఇంద్రుడు అహల్య పట్ల చేసిన పాపము పోవాలి. కాని పోలేదు. దానికి ప్రతిఫలముగా ఇంద్రజిత్తుచే కట్టబడి లంకలో బంధింపబడ్డాడు. సాక్షాత్తు దేవతా ప్రభువు అయిన ఇంద్రుడే కర్మఫలము అనుభవించినపుడు, సామాన్య మానవులు ఎలా తప్పుకోగలరు? కావున సాక్షిభూతత్వము మీద శిక్షణ యివ్వటానికే మనవారు సంధ్యవార్చే విధానము ప్రవేశపెట్టారు. సంధ్యవార్చుట వలన పాపములు ఎంత మాత్రము క్షయము అవవు. యిక రావణుని సంగతి -

రావణుడు పుట్టి, పెరిగి పెద్దవాడై బ్రహ్మను గురించి తపస్సు చేసిన కాలము పదివేల సంవత్సరములు, కైలాసములో సామగాన శిక్షణ వేయి సంవత్సరములు. ఈ జగత్తులో అందరితో యుద్ధాలు ఎంత కాలము చేసాడో తెలియదు. తపస్సుకు వెళ్లినప్పటి వయస్సు తెలియదు. రావణుని వలన యింతకాలము కష్టములు అనుభవించిన తర్వాత కదా దేవతలు విష్ణువును ప్రార్థించారు రావణ సంహార నిమిత్తము.

అయితే రావణుని ఆయుఃకాలము తెలియనట్లైనా? షుమారుగా అంచనా వేయవచ్చును. రావణుడు అనరణ్యుని వధించిన నాటికి అతని వయస్సు పదకొండు వేల సంవత్సరములు అని భావిస్తే, అనరణ్యుడు యిక్ష్వాకు వంశీయుడు. సీతా కళ్యాణ సమయములో వశిష్ఠుడు జనకునితో దశరథుని వంశ ప్రవర చెబుతాడు. ఆనరణ్యుని నుండి యిక్ష్వాకు వంశమును పరిశీలిద్దాము. అనరణ్యుడు, ప్రృథువు, త్రిశంకు, దుందుమారు, మాంధాత, శ్రీమంతుడు, ధ్రువసంధి, భరతుడు, అనితుడు, సగరుడు, అసమంజుడు, అంశమంతుడు, దిలీపుడు, భగీరథుడు, కకుత్స్థుడు, రఘువు, ప్రవృద్ధుడు, శంఖునుడు, సుదర్శనుడు, అగ్నివర్ణుడు, శీఘ్రగుడు, మరువు, ప్రశశ్రుకుడు, అంబరీషుడు, నహుష మహారాజు, యయాతి, నాభాగుడు, అజుడు, దశరథుడు, రాముడు.

అనరణ్యుడు తర్వాత యిరవై ఎనిమిది తరాలు గడిచినవి. అప్పుడు ఆవిర్భవించిన రామావతారములో రావణుని జీవిత కాలము పూర్తి అయినది. ఈ యిరవై ఎనిమిది తరాల యిక్ష్వాకు వంశరాజులు ఎవరెవరు ఎంత కాలము జీవించారో అందరి గురించి తెలియదు. అయితే అంశమంతుడు ముప్పై వేల సంవత్సరములు తపస్సు చేసినట్లు గంగావతారణ ఘట్టము

ద్వారా విశ్వామిత్రుడు తెలియజేసాడు. అలాగే దశరథునికి అరవై వేల సంవత్సరములు కాబట్టి తక్కిన యిరవైఆరు తరముల నుండి తరమునకు సగటున వెయ్యి సంవత్సరములు లెక్కించినాగాని, రావణుని జీవిత కాలము లక్ష ముప్పైవేల సంవత్సరములకు పైగానే వుండవచ్చును అని తెలుస్తున్నది. యిది వక షుమారు అంచనా మాత్రమే.

యింతకాలము వాల్మీకివారు బ్రహ్మ ఆజ్ఞను నిర్లక్ష్యము చేసి, రాముడు రాజ్యమునకు వచ్చిన తర్వాత రామాయణము వ్రాయటమనేది అనుమానాస్పదము. అందునా వకటి కాదు రెండు కాదు, యిరవైనాల్గువేల శ్లోకములు. యీ సందర్భముగా ప్రధాన న్యాయాలయము వక ఉత్తర్వు క్రింది న్యాయాలయమునకు అందజేస్తే, క్రింది న్యాయాలయము ఊరుకుంటుందా? దేవతా శ్రేష్టుడైన బ్రహ్మ అనుజ్ఞ అయిన తర్వాత, వాల్మీకి వారు రామాయణ కావ్యము ఆవిష్కారము చేయకుండ నిర్లక్షించి వుండునా? బ్రహ్మ క్షమించియుండునా? యీ అంశములను గురించి వాల్మీకి శీర్షికలో ఆమూల్యాగ్రముగా వివరించటమైనది. యిక రావణుని విషయము

సర్వలోక జగద్విజేత అయిన రావణుడు, అతని పరివారము సర్వసౌఖ్యాలు అనుభవిస్తున్నారు. లంకను చూచిన హనుమంతుడు, బయట నుండి కొండపై నుండి లంకను చూచి

“గోగులు దేవదారులును గొండవిసెల్ చిటునిమ్మ మల్లియల్
రేగులరంట్లు గన్నెరులున్ బ్రేంకణముల్ కడుముల్ మొగళ్లునున్
వీగగ బూచి కాచి యరవిచ్చిన మొగ్గలన్ బూపపిందెలన్
వ్రేగున నేల బ్రాకు పృథివీదుహపాళులు నాటతోటలున్.”

“వ్రేతెడినే మొకో గగనవీధి నటంచన నొప్పుదాని, నీ
లీల నభంబునందు నవలీలగ నేగుచు నున్న దేమొ నా
జా లగుదాని, సంతతినిశాచరనాయక గాఢరక్షితం
బైలలి మీటు పట్టనవరాద్యము దుర్గవయానపద్యమున్”

లంకా నగర రక్షణ విధానము

“సీతను మ్రుచ్చిలించిన కారణంబున
రావణుడెంతయు రక్ష నునుప
నెల్లచోటుల మార్గణేష్వాసపాణు లై
నడయాడు రాక్షసనాయకులును
గనకమయంబు ప్రాకారంబుచుట్టంగ

గ్రహముల శారదాభ్రముల నెనయ
 నగుగృహంబులు పాండురాంచత్త్రతోకులు,
 నట్టశతము వైజయంతి పంక్తి.
 వింత లగుపైడి తీగల వేడ్క గొలుపు
 తోరణంబులు గలిగి నిస్తుల్యమగుచు
 గగనమున స్వర్గమనగ లంకాపురంబు
 కొండశిఖరంబు పేటుననుండుకతన”

“పట్టినశూలపాణులయి పాములు పెన్నుహగాచు భంగిగా
 నెట్టన కాచులంకను వినిర్మలమై సొబగారు లంకకున్
 బెట్టనికందకం బనగబేర్చి నెసంగు మహార్ణవంబునున్
 జుట్టును జూచి నిర్జరనిషూదను రావణుశౌర్య మెంచుచున్”.

ఈ విధముగా లంకా పట్టణము యొక్క ఉనికిని, ప్రకృతి సహజమైన వనరులను, రావణుని సహచరులు అనుసరించిన రక్షణ విధానము చూచిన హనుమంతుడు దిగ్రాంతి చెంది యిట్లు ఆలోచించెను.

“మంచితనంబుమాటలకు మానుగ లే దవకాశ మేనియున్
 లంచము లిత్తమన్న విఫలంబ యగున్, మఱివారిలోన గ
 ల్పించి పరస్పరంబు గడు వేఱివి చూడ నసాధ్య, మెంత యో
 జించిన రాక్షసావళులన్ జివ్వను గెల్వ నశక్య మేరికిన్”

లంకకు ప్రయాణమయ్యే సమయంలో, లంకలో సీత కనపడని యెడల దేవలోకము వెళ్లి, అక్కడ కూడ సీత కనపడకపోతే, లంక మొత్తమును రావణునితో సహా రాముని ముందుంచుతానన్నాడు హనుమంతుడు. యిప్పుడు లంకా పట్టణమును, అక్కడి రక్షణ విధానము, రావణుని శౌర్యము చూచిన తర్వాత వీరు అనగా లంకావాసులు మంచి మాటలతో వినరు, ఎందుకనగా యధారాజు తథా ప్రజ. అహంకారము భూషణముగా గలవారు. లంచము యిచ్చి మచ్చిక చేసుకుందామంటే ధనముతో మదించిన వారికి ధనముతో పనిలేదు. భేదములు కల్పించి వారిలో వారికి ఏదైన చెప్పి విడదీద్దామంటే అది కూడ కుదరదు. కారణం వారందరిది పకటే మాట, అదే రావణుని మాట. యిక మిగిలిన ఆధారము, నాల్గవది అయిన యుద్ధము. అది కూడ అసాధ్యముగా కనిపించుచున్నది. అంత పరాక్రమవంతుడైన హనుమంతుడు ఆ విధముగా ఆలోచిస్తే, లంకలోని పరిస్థితి ఎలాంటిదో తేలికగా అర్థము చేసుకోవచ్చును.

హనుమంతుడు లంకిణిని వశపరుచుకొని లంకలో ప్రవేశించాడు. సీత కొరకు వెదకటము ప్రారంభించాడు. ముందుగా భవనము పైభాగముల నుండి సంచరించుచూ, లోనికి తొంగి చూచుకుంటూ వెదకటము ప్రారంభించాడు. కారణం రాక్షసులు యాదమరచినపుడే కదా లోనికి చొరబడవలసినది. అప్పటివరకు మేడల పైభాగము నుండి పరిశీలించటము శ్రేయస్కరమని భావించాడు. రాక్షస ప్రవృత్తి ప్రకారము, వారు చీకటి పడగానే మధ్యము, మాంసము, స్త్రీభోగములతో వళ్లు మత్తెకి, వళ్లు తెలియని స్థితిలో జారిపోతారు. యిది వామాచారములోని కుండలని శక్తి యోగము. మధ్యము, మాంసము ప్రయోగాత్మకముగా, తంత్రపరముగా స్వీకరించుట వలన కుండలని శక్తి ప్రజ్వలించబడి మత్తుకు లోనవుతారు. ఆ స్థితిలో హనుమంతుడు వరుసగా

“వేగ ప్రహస్తిని వీటికి లంఘించి, యెలమి మహా పార్శ్వ నిక్కకెగిరి”

అలా అందరి యిళ్లు పరిశీలిస్తూ రావణుని యింటికి చేరాడు హనుమంతుడు. రావణుని గృహము

**“స తదా తద్భూహం దృష్ట్వా మహాహాటకతోరణమ్,
రాక్షసేంద్రస్య విఖ్యాతమద్రిమూర్ధ్ని ప్రతిష్ఠితమ్,
పుండరీకావతంసాభిః పరిఖాబీరలంకృతమ్,
ప్రాకారావృతమత్యంతం దదర్శ స మహాకపిః”.**

గొప్పవదైన, గొప్ప శక్తిమంతుడైన, కుండలని శక్తి ఉపాసకుడైన, గొప్ప ఆలోచనపరుడైన హనుమంతుడు పెద్ద పెద్ద ముఖద్వారములు గల ప్రాసాదమును చూచెను. పద్మములచే చెక్కబడిన పరిఘలు దానికి అలంకారముగా వుండెను. రావణుని గృహము స్వర్ణము కంటే అధికముగా ప్రకాశించుచుండెను. త్రిలోకములను జయించి, ఆయా లోకములలోని అందమైన వస్తువులను, స్త్రీలను, కన్యలను, ధనమును, బంగారమును తెచ్చి తన భవనములో అలంకరించుకున్నాడు రావణుడు. ఆ ప్రాసాదము

**“అర్థయోజనవిస్తీర్ణమాయతం యోజనం హి తత్,
భవనం రాక్షసేంద్రస్య బహుప్రాసాదసంకులమ్”.**

రావణుని ప్రాసాదము ఒకటింపావు మైళ్ల వెడల్పు, రెండున్నర మైళ్ల పొడవు గలిగి యున్నది. దానికి చుట్టుకుని అనేక భవనములున్నవి. యిచ్చట అనేక యితర భవనములచే చుట్టబడి అనుటచేత, ఆయనకు పరిచారకులు, అంగరక్షకులు, వంటవాళ్లు, యితరత్రా సేవ చేసేవారు అందుబాటులో వుండేందుకు, ఆ సమీపములోనే వారికి కూడ గృహములను నిర్మింపజేసి వుండవచ్చును. యీనాటి ప్రజాస్వామ్యము అమలులో వున్నప్పుడు కూడ రాష్ట్రపతి భవనము

350 గడులతో విలసిల్లుతుందని వింటున్నాము. అన్ని గడులలో ఆయన వుండడు గదా! బహుశ ఆయనకు సేవ చేసేవారు అందుబాటులో వుండేందుకు, అలా ఏర్పాటు చేసి వుండవచ్చును.

అలా రాత్రి తెల్లవార్లు మద్యము, మాంసము స్త్రీ సంభోగముతో సుఖమును అనుభవించిన రావణుడు, తెల్లవారగనే సీత మనసులో మెదిలి, బయలుదేరి అశోక వనమునకు విచ్చేస్తాడు. వచ్చి రావటముతోనే తన గొప్పతనము, పరాక్రమము, ఐశ్వర్యము, తాను యింతకు పూర్వము చేసిన గొప్ప పనులు, తనను పొందితే సీత అనుభవించ బోయే సుఖము, సౌఖ్యము, అధికారము అన్నీ ఏకరువు పెడతాడు. అయినా వాటన్నిటినీ సీత తృణీకరిస్తుంది.

**“ఏవం చైతదకామాం తు న త్వాం స్తుక్షామి మైథిలి,
కామం కామః శరీరే మే యథాకామం ప్రవర్తతామ్”**

నన్ను కామించని నిన్ను నేను తాకను. నీవు నన్ను ఎంత కామించకున్నను నేను సహింతును అని పలుకుతాడు రావణుడు. యిది వక అద్భుత కుండలినీ శక్తి అంశము. యిది బోధపడక చాలామంది యీ అంశమును తప్పుగా వ్రాసినారు.

కామసూత్రములో ప్రధానమైన అంశము కుండలినీ శక్తి ప్రజ్వలన గావించుటమే. పురుష వీర్యము స్త్రీలో ప్రవేశించి ఊర్ధ్వ దిశగా ప్రయాణించుటకు మూలము కుండలినీ శక్తి. యిక్కడ సీత వనదుర్గ అంశతో భూతత్వమును చాటుతున్నది, కావున ఆమెలో భూమాత సహనము ఉన్నది. కుండలినీశక్తి ప్రజ్వలనము ద్వారా భస్మమైన వేదవతి నుండి ఆవిర్భవించిన సీతలో, రావణుడు కైలాసము నుండి దోచుకున్న వేయి సంవత్సరముల సృష్టి పోషణకు అవసరమైన కుండలినీ శక్తిలో సగపాళ్ళు చేరినది. పరస్త్రీ అనుమతి లేకుండా సృజించిన తల పగులుతుంది అని శాపము వున్నది, ఆ పైన సీతలో వున్న కుండలినీ శక్తి నిధి వలన సీతను తాకటము ప్రమాదకరమే. కావున యీ కుండలినీ నిధిని బహిర్గతముగా పొందుట అసాధ్యమని భావించి అంతర్గతముగా పొందుటకు కామవాంఛ ప్రకటించి, తనను భర్తగా పొందమంటాడు రావణుడు.

రావణుడు యింతకు పూర్వము ఎంతో మంది స్త్రీలను, కన్యలను బలవంతముగా లంకకు తీసుకువచ్చాడు. కాని వారందరు కొంత కాలము వరకు రావణునికి లొంగకపోయినా, తమ వారెవరు రక్షించటానికి రాకపోగా, యిక వస్తారని ఆశ లేక, నిరాశ, నిస్పృహలతో రావణునికి వశమైనారు. యుద్ధకాండలో మహాపార్శ్వుడు సీతను బలాత్కారముగా అనుభవింపుము అని రావణునికి సలహా చెప్పినప్పుడు, రావణుడు

**“అద్య ప్రభృతి యామన్యాం బలాన్నారీం గమిష్యతి
తదాతే శతధా మూర్ధా ఫలిష్యం న సంశయః”**

ఈనాడు మొదలుకొని నీవెవరైనా పరస్త్రీని, నిన్ను యిష్టపడని స్త్రీని బలవంతముగా, అనుభవించినట్లైతే, ఆ క్షణమందే నీ తల నూరుప్రక్కలు, ముక్కలుగా అగుగాక అని బ్రహ్మశాపము గురించి చెబుతాడు. ఈ బ్రహ్మశాపమునకు కారణము ఏమిటి? యింతకు పూర్వమే నలకుబేరుని శాపము రావణునికి అంటినది. కావున పరస్త్రీలను చెరబట్టె రుచి మరిగి, పండి, పరిపక్వము చెందబడినది రావణుని ఆత్మ. అందుకని బ్రహ్మ రావణుని హెచ్చరిస్తూ యికమీదట పరస్త్రీలను చేబట్టటము మానివేయమని, ఆ రుచిలో మరిగావని, అలా కాకుండా మితిమీరి ప్రవర్తిస్తే తల నూరు ప్రక్కలు అగుతుందని శపించాడు. అలాంటి రావణుడు సీతతో

**“స్వధర్మో రక్షసాం భీరు సర్వదైవ న సంశయః,
గమనం వా పరస్త్రీణాం హరణం సంప్రమధ్య వా”.**

భయపడే స్వభావము గలదాన! పరభార్యలను అపహరించుట, వారితో కలియుట, యివన్నీ రాక్షస ధర్మాలు. అవి మా కులములో అధర్మము కాదు. యిక్కడ భయపడే స్వభావము గలదానా అని చెప్పి, సీతను ఉద్రేకపరచటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు రావణుడు. తద్వారా ఆమె క్రీడించుటకు అంగీకరించునేమో అని భావించి.

బ్రహ్మశాపము అనగా అది వక శాసనము వంటిది. దానిని అతిక్రమించరాదు. అతిక్రమించిన శిక్ష పరిమాణము, ‘శతధా మూర్ధఫలివృత్తి’ తీవ్రముగా వుంటుంది. శిరస్సు నూరు ముక్కలగుతుంది.

కాని ఈ రోజులలో మానవులమని, సాంకేతిక పరముగా, విజ్ఞాన పరముగా ఎంతో అభివృద్ధి సాధించాము అని చెప్పుకుంటున్నాము. కాని మనము ఏమి చేస్తున్నాము? ముసలి, ముతక, వివాహిత, అవివాహిత, విధవ, కన్య, బాల, పసికందు తేడా లేదు. కడుపున పుట్టిన బిడ్డ తేడా లేదు. యీ స్థితిలో మానవులమని చెప్పుకునే మనకంటె రాక్షసులే నయమనిపిస్తుంది. కారణం బ్రహ్మ శాపానికి రాక్షసులు కట్టుబడ్డారు. మనకు ఎన్ని శాసనములున్నా మనలను ఏమీచేయలేవు. ఇది రాక్షస ప్రవృత్తి అయితే, చిన్నపిల్లలను చెరిచే వానిని

**“కసుగాయ గరచి చూచిన
మసలక వగరు గాక మధురం బగునే
పసగలుగ యువతలుండిన
పసిబాలుర పొందువాడు పశువుర సుమతీ”**

పశువు అని వర్ణిస్తున్నాడు సుమతి శతకారుడు. యింతకంటె తక్కువ పదము, బహుశ ఏ భాషలోను దొరికియుండదు. యీ రీతిలో ఆలోచిస్తే పరస్త్రీలను బలవంతముగా పొందేవాడు

రావణ అంశ గలవాడైతే, పసిపిల్లలను పొందేవాడు పశువు అని అర్థము. కనీసం ఆ పశువులైన ఏడాది కొకసారి ఋతుక్రమము ప్రకారము కూడుతవి. కాని మానవులలో ఋతుక్రమము కూడా లేదు. యీ సందర్భములో దీపాల పిచ్చయ శాస్త్రిగారి రఘువంశములోని సందర్భము యిక్కడ ఉదహరించటము సమంజసము

వకరోజు రాముని కుమారుడైన కుశుని పడకగదిలోకి వక స్త్రీ ప్రవేశిస్తుంది, అది కూడ అర్ధరాత్రి వేళ. అప్పుడు కుశుడు ఆ స్త్రీతో 'రఘువంశ సంభవులైన రాజులు పరస్త్రీ విముఖులు అని తెలిసి కూడ అర్ధరాత్రి నా పడకగదిలోకి వచ్చిన నీ ఉద్దేశము ఏమిటి?' అని ప్రశ్నిస్తాడు. యిక్కడ స్త్రీ అనగా వివాహిత. వివాహము కాని స్త్రీలను కన్యలందురు. వివాహిత స్త్రీలను తల్లివలెనే చూడాలి. అదీ పరస్త్రీలను. అందుకే పోతనగారు ప్రహ్లాద చరిత్రలో 'అన్యకాంతలు కనుల కడ్డంబైన మాతృభావంబున మసలువాడు' అని ప్రస్తావించాడు.

**“పొలతివప్పి పురుషుడాద్యఘంటంబ కరుగకుండరాదు, కరిగె నేని
బ్రహ్మయైన కూతుబట్టక మానడు వటువు కింత పొత్తు వలదువలదు”**

పంచభక్త్య పరమాన్నములు ముందుబెట్టి తినవద్దు, ముట్టవద్దు అంటే ఎవరికైన సాధ్యమా? యిక రావణుని విషయము.

సీత రావణుని మాటలు విని బుద్ధి చెవుతుంది, మందలిస్తుంది. అయినా రావణుడు

**“యథాయథా సాన్వయితా వశ్యః స్త్రీణాం తథాతథా,
యథాయథా ప్రియం వక్తా పరిభూత స్తథాస్తథా.”**

పురుషుడు స్త్రీ పట్ల ఎంత మంచిగా, ప్రేమగా మాట్లాడుతాడో, ఆ స్త్రీ అతనిని అంత చీదరిస్తుంది. వానిని దాసానుదాసుడిగా, తనకు లొంగిపోయిన వానిగా, వశుడైన వానిగా, తేలికగా చూస్తుంది అంటాడు రావణుడు. యిక్కడ రావణుడు తన స్వయం అనుభవములను, స్వీయపరిచయము చేసుకుంటున్నాడు. తాను సీతకు వశమైనట్లు తెలుపుతున్నాడు. అప్పుడు మండోదరి రావణునితో, సీతా! సీతా! అని పలవరిస్తున్నావు. వ్యామోహబడుతున్నావు. ఆ సీత నా కంటే ఏ విషయములో గొప్ప? అందములోనా? ఆకర్షణలోనా? వంశములోనా? గుణములోనా? లేక ప్రేమలోనా? అని నిలదీస్తుంది. యిక్కడ రావణుని కుండలిని శక్తి గ్రహణము, సీతలోని గుప్త కుండలిని శక్తి నిధి గురించి మండోదరికి కూడ తెలియదు అని వ్యక్తమైనది. అప్పటికి పది మాసముల నుండి పడిన కష్టము భరించిన సీత విసిగి, వేసారి, తన వారెవ్వరు రక్షించటానికి రాక, వస్తారనే ఆశ లేక, తను ప్రాణములతో వున్నంత వరకు యీ కష్టము తప్పదని చావాలనుకుంటుంది. ఆ సమయములో హనుమంతుడు సీతను కలిసి ధైర్యము చెబుతాడు.

అశోకవనము భగ్గుము చేసిన తర్వాత, ఇంద్రజిత్తు హనుమంతుని బంధించి రావణ సభాభవనమునకు తీసుకువెళ్తాడు. రావణుని మొదటిసారి చూచిన హనుమంతుడు

**“అహో రూపమహో ధైర్యమహో సత్త్వమహో ద్యుతిః,
అహో రాక్షసరాజస్య సర్వలక్షణయుక్తతా”.**

అహో అని సంబోధించుటచే, ఆశ్చర్యచకితుడైన హనుమంతుడు, రాజైన యీ రావణుని యొక్క రూపమేమి? ధైర్యమేమి? సత్త్వమనగా బలమేమి? ఏమికాంతి? అనుకుంటాడు. వక కుండలిని విద్య ఉపాసకుడు, కామరూప అంశ గలవాడు వేరొక కుండలిని విద్య ఉపాసకుని, కామరూప అంశ గలవానిని గౌరవించుట సత్సంప్రదాయమేకదా. హనుమంతుడు రావణుని రూపము చూసి మోహము చెందాడు, గుణములను చూసి కోపించాడు. సర్వలక్షణములున్న రావణునిలో అహంకారము లేకుండిన మూడు లోకములకు రాజు అయ్యే అర్హత పొంది యున్నాడు అనుకుంటాడు. వక కుండలిని విద్యోపాసకుడు మరొక కుండలిని విద్యోపాసకుని గుర్తించే విధానము యిక్కడ తెలుస్తున్నది. యిలాంటి గుర్తించే విధానము సీతా కళ్యాణములో కూడ జరిగినది. రాముడు, హనుమంతుని కలిసినపుడు కూడ జరిగినది.

**“యద్యథర్మో న బలవాన్ స్యాదయం రాక్షసేశ్వరః,
స్యాదయం సురలోకస్య సశక్రస్యాపి రక్షితా”.**

యిన్ని రకముల ఐశ్వర్యము, బలము, పరాక్రమము, వాటికి తగిన పౌరుషము వున్న రావణునిలో పరస్మిన్ వ్యామోహము లేనిచో ఇంద్రునితో సహా దేవలోకమును నేలెడివాడు అని హనుమంతుడు ఆలోచించాడు. అప్పుడు రావణుడు హనుమంతుని జూచి

**“వజ్ర మహేంద్రత్రిదశేశ్వరో పాసాక్ష్య ద్యమో వరుణోవా,
రుద్రోగ్ని రర్మోధనదశ్చ సోమో న వానరోయస్వయమేవ కాలః”.**

యితడు వజ్రము ధరించిన స్వర్గలోకాధిపతియైన ఇంద్రుడు గాని, జీవుల ప్రాణములను హరించు సాక్షాత్తు యముడు గాని, లేక వరుణుడు గాని, అగ్ని గాని లేక కాలుడు గాని, సూర్యుడు గాని, చంద్రుడు గాని అయివుండవలెను. కేవలము వానరమాత్రుడు కాదు. పైన చెప్పబడిన వారందరితో రావణుడు యుద్ధము చేసినవాడే. కావున వారి పరాక్రమము, వీర్యము రావణునికి తెలుసును. కేవలము వక వానరమాత్రుడు లంకలో ప్రవేశించటము, యింతటి ఘోరకృత్యము చేయ సాహసించటమా? యిదివరకు వాలి, సుగ్రీవుడు, జాంబవంతుడు, మైదుడు, ద్విదుడు, సేనా నాయకుడైన సుషేణుని ఎరుగుదును. వారిలో ఎవ్వరికి కూడ యింతటి వేగము గాని, శక్తిగాని, రూపము మార్చగల శక్తి గాని, సమయాసమయానుకూలముగా ప్రతి పనిని

తనకనుకూలముగా మార్చుకోగల బుద్ధి విశిష్టత గాని లేవు. గనుక యితడు వీరందరి కంటె ఘనుడు, గొప్పవాడు కూడ. పైన చెప్పబడిన వారందరు యింతకు పూర్వము తన చేతిలో వోడిపోయినవారే. అందులో వాలి, సుగ్రీవులు తప్ప. యిక ఇంద్రుడు, అగ్ని, వాయువు, వరుణుడు, కుబేరుడు, సూర్యుడు, చంద్రుడు, యముడు వీరంత తన ఆధీనములో వున్నవారే. రుద్రుడు కుండలిని శక్తి ప్రదాత, వరము లిచ్చినవాడు. యిక మిగిలినది కాలుడు. తనలోని కుండలిని శక్తి క్షీణించినదని గ్రహించి, వీరందరు కలిసి, తన మీదికి వారి వారి శక్తులను కలపోసి హనుమంతుని పంపి వుంటారేమో, అని రావణుని ఆలోచన. అనగా తనకు తెలియని విషయము, భ్రమలోపడి, మాయ ఆవహించి, భయమునకు లోనైనాడు రావణుడు.

అజ్ఞానములో వున్నా, మూర్ఖత్వములో వున్నా, అమాయకత్వములో వున్నా, తప్పిదము జరిగి, చేసిన తప్పు ఎరుక కలుగగానే భయము కలుగుతుంది. జ్ఞానోదయము కల్గిన వానికి, మాయ ప్రభావము లేని వానికి, తప్పు చేసే అవకాశము లేనివానికి భయము ఎందుకు కలుగుతుంది? పైన పేర్కొన్న వారందరికి రావణుడంటే భయమే గనుక, వారేమైనా చేసారేమో అని సంశయము జనియించినది.

**“కిం వైష్ణవం వా కపిరూపమేత్య రక్షోవినాశయ పరంతేజః,
అనన్తమవ్యక్త మచిన్చ్యవేగం స్వమాయయా సాన్త్రతమాగతంవా.”**

రావణుడు హనుమంతుని లంకలోని చేష్టలకు ఆలోచనలో పడినాడు. పూర్వము పాతాళములో బలిచక్రవర్తి దర్శనార్థం తాను వెళ్లినప్పుడు తనకు కలిగిన అనుభవము, పరాభవము, తాను చేసుకున్న సంకల్పము జ్ఞప్తికి రాగా, ఏమిటిది? తన మరణము విష్ణ్వాంశ గలవానిచే సంభవించవలెనని, తాను ప్రయత్నిస్తున్న సీతలోని కుండలిని శక్తి తనకు దక్కక ముందే యీ విష్ణ్వాంశ గల వాడొచ్చాడేమోనని భయపడినాడు. వైష్ణవశక్తి కపి రూపములో లంకకు విచ్చేసినదా అని తన మంత్రులతో విచారిస్తున్నాడు.

అనంతము అనగా న+అంతము, చివర, కొన, పరిమితము లేని, యింతని కొలవలేనిది, అంచులు లేనిది, అవ్యయము అనగా ఖర్చు అయేది, తరిగేది కాదు. ఖర్చు లేనిది. ఈ వైష్ణవశక్తి తరిగేది కాదు. అంటే అంతర్గతమైన అంశము. బహిర్గతమైన విషయము ఏదైనా తరుగుట, పెరుగుట వలయములో పరిభ్రమిస్తుంది. భక్త ప్రహ్లాద సినిమాలో ‘నాలో నుండి నన్ను కావవా! విషము త్రావ బెరుగన యేల విషధర శయన విశ్వపాలనా’ అని ప్రహ్లాదుడు విషము మింగుతాడు. కాబట్టి వైష్ణవశక్తి ఎంతమంది దోషులను శిక్షించినా, శిష్టులను రక్షించినా తరిగేది కాదు. ఈ ప్రక్రియ నిరంతరము, నిత్యము జరుగుట వలన సృష్టి సంతతులన, సమన్వయములో వున్నది. వక పాత్రలో నింపిన నీరు తరుగుతుండేమో గాని, వూట బావిలో నీరు ఎంత తోడితే అంత

ఊరుతుంది. అలాంటి వైష్ణవ శక్తి అచింత్యము. న+చింత్యము, చింతించుటకు, ఆలోచించుటకు, వూహించుటకు అలవికానిది, అతీతమైనది. అనగా చిత్తమునకు దొరకనిది అచింత్యము. ఆలోచన రహితస్థితిలోనే వైష్ణవ శక్తి పొందగలము. అదే గదా పతంజలి యోగసూత్రము 'చిత్తవృత్తి నిరోధము యోగము' అని తెలిపాడు. అటువంటి 'యోగి హృద్యానగమ్యం' వైష్ణవ శక్తి. మహాయోగులకు, తపస్సంపన్నులకు, 'యినుపకచ్చడాల్ బిగించి మునిముచ్చులకు' కూడ అందనిది, తోచనిది, తెలుసుకోలేనిది వైష్ణవశక్తి. మరి 'యోగి హృద్యానగమ్యం' అంటే చిత్తవృత్తి నిరోధమైన, మనస్సు నిద్రపుచ్చిన యోగుల హృదయ కమలము, అనాహత చక్రకమలము దళముల అంచులలో యిమిడి వున్న శక్తి వైష్ణవశక్తి. యిది చివర అంచు అని ఎలా నిర్దారిస్తాము? కమలము వృద్ధి పొందుతున్న కొలది, కమల దళము అంచులు వ్యాపిస్తాయి కదా. ప్రముఖ సినీ గేయరచయిత, సీతారామాశాస్త్రి గారు వక పాటలో 'యెద కనుమలలో ప్రతిధ్వనించి, విరించి, విపంచి గానం' అని వ్రాసారు. భరత ఖండములో తూర్పుకనుమలు, పడమటి కనుమలు అను విస్తారమైన పర్వత శ్రేణులున్నవి. అలాగే వింధ్య పర్వతము, హిమాలయ పర్వత ప్రాంతములున్నవి. అవి చూచిన వారికి వాటి మొదలు ఎక్కడో, చివర ఎక్కడో ఖచ్చితముగా చెప్పలేనంత విస్తారముగా వుంటాయి. దీనికి ప్రమాణికము ఏమిటనగా, ఈ పర్వతముపై నిల్చిని బిగ్గరగా అరచిన, కొన్ని క్షణముల తర్వాత ఎంతో దూరము నుండి మరొకరు ఈలాగే అరచినట్లుగా ప్రతిధ్వని వినపడుతుంది. అటువంటి మొదలు, చివర తెలియని హృదయ కమలము నుండి ఆవిర్భవించిన సంకల్పము, సామగానమై బయల్పడినది అని సీతారామాశాస్త్రిగారి బోధన. యిదియే 'యోగి హృద్యాన గమ్యం'. యిదియే రావణుడు వేయి సంవత్సరముల పాటు కైలాసములో పార్వతి కదరీబంధములో చిక్కుకొని 'జటాటవి గలజ్జల ప్రవాహి పావితస్థలే' అని ఆలపించిన సామగానము. యింతకి హృదయ కమలము అంచులు ఎక్కడున్నవి? ఎవరికీ తెలియదు. దేహమంతటా వ్యాపించి, విశ్వమంతటా వ్యాపించగల హృదయ కమలము అంచులు ఎవరు మాత్రము నిర్ణయించుటకు సాహసించగలరా?

రావణుడు పదివేల సంవత్సరములు తపస్సు చేసి బ్రహ్మవరము పొందాడు. అలాంటి బ్రహ్మ వేయి సంవత్సరముల తపస్సు చేసి కూడ విష్ణువుని, వైష్ణవశక్తి గురించి తెలుసుకొన లేకపోయాడు. యీ సందర్భములో వివేకానందుడు రామకృష్ణ పరమహంసను సందర్శించినపుడు వారిరువురి మధ్య జరిగిన సంభాషణ

- వివేకానందుడు - నీవు దేవుని చూచావా?
- రామకృష్ణుడు - చూచాను!
- వివేకానందుడు - ఎలా వుంటాడు?

రామకృష్ణుడు - నీరు, మంచు, ఆవిరి, యీ మూడింటిలో అసలు, వాస్తవమైన రూపము ఏది? నీవు నాకంటె ఎక్కువ చదువరివి కదా!

వివేకానందునికి జవాబు దొరకలేదు. యిదియే 'యోగి హృద్యాన గమ్యం', యిదియే యెద కనుమలలో ప్రతిధ్వనించుట, యిదియే 'చిత్తవృత్తి నిరోధము యోగము'. యింతటి శక్తివంతమైన వైష్ణవశక్తిని తెలుసుకొనుటకు ప్రయత్నించిన సాహసి, శ్రీ బొమ్మెర పోతనామాత్యుడు కూడ తన భాగవతములో

“కలుగడే నాపాలి కలిమి సందేహింప
 కలిమి లేమిలి లేక కలుగువాడు
 నాకడ్డపడరాడే నలిన సాధువులచేబడ్డ
 సాధులకడ్డ పడెడివాడు
 చూడడే నాపాటు జూపుల చూడక
 చూచువారల కృప జూచువాడు
 లీలతో నా మొరాలింపబడే మొఱుగుల
 మొఱుగు తెరుంగుచుతున్న మొఱుంగువాడు
 అఖిల రూపములు తన రూపమైనవాడు
 ఆది మధ్యాంతరము లేక యలరువాడు
 భక్తజనుల దీనుల పాలివాడు
 వినడే! చూడడే! తలపడే! వేగరాడే!”

అని తన హృదయ కమలము స్పందనతో తపనపడ్డాడు. భాగవతములోని యీ పద్యములో 'ఆది మధ్యాంతరము లేక యలరువాడు' అనుటచే, ఆది అనగా బ్రహ్మగ్రంథి అంతము రుద్రగ్రంథి అయినదై , మధ్యము విష్ణుగ్రంథి అయివున్నది. ఈ విష్ణుగ్రంథి స్థానమే హృదయ కమలము. ఈ హృదయ కమలము విచ్ఛుకొని, కమల దళములు బ్రహ్మగ్రంథి నుండి రుద్రగ్రంథి వరకు వ్యాపించి, అటు పిమ్మట రుద్రగ్రంథి నుండి హృదయకమల సంకల్ప వికల్ప తరంగములు గ్రహాంతర్గత ఆవృతము చేయగలవు. దీనినిబట్టి పోతనామాత్యుడు కూడ 'కుండలిని విద్య ఉ పాసకుడు' అని స్పష్టముగా తెలియుచున్నది. అంతేకాదు 'ఎవ్వనిచే జనించు జగమెవ్వని లోపలి నుండు లీనమై' అనుచు అణురూపములో వున్న నారాయణుని తలంచి, యీ సృష్టి నడుచుటకు మూలము కుండలిని శక్తియే అని నిర్ధారించాడు. అదియే వైష్ణవశక్తి. వైష్ణవశక్తి అంటే విష్ణుగ్రంథి ప్రభావము అధికముగా వున్నప్పుడు ఉద్భవించే, ప్రసరింపబడే కుండలిని శక్తి. అలాంటి అనిర్వచనీయమైన వైష్ణవశక్తితో, విష్ణువు తన స్వమాయచేత యీ వానరుని సృష్టించి, రాక్షస నాశనము కొరకు పంపి యుండ వచ్చునేమో అని రావణుని యోచన.

అందునా నిరాయుధుడు, వంటరివాడు, తోడు మరొకడు లేడు. అశోకవనము ధ్వంసము చేయటమేమిటి? పేరుమోసిన రాక్షసులతో సహా నాల్గవ వంతు సైన్యము నాశనము గావించటమేమిటి? అది కూడ కొన్ని ముహూర్త కాల వ్యవధిలో జరిగినది. రాక్షసుల చేతిలో చిక్కకుండ కనుకందక లంకను తగులబెట్టి, క్షేమముగా తిరిగి వెళ్లటమేమిటి? ఇదంతా సామాన్య మానవునికి గాని, సామాన్య వానరునికిగాని సాధ్యమయే పనేనా? హనుమంతుడొక్కడే యింత సాధిస్తే, సాధించి క్షేమముగా తప్పించుకుంటే, యిక రామలక్ష్మణులు, సుగ్రీవుడు, సుషేణుడు, జాంబవంతుడు, మైందుడు, ద్విదుడు, యితర సేనా నాయకులతో కలిసివస్తే సాధించలేనిది ఏముంటుంది? అని ఆలోచనలో పడ్డాడు రావణుడు. వకసారి మాయ ఆవహించి, భయము కల్గితే, మనస్సుకు నియంత్రణ వుండదు. రావణుని అంగారకుని మాయ ప్రభావము కప్పేసినది. త్రేతాయుగము కాలములో పరిభ్రమణము లేకున్ననూ అంగారకుని మాయ పొగ రావణునిలో ప్రవేశించి కలకలము రేపినది.

పూర్వము బ్రహ్మదేవుని వద్ద పొందిన వరము ప్రకారము, బ్రహ్మదేవుడు తానడిగిన వరముల లక్షణములు రావణుని బ్రహ్మగ్రంధిలో ప్రయోగాత్మకముగా ప్రవేశపెట్టినపుడు నరులు, వానరుల ద్వారా ముప్పుతానే కోరుకున్నాడు. కావున బ్రహ్మగ్రంధిలో ఆయా లక్షణములు గల నాడులు స్పందనచే యిట్టి ఆలోచనలు కల్గినవి. యిది అంగారకుని ప్రభావము. అన్నిటికి పుట్టుక స్థానము నాభియే కదా, కావున అచ్చటి నాడుల స్పందన ఆలోచనలుగా మారినవి. యిప్పటివరకు నా లంకలో ఎవరూ జొరపడలేరు. జొరపడటానికి ఊహించరు, అవకాశము లేదు. నావారంతా హేమాహేమీలు, కట్టుదిట్టమైన కాపలావుంది అనే ధైర్యముండేది. ఇప్పుడు హనుమంతుని సాహసకృత్యము వలన ఆ ధైర్యము సన్నగిల్లి, అధైర్యము చోటు చేసుకున్నది. మానసికముగా క్రుంగిపోయాడు, రావణుడు. మానసిక దౌర్బల్యము ఎప్పుడు ఏర్పడుతుందో, అప్పుడు ప్రాణి, జీవి నిర్వీర్యుడౌతాడు. ఏ నిర్ణయము తీసుకొనలేడు. ఏ పని చేయలేడు. ఏ ఆలోచన పరిపూర్ణముగా సాగదు. సమ్మాద, చేతస్కుడు అనగా సంశయాత్మక స్థితిలో పడతాడు. ధైర్యమంటే ఏమిటి? ధైర్యము అంటే మనలోని విశుద్ధి చక్ర కమలము ఆజ్ఞాచక్రములో లయమయి, చిత్తములో అహంకారము లయమగుట ద్వారా విష్ణుగ్రంధిలో వ్యక్తమయే పంచబ్రహ్మల భూతత్వము. అంటే మాయకు కారకుడైన అంగారకుడు, బృహస్పతితో కలిసినపుడు, భూతత్వముతో కూడిన చిత్తముతో అగ్నితత్వముతో కూడిన అహంకారము కలిసి గావించే కర్మాచరణ. మాయకు వశముకాని కర్మాచరణ, ధైర్యవంతుని కర్మాచరణ అయినది. కాబట్టి లంకలో హనుమంతుడు రుద్రాంశతో జరిపిన ఘోరకృత్యము ద్వారా, రావణుడు విశుద్ధి చక్రములోని అంగారకుని మాయకు వశమై ధైర్యము కోల్పోయాడు. యిటువంటి మాయకు వశమైన అర్జునునికి శ్రీకృష్ణుడు భగవద్గీత ఉపదేశము చేసాడు.

మాయకు వశమైనవాడు మంచించెడులు తెలుసుకొనలేడు, అందుచేత యితరుల సలహాపై ఆధారపడతాడు. వాటిలో కూడ తనకు అవసరమైనవి ఎంచుకొనలేక భ్రష్టుడౌతాడు. అందుకే హనుమంతుడు

“అనిర్వేదః శ్రీయో మూలమనిర్వేదః పరం సుఖమ్,
అనిర్వేదో హి సతతం సర్వార్థేషు ప్రవర్తకః”.

అనిర్వేదమనగా దిగులు చెందకుండుట, ధైర్యముగా వుండుట, నిత్యసంతోషిగా వుండుట. ఇలా ఎవరుండగలరు? మాయకు వశముకానివారు, సాక్షిభూతులు వంటివారే ఉండగలరు. అలా వుండగలుగుటచే శ్రేయస్సుకు, అభివృద్ధికి కారణము అవుతారు. అంతేకాదు, పరంసుఖము యింతని వర్ణించలేని గొప్పసుఖమునకు కారణము అగుదురు. వర్ణనకు అందని గొప్ప సుఖము ఏముంటుంది? అదే ఆనందము. ఆనందము అంతర్గతమైన అంశము. కాబట్టి దిగులు చెందకుండుటయే ఆయుఃవృద్ధికి సర్వమైన అన్ని విధములైన సుఖములకు కారణము. అలా ధైర్యముగా వుండుట వలన అన్ని కార్యములు సాధించవచ్చును. ప్రాణములేని దేహమును చితి దహించివేస్తుంది. కాని చింత అనేది బ్రతికున్న వారినే దహించగలదు. యీ సందర్భముగా వాడుకలో వున్న కథను యిక్కడ ప్రస్తావించటము ఉచితము.

వక మహారాజు అష్టైశ్వర్య సంపన్నుడు, అంటే ఆయన వద్ద అష్టలక్ష్మలున్నారు. ఏదో ఎక్కడో పొరపాటు జరిగి, వక్కొక్క లక్ష్మి ఆయనను వదిలిపోసాగారు. అయినా ఆ మహారాజు దిగులు చెందలేడు, ధైర్యముగా వున్నాడు. తనను వదిలిపోయే లక్ష్మలను ఆపలేడు, వారిని అడ్డగించలేడు, బ్రతిమాడ లేడు. చివరి లక్ష్మి విడిచి పోవటానికి సిద్ధమైనది. అప్పుడు ఆ మహారాజు నీవెవరు? అని తనను వెదలిపోయే చివరి లక్ష్మిని ప్రశ్నిస్తాడు. ఆమె మహారాజుతో 'నేను ధైర్యలక్ష్మి' అని చెబుతుంది. అంతట ఆ రాజు, తల్లీ! నీ అండ చూచుకునే యింతవరకు అందరు లక్ష్మలు దూరమవుతున్నా, నేను చింతపడలేదు. నీవు కూడ వెళ్ళిపోతే నేను బ్రతికున్నా చచ్చినట్లే. అందుచేత తల్లీ! నీవు నా దగ్గర వుంటే, తక్కిన లక్ష్మలను సంపాదించుకొనగలను. గనుక నీవు నన్ను విడిచి పోవద్దు అని వేడుకుంటాడు. అందుకే మనవాళ్లు 'ధైర్యే సాహసే లక్ష్మీ' అని ఉవాచ. యిదే సందర్భములో యీ క్రింది విషయము కూడ గమనించదగినది.

తన కుమారుడు అడవికి పోయే సందర్భములో శోకములో వున్న దశరథునితో కౌసల్య కోపముతో మాట్లాడుతుంది. అప్పుడు దశరథుడు కౌసల్యతో - నీవు ఎంతో మంచిదానివి. ధర్మాధర్మములు తెలిసినదానివి. ధర్మము నాచరించేదానివి. సౌమ్యురాలివి. ఎంత దుఃఖములో వున్నాగాని, చేసుకున్న భర్తతో యీ విధముగా కఠినముగా మాట్లాడవచ్చునా? అని ఆమె పాదములను తాకుతాడు. అప్పుడు కౌసల్య

**“శోకో నాశయతే ధైర్యం శోకో నాశయతే శ్రుతమ్,
శోకో నాశయతే సర్వం నాస్తి శోకసమో రిపుః”.**

శోకము ధైర్యమును నాశనము చేస్తుంది, శోకము శాస్త్రజ్ఞానమును నాశనము చేస్తుంది. శోకము నాశనము చేయలేనిది ఏమీలేదు. అన్నిటిని నాశనము చేయగలదు. అందువలన శోకముతో సమానమైన శత్రువు లెవ్వరూ లేరు అని చెబుతుంది.

కారణం శత్రువు కొట్టిన దెబ్బ, శరీరములో ఏదో వక అవయవానికి తగులుతుంది. అది కొంతకాలమునకు మానిపోతుంది. లేదంటే ఉన్నపళముగా, ఏ చింతా లేకుండా ప్రాణము తీస్తుంది. కాని శోకము అలా కాదు. సుఖముగా బ్రతకనివ్వదు, సుఖముగా చావనివ్వదు. నిత్యము హింసిస్తుంది, తిన్నవి వంటబట్టనివ్వదు. నిద్రపోనివ్వదు. యిలా నిత్యము నరకయాతన అనుభవించి, తద్వారా 25 సంవత్సరముల వాడు 60 సంవత్సరముల వానివలె తయారై, నూరేళ్ళు బ్రతకవలసినవాడు, యాభైఏళ్ళకే టపా కట్టేస్తాడు. రావణుని పరిస్థితి కూడ అంతే. మానసిక దౌర్బల్యముతో సగము చనిపోయినాడు. బ్రహ్మను మెప్పించి, పరమశివుని మెప్పించిన వానికి, కుండలినీ శక్తి ఉపాసన చేసినవానికి ఎంతటి దుస్థితి? నమ్మశక్యముగాకున్నది. ఈ స్థితిలో వున్న రావణుడు సమూడ చేతస్సుడై తీసుకొనవలసిన జాగ్రత్తలను గురించి మంత్రులతో

**“లంకాయాం తు కృతం కర్మ ఘోరం ధృష్ట్వా భయావహమ్,
రాక్షసేంద్రో హనుమతా శక్రేణేవ మహాత్మనా,
అబ్రవీద్రాక్షసాన్ సర్వాన్ హ్రియా కించిదవాఙ్ముఖః.”**

మహాత్ముడు, దేవేంద్రునితో సమానమైన పరాక్రమము గలవాడైన హనుమంతుడు లంకలో చేసిన ఘోరమైన, భయంకరమైన కృత్యములు మీరు చూచినారుగదా! ఎవరైనా నీవు చూడలేదా? నీవేమి చేసావు అని అడుగుతారేమోనని బెంగతో, సిగ్గుతో తాను త్రిలోక విజేత అయి కూడ ఏమీ చేయలేక ప్రేక్షకపాత్ర పోషించినందుకు, రేపు రాముని సైన్యము వస్తే చేయవలసిన పని ఏమిటి అనే లజ్జతో, కించిత్ వాఙ్ముఖః, కొంచెము ముఖము క్రిందికి వంచి అడుగుతున్నాడు రావణుడు.

**“ధర్షితా చ ప్రవిష్టా చ లంకా దుష్ప్రసహా పురీ,
తేన వానరమాత్రేణ ధృష్టా సీతా చ జానకీ.”**

ఎవ్వరూ ఎదిరింప శక్యము గాని, ప్రవేశింప శక్యముగాని లంకలో, వానరమాత్రుడైన హనుమంతుడు ప్రవేశించి జనకరాజ కుమార్తె సీతను చూడగల్గినాడు. హనుమంతుడు లంకలో చేసిన పని, రావణునిపై ఎంత గాఢముగా మనస్సులో నాటుకున్నదంటే ప్రతినిత్యము, ప్రతి

ఘడియ, ప్రతి నిమిషము, ఏ పని చేస్తున్నా, ఏమి మాట్లాడుతున్నా, ఆఖరకు నిద్రలో కూడ అదే పలవరింత. అదే మనసులో మెదులుతున్నది. అదే విషయము మనస్సును తొలుస్తున్నది. యిక్కడ జనక రాజకుమారి కుమార్తె అని ప్రస్తావించుట ద్వారా, తన నుండి చేజారిపోయిన కుండలని శక్తి వేదవతి గ్రహించినదై, ఆమె పసిబాలిక రూపము దాల్చి యిప్పుడు పెరిగి, జనకరాజకుమార్తె అయిన సీతగా గ్రహించినాడు, రావణుడు. పైగా తన అనుచర్యులు ద్వారా సీత హనుమంతునితో ఏదో మాట్లాడినది అన్న విషయము తెలుసుకున్నాడు. రావణుడు సీతకు వశమైనది దేనికొరకు? తన చేజారిపోయిన కుండలని శక్తి తిరిగి పొందుటకు, తాను ఎంత ప్రయత్నించినా సీత తనతో ఏమీ మాట్లాడను కూడ లేదు. యిప్పుడు సీత హనుమంతునితో మాట్లాడినది అని విన్న రావణుడు, సీత హనుమంతునికి వశమై యుండవచ్చు, ఆపైన హనుమంతుని పరాక్రమము చూచాడు కావున, సీతలో దాగియున్న గుప్త కుండలని శక్తి నిధి హనుమంతుడు గ్రహించాడేమోనని తలంచి, హనుమంతుడు చేసిన ఘోరకృత్యములు మెదులుతుండగా రావణుడు హనుమంతునికి వశమైనాడు. అనగా రావణుడు సీతకు యింతకు పూర్వమే వశమై వున్నాడు. రామదూతగా వచ్చి, సీతా శోకము దూరము గావించి, సీతను ఆనందభరితురాలిగా చేసిన హనుమంతునికి, సీత వశమైనది. కావున రావణుడు హనుమంతుని వశమైనాడు. అందుకే యిప్పటివరకు సీత అని పలవరించేవాడు, యిప్పుడు హనుమ అని పలవరిస్తున్నాడు. అందుకే రావణుడు, హనుమంతుని అడుగుతాడు. లంకలోనికి ఎందుకు ప్రవేశించావు? సీతతో ఏమి మాట్లాడినావు? వకవేళ సీతనుండి కుండలనిశక్తి గ్రహించినేమో అని అనుమానముతో.

“ప్రాసాదో దర్శితశ్చైత్యః ప్రవరా రాక్షసా హతాః,
ఆవిలా చ పురీ లంకా సర్వా హనుమతా కృతా.”

ఆ హనుమంతుడు చైత్యప్రాసాదమును ధ్వంసము చేసాడు. గొప్ప గొప్ప పేరుమోసిన రాక్షసులను సంహరించినాడు. లంకాపురిని వ్యాకులము గావించాడు. ఈ జరిగిన దానిని దృష్టిలో వుంచుకుని తన మంత్రులతో

“కిం కరిష్యామి భద్రం వో కిం వా యుక్తమనన్తరమ్,
ఉచ్యతాం నః సమర్థం యత్కృతం చ సుకృతం భవేత్.”

మీరందరు విచారించి, ఏ విధముగా, ఏమి చేస్తే భద్రం అనగా మనకు మంచి, క్షేమము కల్గుతుందో, మనము క్షేమముగా వుంటామో నాకు చెప్పండి అని అడుగుతాడు, రావణుడు. యిలా మేలుకోరేవారైతే, ఆలోచించి తగిన విధముగా చేయుట వలన పని సఫలమవుతుంది. కాబట్టి రాముని విషయములో ఏమి చేయవలెనో చెప్పండి. మీ అభిప్రాయాలను నిర్భయముగా చెప్పవచ్చును, అంటాడు రావణుడు. కాని లంకా సభలోని రాక్షసులందరికి రావణుని విషయము

క్షుణ్ణంగా తెలుసును. సీతను రామునికిప్పటము రావణునికి యిష్టము లేదని తెలుసు. తెలిసి తెలిసి రావణునికి విరుద్ధముగా, వ్యతిరేకముగా అభిప్రాయము చెప్పి లేనిపోని యిబ్బంది తెచ్చుకోవటము ఎందుకుని రాక్షసులందరూ అతనికి అనుకూలముగా మాట్లాడతారు.

“ఇత్యుక్తా రాక్షసే/ద్దేణ రాక్షసాస్తే మహాబలాః,
 ఊచుః ప్రాజ్ఞలయః సర్వే రావణం రాక్షసేశ్వరమ్,
 ద్విషత్పక్షమవిజ్ఞాయ నీతిబాహ్యోస్త్వబుద్ధయః”.

రాక్షస రాజైన రావణుడు యీ విధముగా ప్రశ్నింపగా, మహా బలవంతులైన, నీతికి దూరమైన, బుద్ధిలేని వారైన రాక్షసులు, శత్రువును తక్కువగా అంచనా వేసి, లేని గొప్పలు చెప్పి రావణుని ప్రేరేపిస్తారు.

“త్వయా భోగవతీం గత్వా నిర్జితాః పన్నగా యుధి,
 కైలాసశిఖరావాసీ యక్షైర్భహుభిరావృతః,
 సుమహాత్మదనం కృత్వా వశ్యస్తే ధనదః కృతః.”

పాతాళము నందున్న భోగవతి నగరమునకు వెళ్లి యుద్ధము నందు పన్నాగులను, కైలాస ప్రాంతము నందు యక్షులను, వారితో కూడ వారి నాయకుడైన కుబేరుని యుద్ధము నందు వోడించితివి కదా. యీ పూర్వకముగా వెనుకటిలో అతను చేసిన ఘనకార్యములను గుర్తుచేసి, అతని బలము, పరాక్రమము గుర్తు చేసి, వారి కంటె యీ నరులు, వానరులు గొప్పవారు కాదు, వీరిని జయించుట మనకు ‘నల్లేరు మీద బండి నడక’ లాంటిదని భ్రమ కల్పిస్తారు, రావణుని మంత్రులు. ఈ శ్లోకములో ఆనాటి దేశకాల పరిస్థితులలోని రహస్యములను వాల్మీకివారు తెలియ జేస్తున్నారు.

భోగవతి నగరము పాతాళములో వున్నదని స్పష్టమైనది. పాతాళము భూగర్భములో లేదని యింతకుముందే చర్చించటమైనది. అంటే ఆనాటి దేశకాల పరిస్థితులలో సూర్యుని కాంతి, చంద్రుని కాంతి అధికశాతము భరతఖండముపై ప్రసరించుట వలన, మిగిలిన భూగోళ ప్రాంతములు అధికముగా చీకటి ప్రాంతము లైనవి. సూర్యుని, చంద్రుని ఉనికి ద్వారా భరతఖండములో కర్మాచరణ అధికమైనది. నాగరికత వృద్ధిపొందినది. యిక భూగోళములో అత్యంత చీకటి ప్రాంతము పాతాళము అయినది. మనము ఏ సమయములో భోగిస్తాము? చీకటి పడిన తర్వాత రాత్రివేళలోనే భోగిస్తాము. కావున ఆనాటి కాలములో పాతాళములోనివారు, చీకటి బ్రతుకులగుటచే ఎక్కువ సమయము భోగములో వుండేవారని అర్థమగుచున్నది. ఈ విషయము సరిగా అర్థం చేసుకోని చాలామంది తత్వవేత్తలు యీనాటికి భరతఖండము కర్మభూమని, మిగిలిన ప్రాంతములు భోగభూమలని ప్రచారము చేస్తున్నారు. యీనాటి దేశకాల

పరిస్థితులలో యించుమించు భూగోళము అంతటా పగలు, రాత్రి భేదము స్పష్టముగా తెలుస్తున్నది. కావున శ్రేతాయుగము నాటి భోగము ప్రతిపాదన యిప్పుడు వర్తించదు. భోగించకుండగా, భారతదేశ జనాభా పెరిగి 'యింతింతై, వటుడింతై' లాగా వందకోట్లు ఎలా దాటగల్గినది?

**“వినిపాత్య చ యక్షౌఘాన్నిక్షోభ్య వినిగృహ్య చ,
త్వయా కైలాసశిఖరాద్విమానమిదమాహృతమ్.”**

నీవు యుద్ధము నందు యక్షులను పడగొట్టి, క్షోభింపజేసి, కొందరిని బంధించి కుబేరుని రాజధాని అయిన అలకాపురి నుండి విమానములో లంకకు తరలించావు కదా! యిదే విధముగా శౌర్య, ప్రతాపాలను ప్రదర్శించి నాగులను, యక్షులను, దానవులను, దేవతలను, భూమి మీద వున్న క్షత్రియ రాజులను జయించినావు. యిక్కడ రావణుడు కైలాసము నుండి యక్షులను బంధించి లంకకు తీసుకుపోవటానికి కారణమేమిటి? అది కూడ సౌలభ్యము, సౌకర్యముతో కూడిన పుష్పక విమానములో.

కైలాసములోని యక్షులు తేలికదనము పొందినవారు. వారి వలన భరతఖండములోని భూతత్వము, భూమాత సుస్థిరముగా వుండి భారము లేకుండా తేలికదనము పొందియున్నారు. ఎప్పుడైతే రావణుడు, కుబేరుని యుద్ధములో జయించి, యక్షులను బంధించి లంకకు తరలించాడో, భరతఖండములో భూతత్వము అసహనము పెరిగినది. లంక భూతత్వము తేలికదనము పొంది సముద్రము ఉపరి తలమునకు చేరినది. తర్వాత రాముని ద్వారా వారధి నిర్మాణము జరిగి, యిరువైపుల భూతత్వము సుస్థిరత్వము పొందినవి.

రావణుని అందలము ఎక్కించిన మంత్రులు, సేనానాయకులు వారి ప్రతాపాలను రావణుని ముందు ఏకరువుపెట్టి, అతనిని మత్తెక్కింపజేస్తారు. రావణుని అనుచరుడైన ప్రహస్తుడు

**“దేవదానవగన్ధర్వాః పిశాచపతగోరగాః,
సర్వే దర్షయితుం శక్యాః కిం పునర్మానవౌ రణే.”**

నీవు దేవ, దానవ, యక్ష, గంధర్వ, పిశాచ, పక్షి, పాములను అనగా సర్వం అందరిని ఎదిరించి వోడించినావు. అలాంటి వానికి యుద్ధు నరులు వక లెళ్ళా? వారు ఏమి చేయగలరు? అంతేకాదు

**“సర్వే ప్రమత్తా విశ్వస్తా వజ్రతాః స్మ హనుమాతా,
స హి మే జీవితో గచ్ఛేజ్జీవన్ స వనగోచరః”.**

మనమందరము ఎవరేమి చేయలేరనే ఏమరిపాటులో వున్నప్పుడు, అజాగ్రత్తగా వుండగా, హనుమంతుడు మనలను మోసము చేసి వెళ్లినాడు. అలా కాకపోతే లంకలో ప్రవేశించి, తిరిగి

ప్రాణాలతో వెళ్లటం ఎవరికి సాధ్యము? నీవు అనుమతించినచో నేను వక్కడిని వెళ్లి, వక్క వానరుడు కూడ మిగలకుండా చేసెదను. యిక్కడ ప్రహస్తుని మాటల ద్వారా లంకానగరవాసులు అహంకారముతో, ధీమాతో, అజాగ్రత్తతో వున్నారని స్పష్టమైనది. దుర్ముఖుడు రావణునితో

**“అస్మిన్ ముహూర్తే గత్వైకో నివర్తిష్యామి వానరాన్,
ప్రవిష్టాన్ సాగరం భీమమమ్బరం వా రసాతలమ్”.**

ఈ క్షణమందే నేను ఒక్కడిని వెళ్లి వానరులను సముద్రములో దాగినా లేక రసాతలములో వున్నా లేక ఆకాశములో ఎగిరినా, వారిని చంపివేసెదను. ఈ శ్లోకము ద్వారా రావణ అనుచరులు వానరులను రసాతలము వారని, క్రిందిస్థాయి వారని అంచనా వేయటమైనది. అంతేకాదు, వారికి రసాతలము, పాతాళము మొదలగు చీకటి ప్రాంతములు బాగుగా పరిచయమని తెలుస్తున్నది. దీనికి కారణము, రాక్షసులలో అధికశాతము అక్కడి నుండి వచ్చినవారే. వజ్రద్రండ్లు రావణునితో

**“అద్య రామం ససుగ్రీవం పరిఘేణ సలక్ష్మణమ్,
ఆగమిష్యామి హత్వైకో విక్షోభ్య హరివాహినీమ్”.**

నేను వొక్కడిని వల్లి రాముని, లక్ష్మణుని, సుగ్రీవుని పరిఘలతో సంహరించి, వానరులందరిని క్షోభపెట్టెదను. అంతేకాదు, రూపము మార్చి, మమ్ములను నీ తమ్ముడు భరతుడు పంపినాడని వారిని నమ్మించి, వారితో కలిసిపోయి, సమయము చూచి వారందరిని మట్టువెట్టెదను. యిక్కడ రాక్షసుల కామరూపము ప్రతిభ కనపడుతుంది. రావణుడు, ఇంద్రజిత్తు, శూర్పణఖ, హనుమంతుడు, యితర రాక్షసులు కామరూపములో నిష్ణాతులు. వీరికి యీ విద్య ఎక్కడిది? హనుమంతునికి పుట్టుకతోనే వచ్చినది. యిక కామరూపమునకు కారణము వామాచారము ఉపాసన, తాంత్రిక విద్య. ఈ విద్యలో అందరికంటె శ్రేష్ఠురాలైన పార్వతి నుండి రావణుడు కైలాసములో గడిపిన వేయి సంవత్సరములలో అభ్యసించి యుండవచ్చును. రావణుని నుండి తక్కిన రాక్షసులు నేర్చుకొని వుండవచ్చును. నికుంభుడు రావణునితో, మీరందరు యిక్కడనే క్షేమముగా వుండండి. నేను వొక్కడినే వెళ్లి రామ, లక్ష్మణ, సుగ్రీవులను, హనుమదాదులతో సహా అందరిని చంపెదను. మీరంతా ఏమాత్రము దిగులు చెందకుండా మద్యము, మాంసము తింటూ వుండండి.

ఈ విధముగా ఎవరి ప్రతాపాలు వారికి తోచిన విధముగా ప్రసంగించుకున్నారు. రావణుడు పద్ధతి ప్రకారము తన రక్షణలో వున్నాడు. యిది యిలా వుండగా,

“అనలః పనసశ్చైవ సంపాతిః ప్రమత్తిస్తధా,
గత్వా లంకాం మమామాత్యాః పురీం పువరిహాగతాః.”

నా మంత్రులైన అనలుడు, పనసుడు, పవనుడు, సంపాతి అనువారు లంకకు వెళ్లి, రావణుని రక్షణ విధానము తెలుసుకొని వచ్చినారు అని, దానిని బట్టి ఏమి చేయవలెనో నిర్ణయింపుము అని విభీషణుడు రామునితో చెబుతాడు. ఆ లంకానగర రక్షణ విధానము

“పూర్వం ప్రహస్తః ప్రబలో ద్వారమాపాద్య తిష్ఠతి,
దక్షిణం చ మహావీర్యో మహాపార్శ్వ మహోదరా”.

తూర్పు ద్వారము నందు గొప్ప బలము గల ప్రహస్తుడు, దక్షిణ ద్వారము నందు మహావీరులైన మహాపార్శ్వ మహోదరులు నియమింపబడినారు.

“ఇన్ద్రజిత్పశ్చిమం ద్వారం రాక్షసైర్బహుభిర్భృతః,
పట్టిశాసిధనుష్మద్భిః శూలముద్గరపాణిభిః,
నానాప్రహరణైః శూరైరావృతో రావణాత్మజః”.

పశ్చిమ ద్వారము నందు రావణుని కుమారుడైన ఇంద్రజిత్తు పట్టిన, ధనస్సు, శూలము, ముద్గర పాణులైన శూరులు అనేక విధములైన ఆయుధములు ధరించి, ప్రయోగించుటలో నిపుణులైన అనేకమంది యోధులతో సిద్ధముగా వున్నాడు.

“రాక్షసానాం సహస్రైస్తు బహుభిః శస్త్రపాణిభిః,
యుక్తః పరమసంవిగ్నో రాక్షసైః సహ మన్త్రవిత్,
ఉత్తరం నగరద్వారం రావణః స్వయమాస్థితః”.

లంకానగర ఉత్తర ద్వారము నందు రావణుడే స్వయముగా అనేక విధములైన ఆయుధములు ప్రయోగించుట యందు నేర్పరులైన, ఆలోచన పరులైన మంత్రులతోను, వేల కొలది రాక్షసులతోను నిలిచి వున్నాడు.

యిక్కడ లంక నగర నిర్మాణము గురించి ఆలోచిద్దాము. లంక నగర నిర్మాణము తూర్పు దక్షిణ దిశలలో ఆక్రమించబడి, పడమర, ఉత్తర దిశలలో ఖాళీ వదలి యుండవచ్చును. నైరుతి దిశలో బరువు కొరకు, పడమరగా వున్న అశోక వనమునకు, రాజ భవనమునకు మధ్య ఎత్తుగా ప్రాకారము నిర్మించియుండవచ్చును. హనుమంతుడు ఉత్తర ద్వారము గుండా లంకలో ప్రవేశించాడు. అశోక వనము ధ్వంసము చేసే సమయములో, ప్రాకారమును కూడ విరిచినాడు. అలాగే లంకా దహన సమయములో ఎక్కువ భాగము, పడమర ఉత్తరము దెబ్బతిని బలహీనపడి యుండవచ్చును. శత్రువునకు అనుకూలమైనవి బలహీనముగా వున్న పడమర, ఉత్తర ప్రవేశ

ద్వారములు. అందుచేతనే, తూర్పు ద్వారము కంటే దక్షిణము, దక్షిణము కంటే పడమర, పడమర కంటే ఉత్తర ద్వారములు పటిష్ఠవంతముగా వుండునట్లు వ్యూహము చేయటము జరిగినది. ఉత్తర ద్వారము నందు శత్రువుకు ఎదురుగా రావణుడే స్వయముగా నిల్చినాడు.

రావణుని యుద్ధ వ్యూహము ఎంతవరకు సమంజసము? ఎవరైనా రాజు తన ఉనికి సురక్షితముగా వుంచుకొని, యుద్ధములో అందరికి ఉత్తర్వులు యివ్వటము జరుగుతుంది. మహాభారత యుద్ధములో కూడా ముందుగా సైన్యాధిపత్యము భీష్మునికి యివ్వటము జరిగినది. దుర్యోధనుడు చివరిలో చనిపోయాడు. భీష్మ, ద్రోణాది యోధులు దుర్యోధనునికి కవచమై నిలిచారు. యుద్ధములో ముందుగా రాజు పట్టుపడితే సైన్యము పరిస్థితి ఏమిటి? రావణుని వ్యూహారచనను బట్టి, హనుమంతుడు లంకలో తలపెట్టిన ఘోరకృత్యముల ప్రభావము, రావణుని ఎంత అస్థిరునిగా చేసినదో బోధపడుతున్నది. యిక్కడ మరొక అంశము, ఉత్తర దిక్కు శృశాసము తెలియజేస్తుంది. అనగా రావణుడు తనను తాను సమర్పించు కొనుటకు సిద్ధముగా ఉన్నట్లుగా కూడ తెలుస్తున్నది.

**“విరూపాక్షస్తు మహతా శూలఖడ్గధనుష్టుతా,
బలేన రాక్షసైః సార్థం మధ్యమం గుల్మమాశ్రితః”.**

విరూపాక్షుడు శూలములు, ఖడ్గములు, ధనుస్సు ధరించిన గొప్పదైన సైన్యముతో, అనేక సేనా విభాగములతో కూడి సైన్యము మధ్యమములో నిల్చాడు. రావణుని రక్షణకొరకు యుద్ధములో పరాక్రమము చూపువారు, బలవంతులు, క్రూరులు, యుద్ధములో వెన్నుచూపని వారితో సహా పదివేల ఏనుగులు, పదివేల రథికులు, రెండు వేల అశ్వనికులు, కోటికి మించిన కాల్బలగము నిలిచియున్నారు.

కాబట్టి లంకలో జనాభా కోటికి మించి వున్నారని స్పష్టమైనది. మరి రాముని బలగములో రామలక్ష్మణులు, విభీషణుడు, ఆతని నల్గరు అనుచరులు తప్ప, తక్కిన వారంతా వానరులే. రాక్షస జనాభ, మనుష్య జనాభ కంటే అధికముగా వున్నది. అందులకే రాముడు వానరుల సహాయము అర్థించాడు. రాక్షసుల జనాభ అధికముగా వుండుట వలన, సృష్టి సంతులన, సమన్వయము కొరకే లంకా యుద్ధము జరిగినది. దానినే కృష్ణుడు భగవద్గీతలో ఉపదేశించాడు. ఆ వివరణ భగవద్గీతా రామాయణము శీర్షికలో చూడవచ్చును. ఈ విధముగా లంకానగర రక్షణ వ్యూహము సమాచారము రామునికి అందించిన విభీషణుడు, రాక్షస వీరులను గురించి బోధపరుస్తాడు.

“యోసౌ గజస్వస్థగతో మహాత్మా
 నవోదితార్కోపమతామ్రవక్త్రః,
 సంకప్పుయన్నాగశిరోభ్యుపైతి
 హ్యకప్పునం త్వేన మవేహి రాజన్”.

రాజా! ఏనుగు పైనెక్కి దాని శిరస్సును తన శరీర భారముచే కదుల్చుచూ వచ్చువాడు, అప్పుడే ఉదయించిన సూర్యుని వంటి అరుణకాంతి ముఖము గలవాడు అకంపనుడు. యిక్కడ అంతర్గత కుండలినీ శక్తి తత్వము దాగి యున్నది. ఏనుగు తల ఎప్పుడు కదలిస్తుంది? ఎప్పుడైతే తృప్తి చెందుతుందో అప్పుడు ఊపుతుంది. అనగా అకంపనుడి శరీరము కుండలినీ శక్తి ద్వారా తేలిక అయినది. అంత తేలిక అయిన అకంపనుని శరీరము మోయటము తేలిక అయినందున, ఏనుగు తృప్తితో తల ఊపుతున్నది. యిక ఉదయించిన సూర్యుడు వంటి ముఖము అనుటచే, అకంపనుడి మూలాధార చక్రము పరిభ్రమిస్తున్నట్లు తెలుస్తున్నది. అకంపనుడు అనగా కంపించుటకు వీలుకానివాడు, కంపించలేనివాడు, కంపింపజేయుటకు అసాధ్యుడు అని అర్థము. గడ్డిపోచ వంటి తేలిక అంశను కంపింపజేయుట అసాధ్యమే కదా. భూకంపము వచ్చినప్పుడు కూడ గడ్డిపోచ సురక్షితముగానే వుంటుంది. భారమైన కట్టడములు కంపనకు గురై నేలమట్టము అవుతాయి. కాని గడ్డిపోచ సురక్షితముగానే వుంటుంది. కాబట్టి అకంపనుడు అనగా తనలోని భారమును శత్రువులపై పడవేసి, తాను తేలికదనము పొంది శత్రువులను పీడించువాడని అర్థము.

“యోసౌ రథస్థో మృగరాజకేతు
 ధ్వస్వస్థనుః శక్రధనుఃప్రకాశమ్,
 కరీవ భాత్యుగ్రవివృత్తదంష్ట్రః
 స ఇన్ద్రజిన్నామ వరప్రధానః”.

సింహ ధ్వజము గల రథమెక్కి ఇంద్రుని ధనుస్సు వంటి ధనుస్సు కదిలించుచూ, భయంకరమైన వంకర తిరిగిన కోరలతో ఏనుగు వలె వున్నవాడు ఇంద్రజిత్తు. వరములచే లభించిన గొప్ప ఉత్సాహముతో నిండివున్నాడు. ఇంద్రధనుస్సు అనుటచే ఇంద్రజిత్తు సప్తకుండలినీ చక్రములు జాగ్రతమైనవి అని స్పష్టము అగుచున్నది.

“యశ్చైష విన్ధ్యాస్తమహేష్టకల్పీ
 ధన్వీ రథస్థోతిరథోతివీరః,
 విస్ఫారయంశ్చాపమతుల్యమానం
 నామ్నాతికాయోతివివృద్ధకాయః”.

వింధ్య పర్వతములోనూ, అస్తాదితోను, మహేంద్ర పర్వతముతో సమానమైన శరీరము గలవాడు, పెద్దదైన ధనుస్సు చెరుచుచున్నవాడు అయిన యితడు అతికాయుడు. అనగా పరిమితికి మించి శరీరము వృద్ధి పొందినవాడు.

“యోసా నవారోద్ధితతామ్రచక్షు
 రారుహ్య ఘణ్డానినదప్రణాదమ్,
 గజం ఖరం గర్జతి వై మహాత్మా
 మహోదరో నామ స ఏష వీరః”.

అప్పుడే ఉదయించిన సూర్యుని వంటి ఎర్రనైన నేత్రము గలవాడు, ఘంటా ధ్వనులతో ఎక్కువ శబ్దము చేయువాడు, ఏనుగునెక్కి క్రూరముగా ఏనుగులాగా, గాడిదలాగా అరుచు చున్నవాడు మహోదరుడు. విచిత్రమైన అలంకారము ధరించి గుర్రముపైనెక్కి కిరణముల ప్రసరింపజేయు చున్నవాడు, ప్రాసమును ధరించిన వాడు, పర్వతము వలెనున్న వాడు పిశాసుడు. మెరుపువలె ప్రకాశము గలవాడు, వజ్రము వంటి వేగము గలవాడు, శూలమును ధరించినవాడు, చంద్రునివలె తెల్లగా నున్నవాడు, వృషభము వంటి యింద్రియములు గలవాడు త్రిశరస్కుడు. యిచ్చట కిరణములు ప్రసరించుట, మెరుపువంటి వేగము, కుండలిని శక్తికి సంకేతము. కేతువు మీద సర్పము గలవాడు, విశాలమైన వక్షస్థలము గలవాడు, ఏకాగ్రతతో ధనుస్సు కదిలించువాడు కుంభుడు. ధనుస్సు, ఖడ్గము, శూలము, బాణములు ధరించి, పతాకములచే అలంకరింపబడి, అగ్నివలె ప్రకాశించువాడు, తీవ్రమైన స్వభావము గలవాడు నరాంతకుడు. ఇతనిని ఎదిరించేవారు లేరని అభిప్రాయముతో పర్వత శిఖరములతో కూడ యుద్ధము చేయుటలో నేర్పరి. యిచ్చట అగ్నివలె ప్రకాశించటము కుండలిని శక్తి తత్వము.

“యశ్చైష నానావిధఘోరరూపై
 ర్వాఘోష్ట్రనాగేష్ట మృగాశ్వపక్షైః,
 భూతైర్భతో భాతి వివృతనేత్రై
 ర్యోసౌ సురాణామపిదర్పహస్తా.
 యత్రైతదిస్తుప్రతిమం విభాతి
 ఛత్రం సితం సూక్ష్మశలాకమగ్ర్యమ్,
 అత్రైష రక్షోధిపతిర్మహాత్మా
 భూతైర్భతో రుద్ర ఇవావభాతి”.

అనేక విధములైన, భయంకరములైన పెద్దపులులు, ఒంటెలు, ఏనుగులు, లేళ్లు, గుర్రములు ముఖములు వంటి ముఖములు, నేత్రములు గల భూతములతో కూడినవాడు, దేవతల దర్పము,

మదము అణచినవాడు, చంద్రునివలె తెల్లనైన సన్నటి తీగతో కూడిన ఛత్రము గలవాడు, భూతములతో కూడిన రుద్రునివలె ప్రకాశించుచున్నవాడు రాక్షసరాజు, రావణుడు. రాక్షస వీరుల రూపము, స్వభావమును బట్టి రావణుడు కుండలిని శక్తిని క్షుద్రశక్తులను వశపరుచుకొనుటకు, తంత్రముల కొరకు వినియోగించినట్లు తెలుస్తున్నది. అందుకే రావణుడు చెయిజారిన కుండలిని శక్తి కోసము అంత ప్రాకులాటపడినాడు.

యీ విధముగా హనుమంతుని ద్వారా కొంత, విభీషణుని ద్వారా మరికొంత లంకలోని రక్షణ విధానము గురించి, దాని కట్టుబడి, రక్షణ విధానము గురించి, వారు చేసిన గొప్ప పాడు పనులను గురించి, రాక్షసవీరులను గురించి, రాజైన రావణుని గురించి సర్వ సమాచారము తెలిసికొని, అటు తర్వాత విరోధిని ఎదుర్కొనుటకు వ్యూహము, పథకము తయారుచేసుకున్నాడు రాముడు. రావణుడు విరోధి బలము తెలిసికొనకుండ, తనవారి చెప్పుడు మాటలు విని, ఎదుర్కోబోయే శత్రువును, అతని బలమును తక్కువ అంచన వేశాడు. తద్వారా నేనొక్కడినే చాలు వారిని పరిమార్చటానికి అనేవారి మాటలు నమ్మి, తన వారిని ఒక్కొక్కరిని యుద్ధభూమికి బలిచేసాడు. యిదే రకముగా భారత యుద్ధములో భీష్ముడు, కర్ణుని అర్ధరథుల జాబితాలో చేర్చి, అతను పది దినములు యుద్ధములో పాల్గొనకుండా జేసి పాండవులకు మేలు చేసాడు. పది రోజులపాటు యుద్ధములో భీష్మ ద్రోణ కృపాశ్వత్థాములతో కర్ణుడు కూడ పాల్గొనివుంటే, పాండవుల పని చాలా కష్టతరము అయివుండేది.

ఇక్కడ రాముడు కూడ అంగద రాయభారము ద్వారా సామము, విభీషణునికి శరణాగతము యివ్వటము ద్వారా భేదము, ఆతనికి రావణుని తదనంతరము లంకా సామ్రాజ్యము అప్పగించుట ద్వారా దానము, రావణునితో యుద్ధము ద్వారా దండోపాయము అనుసరించాడు. అందుకే రాముని 'సామ దాన భేద దండ చతుర' అని కీర్తించారు. దీనినిబట్టి శత్రువు యొక్క అనుపాసులు తెలిసికోకుండా, యుద్ధ ప్రయత్నము చేయకూడదు అని బోధించాడు రాముడు. అలా వక్కొక్కరూ యుద్ధానికి రావటము శత్రువుకు అనుకూలము. తేలికగా మట్టుపెట్టవచ్చును. ఈ రీతిలో రావణుడు పంపిన ధూమ్రాక్షుడు, వజ్రదంష్ట్రుడు, అకంపనుడు వరుసగా బలికాగా, తానే యుద్ధమునకు విచ్చేసాడు రావణుడు. అలా యుద్ధానికి వచ్చిన రావణుని ముందుగా లక్ష్మణుడు ఎదుర్కొంటాడు. అప్పుడు లక్ష్మణుడు మూర్ఖుడోగా, రావణుడు హనుమంతుని ఎదుర్కొంటాడు. వకరినొకరు అరచేతులతో మోదుకుంటారు. హనుమంతుని ముష్టిఘాతము దెబ్బతిన్న రావణుడు

“తతః క్రుద్ధో వాయసుతో రావణం సమభీద్రవత్,
ఆజఘానోరసి క్రుద్ధో వజ్రకల్పేన ముష్టినా”.

మూర్ఖు చెందిన లక్ష్మణుని ఎత్తుటకు ప్రయత్నించిన రావణుని మీదికి హనుమంతుడు

లంఘించి, కోపావిష్టుడై వజ్రము వంటి పిడికిలితో రావణుని వక్షస్థలముపై కొట్టెను. ఆ దెబ్బతిన్న రావణుని పరిస్థితి

“తన ముష్టిప్రహారేణ రావణో రాక్షసేశ్వరః,
జానుభ్యామగమద్భూమౌ చవాల చ పపాత చ”.

రాక్షసరాజైన రావణుడు, హనుమంతుని పిడికిలి దెబ్బకు చలించిపోయి, మోకాళ్ల ఆధారముగా భూమిపై నిలబడినాడు.

“అస్యైశ్చ నేత్రైః శ్రవణైః పపాత రుధిరం బహు,
విఘ్నార్ణమానో నిశ్చేష్టో రథోపస్థ ఉపావిశత్.”

అలా భూమిపై పడిన రావణుని ముఖము నుండి, నేత్రముల నుండి, చెవుల నుండి, నోటి నుండి అధికముగా రక్తము కారగా, అతి దీనావస్థలో చేష్టలుడిగి, ఏమీ చేయజాలక, ఏమి చెయ్యాలో తోచక, ఎంతో కష్టము మీద రథము దగ్గరకు వెళ్లి రథము మధ్యలో కూర్చుండెను. స్పృహ కోల్పోయినాడు. నిలబడలేక పోయినాడు. అన్యులకు యిదే రీతిలో ఎన్నో పర్యాయములు పీడించినవాడు, అన్యులను మూర్ఖుల చెందించినవాడు, నిలబడ శక్తిలేకుండా చేసినవాడు అయిన రావణునికి బహుశ జీవితములో యిదే మొదటిసారి, యిలాంటి స్థితి కలిగినది. దీనినిబట్టి మనము యితరుల పట్ల ఎలా ప్రవర్తిస్తామో, అటువంటి స్థితి మనకు జీవితములో ఎదురౌతుంది అనే ప్రతిపాదన ఋజువగుచున్నది.

అటు తర్వాత రాముడే స్వయముగా రావణుని ఎదుర్కొంటాడు. అప్పుడు హనుమంతుడు రామునితో, వీరుడు ప్రతివీరుడు యిద్దరు సమానస్థాయిలో యుద్ధము చేయాలి. రావణుడు రథస్థుడు. కావున నీవు నా భుజముపైనెక్కి యుద్ధము చేయవలసినది అని చెప్పి, రాముని తన భుజముపై నెక్కించుకుంటాడు. వారిరువురి మధ్య యుద్ధము తీవ్రస్థాయిలో జరిగినది. ఏమిటా యుద్ధము? దేనికా యుద్ధము? సీతకు వశమైన రావణుడు, సీత నుండి కుండలినీ శక్తి గ్రహించాలని చేసే ప్రయత్నము, రామునికి వశమైన సీతను రావణుని వశము నుండి విడిపించి భరత ఖండము భూసుస్థిరత నెలకొల్పాలని రాముడు చేసే ప్రయత్నము, యుద్ధముగా పరిణమించినది. మరొక వివరణ - ఆరవ చక్రమైన ఆజ్ఞాచక్రము అంతర్గత గురుస్థానము, అదియే రుద్రస్థానమునకు చేరువలో గలదు. రావణుడు తన అంతర్గత ఆజ్ఞాచక్రములోని గురువు ద్వారా సీతలలోని అంతర్గత గురువుతో అనుసంధానము కోరినాడు, తద్వారా అంతర్గత గురువుల కలయిక నుండి సీతలోని కుండలినీశక్తి నిధి గ్రహించవచ్చునని. కాని సీతలోని ఆజ్ఞాచక్రములో గల గురువు రాముని అంతర్గత గురువుతో విలీనము అయినందున, రావణునిలోని గురువుతో విముఖత చూపుతున్నాడు.

అదేవిధముగా రామ రావణులలోని అంతర్గత గురువులు విముఖులై వున్నారు. ఈ విధమైన అంతర్గత గురువులు కలవలేకపోవటము, బహిర్గతముగా యుద్ధము రూపము దాల్చినది. యిటువంటి పరిస్థితే వశిష్ట విశ్వామిత్రులకు కూడ జరిగినది. అంతర్గతముగా గురువులు కలిసినచో, దాని ప్రభావము బహిర్గతముగా స్నేహము, ప్రేమభావమును పెంపొందించును. దీనికి ఉదాహరణ రాముని గుహుని స్నేహము, రాముని హనుమంతుని ప్రేమ, రాముని సుగ్రీవుని మైత్రి లాంటివి. రామునికి విరోధి తమ్ముడైన విభీషణునితో మైత్రి కూడా యిదే విధముగా జరిగినది. వారిరువురి ఆజ్ఞాచక్రములలోని గురువుల కలయిక ద్వారా. యిప్పటికీ రెండు దేశముల మధ్య, రెండు రాష్ట్రముల మధ్య, యిద్దరు వ్యక్తుల మధ్య వైరం సంభవించుటకు కారణము వారి అంతర్గత గురువులు వకరిపట్ల మరొకరు విముఖత చూపటమే. యిలాంటి సమస్యలను అంతర్గతముగా పరిష్కరించుట చాలా సులభము. రావణునికి అందరూ బహిర్గతముగా హితము చెప్పినవారే. అహంకారము, అమాయకత్వము లక్షణములుగా గలవానిని బహిర్గతముగా ఎలా మార్చగలము? వక్క సీత మాత్రము ఆయనను అంతర్గతముగా మార్చుటకు ప్రయత్నించినది అతనితో ఏమీ మాట్లాడలేదు.

రామ రావణ యుద్ధములో, రాముడు రావణుని కిరీటమును ఛేదించి క్రిందపడవేస్తాడు. దానివలన దిగులు చెందిన రావణునితో రాముడు

“కృతం త్వయా కర్మ మహాత్ముభీషం
హతప్రవీరశ్చ కృతస్వయాహమ్,
తస్మాత్పరిశ్రాంత ఇతి వ్యవస్య
న్న త్వాం శరైర్ముత్యవశం నయామి.”

రథ సారథి సహితముగా విరధుడు అయిన రావణునితో, రావణా! యుద్ధములో గొప్ప సాహసము ప్రదర్శించావు. నా వీరులను చాలామందిని పడగొట్టినావు. యిలా అందరితో యుద్ధము చేసి అలసిపోయి నా దగ్గరకు వచ్చావు. అలసివున్న నీతో నేను యుద్ధము చేయను. నా బాణములతో నిన్ను యమపురికి యీరోజు పంపుటలేదు. యిందులోని రహస్యాంశమును చూద్దాము. అహంకారమే భూషణముగా కల్గిన రావణుని కిరీటము క్రింద పడవేయుట ద్వారా అంతవరకు బహిర్ముఖుడైన రావణుని అంతర్ముఖుడుని చేసి, రావణుని ఆజ్ఞాచక్రములోని గురువును సరైన దిక్కు చూపమన్నాడు రాముడు. అంతవరకు బహిర్ముఖ ప్రవాహ వేగములో వున్న రావణుడు, అకస్మాత్తుగా ప్రవాహ దిశ వ్యతిరేకము అయినందున దిగులు చెందాడు. ఈ విధముగా అంతర్ముఖుడైతే, నాకు మరణము తప్పవచ్చును అనే ఆలోచన అతనిలో ప్రవేశ పెట్టుటకు, యీరోజు నేను నిన్ను చంపుటలేదు అని వ్యక్తపరిచాడు రాముడు. అటు తర్వాత రాముడు

“ప్రయాహి జానామి రణార్థితస్త్వం
ప్రవిశ్య రాత్రించరరాజ లంకాం,
ఆశ్వస్య నిర్వాహి రథే చ ధన్వీ
తదా బలం ప్రేక్ష్యసి మే రథస్థః”.

ఈ రోజు లంకకు వెళ్లి విశ్రాంతి పొంది, రేపు ఉదయము కొత్త రథము, కొత్త ధనుస్సు, కొత్త అశ్వములు, కొత్త సారథి, కొత్త కొత్త బాణములు తీసుకొని వచ్చి, నీ బలమెంతో చూపుము. అప్పుడు నా బలమెంతో, నా అస్త్ర సంపద ఏమిటో, నా అస్త్ర లాఘవము, హస్త లాఘవము, వేగము, నేర్పు ఎంతో చూచువుగాని అని పలుకుతాడు.

ఈ శ్లోకములోని రహస్యాంశములను చూద్దాము. ఈ రోజు నిద్రమించి విశ్రాంతి పొంది రేపు రమ్ము అని రాముడు చెప్పాడు. మనకు విశ్రాంతి ఎప్పుడు లభిస్తుంది? మనము అంతర్ముఖులమైతే విశ్రాంతి పొందవచ్చును. మనము నిద్రించే సమయములో కన్నులు మూసుకుంటాము అనగా అంతర్ముఖులైనాము. యించుమించు మన జీవితకాలములో సగభాగము అంతర్ముఖులుగానే వ్యవహరిస్తాము. కావున నీవు అంతర్ముఖుడవై, నీ ఆజ్ఞాచక్రములోని అంతర్గత గురువును సంప్రదించి, ఆయన యే దారి చూపుతాడో ఆ దారి అనుసరించమని, రాముని సూచన. దేహమనే యీ నావకు, రథమునకు చుక్కాని వంటివాడు, రథసారథి వంటివాడు, దారి చూపవలసిన వాడు అంతర్గత గురువు. చుక్కబొట్టు అను అదము యిక్కడి నుండి ఆవిర్భవించినదే. నీ లోపల వున్న గురువు ఆదేశము మేరకు, నీ బహిర్గత లక్షణములు మార్పుచేసి కొత్త రథము, కొత్త అశ్వములు, కొత్త ధనుస్సుతో అగుపించమన్నాడు. రావణునికి అంతర్గతముగా మార్పు చెందటానికి యింకా అవకాశము కల్పిస్తున్నాడు, రాముడు. మార్పు ఎల్లప్పుడు అంతర్గతముగానే జరుగుతుందని చాలామార్లు ప్రస్తావించటమైనది. బహిర్గతమైన మార్పు తాత్కాలికము. యిక సమర మధ్యమున గూడ విరోధికి, మార్పు చెందుటకు అవకాశము ఎవ్వరు యివ్వగలరు? సహనములకే సహనశీలి అయిన భూమాత నుండి వెలువడిన సీత భర్త హౌదాలో, ఆమె శిక్షణలో ఆ గుణములను నేర్చిన వరాహాంశ గల రాముడే యివ్వగలడు. మరొకరికి యిలా చేయటము సాధ్యపడదు.

నేటికి పోయి రేపు రమ్ము అను మాటలు విన్న రావణుని దర్పము, బలము, సంతోషము, మదము అణిగిపోయి విరధుడై లంక చేరాడు. తన జీవితకాలము మొత్తము ఎందరితోనో యుద్ధము చేసిన రావణుడు, యిటువంటి పరాభావము ఎరుగడు. తను ఎంతో మందిని పరాభవించి, అవకాశమిచ్చి, నేడు పోయి రేపు రమ్ము అన్నవాడే గాని, అలా అనిపించుకున్నవాడు మాత్రము కాదు. అలాంటి రావణునికి యిప్పుడు అన్ని ఎదురు దెబ్బలే. లక్ష్మణుని ధాటికి

తనను తాను రక్షించుకోవటానికి శక్తిని ప్రయోగించుట, హనుమంతుని ముష్టిఘాతముతో ముక్కు, నోరు, చెవుల వెంట రక్తస్రావమగుట, నిలబడలేని స్థితి కల్గుట, రామునిచే విరధుడగుట, రాముని దయాధర్మ భిక్షచే విడువబడుట యివన్నీ తలుచుకుంటే, యింతకు పూర్వము తాను దురహంకారముతో 'యుద్ధము చెయ్యలేకపోతే వోడిపోయానని చేతులెత్తు' అన్నాడో, వాటన్నిటి ఫలితము ఈనాడు రావణునికి అనుభవము అయినది. పూర్వపు కర్మఫలము అనుభవానికి వచ్చినది.

ఆ రోజు రాత్రి నిద్రలో రావణుని అంతర్గత గురువు ఏమి హిత బోధ చేసాడో వారిరువురికే తెలియాలి. వాల్మీకి వారు కూడ దీని గురించి వ్రాయలేదు. అయితే మరుసటి రోజు రావణుడు చేసిన కర్మలను బట్టి ఏమి జరిగినదో ఊహించ వచ్చును. నీవు కొంతకాలము నా సాన్నిధ్యములో గడుపుము అని చెప్పాడేమో రావణుని అంతర్గత గురువు. ఎందువలెననగా ఆకస్మికముగా మార్పు కలుగుట కష్టమే. ఉన్నట్లుండి తన లక్షణములను మార్పు చేయవలెనన్న కష్టసాధ్యమే. ఆ మార్పు జరుగుటకు కొంత కాలవ్యవధి అవసరము. ఆ సమయము తన అంతర్గత గురువుతో గడిపితే, ఆయన అనుగ్రహము, ఆమోదముతో మార్పు పొందవచ్చును. ఆ విధముగా గురు సాన్నిధ్యములో కొంతకాలము గడుపుట వలన, రణరంగము నుండి రావణుడు దూరమై మార్పు కలుగవచ్చును. ఈ విధముగా రావణుని ఆజ్ఞాచక్రములోని గురువు యోచించి వుండవచ్చును. కాని నిద్రలేచిన రావణుడు, తన అంతర్గత గురువు మాట పాటిస్తూనే, బహిర్ముఖుడై కుంభకర్ణుని నిద్రలేపి అనగా కుంభకర్ణుని తన అంతర్గత గురువు నుండి వేరుచేసి, యుద్ధభూమికి పంపుతాడు. వకరు అంతర్గత గురువు చేరువాయను, మరొకరు అంతర్గత గురువుకు దూరమాయను. తద్వారా రావణుని అంతర్గత గురువు, కుంభకర్ణుని అంతర్గత గురువు పరస్పర అనుసంధానము తెగిపోయినది. ఈ ప్రతిపాదనే లలిత సహస్రనామములోని అతి ముఖ్యమైన శ్లోకము 'అంతర్ముఖ సమారాధ్యా బహిర్ముఖ సుదుర్లభా'. ఎందువలన అంతర్ముఖులైన వారందరి ఆజ్ఞా చక్రములలోని గురువులు ఏకమవుతారు? ఎందువలన బహిర్ముఖులైన వారందరి ఆజ్ఞాచక్రములలోని గురువులు విడిపోతారు? అని విశ్లేషించే శ్లోకము. నిద్రలేచిన కుంభకర్ణుడు రావణునితో

**“దృష్టో దోషో హి యోస్మాభిః పురా మస్త్రవినిర్ణయే,
హితేష్వనభియుక్తేన సోయమాసాదితస్త్వయా”.**

పూర్వము మనము వ్యూహారచన చేసినపుడు, మనకు ఏ ఆపద వస్తుందని ఊహించితిమో, అదే ఆపద యీనాడు హితుల మాటలు లెక్క చేయనందు వలన జరిగినది.

“ప్రథమం వై మహారాజ కృత్యమేతదచిన్తితమ్,
కేవలం వీర్యదర్శణ నానుబన్ధో విచిన్తితః”.

మహారాజా! యీ కార్యమును గురించి అనగా యుద్ధమును గురించి ముందుగా సరిగా ఆలోచన చేయలేదు. పరాక్రమము, వీర్యము, దర్పము, మదము చేత దీని ఫలితము ఎలా వుండగలదో సరిగ్గా అంచనా వేయలేదు.

“యః పశ్చాత్పూర్వకార్యాణి కుర్యాదైశ్వర్యమాస్థితః,
పూర్వం చోత్తరకార్యాణి న స వేద నయానయా”.

బలమున్నది గదా అని దేశకాల పరిస్థితులు ఆలోచింపకుండ, అనగా పరిమితకి మించిన అధర్మముతో ముందు చేయవలసిన పని వెనక, వెనక చేయవలసిన పని ముందు చేయువాడు, యిలాంటి ఫలితములనే అనుభవిస్తాడు. సీతాపహరణమునకు ముందు, ఆ పని వల్ల జరిగే కష్టనష్టముల గురించి ఆలోచించాలి. నీకు తోచకపోతే నల్గరితో సంప్రదించాలి. వారితో విచారించి, వారి సలహా పాటించాలి. అది ముందు చేయవలసిన పని. ఆ పని సరిగా చేయకుండ, యిప్పుడు కష్టము వచ్చినప్పుడు నలుగురితో విచారిస్తే వచ్చిన కష్టము తొలగి పోతుందా? నీ యిష్ట ప్రకారం, నీ సుఖం కోసము తలపెట్టిన పనికి, యీ రోజు అందరికి ఆపద సంభవించినది. నీ సుఖము కోసము యిందరిని కష్టపాలు చేస్తావా? అలా తన అనుచరులను కష్టములకు గురిచేసే రాజుకు ఆపద సమయములో ఎవరు, ఎవరి ప్రాణాలను అర్పించి సహాయము చేయగలరు?

“యదుక్తమిహ తే పూర్వం క్రియతామనుజేన చ,
తదేవ నో హితం వాక్యం యదిచ్ఛసి చ తత్పురు”.

యింతకు పూర్వము విభీషణుడు బోధించినట్లు చేయము. మనకు అదే హితమైనది, సరైనది, మేలు కలిగించేది కూడ. అట్లు కానిచో నీ యిష్టము వచ్చినట్లు కానిమ్ము అని కుంభకర్ణుడు రావణునికి బోధిస్తాడు. అయినా రావణుడు వినలేదు, దేనికి? తన ఆత్మ ఎంచుకున్న రుచులు పండి పరిపక్వము చెందే స్థాయికి సమీపించినందుకు, రుచులు మరుగుతున్నందుకు. అంతట కుంభకర్ణుడు నీవు నాకు అన్నవు. తండ్రితో సమానమైన వాడవు. నీవు చెడు మార్గమున పోవుచున్నను, నీకు సహాయపడటము నా కర్తవ్యము. అలా తలచిన వాడవు యిన్ని నీతులు ఎందుకు చెప్పావంటావా? నీవు చెడు త్రోవన పోతున్నావని చెప్పాను. కాబట్టి నీ కొరకు నేను యుద్ధభూమికి వెళ్లి యుద్ధము చేస్తానని, యుద్ధభూమికి వెళ్లి తన అన్న కొరకు ప్రాణాలర్పించాడు. దీనిని బట్టి చెడువారితో స్నేహము, బంధుత్వము కూడదు. వకవేళ చేస్తే వారితోపాటు మనకు

కూడ కష్టనష్టములు వస్తాయి. మనము కూడ వారితోపాటు ఆ పాపములో, ఆ కష్టనష్టములలో భాగస్తులము కావాలి. అయితే సాక్షీభూతులుగా వుండి దుష్టులతో సాంగత్యము పెట్టుకోవచ్చును.

కుంభకర్ణుని మరణవార్త విన్న రావణుడు విపరీతమైన శోకముతో మూర్ఛిల్లి పోతాడు. ఎందుకు అలా జరిగినది? అంత హితబోధ చేసిన కుంభకర్ణుని మాటలు అప్పుడు రావణుని తలకెక్కలేదు. యిప్పుడు కుంభకర్ణుని మరణవార్త తలకెక్కి, యింతకు పూర్వము కుంభకర్ణుడు చేసిన హితబోధ గుర్తొచ్చి మూర్ఛిల్లినాడు. తన మంత్రులను, సేనా నాయకులను పురిగొల్పి, తానే స్వయముగా యుద్ధభూమికి వెళ్లటానికి నిశ్చయించుకొని, యుద్ధభూమిని చేరుతాడు రావణుడు. రామ రావణుల మధ్య ఘోరమైన యుద్ధము జరిగినది. ఎందులకు అంత ఘోర యుద్ధము? సీత కొరకు రాముడు, ఆ సీతలో దాగి వున్న గుప్త కుండలిని శక్తి నిధి కొరకు రావణుడు. వకే వస్తువు యిద్దరు వ్యక్తులకు కావలెనన్న వారిరువురి మధ్య ఘర్షణ సాధారణమే కదా!

**“తమిచ్చన్ ప్రథమం యోద్ధం లక్ష్మణో నిశితైః శరైః,
ముమోచ ధనురాయస్య శరానగ్ని శిఖోపమాన్”.**

తాను ముందుగా రావణునితో యుద్ధము చేయవలెనని సంకల్పించిన లక్ష్మణుడు రావణుని ఎదిరించి ముందుగా అగ్నిశిఖల వంటి బాణములను సంధిస్తాడు. లక్ష్మణుడు సంధించిన బాణములన్నిటినీ రావణుడు మధ్యలోనే ఖండిస్తాడు. తర్వాత లక్ష్మణునితో ‘నేను నీతో యుద్ధము చేయుటకు రాలేదు. రామునితో యుద్ధము చేయుటకు వచ్చాను’ అని చెబుతాడు. అంతట లక్ష్మణుడు, అడుగో రాముడు ధనుర్ధారి అయి నీ కొరకు సిద్ధముగా ఎదురు చూస్తున్నాడు, వెళ్ళుము అని బదులు పలుకుతాడు. యిచ్చట లక్ష్మణుడు రావణునితో ముందుగా యుద్ధము చేసే సంకల్పము చేసి, అగ్నిశిఖముల వంటి బాణములను సంధించి, రావణుని అహంకారము తారాస్థాయికి చేరటానికి, పరిపక్వము చెందుటకు దోహద పడ్డాడు. అందుకనే రావణుని అహంకారము చివరిమెట్టు చేరగానే, రామునితో యుద్ధము కోరాడు.

ఈ కాలములో కూడ ఆత్మ దేహము విడిచే చివరి ఘడియలలో, ఆత్మ ఎదుర్కొనే అవరోధము జ్ఞానేంద్రియమైన అహంకారము. అహంకారము చల్లబడి తలుపులు మూసుకున్న తర్వాతనే ఆత్మ దేహమును విడుస్తుంది. అహంకారము ఎప్పుడు చల్లబడుతుంది? తారా స్థాయికి చేరి పరిపక్వము పొందిన తర్వాత చల్లబడి, చతికిలబడుతుంది. ఈ ప్రతిపాదనకు నిదర్శనము, మరణము చివరి ఘడియలలో వున్నవారిని పరిశీలిస్తే అవగతమగుతుంది.

ఆ విధముగా లక్ష్మణుని నుండి సెలవు వుచ్చుకున్న రావణుడు, రాముని సమీపిస్తాడు. ఆ యుద్ధములో రావణుని బాణములను రాముడు, రాముని బాణములను రావణుడు మధ్యలోనే

ఖండించుచు యుద్ధము చేసారు. చూచువారు

**“ఉభౌహి పరమేష్ట్యాసావుభౌ యుద్ధ విశారద,
ఉభౌ నస్త్ర విదాం, ముఖ్యా వుభౌ యుద్ధ విచేరుతః”.**

యిద్దరూ గొప్ప ధనుర్విద్య గలవారే, యిద్దరూ యుద్ధము నందు పండితులే, యిద్దరు యుద్ధము నందు లాఘవము, వేగము మరియు గురి కలవారే, యిద్దరూ శస్త్రాస్త్ర సంపన్నులే, వారిద్దరూ యుద్ధము నందు వివిధ విధములుగా సంచరించుటలో నేర్పరులే అని పొగుడుతారు. యీ శ్లోకములో రాముని రావణుని సమతుల్యము చేసినారు వాల్మీకి వారు. యిది వక వశీకరణ అంశము. రావణుని పూర్తిగా వశము చేసికొని, సీత వశము నుండి పూర్తిగా విడిపించే ప్రయత్నములో చివరి ఘట్టము. అనగా కైలాసము నుండి తాను గ్రహించిన సృష్టి పోషణకు అవసరమైన వేయి సంవత్సరముల కుండలిని శక్తి నిధి తన చెయ్యిజారి సీతలో చేరినందున, తాను సీత నుండి తిరిగి పొందాలనుకుని యీ కుండలిని శక్తి నిధి తనకు యింక దక్కదని నిశ్చయించుకున్నవాడై, రామునితో సమాన స్థాయిలో పోరు సాగించాడు రావణుడు. అలాగే రావణునికి ఆ ఎరుక కలిగించుటకు రాముడు తన స్థాయిని రావణుని స్థాయికి సమతుల్యము చేస్తాడు.

ఆ యుద్ధములో రాముని శిరస్సుపై మూడు బాణములను ప్రయోగిస్తాడు, రావణుడు. అనగా రాముని బ్రహ్మగ్రంధి, విష్ణుగ్రంధి మరియు రుద్రగ్రంధులను ముడివేసే ప్రయత్నము చేస్తాడు. రాముడు రావణునిపై ఏడు బాణములను ప్రయోగిస్తాడు. అనగా రావణుని సప్తకుండలిని చక్రములను దెబ్బతీస్తాడు. శస్త్రములతో గెలవలేమని భావించిన రావణుడు, రామునిపై అసురాస్త్రము ప్రయోగిస్తాడు. దాని ప్రభావము వలన

**“సింహ్య వాఘ్రు ముఖాంశ్చాపి శృగాల వదనస్తథా,
ఈహా మృగాంశ్చాపి, వ్యాది తాప్యాన్ భయావహాన్.
పంచాన్యాన్ లేలి హానాంశ్చాపి సపర్ణ నిశితాన్ శరాన్”.**

సింహములు, పెద్దపులులు, కంకములు, కాకులు, గ్రద్దలు, డేగలు, నక్కలు, తోడేళ్లు ముఖములతో నోరు తెరుచుకొని రామునివైపు రాసాగెను. రావణుని సంధించిన అసురాస్త్రము మాయను, రాముడు పావకాస్త్రము చేత అణచివేసేను. తర్వాత రావణుడు క్రోధాస్త్రము ప్రయోగిస్తాడు. దాని నుండి శూలములు, గదలు, ముసలములు పుట్టి రామునివైపు రాసాగెను. రావణుని క్రోధాస్త్ర ప్రభావమును రాముడు గంధర్వాస్త్రముతో నిలిపివేస్తాడు. రావణుడు సౌరాస్త్రమును ప్రయోగిస్తాడు. ఆ సౌరాస్త్రము నుండి పెద్ద పెద్ద చక్రములు పుట్టి రాముని వైపు

వస్తాయి. రాముడు తన బాణముల చేత ఆ చక్రములను, రావణుని ఆయుధములను ఖండిస్తాడు. ఇది సహించలేని రావణుడు, రాముని పది బాణములతో శరీరమంతా నింపుతాడు. రాముడు కోపించి అనేక బాణములతో రావణుని శరీరమంతటా నాటుతాడు. యీలోపు లక్ష్మణుడు ఏడు బాణములతో రావణుని కొట్టి, అతడి ధ్వజమును ముక్కలు చేస్తాడు. అనగా రావణుని సప్తకుండలిని చక్రముల దిశ మరల్చబడుటకు, తనకు వశము అగుటకు ఏడు బాణములను సంధిస్తాడు. ఆ వెంటనే మహా వేగవంతమైన లక్ష్మణుడు వక బాణముచేత రావణుని సారథి యొక్క శిరస్సును ఖండిస్తాడు. ఐదు బాణములతో రావణుని ధనుస్సు విరుస్తాడు. అనగా యిప్పుడు పంచభూతములు కూడ రావణుని వశము నుండి బయల్పడి, లక్ష్మణునికి దోహదకారి అయినాయి. యీలోపు విభీషణుడు తన గదతో రావణుని గుర్రాలను చంపుతాడు. దీనిని సహించలేని రావణుడు, విభీషణునిపై శక్తిని ప్రయోగింపగా, దానిని లక్ష్మణుడు మార్గమధ్యములోనే ఖండిస్తాడు. వేరొక శక్తిని తీసుకొని రావణుడు విభీషణునిపై ప్రయోగింపగా, లక్ష్మణుడు తన బాణములచేత ఆ శక్తిని ప్రయోగించిన రావణుని నిలువరిస్తాడు.

కాని రావణుడు ప్రయోగించిన శక్తి లక్ష్మణుని తాకి, లక్ష్మణుడు మూర్ఖిల్లుతాడు. లక్ష్మణుని స్థితి చూచిన రాముడు ప్రళయకాల ప్రభంజుని వలె విజృంభించి, రౌద్రాకారుడై, గజిబిజి పడక, సావధాన చిత్తుడై, గాఢమైన, వాడియైన బాణములతో రావణుని కొడతాడు. రాముని బాణముల ధాటికి వోర్వలేని రావణుడు, తన వారితో లంకకు పారిపోతాడు. యీ మధ్యలో ఇంద్రుడు తన రథమును సారథి ద్వారా రామునికి అందజేస్తాడు. అనగా యిప్పుడు రాముని దేహమునకు సారథ్యము స్వయముగా ఇంద్రుడే చేస్తున్నాడు. ఇంద్రుని అంశతో కూడిన రామునికి అగస్త్యుడు ఆదిత్య హృదయమును ఉపదేశిస్తాడు. సేదతీరిన రావణుడు తిరిగి యుద్ధభూమిని చేరతాడు. యీసారి రామ రావణుల మధ్య ఘోరమైన యుద్ధము జరిగినది. రావణుడు తన బాణముల చేత యింద్రుని సారథియైన మాతలిని, గుర్రములను కొడతాడు. యీలా వకరినొకరు కొట్టుకొనుచు, శరీరములు రక్తసిక్తములవగా, గెలుపు వోటములు నిర్ణయించుట సాధ్యము కాకుండెను. రావణుడు చేసిన పాడు పనులు గుర్తుకు రాగానే, రామునిలో ఉత్సాహము, పరాక్రమము, అస్త్రబలము రెట్టింపు అయినది. యీలా రామునిలో ఉన్నతి కలుగగా, రావణునిలో మాత్రము చింత, దిగులు ఎక్కువై తరుగుదల చోటు చేసుకున్నది. తద్వారాధైర్యము సన్నగిల్లినది. ఈ విషయము గ్రహించిన రావణుని రథసారథి, రావణుని రథమును యుద్ధభూమి నుండి దూరముగా తీసుకొనిపోతాడు. కొంచెము సేపటికి స్వస్థత పొందిన రావణుడు తిరిగి యుద్ధభూమిలో ప్రవేశిస్తాడు. అప్పుడు వచ్చే రావణుని చూసిన రాముడు, తన రథసారథి మాతలితో

“మాతలెవస్య సంరబ్ధ మాపత్తనం రథం రిపో,
 యథాపవస్యం పతతావేగేన మహతా పునః.
 సమరే హస్తుమాత్మానాం తథానేన కృతామతిః”.

మాతలీ! తొందరగా వచ్చుచున్న ఆ శత్రురథమును చూడుము. అతడు మరలా మహావేగముగా అప్రదక్షిణముగా వచ్చుచున్నాడు. దీనినిబట్టి అతడు మరణించుటకే వచ్చుచున్నట్లు తోచుచున్నది. అప్రదక్షిణముగా రావటము అనేది మనము యితరులకు లొంగిపోయామని, దాసోహమని అర్థమును సూచిస్తున్నది. ఈ ప్రక్రియ క్రూరమృగములను, పశువులను వశము చేసుకొనునప్పుడు చూడవచ్చును. అనగా యిక్కడ రావణుని కుండలిని చక్రములు తిరిగే దిశ మారి ఊర్ధ్వముఖము నుండి అధోముఖము వైపు తిరుగుచున్నవని అర్థము. అనగా రావణుని కుండలిని చక్రములు అపసవ్య దిశలో పరిభ్రమణము గావించినవి.

మనము దేవాలయములో గాని, పెద్దలకు గాని ప్రదక్షిణము, నమస్కారములు చేస్తాము. దాని అర్థము మీరు పెద్దలు, మేము చిన్నవారము. మీ కృపాదృష్టి మా మీద ప్రసరించవలెను. తద్వారా మేము అభివృద్ధిలోనికి రావలెను. మేమెప్పుడు మీకు విధేయులమే. లొంగి వుండేవారమే. మిమ్ములను అనుసరించే వారమే. మీ సలహాలు పాటించే వారమే అని తెలియజేయుట. అలా కాకుండా, మా కోర్కెలు యివి, వాటిని మీరు నెరవేర్చవలెను అని చేసే ప్రదక్షిణము, అప్రదక్షిణము అవుతుంది.

ఇంతకు పూర్వము రావణుడు పాతాళములో బలిచక్రవర్తిని సందర్శించినపుడు, వాకిటలో వక మహాపురుషుని చూస్తాడు. ఆ మహా పురుషుని చూడగానే రావణునిలో గగుర్పాటు పుట్టి, గుండెలు భయముతో వేగముగా కొట్టుకొని, వణుకుపుడుతుంది. అనగా రావణుని కుండలిని శక్తి స్పందించినది, అది కూడ హృదయ చక్రము లేక అనాహత చక్రము పరిభ్రమణము వేగవంతమగుటచే. పాతాళ ప్రాంతము భారమును సూచిస్తున్నది, మరియు కుండలిని శక్తి వలన భారము తొలగిపోయి తేలిక పొందుతాము. భారమైన పాతాళమున తేలికదనము పొందుటకు, యిలాంటి కుండలిని శక్తి ప్రజ్వలనము సహజమే. అప్పుడు ఆ మహాపురుషుడు రావణునితో

“కిం త్వం చిన్తయసే రక్షో బ్రూహి విస్రబ్ధమానసః
 యుద్ధాతిధ్యమహం వీర కరిష్యే రజనీచర.”

రాక్షసుడా! నీవు ఏమి ఆలోచించుచున్నావు? సంకోచించకుము, సందేహము లేకుండా చెప్పుము. ఓ వీరుడైన రాక్షసుడా! నీకు యుద్ధ రూపమైన ఆతిధ్యము యిచ్చెదను. స్వీకరించెదవా? లేక మరియొక మార్గమేదైనా ఆలోచించుచున్నావా? లేక బలిచక్రవర్తితో యుద్ధము చేసెదవా?

అని ప్రశ్నిస్తాడు. ఆ పురుషుని రూపమునకు, మాటలకు భయపడిన రావణుడు, బలిచక్రవర్తి వున్న దిశగా వెళతాడు. అంతట బలిచక్రవర్తి రావణుని తన వొడిలో కూర్చుండబెట్టుకుని యిలా ప్రశ్నిస్తాడు

“దశగ్రీవ మహాబాహో కం తే కామం కరోమ్యహమ్,
కిమాగమనకృత్యం తే బ్రూహి త్వం రాక్షసేశ్వర”.

గొప్ప బాహులు గల రావణా! నీవు ఏ కోరికతో పాతాళము విచ్చేసినావు? నీ కోర్కె ఏదో విన్నవించుము. అతిధిగా వచ్చిన నీ కోరిక తీర్చవలెను కదా! అందుకు బదులుగా రావణుడు

“ఏవముక్తస్తు బలినా రావణో వాక్యమబ్రవీత్,
శ్రుతం మయా మహాభాగ బద్ధస్త్వం విష్ణునా పురా,
సోహం మోక్షయితుం శక్తో బన్ధనాత్త్వాం న సంశయః”.

బలి చక్రవర్తి మాటలు విన్న రావణుడు, పూర్వం నిన్ను విష్ణువు బంధించినాడని వింటిని. నేను నిన్ను ఆ బంధనముల నుండి విడిపించుటకు వచ్చితిని. విడిపించగలను. అందుకు సందేహము లేదు అని పలుకుతాడు. యిక్కడ జ్ఞానోదయము పొంది పాతాళములో వున్న బలిచక్రవర్తి రావణుని దశగ్రీవ అని సంబోధిస్తాడు. కాని రావణుడు సమాధానముగా రావణుడుగానే పరిచయము చేసుకుంటాడు. రావణ అనునది కైలాసములో దొరికిన బిరుదు, సత్కారము. కావున బలిచక్రవర్తి అలా పిలవలేదని అహంకారముతో తనను తాను రావణునిగానే తెలుపుకుంటాడు. అప్పుడు బలిచక్రవర్తి మన పూర్వీకులను కూడ తన వశమందుంచుకున్నాడు. అతడే నన్ను బంధించినాడు. దైవము అతిక్రమించరానిది. లోకములో ఏ పురుషుడు గాని, స్త్రీ కాని, ఏ జీవిగాని, ఏ మానవుడు, ఏ దేవతగాని యీ దైవ నిర్ణయము దాటలేరు. అనగా యిచ్చట బలిచక్రవర్తి సందేశము రెండు విధములుగా వున్నది. బహిర్గత సందేశము, అంతర్గత సందేశము. ముందుగా అంతర్గత సందేశము చూద్దాము. మన దేహములో భారము రాక్షసత్వము సూచిస్తున్నది. అదే పాతాళము, అనగా నాభికి క్రింది ప్రాంతము. దేవతల స్థానము నాభికి పై ప్రాంతము. అనగా సవ్యదిశలో కుండలిని చక్రముల పరిభ్రమణము జరిగినపుడు, నాభి పై భాగము దైవత్వమును, నాభి క్రింది భాగము రాక్షసత్వమును సూచిస్తున్నవి. అలాగే అపసవ్య దిశలో కుండలిని చక్రముల పరిభ్రమణ జరిగినపుడు, నాభి పై భాగము రాక్షసత్వము, నాభి క్రింది భాగము దైవత్వమును సూచిస్తున్నది. యిది అంతర్గత సందేశము. యిక బహిర్గతమైన అంశము, శ్రేతాయుగములోని దేశకాల పరిస్థితులను బట్టి భరత ఖండము ప్రపంచము మొత్తములో కర్మాచరణ ద్వారా ముందు వున్నది. దీనికి కారణము, సూర్యచంద్రుల కాంతి ప్రసరణ అధికముగా భరతఖండముపై నిల్చుటయే. తక్కిన ప్రాంతములన్ని చీకటితో నిండినవి. భారముతో కూడినది. భరతఖండము తేలికదనము పొందినది. అన్ని చీకటి ప్రాంతముల కంటె పాతాళము భారమైనది.

రాక్షసులు సహజముగా భారము గలవారు అగుటచే పాతాళములో వుండవలెను. దైవాంశ గలవారు తేలికదనము గలవారు అగుటచే, అట్టి తేలికదనము గల ప్రాంతములలో సంచరించెదరు. భూలోకమున మానవులు ఎంపిక చేసుకున్న గుణములను బట్టి తేలికదనము గాని లేక భారమును గాని పొందుతారు. యిదియే సృష్టి సంతులనకు, సమస్వయమునకు మూలము. భారమైన అంశ పైకి తేలినా, తేలికైన అంశము క్రిందకు దిగజారినా కూడ సృష్టి సంతులన చెడిపోతుంది. అందుకే సహజ రాక్షస అంశ అయిన బలిచక్రవర్తి పాతాళములో స్థిరపడినాడు. యిప్పుడు రావణుడు తన భారమైన రాక్షస ప్రవృత్తితో పాతాళము నందు వుండక, తేలికదనము సూచించే భరత ఖండములో వుండుట వలన సృష్టి సంతులనకు భంగము ఏర్పడినది అని బలిచక్రవర్తి తెలియజేస్తున్నాడు. అనగా నీవు నీ భారమునైనా తొలగించుకొనుము లేక పాతాళముకైన రమ్ము అని సూచన. రావణుని పూర్వీకులు మాతమహుడైన సుమాలి తదితరులు రసాతలమువారే. వారికి భరతఖండములో నివసించే అర్హత లేదు.

**“సర్వభూతాపహర్తా వై య ఏష ద్వారి తిష్ఠతి,
కర్తా కారయితా చైవ ధాతా చ భువనేశ్వరః.”**

ద్వారము నందు గల ఆ మహాపురుషుడే సకల భూతములకు పోషకుడు, రక్షకుడు, ప్రభువు కూడ. అతడే సర్వభూతములచే పనులు చేయించువాడు, చేయువాడు కూడ. అనగా సృష్టి సమస్వయము, సమతుల్యమును కాపాడువాడు, స్థితికారుడు. జరిగిన దానిని, జరగబోవు దానిని, జరుగుతున్న దానిని తెలుసుకొన గల్గినవాడు. వాటన్నిటికి ప్రభువు. అన్ని అతని సంకల్ప, వికల్ప ప్రకారమే జరుగుచున్నవి. అతనే వాటన్నిటినీ నిగ్రహించగల్గినవాడు. అతడే కవి, అతడే కాలము. సర్వము అతడే. అతడు కానిది, అతడు లేనిది యీ జగత్తులో ఏమీలేదు. అతనిని గురించి తెలుసుకొనుట అసాధ్యము. అతడే ఏకేశ్వరుడు. అందుకే బొమ్మెర పోతనామాత్యుడు

**“ఎవ్వనిచే జనించు జగమెవ్వని లోపలనుండు లీనమై ఎవ్వని
యందుడిందు, పరమేశ్వరు డెవ్వడు, మూలకారణం బెవ్వడు, అనాది మధ్య
లయుడెవ్వడు, సర్వము తానైన వాడెవ్వడు, వానినాత్మభవు నీశ్వరుని నే
శరణంబు వేడెదన్”**

ఈ పద్యములో విష్ణువా, శివుడా లేక బ్రహ్మ అని ప్రత్యక్షముగా కాని పరోక్షముగా కాని చెప్పబడలేదు. దీనినిబట్టి పోతన ఏకేశ్వరోపాసన చేసాడని అర్థమగుచున్నది. అదే అద్వైత స్థితి. అప్పుడు బలిచక్రవర్తి రావణునితో, రావణా! సంహారకర్త అయిన రుద్రుడు, సృష్టికర్త అయిన బ్రహ్మ సృష్టించిన దానిని లయము చేయగలడు, నాశనము చేయగలడు. కానీ యీ పురుషుడు

సృష్టి, స్థితి, లయ మూడు చేయగల సమర్థుడు. అర్ధాత్ నీవు ఏ శివుని నుండి, బ్రహ్మ నుండి వరములు పొందినావో, నీకు వరములను అనుగ్రహించిన బ్రహ్మ, శివుల కంటె యీ పురుషుడు గొప్పవాడు, మహోన్నతుడు. వారిద్దరి కంటె పర అనగా వేరైనవాడు. వారిరువురు కూడా ఆ పురుషుని ఆశ్రయించి, ఆయనను తోడు చేసుకుంటారు. ఆయన ఆజ్ఞ ప్రకారమే నడుస్తారు. ఆ మహాపురుషుని లీలలు తెలుసుకొనలేక బ్రహ్మ, శివ మోహము చెందుతారు. ఆ మహాపురుషుని గుణములు, బలము, మహిమ తెలుసుకొనుట, పొగుడుట, నీకు చెప్పుటకు నాకు సాధ్యము కాదు. ఆయనకు సాటి వచ్చేది 'న భూతో న భవిష్యతి', యింతకు పూర్వము లేదు, యిక ముందుండబోదు.

పాతాళములోని బలిచక్రవర్తి రావణునికి రెండు విషయములను బోధపరిచాడు. మొదటిది, ఏకేశ్వరోపాసన విధములో వక మూర్తి మిగిలిన అందరికంటె గొప్పగా ఆరాధించటము. యిక రెండవ విషయముతో సృష్టి, స్థితి, లయ చేయగల సమర్థుడు - బ్రహ్మ, శివుల కంటె గొప్పవాడు అనుటచే, పాతాళ లోకములో ఆనాటి దేశకాల పరిస్థితులను వర్ణించాడు. ఎల్లవేళలా చీకటితో నిండియున్న ఆనాటి దేశకాల పరిస్థితులో పగలు, రాత్రి తేడా తెలియదు. పగలు ఉదయించి లయమైతే కదా రాత్రి ఆవిర్భావము జరిగేది. కాబట్టి ఆనాటి కాలములో పాతాళములో బ్రహ్మ, రుద్రుల అంశలు, శివుని అంశలు లేవు. స్థితికారుడైన విష్ణువు అంశ మాత్రమే వున్నది. కావున పాతాళ లోకములో వున్న బలిచక్రవర్తి ఆ వైష్ణవ శక్తి, కపిల మహర్షినే అందరికంటె గొప్పవానిగా ప్రకటిస్తున్నాడు.

అటు తర్వాత బలిచక్రవర్తి రావణునితో, నన్ను విడిపించు ఉపాయము తర్వాత చెప్తాను అని

“ఏవముక్వాథ ప్రోవాచ రాక్షసం దానవేశ్వరః,
యదేతద్భుశ్యతే వీర చక్రం దీప్తానలోపమమ్,
ఏతద్భూహీత్వాగచ్ఛ త్వం మమ పార్శ్వం మహాబల.”

గొప్ప బలము గలవాడా! ఓ వీరుడా! ప్రజ్వలించుచున్న అగ్నివలె ప్రకాశించుచున్న, ఆ చక్రమును నా వద్దకు తీసుకురమ్మని చెబుతాడు. బలిచక్రవర్తి మాట విన్న రావణుడు నవ్వుచూ, ఆ చక్రము వున్నచోటికి పోయి

“లీలయోత్పాటనం చక్రే రావణో బలదర్శితః,
న చ చాలయితుం శక్తో రావణోభూత్కథం చన.”

బలముచే గర్వించి యున్న, నా కంటె బలముగలవారు, నా కంటె పరాక్రమవంతులు లేరని విప్రవీగేవాడయిన రావణుడు విలాసముగా, యిది నాకొక లెళ్ళా, ఈ పని చేయుట నా

బలమునకు సాటా? అనుకొని ఆ చక్రమును లేవనెత్త ప్రయత్నిస్తాడు. కానీ రావణునికి ఆ చక్రమును కనీసం కదిలించుటకు కూడ శక్తి లేకపోయినది. రావణుడు సిగ్గుపడి, ఆ చక్రమును మరల మరల ఎత్తుటకు ప్రయత్నించి ఆ చక్రము లేవనెత్తగనే చేతుల నుండి రక్తము ప్రవహించి, స్పృహ కోల్పోయి నేలపై పడతాడు. అటు తర్వాత తెలివి వచ్చి, సిగ్గుతో తలవంచి నిల్చుని వున్న రావణునితో బలిచక్రవర్తి, రావణా! నేను చెప్పు మాటలు ఆలకించుము. నీవు లేవనెత్తె ప్రయత్నము చేసిన మణులతో కూడిన, మణులు పొదగబడి ఆ చక్రము, మా తాతగారైన హిరణ్యకశ్యపునిది. ఆ చక్రమును ఆయన చెవికి అలంకారముగా ధరించినాడు. హిరణ్యకశ్యపుడు బ్రహ్మ నుండి యీ విధముగా వరాలు పొందాడు. గాలి చేత, నీటి చేత, యమ, వరుణ, అగ్ని, యితర దేవతల చేతగాని, మనుష్యుల చేతగాని, మృగముల చేతగాని, పగలు గాని, రాత్రిగాని, యింటి లోపలగాని, ఆరుబయట ప్రదేశములో గాని, ఆయుధముల చేతగాని, నేలపై గాని, ఆకాశము నందుగాని చావు లేకుండా వరాలు పొందినాడు. అంతటి కట్టుదిట్టమైన వరాలు కోరిన మా తాత హిరణ్యకశ్యపుని విష్ణువు అంతే ఉపాయముతో సంహరించినాడు. అలాంటి విష్ణువునా నీవు గెల్చునది? ఆయన బంధించిన నన్నా నీవు విడిపించునది? కనీసం మా తాత చెవిపోగు ఎత్తలేని అర్భకుడవు. ఆ హిరణ్యకశ్యపుడు విష్ణు భక్తుడైన ప్రహ్లాదుని హింసించుటచేత, యిన్ని వరములున్నా మరణము తప్పలేదు. ఏ నృసింహుడైతే హిరణ్యకశ్యపుని సంహరించినాడో, ఆయనే, ఆ వాసుదేవుడే నా వాకిట ద్వారపాలకుడై నన్ను రక్షించుచున్నాడు.

బలిచక్రవర్తి, రావణునికి చేసిన బోధనలో అనేక రహస్యాంశములున్నవి. ముందుగా కృతయుగములోని అహోబిల ప్రాంతములో నివసించే హిరణ్యకశ్యపుని చెవి కుండలము భరత ఖండము దాటి పాతాళ లోకము ఎలా చేరినది? ఈ ప్రశ్నకు సమాధానము కష్టమే. తర్వాతి ప్రశ్న, అంత భారమైన కుండలము హిరణ్యకశ్యపుడు ఆభరణముగా చెవికి ఎలా ధరించాడు? అంటే హిరణ్యకశ్యపుడు ధరించినపుడు ఆ కుండలము తేలికైనదే. అటు తర్వాత భారమైన పాతాళము చేరి, చీకటి ప్రాంతమైన పాతాళమునకు వెలుతురు చూపి, పాతాళములో నివసించే రాక్షసుల భారమును గ్రహించి భారవంతమైనది. అమెరికాలోని 'గ్రాండ్ కెన్యన్' అను ప్రాంతములో విష్ణు పేరుతో ప్రాచీన శిల వున్నది. ఈ శిల సుమారుగా 170 కోట్ల సంవత్సరముల క్రితము ఏర్పడినదని తెలుస్తున్నది. ఈ ప్రాంతములోనే యింతకు పూర్వము 'రెడ్ ఇండియన్స్' అను ఆదివాసులు వుండేవారు. బహుశా యిదే పాతాళ లోకము అయి వుండవచ్చును.

బలిచక్రవర్తి బోధనలు ఆలకించిన రావణుడు, నేను దేవతల నందరిని జయించినాను, కాని విష్ణువును గుర్తించజాలను. విష్ణువును గుర్తించే మార్గము చెప్పమని అడుగుతాడు. దానికి బదులుగా బలిచక్రవర్తి

“అనన్తః కపిలో జిష్ణుర్నరసింహో మహాద్యుతిః,
క్రతుధామా సుధామా చ పాశహస్తో భయానకః.”

శ్రీ మహావిష్ణువు ఆది అంతము లేనివాడు, నల్లనివాడు, జయించు స్వభావము గలవాడు, నరసింహుడు. గొప్ప కాంతితో వెలుగువాడు, యజ్ఞములందు నివసించు వాడు, పాశమును హస్తమున ధరించినవాడు, శత్రువులకు భయంకరుడు, మిత్రులకు, భక్తులకు సౌమ్యుడు. చూడముచ్చటైనవాడు. వారిని కాపాడే స్వభావము గలవాడు. యింకనూ

ఆయన కాంతి వేయి సూర్యుల కాంతి మించియుండును. చూచుటకు కన్నులు మిరుమిట్లు గొల్పును. చూపుకందడు. సనాతనుడు, ఎల్లప్పుడు, ఎల్లవేళలా, అన్ని చోటులలో, అన్ని కాలములలో వుండువాడు. ఆయన వకప్పుడుండి మరియొకప్పుడు లేకపోయెడివాడు కాదు. వక ప్రదేశములో వుండి మరొక ప్రదేశము లేకుండా వుండేవాడు కాదు. వక రూపములో వుండి మరొక రూపములో వుండకపోడు. మునులందరు ఆయన దర్శనప్రాప్తి కొరకు తపన చెందుతారు. యిక్కడ బలిచక్రవర్తి ప్రస్తావించిన మరొక రహస్యాంశము, అన్ని వేళలా చీకటిలో వుండే వారికి కాంతి దర్శనము అకస్మాత్తుగా జరిగితే, వేయి సూర్యకాంతులతో సమానమైన అనుభూతి కల్గుతుంది.

ఈ విధముగా విష్ణువును గురించి బలిచక్రవర్తి వర్ణించగా, ఆయుధము చేతబూని రావణుడు, విష్ణువు వున్న ద్వారము చేరుతాడు. అప్పటికి రావణునికి కాలము ఆసన్నము కానందున, విష్ణువు అంతర్ధానమగుతాడు. అలా రావణునికి కనపడక పోవుటచే, తనకు భయపడి విష్ణువు కనుమరుగైనాడని భావించి సంతోషముగా రావణుడు వెళతాడు. అలా బయలుదేరిన రావణుడు లోకసంచారము గావిస్తూ, పశ్చిమ సముద్రములో వున్న వక ద్వీపమునకు చేరతాడు. అచ్చట రావణుడు

“ద్వీపస్థో దృశ్యతే తత్ర పురుషః పావకప్రభః,
మహాజామ్బూనదప్రఖ్యో ఏక ఏవ వ్యవస్థితః”.

వంటరిగా వున్న అగ్ని వంటి తేజస్సుతో వెలుగుచున్న బంగారము వంటి కాంతి గల వక మహాపురుషుని జూచి

“తథా తం పురుషం దృష్ట్వా స్థితం మధ్యే మహాబలమ్,
అబ్రవీచ్ఛ దశగ్రీవో యుద్ధం మే దీయతామితి.”

రావణుడు ద్వీపముమధ్యలో వున్న ఆ మహాపురుషునితో ‘నాతో యుద్ధానికి రమ్మని’ పిలుస్తాడు. ఆ మహాపురుషుడు

“అకప్పుమానః పురుషో రాక్షసం వాక్ష్వమబ్రవీత్,
యుద్ధశ్రద్ధాం హి తే రక్షో నాశయిష్యామి దుర్మతే.”

ఏమాత్రము చెలించక, రావణునితో, ఓరి దుర్మతి! నీకు యుద్ధమునందున్న ఆపేక్షను నశింపచేయుదును అని పలుకుతాడు. ఆ మహాపురుషుని శరీర స్థానములందు

“ధర్మస్తస్య తపశ్చైవ జగతః సిద్ధిహేతుకౌ,
ఊరూ హ్యోశ్రిత్య తిస్థితే మన్మథః శిశ్నమాశ్రితః.
విశ్వేదేవాః కటిభాగే మరుతో బస్తిపార్శ్వయోః.
మధ్యేష్టా వసవస్తస్య సముద్రాః కుక్షితః స్థితాః,
పార్శ్వాదిషు దిశః సర్వాః సర్వసంధిషు మారుతః.
పుష్టం చ భగవాన్సుద్రో హృదయం చ పితామహః
పితరశ్చాశ్రితాః పుష్టం హృదయం చ పితామహాః”.

జగత్తు సిద్ధికి హేతువైన ధర్మము, తపస్సు ఆ పురుషుని తొడలను ఆశ్రయించి యుండెను. మన్మథుడు శిశ్నమును, విశ్వదేవతలు కటి ప్రదేశమును, మరత్తలు బస్తిని, పార్శ్వములను ఆశ్రయించి యుండిరి. ఆ పురుషుని నడుమ భాగము నందు అష్టవసువులు, కుక్షి యందు సముద్రములు, పార్శ్వ భాగమునందు సకల దిక్కులు, అని సంధల యందు వాయువు వుండెను. భగవంతులైన రుద్రు, పితృ దేవతలు వీపుపైన, బ్రహ్మ పితామహ హృదయము నందు ఉండిరి. పవిత్రములైన గోదాన, భూదాన, హిరణ్యదానములు, ఆవులు, ఆ పురుషుని చంకలోని రోమములను ఆశ్రయించిరి. హిమవత్పర్వతము, హేమ పర్వతము, మందరము, మేరు పర్వతము ఆ పురుషుని ఎముకల నాశ్రయించి యుండెను. సర్వజగత్తు, సచరాచర భూతకోటి యంతా ఆయనలోనే అంతర్భాగమై యుండెను. ఆయన కానిది, ఆయనది కానిది, ఆయన లేనిది ఏది లేకుండెను. రావణుని చూచిన ఆ మహాపురుషుడు పుష్పమాలలు ధరించి బిలములో ప్రవేశించెను. అది గమనించిన రావణుడు, తన వారందరిని అక్కడే నిలిపి, తను వంటరిగా ఆ బిలములో ప్రవేశిస్తాడు. ఖడ్గము ధరించి బిలములోనికి ప్రవేశించిన రావణునికి నల్లని ఆకారము గలవారు, బావోరవులు ధరించినవారు, బంగారము, రత్నములు పొదగబడిన అలంకారములు ధరించినవారు, అగ్ని వంటి కాంతితో వెలిగిపోవుచున్నవారు అయిన మూడు కోట్ల మంది నృత్యము చేయుచు కనపడిరి. అందరూ వకే రూపము, వకే వేషములతో తాను బిలము బయటకు ఏరూపము చూచెనో, అదే రూపములో వుండిరి. రావణుడు వారందరిని దాటి వెళ్లి, వక తెల్లని గ్రహము నందు శయనముపై వున్న వక ఉత్తమ పురుషుని చూచెను. ఆయన ప్రకృనే వక స్త్రీ వింజామర చేతపూని, ఆ మహాపురుషునికి సేవ చేయుచుండెను. రావణుడు సింహాసనముపై

కూర్చునివున్న ఆమెను పట్టుకొన ప్రయత్నిస్తాడు. అంతవరకు నిద్రావస్థలో వున్న ఆ మహాపురుషుడు, తనపై నున్న ఆచ్ఛాదనమును తొలగించి బిగ్గరగా నవ్వుతాడు.

“తేజసా సహసా దీప్తో రావణో లోకరావణః,
కృత్తమూలో యథా శాఖీ నిపపాత మహీతలే.”

సర్వలోకములను పీడించిన రావణుడు, ఆ మహాపురుషుని తేజస్సు తగలగానే, కాలిపోయినవాడై, మొదలు నరికిన చెట్టువలే నేలపై పడిపోతాడు. అలా పడిన రావణుని చూచి ఆ మహాపురుషుడు

“ప్రజాపతివరో రక్షస్థేన జీవసి రాక్షస,
గచ్ఛ రావణ విస్రభో నాథునా మరణం తవ.”

ఓ రాక్షసుడా! నీకు బ్రహ్మ యిచ్చిన వరములను నేను గౌరవించవలసి యున్నది. అందుచేతనే నీకు మరణం సంప్రాప్తము కాలేదు. నీవు బ్రతికిపోయినావు. నీవు యిక నిర్భయముగా, నీ యిష్టము వచ్చిన చోటుకు వెళ్లుము. నీకు యిప్పుడు మరణము లేదని చెబుతాడు. కొంతసేపటికి తెలివి వచ్చిన రావణుడు భయకంపితుడై, మహాతేజస్వాలియైన ఆ మహాపురుషునితో యిట్లు పలుకుతాడు

“కో భవాన్స్వీర్యసంపన్నో యుగాంతానలసనిభః,
బ్రూహి త్వం కో భవాన్ దేవ కుతో భూత్వా వ్యవస్థితః”.

వీర్య సంపన్నుడవు, పరావ్రుకవంతుడవు, ప్రళయాగ్ని సమాన తేజుడవు అయిన నీవు ఎవరు? ఓ దేవా! నీవు యిక్కడ ఎందుకు వున్నావు? నాకు చెప్పుము అని వేడుకుంటాడు. నేను ఎవరైతే నీకెందుకు? నిన్ను కొద్ది కాలములోనే నేను చంపనున్నాను, అని తెలిసికొనుము అని బదులు పలుకుతాడు ఆ మహాపురుషుడు. అందుకు రావణుడు, నాకు బ్రహ్మ దేవుని వరమున్నది. నన్ను చంపగలవాడు యింతవరకు పుట్టలేదు. యికముందు పుట్టగలడని ఆశలేదు. అందువల్ల నాకు మరణము సంభవించుట కల్ల అని చెబుతాడు. అని రావణుడు మరల

“అథాపి చ భవేన్మృత్యుస్త్వద్ధస్తాన్నాన్యతః ప్రభో,
యశస్యం శ్లాఘనీయం చ త్వద్ధస్తాన్మరణం మమ”.

వకవేళ నాకు మరణమే సంభవిస్తే, అది నీవల్లనే కాని, యితరుల వలన ఎంతమాత్రము కాదు. నీ వలన నీ యంతటి వాడి వలన మరణము సంభవిస్తే, నా యశస్సు, కీర్తి వృద్ధి పొందుతాయి. పదిమంది మెచ్చుకుంటారు. అది నాకు మేలే కదా! అని ఆ మహాపురుషుని

శరీరము నందు సచరాత్మకమైన ప్రపంచముతో పాటు, తనకు వరములిచ్చిన బ్రహ్మ రుద్రులను కూడ చూస్తాడు. యీ విధముగా కపిలాచార్యుని ద్వారా అవమానము పొంది, తనకంటె గొప్పవాడు, శ్రేష్టుడు అయిన వానిచేత చాలాని కోరుకున్నాడు రావణుడు. యిటువంటి ఆలోచనలు కార్తవీర్యార్జునుడు, వాలి, కంసుడు, హిరణ్యకశ్యపుడు, బలిచక్రవర్తి తదితరులు కూడ సంకల్పించి పాటించారు. యీ శ్లోకములో రావణుని సంకల్పము ప్రకారము, దేహము ధరించిన అన్ని ఆత్మలు చేసే ప్రయత్నము, లక్ష్యము వక్కబే. ఆత్మ చైతన్యము వృద్ధి చేయుట. ఆ విధముగా తనకు కీర్తి కలగాలని కోరుకున్నాడు రావణుడు. క్షీణించిన ఆత్మ చైతన్యముగల ఆత్మలు ఎలా కీర్తి పొందుతాయి? పొందవు కదా!

అంతటి మహాపురుషుడు అవతరించి తనను ఎదుర్కొన్నచో తాను ఏమి చేయవలెనని ఆలోచించి, తను కూడ ఆ మహాపురుషుడంత వాడయిన అతనిని ఎదుర్కొనగలడని భావించిన రావణుడు, తాను దర్శించిన మహాపురుషునిలో సచరాత్మకమైన ప్రపంచములోని ఏ ఏ దృశ్యములు అగుపించెనో, ఆయా దృశ్యములలో గల ఉపాధులలో ఆ మహాపురుషుని శక్తి, తేజస్సు గుప్తమై యున్నదని భావించాడు. అప్పటి నుండి యజ్ఞయాగాదులను ధ్వంసము చేయటమేగాక, తన అనుచరులను కూడ అదేవిధముగా చెయ్యమని ప్రోత్సహించాడు. ఎందువలన? ఆ యజ్ఞములో మహావిష్ణువు శక్తి, తేజస్సు, బలము దాగి యున్నది కనుక. అదేవిధముగా మునులను కష్టపెట్టుట, స్త్రీలను చెరబట్టుట, యిబ్బడి ముబ్బడిగా చేయసాగాడు. యజ్ఞపురుషుడు విష్ణువే కదా. మునులను, ఋషులను, సాధువులను కించపరిచి, కొట్టుట వలన వారిలో దాగిన విష్ణుశక్తి తనకు లభించునేమో ననే ఆలోచన గలవాడై అలా చేసినాడు రావణుడు. రావణుని కృత్యముల ద్వారా మునుల, ఋషుల, సాధువుల, స్త్రీల సంకల్ప, వికల్ప శక్తితరంగములు, సృష్టి సంకల్ప, వికల్ప తరంగములలో మిళితమై, తద్వారా బలము పొందినవై దేవదేవుడు, అచింత్యుడు, అప్రమేయుడు, సనాతనుడు అయిన మహావిష్ణువు మూల అంశ నారాయణునికి చేరినవి.

ఈ సందర్భముగా మహమ్మదీయుల పరిపాలన కాలము వాడైన ఔరంగజేబు ప్రస్తావన చేయవలెను. ఔరంగజేబు పరిపాలన కాలములో మన దేవాలయములలో అనేక శిల్పకళా సంపద వుండెడిది. కాని ఔరంగజేబు యీ శిల్పకళ సంపదను చూసి ఆశ్చర్యపడి, బహిర్గతముగనే యింత కళ ప్రదర్శిస్తే, యీ శిల్పకళ లోపల ఏవో నిధులు దాగియుండవచ్చును అని భావించి, వక్కొక్క శిల్పకళను నరకసాగెను. ఆ విధముగా మన అపూర్వ ప్రాచీన శిల్పకళ సంపద మరుగున బడినది. యింక లంకా నగరములోని యుద్ధవాటికలోని రావణుని సంగతిచూద్దాము.

పైన ప్రస్తావించిన విశేషాంశములు మనస్సులో మెదలటము, వీరాధివీరులైన తనవారు వక్కొక్కరు రామునిచేత చంపబడటము చూచిన రావణుడు, ఆ రోజు తను ఎవరిచేత చావు

కోరుకున్నాడో, ఆయనే యీ రాముడని గ్రహించి తనకు చావు ఖాయమనుకున్నాడు. ఆ విధముగా అప్రదక్షిణ పూర్వకముగా రథము తోలుకొచ్చాడు. కాని మరణము ఖాయమైనపుడు, అల్పునిగా, పిరికిపందగా చావటం కంటే నీచము వేరే ఏమీలేదు. పైగా తన ఆత్మ ఎంచుకున్న రెండు విభిన్న గుణములు అమాయకత్వము, అహంకారము పరిపూర్ణముగా పండించుకుని, శాశ్వత సాయుధ్యము పొందుట ఉత్తమమని భావించాడు రావణుడు. అందువలన నా శత్రువైన రామునికి, నా వీర్యము, పరాక్రమము, అస్త్ర సంపద, లక్ష్యము, వేగము, శుద్ధి ప్రదర్శించి వీరునిగా ఆయన మెప్పు పొందాలని రామునిపై బాణవర్షము కురుపించాడు. అప్పుడు శకునములు అన్ని రావణునికి వ్యతిరేకముగా, రామునికి అనుకూలముగా కనపడినవి. అంతేకాక యింతకు పూర్వము రావణునిచే పీడింపబడిన వారంతా, వారి వికల్పములు రావణునికి, సంకల్పములు రామునికి అందునట్లు ప్రార్థించారు. అయినా వారిరువురి పోరు అతి ఘోరముగనే జరిగినది. రాముడు రావణుని వశపరుచుకొనవలెనని, రావణుడు ఏమో చచ్చేలోపుగా తన శక్తియుక్తులను ప్రశంసనీయుముగా చూపవలెనని పోరు సాగించారు. అట్టి స్థితిలో రాముడు అదను చూసుకుని రావణుని ధ్వజమును విరగగొడతాడు. దీనికి ప్రతి చర్యగా రావణుడు రాముని అశ్వములను బాణములతో కొడతాడు. అయినా ఆ అశ్వములకు ఎటువంటి కష్టము కలుగలేదంటే, సృష్టి సంకల్పమే దోహము చేసి యుండవలెను. రావణుడు ప్రయోగించు పుంఖాను పుంఖలైన, వేలకొలది బాణములను రాముడు తికమక పడక, గజిబిజి చెందక నవ్వుతూ ఖండిస్తాడు. యిలా వారిరువురి మధ్య యుద్ధము జరుగుతూ వుండగా దేవతలు, ఋషులు తదితరులు ‘స్వస్తి గో బ్రాహ్మణేభ్యోస్తు, లోకాస్తిష్ఠన్తు శాశ్వతాః జయతాం రాఘవః’ అని ప్రార్థిస్తారు. రామ రావణ యుద్ధము పోల్చుటకు, నిర్వచించుటకు, అంచనా వేయుటకు కూడ అందెడిది కాదు. రామ రావణ యుద్ధమనే చెప్పవలెను. దీని ప్రకారము రావణుని మనోవాంఛ, ఆయన గుణముల పరిపక్వత జరిగినట్లు ప్రకృతే స్పందించినది. యిదియే సంహారిణి రుద్ర రూపా తిరోధానకరీశ్వరి’ అను లలిత సహస్రనామములోని శ్లోకము. అనగా బహిర్గత లక్షణమైన అహంకారము పండి పరిపక్వము చెందినది, రుచి మరిగినావు. యిక నీవు అంతర్గత గుణమైన అమాయకత్వము వహించి అంతర్ముఖుడవు కమ్ము, లోపలికి ముడుచుకొనుము, లోపలివైపుకు మరులుము, లోపలి వైపుకు తిరుగుము అని అర్థము. ఆ సమయమున రాముడు

“తతఃక్రోధా నృహాబాహూ రఘూణాం కీర్తి వర్ధనః,
 సంధాయ ధనుషా రామః శరమాశీ విషోపయమ్,
 రావణస్య శిరోచ్ఛ్చిన్నఘ్రీమజ్జులిత కుండలమ్,
 తచ్చిరం పతితం భూమౌదృష్టం లోకైస్రైభిస్తథా”.

గొప్ప బాహులు గలవాడు, రఘువంశము యొక్క కీర్తిని వృద్ధి పొందించేవాడు అయిన రాముడు కోపించి, సర్పము వంటి బాణమును ప్రయోగించి రావణుని శిరసును ఖండించెను. రాముడు ఎందుకు కోపించాడు? రావణుని భూషణమైన అహంకారము పండి నేలరాలినదై, రాముని చేరి కోపము కలిగెను. అనగా రావణుని శేష అహంకారము రాముడు గ్రహించినాడని అర్థము. మనకిష్టమైన వస్తువు అది బంగారము కాని, ధనముగాని, ధాన్యముగాని, యింకే యితరమైన వస్తువుకాని మరొకరికి ఎప్పుడు యిస్తాము? మనకు ఆ వస్తువు మీద మోజు తీరితే అనగా రుచి మరిగితే లేక మనము సాక్షిభూతత్వముతో కూడిన అమాయకత్వములో వున్నప్పుడు యిస్తాము. సర్పము వంటి బాణము అనగా రావణుని లోపల తోకపై నిలుచున్న సర్పాకారములోని బుసలు కొడుతున్న కుండలని శక్తిని కూడ రాముడు ఆకర్షించిన వాడై, ఆ శక్తిని ఊర్ధ్వ దిశగా అతివేగముగా ప్రసరింపజేసి, ఆ శక్తి ప్రవాహమునకు రావణుని శిరస్సు ఖండింపజేసెను. యిది వక మహోత్పల్లమైన, యోగప్రశస్థమైన ప్రక్రియ. యిది అందరికి సాధ్యపడదు. ఈ దృశ్యము తిలకించు వారికి వక యోగము, అనుభవించే వారికి మోక్షము, జన్మరాహిత్యము. కాని వెంటనే మరొక శిరస్సు మొలిచినది. రాముడు దానిని కూడ ఛేదించినాడు. ఈ విధముగా నూరు శిరములను రాముడు తన తీవ్రమైన బాణములతో ఖండించినాడు, అనగా రావణునిలో శేషమైన కుండలని శక్తి ఉన్నంతవరకు కొత్త శిరస్సు ఆవిర్భావము జరుగుతూనే వున్నది.

ఇక్కడ నూరు సంఖ్య ప్రస్తావన చేయాలి. రావణుడు సాధారణ సగటు అహంకారము కంటే అధికమైన అహంకారము గలవాడని ప్రస్తావించుకున్నాము. రావణుని పది తలలు వాడని, ఇరవై భుజముల వాడని వర్ణిస్తాము. ప్రతి తలకు పదిరెట్లు అహంకారము చొప్పున, వక అహంకారము వక శిరస్సుగా లెక్కిస్తే పది తలలకు నూరు శిరస్సులు అగుతాయి. కాని రావణుడు యుద్ధములో ఏకకాలములో వ్యక్తపరిచినది వకటే శిరస్సు, రెండే చేతులు. మన సాంప్రదాయములో కూడ 'నూరేళ్ల ఆయుష్షు' అనే ఆశీర్వచనము వింటూ వుంటాము. అంటే నూరేళ్లలో మన గుణములను పూర్తిగా పండించుకొనుటకు అవకాశము ఉంటుంది, తదుపరి సాక్షిభూతుని వలె శరీరము చాలించవచ్చును. అనగా మన ఆత్మ ఎంపిక చేసుకున్న రుచులను నూరేళ్లలో పరిపక్వము చేసుకోవచ్చని అర్థము. అందులకే కదా భారతరత్న సచిన్ తెందుల్కర్ నూరు శతకములను సాధించి, తాను ఎంతగానో ఆనందించి, ఆస్వాదించే క్రికెట్ ఆటకు స్వస్తి పలికి, మిగిలిన రుచులను ఎంపిక చేసుకున్నాడు.

ఆ విధముగా రామరావణ చివరి యుద్ధము ఏడురోజులు సాగినది. ఏడు రోజులలో రావణుని పదితలలు, నూరు శిరస్సుల అహంకారమును, సప్త కుండలని చక్రములను రాముడు స్వాధీనము చేసుకున్నాడు. ఈ విధముగా రాత్రిపగలు విరామము లేకుండా ఏడు రోజులు

యుద్ధము సాగినది. ఎందులకు విరామము లేదు? ఏ కాలమైతే సంధికాలమో, ఏ కాలమైతే విరామ కాలమో, ఏ కాలమైతే క్రీడించుటకు నిషిద్ధమో, అట్టి కాలములో రావణుని తల్లి క్రీడించుట ద్వారా రావణుడు జన్మించాడు. కావున రావణ సంహారమునకు విరామము, సంధి కాలము, అంతరాయము ఉండకూడదు. రావణుని పరిస్థితి గమనించిన రాముని సారథి మాతలి రామునితో

“విసృజాస్మైవ ధాయత్వ మస్త్రం పైతా మహాంప్రభో,
వినాశకాలః కదితోయః సురైః సోధ్య వర్తతే.”

సర్వసమర్థుడవైన ఓ ప్రభూ! ఇతనికి వినాశకాలము సమీపించినది. ఈతనిని సంహరించుటకు బ్రహ్మాస్త్రమును ప్రయోగింపుము. ఎల్లప్పుడు రావణుడు సంధించే బాణములను నిర్ణించే పనిలో నిమగ్నమైన రామునికి, తనకంటూ ఎటువంటి కోరికలు లేనందువలన, తనంతట తాను ముందుగా బాణము ప్రయోగించని రామునికి, సృష్టి వికల్పము సారథి రూపములో సందేశము తెలిపినది. యింతకు పూర్వమే రాముని రథము, సారథి ఇంద్రుని నుండి పంపబడినవి. కావున రావణునిలోని యింద్రియములు నిస్సారమైన సంగతి, యింద్రియముల ద్వారా యింద్రునికి తెలిసి, యింద్రుని సారథి మాతలి ద్వారా రామునికి వర్తమానము అందినది. పైగా విరోధి ఏ స్థితిలో వున్నాడో పసిగగట్టగలిగినవాడు రథసారథి.

పోగాలము దాపురించినపుడు, రథమనే యీ శరీరము శిథిలమై కూలుటకు సిద్ధముగా వున్న తరుణములో, మనలోని రథసారథి మనకు సందేశములను పంపి, ప్రేరేపించి, ఈ రథము కూలుటకు సిద్ధముగా వున్నాడని చెప్పి, యింక తను రథసారథ్యము వహించలేనని చెప్పి, ప్రాణవాయువుగా వున్న కుండలిని శక్తిని బయల్పడునట్లు దోహదము చేయును.

సాక్షాత్తు పరమాత్మ అంశతో విచ్చేసిన రామునితో, రావణుడు - ప్రాణముల హరింపుము అని ఎదురుగా నిల్చున్నగాని, తనకు సంబంధము లేనట్లు, ఏమి పట్టనట్లు, రావణుడు వేసిన బాణములకు ప్రతిస్పందన చేసేడేగాని, తాను చొరవ తీసుకోలేదు. ఏమి ఆశ్చర్యము! ఎందువలన? తనకంటూ ఏ కోరిక లేనందున, చివరకు సారథి మాతలి జోక్యం చేసుకుని చెప్పవలసి వచ్చినది.

“తతః సంస్మారితో రామస్తేన వాక్యేన మాతలే,
జగ్రహాస శరం దీప్తం నిశ్వ సస్తమి విరోగమ్,
యంతస్మై ప్రథమ ముప్రదాదగస్త్యో భగవాన్పృషి
బ్రహ్మాదత్త మహాబాణ మమోఘం యిది వీర్యవాన్.”

మాతలి వాక్యముచేత ప్రేరేపితుడైన రాముడు, బ్రహ్మచేత అనుగ్రహింపబడినది, యుద్ధములో తిరుగులేనిది, ఏ అస్త్రమును పూర్వము అగస్త్యుడు తనకు అందించాడో, అట్టి

ప్రకాశించుచున్న బాణమును తీసి, మంత్రపూర్వకముగా, వేదోక్త ప్రకారముగా అభిమంత్రించి ధనుస్సునకు సంధించెను.

“సప్రజ ఇవదుర్ధర్షో వజ్ర బాహు విసర్జితః,
కతాన్త ఇవ చావార్యోస్య పత ద్రావణోరపి”.

ఆ బాణము రావణుని వక్షస్థలముపై పడినది.

“తస్యహస్తాద్ధతస్యాశు, కార్ముకంచససాయకమ్,
విపపాత సహప్రాణైర్బ్రుశ్య మానస్య జీవితమ్.”

ఆ విధముగా చంపబడి, జీవితము కోల్పోవుచున్న రావణుని చేతి నుండి బాణములతో కూడిన ధనుస్సు క్రిందపడినది. రావణుని ప్రాణము అనంత వాయువులో కలిసినది. రావణునిలో దాగి వున్న, కైలాస ప్రాంగణములో గ్రహించిన, సృష్టి పోషణకు అవసరమైన వేయి సంవత్సరముల కుండలిని శక్తిలోని అర్ధభాగము పంచభూతములలో కలిసి తిరిగి సృష్టి క్రమములో చేరినది. చావగా మిగిలిన రాక్షసులు దిక్కులు పట్టి పారిపోయినారు.

యిచ్చట అనేక చర్చనీయాంశములున్నవి. యిందులో బ్రహ్మాస్త్రము గురించి, తర్వాత స్థితకారుడు, రక్షణ భారము వహించవలసిన విష్ణ్వాంశ గల రాముడు, రావణుని ప్రాణముల నెట్లు తోడాడు? అనే అంశలను చూద్దాము. ముందుగా బ్రహ్మాస్త్రమును గురించి, బ్రహ్మాస్త్రమును బ్రహ్మ ఎవరికి అందించినా గాని దాని మంత్రము అందరికీ వకే రకముగా వుంటుంది. రెండు రకములు లేవు. అందువలన బ్రహ్మాస్త్రమును ఎవరు ప్రయోగించినా దాని ప్రభావము వకే రకముగా వుంటుంది. బ్రహ్మ తన పేరుమీద బ్రహ్మాస్త్రమును రామునికి, లక్ష్మణునికి, రావణునికి, ఇంద్రజిత్తుకి, విభీషణునికి కూడ సిద్ధింపజేసాడు. దాని తాలుకు మంత్రము వీరందరికి ఉ పదేశింపబడినది. కాని ఇంద్రజిత్తు ప్రయోగించిన బ్రహ్మాస్త్రము ఆంజనేయుని కేవలము బంధించినది. రామలక్ష్మణులను మూర్ఖువుచ్చింది. అదే బ్రహ్మాస్త్రము లక్ష్మణుడు ప్రయోగిస్తే, ఇంద్రజిత్తు చనిపోయాడు. రాముడు ప్రయోగిస్తే రావణుడు చనిపోయాడు. ఎక్కడుంది తేడా? వక దేవాలయములో విగ్రహ ప్రతిష్ఠ జరిగే సమయములో, వక రాగిపలక మీద, ఆ దేవత తాలుకు బీజాక్షరములను లిఖించి, విగ్రహము క్రింద భాగమున ఆ రాగిరేకును నిక్షిప్తము చేస్తారు. అలా చేసే ముందు, ఆ రాగి రేకును మండలము అనగా నలభై రోజులు లేదా ఆరు నెలలు, సంవత్సరము కాలము పూజా గృహములో వుంచి, దానిని పూజించి, ఆ దేవత తాలుకు మంత్రమును పునశ్చరణ చేస్తారు. అలా పునశ్చరణ చేసేటప్పుడు, ఆ పునశ్చరణ చేసే వ్యక్తి యొక్క నియమ నిష్ఠలు, ఏకాగ్రత, భక్తి ప్రపత్తులు, ఉపాసించే విధానము, యివన్నీ ఆ యంత్రమునకు బలమునిస్తాయి. ఆ విగ్రహ మూర్తి మహిమ, శక్తి, ప్రజాదరణ పొందటానికి

తోడ్పడతాయి. పునశ్చరణ చేసే వ్యక్తిలో పైన ప్రస్తావించినవి ఏమాత్రము లోపించినా ఆ మంత్రమునకు మహిమ, శక్తి, ప్రజాదరణ కరువౌతాయి. అందుకే కొన్ని దేవాలయములు ప్రపంచ ఖ్యాతిగాంచినవి. మరికొన్ని ఊరు పేరు లేకుండా పడివున్నవి. అదే విధముగా బ్రహ్మోస్త్రమునకు కూడ నిర్దేశించిన మంత్ర పునశ్చరణలో రామలక్ష్మణులకు, రావణ ఇంద్రజిత్తుకు తేడా వుండి వుండవచ్చును. మరొక కారణము బ్రహ్మోస్త్రము సృష్టింపబడినది, లోకకళ్యాణము నిమిత్తము. సృష్టి క్రమమును వృద్ధి చేయుటకు, సృష్టి సంతులన, సృష్టి సమన్వయము కొరకు. ఈ కారణము చేతనే రామునికి శిక్షణ యిచ్చిన వశిష్ఠుని మంత్ర బలము, విశ్వామిత్రుని మంత్ర బలము, అగస్త్యుని మంత్ర బలము రామునిలో చేరినది. రామలక్ష్మణులు బ్రహ్మోస్త్రము లోక కళ్యాణము కొరకు, సృష్టి సంతులన కొరకు, దుష్టశిక్షణ కొరకు ప్రయోగించారు. రావణ, ఇంద్రజిత్తులు యిదే బ్రహ్మోస్త్రమును స్వప్రయోజనము కొరకు, స్వంత లాభము కొరకు, యితరుల నాశనమునకు, అధర్మ పద్ధతిలో వాడుకొన్నారు. రాముడు తనకున్న అస్త్రసంపదను సర్వలోక హితార్థము కొరకు వినియోగించాడు. పిపీలికాది బ్రహ్మ పర్యంతము పీడ, కష్టములు తొలగేందుకు వాడుకున్నాడు. దీనిని బట్టి ధర్మము కొరకు ధర్మము నాచరించే వారిని రక్షించేందుకు చేసే ఏ పని అయినా, ముందు కష్టపడవలసి వుంటుంది. ఆ కష్టానికి తట్టుకుని, ధర్మమును తప్పక నిలబడితే, చివరకు విజయము ధర్మమునే పరిస్తుంది. ధర్మము అనగా దేశకాల పరిస్థితులలో పరిమితిలోని పరివర్తనము లేదా మార్పు చెందుట. రామ, రావణ యుద్ధము అనంతరము మార్పు అగుపించినది కదా! ఏమిటా మార్పు? రావణ లక్షణములు అంతరించుట, భూసుస్థిరత్వము నెలకొల్పబడుట.

యిక స్థితికారుడు, రక్షణ భారము కలిగిన విష్ణ్వాంశ అవతార మూర్తి అయిన రాముడు, రావణుని ఎలా సంహరించాడు? సంహారము కార్యవర్గము విష్ణువుది కాదుకదా, రుద్రునిది గదా. మరి రాముడు విష్ణ్వాంశ అయి వుండి, తన కార్యనిర్వహణ అతిక్రమించ వచ్చునా? అంటే రాముడు ఎంతమాత్రము తన స్థితిని అతిక్రమించలేదు. రామునికి, రావణుని చంపాలనే కోరిక లేదు. ఏ కోరికలేని వానికి చంపాలనే కోరిక ఎలా కలుగుతుంది? రామాయణము మొత్తములో ఎక్కడా కూడ రాముడు, 'రావణుని చంపుతాను' అని పలకలేదు. అంగద రాయభారములో, యుద్ధభూమిలో 'నువ్వు నాచేతి నుండి తప్పించుకోలేవు' అన్నాడు కాని, నేను నిన్ను చంపుతాను అనలేదు. ఈ రెంటికి చాలా దూరమున్నది. మరి రావణుని సంహారము ఎలా జరిగినదో చూద్దాము.

రావణుడు కైలాసములో గ్రహించిన వేయి సంవత్సరముల సృష్టిపోషణ కుండలిని శక్తిలోని అర్ధభాగము వేదవతి తీసుకొనుట ద్వారా రావణుని చేయి జారిపోయినది. ఆ వేదవతి భస్మము అయినది. భస్మము అయినవారు శ్మశానములో రుద్రుని లేద కాళి వశము అవుతారు. అందులకే

ఆమె ఎల్లప్పుడు శవమును అంటిపెట్టుకొని వుంటుంది. ఆమె నివాస స్థలము కూడ శ్మశానమే. అనగా శవమును వశపరుచుకొనునది కాళి. ఆ విధముగా భస్మము అయిన వేదవతి, కాళి ఆమోదము, కాళి అనుగ్రహముచే పంచభూతములకు అతీతముగా, పంచభూతములచే సృజింపబడి పసిబాలికగా, అయోనిజగా జన్మించినది. అనగా ఆ పసిబాలిక యందు రావణుడు గ్రహించిన కుండలని శక్తిలోని అర్థభాగము నిర్లప్తమై వున్నది, పైగా అయోనిజ అగుటచే, ఆమెలో లయకారకత్వము అనగా కాళి అంశ కూడ ప్రవేశించినది. తన చేజారిపోయిన కుండలని శక్తి యీ బాలికలోనే వున్నదని తెలుసుకున్న రావణుడు, ఆ పసిబాలికను లంకకు తీసుకవెళ్లి సముద్రములో పడవేయటము, పిమ్మట ఆమె జనకునికి దొరుకుట ద్వారా సీతగా అందరికి పరిచయమైనది. అనగా సీతలోనే రావణుడు దోచుకున్న కుండలని శక్తిలోని అర్థభాగము, సీతలోనే లయకారిణి అయిన కాళి అంశ దాగి యున్నది. తాను సముద్రములో పడవేసిన పసిబాలికే సీత అని ఎరిగినవాడై, సీతాపహరణము చేసి, సీతకు వశమైనాడు రావణుడు. తద్వారా లయకారిణి అయిన కాళికి వశమైనాడు. వశమైన కారణము చేతనే సీతను లంకకు తరలించాడు. యింతకు మునుపే కాళి నివాస స్థానము శ్మశానము, ఆమె ఎల్లవేళలా శవమును అంటిపెట్టుకుని వుంటుందని చెప్పుకున్నాము. కాబట్టి సీత లంకా ప్రవేశము చేయుట ద్వారా లంక శ్మశానము అయినది. రావణుడు సీతకు వశమైన క్షణమే శవము అయినాడు. బ్రహ్మవరమును పొందినపుడు, బ్రహ్మదేవుడు రావణుని పుట్టుక స్థానము అయిన బ్రహ్మగ్రంధిలోని నాడీ వ్యవస్థతో, ఏ విధముగానైతే వరము అనుసరించి మార్పు గావించెనో, రాముడు ప్రయోగించిన బ్రహ్మస్త్రము ద్వారా తిరిగి ఆ బ్రహ్మదేవుడు వచ్చి, రావణుని నాడీ వ్యవస్థ వరము పొందుటకు పూర్వస్థితికి మార్పు చేసినాడు. అనగా బ్రహ్మదేవుని రప్పించి, తాను యిచ్చిన వరముల అంశలను తీసివేయుటకు, మొదటిసారిగా తనంతట తాను రాముడు రావణునిపై బాణము సంధించాడు. అప్పటివరకు రావణుడు వేసిన బాణములను అడ్డుకున్నాడే గాని తాను ప్రమేయాత్మకముగా బాణము వేయలేదు. ఇది స్థితికారుని, రక్షణ భారము వహించినవాని, పోషకుని లక్షణము. బ్రహ్మ యిచ్చిన వరముల అంశ రావణునిలో తొలగిపోగా, ఎలానైతే చిన్నపాయలు కలిసి పెద్ద జలాశములో విలీనము అగుతవో, రావణునిలోని క్షీణించిన కుండలని శక్తి సీతలో వున్న గుప్త కుండలని నిధి, పెద్దశక్తిలో కలిసిపోయినది. పైగా రావణుని అహంకారము పరిపక్వము చెంది తొలగిపోయినది కనుక, యిక మిగిలినది అమాయకత్వము. అమాయకత్వముతో లయకారిణి అయిన కాళి వొడిలో పసిబాలుని వలె తలవాల్చి, శాశ్వత నిద్రకు ఉపక్రమించాడు.

వక చెట్టు ఎండిపోవటానికి భూమాత కారణము కాదు. ఆ చెట్టు చేసుకున్న సంకల్పమే కారణము. ఏమిటది? అమ్మా! యింక నాకు నీ పోషణ అవసరము లేదని చెప్పి, అంతర్ముఖత్వము చెంది పంచభూతములలో కలిసిపోతుంది. సరిగ్గా రావణుని విషయములో కూడ అదే జరిగినది.

సృష్టిలో జరిగేదే యిక్కడ కూడ జరిగినది. కావున రావణ సంహారములో త్రిమూర్తులు ముగ్గురు సాక్షిభూతులుగా పాత్ర వహించారు. స్థితికారుడైన రాముడు సృష్టికర్త అయిన బ్రహ్మదేవుని ప్రేరేపించుట, బ్రహ్మదేవుడు వచ్చి తన వరముల అంశలను అంతర్గతముగా తొలగించుట, లయకారిణి అయిన కాళిక రావణుడు వశమై శవమగుట.

రావణుని రాముడు సంహరించెనో లేక రావణుడు ప్రమేయాత్మకముగా, తనంతట తాను మృత్యుకూపములో పడినాడో పాఠకులే స్వయముగా నిర్ణయింతురు గాక!

**“ద్వామిమౌ పురుషౌ మూర్ఖౌ దుర్యోధన దశానన,
గోగ్రహణం వనభంగంచ దృష్ట్వా యుద్ధ పునః పునః”.**

దుర్యోధనుడు గోగ్రహణంలో భంగపాటు పడినా, రావణుడు వనభంగములో, లంకాదహనములో నాల్గవవంతు నాశనము అయినా, యిద్దరూ అటుపిమ్మట యుద్ధమునే కోరినారు. కనుక లోకములో వీరిద్దరూ మూర్ఖులు.

అయితే రామాయణములో అత్యంత ప్రధాన పాత్ర అయిన రావణుని గురించి ఏమి తెలిసికున్నాము? మనము ఏమి నేర్చుకొనగలము? రావణతత్వము ఎటువంటిది? యీ వివరములను క్లుప్తంగా తెలిసికొందాము?

ముందుగా రావణ తత్వము క్లుప్తముగా తెలిసికొందాము. రావణుడు రెండు విభిన్న లక్షణములు గల రాక్షస వంశమువాడు. ఏమిటా లక్షణములు? అమాయకత్వము, అహంకారము. సాధారణ రాక్షసుల సగటు అహంకారము కంటే పదిరెట్లు, వందరెట్లు అధికమైన అహంకారము కలవాడు. కావున ఆయన కర్మాచరణ అంతా అహంకార ప్రధానముగా వుంటుంది. ఎంత అహంకారియో అంతటి అమాయకత్వము గలవాడు. అనగా ఎవరినైనా తన వశము చేసుకొనుట లేక తాను వారి వశమగుట. అంటే ‘అందితే జుట్టు, అందకపోతే కాళ్లు’ వ్యవహారము. ‘రామయతి తీతి రావణ’ అంటే లోకములను ఏడిపించువాడు. ‘రౌతీతి యితి రావణ’ అంటే యింద్రియ సుఖముల కొరకు ఏడ్చేవాడు, యిక మూడవ అర్థము రాముని తనవైపు తిప్పుకునేవాడు. బ్రహ్మదేవుని వరప్రభావము వలన ఎక్కువగా అందరినీ తనే వశము చేసుకునేవాడు. రాక్షసేశ్వరుడు, సృష్టిలోని అనంతమైన, అఖండితమైన శాశ్వతమైన, అప్రమేయమైన, సృష్టి పోషణకు, సృష్టిలోని సకల జీవుల ప్రాణులకు కారణమైన కుండలినీ శక్తిని, కైలాస ప్రాంగణము నుండి పార్వతి ద్వారా నిరంతర ప్రసరణ ద్వారా పొందినాడు. అనగా వేయి సంవత్సరముల సృష్టిపోషణ నిలిచిపోగా, ఆ పోషణ అంతా రావణుడొక్కడే పొందాడు. ఈ విధముగా త్రేతాయుగములో సృష్టి సంతులనకు తీవ్ర దెబ్బ వాటిల్లినది. ఆ విధముగా గ్రహించిన కుండలినీ శక్తిని, సృష్టి ప్రయోజనము కొరకు వినియోగింపక, తన స్వంత ప్రయోజనము కొరకు వినియోగించి, తాను

గ్రహించిన కుండలిని శక్తి అర్ధభాగము వేదవతిలోనికి ప్రసరించుటకు కారణమైనాడు. వేదవతి నుండి యీ గుప్తకుండలిని నిధి సీతను చేరినది అని తెలుసుకొని, సీతను అపహరించి లంకలో చేర్చి, సీతకు వశుడు అవుతాడు. తాను పోగొట్టుకున్న కుండలిని శక్తిని తిరిగి పొందుటకు, నిరంతరము పక వ్యవసనమువలె ప్రయత్నించాడు రావణుడు. ఈ ప్రయత్నములో భాగముగనే స్త్రీల జటలను లాగుట, ఆ జటుల నుండి శక్తి ప్రసరణ దొరకని యెడల, వారిని చెఱచుట, యజ్ఞవాటికలను ధ్వంసము చేయుట, ఈ ప్రక్రియ ద్వారా శక్తి లభించని యెడల ఋషులను, సాధులను, మునులను బాదుట, ఎవరైనా ఎదురైతే వారితో యుద్ధము చేయుట, తద్వారా శక్తి లభించునేమోననే భావన. రావణుని అన్వేషణ, తపన అంతా తన చెయిజారిన కుండలిని శక్తిని తిరిగి పొందుటకే అని రామాయణము ద్వారా స్పష్టముగా తెలియబడుచున్నది. అటువంటి రావణుడు కుండలిని విద్య ఉపాసనలో దిట్ట, శ్రేష్టుడు, కుండలిని శక్తిని గురించి క్షుణ్ణంగా తెలిసినవాడు, కుండలిని శక్తిని వామాచారములో వినియోగించిన అగ్రగణ్యుడు. కనుకనే అంత తాపత్రయపడినాడు. కాళి అంశతో జన్మించిన సీతను ఉత్తరము నుండి దక్షిణము తరలించుట ద్వారా, కుండలిని శక్తి సహజ ప్రసరణ దిశకు వ్యతిరేకత సూచిస్తున్నది. అంటే కుండలిని శక్తి క్షుద్రశక్తుల కొరకు, తాంత్రికము కొరకు, విశ్వసంతులన భంగము ఏర్పడే విధముగా వాడుకున్నాడు అని తెలుస్తున్నది. సీతను లంకకు తరలించిన రావణుడు, సీతకు పన్నెండు పున్నముల గడువిస్తాడు. దేనికి? సీతలోని గుప్తకుండలిని శక్తి నిధి రావణునిలో ప్రవేశింపజేయటానికి. ఈ పన్నెండు సంఖ్య రావణుని మూలాధారము నుండి ఆజ్ఞాచక్రము వరకు గల ఆరు కుండలిని చక్రములు, సీత మూలాధారము నుండి ఆజ్ఞాచక్రము వరకు గల ఆరు కుండలిని చక్రములను సూచిస్తున్నది. ఆజ్ఞాచక్రము గురుస్థానము, అనగా సీతకు గురుస్థానమును కల్పించి, ఆమె యొక్క భూదేవి వంటి వోర్పు సూచించే భూతత్వముతో కూడిన మూలాధార చక్రమునుండి కుండలిని శక్తిని భూగ్రహణము గావించి తర్వాత భూమి నుండి ఆ శక్తిని తన మూలాధార చక్రము నుండి ఆజ్ఞాచక్రము వరకు నింపే ప్రయత్నము గావించాడు. యిది అత్యంత క్లిష్టమైన ప్రక్రియ. యింత పరిశ్రమ ఎందుకు? సీత జటను తాకవచ్చుగా? సీత జటను తాకిన భస్మము అవుతాడని రావణునికి తెలుసు. యిలాంటి వ్యతిరేక దిశలో కుండలిని ప్రసరణ తీవ్ర నొప్పికి గురిచేయటమే గాక, యిది పంపిణీ చేయువారికి ప్రాణాపాయము కూడా కలుగవచ్చును. రామాయణములో సీత కష్టాలు అందరు కోకొల్లలుగా చెప్పుకుంటారు గాని, అతి గుప్తమైన యీ అంశములో దాగి వున్న వేదన, కష్టము ఎవ్వరూ మాటలలో వర్ణించలేరు. అందుకే ఆమె జగన్మాతగా పూజలు అందుకుంటున్నది. ఈ శక్తికొరకే రావణుడు ప్రతిదినమువచ్చి వేధించసాగాడు. చివరికి భార్యగా కూడ అవకాశమిచ్చాడు. సీత అన్ని చెయ్యగల సమర్థురాలై వుండి, ఏమీ చేయలేని పరిస్థితిలో పదిమాసములు రామనామాన్ని బీజముతో తనలో దాగియున్న కుండలిని శక్తి భద్రముగా

చూచుకున్నది. వకవేళ ఏమైన చేసి రావణుని నిర్జించుటకు ప్రయత్నించిన, అతడు తన అమాయకత్వముతో శరణువేడి తనలోని శక్తిని అపహరించునేమో అని ఏమీచేయలేక పోయినది సీత. అలా అపహరించిన శక్తితో లోకకంటకము తలపెడతాడేమోనని. అందులకే రావణుని ముందు గడ్డిపోచ నిలుపుతుంది. కారణము, వక మహావృక్షము పెను తుఘాను గాలికి విరిగిపడుతుంది గాని, గడ్డిపోచకు ఎటువంటి ప్రమాదము జరుగదు. ఎందుకనగా అతి తేలిక అయిన గడ్డిపోచ పసిబాలుని వంటిది కావున, ఆ అమాయకత్వానికి రక్షణ భారము అవ్యాజ కరుణామూర్తి అయిన భూమాతే స్వయముగా వహిస్తుంది. కావున గడ్డిపోచకు ఎటువంటి ఆపద కలగదు. అనగా రావణుడు తన అహంకారమును శాశ్వతముగా విడిచిపెట్టి, యిక మిగిలిన అమాయకత్వముతో సీతను ఆశ్రయిస్తే, ఆతని రక్షణ, పోషణ స్వయముగా సీత వహిస్తాను అని చెప్పటానికి గడ్డిపోచను అడ్డుగా నిలుపుతుంది. ఈ విధముగా సీతను వేధించి, తర్వాత హనుమంతుని బంధించి, వకవేళ సీతలోని కుండలిని శక్తి హనుమంతుడు గ్రహించాడేమోనని భ్రమపడి, ఆ శక్తిని బహిర్గతము చేయటానికి హనుమంతుని తోకకు నిప్పు అంటిస్తాడు. యిలా విశ్వప్రయత్నము చేసి, చివరకు రామునితో యుద్ధము చేస్తాడు. రాముని వోడించి సీతలో దాగివున్న కుండలిని శక్తిని పొందగలననే ధీమాతో, తన వారందరినీ పోగొట్టుకున్నాడు. చివరకు తానే రాముని వశమైనాడు. రావణునిలోని యీ విపరీత కోరిక బహుశ రావణునికి, సీతకు, రామలక్ష్మణులకు, హనుమంతునికి తప్ప మరెవ్వరికి తెలిసి వుండకపోవును. తెలిసిన అత్యంత ప్రమాదకరమే గదా. అందుకే రావణ పతనానంతరము మండోదరి నేలపై పడిన రావణుని చూచి, నాలో లేనిది, సీతలో వున్న కొత్త విషయము ఏమిటి? సీత అంటె నీకెందుకంత ఆసక్తి అని అడుగుతుంది? కాబట్టి రావణుని గురించి మండోదరికి కూడ పూర్తిగా తెలియదు. యిటువంటి కీలక అంశములను వాల్మీకివారు గుప్తముగనే వుంచి, వాటి అంతర్గత రహస్యములను ప్రత్యేక పదజాలములో తెలియపరిచాడు. ఈ మహనీయుడు సాక్షాత్తు పార్వతిదేవి ద్వారా అన్ని విద్యలు, శాస్త్రములు, మంత్రతంత్రములు అభ్యసించాడు. రావణుడు అమాయకత్వము ఋజువు చేసిన సంఘటనలు, 'భవతి భిక్షాం దేహి' అని అన్నపూర్ణను పిల్లవాడు భిక్ష అడుగుట, కైలాసములో కుండలిని శక్తిని గ్రహించి పసిబాలుని వలె అరచి సామగానము చేయుట, పసిబాలికను ఎత్తుకు పోవుట. యిలాంటి వక ఉత్తమ గుణము, వక నీచ గుణము గల రావణుని జన్మకు వక కారణము ఆయన తల్లి అయిన కైకసి. ఈమె సోమాలియా దేశపువాసి అని అవగతమగుచున్నది. కేవలము సంతాన వాంఛతో సాక్షిభూతుడైన విశ్రవసుతో క్రీడించినది. క్రీడించే సమయములో అహంకారము బీజము నాటినది. కావున తల్లి నుండి అహంకారము, తండ్రీ నుండి అమాయకత్వము అనే రెండు గుణములతో జన్మించాడు రావణుడు.

యింకా రావణుని నుండి ఏమి నేర్చుకొనగలమో, ఏమి తెలిసికొనగలమో పరిశీలిద్దాము.

యీనాటికి ఎందరో స్త్రీలు పగ, ప్రతీకారము, కక్ష సాధించుటకు పురుషునితో క్రీడించి సంతానోత్పత్తి చేస్తున్నారు. ఆ సంతానమును తమ పగలు, ప్రతీకారము తీర్చుకొనుటకు బలిపశువులుగా చేస్తున్నారు. వక ఆత్మ సహజ స్థితి అయిన ఆనంద రూపము, కాంతి రూపము నుండి వేరు చేసి, ఆ ఆత్మను బంధించి, ముట్టడించి, తమ ఈర్ష్యలకు, పంతాలకు బలిచేసి, ఆత్మ పరిపక్వము చెందకుండా అడ్డుపడే తల్లులను వర్ణించుటకు ఏ పదములు వాడవలెనో తెలియటం లేదు. అట్టి తల్లులు కైకసి అంశగలవారి చివరి క్షణములు ఎంత జుగుప్సాకరముగా వుండునో ఊహించశక్యము గాదు. కన్న బిడ్డ కళ్లముందు తనువు చాలించటము ఏ కన్నతల్లికి శ్రేయస్కరము కాదు. యిలా ఎందుకు చేస్తున్నారో ఆ తల్లులకే తెలియాలి. దీనివలన ఏమి సాధిస్తున్నారో వారికే బోధపడవలెను. యిలాంటి రావణ అంశ గల సంతానము, రామరావణ యుద్ధము వంటి భీకరమైన సన్నివేశములతోనే తెరముగుస్తుంది. యిది సృష్టి నియమము, ఎక్కడ రావణ అంశ ప్రకంపనలు కలుగునో, అచ్చట రాముని అంశ ప్రకంపనలు తప్పక ప్రతిస్పందించును. అలాకాకుండ అర్ధనారీశ్వర తత్వముతో, సాక్షీభూతులుగా క్రీడించిన స్త్రీ, పురుషులకు తప్పక ప్రకృతి, పురుషుల అనుగ్రహము, ఆమోదము, ఆశీస్సులతో ఉత్పన్న సంతానము కలిగి, ఆ సంతతి సృష్టి క్రమమును వృద్ధి చెందుటకు దోహదము చేయగలరు. ఎటువంటి సంతతి కావలెనో వారే నిర్ణయింతురుగాక. పసికందులకు అహంకారము, ఈర్ష్య, ప్రతీకారముతో కూడిన విషపూరితమైన పోషణ కావలెనో లేక ప్రేమ, కరుణ రసముతో కూడిన అమృతపోషణ అవసరమో కన్నతల్లులే నిర్ణయించగలరు.

యింతటి మహోన్నతుడైన రావణుని దిష్టిబొమ్మ తగులబెట్టిన మన అహంకారము తరుగునో, పెరుగునో లేక రామానుగ్రహము కలుగునో పాఠకులే నిర్ణయింతురుగాక. అహంకారమనే పీడకు గురైన వారందరు లేక అహంకారమును పరిత్యజించ దలచిన వారందరికి రామాయణము ద్వారా చక్కటి ఉపాయము

“శ్రీ సీతావశ్యయే శ్రీదైత్య రావణాయ నమః”

అనే షోడశ మంత్రము ద్వారా అహంకారమును తమ నుండి సృష్టిలోని రావణ అంశలోకి పంపిణీ చేసి, అక్కడి నుండి సీత లోనికి వశమగునట్లు భావించి, మంత్రజపము చేసిన తప్పక ఫలితము లభించును. సారము తిరగవేస్తే రసము, రసమును తిరగవేస్తే సారము అవుతుంది. పరము రసమైతే, అపరము సారము అగును. లేక సారము అపరమైనందు, అందులోని రసము పరమైనది. యిది వక వశీకరణ విద్య. పర వశీకరణ, అపర వశీకరణ, పరాపర వశీకరణ విద్యలలో రావణుడు దిట్ట. అందుకే

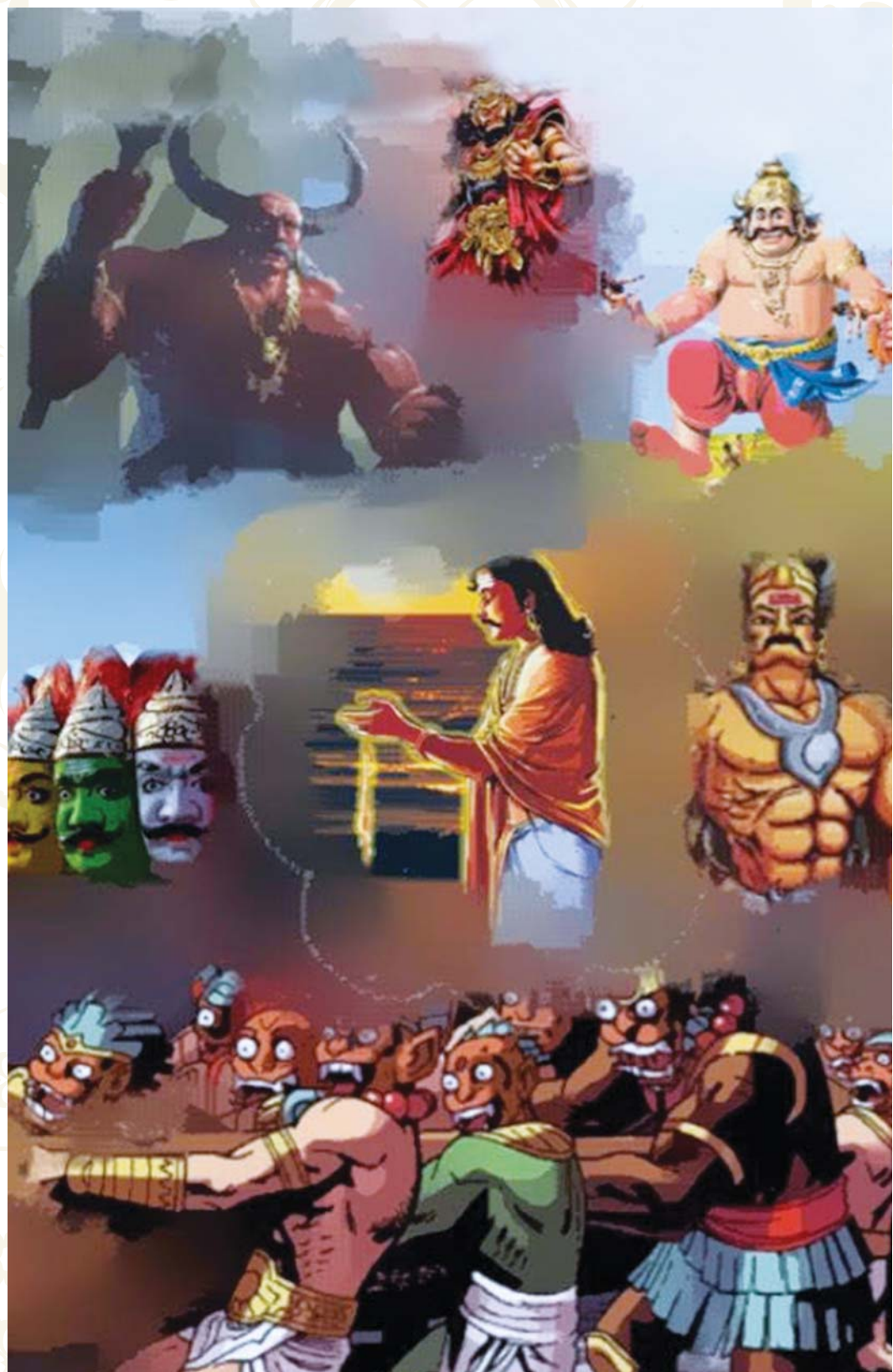
“పరాపర విద్యోపాసిత దశగ్రీవాయ నమః”

అయోధ్య రాముని కదిలించి లంకారామునిగా చేసిన ఘనుడు, దశగ్రీవ రావణుని ఆశీర్వచనములు పాఠకులందరిపై వుండాలని కోరుకుందాము.

“శ్రీ సీతావశ్యయే శ్రీ దైత్య రావణాయ నమః”

శ్రీ సీతాపతయే శ్రీరామ చంద్రాయ నమః

పద్నాలుగవ అధ్యాయము రామాయణములోని విభీషణుని పాత్ర విశేషాంశములు

విభీషణుడు విశ్రవసు కుమారుడు. కైకసి ద్వారా పొందిన నాల్గవ సంతానము. సరళ స్వభావము, సత్త్వ గుణములు గలవాడు. పరమ భక్తుడు. ధర్మము నందు, ధర్మాచరణ యందు విపరీతమైన ఆసక్తి గలవాడు. విభీషణ పదము విశ్లేషిస్తే, అనాహత చక్రములో పంచబ్రహ్మాల వాయు అంశ, అనాహత చక్రము విష్ణుగ్రంథి నడుమ బుధుని పాదరస అంశ, సుషుమ్న నాడిలోని సత్త్వ గుణములతో కూడిన మనస్సు బ్రహ్మ గ్రంథిలో వుండుట. అంటే విభీషణుని అనాహత చక్రములోని చిత్తము చుట్టూ పంచబ్రహ్మాల వాయు అంశ పరిభ్రమిస్తుంది. కాబట్టి విభీషణుని చిత్తము చేసే విచక్షణ, పంచబ్రహ్మాల విచక్షణ అయినది. యిక విభీషణుని మనస్సు సత్త్వగుణములతో నిండుటచే, ఆయన కర్మాచరణ అంతా సత్త్వ గుణములతో కూడినది అని అర్థము. పుట్టిన వంశము పాలస్థ్య వంశము. పాలస్థుడు బ్రహ్మ కుమారుడు, సాక్షిభూతుడు. ఆ వంశానికి తగిన, వుండవలసిన గుణములన్ని విభీషణునిలో వున్నవి. రాక్షస గుణములు, స్వభావములు ఈయనలో మచ్చుక ఏ వక్కటి లేదు. అందుకు నిదర్శనముగా విశ్రవసు కైకసితో

“పశ్చిమో యస్తవ సుతో భవిష్యతి శుభాననే,
మమ వంశానురూపః స దర్శాత్మ చ న సంశయః.”

మంగళకరమైన ముఖము కలదానా! నీకు కలుగబోయే చివరి పుత్రుడు నా వంశానికి తగినవాడు అగును. సందేహము లేదు. దానర్థము మూడవ వాడు, నాల్గవ సంతానము నా వంశానికి తగిన బుద్ధులు గలవాడు అంటే తక్కినవారు, నీ వంశానికి తగిన బుద్ధులు గలవారనే కదా! అలాగే శూర్పణఖ కూడ రామునితో

“విభీషణస్తు ధర్మాత్మా న తు రాక్షసచేష్టితః”

నా సోదరుడైన విభీషణునికి రాక్షస బుద్ధులు, చేష్టలు లేవు అని చెబుతుంది. విభీషణుడు

జన్మించినపుడు పుష్పవాన కురిసినది. ఆకాశములో 'బాగు, బాగు' అను మాటలు వినబడినవి. అలాంటి విభీషణుడు రావణునితో

**“ప్రమత్తేష్వభీయుక్తేషు దైవేన ప్రహతేషు చ,
విక్రమాస్తాత సిద్ధ్యన్తి పరీక్ష్య విధినా కృతాః.”**

ఏమరిపాటుతో వున్నవాడు అనగా నాకు వరాలున్నవి, నేను త్రిలోకములను జయించాను, కావలసినంత బలము, బలగము వున్నది, నావారంతా వీరులే, నా నగరములోనికి ఎవ్వరూ ప్రవేశింపజాలరు, నన్ను ఎవ్వరూ ఏమీ చేయలేరు అనే అజాగ్రత్తలో వున్నవాడు. మరొక శత్రువుచేత ఆక్రమింపబడనివాడు, మరొక శత్రువు అంటే రామలక్ష్మణ సుగ్రీవ హనుమ అంగదులే కాదు, ముల్లోకాలలో రావణునికి శత్రువులే. వాని చావు కోరేవారే. రావణుని చావు కొరకు ఎదురుచూసేవారే. శత్రువుకు శత్రువైనవాడు, మనకు మిత్రుడౌతాడు అన్నట్లుగా, రావణుని శత్రువులంతా రాముని మిత్రులైనారు. ఈ విధముగా రావణుడు, శత్రువులను పెంచుకున్నాడు కాని మిత్రులను సంపాదించలేదు. రావణుడు బ్రహ్మ నుండి, శివుని నుండి వరములు పొందినాడు, కాని త్రిమూర్తులలో వకరైన విష్ణువును ద్వేషించాడు. తద్వారా రావణుని అభిమానించి వరములు యిచ్చినవారు కూడ, అతని నడత చూచి యీరోజు మిన్నకున్నారు. దైవమునకు ప్రతికూలముగా నడుచువారి విషయమున శాస్త్రానుసారముగా విచారించి, పరాక్రమము చూపిన అది సఫలము అగుతుందా?

**“సముద్రం లంఘయిత్వా తు ఘోరం నదనదీపతిమ్,
గతిం హనుమతో లోకే కో విద్యాత్తర్కయేత వా”**

తూర్పుగా ప్రవహించే నదులకు, పశ్చిమ దిక్కున ప్రవహించే నదములకు పతి తనలో యిముడ్చుకొనువాడు అయిన సముద్రము దాటి వచ్చి, యిక్కడ జరిగిన ఘోరమును ఎవరైన తెలుసుకొనగలరా? హనుమంతునిచే అలా జరుగుతుందని ఎవరైన వూహించినారా? అని రావణుని విభీషణుడు ప్రశ్నిస్తాడు. యీ శ్లోకములోని రహస్యము చూద్దాము. భరతఖండములో ప్రవహించే నదులు సేకరించిన విషయములన్ని కలిసి పతి స్థానములో వున్న దక్షిణ సముద్రములో చేరుతాయి. ఎందుచేతననగా మూడు సముద్రముల సంగమ ప్రాంతము దక్షిణ సముద్రము. కాబట్టి భరతఖండములో జరిగే విషయములన్ని దక్షిణ సముద్రుని ద్వారా లంకేశ్వరునికి సందేశముగా చేరుతాయి. అలాంటి పతి స్థానములో వున్న దక్షిణ సముద్రము దాటి లంకలో ప్రవేశించాడు హనుమంతుడు. మరి నీకు సముద్రుడు యీ విషయము ముందుగా ఎందుకు చెప్పలేకపోయాడు? లంకా నగర రక్షణ విభాగము అజాగ్రత్తలో వున్నదని విభీషణుని వాదన. దానికి కారణము ప్రభువు పాలనే.

**“బలాన్యపరిమేయాని వీర్యాణి చ నిశాచరాః,
పరేషాం సహసావజ్ఞా న కర్తవ్యా కథంచన.”**

నిశాచరా అనగా రాక్షసుడా! శత్రు సైన్యము వారి పరాక్రమము కూడ యింతని చెప్పరానిది. యింతని లెక్కకట్టరానిది. దీనికి ప్రమాణికము ఏమిటి? వక్క హనుమంతుడు చేసిన ఘోరమును మనమందరము కన్నులు వప్పగించి ఏమీ తోచక, చేయలేకపోయాము గదా! యిక రాముడు, లక్ష్మణుడు, సుగ్రీవుడు, అంగదుడు, జాంబవంతుడు, నీలుడు వానర సైన్యముతో కలసివస్తే, వారు చేయలేనిది, చేయరానిది ఏముంటుంది? యింతకు పూర్వము లంకకు వచ్చిన వారున్నారా? వచ్చినా ప్రాణములతో తిరిగి వెళ్లినవారున్నారా? యీ రోజు మీరెన్నడు వూహించనివి జరిగినవి. దీనిని బట్టి శత్రువు ఎంత బలమైనవాడో అర్థమగుట లేదా? ఈ విధముగా సందిగ్ధములో వున్న రావణునితో విభీషణుడు

**“ఖరో యద్యతివృత్తస్తు స రామేణ హతో రణే,
అవశ్యం ప్రాణినా ప్రాణా రక్షితవ్యా యథాబలమ్.”**

మితిమీరి ప్రవర్తించిన ఖరుని యుద్ధములో రాముడు చంపినాడనగా అందులో తప్పేమిటి? ఏ జీవితైన తన ప్రాణములను బలము చేతగాని, పరాక్రమము చేతగాని, లేక మరొక విధముగా గాని రక్షించుకోవటములో తప్పు ఏమిటి? యిక్కడ ఆత్మ తత్వమును బోధపరుస్తున్నాడు విభీషణుడు. దేహము ధరించిన సకల జీవుల ఆత్మల లక్ష్మము వక్కలే, తాము ఎంచుకున్న రుచలను పండించుకుని పరిపక్వము చెంది, ఆత్మచైతన్యము, ఆత్మశక్తిని వృద్ధి చేయటమే. ఈ విధముగా జరగకముందే ఆపద సంభవిస్తే, తమ ప్రాణములను రక్షించుకొనుటలో ఏమిటి తప్పు?

**“ఏతన్నిమిత్తం వైదేహీభయం నః సుమహద్భవేత్,
అహృతా సా పరిత్యాజ్యా కలహారే కృతేన కిమ్.”**

ఏ మూల కారణము వలన మనకు భయము కలిగినదో, ఆ వైదేహిని తిరిగి రామునికి అప్పగించుట ద్వారా కలహము, భయము కూడ దూరమవుతాయి. అలాకాకుండా కలహము వృద్ధి చేయుట వలన ఏమిటి ప్రయోజనము? యిక్కడ లంకలో హనుమంతుని చేష్టల ద్వారా విభీషణునికి కూడ భయము కల్గినది అని స్పష్టమగుచున్నది. అందుకే రావణునితో విభీషణుడు, శత్రువు బలవంతుడు, పరాక్రమవంతుడు అయినపుడు వానితో విరోధము వలన ప్రయోజనము లేదు. శత్రువేనా బలవంతుడు, మనకు బలము లేదా, అంటావా, వినుము!

1) నీవు సీతను అపహరించిన సమయములో రామ లక్ష్మణులిద్దరే వున్నారు. వేరే బలగము వారికి లేదు. ఆ రోజు నీ వద్ద కావలసినంత బలము, బలగము వున్నది. ఆ రోజు నీవు, నీ

బలగముతో వారితో యుద్ధము చేసి వుంటే విజయము నీది అయివుండవచ్చును. అప్పుడు యుద్ధములో గెల్చుకున్న సీత నీకు శాశ్వతముగా దక్కి వుండవచ్చును. కాని ఆ రోజు యుద్ధము మాటమరచి దొంగతనముగా సీతను తెచ్చావు. శత్రువు బలహీనుడుగా వుండగా, నీ బలము శత్రువు కంటే మిన్నగా వుండగా, యుద్ధము చేయవలసిన తరుణములో యుద్ధము చేయలేదు.

2) ఈ రోజు నీ బలగము తరగినది. కారణం నీ స్నేహితుడైన కార్తవీర్యార్జునుడు, పరశు రామునిచే యింతకు క్రితమే చంపబడినాడు. యిక రెండవ వాడైన వాలిని రాముడు చంపినాడు. తద్వారా వానర సైన్యము సుగ్రీవుని వశమైనది. ఆపైన హనుమంతుడు వక్కడే నీ సైన్యమును, అందులో వీరులను పేరుమోసిన వారితో సహా నాల్గవవంతు సైన్యమును నాశనము చేశాడు. అంతేకాక నీ కోట, కోట ద్వారాలు బురుజులు యివన్నీ అగ్ని చేత తడిసి బలహీనపడినవి. ఈ విధముగా నీ బలము, బలగము క్షీణించినవి. శత్రువుల బలగము వృద్ధి పొందినది. నీ బలము తగ్గి, శత్రువు బలము పెరిగినప్పుడా యుద్ధప్రయత్నము చేయునది? శత్రువు సమాన బలము గలవాడైనప్పుడు సంధిమాటల ద్వారానో, మరొక విధముగనో కాలము గడపాలి. శత్రువు మనకంటే అధిక బలము గలవాడైతే తప్పక సంధి కుదుర్చుకుని, తగిన సమయము కోసము వేచివుండాలి. యిది రాజనీతి. యిలా పాటించిన రాజుకు ఆపద వుండదు. ఈ విధముగా పాటించలేని రాజుకు తప్పక ముప్పు వాటిల్లుతుంది.

యిక రాముని బలగము గురించి వినుము - యీ లంకా పట్టణమును, యిక్కడున్న సంపదను, సైన్యమును అంతా నాశనము చేయగల సమర్థుడు రాముడు. ఇది నీకెట్లా తెలుసు అంటావా? విను, నీ గూఢాచారులు కళ్లు మూసుకుని కూర్చుని, నీకు కల్లబొల్లి కబుర్లు చెప్పి, నీ అభిమానము పొందుతున్నారు. మరి నేనో, నా గూఢాచారుల ద్వారా సమాచారము సేకరిస్తున్నాను. రాముడు చేసిన పనులను బట్టి, నేను ఆయన బలమును అంచనా వేస్తున్నాను.

ఏడు మద్దిచెట్లను వకే వక్క బాణముతో ఛేదించి, ఆ బాణము అదే వేగముతో భూమిలోనికి పోయి, తిరిగి వచ్చి రాముని పొదిలోనికి చేరినది. యిలా మీలో ఎవరైనా చేయగలరా? దుండుభి, ఏ మూలరాశి వక పర్వతములా వుండగా 'పాదాంగుష్ఠేన లీలయా తోలయిత్వా' పాదము నందలి చివరి వ్రేలితో చిన్నఫిల్లవాడు ఆటబొమ్మను కాలితో తన్నినట్లు తన్ని, పది యోజనముల దూరమున పారవైచినాడు. యిది మీరెవరైనా నమ్మగలరా? వూహించారా? నిజముగా యిది జరిగినది. యీ సమాచారము నాకు చారుల ద్వారా అందినది. మీరు యిదంతా నమ్మకపోవచ్చును. రాముడు పన్నెండు సంవత్సరముల వయసులో వాయవ్యాస్తముతో మారీచుని సిద్ధాశ్రమము నుండి దక్షిణ సముద్రములో పడవేయుట మీరు చూసారు, విన్నారు. అప్పుడు రామునికి పన్నెండు సంవత్సరములు, యిప్పుడు రాముని వయసు 38 సంవత్సరములు. ఆ రోజు రాజప్రాసాదములో

ఎండ కన్నెరగని ఆటపాటలతో కాలము గడిపాడు. యిప్పుడో 13 సంవత్సరములు అరణ్యములో తిరిగి, కందమూలములు తిని, వాన, ఎండలకు శరీరము సహించి కర్కశ దేహుడైనాడు. వయసుచేత, అరణ్యములో శ్రమచేత శారీరక బలము వృద్ధి పొందినది. శస్త్రాస్త్ర సంపద, యుద్ధరీతులు, నేర్పులు, లక్ష్మము, లాఘవము, శుద్ధి అన్నీ అప్పటికంటె యిప్పుడు ఎంత పెరిగినవో, ఎంత పెరిగి వుంటాయో ఆలోచించుము. రాముని బలము వృద్ధి పొందకపోతే, నిన్ను చంకలో యిరుకించుకుని నాలుగు సముద్రాలలో ముంచిన వాలిని వకే వక్క బాణముతో ఎలా చంపగలడు? దీనిని బట్టి అయినా నీ శత్రువు అయిన రాముని బలము తెలుసుకొనలేవా? అని రావణుని ప్రశ్నిస్తాడు విభీషణుడు.

యిక్కడ ఏడు మద్దిచెట్లను వకే మాణముతో కూర్చుట, దుందుభిని కాలివేలితో తన్ని పారవేయుట, మారీచునిన ఉత్తరము నుండి దక్షిణ సముద్రములో పడవేయుట, యివన్నీ రాముని కుండలిని శక్తికి నిదర్శనములు, పరాకాష్ఠా. ఏడు చెట్లు మనలోని సప్త కుండలిని చక్రములను ప్రతీక. సప్త చక్రములను కుండలిని శక్తిచే అనుసంధించి, వాటిని వక వరుసతో చేసి, తద్వారా వెలువడే కుండలిని శక్తిచే ఆ చెట్లను తేలికపరిచి, తేలిక అయిన సాలవృక్షములను వకే వక్క బాణముతో కొట్టి, తిరిగి ఆ వృక్షముల భారమును భూమిలోనికి నింపి, తద్వారా తేలిక అయిన బాణమును తిరిగి గ్రహించాడు. అలాగే కాలి బొటన వ్రేలి నుండే వెలువడే కుండలిని ఊర్జ్వ శక్తిచే దుందుభి పర్వతమును తేలిక పరిచి, ఆటవస్తువులా, అవలీలగా తన్ని అవతల పారేసాడు. అదే విధముగా మారీచునిలోని భారమును ఉపసంహరించి, తేలిక చేసి దక్షిణ సముద్రములో పడవేసాడు. దీనినిబట్టి రాముడు ఎంతటి కుండలిని శక్తి ఉపాసకుడో, ఊహకు అందని విషయము. వకసారి కుండలిని విద్యను అభ్యసిస్తే, ఆ అపరిమితమైన శక్తిని ఎలాగైనా వినియోగించవచ్చునని రాముడు నిరూపించాడు.

యీ విధముగా రావణుని బోధింప ప్రయత్నించిన విభీషణుడు మరలా రావణునితో

“యదా ప్రభృతి వైదేహీ సంప్రాప్తేహ పరంతప,
తదా ప్రభృతి దృశ్యన్తే నిమిత్తాన్యశుభాని నః.”

ఓ శత్రువులను పీడించువాడా! ఏ క్షణమున జానకి లంక చేరినదో, ఆ క్షణము నుండి, అశుభములు కలిగించు, అమంగళకరమైన శకునములు కనపడుచున్నవి. యీ శ్లోకములో విభీషణుడు రావణుని పొగుడుచూ ప్రస్తావించాడు. అప్పుడైనా చెప్పిన మాట వింటాడేమోనని!

“సుస్ఫులింగః సధూమార్చిః సధూమకలుషోదయః,
మద్రసంఘహతోవృగ్నిర్న సమ్యగభివర్ణతే”.

మంత్రములతో విధియుతముగా, పద్ధతి ప్రకారము హోమము చేసినా గాని, అగ్ని బాగుగా ప్రజ్వలించుట లేదు, మండుట లేదు. ఎక్కువ స్ఫులింగములు వచ్చుచున్నవి. అనగా అగ్ని మండే సమయములో అందు నుండి అగ్ని కణములు వేరై ఎగిరి పడుచున్నవి. అగ్నితోబాటు పొగ కూడ చేరుతున్నది. అందుచేత అగ్ని కాంతివంతము అగుటలేదు. యిది వక కుండలని శక్తి అంశము. వేయి సంవత్సరముల సృష్టి పోషణకు సరిపడ కుండలని శక్తి అగ్ని గుండమువలె సీతలో దాగియున్నది కనుక, అంతటి శక్తివంతమైన అగ్నిగుండము లంకలో ప్రవేశించినందున, హోమము చేయుట వలన ప్రజ్వలించబడిన అగ్ని శక్తి అంతా, ఆ గొప్ప అగ్ని గుండములో కలిసి కాంతి విహీనము అయినది. యిక పొగ చేరటమనగా, లంకావాసులకు మాయ ఆవహించినది. యిదే అంగారకుని ప్రభావము. యింతకు పూర్వము లేని అంగారకుని ప్రభావము యిప్పుడు లంకపై పడి, మాయ ప్రభావము వలన ధైర్యము సన్నగిల్లి, భయాందోళనకు గురైనారు.

“అగ్ని ష్టేష్వగ్నిశాలాసు తథా బ్రహ్మస్థలీషు చ,
సరీస్యపాణి దృశ్యస్తే హవ్యేషు చ పిపీలీకాః.”

వంటశాలలో, అగ్ని గృహములలో, వేదాధ్యయనశాలలో సర్పములు కనబడుచున్నవి. హోమము చేయుటకు ఉపయోగించే నెయ్యి పాయసము మొదలగు వాటి యందు చీమలు కనుపడుచున్నవి. యిది కూడ కుండలని శక్తికి సంబంధించిన విషయమే. కుండలని శక్తి హీనము అయినపుడు లేక శక్తి వృద్ధి అయిన సర్పములు కనపడుట సర్వసాధారణము. కుండలని శక్తిని పెనవేసుకున్న జంటపాముల రూపములో వుండే చిత్రపటాలను, శిలలను చూస్తూ వుంటాము. మన పూర్వీకులు కుండలని శక్తి యీ విధముగా గుర్తించారు. లంకలో అప్పటి వరకు పెనవేయబడి భద్రపరచబడిన కుండలని శక్తి విడదీయబడి, చిన్నాభిన్నమై సీతలోనికి ప్రవేశించినది. అందుచేత జంట పాములు విడిపోయినవై అటూ, యిటూ తిరుగాడుచున్నవి. అలాగే చీమలు హోమ ద్రవ్యాలలోని సారమును, నిధిని దోచుకొని, ఆ ద్రవ్యాలను నిస్సారవంతముగా చేస్తున్నవి. వాటిని వాడుట ద్వారా పొగ ఆవహించినది.

“గవాం పయాంసి స్కన్నాని విమదా వరకుంజరాః,
దీనమశ్వాః ప్రహేషన్తే న చ గ్రాసాభినన్దినః”.

ఆవుల పాలు విరిగిపోవుచున్నవి. ఉత్తమమైన ఏనుగులు కూడ మదము తగ్గి వున్నవి. గుర్రములు దీనముగా సకిలించుచున్నవి. పచ్చిగడ్డి వేసినను తినుటలేదు. ఆవు పాలు విరిగిపోవటానికి కారణము, చంద్ర కిరణములు గోవులపై ప్రసరింపక పోవటమే. శ్రేతా యుగములో వృషభముల ఆవిర్భావము జరుగలేదు. కావున గోక్షీరము చంద్ర కిరణముల స్పర్శ ద్వారా ఉత్పన్నమయ్యేవి. కాబట్టి లంకలో నూత్నముగా చేరిన అంగారకుని మాయ పొగ,

చంద్రకిరణముల ప్రసారమును కప్పివేసినది. తద్వారా ఆవుపాలు విరిగిపోతున్నవి. ఈ కారణము చేతనే పచ్చగడ్డి కూడ నిస్సారమైనది. కావున గుర్రములు తినుటలేదు, అవి శక్తిహీనమై దీనముగా సకలిస్తున్నవి.

“ఖరోష్ట్రాశ్చతరా రాజాన్భిన్నరోమాః స్రవన్తి చ,
న స్వభావే వతిష్ఠన్తే విధానైరపి చిన్తితాః”.

గాడిదలు, ఒంటెలు, కంచర గాడిదలు రోమములు వూడిపోయి కన్నీరు గార్చుచున్నవి. శాస్త్రప్రకారము చికిత్స చేసినను స్వస్థత పొందుట లేదు. యిది కూడ అంగారకుని ప్రభావమే. చంద్రకిరణములు యీ జీవులపై ప్రసరింపబడక పోవటమే. అలాగే సారమంతా వనదుర్గ, కాళి అంశతో కూడిన సీతలో చేరి, లంకానగరము నిస్సారము అవగా, గాడిదలు, ఒంటెలు కన్నీరు గార్చుచున్నవి.

“వాయుసాః సంఘశః క్రూరా వ్యాహరన్తి సమస్తతః,
సమవేతాశ్చ దృశ్యన్తే విమానాగ్రేషు సంఘశః”.

క్రూరమైన కాకులు గుంపులు గుంపులుగా చేరి అరుచుచు, గుంపులు గుంపులుగా ఎత్తైన మేడపై భాగమున వాలుచున్నవి.

“గ్రగ్రాశ్చ పరిలీయన్తే పురీముపరి పిణ్డితాః,
ఉపపన్నాశ్చ సంధ్యే ద్వే వ్యాహరన్త్య శివం శివాః”.

గ్రద్దలు ఉభయసంధ్యల యందు, పట్టణము మీద మండలాకారముగా తిరుగుచున్నవి. నక్కలు నగర సమీపమున చేరి ఉభయ సంధ్యలందు అనగా ప్రాతఃకాల సంధ్య యందు, సాయంకాల సంధ్య యందు అమంగళకరముగా, క్రూరముగా కూయుచున్నవి.

“క్రవ్యాదానాం మృగాణాం చ పురీద్వారేషు సంఘశః,
శ్రూయన్తే విపులా ఘోషాః సవిస్ఫూర్జితనిఃస్వనాః”.

మాంసాహారులైన క్రూరమృగాలు గుంపులు గుంపులుగా నగర ద్వారము నందు చేరి, పిడుగులాంటి చప్పుళ్లతో అధికమైన ధ్వనులను చేయుచున్నవి.

దీనిని బట్టి సృష్టి సంతులన, సమన్వయము కోల్పోయినపుడు మానవులకు, దానవులకు, దేవతలకు కూడ సూచనలు యిచ్చేది పశువులే అని తెలుస్తున్నది. జంతువులకు, పక్షులకు రాబోయే ఉపద్రవము గురించి తెలుస్తుందని అర్థమవుతున్నది. దానికి కారణము యీ జీవులు మాయకు వశము కాకపోవటము. గుజరాత్ లో సంభవించిన భూకంపము సమయములో, వక

యింటి యజమానిని కుక్క బయటకు లాక్కుని వెళ్లగా, ఆ యిల్లు కూలినది అని పత్రికలలో ప్రచురించటము జరిగినది.

ఈ ఏడు శ్లోకముల ద్వారా విభీషణుడు ఎంత సూక్ష్మ పరిశీలనవంతుడో, హోమాది క్రతువులలో, ప్రకృతి పట్ల, జంతువుల పట్ల ప్రేమగలవాడని తెలుస్తున్నది.

ఓ వీరుడా! ఈ విధమైన దుష్ట నిమిత్తములు, చెడు శకునములు కనపడుటచేత, వాటి పరిహారము అనగా శాంతి చేయవలసి వున్నది. అది ఏమిటంటావా, రామునికి సీతను తిరిగి యిచ్చివేయటమే. తగిన పరిహారము, శాంతి.

**“అయం హి దోషః స్వర్గస్య జనస్యాప్యోపలక్ష్యతే,
రక్షసాం రాక్షసీనాం చ పురస్యాన్వఃపురస్య చ.”**

ఈ దుర్నిమిత్తములు నాకు మాత్రమే కాదు, యీ పురములోని రాక్షసులందరికి, స్త్రీలయిన రాక్షసులకు, పురములో, పట్టణములోని వారందరికి కనపడుచున్నవి. అంతేకాదు, యిప్పుడు నీ సభలో నీ ఎదురుగా కూర్చున్న వారికి కూడ కనపడుచున్నవి. అయితే వారెవ్వరు యీ విషయము నీకు చెప్పట లేదు కదా! నీవు వక్కాదివి ఎందుకు చెప్పుచున్నావు అంటావేమో. నేను నీకు స్వయాన తమ్ముడను, నీ దగ్గర చనువుగా పెరిగిన వాడను, నీ క్షేమము కోరేవాడను. అందువలన నాకున్నంత చనువు వీరికుండదు గదా! అందుచే నీ మనస్సులోని అభిప్రాయము వారికి తెలుసు. అనగా, నీవు యుద్ధమునే కోరుచున్నావని, అందుచేత నీకు వ్యతిరేకముగా మాట్లాడితే, నీచేత దండన విధింపబడునని, వీరు నీకు వున్నది వున్నట్లుగా చెప్పటలేదు. నీ మెప్పు కొరకు వారు మౌనము వహించినారు. విభీషణుడు యింత విశదీకరించి చెప్పినా రావణుడు వినలేదు. అందుకని మరలా రాముని బలము, పరాక్రమము, పౌరుషము, వారి శక్తి, యుక్తి, అస్త్ర సంపద, ఆయన అనుచరగణము, వారి బలము చెప్పి, వానరుల పరాక్రమము వారి దేహ పరిమాణము చెప్పటం ఆరంభించాడు, విభీషణుడు. పర్యతమంత దేహము గలవారు, గోళ్లు, కోరలు, పర్యతములు, చెట్లు, రాళ్లు, రప్పలు ఆయుధములుగా యుద్ధము చేయు కోటానుకోట్ల వానరులు లంకను ముట్టడించకముందే, లంక నామరూపములు నశించకముందే సీతను రామునికి యిచ్చివేయమని బోధించాడు.

“అలుగటయే ఎరుంగని అమ్మహా మహిత్ముడశాత శత్రుడలిగిననాడు సాగరములన్నియు నేకము కాకపోవు, నీకర్ణులు పదినని నొత్తురు, చత్తురు రాజరాజ! నా పలుకు విశ్వసించుము విపస్నుల లోకుల గావు మెల్లరన్”

పాండవోద్యగ విజయములు, తిరుపతి వెంకటకవులు

అంటే క్రోధమును జయించి, క్రోధమునకు అతీతుడైన రామునికి కోపము వస్తే, అట్టి పర్యవసానము సాగరములన్నీ ఏకమయే ప్రళయముతో సమానమని అర్థము.

యింకా విభీషణుడు రావణునితో, నీ వక్కడి పట్టుదలతో యీ లంకలోని సర్వజనులను నాశనము చేయుట ధర్మమా? నిన్నాశ్రయించిన వారిని కాపాడవా ఏమి? అని యింకను

“స కుష్ఠకర్ణేష్టజితౌ చ రాజం
స్తథా మహాపార్శ్వమహోదరౌ వా,
నికుష్ఠకుమ్భౌ చ తథాతికాయః
స్థాతుం సమర్థా యుధి రాఘవస్యః.”

రాజా! నీ కుంభకర్ణుడు గాని, నీ ఇంద్రజిత్తుగాని, మహాపార్శ్వుడు గాని, మహోదరుడు గాని, కుంభుడు గాని, నికుంభుడు గాని, అతికాయుడు గాని యుద్ధములో రాముని ఎదుట నిల్చుటకు సమర్థులు కారు. ఇక యుద్ధము చేయలేరని వేరే చెప్పాలా! నీవు రామునిపట్ల తప్పు చేసి, తప్పించుకొనగలను అనే యోచన, సూర్యుని వద్దకు పోయినా, మరత్తుల వద్దకు పోయినా, దేవేంద్రుని ఆశ్రయించినా, సాక్షాత్తు ప్రాణములను హరించే యముని ఆశ్రయించినా వారెవరు నిన్ను కాపాడలేరు. రాముని నుండి నిన్ను రక్షించగలవారు లేరు. ఎవరికి ఆ శక్తి లేదు.

“పాతాళ, భూతల వ్యోమచారిణి చద్యచారిణి,
అదృష్ట్యమపి శక్తాస్తే రక్షితం రామనామహిః”.

పాతాళ లోకములో నివసించువారు గాని, భూమి మీద నివసించువారు గాని, ఆకాశములో నివసించువారు గాని రామనామము వలె, రాముని వలె రక్షించేటంత శక్తిగలవారు ఎవ్వరునూ కనపడుటలేదు. యిక్కడ రామ రక్షా కవచములోని పాఠ్యము పరిశీలిద్దాము.

“కాకసురైక నయన హర లీలాస్రధారిణి,
నమః భక్త్యైక వంద్యాయ రామాయాపన్నివారిణి”.

కాకాసురుని మీద క్రోధాంతరంగుడై, బ్రహ్మాస్త్రమును ప్రయోగించి, తద్వారా కాకాసురుడు ముల్లోకములు తిరిగి ఎవ్వరును రక్షించుటకు సమర్థులు కాకపోతే, తిరిగి రాముని పాదాలను ఆశ్రయించి, ఆయనను ప్రార్థించి, ఆయనను కీర్తించి, తన కుడికన్ను పోగొట్టుకుని వెళ్లినది. కాబట్టి రాముడు చంపదలచుకున్న వాడిని ఎవ్వరూ రక్షించలేరు. రావణుడు పోయి దేవతలను ఆశ్రయించితే, వారంతా రాముని శరణు వేడితే, రావణుని రక్షించమంటే రాముడు రక్షింపడా? ఆయనలో శరణాగత త్రాణము, శరణాగత పరిత్రాత గుణము లేదా? తప్పక రక్షిస్తాడు. యుద్ధకాండలో రాముడే స్వయముగా చెప్పిన మాట

“సకృదేవ ప్రపన్నాయ తవాస్మీతి చ యాచతే,
అభయం సర్వభూతేభ్యో దదామ్యేతద్వ్రతం మమ”.

ఎవరైన గాని నా వద్దకు వచ్చి, నేను నీవాడను, నేను నీ శరణుగోరుతున్నాను అని వకసారి, ఎన్నోసార్లు అక్కరలేదు అని చెబితే, నన్ను ఆశ్రయించిన వానిని, వాని గుణదోషములతో నిమిత్తము లేకుండా, నీతి, జాతితో సంబంధము లేకుండా అందరికి అభయము యిస్తాను అన్నాడు గదా! పైగా అలా చేయటము నా వ్రతము అన్నాడు. అంటే వారిలో భయము తొలగించి వారికి ధైర్యము వృద్ధి చేయగలవాడు, తనను ఆశ్రయించిన వారి అంగారక మాయ ప్రభావమును తొలగించువాడు. జీవిత కాలమంతా ఈ వ్రతాన్ని పాటిస్తానన్నాడు, ఆచరిస్తానన్నాడు. కనుక దేవతలంతా వచ్చి రాముని వేడితే, రావణుని తప్పక రక్షించేవాడు. కాని దేవతలంతా రావణుని వలన పీడింపబడి, కష్టాలను అనుభవించి, కన్నీళ్ల పర్యంతమయినారు. అలాంటి దేవతలు, రావణుని చావుకు ఎదురుచూసే వాళ్లు, అవన్నీ మర్చిపోయి, రాముని వేడుతారా? అది జరగని పని. శ్రీ మహావిష్ణువును రావణ సంహారము కొరకు అవతరించమని కోరినది వారేగదా! కావున రావణునికి ఆ అవకాశము లేదు. మహాభక్తుడైన విభీషణునికి యిదంతా గోచరించి వుంటుంది. అందుకే స్వయముగా రావణుని యింటికి వెళ్లి మరీ హితబోధ చేసాడు. అలాంటి రాముని ఎదుట

“న రావణో నాతిబలస్త్రిశీర్షో
న కుమ్భకర్ణస్య సుతో నికుమ్భః,
న చేష్టజిద్దాశరధిం ప్రసోధుం
త్వం వా రణే శక్రసమం సమర్థః”.

దేవేంద్రునితో సమానమైన రాముని యుద్ధము నందు ఎదిరించుటకు, నిలుచుటకు, రావణుడు గాని, అతిబలము గల త్రిశిరసుడు గాని, కుంభకర్ణుడు గాని, కుంభకర్ణుని పుత్రుడు నికుంభుడు గాని, చివరకు మాయా యుద్ధ నిపుణుడైన ఇంద్రజిత్తుగాని సమర్థులు గారు. యిక తక్కినవారి సంగతి చెప్పవలసిన పనిలేదు. యీ విధముగా సలహా చెప్పిన విభీషణునితో రావణుడు

“వసేత్సహ సపత్నేన క్రుద్ధేనాశీవిషేణ చ,
న తు మిత్రప్రవాదేవ సంవసేచ్ఛత్రుణా సహ”.

నిజమైన, కోపించిన శత్రువుతోను, మహా విషపూరితమైన సర్పముతోను కలిసి జీవించవచ్చును. కాని మిత్రుని వలె నటించే శత్రువుతోటి కలిసి నివసించ సాధ్యము కాదు.

యీ శ్లోకము ద్వారా రావణునిపై అంగారకుని మాయ ప్రభావము ఎంత మేరకు ఆవహించినదో తెలుసుకొనవచ్చును. యిక విభీషణుడు రావణునితో

**“జానామి శీలం జ్ఞాతీవాం సర్వలోకేషు రాక్షస,
హృష్యన్తి వ్యసనేష్యేతే జ్ఞాతీనాం జ్ఞాతయః సదా.”**

రాక్షసుడా! అన్ని లోకములలోను దాయాదుల స్వభావము ఎట్లుండునో నాకు తెలుసును. యీ దాయాదులు ఎల్లప్పుడు తమ దాయాదులకు ఆపద కలుగవలెనని కోరుచూ, వారికి ఆపద వచ్చినపుడు సంతోషింతురు. కనుక నీ దాయాదుల మాట నమ్మవద్దు అని చెబుతాడు. విభీషణుని మాటలకు రావణుడు కోపించినవాడై, యిదే ప్రస్తావన యితరులు మాట్లాడి వుంటే, యీ పాటికి వాని తల తెగి నేలమీద పడియుండేది. నీవు నా ఎదుట నిలబడుటకు యోగ్యుడవు కాదు పొమ్మని విభీషణుని భీ కొడతాడు. తద్వారా విభీషణుడు తన నల్గురు మంత్రులతో కలసి రాముడున్న ప్రాంతమునకు వెళ్లి, అక్కడి వానరులతో

**“సోఽహం పరుషితస్తేన దాసవచ్చావమానితః,
త్యక్త్వా పుత్రాంశ్చ దారాంశ్చ రాఘవం శరణం గతః”.**

రావణుడు నన్ను పరుష వాక్యములు పలికి బానిసను అవమానించినట్లు అవమానించాడు. అందువల్ల నేను భార్యను, సంతానము వదలి రాముని శరణు వేడుతున్నాను అని వర్తమానము పంపుతాడు. భగవత్సేవకు భార్య, సంతానము ఆటంకమని తలచి, రావణుని సభ నుండి యింటికి కూడ పోకుండా, భార్యకు సంతానమునకు చెప్పకుండా రాముని దరికి చేరాడు విభీషణుడు. యీ వానరులందరూ రామునిపట్ల అనన్య భక్తి ప్రపత్తులు గలవారు. భగవంతుని సామీప్యము చేరవలెనన్న వక భక్తుడు మరియొక భక్తుని సహాయము, తోడు కావలెను. ఈ వానరులు యింతకు పూర్వమే భగవత్సాన్నిధ్యము పొంది యున్నారు. గావున వారి ప్రాపకము సంపాదించుట ద్వారా భగవత్సాన్నిధ్యము పొందగల అర్హత కలగవచ్చును. కాబట్టి ముందుగా వానరులని ప్రసన్నము చేసుకోవాలని ఆలోచించిన విభీషణుడు, వానరులతో తను రాముని అభయముద్ర కోసము ఎదురు చూస్తున్నాని, రామునికి యీ వర్తమానము చేర్చమని, వానరులను ప్రాధేయపడతాడు.

అప్పుడు సుగ్రీవుడు, శత్రువైన రావణుని తమ్ముడు విభీషణుడు. పైగా ఆయుధము కూడ ధరించి యున్నాడు. యితని మాటలు నమ్మటమెట్లు? అని ప్రశ్నిస్తాడు. విభీషణుడు వక్క గదతో బయలుదేరి రాముని చేరాడు. యుద్ధములో కూడ ఆ గదనే వాడాడు. ఎంతటి శూరులైనను వకే వక ఆయుధముతో రారు. రామలక్ష్మణులకు ధనుస్సులు, బాణములు కాక ఖడ్గములు ధరించినట్లు రామాయణములో యున్నది.

“తతః శుభతరే తూణీ, ధనుషీ చాయతేక్షణా,
దదా సీతా తమోర్భాత్రోః ఖడ్గౌ చ విమలౌ తతః”.

విశాల నేత్రములు గల సీత, ఆ సోదరులకు శుభకరములైన అంబుల పొదలను, నిర్మలమైన ఖడ్గములను, ధనుస్సులను అందించినది. యీ శ్లోకములో సీతచే ఖడ్గము యివ్వబడుటద్వారా సీతలోని కాళి అంశ వ్యక్తమయినది. కాని రామ లక్ష్మణులు ఎప్పుడు ధనుర్భాణములతోనే దర్శనమిస్తారు. ఖడ్గములను ధరించినట్లు ఎక్కడా చూడము. అదేవిధముగా విభీషణునికి పైకి కనపడే ఆయుధము గద వక్కలే అయినా, యింకా యితర ఆయుధములు వుండి వుండవచ్చునని సుగ్రీవుని శంక.

అప్పుడు సుగ్రీవుడు కొత్తగా వచ్చిన వానిని తటాలున నమ్మకూడదు అని రామునితో చెబుతాడు. సుగ్రీవుడు కూడ రామునికి పరిచయము అయినప్పుడు కొత్తవాడే గదా. అంతట జాంబవంతుడు, దేశము కాని దేశములో, స్థలము కాని స్థలములో, కాలము గాని కాలములో వచ్చాడు గనుక శంకించదగినవాడే అని తన ఆలోచన వ్యక్తపరుస్తాడు. అంగదుడు, అతనిని ఏదో పనిలో నియమించి, అతని నిజాయితీ పరీక్షించవలెనని విన్నవిస్తాడు. విభీషణుని గుణగణాలను తెలుసుకొనుటకు చారులను పంపవలెనని, నీలుడు చెబుతాడు. యిందరి వికల్పములు విభీషణుని స్వామి సేవ సంకల్పమునకు అడ్డు రాగా, నిజమైన స్వామి భక్తుడైన హనుమంతుడు చొరవ చేసుకొని, యితడు రావటానికి యిదియే స్థలము, యిదియే కాలము. కారణము, యిప్పటి వరకు రావణునికి నీతి బోధించి, అతను వినక మొండికెత్తినప్పుడు, రాముని పరాక్రమ మహిమ తెలిసినవాడై, యింకను ఆలస్యము చేస్తే తను కూడా రావణుని శిక్షకు బలి కావలసి వస్తుందని, మీరు యింత చేరువయిన తర్వాత కూడ మీ ఆశ్రయము పొందకపోవటము, మీ పట్ల నిర్లక్ష్య భావము ప్రదర్శించినట్లు అవుతుందని వచ్చాడు అని తన నిష్పక్ష అభిప్రాయము వెల్లబుచ్చుతాడు.

కొత్తగా ఆశ్రయము కోసము వచ్చిన వానిని పనిలో నియమిస్తే ఎలా వుంటుంది? పైగా అతను పనికోసము రాలేదు కదా. కావున అంగీకార యోగ్యము కాదు. యిక గూఢచారులను పంపుట కూడ సరైన పద్ధతి కాదు. వచ్చిన మనిషి ఎదురుగా వుంచుకుని, ఎక్కడికో ఎవరినో పంపి గుణగణములను తెలుసుకొనుట సరైన పనికాదు. పైగా నమ్మి, నమ్మకముతో ఆశ్రయము కోసము వచ్చిన మనిషిని అనుమానించి, ప్రశ్నించటము ద్వారా ఆ మనిషిలో మనపట్ల అపనమ్మకము కలుగుతుంది. లంకలో విభీషణుని ప్రవర్తన చూచిన నేను, సీత ద్వారా విభీషణుని గురించి విన్న నేను, అతను నమ్మదగినవాడే, ఆశ్రయమివ్వదగినవాడే అని నమ్ముతున్నాను. ఈ

విధముగా హనుమంతుడు రామునికి విన్నవిస్తాడు.

**“సకృదేవ ప్రపన్నాయ తవాస్మీతి చ యాచతే,
అభయం సర్వభూతేభ్యో దదామ్యేతద్వ్రతం మమ.”**

అభయము నా వ్రతము గనుక, విభీషణుని తన వద్దకు తీసుకురమ్మని వానరులతో చెబుతాడు రాముడు. తద్వారా విభీషణునికి అప్పుడే, అక్కడే లంకా రాజ్యాభిషేకము గావిస్తాడు రాముడు.

అంతకుపూర్వము సీత హనుమంతునితో లంకలో, నన్ను రామునికి యివ్వటము రావణునికి యిష్టము లేదు, ఈ వార్త విభీషణుని కుమార్తె నల ద్వారా విభీషణుని భార్య వర్తమానము పంపినది అని చెబుతుంది. తర్వాత బందీయైన హనుమంతుని రావణుడు వధించమని చెప్పినప్పుడు కూడ విభీషణుడు నిండు సభలో హనుమంతుని పక్షములో ప్రస్తావించాడు. ఆ విధముగా హనుమంతుని మాటను ఆమోదించిన రాముడు, విభీషణునికి అభయము ప్రసాదించాడు.

హనుమంతుని బందీచేసి లంకా సభలో నిలబెట్టినప్పుడు

**“క్షమస్య రోషం త్యజ రాక్షసేంద్ర
ప్రసీద మద్వాక్యమిదం శృణుష్య,
వధం న కుర్వన్తి పరావరజ్ఞా
దూతస్య సన్తో పసుదాధిపేన్ద్రాః.”**

రాక్షస రాజా! అన్నగారు రాజుగా చేసిన శాసనము అడ్డుకొన్నందుకు, నన్ను క్షమింపుము రోషమును విడువుము. మంచి చెడులు తెలుసుకొన గల్గిన వారిలో నీవు శ్రేష్ఠుడవు కదా! అందువల్ల నీవు సత్పురుషుడవు. సత్పురుషులు శాస్త్ర విరుద్ధ పనులు చేయరాదు. దూతను చంపుట శాస్త్రవిరుద్ధము. నీ వంటివాడు, సర్వ శాస్త్రములు, అందులోని ధర్మములను తెలిసినవాడు, రోషమునకు లోనుకాకూడదు. చెయ్యకూడని పని చేయరాదు. అలా చేసినట్లైతే, శాస్త్రములు అభ్యసించిన ప్రయోజనము వృధా శ్రమే కదా! శాస్త్రములు చదివి వాటిలోని సారము, నీతి, ధర్మము గ్రహించి ఆచరణలో పెట్టలేనపుడు చదివి ఉపయోగము లేదు. దూత అయినవాడు, తనను పంపినవారు చెప్పమన్న మాట చెప్పేవాడే కాని, అతను జెప్పే మాటలు తన స్వంత మాటలు కావు. స్వంత అభిప్రాయము కాదు. అందువలన దూతను పంపినవారు దోషులు అవచ్చునేమో కాని, దూత మాత్రము నిర్దోషి. ఇతనిని చంపినచో యీ సముద్రము దాటి రాగలవాడు మరొకడు కనపడదు. ఇతనిని వదిలిన, యీతడు షోయి పంపినవారికి వర్తమానము అందించి, వారిని లంకకు తీసుకురాగలడు. కావున నీవు చేసే పనివల్ల యుద్ధము చేసే అవకాశము షోగొట్టుకుంటున్నావు. నీవు అనేక పర్యాయములు దేవ, దానవ, యక్ష, పక్షి, నాగులను

జయించినావు. నీకు విశేషమైన యోధాను యోధులగు సైన్యమున్నది. అందుచేత యీ వానరుడు మనకపకారము చేసినాడు కనుక వేరే శిక్ష, మరల యితడు తిరిగి తన యజమాని వద్దకు చేరే రకముగా శిక్ష విధింపుము అని రావణుని మెప్పించి వప్పించినాడు విభీషణుడు.

ఆ తర్వాత రామలక్ష్మణులు వానర సైన్యముతో కలసి సముద్రము దాటుటకు ఆలోచన చేయగా, వారితో విభీషణుడు - సముద్రమును, సముద్రుని ప్రసన్నం చేసుకోవటం ద్వారా, అతని అనుమతి పొంది సముద్రము దాటుట ఉచితము, సరైన పద్ధతి అని చెబుతాడు. విభీషణుని ప్రతిపాదనను సుగ్రీవుడు కూడ ఆమోదిస్తాడు.

యిక్కడ సముద్రుని ప్రసన్నం చేయుట దేనికారకు? వారధిలోని రహస్యాంశము లేమిటో చూద్దాము. వరాహ అవతార అంశగల రాముడు ఉత్తర భారతము నుండి దక్షిణ సముద్రము ఉత్తర భాగము వరకు, తన పాదస్పర్శతో, తద్వారా పాదముల నుండి వెలువడే కుండలినీ శక్తి ఊర్జ్వ వలన భూమాత ఉపశమనము పొంది, తన భూతత్వము సమన్వయము, సంతృప్త పరిమితికంటె అధికమైన భారమును రాముని పాదముల ద్వారా, రామునికి అందజేసి తేలికదనము పొందినది. ఆ విధముగా భరత ఖండములో ప్రబలిన భూతత్వము అసహనము తాను గ్రహించి, పరిమితి కంటె తక్కువ భూతత్వము గల, తేలికదనము పొందిన లంకలో తాను గ్రహించిన భరతఖండములోని అధికమైన భూతత్వమును ప్రవేశపెట్టుటకు సముద్రుని అనుమతి కోరినాడు. భూతత్వము కంటె భారమైనది జలతత్వము. కాబట్టి తాను లంకలోని భూతత్వమును భారము చేసినందు వలన నీకేమైన అసౌకర్యముండా అని సముద్రుని రాముడు ప్రశ్నిస్తున్నాడు. రాముడు అడిగిన యీ ప్రశ్నకు సముద్రుడు ఆలోచించి స్పందించుటకు మూడు రోజులు పట్టినది. అనగా యీ మూడురోజులలో సముద్రుడు, రామునితో అంతర్గతముగా అనుసంధానము అయినాడు. లంకలో భూతత్వము తేలిక అయినది కనుకనే భూదేవి అంశగల సీత అక్కడికి రావలసి వచ్చినది. ఈ భూతత్వము లోపము వలననే, లంకావాసులు స్థిరత్వము కోల్పోయి, నిలకడలేక ఎవరి మీద పడితే వారిమీద యుద్ధము చేయుచున్నారు. భరతఖండము నుండి అధికమైన, భారమైన భూతత్వమును గ్రహించి తేలికైన లంకలో ప్రవేశపెట్టి సంతృప్త జరుపుటకు వారధి ఆవశ్యకమైనది. ఈ విషయమును గ్రహించిన విభీషణుడు సముద్రుని అనుమతి కోరమన్నాడు.

త్రేతా యుగములో, వృషభములు లేని కాలములో తన వరాహాంశతో వృషభము వలె సంచరించి భూస్థిరత్వమును నెలకొల్పజేసిన రాముని అందుకే 'పురుషర్షభ', 'నరశార్కాల' అని వాల్మీకివారు సంబోధించాడు. అంటే పురుషులలో వృషభము వంటివాడు, వృషభము చేయు పనులను చేయువాడు. వృషభము తన కాలి దెక్కలతో వెలువడే కుండలినీ శక్తి తరంగముల ద్వారా భూసారమును వృద్ధి చేస్తుంది. వృషభములు లేని కాలములో, రాముడే ఆ పని స్వయముగా యెద్దు చాకిరిచేసి నిర్వర్తించాడు.

అటు తర్వాత రావణుడు పంపిన గూఢచారులను విభీషణుని అనుచరులు గుర్తించి పట్టుకుంటారు. రాముని అభయము ద్వారా భయము పోయిన వాడైన విభీషణుడు, రాక్షసుల పేర్లు, వారి పరాక్రమము, వారు యింతకు పూర్వము చేసిన గొప్ప, పాడు పనులు, వారిలోని దోషములు, లంకానగరము కోట రహస్యములు, కోటలోని రహస్య స్థావరములు, వారి ఆయుధ సంపత్తి అన్ని రామునికి వివరిస్తాడు.

తర్వాత జరిగిన యుద్ధములో ఖండించిన రాముని మాయా శిరస్సు సీత ఎదురుగా నిల్చి, రాముని మాయా ధనుర్బాణములను చూపించినపుడు, సీత దుఃఖిస్తూ వుంటే సరమ అనే విభీషణుని కుమార్తె, సీతను వోదార్చి ఆమెకు ధైర్యము చెబుతుంది. అలాగే సీత కోరిక మీద రావణుడు పన్నే పన్నాగములన్ని సీతకు విన్నవిస్తుంది. రామలక్ష్మణులు యుద్ధములో మూర్ఛపొందినపుడు, రావణుడు త్రిజటను వెంటజేర్చి, సీతను పుష్పకములో పంపుతాడు. రామ లక్ష్మణులు చనిపోయినట్లు సీతకు చెబుతాడు. ఆ సందర్భములో కూడ విభీషణుని కుమార్తె సీతతో

**“కారణాని చ వక్ష్యామి మహాన్తి సదృశాని చ,
యథేహౌ జీవితో దేవి భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ.”**

దేవి! రామలక్ష్మణులు జీవించియే వున్నారు. అందుకు తగిన కారణములు చెప్పెదను, వినుము. తమ ప్రభువు మరణించినట్లైతే, సైన్యము దిగులుపడి, దిక్కుతోచక, బిక్కమొగములతో వుండును కదా! కాని వానర నాయకులలో అట్టి లక్షణములు కనపడుటలేదు. రామలక్ష్మణులు మరణించినచో నీవు అశుచివి అగుదువు. అశుచలను పుష్పకము మోయలేదు. యీ కారణముల చేత రామలక్ష్మణులు కుశలముగనే వున్నారు. కేవలము మూర్ఛయే అని సీతకు ధైర్యము చెబుతుంది.

యిక్కడ ప్రశ్న, అశుచులను పుష్పక విమానము మోయలేక పోవటమేమిటో పరిశీలిద్దాము. పుష్పకములో విహరించటము అనగా, మనలోని సప్తకుండలిని చక్రముల ద్వారా ఉత్పన్నమైన కుండలిని శక్తిచే, మనము తేలిక పొందినపుడు, పుష్పక విమానములో కూర్చుని విహరించుట. అశుచి అంటే భారము పొందుట, కావున భారమును మోయలేని పుష్పక విమానములో విహరించలేమని అర్థము. అయితే ఎవరైతే తన ఆవులు కాలము చేసినగాని, సాక్షిభూతులుగా వున్నవారిని పుష్పకము తప్పక తీసుకువెళ్లగలడు. అందులకే ఎవ్వరైనా కాలము చేసిన ఏడ్వరాదు అంటారు. ఏడ్చినప్పుడు మనలో మోతాదుకంటే అధిక భారము చేరుతుంది. ఆ తర్వాత ముఖము కడిగినపుడు తిరిగి తేలిక అగుతాము. మరి ఈ భారమంతా ఎక్కడికి పోయినది? కన్నీళ్ల రూపములో పంచభూతములలో కలిసినది గాని, ఎవరి ఆత్మ కోసమైతే ఏడ్చామో, తేలిక అయి వృద్ధి పొందవలసిన ఆ ఆత్మ ఖాతాలో ఈ భారమును చేరవేస్తారు పంచభూతములు. పోయేవాడిని

నా దోషన షోనీకుండా, యీ అదనపు భారము నాకంటగట్టారు అని, దేహము వీడిన ఆత్మ శాపనార్థాలు విడిచి వెళుతుంది. స్వచ్ఛమైన, శుద్ధమైన, నాశనములేని ఆత్మ సంకల్పము తప్పక ఫలించును కదా! శుచి పదమును విశ్లేషిస్తే, పంచబ్రహ్మల అగ్నితత్వము విష్ణుగ్రంధిలోని, అనాహతములోని చిత్తములో చేరిన చంద్రుని అంశ. కాబట్టి శుచి అంటే పంచబ్రహ్మల అగ్నితత్వముతో కూడిన చంద్రమండల షోడశవిద్య. అశుచి అంటే పంచబ్రహ్మల అగ్నితత్వముతో కూడిన చంద్ర మండల షోడశ విద్యలో చేరిన భారమైన బ్రహ్మ గ్రంధి అంశలు. అనగా వామాచారములోని చంద్రమండల షోడశ విద్య, అశుచి అయినది.

దీనినిబట్టి కేవలము విభీషణుడొక్కడే కాదు, ఆయన భార్య, కుమార్తెలు అందరు రావణునికి వ్యతిరేకులే. రామునికి, సీతకు అనుకూలులే అని తెలుస్తున్నది. అయితే త్రిజట, విభీషణుని కుమార్తెలు గ్రహించిన విషయములు సీత గ్రహించలేదా? గ్రహించ లేకపోయినదా? అకస్మాత్తుగా రాముని శిరస్సు, ధనుర్బాణులను చూచుట ద్వారా, రావణుని, ఇంద్రజిత్తు కుచ్ఛితము, మాయ వలన దుఃఖమునకు లోనైనది. అందువలన సీతకు సరైన అవగాహన కలుగలేదు. పైగా అప్పటివరకు వనదుర్గ అంశలో, యోగములో వున్న సీత వక్కసారిగా రాముని భార్య సీత అంశలో ప్రవేశించి, రాముని మాయా శిరస్సు చూడగానే దిగ్భ్రాంతి చెందినది.

“శోకో నాశయతే ధైర్యం
 శోకో నాశయతే శృతమ్,
 శోకో నాశయతే సర్వం
 నాస్తి శోకో సమో రిపు”.

అని కదా వాల్మీకివారు కౌసల్యచేత పలికించాడు. యిక్కడ కూడ సీత విషయములో అదే సంభవించినది. శాస్త్రము చదివినవాడు, అందులోని భావము తెలుసుకున్నవాడు, దానిని ఆచరణలో పెట్టగలిగినవాడు, శోకానికి వశుడు కాడు. యీ నీతి, యీ ధర్మము ఉచిత సలహా రూపములో యితరులకు చెప్పటము సులభమే కాని, ఆచరించుట కష్టమే.

సృష్టి కర్తయైన బ్రహ్మ విభీషణునికి సాక్షాత్కరించినపుడు

“విభీషణ త్వయా వత్స ధర్మసంహితబుద్ధినా
 పరితుష్టోఽస్మి ధర్మాత్మస్వరం వరయ సువ్రత”.

నాయనా! విభీషణా! నీవు ధర్మాత్ముడవు. మంచి నడవడి గలవాడవు. నీ తపస్సు విషయమున నేను సంతోషించినాను. వరము కోరుకొనుము అని పలుకుతాడు. దానికి విభీషణుడు

“భగవన్ కృతకృత్యోఽహం యన్మే లోకగురుః స్వయమ్,
ప్రీతేన యది దాతవ్యో వరో మే శృణు సువ్రత”.

భగవంతుడా! లోకములన్నింటికి గురువు హేమాదాలో పెద్దవాడవు, శ్రేష్ఠుడవు, పూజింపదగిన వాడవు, పూజ్యనీయుడవు అయిన నీవు, నా పట్ల సంతోషించితే, నన్ను మెచ్చితే, నన్ను అనుగ్రహించినట్లైతే నా నిర్ణయము వినము.

“పరమాపదతస్యాపి ధర్మే మమ మతిర్భవేత్,
అశిక్షితం చ బ్రహ్మాస్త్రం భగవన్ ప్రతిభాతు మే.”

భగవంతుడా! ఎట్టి ఆపద వచ్చినా, సంభవించినా, నా మనస్సు ధర్మము నందే స్థిరముగా నిలబడుగాక. ఎవరి ఉపదేశము లేకుండా నీ అస్త్రమైన బ్రహ్మాస్త్రము నాకు స్ఫురించబడుగాక.

“ఏష మే పరమోదార వరః పరమకో మతః,
న హి ధర్మాభిరక్తానాం లోకే కించన దుర్లభమ్”.

గొప్ప ఔదార్యము గలవాడా! ఇవే నాకు గొప్ప వరములు. యివే నాకు యిష్టమైనవి. ధర్మము ఆచరించే వానికి, యీ లోకమున దుర్లభము అనగా పొందరానిది, సాధించలేనిది ఏమీలేదు కదా!

ధర్మము నాచరించేవానికి అన్ని దొరుకుతాయా? దుర్లభము ఏదీ లేదా? ఇది నిజమా? ఇది నిజమైన పక్షములో దానధర్మములు పుణ్యకార్యములు అయినచో, దానధర్మాలు చేసిన కుటుంబాలు చితికిపోయి దీన స్థితికి ఎందుకు దిగజారి పోతున్నవి? టంగుటూరి ప్రకాశము పంతులుగారు చివరి దశలో, ఎలాంటి గర్భ దరిద్రము అనుభవించాడో మన అందరికీ తెలుసును. ఆయన తన ఆస్తి, సంపాదన మొత్తము కాంగ్రెసు పార్టీకి ధారాదత్తము చేసాడు. మరి ఆయనకు ఆ స్థితి ఎందుకు కలిగినది? బలి చక్రవర్తి వామనుడికి

“ఆదిన్ శ్రీసతి కొప్పుపై హంసోత్తరీయంబుపై
పాలిండ్లపై నూత్నమర్యాండం జెందు కరంబు
క్రిందగుట, నాకరంబు మీదైయుండట మేలుకాదే”

అని దానమిచ్చి అధఃపాతాళానికి పోయాడు. దానధర్మములకు కొన్ని పరిమితులు ఏర్పరిచారు మన పూర్వీకులు. దానము చేసే సమయములో మన సంపాదన, మన శక్తి, మన భవిష్యత్తు దృష్టిలో పెట్టుకోవాలి. అలాగే దానము పట్టేవాడి ఉద్దేశము కూడా గమనించాలి. ‘తనకు మాలిన ధర్మము మొదలు చెడ్డ బేరము, పనికిరాదు’, అలాగే ‘అతి సర్వత్ర వర్ణయేత్’

అని కూడా చెప్పారు. పైగా మనకంటే పెద్దవారికి, అధికారము గలవానికి, దానము చేయుట ద్వారా, వీడు మనకు దానము చేసేటంత గొప్పవాడా అనే భావన వారిలో కలుగవచ్చును. అలాంటి ఈర్ష్య మనపై ప్రభావము చూపుతుంది. తద్వారా మన పతనముకోరి తెచ్చుకున్నట్లు అవుతుంది. దానమిస్తున్నారు, ధర్మము చేస్తున్నారు అని అదేపనిగా, దానము ధర్మము కొరకు ఎగబడి వచ్చేవారున్నారు. వారికి ఎంత యిచ్చినా తృప్తిలేదు. వారిని కనిపెట్టి దానము చేయాలి. అందుకే భాగవతములో పోతనామాత్యుడు

“పాలేరై ప్రవహింప, నంగరుచుల్ మేలై ధూర్తుల్ గాక వెండిగి
రిజల్ హేమారు శృంగంబుల్ గ్రాలన్ గ్రేపుల అరు నాకు
చున్, రంగశ్చాయలై మొప్పు మందాలన్ యర్చుదష
ట్యమించె విభుడు ద్వద్యైదిక శ్రేణిన్”

అంటే దానము పుచ్చుకున్నవాడు, దానిని త్రోవలో అమ్మి, ఏ వ్యభిచార గృహానికో, ఏ కల్లు పాకకో, ఏ క్లబ్బుకో పోయేవాడు కాకుండా, సంసార ఉన్నతికి, ఆ వస్తువును ఉపయోగించుకునే వాడుగా వుండాలి. అలాంటివాడు కాకపోతే, వాని దురలవాట్లను పెంచి పోషించిన ఫలితము మన ఖాతాలో పడుతుంది. ‘పుణ్యానికి పోతే పాపము’ అంటే యిదే. దానమిచ్చిన వస్తువు తీసుకునే వానికి, వాని కుటుంబానికి ఉపయోగపడాలి. కాబట్టి దానము, ధర్మము స్వీకరించే వాని నడత పూర్తిగా తెలిసివుంటే దానధర్మములు చేయవచ్చును. దానము పుచ్చుకునే వాని ఖర్మ వానిది, మనము యిచ్చామా లేదా అనేది మనకు ముఖ్యము అంటారు కొంతమంది. కాని దానము పుచ్చుకున్నవాడి పాపఫలితము ఏదో వక రూపములో, ఏదో సమయములో మనము కూడ అనుభవించాలి. యిది తెలియని అజ్ఞాన రూపకమైన పాపఫలితము కాదు, తెలిసిన జ్ఞానరూపకమైన పాపఫలితము. ఏమిటి, దాన ధర్మమునకు యిన్ని నియమ, నిబంధనలున్నవా? ఎటువంటి నియమ, నిబంధనలేని దానధర్మము చేయవలెనన్న సాక్షిభూతునిగా చేయటమే. ఆ విధముగా చేసిన దానధర్మము వలన లభించే ఫలితము పుణ్యము, పాపమునకు అతీతముగా వుంటుంది.

విభీషణుడు కోరిన వరములు, ఆయన నిర్ణయము విన్న బ్రహ్మ

“యస్యా ద్రాక్షసయోనౌ తే జాతస్యామిత్రనాశన,
నాధర్మే జాయతే బుద్ధిరమరత్వం దదామి తే.”

శత్రువులను నాశనము చేయువాడా! నీవు రాక్షస స్త్రీకి జన్మించినా గాని, నీ బుద్ధి మాత్రము అధర్మము నందు ప్రవర్తించుట లేదు. అందుచేత నీకు అమరత్వము అనగా మరణము లేకుండా, చిరంజీవిగా వుండునట్లు వరమిచ్చుచున్నాను. నీవు అమరుడవు అనగా దేవలతో సమానము.

యిక్కడ బ్రహ్మ వరమనగా, విభీషణుని బ్రహ్మగ్రంథి యందు అతినూక్కు నాడులు ఎల్లప్పుడూ స్పందన కలిగి యుండుటచే అమరత్వము పొందినాడు. ఆ విధము అయిన నాడీ వ్యవస్థ మార్పు విభీషణుని బ్రహ్మగ్రంథిలో బ్రహ్మదేవుడు కలుగుజేసాడు. హిరణ్యకశ్యపుడు, రావణుడు, కుంభకర్ణుడు, ఇంద్రజిత్తు మొదలైనవారు చావులేకుండా వరము అడిగితే బ్రహ్మదేవుడు అసాధ్యము అని బదులిచ్చాడు. విభీషణునికి మాత్రము అమరత్వము ప్రసాదించాడు బ్రహ్మ. యిది ఎలా సాధ్యమైనది?

వాల్మీకి వారి శ్లోకమును పరిశీలిస్తే, ఎల్లప్పుడూ ధర్మమార్గమునే అనుసరించే విభీషణుని బుద్ధికి అమరత్వము ప్రసాదించాడు బ్రహ్మ. కాబట్టి విభీషణుడు దేహము చాలించినా గాని, లంకలో విభీషణుని బుద్ధి అంశ చిరంజీవిగా, సజీవముతో దేహము ధరించిన ఏదో వక ఆత్మలో చేరి తన ధర్మాచరణ కొనసాగిస్తూనే వుంటుంది. అమరత్వము పొందేటంత గొప్ప బుద్ధా విభీషణునిది? దీనిలోని రహస్యాంశమును చూద్దాము.

జ్ఞానేంద్రియములు నాల్గు - బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము, మనస్సు. బుద్ధి జలతత్వమును, చిత్తము భూతత్వము, అహంకారము అగ్నితత్వము, మనస్సు వాయుతత్వము సూచిస్తున్నవి. అన్నిటి కంటే భారమైనది జలతత్వము. కాబట్టి ఎల్లప్పుడూ నా మనస్సు ధర్మాచరణలో నిలవాలని కోరాడు విభీషణుడు. అనగా లంకలో ఎల్లవేళలా మార్పు సంభవించాలని కోరాడు. భారమైన సముద్రములో వున్న లంక ఎల్లప్పుడూ మార్పుకు లోనవుతుంది. కాబట్టి విభీషణుని బుద్ధి అనగా జలతత్వము యీ మార్పును గ్రహించి తదనుగుణముగా వ్యవహరించునట్లుగా బ్రహ్మదేవుడు వరమిచ్చాడు. లంకలో జరిగే మార్పును అనుసరించే ప్రవర్తించవలసిన వాడు సముద్రుడు, జలతత్వము గలవాడు, బుద్ధి అని అర్థము. అంటే విభీషణుని బుద్ధి సముద్రుని బుద్ధి వంటిది. అందుకనే బ్రహ్మదేవుడు విభీషణుని బుద్ధి అమరత్వము ప్రసాదించాడు. అలాగే బ్రహ్మ ప్రసాదించిన వరమును మరొక కోణములో పరిశీలిద్దాము. విభీషణుడు రాక్షస వంశమువాడు, సాక్షిభూతుడు. అనగా గంజాయి మొక్కలలో తులసి మొక్కవంటివాడు. మితిమీరి రాక్షస అంశలు ప్రబలినపుడు, వాటిని నియంత్రించవలసినది సాక్షిభూతులే కదా! అందుచే విభీషణునికి అమరత్వము ప్రసాదించబడినది. అనగా విభీషణుని ఆత్మ దేహము వీడిన తర్వాత కూడ, లంకలో విభీషణుని గుణములు కల్గిన సాక్షిభూతులు జన్మిస్తూనే వుంటారు. మితిమీరిన రాక్షస ప్రవృత్తి, అధర్మమును నియంత్రించుటకు దోహదము చేస్తూనే వుంటారు, అని అర్థము.

దేవతలెంతో కష్టపడి సాగరమధనము గావించి, అమృతము సంపాదించి, దానిని సేవించి అమరులైనారు. కాని విభీషణుడు రాక్షసునిగా జన్మించి, వినయ విధేయతలతో ఎంతమాత్రము కష్టపడకుండా అమరత్వము సంపాదించుకున్నాడు.

కావున పెద్దలయిన వారి పట్ల వినయ విధేయతలతో ప్రవర్తిస్తే, వారిని మాటలతో మెప్పిస్తే ఆ ఫలితము వూరికే పోదు. యిక్కడ పెద్దలనగా జ్ఞానములో పెద్ద, వయస్సులో పెద్ద కాదు. వయస్సుతో సంక్రమించేది పెద్దరికము అని ఏ శాస్త్రములో చెప్పబడలేదు. అయితే త్రేతాయుగము కాలము నందు, అంతకు పూర్వము అధికముగా వయస్సుతో పాటు జ్ఞానము కూడ వృద్ధి పొందెడిది. ఈ ప్రతిపాదనను ఆ కాలములో ఉల్లంఘించినవారున్నారు. వీరే హిరణ్యకశ్యపుడు, బలి చక్రవర్తి, రావణుడు తదితరులు. వీరిని మినహాయిస్తే, అధికముగా వయస్సు వృద్ధి పొందినప్పుడు జ్ఞానము కూడ వృద్ధి పొందెడిది. కావున సహజముగా జ్ఞానములో పండిన వానిని, పెద్దరికముహోదా కల్పించి గౌరవించుట ఆనవాయితీ అయినది. అయితే యిప్పుడు ఆ పరిస్థితి లేదు. వయస్సు పండినా జ్ఞానము శూన్యముగా కలిగి, పెద్దరికము హోదాతో శాసించేవారు ఎంతో మంది వున్నారు. వీరంతా ఉచిత సలహాలు యివ్వగలరు గాని, యిచ్చిన సలహాలు తాము పాటించరు. అటువంటి వారు పెద్దలు అనిపించుకోరు. వారిని గౌరవించవలసిన అవసరము లేదు. కావున విభీషణుడు కోరిన దానికంటె బ్రహ్మ అధికముగానే యిచ్చినాడు. విభీషణుడు ధన్యుడు.

ఈ మహనీయుడు, విభీషణుడు రావణ సంహారము తర్వాత రామునితో పాటు అయోధ్యకు వెళ్లి, రామపట్టాభిషేకము కన్నులారా తిలకించి సత్కారము పొంది లంకకు నిష్క్రమిస్తాడు. అటు తర్వాత రామావతార పరిసమాప్తి కాలములో అయోధ్యకు తిరిగి విచ్చేస్తాడు. అప్పుడు రాముడు

**“యావత్ ప్రజా ధరిష్యన్తి తావత్త్వం వై విభీషణ,
రాక్షసేంద్ర మహావీర్య లంకాస్థః స్వం ధరిష్యసి.”**

రాక్షసరాజా! మహా పరాక్రమవంతుడా, విభీషణా! ఈ భూమి మీద ఎంతకాలము ప్రజలు వుందురో, అంత కాలము నీవు లంకలో జీవించి యుండగలవు అని ఆదేశించి తన ప్రతినిధిగా నిల్పాడు. యీ శ్లోకములో రాముడు, విభీషణునికి ప్రాప్తించిన బ్రహ్మవరమును సమర్థించినాడు. అనగా లంకలో ధర్మచక్రము ఎంతవరకు వుంటుందో, అంతవరకు విభీషణుని అంశ ధర్మచక్రమును నియంత్రించి వృద్ధి చేయును అని అర్థము. జీవులు వుంటే కదా ధర్మచక్రము నడిచేది. జీవులకు కర్మాచరణ ద్వారానే ధర్మము, అధర్మము వ్యక్తమయ్యేది.

విభీషణుని గురించి, ఆయనను ఎలా ప్రసన్నము చేసుకొనవలెనో, దానివలన కలిగే ఫలితముల గురించి క్లుప్తముగా తెలుసుకుందాము.

విభీషణుడు, కైకసి విశ్రవసుల చివరి, నాల్గవ సంతానము. సంతాన వాంఛతో కైకసి, సాక్షభూతునిగా తనకంటూ ఏ కోరికలేని విశ్రవసును ఆశ్రయించి, తన కోరిక తీర్చుకొనటమే కాక, ఆమె కామవాంఛను మొదటి ముగ్గురు సంతానముతో పండి పరిపక్వము గావించాడు

విశ్రవసు. కామవాంఛ తీరిన కైకసి పిమ్మట విశ్రవసును దైవముగా సేవించి, పూజించి, భక్తి ప్రపత్తులతో వైరాగ్యముతో వారిరువురు సాక్షిభూతులుగా, తమ ప్రమేయము లేదనట్లుగా క్రీడించుట ద్వారా కల్గిన ఉత్తమ సంతానము విభీషణుడు. ఏదైనా రుచి మరిగితే తీపికి, చేదుకు తేడా తెలియదు, అట్టి స్థితి సాక్షిభూత స్థితి. 'తినగ తినగ వేము తియ్యనుండు' అన్నాడు యోగి వేమన. అది వక పరిపక్వము చెందిన యోగ స్థితి. అందుకే విభీషణునిలో పూర్తిగా తండ్రి గుణములే చోటుచేసుకున్నాయి. యిక్కడ సంతానోత్పత్తికి సంబంధించిన కొన్ని రహస్యాంశములు తెలుస్తున్నవి.

- 1) స్త్రీ, పురుషులు యిరువురు సాక్షిభూతుల వలె క్రీడించిన, ఎవరి సాక్షిభూతత్వము హెచ్చుగా వుండునో, జన్మించే సంతానమునకు వారి గుణములు అధికముగా కల్గను. అంతేకాదు, కామక్రీడకు పూర్వము ఎవరు నెవరిని సేవించురో, ఆ సేవించబడిన ప్రతిరూపము, అనగా స్త్రీ పురుషుని సేవించినచో పురుషునిగా, పురుషుడు స్త్రీని సేవించినచో స్త్రీ రూపములో సంతానము కల్గుతుంది. అయితే అందరు స్త్రీ పురుషులు సాక్షిభూతుల వలె క్రీడించరు గదా. కామవాంఛతో క్రీడించిన వారి వివరములు చూద్దాము.
- 2) కామవాంఛతో కూడిన స్త్రీ ప్రమేయపూర్వకముగా, సాక్షిభూతునిగా వున్న పురుషునితో క్రీడించిన, జన్మించే సంతానము పురుషుడౌను, గుణములు అధికముగా క్రీడించిన స్త్రీవి కలుగుతాయి. ఉదాహరణ రావణ, కుంభకర్ణాదులు.
- 3) కామవాంఛతో కూడిన పురుషుడు ప్రమేయపూర్వకముగా సాక్షిభూతురాలైన స్త్రీతో క్రీడించిన, జన్మించు సంతానము స్త్రీరూపము అగును, గుణములు అధికముగా క్రీడించిన పురుషునివి సంక్రమిస్తాయి. ఉదాహరణ విభీషణుని కుమార్తెలు.
- 4) స్త్రీ పురుషులు యిరువురు కామవాంఛతో ప్రమేయపూర్వకముగా క్రీడించిన, తక్కువ కామవాంఛ గలవారి రూపము, ఎక్కువ కామవాంఛ గలవారి గుణములతో కూడిన సంతానము కల్గుతుంది.
- 5) స్త్రీ పురుషులు యిరువురు సమాన కామవాంఛ లేక సమమైన సాక్షిభూతత్వముతో క్రీడించిన వారికి సంతానోత్పత్తి జరుగదు. లేక సాక్షిభూతులను సంతానోత్పత్తిగా పొందుతారు. దీనికి ఉదాహరణ పార్వతి పరమేశ్వరులే.

ఈ సూత్రములు కేవలము మానవులకే పరిమితము కాదు. అన్ని జీవరాసులకు వర్తిస్తాయి. విభీషణుడు వక విశేష పురుషుడు. రాక్షసులలో దేవుడు అని చెప్పవచ్చును. ఈయన

సుగుణములే ఈయన సంతానము అయిన ఈయన కుమార్తెలకు కూడ సంక్రమించినవి. అన్నగారైన రావణునికి హితబోధ చేసి, ఎంతగానో ప్రయత్నించి విఫలమైనాడు విభీషణుడు. ఈయనకు ప్రకృతి పరిశీలన, ప్రకృతి సంపదలైన జంతుజాలము, పక్షి సంపద మొదలగు అంశములపై ఆసక్తి ఎక్కువని తెలుస్తున్నది. అయితే విభీషణునికి కులీల స్వభావము లేనందున, రావణుని సీతాపహరణములోని అంతర్గత రహస్యమైన గుప్తకుండలిని శక్తి గురించి, విభీషణునికి పూర్తిగా తెలిసినట్లుగా లేదు. రావణుని సభ నుండి బహిష్కరింపబడి, భార్యబిడ్డలను కూడ సంప్రదించకుండ నేరుగా సముద్రమునకు ఆవలి వొడ్డున గల రాముని శరణాగతి కోరిన భక్తాగ్రేశ్వరుడు, విభీషణుడు. ఈయన గుణములను హనుమంతుని ద్వారా విన్న రాముడు, విభీషణునికి అభయహస్తము ప్రసాదించాడు. యింత మంది భక్తులు నిన్ను సేవిస్తే, యింకొకరికి చోటు లేదా అని హనుమంతుని విన్నపము. షుమారు లక్ష సంవత్సరముల వయస్సు గల విభీషణుడు, తనకంటే అతి చిన్న వయస్సు గల అవతార పురుషుడు కేవలము 38 సంవత్సరములు రాముని సేవించి తరించాడు. ఈ విధముగా వయస్సుతో సంక్రమించేది పెద్దరికము కాదని తనవంతుగా ఆచరించి, నిరూపించాడు. యుద్ధములో అన్ని విధముల సేవలందించిన విభీషణుడు రాముని కృపకు పాత్రుడైనాడు.

విభీషణునికి కోరకుండానే, అడుగకుండానే లంకా రాజ్యపట్టాభిషేకము, అమరత్వము రెండూ లభించినవి. సాక్షిభూతత్వముగా అవలంబించిన వారికి ఆశించకుండానే అన్ని ప్రాప్తిస్తాయి అని సందేశము. సుస్థిర స్తావరమైన లంక నుండి, శత్రు స్తావరమైన రాముని శిబిరము లోనికి చొచ్చుకొచ్చిన సాహసి, విభీషణుడు. రాక్షసుడైతేనేమి తులసి మొక్కతో సమానమైనవాడు. విభీషణుడు అపరవిద్యతో తాను తుమ్మెదయై, తన నల్లరు మంత్రుల తుమ్మెదల సమాహముతో లంకను దాటి, సముద్రము లంఘించి, తామరగా వున్న రామునికి వశమై, తర్వాత పరవిద్యతో రాముని తన వశము చేసుకున్నాడు. విభీషణుని అంశ, అదృశ్య రూపములో లంకలో యింకనూ సజీవముగా వున్నది. ఈ అదృశ్య శక్తి విభీషణుని ప్రార్థించిన వారిని తప్పక కాపాడటమే గాక, ఈయన అనుగ్రహము వలన రామసన్నిధికి సులభముగా చేరవచ్చును. ఈ మహనీయుడు మనలోని పరిమితికి మించిన రాక్షస ప్రవృత్తిని నిగ్రహించి, మనలను సాక్షిభూతులుగా చేయగల సమర్థుడు. ఈ విభీషణ శీర్షిక పఠించి, యీ క్రింది మంత్రములను జపించవచ్చును.

“అమర రాక్షసేంద్రాయ విభీషణాయ నమః”

“అమర రాక్షసేంద్రాయ లంకాధీశాయ నమః”

“అమర రాక్షసేంద్రాయ రామాశ్రితాయ నమః”

“రావణభ్రాత్రా విభీషణ నైర్భతేంద్రే నమః”

❖ సశేషం ❖

